

MEMORIA
DE LA
CIUDAD DE SPALATENSE

ANEXO A LA
CARTOGRAFIA
DE LA
COSTA DE
LA PENINSULA DE
IBERIA
EN LA
CARTOGRAFIA
DE LA
COSTA DE
LA PENINSULA DE
IBERIA
EN LA
CARTOGRAFIA
DE LA
COSTA DE
LA PENINSULA DE
IBERIA

REVERENDISSIMO
ILLVSTRISS.^{mo} CARDINALI
CAROLO BORROMAEO, MEDIOLA-
nensi Archiepiscopo, Iohan. Foulerus sempiter-
nam Felicitatem.

SI quod vnquam tempus fuit, R.^{me} atque
Ill.^{me} Cardinalis, in quo fidei Catholi-
ca, Religionisq; Orthodoxæ ratio ha-
beri debuit summa cum vigilantia, con-
iunctisque omnium Ordinum studijs
opibusq;: hoc sanè illud tempus est, ad quod infelici
hoc atque calamitoso nostro seculo nunc sumus de-
uoluti. Siue enim nequissimos hominū mores omni
vitæ licentia ac lasciuia diffuentes, siue errorū hare-
sumq; repugnantissimas sectas infinita & veterum &
nouorum dogmatum absurditate refertissimas, siue
ex vtrisque his malis, tanquam è duabus radicibus
exortamtorius fidei, & humanæ erga mortales (qua
ciuilis huius vitæ ratio omnis & vis potissimum con-
sistit) & Christianæ erga Deum (qua omnis vitæ &
præsentis & futuræ virtus ac religio constar) corrup-
tionem perniciemq; manifestam consideremus:
non, puto, vllō vnquam seculo extitisse illum diem,
in quo iustius aut exclamare potuerit Oratorum ille
facundis. ô mores, ô tempora; aut in quo verius
scriberet Apostolorum ille dilectissimus, Mundum
totum in maligno esse positum. 1. 102

Itaq; sic planè existimandum est, aut adesse nunc
in ipsis foribus supremam illam diem, & ineluctabile
tempus, in quo adueniens Filius hominis, vix vllam
in terris sit inuēturus fidem: aut (si quid adhuc super sit
inter-

EPISTOLA

interualli, in quo inhibetur Angelis vindicibus, vt ne noceant terræ & mari, quousque signentur serui Dei nostri in frontibus eorum, ac compleatur illorū numerus, qui consummandi sunt in terra) tum demū contendendum esse ac summis viribus elaborandum ijs omnibus, qui Angelo Dei cooperari, plagasque imminetēs auertere tantisper velint à suis suorūq; ceruicibus, vt Remp. Christianam collapsam subleuare, mores deprauatos corrigere, errorum haresumque occasiones & scandala tollere, fidem & humanam hanc inter ciues, & orthodoxam inter Dei Ecclesiæq; filios restaurare ac stabilire, omni cura & industria conitantur.

Igitur cum in hoc vnū sedulo incumbere teneatur pro modolo quisque suo, quicunque verè Christiani Catholiciq; viri officio deesse noluerit in hoc tempore tam turbulento, tantaque opportunitate atque adeò necessitate omnis Superum atque hominum opis, grassante etiam vbique ferè vel bellici furoris rabie, vel diræ pestis contagione non minus vndique saeuente: quum nullum aliud in promptu esset officij genus, in quo ego mea pro condicione ac tenuitate conferre quicquā possem ad sustentandam fabricam hanc Ecclesiæ Occidentalis, non minus nunc, quàm Orientalis olim, iisdemque planè vestigijs ac gradibus, ruinam manifestam minitatis: imitatus sum saltem viduam illam patiperculam in Euangelio, & cum duo minuta non haberem, at vnū hoc de penuria reliquum mea iamdiu cupiebā mittere in gazophylacium. In quo vno si totum nunc victum meum constare ac restare dixerō, post hæc tam multa ac graua bellorum, incendiorum, dire-

ptio.

DEDICATORIA.

ptionumque damna & incommoda, nihil profectò à vero alienū dicere cuiquam temerè videri debeo.

Tibi verò, Card.^{is} præstantiss.^{me} qui spiritualis huius Gazophylacij Thesaurarius quidam iure dici poteris, & qui pro reedificanda Dei domo non modicum & curæ, & operis, & impendij contuleris in vita tua, omnemque adeò copiarum abundantiam profudisse diceris & in pauperib. Christi assidue fouendis, & in bonis lapidibus & donis conquirendis ad reparandum restituendumque Templum Dei ornatum, vt meritò & Cardio & Columna quædam firmissima totius huius Diuinæ Machinæ & sis, & habearis: hoc munusculum exhibeo, quod tamen cum quo ab Authore profectum, ac prima incude perfectum, tum quàm varia multiplicique materia & sententiarum pondere perpolitum, quāta deinde ingenij arte, adiectorumque epiphonematum grauitate, acumine & lepore exornatum, quanto denique pietatis veræ zelo ac omnibus proficiendi studio absolutum fuerit, reputaueris: non iam munusculum aliquod exiguum aut contemnendum, sed egregium planè atque excellens Opus existimandum, ac meritò prædicandum erit, & quod non modicum quid emolumenti ad spirituales hanc pietatis fideique Catholicæ structuram videatur allaturum: qua verò ex parte à me nō nihil honestatū, aut potius splendori tuo (quamuis non satis pro Authoris merito ac dignitate rei, pro mea tamen facultate, diligenter certè & studiose) restitutū, Patrumq; Sanctorum adiectis passim authoritatib. auctum & illustratum, & à plurimis mendis vindicatum, typisq; elegantiorib. quàm vnquā antehac excusum, luci;

EPISTOLA

ac vñi communi paulò commodius concinnatum (quanquam hoc totū pro nihilo habendum sit omnino præ eo, quod ipsemet Author effecit prælitig; quantulūcūq; tamen est, Tux, vt dixi, Amplitudini dono dedicoq; : tūm sanè pro mea animi affectione erga insignes virtutes tuas omniū sermone & testimonio tantopere prædicatas, tūm pro eo studio ac voluntate, quam ego quoque habeo de Christiana Rep. bene merendi, Catholicæq; imprimis Ecclesiæ inferuendi, vel vnico hoc minuto, interea dum maiorem aliquam facultatē præbuerit Deus benignissimus: ita mihi planè persuasum habens, & meū hunc laborem effectum fructūq; aliquem felicius consecuturum, & Authoris tam pij doctique studium maiorem vtilitatem omnibus pariturum, quòd hæc ipsa cuncta simul dedicata, & quasi consecrata tandē fuerint Nomini quoq; Tuo. ex quo & multò maior apud posteros commendationis cumulus, & splendidior apud omnes honoris titulus & Authori, & ipsius operi accesserit: tantum abest, vt quisquā malignè suspicetur, vllam inde ipsi iniuriam factam, aut quicquam prorsus derogatum, quòd priori Nuncupationi præfixa sit hæc posterior, dicata quidem Personæ non minus celebri aut illustri, cum Tua sit & fama virtutū celeberrima, & vera Nobilitatis splendore apud omnes Illustrissima.

Hoc ipsum ergo Opus, Cardinalis Ampliss. perinde suscipe, atque si commendatum manibusq; tuis traditum exhiberetur ab Authore ipso viuente adhuc (& viuit certè Deo) qui productis his atque in ordinem pulcherrimum digestis Sanctorum exemplis, quibus vita tota nostra institui, & quasi ex integro infor-

DEDICATORIA.

Informari queat, & viuus & mortuus non minus populo Christiano prodesse studeat, quàm Romano olim populo Valerius ille Maximus, quem noster Marcus Marulus (hoc ipso nomine vel Maximi appellatione quoque dignis.) imitatus est fortè & argumenti genere, & orationis lepore, sed in rei ipsius dignitate atque præstantia tantū supergressus, quantum æterna illa vita huic nostræ mortali, Diuinæque bona omnia firma & perennia, caducis his ac momentaneis antecellunt. Illam verò æternam vitam bonæque immortalia, propter egregia pietatis ac virtutis opera, quæ in hac vita edidisti, Cardinalis Excellentiss. retribuatur tibi Dominus in illa die: sed ita demum, vt cursum hic prius consummes tuum, nobisque interim quàm diutissimè concedaris, tūm ad Ecclesiæ Catholicæ tam necessariam nauandam operam, tūm ad bonorum omnium non mediocrem consolationem. Antuerpiæ, Cal. Iulij. 1577.

*Qui T. Amplitudinis
est Studiosissimus,*

Iohan. Foulerus,
Bristolienfis.

AD REVERENDOS OMNISQUE
ET DOCTRINAE ET RELIGIONIS
Christianæ studiosissimos Patres, Societatis
IESU.

CVM huius libri studio teneri Societatem vestram, Patres
Doctissimi, Religiosissimi, eiusque lectione in Collegiis vestris
iamdudum frequenter, intelligerem: non immerito sane plus
quam quatuor huius anni excitatus sum et ipse ad eam curam
suscipiendam, quod idem liber typis paulo elegantioribus excusis, et
emendatior lectione exornatus in lucem prodiret, praesertim cum vix
ulla iam extaret conspiciam tam perit et eruditi Operis exemplaria.
Igitur quod hoc tam utile, ac studiosis omnibus pijsque viris tam diu
expetitum negotium non cuius expedierim, id turbulentis huius tempo-
ribus adscribit, quae nos bellicis tumultibus ac terroribus retardarunt
hactenus, et ab inchoando opere saepius absteruerunt, iamque id in-
ceptum intermittere coegerunt, atque adeo olei operaque sumptum omnem
posuisti aliquo casu corrupissent ac perdidissent penitus, nisi Deus ipse
manifesto nobis adfuerit, pacemque optatissimam pro sua summa mi-
sericordia (si nos modo tanto bono non indignos nos ipsos praestiterimus)
in terras has tandem immisisset.

Itaque et hoc vestro studio, et meo simul animi affectu, et alijs quoque
nonnullis causis, videbatur ipse mihi prouocatus, et quasi manu ductus,
ut hanc nostram in hoc libello recudendo appellam qualemcumque, vestrae
quoque commendarem Societati. Quam quidem Societatem ego summe
semper colui, atque ita animo sepius cogitavi, hoc vestrum castissimum
pijsimumque Institutum diuinitus plane concessum esse postremis huius
nostris temporibus, quo seculi huius nequam, mores corruptissimos,
fidem infirmissimam ac Religionem deprauatissimam, restituere pau-
latim, Remque publ. Christianam maxima ex parte iam collapsam, ac
tantum non euerfam funditus, denuo restaurare, ac sui quasi humeris
sustentare niteretur: non secus profecto, quam priscis illis temporibus
laboranti similiter Ecclesiae, varijque Schismatum, errorum, haeresiumque
ac scelerum fluctibus agitata, penitus interitum obruta, extremasque tunc etiam
et morum et fidei iacturas patienti, Dei dono et gratia infinita missi
sunt Patres illi omni memoria celeberrimi, qui suo exemplo, studio ac
sapientia

SOCIETATIS IESU.

sapientia celestis auctores fuerunt instituenda omnis disciplinae Exemi-
ticae, Monasticae, et cuiuscunque Ordinis Canonici. A quibus tanquam
a fontibus quibusdam puris ac perennibus ad totius Ecclesiae decorem
magnopere illustrandum amplificandumque, emanant tanta virisque
sexus varietas, et cuiusque aetatis tanta multitudo in omni perfecta vir-
tute, cultusque religioso erudita. In quo quid aliud voluerunt viri illi
verè Euangelici, quam ut certis regulis quasi limitibus quibusdam
purior Christiani populi pars continere se posset securius, verique Evan-
gelij vestigijs insistere confidentius, non sermone tantum ac verbo
(quod nostri noui homines faciunt, idque solum sibi fide sua fita sat esse
falso iactant) sed spiritu ac virtute bonorum operum, tum ad suam ipsorum
vocationem certam faciendam, ex Principis Apostolorum Petri consilio, tum
ad lumen aliquod pietatis ac vitae sanctioris in domo Dei vniuersis
hominibus clarius extollendum.

Quamobrem cum nunc, Patres Optimi, aduerterint vestrae vices
deseruiendi in Templo Dei, tantoque magis, quod postremi omnium videamini,
quando et D. Paulus suo etiam tempore putarit, quod ipsos Deus
Apostolos nouissimos ostendisset, quibus tamen successerunt multi (ut 1. Cor.
modo diximus) varij diei horis vocati in vineam: debetis sane ita
vobiscum reputare, magnam vobis impositam esse rei bene gerendae neces-
sitate, idque pluribus maximisque de causis. Primum etenim, quanto
venistis seruis, tanto maiore alacritate, diligentia atque industria vo-
bis est elaborandum, quod et aliorum quaecunque murmura leuius susti-
neatis, et ipsi salario vestro diurno non minus digni efficiamini, quam
qui venerunt primi: centuplumque porro accipere mereamini, et in hoc
seculo, et in futuro. Deinde vero et vos quoque facti estis spectaculum
vniuerso mundo, Angelis et hominibus: quod magis vobis preu-
denter est ambulandum, ac vocationi vestrae incumbendum sedulo,
ex quo et mundus scandalizet minus, et Angeli tum vobis, tum
nobis congratulentur magis, atque omnes homines ad suam salutem
pacemque cum Deo conciliandam vos missos esse, certius agnoscant,
ac palam confiteantur. Denique (quod tamen imprimis ac praecipue
animaduertendum ac prospiciendum est) si ad correptionem nostram,
in quos seculorum fines deuenerunt (o quantum nunc magis, quam quo in
tempore, o Paule Dei vniuersi electissimi, apertissima sententia sic scriptum
annis plus mille quingentis iam elapsis pronuntiasti) si ad nostram, inquam,

AD PATRES

inquam, correptionem, si ad penitentiam mundo prædicandam, si ad scandala præsentis vite murmuræ, grauisima tollenda, ut ne pereamus: omnes ab exterminio ore propter scelera & peccata nostra, penique ad ipsum Domini iam aduentantis diem illum horrendum, Iudicium extremum ac terribilissimum quasi retardandum paululum, vos premisi sum, tanquam ad congregandas prius dispersas ones, & reliquias Israel in Catholice Matris gremium colligendas: Vide & Patres, per Deum Immortalem Superosq; omnes Santissimos, quanta, ut dixi, vobis imposita sit necessitas hoc vestrum munus sollicitè obsequendi, quandoquidem hæc omnia vel bona vel mala ex vestro officio vel bene vel male administrato, & vobis ipsis, & nobis omnibus impendere iam iam videntur.

Profecto si omnium temporū historias memoria repetere, si Principum mundi diuina persecutiones, si Schismatum heresium nefanda portentia, si morum maximam deprauationem, si scelerum grauisissimorum effrenatam licentiam, si hæc singula suis quæque diuisa locis, ac temporibus olim exorta varis, velimus reputare; atque eadem nunc simul omnia quasi in vnum congesta cumulum, atque adeo supra modum aucta, nos pariter hoc vno tempore, atque vni gloriæ locis imprimere, seridū animaduertamus: quid nos inde tandem expectemus euenturum, aut quem nos nostri seculi futurum exitum, merito formidemus? Si tota ferè Asia & Africa, atq; omnis Ecclesia Orientalis olim ipsis Apostolorum fundata manibus, & primitiui Spiritus S. imbuta, atque ditata donis, propter hæc ipsa malorum causas defecit tamen paulatim à vera in Deum fide, ac tandem ab Ecclesiæ Catholice unitate penitus auulsa, non in Paganissimū denuo relapsa sum, sed in potestatem Christiani nominis inimicissimam redacta, Tyranni Turci iugum barbarum, crudele, immane ferens, deploratio atque adeo desperatio & rerum omnium & animarū damno, iam diu suum casum frustra queritur ac lamentatur: quid iidem Europæ nostræ pars reliqua, quid Ecclesia hæc Occidentalis simili expectet modo, non dissimili quidem via & gradu, sed longè magis certis & manifestis vestigijs ad idem ruinæ præcipitium continuo festinans? Si ipsa olim primitiua tantā ramorum comminutionem passa, tanta Dei seueritate à radice penitus excisa: quid porro contingeret oleastro, ubi à radicali bonitate sua deficiens, non permanserit neque steterit firmiter in ea fide,

SOCIETATIS IESV.

et, quia Maiorum radici, & quasi pinguedini Olivæ bone insertus esset? si (ut ipsemet dixit Seruator) in viridi ligno hæc contingunt: quid Luc. miam fiet in arido? Et merito sanè aridos nos ipsos nunc appellamus, 23. in tantum bonorum operum sterilitate exsiccator penitus, sed peccatum insuper conscientia, ac futurorum inde malorum expectatione Luc. timore arescentes indies, ut ipsius quoque Seruatoris nostri diseruii u. tar verbi.

Hanc igitur Occidentalem mundi Plagam, heresum & nequitiam omnium mole ruentem, & à Catholica fidei firmitate (qua habemus nixa constantier stetit floruitq;) manifestè decidentem, non iam labometes aliqui Saracenicis, aut Sultanus Arabicis Persuasisue, et etiam Tyrannis quispiam Turcicus, ut in Oriente nunc & olim nunquam nec ab his quoque Grassatoribus ubique iuta est aut fuit Europa ob remotiorem suā distantiam) sed ipsemet Perditionis filius, se eminentius, idemq; mendacissimus Mesum, ipse planè singularis Impostor Antichristus (cuius quidem Antesignani multi, vocati 1. Io. 2. et 4. ipsi Antichristi, & olim sæpe, & nunc iam in mundo extant) 2. et 4. tur occupaturus: eo quod Temporum ultimarum series, & ipsum tantum nequitiarum fastidium summum, extrema iam omnia quasi litro accersere videatur. Nam si in ipso fere mundi exordio propter uitam tunc hominum malitiam, ipsamq; coram Deo corruptam terram, & repletam iniquitate sua, deleuit Deus hominem quem Gen. creauit, à facie terre, usque ad animantia & volucres celi: nunc in 7. 80 mundi exitu, cum nullus videatur superstes Noë iustus atque perfectus in generatione sua, neque Arca vlla amplius fabricanda ad fruendum semen viuentium, sed neque aquarum diluuiore denudè tragenda sit ex promissu Dei: quid restat porro, completi iam sorte Gen. 6. d. morum iniquitatibus, & Babylone magna mare fornicationum 9. & abominationum terra, inebriata iam sanguine Saxiflorum, & Apoc. iniquitate Morum Iesu, quod minus ab homine & animantibus, & 17. uibus celi, etiam usque ad pisces omnes & monstra maris perituri, at Diuina olim: nullos, alio iam reliquo supplicij genere, quod tantarum nequitiarum seditates ac sordes ualeat eluere, extremo sulphuris atq; ignis incendio omnia penitus horrendam in modum concrementur?

Cum igitur ad hanc Iudiciorum Dei tunc seueritatem, tunc accelerationem tantopere formidandam, permoneant merito, hinc grauisime

AD PATRES

missima bellorum & pestium plaga, quas & oculis & manibus ipsi
perferimus quotidie, facilius in his agnoscimus certissima occidenti
Mundi signa & præsagia: inde vero non minus, obsecrata atque ob-
durata tamen hominum corda, charitatis omnis refectus, philantropi-
maxima & amor huius seculi, tanta superbia, blasphemie, proditionis
scelerumque omnium grauisimorum enormitas, vite tam parvum emen-
data perpetui cursus, tanta animorum propensio ac docilitas ad noua
& mandata quasque dogmatum vanitates heresesque perdiscendas
Religionis vero orthodoxe vel retinende, vel insinuande neglectu
tanti, tantusque, adeo contemptus ad intelligendum, providendum, &
nouissima ista precauendum: in his nos medijs malorum vnde consti-
tutos & conclusos quodammodo (post Dei solius clementiam, que hi
ipsi quoque diebus ostensa est multis ac miris modis) nulla profecto re-
alia ita recreat ac consolatur, quam ea spes & expectatio, quam modo
concepimus, Patres charissimi, ex mansuetudine, diligentia & solitudine ve-
stra in agro Dominico repurgando etiam hac nouissima diei hora, quan-
quam & hec quoque Dei vniuersa clementia est & summum donum,
ac non solum vestri proprium: tametsi ex mera Dei gratia quecumque
vobis collata sunt dona celsius, & Dei dona sunt & vestra, qui sua
dona coronat in nobis.

Vos ergo commissum nunc vobis Gregem Domini pro parte vestra
custodite sedulo, vos oves & Agnos Christi pascite, implete ministerium
vestrum, resuscitate gratia Dei que in vobis est, ac collaborate Evan-
gelio secundum virtutem Dei qui vos vocauit vocatione sua sancta.
Ei (quod facitis) predicate verum Verbum, instate opportune, impor-
tune arguite, obsecrate, increpate in omni patientia & doctrina.
Collegia & Societates vestras bona disciplina institutas, & ab omni
specie mali mundas, seuerè conseruate, ut dum Dei nomen clarificetur
in vobis, ipsiusque Ecclesia unica & Catholica ab heretica prauitate
corruptionisque omnis & re auis expurgetur, bonaeque frugis uberissime
præuenturæ locus abunde fiat, tum vos quo cepistis cursu, eodem porro
possitis semper pergere, ad vestram propriam, & nostram, & ad ipsius
nosque mundi consummationem. Vos estis sal terre, quale iam aliis
sepius misit in mundum Deus ad conuincendos hominum mores. Hoc sal
nunc bonum est. quod si & ipsum quoque euauerit, aut insulsium
aliquando fuerit: tunc nobis miseris quid deinceps superest, quam ut &

Lac.
24

EVERENDO
CHRISTO PATRI

ERONYMO CIPPICO, DIVINI
naniq; Iuris Consulto, Canonico & Ar-
chidiacono Metropolitana Spala-
tensis Ecclesiæ di-
gnissimo,

MARCVS Marulus

S. P. D.

QUOD fecere quidam historias euoluendo
Gentilium, idem tentare mihi venit in
mentem vitas lestitanti Sanctorum, ut
scilicet inde exempla traherem virtutum,
imitandaque proponerem ijs, qui & ipsi san-
crepuiunt: Cum præsertim natura comparatum
humani animus ad duriora subeunda negotia ma-
iatur exemplo, quam institutione atque præceptis.
enim ei operi libentius confidentiusque sese accin-
d ab altero saltitatum, quam quod suum agnos-
no ferè paupertatem, humilitatem, castitatem, vi-
ciunia, reliquaque corporis fatigationes, etiam si
omnes ea magnificarent, obseruare animam in-
si nullus reperiretur, à quo antè obseruata fuis-
Atque aliquis tanto oreri nullius vires sufficere
ratoribus diceret: Hypocrita, ut quid humeris
onitis, quod ipsi ne digito quidè attingere vultis?
onitores, non video operadores: facite ipsi prius
ecipiatis, ne tam difficile factum, quam videtur putè,
et sa-

AVTHORIS

et facienti æquè, atque æsseritis, profuturum credam: nisi verbis facta respondere in vobis perspexero, non consuli mihi, sed illud arbitror. Hinc quidem satis patet, vir egregie, et in Christo reuerende Hieronyme, quantum debemus illis, qui primi ita eiusmodi virtutes coluerunt, ut cæteris ad easdem capeffendas adiutū aperirent, suorum exemplo ostenderent, qua ratione, quibusq; artibus veram gloriam sibi parare possent. Neque ea in re ego (ut multi) priscos illos, vel Romanos, vel Græcos, vel alios inanum Deorum cultores valde miror, in quibus nihil perfectū esse potuit, viam veritatis ignorantibus: sed Iudæos primū, deinde nostros, id est, Christianos, qui soli Deo credentes, neque impossibile factū esse duxerūt, quod ille præciperet, neque implere dubitarunt. Sequantur igitur, qui volent, Catones, Scipiones, Fabritios, Camillos, imitentur Soeratem, Pythagoram, Platonem reliquosq; humanæ sapientiæ professores: Nos Patriarcharū, Patrumq; et Prophetarū, nos Christi et Apostolorū, nos utriusque Testamenti Sanctorū gesta, moresq; perpendere et æmulari studeamus, ut beatitudinis æternæ præmia, quæ ipsi adepti sunt, adipiscamur. At illos omnino relinquamus, qui omnē industriā ad captandā hominū gloriā, omnemq; laborē conferentes, et à vera sapientia aberrantes, in tenebris erroris desperare. Iter enim, quod ad beatitudinē tenderet, sibi ipsimet constituere conati sunt, et monstratū ab ipso beatitudinis autore et largitore Deo, non peruiderunt. Ideoq; mentis hallucinatione elusi, nequiverūt eò peruenire quod volebāt. Hi verò, quibus curæ fuit, diuinis potius quàm humanis niti doctrinis, et Philosophiam non terrenam, sed quæ de cælo lapsa est, sequi atque amplecti, in cælum, unde illa erat, ascenderunt. Neque enim errare poterant, illo viam docente,

PRAEFATIO.

docente, qui solus nec fallit, nec fallitur unquam. Quamobrem ipsam quoque hominū gloriā repudiando fugiendoq; comparant: et longè quidem ampliorem, quàm illi qui quæsiere. Quamvis enim istos popularis auræ venatores magnopere mirata sit vetustas, multo magis nostros nunc vniuersa celebrat Ecclesia, nullo nō die in præconis laudibusq; ipsorum occupata, quos in cælestibus habitaculis cum Deo viuere minimè dubitat. Ita sit, ut et illic inter Angelos beati, et hic inter nos magni præclariq; habeantur. His Aræ Templaq; dicata sunt, horum ubiq; Imagines erectæ, horum acta dictaq; ab omnibus per Orbem prædicantur, ab omnibus extolluntur, horum ossa in terra honorantur, in cælo animæ exultant, horum non sine multo mentis stupore, tum vetera, tum noua narrātur miracula, utpote omnem naturæ vim atque modū supergressa. Nam primū quod ad vitæ probitatem spectat, quæ tanta unquam constantia, fides, temperantia, animi magnitudo, iustitia, mansuetudo, misericordia, liberalitas in vllis fuit, quanta in istis extitit? Nullis tyrannorum cessere minis, ut obedirent Deo, nullis largitionibus corrumpi, nullis voluptatum illecebris deliniri potuerunt: et dum pro veritate starent, horrenda supplicia, mortemq; ipsam contempserunt. Pro illorum, à quibus cædebantur, salute Deo supplicabant, ignoscere quàm vlcisci iniuriā, et aduersus capitales inimicitias beneficijs certare, quàm vindictam appetere, malebāt. Ad hæc alij in Virginitatis, alij in Castitatis continentiaq; proposito perpetuò permansere. Possessiones, opulentiaq; patrimonia, totū deniq; peculium suum, ut egestati subuenirent alienæ, prodegerunt, semper luxuria pietatem, diuitijs paupertatem præferentes, ut terrenis expediti rebus, cælestes facilius capere possent.

AVTHORIS

Nulli denique labori pepercerunt, quo se Deo inferuire existimarent. Proinde tanti apud illum fuere, ut potestatem eis daret curandi omnem languorem, mortuos ad vitam reuocandi, Mysteria intelligendi, futura diuinandi, damonij imperandi, & quae nemo hominum facere potest (nisi cum eo Deus fuerit) sciendi. Taceatur igitur opulentissimorum quondam Regum potentia, fortissimorumque virorum robur: plus pauperum nostri potuerunt. Taceatur Philosophorum acumen: soli ij qui Deo credidere, veritatem inuestigarunt. Obmutescat virorum gloria: splendidiorum perenniorumque, & cuius neque magnitudinem comprehendere, neque longitudo metiri possumus, Christi serui consecuti sunt. Itaque non temere scilos imitandos cunctis proponimus, quos etiam cunctis merito praeferebimus censeamus. Ista igitur nostras de illis qualescunque lucubrationes, o omnium amicorum meorum optime, omni hunc honorem & amore pariter prosequende, tibi nunc muneri mitto, tibi libenter offero: tum quod sciam, nihil abs te crebrius in manum sumi solere, auidiusque letitari, quam scripta illa, quae ad Dei Sanctorumque eius laudem edita sunt: tum quia pro summa tua erga me beneuolentia, innumerisque beneficiis, cumulationem tibi gratiam me referre posse non sperem. Leges in ijs fortasse quae saepe alibi legis: at plus aliquid oblectationis capies, cum singula singulis virtutum generibus non incongrue (ut reor) accommodata, & quae apud Autores effuse sparsimque referuntur, in ordinem collecta in compendiumque redacta, ac etiam (ut confidenter loquar) magis argutule prolata inspexeris atque consideraris. Plurimorum quidem actiones, operaque ad vnum citantur documentum: genera autem documentorum capitulatim digesta tituli indicant. multis in locis

PRAEFATIO.

in locis idem repetitur exemplum, cum idem interdum multis conueniat ob cognationem, affinitatemque virtutum. Si quid in ijs disponendis, explicandis, differendis ve a me erratum deprehenderis: oro, tuae incudi redde, tuam limam adhibe, & castigando poliendoque effice, ut munusculum hoc meum non tam donatore, quam acceptatore dignum esse videatur. Per te publicum recipiat, per te in aliorum manus venire ne formidet, per te neque in circo consilire, neque in medium prodire theatrum quicquam dubitet. Nullus lingua morsus, nullum sibilum verebitur, si prius plausum meruerit tuum. Et quis enim reprehendere opus audebit, cui tu summam manum imposueris? Qui & ingenio, & eloquentia praestas, humani Diuinique iuris scientia excellis, & Ecclesiastica dignitate non parum emines, & antiquae Cypicae domus claritate fulges, generisque nobilitatem animi virtute superas: quem denique omnes, summi, medi, infimi, amant, obseruant, venerantur. Aut si prorsus nihil usqueadeo ex omni parte absolutum, ut malignorum hominum inuidiam vitare queat, & aedificantibus muros Ierusalem deesse non possit Sanaballath subsannator: satis mihi erit, haec quae a me conscripta sunt, tibi tuique simillimis non displicuisse. Interim Deum & Dominum nostrum Iesum Christum deprecabor, ut sicut Sanctis ad sequendum se opitulatus est, ita ad ipsos imitandos adsit nobis: quod tandem exantlatis vitae huius laboribus, cum iisdem in illo ineffabili Diuinitatis eius recepti sinu, quietis aeternae fructum capiamus. Vale.

CARMEN HIERONYMI MACARELLI
Archipresbyteri Tragurienſis.

Marulum hic proferi Sanctorum exempla virorum,
Per qua iter in celum cuiq; patere queat.
Attamen ille suos mores, exemplaq; vite
Non proferit, cunctis qua referenda forent.
Nam quis es melior? Quis vita sanctior omni?
Cui tantus vera Religionis amor?
Deniq; quisquis eum factis imitabitur, hic se
Ad Superos recta nouerit ire via.
Dalmatiae tellus tali se iactet alumno:
Cuius suo antiquum gaudet Aspalatum.

Item, IOAN. Foulteri Bristoliensis in M. MARVLE
Libriq; ipsius laudem, Carmen.

Maxime, qui veterum narras exempla virorum:
Prouenit ex illo laus tibi magna libro.
Scilicet illa quidem scripsisti facta priorum,
Quae tulerant mores, seculaq; illa tibi.
Hac igitur, Valeri, propria tibi laude fruaris,
Inuideat nemo quod tibi iure datur.
Marulus at noster (merito vel Maximus alter)
Longe alio titulo nobilit scripsit Opus.
Scilicet ille alios mores & secula vidit,
Teq; magis multo hac parte beatus erat.
Quod Deus, Authorq; immortalis gratiae Iesus
Contulit, illud ei demere nemo potest.
Vinc igitur Caelo, vixisti, Marule, mundo,
Et vines, qui nos tam bene virumque doces.
Quid dixi? quod virumque doces? tam vincere caelo,
Tum mundo? Hoc bene non constat virumque simul.
Ast bene qui vivit mundo, sic vivit, ut idem
Cogitet hic viventi, se tamen usque mori.
Et bene qui mundo vivit, moriturq; a profecto
Non mors prima illi, mors ne secunda nocet.
Sed bene transactam hic vitam, nova vita sequetur,
Vita beata, omni sine, maloq; carens.
At tibi, qui mundoq; mori, & bene vincere mundo,
Et caelo, hoc vno tradis virumque libro:
Et caelo, & mundo vivas ut laude perenni
Percelebris, dabit hic vnus virumque liber.

INDEX CAPITVLORVM.

LIBER I.

De terrenis bonis contemnendis propter Christum. cap. 1.	fol. 1
De elemosynis faciendis. cap. 2.	fol. 10
De hospitalitate seruanda. 3.	25
De inani gloria fugienda. 4.	30
De humilitate appetenda. 5.	37
De dignitatibus non concupiscendis. 6.	43
De auaritia vitanda. 7.	49
De paupertate seruanda. 8.	56
De vita solitaria. 9.	65
De vigilijs, & somno, & stratu. 10.	77

LIBER II.

De cura & modo orandi. cap. 1.	83
De orationis virtute. 2.	96
De tentationibus tempore orationis. 3.	112
De contemplatione. 4.	115
De Scripturarum lectione. 5.	115
De fide vnus Dei contra Gentiles. 6.	121
De fide Christi contra Iudeos. 7.	134
De fide Christi contra Gentiles. 8.	134
De fide Christi contra Magos. 9.	141
De fide Christi contra Philosophos. 10.	144
De fide Christi contra Haereticos. 11.	145
De spe diuinae misericordiae. 12.	151

LIBER III.

De charitate erga Deum. cap. 1.	162
De charitate erga proximum. 2.	174
De charitate erga inimicos. 3.	185
De officio doctoris Evangelici. 4.	196
De Sacerdotibus honorandis. 5.	215
De pace colenda. 6.	221
De consortio habendo fugiendoq; 7.	232
De vestitu cultuq; corporis. 8.	239
De operibus manu exercendis. 9.	246
De corporis castigatione per flagella. 10.	256

LIBER IIII.

De corporis castigatione per ieiunium. 1.	263
De cibi potuq; vilitate ac parsimonia. 2.	277
De obedientia seruanda. 3.	291
De ve-	

De virtute colenda mendacique fugiendo. 4
De mansuetudine animi. 5
De castitate seruanda, exempla virorum. 7
De castitate seruanda, exempla feminarum. 8
De patientia peccatorum per exempla veterum. 9
De patientia peccatorum per exempla nouorum. 10
De peccatorum confessione. 11
De sacrosancta Communione. 12

LIBER V.

De nemine temere iudicando. 1
De patientia iniurie. 2
De patientia damni. 3
De patientia agrotationis. 4
De patientia martyrum sexus virilis. 5
De patientia martyrum feminei sexus. 6
De ratione resistendi diabolo. 7
De perseverantia bene agendi. 8
De mortis meditatione. 9
De hora mortis. 10
De Purgatorio. 11

LIBER VI.

De signis ultimi iudicii. 1
De Antichristi persecutione. 2
De die iudicii incerta. 3
De appropriation Crucis, & Christi, interitus, Antichristi. c. 4
De herendo Christi ad indicandum aduentu, & creaturarum aduersus peccatorum accusatione, & igne quo consumenda sunt omnia. ca. 5.
De resurrectione mortuorum. cap. 6.
De Domini descensu ad indicandum viros & mortuos. cap. 7
De sententia Christi aduersus impios. 8
De sententia Apostolorum aduersus peccatores. cap. 9
De sententia Prophetarum aduersus iniquos. cap. 10
De damnatorum ad inferna aduersione. cap. 11
De Sanctorum cum Christo ad caelum ascensione. cap. 12
De damnatorum poena. cap. 13
De reuelationibus infernalium poenarum. cap. 14
De Beatorum gloria. 15
De reuelationibus Celestis beatitudinis. cap. 16

309
310
316
333
331
368
379
401
410

418
445
461
469
482
504
515
536
547
554
572

581
584
591
595
599
605
609
613
615
617
616
630
633
644
657
669
IN-

RERVM ATQVE EXEMPLORVM
INDEX.

Aaron à Deo electus, in Abraam Aegyptum contempta
monte Hor sepultus hereditate eremum ingressus
est. 455 est. 4
Aaron & Maria sim- Abraam Patriarcha Angelos sus-
tre Moysen inducens, Maria cepit hospitio in specie huma-
lepra percutitur. 429 na. 26
Aaron & filij eius mirando ta- Achab rex panam scelus tein-
bernaculum vinum non bi- nio dissiuit. 264
berunt. 278 Achior dux Ammonitarum inter-
Abdemelech charitatis amore li- rogatus veritate dux. 305
beratus est. 176 Achab correptus est à Domino
Abraam Patriarcha cum posse- propter inobedientiam. 292
ru sui sepeliri voluit in spe- Achab rex pessimus aucto Pro-
luna. 554 pheia per amicitiam
Abraam in seruitio Dei perseue- egit. 372
rauit usque in finem. 537 Adam & Eva tamen pellicem
Abraam solitarius fidei habitus contentierant. 239
simulatione, neptum profuga Adam & Eva fructibus arborum
reduxit. 179. & 315. alii sunt. 277
Abraam, Isaac, ceteriq; Patriar- Adā & Eva à Deo copulati sunt
che Deū contēplati sunt. 116 pecca a sua confiteri. 402
Abraam credidit Deo, &c. 133 Adā & Eva serpenti credentes,
Abraam uxorem suam sororem maleuolentibus succubere. 516
ducebat. 306 Adam & Eva consilio serpentis à
Abraam oratio prolem optatam mandato Dei recesserunt. 232
meruit. 95 Agapius pōse ex verbis pps Au-
Abraam Eremita veste cilicina gustum ad fidē conuertit. 149
indatus erat. 56 Agar cū Hismatē fonte ab An-
Abraam filium suum immolare gelo ostēso refoillatur. 288
voluit ex charitate. 163 Agatha virgo omnia contempsit,
.. ..

INDEX.

ut virginitatem illibatā Deo
offerret. 353
Agatha virgo in infirmitate se
rotam in Deo posuit. 579
Agathon abbas nunquam somnū
cepit, nisi prius reconciliatus
proximo. 225
Agathon abbas lapillum in ore
portabat. 328
Agilus monachus persequenti
se beneficium referens. 453
Albanus martyr pacitudine pec-
cata diluit. 382
Albinus circumventos crimina-
tionibus liberari posse mon-
stravit. 108
Albinus obedientem etiam ele-
mentum honoravit. 296
Alcimus sacerdos Assyden pro-
ditor sit. 229
Alcimus pace simulata, virgo pa-
cem interfecit. ibid.
Alcibiadi pueri, et aqua cibum
erat. 286
Aldebertus Pragensis episcopus ad
modestius vivendum episco-
porum reliquit. 206
Alexander episcopus philosophos
ad fidem Christi convertit. 145
Alexius in domo paterna 17. an-
nos mansit incognitus. 41
Alexius Romanus paupertatem
intantum adamavit, ut gau-
deret se à servis patris sui elec-
tos recipere. 59
Amasias viro Dei obediendo ho-
siles superavit. 292
Amata abbatissa de hac vita mi-
gravit, se veluti sepeliendā
in sepulchro composuit, et sic
expiravit. 468
Amator episcopus coactus uxore
duxit cum qua casus vixit. 339
Amator episcopus mortē sibi im-
minere longe presciuit. 565
Ambrosius episcopus in extremis
laborans, fari nesciens, à Do-
mino sacram Communionem
exoptans accepit. 424
Ambrosius episcopus felicitatem
seculi periculum animae mon-
stravit. 468
Ambrosius episcopus expāsi bra-
chii orans expiravit. 560
Ambrosius episcopus Imperatori
insultare non dubitavit. 218
Ambrosius episcopus suis predi-
cationibus Augustinū ab he-
resi purgavit. 204
Ammon abbas terribile draconē
sua oratione necavit. 102
Amandus episcopus quindécima
annū pane tantum et aqua
sustentatus est. 283
Amos propheta ob veritatem per
tempora transiit. 305
Amos abbas quingentis monachis
præfuit. 329
Amos eremita proximos in chari-
tate correxit atq. convertit. 189
Amos abbas cum uxore castita-
tem servavit. 338
Am-

INDEX.

Ammonius lingua sibi se ampu-
taturū protestatus est potius
quā episcopatū acciperet. 46
Anastasia prætulit nobilitatis al-
titudinis charitatis humilita-
tem. 184
Andreas cuiusdam Nicolai libidini
dedito continentiam impe-
travit. 100
Antonius abbas episcopi presby-
terisq. submittebat cervicem
captans benedictionem. 39
Antonius abbas mansi in solitu-
dine viginti annis pane et
aqua contentus. 66
Antonius monachus magnā sciē-
tiam legendo acquisivit. 129
Antonius abbas hereticos suis
predicationibus convertit. 205
Antiochus fidei fragus citra pacis
inramentum venit. 229
Anianus episcopus Anselmum ab
obsidione hostiū precationibus
liberavit. 109
Antonius abbas manibus labo-
rabat. 248
Ananias per Ieremiam de men-
dacio arguitur. 304
Antonius abbas hora vespertina
panem cum sale comedebat.
269
Anianus episcopus intuitus mu-
lierem, scandalizantem oculi
sui eruit. 346
Antonius abbas semper flexis ge-
nibus orabat. 88
Anna uxor Elcane oravit et ex-
audita est. 92
Anna filia Phanuelis die noctūq.
orabat. 93
Anna Elcane coniux prece prole
impetravit. 110
Anna prophetissa annos quadra-
ginta octo in viduitate con-
sumpsit. 352
Anima in purgatorio, viventiū
orationibus iuvare possunt. 105
Anselmus episcopus fratrem à
demonibus liberavit. 107
Antonius vidit orbem terrarum
laqueis refectum. 117
Antonius Minorum Ordini euan-
gelizandi munus humilitate
acquisivit. 209
Anacletus præcepit summum ho-
norem presbyteris deferen-
dum. 217
Antonius abbas sacerdotes in
summo honore habuit. 218
Angelus Antonium induxit ad
laborem manuum. 248
Antonius abbas dicebat servus
Christi nō expedire domos se-
cularium frequentare. 234
Anna uxor Elcane stendo ora-
bat. 273
Anna filia Phanuelis abstinentia
et orando intellexit quod
Scribe nō perceperunt. 274
Andreas apostolus ab hora certia
usque ad nonam pro Nicolao
episcopo oravit. 386
An-

INDEX.

Andreas terzium formam tenuit Apollonius abbas collobio stuppeo
de quo iactante demonem au-
diens, postea cautius egiit. 530
Antonius abbas visus est, ab an-
geli ad celos ferri. 385
Antonius Minor ordinis ei qui
se mutilauerat ob penitentiam,
membrum restituit. 387
Antonius nulla unquam iniuria
etiam a demonibus deterre-
tur. 522
Antonius in eremo perseueravit,
et angelorum seruitus est
gloriam. 540
Anna filia Phanuelis perseueran-
tia castitatis meruit Saluato-
rem in carne videre. 544
Antonius abbas in eremo perse-
neravit, humilitatemq; te-
nuit. 558
Antonio monacho dictum est, ne
differret migrare, quia ei pec-
cata dimissi essent. 562
Antonius Parauy in extremis la-
borans, hymnum O gloriosa
decantauit. 566
Apollonij motum intradi eremum
fuit vitare inanem gloriam. 33
Apollonius suis manibus hospitii-
bus pedes lauabat. 38
simili modo Nytrius monachi, et
Hor abbas. ibidem.
Apostoli perseuerantes erant in
oratione. 87
Apostoli calcati fuerunt sanda-
ly. 240

Apollonius abbas collobio stuppeo
operiebatur. 242
Apostoli etiam post conuersionem
manibus laborabant. 247
Apostoli ieiunio vsi sunt. 267
Apostoli spicas segetum manibus
confruebant. 281
Apostoli veritatem assertores ex-
tere. 305
Apostoli in mansuetudine omnia
pertulere. 320
Apollonius suis fratribus man-
suetudinem imperauit. 324
Apelles monachus diabolum sub
mulieris forma ferra candenti
percutit. 349
Appia virgo precatum est mori ca-
ssa, quam nuptia vinere. 363
Apostoli pauperitatem strillissi-
mam seruauere. 56.62
Apollonius ceteri in die steterat
gemma ad orandum. 88
Apostolorum tempore maxima
obedientia fuit. 293
Apollis abbas quendam iuuenem
pijs verbis ad confessionem per-
duxit. 407
Apostoli omnia constanti animo
reliquerunt. 463
Aplaudes virgo toto tempore sa-
mosa, nulli alio cibo vixit,
quam Eucharistie pane. 480
Apostoli cum gaudio corumeliam
passi sunt. 485
Apronianus, Christianus una dia-
conus et martyr effectus. 493
Apo-

INDEX.

Apostoli in veritate perseuera-
runt, morietes priusquam ta-
ce. tes. 539
Apollo abbas oblitus est mundi,
et ob hoc mortuum se puta-
bat. 551
Apostoli martyresq; pro Christo
mortui sunt. 557
Arrogantia in oratione fugienda
est. 88
Arnulphus episcopus oratione a-
nimam ab inferno liberauit. 105
Arsenius abbas nedium femina-
rum, sed etiam virorum con-
sortia vitabat. 344
Arsenius quadraginta annos so-
litaris sedet. 71
Idem hominum consortia fugit. 72
Arsenio somnus breuissimus fu-
it. 78
Archebius monachus parentes la-
bore manuum honorabat. 252
Arsenius opus faciens lachrymas
fundere solebat. ibid.
Arnulphus etiam post remissio-
nem peccatorum eremum re-
petiit. 385
Arsenius abbas ob frequentes la-
chrymas turgiduli ocellis fu-
it. 389
Arnulphus neptim duxit uxorem,
non ut carnis, sed spiritui iun-
geretur. 340
Archebius solitarius modico sa-
no simulato charitatem uti-
liati praeferbat. 314

Asella virgo pane et aqua con-
tenta fuit. 274
Assuerus cognita innocentia Lu-
dæorum, veritatem sententiam in
accusatore. 432
Augustinus ex diuinis scripturis
Christianus effectus est. 126
Augustinus Episcopus Anglorum
fide cecum illuminauit. 139
Augustinus episcopus audiendo
tatum agnouit veritatem. 148
Augustinus episcopus in vestitu
similis illis fuit quibus pre-
sunt. 241
Augustinus noluit habitare cum
sorore. 343
Augustinus cōtemplans nihil ex-
teriorum percepit. 118
Augustinus in extremis dicebat
nemini debere discedere sine
confessione. 561
Barholomæus Syriæ regnum
origine clarus non dedi-
gnatus est in piscatorum
numero haberi. 2
Bartholomæus a demonibus ob-
fessos liberauit. 100
Basilus dedit se ad Scripturas
diuinas. 126
Basilus magnus explorator phi-
losophie, demum Christo cre-
dere cepit. 144
Basilus magnus episcopus Ecce-
siam ab Arriani pestifera
iterum accepit. 147
Bartholomæus indutus fuit collo-
bio

INDEX.

lio albo. 240 Bernardus abbas fratres suos re-
Basolus precibus fonte obtinuit. ligiose dormire docebat. 79
287 Bernardus minorum ordinis su-
Basoli abbatin mansuetudinem per pauimento vestitus iacere
sera ostendit. 321 consueuerat. 80
Basiani episcopi benignitate cer- Bernardus contemplator nescie-
na ostendit. 322 bat ubi equitabat. 120
Banon monachus penitentie ca- Bernardus abbas sola assiduitate
talogo Sanctorum inscriptus est. legendi intellexit scripturas. 382
Bartholomaeus apostolus argen- Bernardus minorum ordinis ex-
tium aurum contempsit. 51 delectatione scripturae reli-
Barbara oratione promissa a pa- gionem ingressus est. ibid.
tre protecta est. 111 Bernardus in charitatis nego-
Basilius magnus Iudeum ad si- tio assiduus fuit. 182
dem Christi conuertit. 137 Benno abbas nunquam iratus vi-
Basilio intercedente si qui diabo- sus est. 226
lo se manciparat, liber euasit. Benedicto abbati quida presbyter
386 prandium attulit. 287
Barbara virgo a patre interfici Beon abbas in summo filio vi-
potuit, cogi vero ut castita- xit. 328
ti praeferret nuptias non po- Benedictus abbas corpus suum in
tuit. 355 spinas proiecit. 342
Barbara post longissima tormenta Bernardus abbas docuit in pra-
a patre proprio capite trun- dicatione inuicem gloriam esse
catur. 505 faciendam. 210
Banon suffraganti angelo sacram Bercharius ob obedientie prom-
Communionem accepit. 424 ptitudinem vinum effusum
Barnabas igne consumptus mar- re uiperarum. 297
tyrily gloriam accepit. 456 Bernardus Minorum Ordinis,
Benedictus abbas impubis paren- omnia in melius interpreta-
tes reliquit eremum intra- tus fuit. 443
uit. 5 Bernardus abbas pecunia subla-
Bernardus Minorum Ordinis ra Deo gratias habuit. 468
prandioli suum cum pauperum Beniamin eremita fratribus sup-
in partiri consuevit. 13 plicare solebat, ne corporis
sui

INDEX.

sui sed anima curam habe- tum prorumpebat. 389
rent. 476 Cam ob mansuetudinem qua fra-
Bernardus abbas oratione disci- trem suum imitari debebat
pulum a tentatione recedendi interfecit. 319
liberauit. 520 Cassius quotidie communicans ad
Benedictus abbas discipulum vir- cenam eternam vocatur. 423
gis a tentatione liberauit. 521 Chananea mulier perseueram in
Beda presbyter Domino reuelare oratione a Salvatore exau-
cognouit se corporis vinculis dita est. 444
exuendum. 564 Cassius episcopus per visum ac-
Benedictus papa, intercedente cepit se Natalitio Petri &
Odolone abbate, a purgatorio Pauli migraturum. 564
liberatur. 577 Catharina virgo non est uirgita
Bonifacio archiepiscopo ieiunia insultare tyranno propter
pro delicijs erant. 268 periculum proximorum. 507
Bonifacius uelamentum miri can-
doris a beata Virgine in viso Catharina virgo ob Christi fide
accipit. 117 decapitata est. ibid.
Bonifacius penitendum agens Catharina virgo patienter tole-
calum ingreditur. 381 rabat tormenta propter vir-
Bonifacius archiepiscopus euan- ginitatem. 354
geliz ando uerbum Dei nudu Cecelia virgo cilicio squalibat.
pedibus incesit. 358 262
Brigida abbatissa pauperibus e- Celestinus papa pontificatum in-
quos, quibus ipsa & sorores uisus gerebat. 48
uehebantur, dedit. 22 Cecilia Romana codicem euan-
Brigida abbatissa omnia humili- gely nunquam a se dimisit. 131
tati opera in monasterio fa- Cecilia virgo angelum habuit de-
ciebat. 43 censorem uirginitatis. 354
Briceus episcopus prius arden- Cecilia virgo credentem maluit
tibus suam innocentiam osten- quam thori habere confor-
dit. 438 tem. 357
C Arilephus mulieres gres- Cecilia virgo ob fidem Christi in
sus semper refugit. 346 ignem deiecit & illa sa per-
Cassius episcopus Eucharis- manens decollatur. 506
tiam sumpturus crebro in ste- Cæci inclamare perseuerantes,
** 4 quod

INDEX.

quod volebant affecti sunt. Crato philosophus predicatione
540. Iohannis sua venas elemo-
Cyriacus dona oblata recusavit. synas dedit. 10
52 Christus docuit nos ante oratio-
nem corda nostra preparare.
Cyprianus Christi amore capitis amputatione martyrium sum-
psit. 503 Christus docuit semper orare. Ibid.
Cyprianus magnus Christianus ef-
fectus tyrannorum tormenta sanatus est. 188
facile contempsit. 143 Christus nasci voluit sub pace in
Clara discipula ratiis vidit pue-
ram lesam in die natiuitatis Christi ieiunabat et demonem
quasi iam natum. 123 vincebat. 266
Cornelius centurionis elemosine Christus discipulis ieiunandi docu-
ascenderant in memoriam in-
conspexu Dei. 12 Christus beatos dixit esurientes
et sitientes. 280
Constantinus monachus osculatus
est eos qui eum despiciebant. 33 Christophorus in rationibus do-
Cypres presbyter neminem illesus in-
fide ingressus est. 147 Christiana virgo interpres pro-
Columbanus abbas annis sexde-
cim herbis tantum sustentatus
est. 286 Christus docuit proximos dilige-
re. 176
Columbanus abbati vixi obtem-
perare. 321 Christus suo exemplo docuit pa-
rentibus obediendum esse. 294
Cosmas et Damianus munera
regis repudiare. 52 Christus de virgine nascens vir-
Constantinus Augustus Christo
templa construxit. 136 Christus interdum stetit sed nun-
Confortia non sunt habenda cum
iis qui sibi sapientes videntur. Christus docuit pro iniuria vin-
dicam non querere. 448
Columbanus virgine versus ab in-
iuriis iunctus est. 456 Christus ignominiosissimam mor-
tem sustinuit. 484
Columbanus discipulus mori ap-
petebat. 552 Christophorus post longa tormenta
caput multatur. 494
Chri-

INDEX.

Christus a demone tentatus cum David Saul regis in se odium be-
verbis scripture superavit. nefarius equavit. 187
516 David propter pacem Saulem su-
git. 222.
Christus exemplo docuit pijs acti-
bus inherere. 538 David ieiunanti peccata dimis-
sa sunt. 265
Christus nobis memoriam mortis
ingerebat dicendo Vigilate. 550 David finxit insaniam et libe-
ratus est. 309
Christus suo exemplo vivere et
mori docuit. 557 Daniel flexis genibus orabat. 84
Christus non confiteri oportere in-
dicebat, cum mundatos lepro-
sos ad sacerdotes mittebat. 99
405 Daniel munera contempsit. 50
Christus patientiam docuit dicen-
do, auferenti pallium tunicam
non esse negandam. 464 David monacho penitentiam a-
genti, peccata dimissa sunt. 382.
Chanaan stendo post Dominum
misereror, ut impetravit. 391 factus est. Ibid.
Charitas est ignis quem dominus
misi in terram. 165 David monachus sperans mise-
ricordiam Dei eam consecu-
tus est. 155
Charitas apostolum Petrum am-
bulare fecit super aquas. 166 Daria virgo persequentes ad si-
dem conuertit. 194
Charitas beatorum Petrum fecit
omnia credere. Ibidem Daniel manibus laborans precium
pauperibus erogabat. 251
Chusi simulabat amicitiam ad
Absolon. 310 Daniel propheta contempnare
Gudberio episcopo obitus suus di-
gnis mensa lezamina comedere
unus prænunciatus fuit. 279
564 David penitenti magnus dolor
exiit qui tam repente veni-
am meruit. 371
David exultabat in spe et mise-
ricordia. 152 Daniel etiam pro populi peccatis
fleuit. 375
David letabatur in reductione
arce. 163 Daniel peccata populi confitens,
max

INDEX.

- mox liberationem futuram
auduit. 404
Danielem abbatem puer ab in-
famia liberauit. 438
Daniel leonibus deuorandus tra-
ditur. 482
Dauid peccatū poenitudine dele-
uit sinceriusq; vixit. 538
Dauid reminiscens se esse mor-
talē, ab iniustitia recessit. 548
Dauid mortui proximus dedit prae-
cepta filio suo Salomoni. 556
Deus aliquibus sanctis specialem
procuratorem intercedendi
concessit. 109
Desperans non considerat diui-
nam misericordiam. 151
Deicola leuitudinem aper osten-
dit. 321
Dives purpuratus Lazaro ne-
gavit elemosynam sepultus
est in inferno. 13
Dionysius philosophus per Pau-
lum apostolum ad fidem con-
uersus. 144
Ditta Hieronymi de laudibus
eremi. 73
Dionysius in passione millies pas-
sus Christum se nunquam
negaturum dixit. 470
Dominicus Hispanus libro veni-
dens pecuniam pauperibus e-
rogabat. 13
Dorotheus & Gorgonius post
multa tormēta laqueis suspē-
si obiere. 501
- Dorothea capitale supplicii su-
bit, rosasq; post obitum Theo-
philo misit. 508
Dominicus incidens in latrones
martyrium non expauit. 504
Donatus episcopus instante die
dormitionis orauit donec ex-
halaret spiritum. 565
Dominicus ultimo vite sue die
fratribus humilitatem, cha-
ritatem paupertatemq; lega-
uit. 566
Doctorem officium in Moyse ap-
paruit. 196
Doctorem officium est detestari
vicia hominum. 197
Drusiana ob elemosynas susci-
tata est a mortuis. 24
Dunstanus episcopus post mor-
tum religioni se dedit, mul-
taq; vite sanctitudine polle-
re cepit. 477
Eadmundus archieps prae-
dictas praecepit mibi ne ver-
bum Dei impediret. 208
Eadmundus archiepiscopus ieu-
nabat in pane & aqua. 268
Eadmundus Bibliam legentē cā-
dela super librum cadens in-
offensum reliquit. 130
Eadmundus semper cilicium ge-
stauit, & in quadragesima
loricam. 257
Eadmundus participatione sa-
cramenti intelligentiam ac-
cepit. 425
Eadmundus.

IN DEX.

- Eadmundus archiepiscopus op-
pressus somno à diabolo debi-
litatur. 531
Eduardus rex Britannorum cum
uxore castitatem tenuit. 340
Egidius corpore lesus ad deum
orauit ne sanitatem accipe-
ret. 476
Egidio abbate intercedente, regi
Carolo peccati venia conce-
ditur. 387
Egidius genere nobili seipsum
despiciens amiculum propriū
mendico dedit. 7
Egidius iactationis casum fugi-
ens in eremum se recepit. 35
Eggarus rex sedecim annos in
summa quiete regnauit. 226
Eduardus rex Missam audienti
Christi ea corporis forma quā
de matre sumpsit vidit. 415
Effren monium magni Basilij à te
merario iudicio resistit. 440
Eulalius monachus maluit in spe-
lunca habitare, quā foris
ab hominibus honorari. 35
Euphemianus cum uxore Aglaē
pauperes in domo propria
reficiens, proprijs manibus
ministrabat eis. 11
Eustachius ob elemosynas Chri-
sti in cruce inter cornua cer-
ui vidit. 12
Euphraxia humilia semper af-
fectauit, ut manem gloriam
vitaret. 37
Euphraxia vidua suscepta coni-
ca prole cum viro castitatem
tenuit. 359
Euphraxia emula veniam in-
uxore castitatem tenuit. 340
Euphraxia continē laborabat.
orauit ne sanitatem accipe-
ret. 476
Euphraxia virgo vacuum cibo-
uentum gerens ut animam
virtutibus replet. 275
Euphraxia Romana post mortē
viri nubere noluit. 8
Euphraxia virgo superatis pa-
tentibus iurys nulla iniuria
ab humilitatis officio auocari
potuit. 458
Euphrosina causa obedientie, tri-
ginta annos mansit in cella.
301
Euphrosina virgo parentes patri-
amq; dimisit, ne nuptui trade-
reut. 361
Eustachius martyr cum uxore
& liberis igne adustus mar-
tirium sumpsit. 498
Eusebius in extremis demones
videns, clamauit. 560
Eustracius post tormentorū con-
ficiens, proprijs manibus
geriem igne consumptus est.
490
Eustachius Romanus amisit for-
sum in cruce inter cornua cer-
ui vidit. 12
Eugenia virgo electa in abbatiem
seculauit, ut manem gloriam
vitaret. 37
Eugenia virgo electa in abbatiem
seculauit, ut manem gloriam
vitaret. 37
Eugenia virgo electa in abbatiem
seculauit, ut manem gloriam
vitaret. 37
Eugenia virgo electa in abbatiem
seculauit, ut manem gloriam
vitaret. 37

INDEX.

Eugrius in puteum, Bernardus Eliz abeth leprosis variisq; lan-
 abbas in lacum descendere ca-
 sitati amore. 348
 Eugenius Aphrica rex vitare ti-
 mit virgines Floram &
 Lucillam. 361
 Euzarius presbyter penitus luti
 nomen accepit. 383
 Eugenia virgo munera refusa-
 uit. 53
 Eusebius episcopus virginitatem
 ab incute aetate custodivit. 350
 Eulogius presbyter patientie vir-
 tuti meruit coronari diade-
 mate. 455
 Euphemia post maxima tormen-
 ta gladio confossa spiritum
 tradidit. 510
 Elpidius abbas tantum bis in he-
 domada continebat. 269
 Elphegus suis spolatus charitatis
 amore facile peritit. 190
 Edelivudis virgo cum marito ca-
 sitatem servavit. 352
 Elphegus archiepiscopus post de-
 ceptionem demonis remigres-
 sus carcerem maritimum sum-
 psit. 527
 Epidius abbas oratio nunquam
 vertit se ad o. casum. 443
 Eliz abeth Pannonum regi filia
 defuncto marito, pauperibus
 servavit. 9
 Eliz abeth ob assidua benignita-
 tem in pauperes mater eorum
 cognominatur. 23
 Eliz abeth leprosis variisq; lan-
 guoribus gravatis ministra-
 bat. 41
 Eliz abeth paupertatem summo
 animo affectabat. 64
 Eliz abeth Christum in nubibus
 vidit. 122
 Eliz abeth virgo interdum in con-
 templatione velut exanimis
 iacebat. 123
 Eliz abeth vidua corpus suu fla-
 gellu verberabat. 261
 Eliz abeth virgo quotidie se fla-
 gellu cedebat. ibid.
 Eliz abeth ut obedientiam ser-
 uaret, lori diuerberata fuit. 301
 Eliz abeth post mortem viri ca-
 sitatem servavit. 364
 Eliz abeth animo orationi inten-
 debat. 94
 Eliz abeth vidua quenda inuenit
 ad Christum conuertit. 111
 Eliz abeth vidua multis labori-
 bus corpus suu fangabat. 255
 Eliz abeth gaudebat se inuicem
 pati pro Christo. 459
 Eliz abeth vidua diem extremu
 agens Christum vidit, a quo
 ad caelestem thalamum inui-
 tata mox ire perrexit. 570
 Eliz abeth de Sconanzia toto cor-
 pore ulceribus tabefacta, ob
 hoc nunquam tristitiam vultu
 pretulit. 480
 Elias, Eliseus, Iohannes Baptista
 soli-

INDEX.

solitudinem affectabant. 65
 Elias ieiunabat quadraginta dies
 & quadraginta noctibus. 264
 Elias mira uelo fide ostendit. 134
 Elias uxore caruit. 336
 Elias eremita vidit animu Theo-
 dosii senatoris infernu meren-
 tis, Hieronymo interea aete ad
 purgatorium decerni. 575
 Elias memoriam mortis habuit,
 du uita defungi optauit. 549
 Elias eremita in cibo exiguus
 fuit. 282
 Elias monachus septem annos so-
 lus in solitudine perdurauit. 128
 Equitius abbas predicandi au-
 thoritatem a Deo accepit. 211
 Equitius abbas dum immundis
 cogitationibus quateretur, ad
 precu cofugia recurrerebat. 350
 Erasmus a corus sustentatus est. 287
 Exechias rex plebem silere ius-
 sit. 326
 Exechias rege deprecante Assyrii
 percussu sunt. 97
 Exechias oratione ab infirmita-
 te conualuit. ibid.
 Exechias rex penitudine hostiu
 multitudinem prostravit, ui-
 uis tamq; prolongauit. 374
 Ezecias ob peccatum patienter
 sustinuit. 463
 Ezecias exemp'o docemur, in
 mortis hora maxime morore
 penitentie opus esse. 556
 Ezec-

INDEX.

Ex echi. et egrotans experti delicti
fuit, sed mox ei conualuit ia-
stantie crimen incurrit. 472

Familiaritas faminarum Sam-
sonem compulit ad necem,
David ad adulterium. 232

Farra virgo plura ob virginita-
tem perulit cum vincinon
potuit. 358

Fausinus et Ionita sacramenta
a columba acceperunt. 419

Felix monachus liberaliter dedit
ei qui furari venerat. 189

Felicula virgo abstinentie vir-
tute roborata est ad marit-
rium. 257

Felicitas cum septem filijs pluri-
bus tormentis fatigata, mar-
tyr palmas sumpsit. 513

Florellus passionibus superatu
per patientiam tandem presoca-
tione belue in viuit. 489

Florentinus solitarius pro inferen-
tibus mirum in insolabiliter
iristatur. 456

Fortunatum peregrini simulata
forma a diabolo sumpta in-
famia polluit. 440

Franciscus beatus apparenti pau-
peri elemosinam largitus
est. 22

Franciscus beatus se coram ho-
minibus vilipendere iussit,
ut vitaret manum gloriam. 34

Franciscus amator pauperum,

vestes suas pauperi dedit. 60

Franciscus vidit in contempla-
tione Seraphim specie cruci-
fixi. 121

Franciscus unica tunica conten-
tus fuit. 243

Franciscus fane dure se verbe-
rabat. 260

Franciscus precibus obtinuit son-
tem a Domino. 287

Franciscus in nitem se immergit.
348

Franciscum orantem diabolus
tentavit. 114

Franciscus Sacerdotes semper ho-
nore maximo prosecutus est.
218

Francisco assiduitas plorandi he-
betauerat usum. 389

Franciscus obliqua suspicionis cul-
pam in fratre castigavit. 437

Franciscus perfectus factus post-
quam maximas infirmitates
incurrisset. 478

Franciscus post Christum vides
paratus eras omnia aduersa
pati, quam a proposito rece-
dere. 542

Franciscus expectans extremum
diem vite sue, nudum se su-
per nudam humum deponi
fecit. 566

Gallicanus gener regis Au-
gusti monachus effectus
vita opera seruilia fecit.
38

Gal-

INDEX.

Gallus abbas factus docuit non sa-
lum mandati rem, sed etiam
verba esse perpendenda. 300

Galla vidua nubere noluit. 364

Galla vidua omnes infirmitates
perpeti maluit, quam ad con-
iugium redire. 480

Galla Romana a Beato Petro Gre-
gorius aliquando angelus sub
visitata euocata ex hac vi-
ta migravit. 569

Gabaonitis mendacium attulit
salutem. 308

Gallicanus Romani dux exerci-
tus conuersus a coniuge sibi pa-
tra quam victoria acquisiuit,
religionem ingressus est. 5

Gerbomus episcopus mori ma-
luit, quam pauperes quos
habebat hospitio trudit. 28

Germanus episcopus lectum suum
cinere stravit. 80

Germanus episcopus naufragium
patientibus oratione subue-
nit. 103

Germanus episcopus tenuissimo
cibo contentus a vino absti-
linuit. 283

Geraldus monachus tempore ten-
tationis ad orationem fugit.
107

Gernasius et Prothasius legendo
fidem conseruauerunt. 129

Geminianus electus a populo ho-
nore fugit. 47

Genebaldus episcopus peniten-
do sanctus factus est. 383

Goar monachus dominum depre-
catus est pro infirmitate viro
eligeretur episcopus. 145

Gregorius antequam Pontifex,
urbis Romae senator erat, sed
sua propter Deum dispersit, et
monachi vitam duxit. 3

Gregorius aliquando angelus sub
forma mendicantium elemo-
synas elargitus est. 14

Gregorius interdum Christum
hospitio accepit in persona pau-
perum. 28

Gregorius primus Papa fuit qui
se seruum seruorum appellauit. 40

Gregorius desperans se posse effu-
gere episcopatum, dolio se conici
et exportari fecit. 47

Gregorius episcopus panes hor-
deaceos esuabat. 286

Gregorius papa Eleutherio ab-
bas intercedente ieiunare po-
tuit. 273

Gregorius papa dum Corpus Christi
porrexit mulieri, id ipsum
carnem versum est. 415

Gregorius adhuc abbas quendam
fratrem de grauisimis penis
liberauit. 425

Gregorius elegit quamdiu vine-
ret languoribus agitari, quam
biduo post mortem in purga-
torio vexari. 475

Gregorius martyr capitis ampu-
tatione martyrium sumpsit.
490

Hag-

INDEX.

- H** Agnes virginis fulgo-
re, infamem locum ho-
nestavit. 355
Hagnus virgo ferro iugulatus,
cui ignis pepererat. 506
Hero abbas dubio credens ce-
dit in lacum, & post iridit
miserabiliter obijt. 525
Hilarion Palaestinus dispersis te-
poralibus eremum ingredi-
tur. 5
Hilarion fiebat quotidie se cum
fratribus habitare propter
manem gloriam. 36
Hilarion non habens quod pro
mercede veltori daret, etiam
gelum capiti offerre. 58
Hilarion abbas viso Antonio mu-
tauit habitum, & vasta eremo
fruebatur. 68
Hilarion abbas corpus suum sacco
tegebat. 243
Hilarion abbas pectus pugni ca-
debat. 348
Hilarion abbas super humo nuda
cubitavit. 77
Hilarion nunquam ante Solis oc-
casum cibum gustavit. 271
Hilarion abbas in extremis la-
borans apertis oculis loqueba-
tur. 558
Hilarion abbas arma laicorum
non timuit, cum ad mortem
paratus fuit. 552
Hieronymus de laudibus eremi-
tarum. 72
Hieronymus eremi incolae fuit.
73
Hieronymus in eremo corpus suum
fatigabat. 76
Hieronymus magno studio legit
divinas Scripturas. 126
Hilarion scripturas, quasi Deo
presente recitabat. 125
Hieronymus sacca tunica erat
indutus. 243
Hieronymus ex mansuetudine
contentionem fugebat. 321
Hieronymus in contemplatione
meruit audire ingenium dul-
cedinem. 119
Hieronymus fide Christi fidem
Sabini extinxit. 149
Hieronymus Demeitriadem vir-
ginem hortabatur, ut posset
saluare animam suam. 256
Hieronymus die noctuq; labori-
bus verberibusq; corpus suum
fatigabat. 258
Hieronymus corpus suum ieiunij
& vigilijs fatigabat. 272
Hieronymus corpori in inuentu-
te inflans alimoniam tribuen-
dum ait. 290
Hieronymus dicit quosdam per
septennium siluisse. 330
Hieronymus monuit Celantiam
moderati esse sermonem. 332
Hieronymus docuit non omni tem-
pore esse loquendum. 333
Hieronymo quotidie gemitus la-
chrymarum erant. 389
Hic-

INDEX.

- Hieronymus in extremis Corpus
Christi sumptuosius super humil-
se deponi fecit. 284. & 559
Hieronymi intercessio tres viri
a mortui suscitati. 574
Hixoni ad predicandum eunti,
aqua submissa est, donec pon-
tem irascirat. 203
Hino presbyter matrem cum filio
pacificavit. 225
Hino ieiunia Ecclesie in pane, &
aqua ieiunabat. 262
Hionis benignitatem quendam
anus ostendit. 323
Hionis presbytero celebranti glo-
bus igneus super caput ipsius
visus est. 418
Hino presbyter moriens, intentis
in imaginem Crucifixi oculis,
obijt orando. 566
Hippoliti membra diuidi potue-
runt, Christi vero amor ab eo
scindi non potuit. 503
Hosualdus rex solitus erat quo-
tidie pauperes alere. 11
Hor abbas scientiam literarum
non studio, sed oratione didi-
cit. 104
Honoratus abbas adhuc parum
lucis a carne abstinebat. 282
Hor abbas herbis radicibusq; su-
stentatus fuit. ibid.
Hospitius pane & pomis vesce-
batur. 285
Honophrius herbis fructibusq; co-
tentus fuit. 282
Honophrius nullum certum locum
dormiendi habuit. 78
Hospitius monachus ferro solebat
lumbos praecingere. 259
Hugo abbas oratione tentationi-
bus resistit. 519
Hugo abbas exhortationibus fra-
tres suos a tentatione libera-
uit. 520
Iacobus Maior Apost. Phile-
tem Magum ad fidem co-
uertit. 142
Iacobus Iustus habuit amiculum
lineum. 241
Iacobus Iustus vinum & siceram
non bibit. 281
Ieremias mandatum accepit ne
uxorem duceret. 411
Iacob simulavit se esse primoge-
nitum. 307
Iacobus Artuatus penitens glo-
riam meruit. 381
Iacobus Denodatus sperans mi-
sericordiam adeptus est. 190
Iahel Sizarum adactis in gem-
pora claudis interfecit. 369
Iacob mansuetudine fregit odium
fratrum. 319
Iacobus Apost. dixit confessionem
faciendam inuicem. 405
Isaias in duas partes scissus. 305
Ieremias loqui se negabat. 327.
& 197
Iacob. Maior ab Hero de Agrip-
pa capite deturcatur. 485
Iacobus de artuatus consumma-
uit mar-

INDEX.

ait martyrium.	503	mabat & liberatus est.	99
Iacobus Maior lapidatus, filio-		Iohannes Druſianam à mortuis	
niſſa fuſſe interceptus eſt.	486	ſuſcitauit.	100
Iacob Laban ſeruiuit, & varum		Iohannes Chryſoſtomus ab Arria-	
ſucceſſu potius eſt.	537	ni à Deo proteſtus eſt.	146
Iacobus Apoſt. vitam præſentem		Iohannes & Paulus Terentianus	
vaporem appellauit.	530	profeſſi ſiſiam à demone li-	
Ieſus Sirach iubet os cuſtodire.		berum reddidere.	187
	327	Iohannes Abba nunquam fuit	
Iehu rex propter obedientiam re-		iratus.	226
gnare meruit.	292	Ioab Iſoſeſh & Amaſam dolo	
Ieſus Sirach mortis memoriam		interfecit.	228
commendabat.	549	Iohannes ſyndone amictus.	241
Ignatius præſocatus à leonibus		Iohannes Abbas opere fabrili te-	
martyrizatus eſt.	492	pus terebat.	248
Inanem gloriam Chriſtus vitare		Iohannes Baptiſta locuſtus come-	
dociuit.	10	dit.	280
Inanem gloriam vitandam eſſe,		Iohannes præſbyter erudit herbis	
Beatus Antonius dixit.	32	& aqua frigida ſuſtentatus	
Ioſaphat Indie Auenar regis fi-		ſuit.	286
lius Barlaam eremitæ ſalubri		Ioseph finxit ſe fratres ſuos non	
perſuaſu terreni regni con-		noſſe.	307
tempſiſſi propter Chriſtum.	7	Ioseph miſiſſima ingenia adoleſcer	
In auaritiâ.	54	fuit.	320
In opulentiam & luxum ciui-		Ioſ peruenit ſe locuſſe eſſe.	326
rum.	61	Iohannes nunquam locutus eſt	
In impudicos.	366	cum mulieribus.	343
Iohannes patriarcha pauperes clo-		Iohannes eremita ſolitarie habi-	
minos ſuos appellabat.	15	tauit triginta annis.	69
Iohannes monachus AEgyptus		Iohannes eremita tribus conti-	
vetuit de ſe dicere bona ad		nuatiſſiſ annis ſtetit ſemper ora-	
vitandâ inanem gloriâ.	32	uiſſe.	70. & 89.
Iohannes patriarcha moriens Deo		Iohannes patriarcha exemplo po-	
gratias egit quod nihil habuit.		pulum docebat audire totam	
	63	Miſſam.	91
Ionas de ventre ceti ad Deum cla		Ioſue orante Sol & Luna im-	
		moſi	

INDEX.

moti steterunt.	97	Iohannis Abbatis duo discipuli	
Ioahaz rex oratione ab iniuria		obedientie mandatum fame	
liberatus est.	ibid.	interierunt.	199
Iosaphat inimicos oratione fu-		Iohannis Cassian. doctrina de si-	
gaur.	98	lentio.	329
Iohannes fuit in spiritu et audiuit		Iosaphat rex Iuda, implorans	
arctana Dei.	117	Deum, meruit auxilium.	273
Iohannes, Apostolus in fide uenit		Ioram rege penitentiam agente,	
num bibis.	138	summa inopia conuersa est in	
Ionathas erga David amicitiam		summam copiam.	ibid.
non immutauit.	174	Ioahaz rex penitentia egia et	
Iob charitatem erga pauperes		datus est illi saluator.	ibid.
ostendit.	176	Ioseph adulescens a domina ada-	
Iohannes elemosynarius nepoti		maus consensere noluit.	335
iniuriam facienti benefecit.		Iob gaudebat se non esse deceptum	
	191	super aliena muliere.	336
Iohannes Damascenus iniuriam		Iohannes Baptista uirginitatem	
sibi irrogantem a morte libe-		meruit.	357
rauit.	192	Iohannes Euangelista uirgo e-	
Iohannes Baptista formam pre-		rat.	ibid.
dicandi exhibuit.	199	Iosias rex penitens omnium ca-	
Iosaphat rex correptus est pro-		lamitates diuertit.	374
pter amicitiam factam cum		Iob iustus carnem suam cinere	
Ochofai rege.	233	operuit.	377
Iohannes Baptista de pilis came-		Iohannes Baptista durissimam pe-	
lorum vestitus fuit.	239	nitentiam egit.	379
Iohannis pontificis equi vsus sa-		Iohannis Apostoli cura summa	
cerdoti honorem tribuere do-		peccatores ad penitentiam	
cuit.	219	trahere fuit.	385
Iohannes monachus sub cana mo-		Iob rectum a Deo probatum, ius	
ris rupe tre; annos rectus per-		habitatores inducunt inu-	
stitit.	360	sum.	431
Iohannes Abbas nihil aliud quam		Iohannes episcopus etiam publice	
Corpus Christi gustabat.	271	peccantes absentes taxari ue-	
Iohannes Abbas nunquam aliquid		ruit.	437
docuit, quod prior ipse non fe-		Ioseph in fratribus inuidiam	
cisset.	295		bene-

INDEX.

beneficiorum relatione com-
pensant. 446
Iob ab omni semper prorsus vin-
dicta fuit alienus. 448
Iobi patientia. 462. 471. & 516
Iohannes Baptista in gratia adul-
tera obtruncatur. 484
Iohannes Baptista perseveravit in
abstinentia proposito. 539
Iohannes abbas non comedit, nisi
occasus Solis adesset. 543
Iob memoria moris in omnibus
habuit. 547
Iosue in extremis filios Israel
hortabatur ad observantiam
legis. 555
Iohannes Anachoreta die obitus
sui præcivit. 558
Iphigenia Egypci regis filia casti-
tatem vovit. 352
Isaac monachus indignum se in-
cabat sacerdotio. 44
Isaac patriarcha semper quesi-
vit ubi tranquillum vivere
posset. 222
Ismael Godeoliam incautum ne-
cavit. 229
Idem septuaginta viros eodem
furore necavit. ibid.
Israelitæ à periculo liberati sunt. 369
Isaac monachus dies tres et no-
tes totidem continuas ora-
vit. 90
Isaac mala sibi inferre deside-
rantibus cibi obtulit. 465
Isaac per cecitatem errorem ad po-
steritatis sue felicitatem à Deo
promissam pervenit. 469
Isaac Deo fidelis in finem per-
severavit. 537
Indocus regnum à fratre obla-
tum acceptare nolens, clam
profugit. 7. & 72
Indocus pro modico pane accepit
duas naves plenas fructibus. 20
Indocus Britannie de regis stirpe
habuit. 547
Inanem gloriam vitanda. 35
Iuvenalis episcopus vnius incre-
duli pena multis causam cre-
dendi dedit. 207
Iudith ieiunij et abstinentia cer-
tauit. 288. 273. 93. 110.
Iulianus hostiator perveniendo sa-
tis est celi habitator. 383
Iustus episcopus fugebat digni-
tatem, solitudine mirans. 48
Iudas Machabeus aurum et ar-
gentum recusavit. 52
Iudas Machabeus orationibus
magis quam armis debellavit
hostes. 98
Iudas desperas datus est. 154
Iudith signemto fuge ab Hebræis
veritatem promissam im-
plevit. 310
Iudeos Dominus tutatus est, quo-
niam eum invocaverunt. 376
Iulianus martyr cum Basilissa
castitatem servavit. 339
Iudith

INDEX.

Iudith viduitatem prætulit nu-
pijs. 351
Iustina virgo munita signo cru-
cis, magis Cypriani supplan-
tari non potuit. 356
Iudas Iuchariorum falso iudicio
perditione vocat unguentum
quo Saluator perfunditur. 434
Iuliana virgo capiti castitatis mar-
tyr effusa est. 509
Iulita capiti amputatione mar-
tyrium sumpsit. 512
Iuliana virgo in carcerem posi-
ta penam recepta diabolum vin-
xit. 533
Iustina virgo recipiens in servitu-
tem demonem, virginita-
tem se vovisse asserens, cruce
signata effugit. 534
Iustus monachus intercessione Be-
ati Gregorii à purgatorio libe-
ratus est. 576
Iuda Machabeo teste, efficax est
pro defunctis oratio. 578
K Vnegundus Henrici impe-
ratoris cōiunx post obitum
mariti religionem in-
trans. 10
Kunegundis virgo super canden-
tes vomeres inoffensa ambu-
lavit. 360
L Amon monachus mari præ-
optavit, quam episcopus
vivere. 45
Lambertus ob obedientiam exhibi-
tam abbati meruit restitui
specie peregrinorum. 26
in sedem episcopatus. 299
Latro speravit consequi miseri-
cordiam. 153
Latro penitens ad paradisum
evolat. 380
Laurentius lenita thesauros Ec-
clesie dedit pauperibus. 16
Launomarus abbas orans à de-
mone tentatur. 114
Lauritius ob Christi amore mar-
tyrium opulas vocavit. 502
Launomarus Abbate orante in
Ecclesia, diabolus lipadē extin-
git, reinesans divinitus. 530
Leonardus natione Gallus dilar-
gum facultatibus suis, religioni
se tradidit. 6
Leonardus in curia regis Gallia-
rum præcipuus, in Aquitania
discedens fugit episcopatum. 46
Leo papa castitatis amore mani-
sibi absidit. 342
Leonardus dona oblata respuit.
52
Leonardo monacho orati serpens
in sinum eius reptavit. 114
Liberalis alimonia Corporis et
Sanguinis Domini sustentat-
batur. 271. & 424
Libertinus monachus ab abbate
graviter percussus, tacitus in
cellam suam se recepit. 453
Libertinus præpositus accipiens
equum etiam flagellum dedit. 464
Loth Angelos accepit hospitio in
specie peregrinorum. 26

INDEX.

Loquens Gallorū rex elictum Maria magdalena & Martha
portauit. 357
Lodouicus Gallorum rex dum
egrotaret, nō in sericu, sed in
cinere tacere voluit. 367
Lucas manibus post vocationem
laborauit. 243
Lucia illasa mansit a flammis.
25. & 307
Lucia virgo letabundē vulnera
ta mori non potuit, donec Eu-
charistiam a sacerdote sum-
pserit. 427
Lucia virginitatem vite habuit
chariorem iuene in patria
erat. 383
Lupus regia stirpe Gallia ortus
pro infestis in celo thesauro
bona sua pauperibus clarior
est. 6
Lupus episcopus quosdam clericos
oratione ad continentiam ad-
iuxit. 106
Lupus episcopus ciuitate ab At-
tila preceatione liberauit. 108
Lupus archiepiscopus a Domino
vinum precatus est. 287
Lupus episcopus aiebat nō offendere ob-
loquentis verba, quem propria
nō inquinauit conscientia. 438
Lupus episcopus patientia quam
habuit, inimicos mansuetos
reddidit. 451
Mattheus publicanus fla-
tim ut a Christo vocat
est, telonia reliquit. 2

Maria magdalena & Martha
vendit hereditatibus su-
pecuniam proiecere ante pedes
Apostolorum. 3
Martinus pauperū nuditate di-
midiatē chlamydu sua parte
operuit. 17
Martha Christum hospitio rece-
pit. 29
Maria Gallica, vt humilitatem
seruaret, vitam solitariam di-
xit. 37
Martinus episcopus seruo suo mi-
nistrabat. 40
Marinus Euangelista vt sacerdotio
reprobis haberetur, pollicem
sibi amputauit. 44
Martinus Episcopus frangebat
somni molliem lectuli rigore
78
Magnobonus episcopus impetra-
uit captiuorum liberationem
a Dio. 108
Marie Magdalene assidua me-
ditatio. 121
Mariam AEgyptiacā Zozimas
orantem corpore super terrā
suspensam vidit. 122. & 220
Vixit nuda in eremo. 244
morta est. 565
Machabæi fratres maxima tor-
menta sustinuerunt. 165.
& 496
Maria Decegnies lepra morbo
affectū seruiebat in charita-
te. 184
Ma-

INDEX.

Maria Decegnies virgo flagris Marcum monachum totā Missam
acriter distringebat se. 261 audiebat. 91
Maior episcopi ieiunium. 268 Marinus Episcopus etiam labo-
Maxentius pane & aqua villi-
tauit. 286 rando orabat. ibid.
Martha virgo post mortem Do-
mini, quodammodo seruauit. Martha centies in die orabat. 94
ieiunium. 289 Maximam monachum diabolus
tentauit superbia. 113
Magdalena diuinū alimentū su-
stentata est. ibid. Maria Virgo Dei genitrix lectio-
nibus vacabat. 130
Maria Decegnies pane & aqua
contenta fuit. ibid. Marcella viduæ ardor incredi-
bilis in diuinis scripturis.
ostendit aper. 321
Marinus solitarius vsus pro
asino habuit. 322 exauditus est. 152. 374
Maxentii abbatū manibus infi-
dere aues. 323 Mattheus & Zachæus misericor-
dialiter conuersi sunt. 153
Martinus solitarius solus habuit a-
bat, ne muliere aspiceret. 345
Margarita virgo sponsum dimi-
sit castitatis amore. 362
Marcellinus papa penitens gau-
dia æterna meruit. 380
Maurilius episcopus post penitu-
dinem celū ingressus est. 383
Maior archiepiscopus auitatē
fugientem eremum intrauit. 48
Martinus eremita nulla difficul-
tate ab eremo discessit. 72
Maria magdalena annis triginta
in deserto vixit omnibus in-
cognita. 74
Maria AEgyptiaca diu in deser-
to vixit vitam in eo con-
tigit. 75
Maurus a persequente liberatus,
eidem vitam impetravit. ibid.
Martinus Episcopus sacerdotem
pretulit Imperatori. 217
Maria AEgyptiaca sacerdotes
honorauit. 220
Mar-

INDEX.

Marcellini sacerdotis honorem Marone Alexandrina aluit vi-
gnis demonstrat. 219
Maria virgo in templo labora-
uit. 254
Maioribus episcopus semper ciliu
gestitavit. 237
Machario sacens fabulo repleus
contra tentationes remedio
fuit. 258
Martinus monachus catena fer-
rea pedes saxo affixit. 259
Maria A Egypt. quadraginta an-
ni herbi sustentata fuit. 275
Maria Decegnies tribus annis in
pane & aqua ieiunavit. ibid.
Maria Decegnies cu marito ca-
sse vixit. 359
Mardocheo ad Deum clamante,
Deus liberauit populu Israel.
377
Maria soror Aaron commissum do-
lut & venia meruit. 378
Maria prior consolari meruit que
uberius lachrymas fudit. 391
Maria mater Dei virgo electa est
ut Deum pareret. 352
Margarita virgo corpori cru-
ciatus pati maluit, quam ma-
trimonio copulari. 354
Maria Decegnies sub Missa for-
mam pueri vidit. 416
Maiore episcopo orate, Angelus
sacram Communionem ter por-
rexit. 419
Marcus scriptor Eucharistiam ab
Angelis suscepit. ibid.

Marone Alexandrina aluit vi-
gnis demonstrat. 219
Mamerini abbatis patiencia. 467
Mammes septem puer patiencia
crudeles tyrannorum su-
peravit. 489
Marius cum uxore & filijs pa-
tienter capiti truncationem
sustinuit. 491
Marcus & Marcellianus fratres
& martyres lancens confossi
patienter martyrium adepti
sunt. 494
Maximus martyr obrutus lapidi-
bus martyriu adeptus est. 496
Margarita victo diabolo signo
crucis capitalem sementiam
subijt. 509
Matthaeus cuspidem transfixus est.
377
Matthias lapidatus securig per-
cussus interijt. ibid.
Maxima & Donatilla ambe ca-
pitum absisione palmam mar-
tyrij sumpsit. 512
Macharius abbas non obdormit
demonibus decubans in sepul-
chro. 523
Martinus episcopus diabolum
transfiguratu in Angelu lucis
verbu Christi vicit. 528
Margarita virgo in carcere post
tormenta glutina a demone,
euomitur sana. 534
Maria Magdalena perseverans
ad

INDEX.

ad sepulchrum, Christum me-
ruit videre. 545
Martinus episcopus obitum suum
multo ante praedixit, nec mori
timuit. 563
Maria Magdalena humiliter an-
te Altare prostrata spiritum
tradidit. 567
Martha virgo decessura lampa-
des accendit insit. ibid.
Medericus abbas quendam mo-
nachum a carnis tentatione li-
beravit. 350
Melania vidua monasterium in
trauit. 366
Metron confessor post penitudinem
beatitudinis ingressus est. 384
Menne eremita paucula tantum
alucaria villam suppedi-
tabant. 57
Mederici abbatis ciliu etiam
a ijs contra tentationes reme-
dio fuit. 257
Mendacium perniciosum quid.
306. & 317
Medardus presbyter vassalorem
vineae suae deprehendit ille-
sum absolut. 466
Merulus monachus. 562
Michaeas propheta Achab nihil
locutus est ad gratiam. 304
Michol uxor David punita est,
quia regem David despexit.
432
Miphiboseih pedu aegritudo con-
tuit ut diuini viveret. 471

Moses abbas videri noluit pro-
pter vitandam inanem glori-
am. 32
Moses feruenter oravit pro fi-
lijs Israel. 84
Moses pro Maria deum oravit,
& a lepra curata est. 186
Moses ex malitia populi nun-
quam commotus est ut bene-
facere cessaret. ibid.
Monachi in Aegypto strictissimi
silentium seruauerunt. 330
Moses monachus post magna
peccata multa charitatis ope-
ra operatus est. 382
Moses abbas recto corpore ora-
bat. 89
Moyse intercedente, plaga Ae-
gypti cessabat. 55
Moyse veritatem fidei seipsum
me ostendit. 133
Moyse abbas latro fuit, spe mo-
nachus factus est. 155
Monachi Aegypti nullam acci-
piebant nisi obedientem & la-
boriosum. 253
Monica Augustini mater iugedo
pro filio oravit, & exaudita
est. 392
Moses saluatur, cuius mansue-
tudo egregie apparuit. 319
Moyse abbas exemplo doctus pe-
nitenti fratri ueniam indul-
gere. 436
Moyse illam sibi contumeliam
fratri suam ignouit, & pro
Maria

INDEX.

Maria sorore deprecatus est. 446
Moyſes ſemel peccando prohibi-
tus eſt intrare terram promiſ-
ſionis. 338
Moyſes ſepultus eſt in valle ter-
re Moab. 355
Mutius Abbas ex quadam viſione
ad fidem conuerſus eſt. 140
Mutius abbas tantum Dominica
die comedit. 269
Mulier Chananea deſpecta orare
non deſiit. 93
Mulier in adulterio deprehensa
ſperando miſericordiam ade-
pta eſt. 158
Mutius abbas proprium filium
obediencie cauſa ſubmergere
voluit. 298
Mutius abbas pro alio Deum
precatuſ ſpiritu ad pacien-
dum impetravit. 386
Mutius abbas cum filio oſtendi in
greſſus eſt in maſterium. 541
Muſa uirgo viſa Beata Virgine
leſa de corporis carcere exiit.
570
Nazarus & Celſus tantum
beneficium reuerunt,
quantam iniuriam ac-
ceperant. 188
Natalia uidua fugam facit ne
nubere cogeretur. 363
Nazarenus preceptum fuit ne vi-
num biberent. 272
Nabuchodonosor poenitens ſanitati
regni reſtitutus eſt. 378
Nathanael Anachoreta deſerens
derelinquens, viſo diabolo in
forma terribili reuerſus. 521
Nemo poteſt perfecte diligere, qui
non credit. 166
Nicolaus Mirus episcopus, paren-
tum vnicus heres, omnia di-
ſtraxit in pauperum alimenta. 4
Ninivitis relictis parentibus, ha-
reditate magna, Ordinem
S. Bernardi ingreſſus. 5
Nicolaus infantulus adhuc ieiunabat. 267
Nicta maritum caſtitatis amore
lingua dentibus diſſecauit. 501
Nimite fiduciam habentes mi-
ſericordiam conſecuti ſunt. 152
Nicolaus ſenex ſpe diuina miſe-
ricordie ſaluatus eſt. 156
Nicolaus cognomento peregrinus
inſanie ſimulatione circueſens
ciuitates, moruus languores
ſanauit. 316
Nicomachus paſſionibus ſuper-
tus, idolo ſacrificans, miſera-
biliter interijt. 477
Nicolaus quidam breuiſſ. oratione
demonas eſſugauit. 531
Noe perſeuerauit omnibus die-
bus vitæ ſue in ſeruitio Dei.
537
Obedientia triplex eſt. 302
Obſetrices maluerunt men-
dacio viſi, quem regi
parere. 308
Odo coacti abbas effectus eſt. 45
Odi-

INDEX.

Oſilone Abbatis ieiunium qua-
dragimalle. 272
Odo abbas ei qui equit abegerat
veniam preſenti indulſit. 466
Oſilonem abbatem dæmone in extre-
mo terrere non potuit. 361
Olympius Arrianus à Chriſto per-
cuſſus eſt propter nominatio-
nem Trinitatis. 146
Onophrius tantum verè ſola ſolis
tegebat. 243
Onophrius ſexaginta annos in ſo-
litudine vixit. 68
Onophrius ſolitarium animam ex
hærens viſus eſt ab Angelis in
caelum tolli. 559
Oratio pro deſunctis cibus deſun-
ctorum eſt. 105
Oratio iuſtorum etiam vniuſ ſuſ-
fragari ſolet. 106
Orationis tempore diabolus ten-
tat ſpecialiter. 115
Oratio quibus verbi facienda. 86
Orationes ab Angelis offeruntur
Deo. 112
Oreſte ſuper leſtā ferream vſus
patienter martyrium ſum-
pſit. 490
Oſilia Abbaſſa pro ſtraulo
vſina pellu, pro pulillo ſa-
xum erat. 82
Oſilia uirgo leguminibus & pa-
ne viſa fuit. 290
Oſilia patrem precibus libera-
uit, qui mortem ei machina-
tus eſt. 195
Oſilia uirgo caeca nata, Deo gra-
tias egit, ac tandem viſum re-
cipere meruit. 468
Paula Romana. 843
Paulinus Nolane urbis epi-
ſcopus ſenſum in eleemo-
ſynam traſiit. 180
Paula ut eleemoſynam daret, pe-
cuniam mutuo accepit. 23
Paulus Apoſtolus precepit hoſpi-
taliſatem. 30
Paulus Apoſtolus docuit vitare
inanem gloriam. 31
Pacommus abbas infirmis fratri-
bus diligenter miniſtrabat. 39
Paſtomius monachus venit ac-
ceptare abbatum honorem. 44
Paulus primus eremita à iuuen-
tute habitauit in ſpelunca ſaxea
uſque ad mortem. 66
Paula Romana ſuper duriffimā
humum quieſcebat. 81
Paulus Apoſtolus claudum à na-
tuitate ſanabat. 101
Paracletum ad cultum Dei ad-
ducit charitas. 180
Pamſius Thaidem in charitate
ab impudicitia auertit. 181
Patritius Episcopus primus in
ſcota ſicem Chriſti euange-
lizauit. 205
Paſnutius cuiſdam viro cum
uxore comparatus eſt. 125
Paſtor abbas docuit pacem etiam
cum inimicis habere. 226
Paulus

INDEX.

Paulus primus eremita tunica
de palme folgi contexta ope-
rebat. 142
Paulus Apostolus manibus labo-
rabat. 246
Pacomius Abbas corpus suū ver-
beribus castigabat. 260
Pastunio abbati panis tantum
et aqua victus erat. 282
Palemon monachus in die Pasche
holus oleo et sale conditum
comedit. 283
Pambo abbas in solitudine nun-
quam panem gustavit. 285
Paulus monachus per triennium
nulli locutus est. 328
Paulus abbas solitudine ingressus
est, ne femina videret. 343
Pastunius intellexit tutius esse ha-
bitare cum demonibus, quam
cum muliere. 344
Paula vidua post obitū mariti cū
vira nunquam comedit. 363
Pastunius semper super nuda
humo cubitavit. 77
Pastunius ab oratō studio nulla
infirmas impediēbat. 88
Paulus abbas solitus erat semper
prius orare, quam laborare. 90
Paulus Apostolus raptus est ad
ter. ium celum. 117
Paulus Apostolus hereticos dixit
esse vitandos. 150
Paulus Apostolus spe diuine gra-
tie vix electior factus est. 154
Pacomij abbas monachi omnes
manuum labore victum com-
parabant. 252
Paulus abbas quotidianum la-
borem fugiendi erg causa su-
mebat. 253
Paulus primus eremita nonagim-
ta annis hominibus incognitus
fuit. 235
Paulus Apostolus corpus suū fa-
tigabat laboribus multis, spi-
rituiq subieciēbat. 256
Paula vidua corpus ieiunij et
laboribus debilitabat. 274
Paulus simplex etiam absurda
obediētie causa nunquam di-
stulit perficere. 295
Pacomius quendam ex fratribus
suis ad penitentiam conuer-
tit. 387
Paulus apostolus viduus virgi-
nesq ad castitatem obseruantiam
hortatur. 338
Paulus Abbas discipulo alapam
dedit, qui tanta patientia pertu-
lit, ut nec quidē matres. 454
Paphnutius presbyter pro infan-
tante se orant, et a demone
liberatur. ibid.
Paulus simplex deprehendens
uxorem in adulterio, se vin-
dicare noluit. 457
Paula vidua nihil quicquam mo-
lestū ferebat. 459
Paulus solitarius paralyticus cec-
tos aegrotantes curabat, et sua
vale-

INDEX.

valetudine nihil sollicitus. 477
Paula Romana ob aegritudinem
noluit ab instituto vitz mo-
nastice declinare. 479
Paulus flagellatur et torquetur.
demū Romæ crucifigitur. 435
Panthaleon martyr capite puni-
tus est. 495
Paulus sola gratia opitulante spe
rat euadere Satanae tenta-
tiones. 518
Pacomius abbas inimicum fuga-
uit Crucis signo. 528
Pacomius monachus visibili libi-
dini resistens, magna tenta-
tiones superauit. ibid.
Paternianus episcopus demonem
sub forma visibili tentantem,
Deo adiuvante, vicit. 529
Paulus primus eremita in Dei
seruitio perseveravit, unde
meruit diuinitus nutriri, et
ab Antonio sepeliri. 540
Paulus simplex morando perse-
ueravit, et ab Antonio rece-
pit. ibid.
Pacomius abbas coronam mereri
legitimè certando dixit. 542
Paulus primus eremita oratō ex-
piravit. 568
Pascasius precibus Germani epi-
a purgatorio liberatus est. 575
Pax mala detestanda. 227
Pax simulata fugienda. ibid.
Pax cū impijs non habēda. ibid.
Petrus telonarius ex furore pa-
nem proiecit pauperi, et sal-
uatus est. 19
Petrus telonarius gaudebat in
continētijs. 40
Petrus apostolus orationibus Ec-
clesiæ a vinculis liberatus est. 100
Petrus Apostolus maledixit Si-
moni mago. 141
Pelagia spe diuine misericordie
a lasciuia se conuertit. 154-392
Pergeus et Laurentius fraires
orant pro inimicis. 158
Petrus Apostolus uno die tria
millia hominum baptizauit,
et alio quinque. 202
Petri tegumenta fuere tunica et
pallium. 240
Petronilla maluit casta mori,
quā nupta viuere. 445
Petrus et Iohannes munera co-
tempserunt. 51
Petrus vidit celum apertū. 116
Pergeus et Laurentius in
fide Christi nudis pedibus su-
per prunas ambulauerunt. 139
Petrus in uharuate super mare
ambulauit. 166
In charitate crucifixus est. 169
Peccatores in sermone modestè
corripientur sunt. 212
Petrus apostolus ardentissimus,
tunc refruxit, cum impiorum
colloqui se implicuit. 233
Petri exemplo in ista superiorū sine
cūctatione capeſceda sunt. 294
Petrus

INDEX.

Petrus & Paulus interdum sumi
laurent de iudaismo propter
gentile. 313
Petrus negationis culpam amare
fletit. 388
Petratrix in Evangelio fletit, &
ob penitendū humilitatem
sancta obijt. 390
Petrus Apostolus castitatis amo-
re uxorem reliquit. 338
Petronilla ne sine viatico disce-
deret, à presbytero Nicodemo
panem Trinitatis accepit. 427
Petrus Abbas oculo amisso, se ab
vno inimicorum liberum aie-
bat. 473
Petrus ob predicationem Christi
morti addicitur cruci. 485
Pelagia idololatra conversa per
Christum diabolum tentan-
tem vicit. 533
Periculum vite solitariae. 76
Pesius monachus nunquam iratus
fuit. 543
Pharon Episcopus naum ab imo
in summas aquas enatare
fecit. 104
Philiberto Abbati orati oculi ve-
luti sidera fulgere. 92
Philoromus presbyter abstinentia
se fatigabat manibusq; labo-
rabat. 251. & 259
Philippi Apostoli quatuor filie
virginitatem seruauere. 353
Pius Abbas maluit fame af-
figi, quam ambitione delini-
ri. 39
Pion Abbas de ambulando cibum
sumebat. 285
Pion Abbas sororem suam assi-
cere noluit. 344
Pygmenius presbyter aquo au-
mo ferebat, quod captus oen-
li esset. 474
Polemus Indorum rex Barthe-
lomei Apost. predicatione co-
uersus, reliquit imperium. 7
Potamienna virgo illum, à quo
tormenta acceperat, saluari
petijt. 293
Polycarpus dicebat periculosum
esse religiosum habitare cum
mendacis. 234
Populus Israel manna alitur &
aqua potatur. 278
Pontianus post multa tormenta
superata, capite plexus mar-
tyrium sumpsit. 492
**Polo romus episcopus, & Par-
menas presbyter,** post lingue
precisionem, capiti pernam pa-
tienter sustinuerunt. 495
Praxeas virgo orantis huius vi-
te finem & impetrauit. 553
Predicatores apud discretos ma-
neant hospitio. 200
Predicatori non deperit meri-
tum propter oblationem
auditorum. 201
Predicator sit prudens & sim-
plex. ibid.
Pre-

INDEX.

Predicator non predicet his quos
redit Evangelium contem-
nere. ibid. **Rasias** mortem sibi conscivit ne
cibos inhibitos gustaret. 483
Predicator predicet his à quibus
imitatur ad sermonem fa-
ciendum. ibid. **Regulus episcopus** Iohannis apo-
stoli discipulus plures ad fidem
conuerit. 205
Predicanti Evangelium adulari
non decet. 212
Predicatores mala desistentur,
& venia spem proponat. ibid. 323
Predicator sollicitus causisq; esse
debet in sermone. 100. 101
Predicatores boni multum pro-
sunt. 214
Presbyter Centumcellii Eucha-
ristia à purgatorio quendam
liberat. 425
Presbyteri Susannam accusan-
te, falsitatem cunctis lapidibus
obruunt. 429
Proxiis diligere tenemur. 174
Probus Episcopus in extremis la-
borant. 561
Veriacus Episc. & martyr
gladio irascuerat, post
longa tormenta. 496
Quibus verba orandum. 85
Rab meretrix pietatis cau-
sa mendacium dixit. 208
Rade Gundis regina cilicium
portabat. 261
Rade Gundis filia postquam aliquod
tempus vixit cum marito, ca-
stitatem tenuit. 366
Rade Gundis regina orationibus
vincula ferrea disrupta sunt. 111
Rasias mortem sibi conscivit ne
cibos inhibitos gustaret. 483
Regulus episcopus Iohannis apo-
stoli discipulus plures ad fidem
conuerit. 205
Remigij Archiepiscopi mansue-
tudinem passeris ostenderunt. 323
Remalchas episcopus officium de
posuit, solitudinem ingressus. 49
Romualdus Abbas pelagi venio-
rumq; sanctitatem oratione pla-
cauit. 103
Romualdus panem & fabam co-
medit. 285
Romualdus abbas captus, sanctis
rum verborum meruit acci-
pere anagogen. 113
Roboam cum serai suis audito
propheta penitentiam egit. 372
Romualdi Abbatis silentium. 331
Romanus post multa tormenta
martyr coronam accepit. 502
Romula virgo, sacra Commu-
nitione accepta, psallentium
choros audiens expirauit. 569
Ruth pro modico cibo gratias e-
git. 288
S Abba monachus dans viuat
propter Deum, in triplo
accepit compensationem. 21
Sala-

INDEX.

Salomon sapientissimus regum Salomon à vino abstinebat, ut
ex totis precordijs Dei prece-
sus est. 279
S4 Saul inobediens regnum perdi-
dit. 292
Savinianum martyrem nullus
ausus est adire tempore ora-
tionis. 107
Santulus Abbas in charitate se-
metipsum ad vincula dedit
pro diacono suo. 282
Sabinus episcopus Venustianum
presidem eum martyrizan-
tem sanauit. 187
Sacerdotes honorandi sunt mul-
tis de causis. 216
Sacerdos quam perfectus esse de-
beat. 220
Sare abbatisse oculorum conti-
nuit cecitas. 470
Sara Abbatisa tentationem car-
nis diu passa vicit. 531-545
Samuelis deprecationes & popu-
li ieiunium respexit Deus. 264
Saul & Ionathas virtute ieiun-
ant preualuerunt. ibid.
Samson archiepiscopus per tota
quadragesimam huius vel ter
comedebat. 269
Saleberga vidua genitis quinq;
filijs deinceps deo seruauit. 366
Samuel propheta noluit accipere
pecuniam. 49
Sara uxor Tobie dies treis in
oratione perseuerauit. 92
Samson archiepiscopus nec sibi
molientem ad penitentiam hor-
tatus est. 192
Sara uxor Tobiam ieiunando
seruauit incolumem. 274

Salomon à vino abstinebat, ut
sapientior fieret. 279
Saul inobediens regnum perdi-
dit. 292
Salomon veritatem simulatione
inuestigauit. 310
Samuelis admonitione ad peni-
tentiam inclinatur Israelite. 371
Samson liberauit penitentes ibid.
Salomon in iudicando errare ti-
mens, sapientia postulauit. 432
Sara filia Raguelis ab ancilla ap-
pellata est virorum interse-
atrix. 458
Samsonis fortitudinem non mi-
nuuit cecitas. 470
Sara Abbatisa tentationem car-
nis diu passa vicit. 531-545
Salomō ex memoria mortis ac-
bat: Vanitas vanitatu. 548
Saxina virgo Deum orauit ne
ultra uiueret. 553
Saleberga Abbatisa iam mori-
tura inuicissimā uisione ro-
boratur. 568
Sacerdotibus soli in Altari mi-
nistrare conuenit. 215
Serapion monachus. 18
Seruulus mendicus cibum refi-
cium pauperibus dabat. 21
Seuerinus abbas oratione glaci-
em soluit. 102
Seruatius episcopus predicando
à diuersis nationibus intelli-
gebatur. 207
Sera-

OPERIS.

Serapion Abbas mercede manuum
victum querebat. 249
Seuerus abbas tantum Dominica
die comedebat. 269
Secularis quidam undecim annos
caste vixit cum uxore. 341
Seruatio Episcopo oranti igneus
radius apparuit. 92
Seruulus mendicus ex elemosy-
nis libros comparauit. 129
Serapion seipsum vendidit ut
proximum de inferno libe-
raret. 179
Serui Saul reuerentiam sacer-
dotum domino furens pre-
tulerunt. 216
Seculo renuntiantes fugere debet
confortia potentum. 287
Seuerus presbyter usque ad mor-
tem silentium tenuit. 330
Seuerus presbyter ciudam mor-
tuo vitam impetrauit, ut con-
fessionem faceret. 406
Serapion Abbas crapula morbo
tentatus, mox ut confessus est,
eam vicit. 408
Sergius elephantico morbo libe-
ratus, Deo seruauit toto ani-
mo. 477
Sebastianus sustinuit castione in-
terit. 491
Syluester Papa, pauperes scri-
bebat in libro, ut subueniret
eis. 14
Similiter Clemens Papa facti-
tasse dicitur. ibid.

Simon monachus das cibis suis
pauperibus, à Christo cibatus
fuit. 21
Syluester Papa omnibus ad vr-
bem aduentantibus pauperi-
bus, hospitium dedit. 27
Simon Magnus à demonibus in
aëra subleuatus est. 142
Simeon monachus fume corpus
suum circumdedit. 260
Sifinius Episcopus adhuc vagiens
in cinabulis, ieiunabat. 267
Simulare & mentiri, quando ne-
cessarium sit. 306
Simon monachus dicitur habitas-
se 48. annis super columnas. 71
Sifinius abbas tribus continuatis
annis orauit nunquam sedari. 89
Syluia eloquentissima lectando
Deum considerabat. 130
Syluester Papa fidem Christi mi-
raculis firmavit. 136
Simeon monachus scribendo vi-
tium comparabat. 253
Sylvanus fratres exemplo labo-
rare instruxit. 254
Simon Phariseus à Christo false
existimationis conicitur. 434
Sylvani infamia non temere in-
dicare docuit. 439
Syluia virgo in infirmitate me-
dicinam renuit, cauens molli-
tiam carnis. 479
Symeon monachus tredecim
ingressus monasterium, acerbius
se cunctis afflixit. 541
Sylua-

INDEX

Syluanus Episcopus ex frequenti Stephana uxor cuiusdam militis
meditatione mortis, morte non descripta est. 511
timuit. 552 Stephano Abbati Angeli in ex-
Spec Abbas oculi captus videre tremis assistere. 562
capit: cu e vita egreditur. 475 Sunamiu Eliseum hospiti re-
Spiritalis cosolatio non reuelada cepit, et ob hoc mortui filium
propter inanem gloriam. 34 sanum accepit. 29
Spoletana virgo in scio patre mo-
nasterium intrauit. 358 Susanna ab ingui indicibus da-
Stephanus presbyter impleuit Sulpitius Episcopus confidens in
qua legit. 128 Domino, a temptationibus libe-
Stephanus orauit pro lapidanti-
bus se. 187 Sulpitius Episcopus demones hor-
Stephano Abbati fuit vestis ru-
dis modicag. 241 rentes precibus expulit. 530
Stephanus presbyter singulis no-
tibus totum Psalterium lege-
bat. 90 Thaurinus Episcopus signo Cru-
Stephanus protomartyr fidem cis a magno liberatur. 143
Christi predicauit. 135 Than meretrix Paschii admo-
Stephanus anachoreta doctus e-
nitione conuersa est. 169
uasi diuinitus. 210 Tacere non semper uile est. 327
Stephanus solitarius morbu exi-
stimauit otiositatem. 250 Thais ad penitentiam conuersa
Stephanus presbyter herbas cum peccata luxit multum. 393
sale comedit. 270 Tarsicius Martyr maluit mori,
Stephanus uirtute patientie ma- quam corpus Christi infideli-
lum illatum pro nibilo repu- bus publicare. 420
tauit. 465 Theodora uirgo cum uno milite
Stephanus anachoreta infirmas capite plexa est. 184
non intermittebat labore ma-
num. 476 Theonias Abbas uxorem dimisit
Stephanus lapidatus est. 486 et caste uixit. 341
Stephanus Papa uigilans, ante ritum ad Christum conuer-
Altare Domini martyrium tit. 112
sumpsit. 495 Theophilus spe diuine misericor-
die saluatus est. 157
Theo-

OPERIS.

Theophilus presbyter egit pani- Tobias charitatem erga parpe-
tentiam. 368 res ostendit. 175
Theodora adulteri comissi con- Thomas archiepiscopus tunicam
scia, uirum relinquens mona- et femoralia cilicina gestita-
sterium intrauit. 393 uit. 257
Tecla uirgo Paulo euangeliz an- Thomas Aquinas silentio doctis-
te credidit, et uirgo mansit. simus euasit. 331
Tecla uirgo multis tormētis ma- Tobias ob patientie meritum vi-
tata, dema quiete obiit. 508 sum post quartum annum re-
Theodora post plura tormenta ca- cepit. 470
pitiis cephone obiit morie. 510 Thomas Aquinas domi a fratri-
Theodorius monachus matri pos- bus carnalibus inclusus redire
centi egressionem Religionis, in seculum renouit. 542
dissentit. 542 Tobias in fine uite sue docuit
Timotheus eremita in eremo nu- filium suum. 556
dus fuit. 243 Trasilla in genibus cubitisq au-
Timotheus eremita palme fru- ritem camelorum habuit. 94
Abbas et aqua suscitatus est. Tranquillus martyr lapidatus
est. 494
Tyburtius et Valerianus ab Al- Triphon sub pacis specie Iona-
machio pro Christo passi sunt. than necauit. 230
429 V Baldus episcopus in peri-
Thomas Archiepiscopus Cantua- nio audax factus est pa-
riensis quotidie pauperibus pe- in amore. 224
des lauabat. 38 Vbalus episcopus, ex o persuasit,
Tobias cu lacrymis orauit. 85 ne visum sibi resurui expete-
res. 474
Thomas Didymus Syntice ou- Vando Abbas de operibus manu-
los redintegrait. 101 suarum uixit. 250
Thomas Aquinas solebat prius Vando Abbas no potuit compelli
orare, quam quicquid agere. 104 ut castitati no seruaret. 340
Idem in contemplatione altitu- Venerius monachus propter obe-
dine ferē cubitali in aere pen- dientia solitudine dimisit. 300
dere uisus est. 120 Veneranda uirgo illum, a quo tor-
Tora uirgo semper uelimenta menta passa est, Deo credere
peiora sumpsit. 244 fecit. 193
Vene-

INDEX

Venerius abbas manibus labora-	cussore orauit.	191
bat.	250 Simile fecit Isaac Abbas.	
Veritas colenda.	303. Sc. Viterby miraculum factum in	
Venantius martyr post tormenta	Corpore Christi.	415
multa capiti supplicium pas-	Vitus martyr puerq omnia tor-	
sus est.	menta superant, quiete emisit	497
Vigili Abbati frater quida post	spiritum.	488
mortem apparuit, qui mox	Vincentius multis tormentis su-	
confessus, a penis liberatus	perat, Martyrium adeptus	467
est.	est.	604
Vidua Elie non dubitauit tonon	Vitor superno splendore fulcitus,	
quo i habuit dare.	24 coronam martyrii subgt.	491
Vincentius Prædicator parvus	Urbanus Papa thesauros Cæ-	
somni.	80 cilie dispensauit pauperibus.	16
Vitalis ex charitate libenter to'e-		
rabat correctionem.	181 Vrsinus presbyter in extremis	
Vitens in Hispania quinque	senfit adhuc ignem concen-	
millia Iudæorum ad fidē Christi	piscentie.	482
conuertit.	208 Vrius pro Lege Dei interfecit	
Victorinus penitentiam faciens,	est.	482
vitam meruit æternam.	321 Vrsinus presbyter in visione An-	
Vitalis monachus pro suo per-	gelos vidit.	163

FINIS INDICIS.

M. MARVLI

DE RELIGIOSE PIEQUE VI-

VENDI INSTITVTIONE PER EX-

empla ex veteri nouoq Testamento collecta, atq ex

optimis Autoribus, DD. Hieronymo, Gregorio

Magno, Eusebio Casariensi, Iohann. Cas-

siانو, alijsq qui vitas conscripsero

Sanctorum, Liber Primus.

PROLOGVS.

PER Æpretium mihi visum est, qua-
dā quæ de diuinis hominibus in histo-
rijs ecclesiasticis diffusius narrata sunt,
carptim collecta breuiter describere, vt
propositis euāgelicarum virtutū, id est,
Christianæ perfectionis exemplis, & me

delicia adhuc torpentem excitarem, & alios excitatos
alacresq ne lassescerent, magis animare: alios vero etiā
redderem cautiore, ne tametsi boni sanctiq sint, facile
de se popularibus auribus credant. Quam enim peri-
culosa sit humilibus Christi seruis mortalium laudatio,
tunc planè intelligenti, cum relatu legerint, nō aliam ob
causam quosdam reliquissē monasteria, vastasq pene-
trasse solitudines, annosq plurimos feris tantū peruias
habuisse terras. Tu igitur, cuius nutu cuncta reguntur
fautor mihi ad sis Deus, dictatē inspice, scribentē ad-
iuues, ingeniū, verba, manū, calamū moderare, vt nus-
quam ab eo, quod tibi placitum fuerit, declinasse argui
possim. Tuq Fili Dei, Deus Christe, mētem animūq
eorum, qui hæc legent, tua gratia sic penitus confirmes,
vt istos sectatores tuos emulari cupiant pariter & pos-
sint, atque ad tui solius cultum inflammati, iisdem tan-
dem vestigijs ad te perueniant quibus illi peruenēre. *Marc. 19.*
Sed quoniā ijs, qui te sequi volunt, dimittenda esse pri- *Lucæ 14.*

mum

DE TERRENI BONIS

nam omnia præcepisti: ab illis potissimum, qui ingen-
rioribus se abdicarunt bonis, dicendi initium capiamus, ut
& qui pari fortunarum copia perfruuntur, in promptu
habeant quos imitentur: & qui tenuiores diuitias possi-
dent possederuntve, eas vel erogare, vel iam erogasse
pro tui nominis amore, minus grauari possint.

De terrenis bonis contemnendis pro-
pter Christum. Caput. I.

Matthæus
Apostolus

Bartholomæus
Apost.

Apostoli.

Matth. 15

IAM PRIMVM ut à quibus Ecclesiæ Christianæ
iacta sunt fundamenta, ab his & operis nostri cuda-
tur exordium: Matthæus publicanus statim ut à
Christo vocatus est, teloniu derelinquens, pecuniosis ve-
tigalibus præposuit Apostolicæ cōuersationis nudita-
tem. Bartholomæus quoque Syriæ regum origine clarus
non est dedignatus in piscatorum numero haberi, ut place-
ret Christo: & celestis regni sp̄e animo cōcipiens, seruice
maluit in terra, quā imperare, & persecutiones pati, quā
seculi honoribus perfrui. *Abbas in vita Bartholomæi.*

OMITTO nunc alios huius ordinis viros, nō quia
in contemnendis rebus minus constantes fuerint, sed
quia & ante Apostolatū humiles, inopesq; exiisse
apparet, stulta tunc & infirma Deo eligente, ut sapientia
fortiatq; confunderet. Quāuis verissimum sit eos quoque
nō minus multa reliquisse, qui sibi nihil seruauerint.
Hinc est, quod tamen piscatoriam nauim, & quæ relar-
ciebant retia dimittentes, audacter proloquuntur,
Ecce dimissimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo
erit nobis premij? Et respōsum merentur accipere Do-
mini, dicentis: Amen dico vobis, quod vos qui secuti e-
stis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in
sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duode-
cim, iudicantes duodecim Tribus Israël: & omnis qui
reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem,
aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter
nomen

CONTEMPNENDIS LIB. I

nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam
possidebit.

CVIVS quidē pollicitationis tūm fide certū, tūm
magnitudine accēti, Maria, Martha, & Lazarus cum in-
ter se partiti essent hereditatem, Mariæq; Magdalæ op-
pidum, Marthæ Bethania, Lazaro pars vr̄bis Ierusalē
forte obuēnisset: omnibus post ascēsum Domini distra-
ctis adiuēditis, pecuniā ad pedes Apostolorū proicere
in terrā, ut corda erigere possent in cœlum, quod Christi
iam præcessisse conspexerant. Hunc morem sedulo à
fidelibus ea tempestate obseruatum Lucas in Apostolo-
rum Actis testatur, dicens: Omnes etiam qui credebāt
erant pariter, & habebant omnia communia, possessio-
nes & substantias vendebant, & diuidebant illa, prout
cuique opus erat. Et iterum: Multitudinis autem cre-
dētium erat cor vnum & anima vna, nec quisquam eo-
rum quē possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erat
illis omnia cōmunia. Et paulo post: Possessores agro-
rum aut domorum vendentes, afferebant pretia eorū
quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum.
Diuidebatur autē singulis, prout cuiq; opus erat. Sub-
iungit etiam, Iosephum Bar̄sabbā cognominatum, a-
grum quē habebat vendidisse, pecuniāq; Apostolorū
conculcandam pedibus apposuisse, ut scilicet ea contē-
pta, agrum sibi illum de Euāgelio parare posset, in quo
absconditus est thesaurus regni cœlorum. Nunc qui
deinde horum vestigia sunt sequuti, ordine referamus.

GREGORIVS antequā Pontifex, vr̄bis Ro-
mæ Senator erat, neque diuitijs minus, quā nobilica-
te potens, in Sicilia lex monasteria sua impensa constru-
xit, Romæ vnum, paternas auitasq; ædes in illud com-
mutans, in quod se quoque ipsum conferens, viritūq;
indigentius dispersito, quicquid bonorum reliqui fue-
rat: ex nobili humilis, ex diuite pauper factus, monachi
vitam duxit, donec cōmuni Patrum populiq; consen-
su, ad pontificale culmen vel iauitus meruit promoue-
ri.

Maria
Magdalena
Martha.
Lazarus.

Act. 2.

Iosephus
Bar̄sabbas.

Matth. 13.

Gregorius
P.P.

DE TERRENIS BONIS

11, multo glorioſius à Domino promouendus in cœlum, pro cuius amore dilargitus fuerat terrena. *Io. Diacon. in vita Gregor. lib. 1.*

E A D E M cupiditate in diſtribuendis opibus ardens Nicolaus Myreæ vrbiſ Epicoſus, cum Patarg Lyciæ opido patri matriq; vnicus eſſet, eiꝝ hereditas ſatis ampla ſatisq; commoda obueniſſet, nihil prius animo agiſſe dicitur, quàm quo pacto diſtraſtis in pauperum alimenta rebus, expeditius liberiusq; ſoli Deo obſequeretur atq; deſeruiret. Hinc illud memoratu digniſſimũ: Quod dũ vicinus quidã, vrgente in ſcelus inopia, proſtitutus trium natarum corporibus, victum ſibi quereſe decreuiſſet, ille accedens domui eius nocte inſeſta, vt eleemoſyna in occulto fieret, tantũ auri per fenestrã iniecit, vt & inde virgines honeſtè locarètur, & pater ipſe in ſpẽ ſuſtèrandi ſe nõ iniquã ſimul deueniret. Nicolao verò, quoniam bona ſua prudenter diſpenſauerat, eccleſiaſtica credita ſunt, & in Epicoſum Myreæ diuinitus eſt electus. Ac poſt breuiſſimos vitæ huius labores, ad æternam vocatus eſt quietè, dicente Domino: Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam: intra in gaudium domini tui. *Matth. 25.*

Ioan. Diacon. in vita Gregor. lib. 6.

A B R A M quoque Ægyptius non minus grandem (iam deſectis ætate parentibus) hereditatem mok aditurus, non expectauit, ſed vt erat nudus, diſcedens in ſolitudine ſibi cellam conſtituit. Deinde illis vita deſunctis, cum ad capiendum tantarum opum patrimonium vocaretur, tanti illud fecit, vt loco pedem nõ efferret. Porro per procuratorem ita egit, ne quid ſibi reliquum foret, ſed rebus diuendis, pecunia omnis mendicantiũ turbæ, viduiſq; & pupillis diuideretur. Igitur diuitias & cum non haberet, cõtẽplũt, & cum haberet, ne reſpexit quidem, ſed alteri dilargiendas commiſit, maiores diuitias exiſtimãs Chriſti paupertatem. *Eſſen in viũ SS.*

HILA-

CONTEMNENDIS, LIB. I

HILARION Palæſtinus (ſicut de illo Diuus Hic. *Hilarion Abbas* zonymus literis commendauit) parentibus deſunctis, b. n. partem ſubſtantie fratribus, partem pauperibus largitus eſt, nihil ſibi omnino reſeruans, Dominicę ſententię memor dicentis: Qui non renuntiauerit omnibus quę habet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Erat autem annorum xv. cum ſic nudus & armatus in Chriſto ſolitudinẽ ingreſſus eſt, ſucco tantũ & pelliceo pallio mēbra coopertus. *Hieron. in vita Hilarion.*

B E N E D I C T V S verò ille Abbas, qui viuēdi formulas (quas nunc plerunque ſequuntur Monachi) ſcriptas edidit, à parētib; ex Nurſia Romã ad excolēdũ liberaliũ diſciplinã ingenium miſſus, impubis adhuc ac penè puer, altius quàm ea cõſueuit etã, diuinitus inſpiratus, cogitans literarum ſtudia, Romã ipſam parētesq; deſeruit, vixitq; ſolitarius, orationem iudiciũ, Romę eremum; parentibus preponens Chriſtum. *Gregor. Dial. 2. cap. 1.*

P A R I puer admiratione dignus mihi videtur Niquardus Bernardi Clareualleniſis frater. Qui poſtquàm ipſum reliquoſq; omnes, Cecilino patre, & Aletha matre ſcēq; relictis, ad Religionẽ aſpirare videret, maluit abeũtes ſequi, quã paternã in domo hæres ex aſſe futurus manere. Illi enim proficiſcentes, paruulo inter æquales in foro ludēti dixere: Niquarde frater, nunc te ſolum totius ſumma reſpicit patrimonij: nos nanq; ius omne vni tibi cedentes, Chriſtum ſequimur. Tunc ipſe: Cœlũ vos ergo poſſidebitis, inquit, ego terram? Nihilq; moratus poſt eos adiit monaſteriũ, vt potius cœleſtes cum fratribus, quàm cũ parētib; manēs diuitias obtineret terrenas. *In vita Bernardi. lib. 1. c. 3.*

S E D quid de illis dicam, qui matrimonio copulati eſſecere, ne coniugatis tam ſanctę conuerſationis adiutũ minus patēre putaremus. Germanus Antiſiodorēſis Burgundię Præfectus, ingenuiſq; artibus apprime eruditus, pari cum vxore caſtitiæ religioniſq; ſuſcepto

A 3

voto,

6 DE TERRENIS BONIS
voto, magistratum vitro deposuit, & tantas opes, quā-
tas ea praeditus dignitate habere poterat, pauperibus e-
rogavit, nihilq; sibi quicquam reliqui fecit, tunica, cu-
culla, cilicioq; contentus, vt lucrifaceret Christum. *Hen-
ricus Monach. ad Car. Caluum, & Str. Tom. 4.*

Gallicanus.

GALLICANVS quoq; Romani dux exercitus,
postquam Scythis Dacisq; & Thracibus pugna supe-
ratis, Constantiā Constantini Augusti filiam coniugem
sibi pactā victor accepisset ab ea conuersus Christianus.
Ipse factus, continuo dignitatis abiecit insignia, detrectauit
militiā, & quicquid plurimorum annorum stipendia, victo-
riaq; parauerant, repente sustentaculū sit debiliū. De-
niq; sponsam virginē, forma insignē, & quod maius est,
Imperatoris filiam relinquens intactā, humilis, pauper,
caesus, voto se obligauit Religionis. Neque illi tam ma-
gnificū fuit hostes vincere, quā quē assecutus fuerat,
honore, opes, voluptatesq; contemnere. Illud enim ho-
minis est, hoc supra hominē. *Terent. in pass. Ioan. & Pauli.*

Leonardus.

SED nec Leonardus natione Gallus silentio est
praetermittendus, qui inter aulicos Regis primo loco
habitus, relicta Regia, dilargitisq; facultatibus religioni
se tradidit, monasticisq; sacris initiatus in Aquitaniam
est profectus, atque operam praedicationibus dedit,
haud dubiē stabiliorem amplioremq; seruitij sui mer-
cedem à coelesti Domino accepturus, quā receperat à
terreno. *Iacob. Lanuens. Episto. in Legend.*

*Lupus episco-
pus.*

NON minus memoratu dignus, Leonardusq; ali-
quantro maior, siue fortuna spectetur, siue genus, Lupus
Senonū tandem Archiepiscopus nunc occurrit. Siqui-
dē regia stirpe in Gallia ortus, nobilitatē acquauerat di-
uitijs. Sed cū indeficientē in coelo thesaurum sibi cōpa-
rat, eas pia in pauperes largitate libet effudisse, nō tā li-
beralis, quā prudētis hominis esse existimauit. *Str. To. 5.*

Egidius.

E GIDIVS Atheniēsis & ipse regio genere nobilis
dum adhuc sub tutela patris erat ager, medico egro-
tanti (quoniam aliud quod daret non habebat) se ipsum
despo-

CONTEMNENDIS, LIB. I

despolians, proprium amiculum dedit. Quo quidem il-
le indutus (tātm donatoris misericordiae meritū fuit)
& vestigio ianus consurrexit. Postea verō quā defun-
ctis parentibus liberam suscepit honorum possessionē,
tām prompto animo omnia egenis dispersiuit, vt ea nō
prius habuerit, quā donauerit. Sed iam ad eos venia-
mus, qui non modō priuatis opibus, verumetiā maxi-
mis regnis in terra renuntiantes, digni fuerunt qui cum
Christo regnarent in coelis. *Fulbert. Carnoten.*

Polemius.

POLEMV S potentissimus Indorum rex Bartho-
lomei Apostoli praedicationibus ad fidem conuersus, atq;
baptizatus, relicto Imperio, eidem constanter adhaesit,
discipulusq; maluit esse Apostoli quā Indiae dominus.
Abdias in vita Bartholom.

IOSAPHAT quoq; India rex Auenir regis filius, *Iosaphat.*
Barlaam eremite salubri persuasū fidē amplexus Chri-
sti, postquam omnes qui suae ditionis erant baptismatis
gratia renouandos diligētē curasset, corādicatis vica-
tim ecclesijs deposuit regnū, nihilq; secū ferens nisi mū-
danæ gloriae contemptorē animū, secessit in solitudinē.
Cū enim in vrbibus adhuc sine honore esse nō posset
ab hominū frequentia procul se habendum decreuit, iū-
ctusq; ipsi Barlaam, vitā traduxit in eremo quē dicitur ter-
rē Senair. Itaq; quē vrbis instar regia vix capere poterat,
angustum infōrmis speluncæ tenuit habitaculū: & qui
tot populis, totq; gentibus imperitauerat, vnius homi-
culi praeceptis obediuit. *Dama. lib. de Barlaam. & Iosaph.*

Iudocus.

AT NON solum susceptum sceptri honore depo-
nere propter Christū, sed etiā oblatū refutare, exēplis
admonemur. Etenim Iudaellus Britanniae rex cū mo-
nasticam vitam ducere in animo haberet, Iudoco fratri
voluit tradere regnū. Ille itidē ad Dei aspirans seruitiū,
ne quod vitro offerebatur, vel inuitus suscipere aliquā-
do cogreretur, clā inde profugit, atque ad ripā Alzei flu-
minis in agro Pōtinij constructo paruo, humiliter tugurio
solitarius habitauit. I. nūc, vana & stulta mortalitas per

DE TERRENIS BONIS

crdes & parricidia, quere tibi dominatum, quem sanctissimi viri tam vili habuerunt, vt alter deponere vellet, alter recusaret accipere. *Florent. Abb. Rodolph. Agricola. in vita Iudoci.*

Femine.

IN HOC sanctitatis genere, femina quoque aternæ sibi laudis locum vendicant, eundem affectum, quoniam & eodem impulsu spiritu, in terrenis rebus contemnendis præ se ferentes.

Euphrasia.

EUPHRASIA Romana, genere nobilis, opibus pollens, ætate florens, forma præstans, post mortem viri Antigoni neque rursum cuiquam nubere voluit, licet multum suaderet Theodosius Augustus, neque Romæ manere, quamvis & patria esset & orbis Domina, neque diuitias possidere, tametsi honestissimè posset. Prociis repulsam dedit, mare transiit, ad Thebaidem venit, & eo loci confidens, quicquid secum attulerat facultatum, partim erogauit egenis, partim Ecclesijs, neque aut sibi, aut filia paruale Euphrasie quicquam residui fecit. Quinimò moriens eidem in monasterio manenti sollicitè inuonxit, ne tardaret, quod reliquum Romæ fuerat, simili liberalitate vt distribuatur, curare. *Sur. Tom. 4. & in vitis Patrum.*

Paula.

PAULA etiam Romana tanta quidem in hac parte ac talis sese offert, vt non alio ore satis dignè laudari queat, quàm quo laudata est. Quid enim huberius elegantiusve ab vilo vnquam asserri possit ijs, quæ de illa Diuus Hieronymus literis commendauit? Sed quæ ad rem spectant quam nunc tractamus, hæc sunt: Paula, inquit, nobilis genere, sed nobilior sanctitate, potens quondam diuitijs, sed nunc Christi paupertate insignior, Græchorum stirps, soboles Scipionis, Pauli heres cuius vocabulū trahit, Martiæ Papyriæ matris Africanæ vera & germana progenies, Romæ prætulit Bethlehæm, & auro tecta fulgètia, informis luti vilitate mutauit. Post hæc discessum eius ab vrbe describēs, ait: Descendit ad portū, fratre, cognatis, affinibus, & (quod his maius

CONTEMNENDIS LIB. I.

9

maius est) liberis prosequentibus, & clementissimā matrem vincere pietate cupientibus. tam carbasa tendebatur, & remorum ductu naui in altum protrahabatur. Paruulus Toxotius supplices manus tēdebat in litore. Rufina iam nubilus vt suas expectaret nuptias, tacens fletibus obsecrabat, Et tamen illa siccos oculos tendebat ad cælum, pietatē in filios, pietatē in Deum superās. Nesciebat se matrem, vt Christi probaret ancillam. O magni animi feminam, & tanto virtutum suarum præcone dignam, quantus fuit ipse Hieronymus. *Epi. Paulæ. Hieron. in Epist. Si cuncta.*

PARIS propositi, nec minoris constanti fuisse ere *Eliz. abeth.* dicitur Elizabeth Pannonum regis filia, quæ Lantgrauio Turingiæ Regulo nuptui data, deinde marito Ierosolymis peregrè defuncto, ab ijs qui eius Tetrarchiæ hereditario acceperant, nequiter erecta maleq; habita, quasi rem viri sui dissipasset, quoniam in dandis eleemolynis minus parcā fuisse dolori erat auaris animis, cū vix tandem dotalia ab illis extorsisset bona (ea erant duomillia pōdo argenti infecti, facti celatij) pauperū & peregrinorum satis amplū in Marupre construxit receptaculum. Ibiq; ijs humiliter ministrando, quantū se inter mortales fecerat viliorem, tantū sublimius inter Sanctos & electos postmodum fuit exaltata. Cōstantis verò animi haud obscurum argumentum fuit, quodd cū a patre, vt in Pannoniam rediret, missis nuntijs plurimū sollicitaretur, nunquam acquieuit, malens alienigenarum opprimi iniurijs, quàm suorum illecectionibus blā dimētis ve deliniri. Denique orasse Dominum dicitur vt contemptis omnibus, liberorum etiā, quos propinquis commendaret, abiecta cura, ei soli toto corde, totisq; viribus famularetur ac deseruiret: & responsum accepisse, preces suas esse, vt petierat, exauditas. Adeo illi omnia extrema potius pati, quàm a seruicio Christi diccedere, certum ac deliberatum erat. *Conrad. Concinator S. Elisabethæ.*

A 5

SI

SI TAMEN relictarum rerum metiri voluerimus magnitudinem, non animū: omnium Christi ancillarum parem, priores partes dabimus Kunegundi Henrici Imperatoris coniugi. Quæ cum summum dignitatis locum adhuc inter principes feminas retinere posset, defuncto tamen Henrico, ingressa ecclesiam, inspectante populo abiicit imperialia ornamenta, & religionis induit habitū. Maluit enim, abiecta viuere in domo Domini, quam sublimis versari in tabernaculis peccatorum. *Sur. Tom. 2.*

De eleemosynis faciendis. Cap. II.

Daniel. 3.

SED ne nimis sim in huiusmodi exemplis recedens, cum multa præterea sese offerant non incommode nunc ad eleemosynas transitū fecerim, quando & eiusdem generis sint, & ad omnes prorsus spectet, latissime pateant: cum etiam peccatori dictum sit: Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperū. Verum ut in reliquis omnibus, ita & hac in parte tutissimū erit Sanctorum nri exēplis, ne vel in dando manus erret, vel in supputando mens vacillet, vel in largiendo mani ostentatione elatus animus liberalitatis amittat mercedem, dum hominibus magis quam Deo placere studet.

*Iohannes
Apostolus.*

*Thomas
Apostolus*

NE QVE enim immeritò Cratonem Philosophū, dū Ephesi contemnendarū opū ederet spectaculū, gemmas immodicæ æstimationis contudentē, à Iohanne Apostolo reprehensum ferunt. Nō si pietati magis, quam gloriæ studuisset, nunquā profecto illas contriuiisset, sed potius venditarum pretio indigentibus succurrisset. Quā quidē sententiā & ipse postea est secutus. Lapillis quippe ab Apostolo pristinae integritati restitutis, miraculo ad fidē Christi conuersus, quod ad suā ipse iactantiam instituerat, ad proximorū vertit vsum, iā satis doctus, Sapientia huius mūdi stultitiā esse apud Deū. *Abd. in vita Io.*

THOMAS autē Apostolus ad Condophorū Indiam

aiæ regem pro architecto nō terreni (ut ille putauit) sed celestis ædificij missus, cum magnā pecuniæ vim in ædificandæ regis sumptus accepisset, profecto in aliā provinciam rege, argentum omne pauperibus diuisit. Quod ubi innotuit regi, victus ductus est in carcerē. Interim Gads frater regis elatus, cum die quarto reuixisset, testatus est, vidisse se in coelo mirabilis structuræ basilicā gemmis auroq; fulgentē, atq; audisse à Thomā Regi conditam, nisi ea se ipse fecerit indignū. Rex itaq; rediuiui fratris, tum miraculo attonitus, tum verbis permotus, Apostolum vinculis liberat, Christū prædicanti credit, & credēs intelligit, nō in terrā, sed in coelo eleemosynis parāda esse mortalibus habitacula. *Abdias in vita Thom.*

NEC secus quidē sentiens Osualdus Britanniæ Rex *Osualdus.* miserorum turbam quotidie ad se in atrium confluentium alere solitus perhibetur: & cum die quodam maior esset mendicantium multitudo, quam ciborum copia, ne eos qui superfuerant vacuos dimitteret, totidem argenti fragmentis, escaria lanceo comminuta, donauit. Fortē aderat Aidanus Lindisfarnensis episcopus. Et liberalitatem miratus, apprehensam Regis dexteram dum deosculatur, ait: Tam promptam in dando manum senescere prorsus non debere. Hinc aiunt adhuc integrā in monumento ilibatamq; ostendi, ut quā merito id olim ab Episcopo prolatum fuerit, tam certus euentus testis etiam posteris foret, & nemo vnquam dubitaret, ipsius animum fulgere in coelo, cuius corporis partem tot iam annos incorruptam permanere cernebat in sepulchro. *Bed. hist. Eccl. Angl. lib. 3. Cap. 6.*

EV PHEMIANVS quoque Romanus & Aglae *Enphemi-
nus & A-
glæ.* vxor eius, quia diuitijs pollerent, nec prolem vllam habere possent, quotidie paucis trichinis pauperes domi conuocatos reficiebant, proprijs manibus ministrantes. Quibus pietatis officijs meruerunt parentes fieri sanctissimi viri Alexij. Quo vnico cōtenti, deinceps continentiam inter se perpetuō seruauerunt. Loc igitur fructus

fructus produxit eleemosyna, ut sterili partum daret, partui sanctitatem, parentibus castitatem, omnibus paradisum. Talem pietatis cultum ne in Ethnicis quidem sine vitæ æternæ retributione marcescere passa est Divina clementia. *Metaphrast. in vita Alexij.*

*Cornelius.
Acto. 10.*

CORNELII namq; Italica cohortis Cæturionis eleemosynæ (ut in Actibus Apostolorum legimus) adscenderat in memoriam in conspectu Dei, atq; ad illum adhuc Gentilem, Angelum de cælo, Simonem Petrum ab Ioppe Cæsaream vsque evocarunt, dignum vique reddentes, qui cum Angelo colloqueretur, ab Apostolo baptizaretur, à Spiritu sancto priusquam baptizatus sit, visibiliter illustraretur. Adeo ut & qui aderant ex circumcisione fideles, mirati sint, Spiritu sancti gratiam etiã in Nationibus esse effusam, & Petrus in veritate se comperisse dixerit, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet Deum & operatur iustitiam, acceptus est illi.

Eustachium.

EADEM quidem de causâ & beatum Eustachium tradunt ex Gentili Christianum factum, ex Christiano Martyrem immortalitatis palmam assecutum. Cæsaris enim Traiani temporibus Magister equitû super cornibus cervi, quem venando insecutus fuerat, Christum in Cruce fulgentem videre meruit. Qui dum ob ipsius erga inopes beneficia ei se apparuisse diceret, & mysteria veritatis referret, credentem baptizari iussit: Ut qui charitate iuverat miseros, fide inter verè felices recipi idoneus foret. *Damascen. lib. 3. de Imag.*

Lucæ. 19.

Zachens.

IGITUR cum hæc ita sint, quis mentis compos non iam, excussa tenacis avaritiæ compede, ad liberalitatem gradu feret: & de ijs, saltè aliquid quæ suæ super sunt necessitati, aliorum indulgebis inopi? Zachæus publicanorum princeps & ipse dives, eodem die, imò eadem hora, qua se bonorum suorum partem dare dixit pauperibus, oraculum accepit: salutem factam esse domui suæ, seq; nō iam inter publicanos & peccatores, sed inter

inter Abraham filios computari.

AT CONTRA dives ille purpuratus, quia luxuriae suæ deditus, Lazari pro foribus iacentis non respexit grummas, impietatis penas tulit sepultus in inferno. Et qui dudum panis micæ de mensa cadentes, non concesserat mendicanti, nec ipse postea in igne positus, vel unam aquæ guttulam, qua linguam refrigeraret, voluit impetrare. Quoniam sine misericordia iudicium fiet illi, qui non facit misericordiam. Et qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.

Lucæ. 19.

Dives purp.

Lucæ. 16.

Jacob. 2.

SED non talia Bernardinus ordinis Minorum secunda gloria, qui cum parentibus orbatus sub Diang mater ter tutela degeret, & virenti adhuc ætate futuræ perfectionis floreret lignis, prandiolum suum cum pauperibus partiri consuevit dicitur. Et dum in panario die quodam vix qui domesticis sufficeret, panis extaret, ac mater familiam mendicanti defectum, qui tunc casu affuit, excusaret: eam Bernardinus tam diu orare non desistit, donec exoravit, id saltem petenti concedi, quod sibi reservabatur, affirmans semet esurire malle, quam esurientem non pauisse. *Sur. Tom. 3. fol. 365.*

Bernardinus.

DOMINICVS Hispanus dum Valentie bonis artibus perdiscendis operâ daret, civitas annonæ caritate laborare cepit. Ille multorum famem miserans, cum pecuniâ non haberet, qua indigentibus pro tempore subveniret, libros vendidit: nec dubitavit literarum studijs studium preponere pietatis. Et quoniam scriptum est: Qui pronus est ad misericordiam, benedicitur: ad tantâ devenit perfectionem, ut Ordinis Prædicatorum fieret Author. *Sur. Tom. 4.*

Dominicus.

Prouer. 22.

NUNC sanctorum Sacerdotum munificentia refertur, ut Ecclesiarum Prepositi, pensionum atque proventuum, qui vel Episcopatus, vel alio id genus titulo censentur, dispensatores se, non possessores esse, agnoscant.

14 DE ELEMOSYNIS

SYLVESTER Pontifex, viduarum & orphanorum, reliquorumque Christi pauperum nomina in codicillo seriatim descripta lectitabat, neque die villo prateriret, cuius miseriam aqua ope non iuaret, seruans illam religiositatis vitæque mundiciæ, de qua Iacobus Apostolus ait: Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc est, Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo. *Io. Gerson.*

Clementis
P.P.

HOC idem ante eum & Clementem Pontificem factitasse tradunt, sed ita, ut etiam ad longinquas regiones transmitteret indigentibus subsidia. Neminem ex ijs, quos ad veritatem ab errore conuerterat, passus est mendicare, ut qui se autorem iam Christo viuerent, se quoque adiutorem famem non timerent. *Simo. Metaphrasi.*

Gregorius
P.P.

VERVM ijs ut sciëntia prestantior Gregorius & dignitate par, ita sanctitate vitæ non inferior, non contentus vulgi tantum subuenire inopix, omnibus ubique Christi seruis, quantum Romani ecclesiæ suppeditare potuit, necessaria ministravit, & ministrando effecit, ut in monasterijs Monachorum cresceret numerus, in solitudine degentibus incommoda solitudinis minus graua forent, per Syriam dispersis & in Syna usque habitantibus Roma non ita multum abesse, ut abesse videretur. *Io. Diaconus. lib. 2. cap. 24.*

Idem.

AD eundem etiam, dum adhuc Abbatis officio fungere, venisse quendam atque elemosynam poposcisse legimus, quod se naufragum fecisse diceret: & cum sex nummos ab eo accepisset, mox reuersum, totidem pari facilitate (tanta erat largitoris benignitas) impetrasse. Per eundem deinde rursus accessisse lamentantem, minimum quid pro ijs, quæ in mari amiserat, sibi fuisse emedicatum, proinde ad opem eius implorandam, iterum atque iterum necesse se habere confingere. Tunc murmurante multum dispensatore ac dicente: iam aliud nihil, quod dari possit, preter argenteam lagunculam in monasterio restare, continuò eam ipsam à Gregorio tradi iussit. *Io. Diaconus. lib. 2. ca. 23.*

Idem.

CÆTERVM Gregorius haud multo post summus

FACIENDIS. LIBER I.

mus Pontifex designatus, cum duodecim tantum peregrinos pauperes, in illis Apostolos Domini veneraturos inuitari præcepisset, dicumbentes inuitus, præstituto numero vnum superesse animaduertit: & cum inuitatorem criminis argueret, quod plures quam iussus fuerat conuocasset, ille è contrario nequaquam plures esse asseueraret, eos de integro considerare cepit, atque eum ipsum, quem ut solus videre potuit, ita solus reliquum esse adnotarat, subinde mutari deprehendit, & modò iuuenis, modò senis specie vultu præferre: tali ostentato attonitus, silentium tantisper tenuit, donec petito conuicio seorsum euocatum, quisnam esset interrogauit. Ille se non hominem, sed Angelum esse respondit, cui aliquando sumpta naufragi forma medicanti, ipse & pecunia & argentea laguncula largitus esset. Cumque subiunxisset, tum demum illum à Deo electum, qui præfessio Ecclesiæ post Pelagium Pontificem deberet, è vestigio tenues dilapsus in auras conspectum eius dereliquit. Gregorius igitur quoniam neque lapsus petentis proacritate sic offendi potuit, ut non miseretur, neque monasterii sui tenuitate sic deterri, ut petenti aliquid non tribueret, dignissimus indicatus est, cui vineæ Dei manu plantatæ, & mundi per Christum saluati cura regimenter committeretur. *Io. Diaconus. in vita Greg. lib. 2. cap. 23.*

NON dissimile benignæ liberalitatis exemplum de Iohanne Alexandrino Patriarcha ab his, qui vitam eius conscribere, memoratur. Nam (ut aiunt) cum aliquando mendico sibi obuiam facto sex nummos dispensatorem dare iussisset, ille acceptis diuertit paululum de via, & progredienti præuertens vestigia, gestu, habituque alium mectitus, alios sex, non quia non agnosceretur, accepit, sed quod talem nactus fuerat dator, qui etiam deprehensa dolositate manu poscenti subtrahere nesciret. Et iam tertio pari actu viso, cum Patriarcha duplicatam pecuniam numerari præcepisset, succlamare dispensator in malitiam hominis coepit. Conuersus vero Iohan-

Iohannes Pa
triarcha.

DE ELEEMOSYNIS

Iohannes: Tace, inquit, fili. nam fortasse hic Dominus noster est Iesus Christus, periculum nostri faciens, an eadem offenti crebris repetitionibus cessabimus misereri. Hic, quia maxime in dando propensi animi erat, cognomento Eleemosynarius dictus fuit. *Leontius Episc. in vitis SS. Patrum.*

Idem.

IDEM pauperes non aliter quam Dominos suos appellare solitus dicitur. Et cum a diuite quodam vile ac sordidum grabatuli sui tomentum miserante, plumeam culcitram dono missam accepisset, ubi primum ea substrata cubauit, noctem illam totam in omnem egit, identidem ingemiscens, mollius tunc se iacere, quam Dominos suos. Cumq; illuxisset, culcitram vendidit, pecuniam pauperi erogari mandauit. At diues ille ab emptore redemptam iterum misit, precatus ne munus suum vitra venale haberet, sed eo ipse frui vellet. Verum diuitis preces superabat Patriarcha in egenos misericordia, neque vilo modo Iohannes tenere se potuit, quin rursum itidem faceret ut prius. Diues autem iam secundo recuperata eidem referri iussit: videbimus, dicens, vter nostrum citius defatigabitur, tu vendendo, an ego redimendo. Ille ioculo dicta modesto admodum risu excipiens: Deo gratias ago, inquit, quod iniuri sumus certamen diuiti salubre, pauperi commodum, mihi iocundum. Itaque quoties id muneris missum sibi accepit, toties vendendum curauit, ut inde Dominis suis, id est Christi pauperibus subuenerit, faciens sibi sacculos qui non veterascunt, thesaurum indeficientem in coelis, quod fur non appropriat, nec tinea corrumpit. *In vitis Patr.*

Urbanus P. P.

Laurentius

RES etenim, quaecunque in sinu miserorum receduntur, illuc inferri palam testatus est Pontifex Maximus Urbanus, a quo cum Cecilie martyris thesauri, quos dispensandos acceperat, quaererentur, quoniam eos iam indigentibus impenderat, ait: Cecilie thesauros pauperum manus in coelum sustulerunt. *In hist. Cecilie.*

LAVRENTIVS quoque Leuita a Decio tyranno

FACIENDIS. LIBER I.

17

no questione agitur, ut argentum indicaret, quod Philippum Philippi Augusti filium olim Ecclesie obtulisse constabat, protensa in pauperes manu, quibus iam dudum erogatum erat: Apud hos, inquit, Philippi argentum depositum seruatur. At Decius sibi proculdubio illud putauit, quia ubi vera diuitia essent & vera gloria, ignorauit. *Prudent. in Peristeph. & Ambr. Off. lib. 2.*

CVIVS quidem gloriae cupiditate quondam flagrans Abbas Soranus, Longobardis Italiam vastantibus, redimere captiuos, & eos, qui amissis rebus praedae superfuera iuuare non destitit, donec latronum gladijs, Ecclesie thesauros ab eo frustra quaerentium (quoniam iam nulli erat) confoffus occubuit. Eo corruente, terra tremuit, testata (credo) tam pium hominem tam impie caesum non oportuisse, nisi ad pietatis mercedem cumulus accederet corona martyrij. *Gregor. Dial. lib. 4. c. 22.*

CELEBRATISSIMVS in hoc laudis genere Martinus, nec a nobis nunc silentio praetermittendus est. Cuius pietatem militis adhuc, an iam Turonensium Episcopi, magis mirer, incertus sum. Constantino & Iuliano imperantibus, stipendia faciebat, quando brumae tempore pauperis nuditatem dimidiatae chlamydis suae parte operuit. Et in quiete Christum se in paupere texisse agnouit, dum eadem illa lacinia indutum cernit, dicentemque audit: Martinus adhuc catechumens, hac me veste contexit. *Sener. Sulpitius, circa principium.*

Martinus Episcopus.

POSTEA vero Turonensium Episcopus factus, cum in vestibulo Ecclesie offendisset hominem detrita lacerna seminudum, in sacrarium euocato, tunicam quam sub pallio solum habebat, dedit. Allato sibi demum collobio, indutus ac superindutus podere, reliquisq; sacerdotalibus ornamentis, dum sacra peragit, atque inter agendum ambas suppliciter manus ad coelum tollit, delabentibus lineis manicis brachia nudata ostendit. Sed prius quam ea demitteret, amicta apparere tegumento ornatus supra modum mirabilis oppidoque stupendi. Vt scilicet miraculo admo-

B

niti

Philip. 3.

Paulinus.

Serapion
Monachus.

Mat. 10.

DE ELEEMOSYNIS

18 niti crederemus, cum qui indigentes vestierit, vestiendum celestis glorie lumine, cum Dominus Iesus Christus transformabit corpus humilitatis nostrae, cōfiguratum corpori claritatis suae. *Seuer. Sulpit.*

Sed quid de Paulino Nolanæ urbis Episcopo dicam? qui depopulata Campania Wandalorum excursionibus, cum in redimendis captiuis cuncta cōsumpsisset, seipsum quoque in eleemosynam tradidit. Profectus enim in Aphricam, vicaria seruitute redemit vidua Nolanæ filium. Olitorcmq; se fecit bar bari domini, vt matre vnici amissione conseruata, eo recuperato consolaretur. Iactent se, qui volunt facultates nō modicas in pauperum vsum impendisse. Ecce qui omnia impenderat, inuenit præterea, quemadmodum inops factus, omnium diuitum eleemosynas superaret. Caterū misericordiæ remunerator Deus, virum tanta pietate præditum, non est passus diutius ingo premi impiorum. Contulit illi prophetiæ spiritum, quo afflatus cum prædixisset regem in proximo moriturum, diuinationique respondisset euentus, tantæ admirationi fuit, vt statim libertatem sibi acciperet, alijs impetraret. Pro vnus liberatione se in seruitutē obtulit, sed cum omnibus simul qui è Nola abducti fuerant, liberatus, frumento insuper nauibus imposito, ad patriam postliminio redijt, pristinaque dignitati honorificentissime fuit restitutus. *Aug. de Ciuit. Dei. lib. 10. c. 10. Gregor. Dial. lib. 3. c. 1. Prosper. lib. 2. cap. 9. vii. contempl.*

SERAPIONIS quoque Monachi eleemosynæ haud minori cōmendatione dignæ, si donantis tantum animus perpendatur, nō etiam doni magnitudo. Cum enim nihil præter tunicam, & pallium, & Euangeliorum Codicem haberet, duobus pauperulis obuia factus, alteri pallium, alteri tunicam dedit, & cum nudus sederet, interrogatus quis eum despoliaisset, protento codice illo quem manu tenebat: hic, inquit. Iterū alios mendicantes conspicatus, etiam codicem vendidit, & vediti pretium illis distribuit, dicens à Domino præceptum esse: Vende omnia quæ habes,

FACIENDIS. LIBER I.

19 des, & da pauperibus. Necdum se istud implese putauit, donec semetipsum quibusdam Gentilibus vendidit, ita tamen vt ipsos Domino lucraretur. Cumq; eos ad Christum conuertisset, pecuniā quam acceperat se redemit. Rursum idem Lacedæmonia fecisse dicitur, eodem successu, conuerso diuite quodam ac principe viro. Post talia charitatis officia in Abbatem electus apud Arsinoen, decem millium Monachorum pater fieri mernit, & qui omnes præibat pietate, omnibus præesse dignus fuit. *In viii PP. Palladius hoc refert de Besarione.*

AEQ; vtrumque piū virum & Petrum Constantinopolitani cognomento Telonarium fuisse ferunt, sed tanto maiori admiratione dignum, quanto ante conuersionem vixit nequius. Cum enim opum copia redundaret, dubitatum est, vtrum ditior, an auarior esset. Hinc inter mendicos ortum est certamen: vnus profitebatur se ab eo eleemosynā eliciturū, cateri id omnino fieri posse negabant. Qui se facturū promiserat, accessit cū multo precū ambitu, & dū hominē auertentē sese vrgere cœpisset, in iram concitauit, ita vt furore ardens repente arreptum panem (panes autē casu ancilla è fornace domū cōstos referebat) in facie præcantis intorqueret, qui cū declinasset iētum, sublato pane discedens, se tandē voti sui cōpotem factum socijs nuntiauit. Petrus vero postea aduersa valetudine agitatū, cū postremo horis aliquot exanimus iacuisset & reuixisset, narrauit sibi interim visum fuisse, se ante tribunal Dei in cælo sisti, ab alijs accusari, ab alijs defendi, in altera libræ lance peccata quæ commiserat appēdi, in altera vnici panem illū, quem ipse quondā proiecerat iratus. Et eum exæquatū vtrinque pondus staret: reuerti, ac panis superaddere aliquid quod præponderet, si multi reatus supplicia euperet euadere, sibi insitum. Itaq; cum cōualuisset, quæ cupidē cōflauerat, liberaliter cœpit effundere, nemine indigentū opis suæ expertē fieri passus. *In viii Patrum.*

DIU quodā cū cōspexisset hominē attrito laceroque amictū tantum, non nudū, ad se euocatū veste qua ipse induc-

DE ELEMOSYNIS

induebatur, donauit. Ea pauper (quia honestior erat, quam ut personæ suæ conueniret) in forum delatum vendidit. Quamobrem Petrus se indignū ratus, cuius vestibus pauper tegetetur, animo vehemēter angi coepit. Et dū doletet nocte insecuta vestimento illo indutum Christum vidit. Hoc somnio facile persuasum habēs, id Christo dari, quicquid datur inopi, omnia dilargiēdo nihil sibi reliqui fecit. Nec sic quidē satiatus, Ierosolymam profectus, venū seipsum dedit, ut haberet quo adhuc aliorū subueniret inopi: seruūq; factus est hominis, ut seruitutis pretium offerret Deo. Dixi dubitatum aliquādo, diuitijs, an avaritia, magis præstaret: nunc adiciam, & hoc incertum esse potuisse, an illis vtrūq; maior in eo deinde liberalitas fuerit, si idem liberalitatis qui opū finis fuisset, & nō impensis facultatibus necessitati proximorum ipse semet etiā superimpēdisset. O verē mutatio dextere Excellsi, in vno homine summæ cupiditati, summa successit munificentia. Quod si tantum panis cum iniuria datus efficere potuit, quid non efficiet benigne & cum charitate porrectus? In vitis PP.

Iudocum.

Si c v r i porrexisset aliquando Iudocum legimus. Qui cum ad fluminis ripam in solitudine sibi domicilium construxisset, vno duntaxat discipulo contentus, partem quartam panis, quem tunc vnicum habebat, mendicanti dedit: mox iterum, & tertio, & item quarto, diuerso semper ne agnosceretur habitū, petiitū reuertenti semper partē largitus, nihil sibi, neq; discipulo, nisi certā in Domino spem dereliquit. Et dum hesitantē discipulum consolatur ne de victu dubitaret, ei seruienti qui irrationabilia quoq; pasceret animalia, aspiciūt duos lebos proximæ ripæ applicuisse vectore nullo. Cumq; comperissent omni cibariū genere, quo ipsi vesci solebant, plenos: Deo gratias egerunt, qui pro vno pane pauperi dato, tam vberem alimentorum copiam sibi sine cunctatione prouidisset. Rodolph. Agricola carmine scripsit vitam Iudoci.

Sabba Monachus.

Si c & Monachus Sabba, dum Hilariem Abbatem cum trium millium Monachorum comitatu venientem excipiens

FACIENDIS, LIBER. I.

excipiens in vinea sua ad vvas, quæ iam maturæ erant, inuitalset, & omnes earū pasto refocillati essent, vsque adeo multiplicatum inde collegit fructum, ut vinea, quæ integra centum lagenas æstimata fuerat, depasta trecentas redderet. In vita Hilarii.

O l i m huiusce rei exempla præmiserat Dominus noster Iesus, iubens Discipulos, ut turbis in deserto epulum darent. Quinq; panes & duos pisces, cum nihil aliud præterea haberent, discumbentibus apposuerunt. Atque ubi omnes pransi ac saturati essent, pro quinq; panibus, duodecim cophinos reliquiarū plenos retulere. Alias item de apposis septem panibus, & paucis pisciculis, cum multitudinem esurientem satiascent, septem sportas fragmetis, quæ superauerant implevere. Ut experimento dicerent, nequaquam fallere eum, qui dixerat: Date, & dabitur vobis, mensuram bonam, & cōfertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum.

Luc. 6.

H a n c grandem vberemq; mensuram, non tam in terra, quam in coelo nobis repositam esse, non ignorauit Simon monachus Sitionis filius. Qui cum in ærenobio illo, ubi tunc manebat, in vespertinum edēdi mos esset, viritimq; cibaria fratribus diuiderentur, sæpenumero nihil delibās, coenulam suam integram seponebat, demū quā poterat secretius paupericulis cōventitantibus offerebat, hebdomadarum interdum inediā passus, ut alijs alimenta præbere posset. Et cum tot dies nihil gustaret, famem nō sentiebat, dum fami prospicit aliorum: Spem sibi certissimam extendens ad illud veræ felicitatis pabulum, de quo Psalmista ait: Satiabor cum apparuerit gloria tua, Domine. Sumant hinc documentum ieiunantes, ut saltem cibo, quē sibi interdixerint, pauperes alant: aliopui non ieiunare, sed impensè parcere mento videbuntur. Euagr. Eccl. Hist. lib. 4. c. 33.

Simon Monachus.

Psalm. 16.

N e c est ut causetur quis fortunarum suarum tenuitatem. Nemo tam pauper est, ut pietatem colere non possit. Scriuulus mendicus erat, imo mendicorum miserimus, si tantum

B ij

DE ELEMOSYNIS

tantum sortis attendatur malignitas, non etiam animi patientia, qua sola poterat videri felix. Hic (vt Gregorius in Dialogo refert) paralyti resolutus, cum se prorsus mouere non posset, iacebat in carruca sub porticu Sancti Clementis Romae, à praeereuntibus victum mendicans. Et cum elemosynis sustentaretur, quicquid in diem sibi residui erat, ceteris offerebat, nihili sollicitus in crastinum, sed quarens regnum Dei, & iustitiam eius. Quod quidem facile est adeptus, dum & suam calamitatem patienter fert, & miseretur alienarum. *Greg. Dial. lib. 4. c. 14.*

Franciscus.

FRANCISCUS Ordinis Minorum pater (quibus solis tantum possidere lex est, vt mendicare necesse sit) dum iter ageret, incidit in hominem, cuius vestimenta diuino usu detrita, vix pudenda corporis operuerant, & nuditatem eius dolens sublitit, suspirauit, ingemuit. Frater verò, qui illum comitabatur, quid, inquit, ita trilaris pater? est hic indumentis eget, forsitan abundat concupiscentijs. Tunc Franciscus fraterni erroris non dissimulato, sed corrector, iussit protinus vt ille sua se tunica exuens pauperem tegat: & quod de ipso perperam opinatus fuerat, ab eodem veniam roget, ac tandem discat, nefas esse miserorum mores sugillare, indigentiam negligere. Vtinam talem subire cogantur multam, ne poenis grauioribus obnoxij sint, qui mendicos ob hoc solum interdum improbitatis arguunt, & increpationibus repellunt, vt quod eis subuenire nolunt, iudicij esse videatur, non impietatis. Nunc infirmioris sexus haud infirmiora exempla subnectam. *Bonavent. in vita Francisci. c. 8.*

Famine,
Brigida
abbatissa.

BRIGIDA Abbatissa aliquando simul cum aliquot fororibus curru vehebatur, & occurrens pauperibus, lignorum fascies dorso baiulantibus, vt alterius onera portando implerent legem Christi, solui iugales equos iussit, eisque tradi. Oneratis iumentis laxi abierunt, ipsa cum suo comitatu in via residens praestolabatur Domini auxilium. Ecce autem eandem viam quidam regulus ingrediens, vbi causam morae earum intellexit, suis illis equos largi-

FACIENDIS, LIBER. I.

largitus est. Brigida ergo tanta pietatis fuit, vt necessitati proximorum suam posthaberet; tanta spei, vt nunquam se à Domino deseri timeret. Sic lampadi infundens oleum, id est, virginitatis decus misericordiae operibus exornans, admissa est ad sponsi nuptias celestis celebritatis, ineffabili gaudio semper fruitura. *Bonifac. 9. Sur. Tom. 4.*

PAULAM in largiendo sic profusam fuisse ferunt, vt Paulam sibi tandem necesse fuerit, ne rogantibus repulsam daret, pecuniam mutuo accipere, vsuris sese obligare, versuras facere. Prodigalitatis accusata Deum testabatur, se pro illius nomine cuncta agere, & hoc habere voti, vt mendicans ipsa moreretur, & in funere suo alieno syndone inuolueretur. Ego, inquit, si petiero, multos inueniam qui mihi tribuant; mendicans si à me non acceperit, quae ei possum etiam de alieno tribuere, & mortuus fuerit, à quo anima eius requiretur? Nulla itaque in pauperes liberalitate satiata, ad egestatem penè ultimam peruenit, sed quòd tunc se fecerat pauperiorem, tanto postea amplioribus locupletata est diuitijs in regno caelorum. *Hieron. in Epistaph. Paulae.*

ELIZABETH nondum marito Langraui viduata, ob assiduam in pauperes benignitatem, mater eorum cognominabatur. Sanis vitae subsidia mittebat, afflicto consolabatur, egrotos visitabat, mortuis funus sua procurabat impensa. Quos in plebe magis inopia oppressos animaduertebat, ex his copatruos, atque comatruas sibi coparabat, vt eis liberius subueniendi causas haberet. Si quando pecunia non suppetere, vestimenta vendebat, cernēs pauperculum quendam nudum efferri, detracto sibi capitis velamine, inuoluuius ita cadauer. Quo tempore fame laboratus est, vim magnam frumeti diuisit. Et id quidem absente viro atque incognito, vel quia approbaturum speraret, vel quia quod vnius erat, alijs quoque comune esse debere, facile persuaserat necessitas multorum. Denique cum esset regis Pannoniae filia, & Turingiae dñi coniux, nere, texere, suere suis ipsa manibus non est dedignata, vt de laboris sui peculio elemosynas dare posset.

Proa. vii.

Vidua de
Euangelio.

Mart. 12.
Luc. 21.

Vidua Elia
Propheta
hospita.
3. Reg. 17.

Tabita.

Act. 9.

Drusiana.

DE ELEEMOSYNIS

Et de illa ergo non incongruè dici potest: Manum suam misit ad fortia, digiti eius apprehenderunt fufum. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem. Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouissimo. *Conrad. Minor. Concionator.*

Si multa dare locupletiorum est, pauca tenuiorum: nec tamen ideo non par meritum, quàm equalis affectus. Animum etenim largientis pensat Deus, non donum. Nec quantum oblatum est inspicit, sed de quanto. Vidua pauperula duo aera minuta misit in gazophylacium, & diuitibus præfertur. *Luc. 21.*

Vidua etiam illa, cui nihil aliud erat præter pugillū farinæ in hydra, & paululum olei in lecytho, totum id quod habuit petenti Elia Propheta concedere non dubitauit. Et ex illa die hydra ei farinæ non defecit, nec lecythus olei fuit imminutus, donec pluuiam dedit Dominus super terram. Denique paruulum filium, quem mors abstulerat, pietas viuum in sinu matris restituit, annuente Domino precibus Propheta, quem illa & cibo pauperat, & fouerat hospitio. *3. Reg. 17.*

Pro Tabita quoque Dorca, nonne pauperum, quibus illa se benignam præstiterat, obsecrantium voces Apostolum Petrum compulerunt, vt illi iam edclamate ad pristinam vitam reditam a Domino impetraret. *Act. 9.*

Nonne & pro Drusiana egenorum Ephesi turba Iohanni Apostolo occurrens, vt quæ illi tunc efferebant, ipse protinus suscitaret, obtinuerunt, dum vestes ab ea receptas ostentant, dum illa incolunt se nunquam famem timuisse affirmant? Mulier igitur ad vocem Apostoli a morte veluti a somno exurgens, illum suscepit hospitio, solitaq; subsidia pauperibus misit, nunquam pietatis deferens officium, ob quam & ad hanc vitam recte illi licuit, & proficisci ad æternam. *Abdus in vita Iohannis Euang.*

Operandis eleemosynæ virtus! Diuites sanctificat, pauperes beat, peccatores iustificat, iustos glorificat, mortuos suscitatur, & immortalitatem mortalibus donat.

SED

FACIENDIS, LIBER. I.

Si ne cuiquam tam fructuosum opus tunc demum exercendum differatur, cum aut nihil, aut parum profuturum sit, documento nobis erit Lucia virgo. Quæ cum matrem Euticiam ad erogandas pauperibus facultates hortaretur, illaq; diceret, vt vita lux finem expectaret, ipsa postea quod veller, de opibus suis factura: Nō est inquit admodum gratum, o mater, Deo munus, quod qui offert, ideo offert, quia illius vsum suprema sibi interdicat dies. Da dum sana es, ne si moriens dederis, inuita dedisse arguaris, rem vtique, quā (velis nolis) relinquere cogeris. Victa rationibus Euticia, laudauit filia sententiam. Lucia vero iam bonis omnibus ad votum erogatis, cum dijs sacrificare compelleretur, ait: Sacrificium Deo acceptissimum esse, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum. Et quia etiam inter tormenta misericordiae in egenos comminiscabatur, misericordiae semper remunerator Deus effecit, vt cū ad lupanar traheretur, loco moueri non pateret: cū vreretur, illæsa inter flammæ maneret: cū ingulareretur, morti nō cederet, donec ad coelos itura, vitale viaticum de manu sacerdotis accepit: Corpus videlicet & sanguinem Agni, pro cuius amore sua omnia in eleemosynam, seipsam in sacrificium, tam confidenter, quam libenter obtulerat. *In Martyrol. Sur. Tom. 6.*

De hospitalitate seruanda.

Caput. III.

Post eleemosynas, hospitalitas sibi postulat locū, ex eodem fonte manans charitatis. Nam vt mendicanti porrigere aliquid, misericordiae opus est: sic peregrinos suscipere hospitio, humanitatis officium. Quæ profectō virtus vel qualiter exercenda, vel quanti apud Deum momenti sit: & Patrum exemplis patet, & aliorum deinceps Sanctorum, quos aut apostolicus sermo celebrat, aut celebrandos postea censuit Ecclesia.

ABRAHAM

ABRAAM in valle Mambre ante ostium tabernaculi sedet, ne quis pertranseat, quem ad se diuertere nō roget. Tres venire videt, neque donec adueniant expectat, sed currit obviam atque adorat, ut hospites non solum, sed etiam honorandos scias. Orat ne se prætereant, quasi accepturus, non daturus beneficiū. Et primū aquam pedibus parat, ut doceat omnium virtutum fundamentum esse humilitatem. Subcineribus panes, butyrum, & lac, & vitulum coctū apponit, ut copiose potius, quam luxuriose, hospites pascendos esse demonstrat. Denique discentes deducit, ut quos benignè accepimus, eosdem cum honore discamus dimittere, ne si incomitati hospitij limbo exierint, expulsi magis quam dimissi esse videantur. Nec arbitreris, ideo illos ab eo sic acceptos, quia scierit Angelos esse: sed potius quia sic homines acceperit, Angelos quoque accipere meruisse, & tales Angelos, in quibus sub Trinitatis typo Maiestas vnius Dei adoranda facile appareret. *Genes. 18.*

Loth.
Gen. 12.

EADEM erga externos observatione & Loth Sodome vsus, eosdem etiā Angelos hospitio suscipere meruit, licet plures ad Abraam accesserint, quia pater multarum gentium ille: sed Loth non rogasse solum, verū etiam compulisse eos, ut ad se diuertent, dicitur. Itaque alter exoratos statim suscipiendos monet, alter si ulterius recusarint, cogendos suadet, arguens nempe illos, qui sic summis labijs etiam notos interdum inuitant, ut palam sit, ipsos hospites suos ab iniuria nefandissimorum hominum eripere nixus est, ut duas virgines filias pro illis stuprādas offerret. Sed perturbatus, flagitium flagitio voluit commutare: nos in illo fidem hospitij imitemur, non mentis turbationem, ne dum hospes præter modum defenditur, offendatur Deus. Denique Angeli, ut Loth gratiā referret, illum de confortio eorum, quos pro scelere ultum aduenierant, cum suis simul incolumem eduxerunt. Cumque euerterent Sodomam & Gomorram, sulphure & igne de

caelo

caelo misso, pepercerunt Segor propter eum, quia illuc confugerat, ne simul cum impijs perderent iustum, & cum aduenarum infestatoribus aduenarum susceptore. *Gen. 12.*

NON dissimilis hac in re mihi videtur senis illius fuisse fides, qui (ut in Iudicum libro legimus) habitans in Gabaa vrbe Tribus Benjamin, cum vidisset hospiti suo Leuitæ vin parari ab infrenatæ libidinis viris, loco ipsius filiam eis virginem tradere voluit. Hospes verò ne illi, à quo benignè exceptus fuerat, dedecoris ignominieque causa existeret, suam, quam secum habebat, coniuge raptoribus satisfecit, qua illi sic abusi sunt, ut extincta reddiderint. Digna imitatu & senis humanitas, & Leuitæ gratitudo, si modū feruet affectus. Sed defugiendum execrandumque exitiale Gabaoitarum scelus, quo effectum est, ut Tribus Benjamin prope deleta fuerit, vrbes vicique eius incensi, & his qui eadem fuga euaserant, connubia reliquarum Tribuum diu interdicta. Tam magni mali causam præbuit libido paucorum, Ad recentiora veniamus. *Iud. 19.*

ONESIPHORVS Ephesius Discipulos Christi suscipere solitus, sic ab Apostolo Paulo benedicitur, ut dubitandū non sit, quin hospitalitatis officij æternæ vitæ præmia sibi compararit. Det, inquit, misericordiam Dominus Onesiphori domui, quia sæpe me refrigerauit, & catenam meam non erubuit, sed cum Romam venisset, sollicitè me quæsiuit, & inuenit. Det illi Dominus inuenire misericordiam à Deo in illa die, Et quanta Ephesi ministravit mihi O felix igitur Onesiphorus, qui aliquando auditurus est optatissimam vocem illam vocantis Domini, ac dicentis: Veni benedicte Patri mei, posside tibi regnum paratum à constitutione mundi: hospes enim eram, & collegisti me: in carcere eram, & venisti ad me. Amen dico tibi, quicquid fecisti vni de his fratribus meis minimis, mihi fecisti. *1. Timoth. 1.*

SYLVESTRVM quoque hospitalitatis præter cetera studiosum fuisse ferunt. Timotheum ab Antiochia venientem presbyterum, & ipse presbyter domi suæ benigni-

Onesiphorus,

1. Tim. 1.

Matt. 25.

1. Tim. 1.

Sylvestr

PP.

nignissime suscepit: eundem mox, quia Christum prædica-
bat, martyrio coronatum condidit ac sepeliuit. Cui enim
vivo hospitium præstiterat, mortuum tumuli honore ca-
rere non sulsinuit. Deinde ad pontificale officium promo-
tus effecit, vt omnibus ad urbem aduentantibus, apud se
hospitandi ius esset. Ita vt cum beato Tob iure suo dicere
poterat: Poris non mansit peregrinus: ostium meum viatori
patuit. In *Alia Syluestri*.

Tab. 31.

Gregorius PP.

GREGORIUS VERO Pontifex non solum facilem ad
se aditum concessit peregrè aduenientibus, sed etiam per
fora & compita passim quæritos inuitauit. Insuper discum-
bentibus interdum ipsemet ministravit. Qua humilitate
meruit aliquando conuiuium habere Christum. Semel enim
inter ministrandum, dum se paulisper auertisset, conuersus
deprehendit vnum ex conuescentibus non apparuisse. Quæ
rem vehementer secum admiranti, nocte proxima affuit
in visu Dominus, dicens: Eo quoddam cæteris quidem diebus
membra sua hospitio mensaq; acceperit, dignum fuisse,
qui hesterno acciperet & caput. Palam quippe fieri voluit
Saluator noster, qui est Caput nostrum, seipsum in peregrini-
nis recipi, quos sua membra esse dixit: sibi que prælitum
imputari, quicquid præstaretur illis. Si ergo Iesum susci-
pere cupimus, ad agnas & peregrinos non contemnamus.
Ioan. Diaconus. In vita Greg. lib. 2. c. 22.

Gerbonius Episcopus.

Quo quidam sub recto receptos sic tutati sunt, vt
eorum salutem suam potiorem haberent. Gerbonius Popu-
lonij Episcopus occidi potuit, cogi autem, vt hospites pro-
deret, non potuit. Totius regis irati minas contempsit, no-
lens prorsus latebras indicare eorum qui ad se confuge-
rant. Et cum vtilis ferocissimis obijceretur lacerandus, atq;
inter illos illæsus versaretur: verecundia regem coepit,
nolle ei parcere, cui fera beluæ perperissent, ac protinus
hominem dimitti iussit. *Greg. Dial. lib. 3. c. 11.*

Martinus Monachus.

AD MARTINUM Monachum paruulo sub tugurio in
solitudine habitantem, aprum aliquando à venatorijs can-
ibus actum cõfugisse legimus. Quem ille apud se tam diu
latere

latere permisit, donec ei sine periculo ad sua lustra redeundi
facultas affuit. Cui tanta cura fuit tutum bestiar præstare
hospitium: quo eum studio vel suscepisse homines, vel sus-
cepturum fuisse putabimus? Certè etiam rationis experts
ac syluestre animal humanitatem, fidemq; illius quodam
naturæ præfatio videtur persensisse, cum in tam præsentis
periculo sese ei credere, quæ syluas faga petere, maluerit.
In vita PP.

NON e pauca foeminarum exempla referantur. Neque enim multis conuenit virorum consortium, ne dum hos-
pitalitas seruetur, periclitetur pudicitia.

MVLIER Sunamitis transeuntem Eliseum legitur te-
nuisse, & secum panem comedere compulisse, tam fami-
liariter, vt deinde non pigeret Prophetam ad illam vil-
rumque eius frequenter diuertere, eorum consuetudine
vni, cum ipsis vna cibum sumere. Multus hospitis aduentus
(putas) relinqueret studium erga se eorum. Minimè quidem,
sed magis inflammauit, vt etiam coenaculum illi construe-
rent, in quo veniens requiesceret, & diutius apud se ma-
nendi occasionem haberet. Quibus meritis extitissent, &
eundem cum decessisset, vitæ relictum receperunt. *4. Reg. 4.*

HIC iungatur Marthæ mira sedulitas: postquam excepit
Iesum in domum suam, ministerio intenta, parandiq; con-
uiuij sollicitudine ardens, nequit facere animo suo satis.
Proinde Mariam sororem, vt se adiunget, secumque colla-
boret, citat. Itaque quali cura, quantoque affectu hospes
honorandus sit, documento nobis est. Nec ideo nos negli-
gentiores esse debemus, aduenam aliquem suscipientes,
quia seruum, non dominum suscipimus, cum ipse protes-
tetur ac dicat: Qui suscepit vnum paruulum talem in no-
mine meo, me suscipit. Et iterum: Quod vni ex minimis
meis fecistis, mihi fecistis. Nec quenquam moueat, quod
Maria sedens secus pedes IESU, & verbum illius audiens,
optimam partem dicitur elegisse. Non enim propterea
hospitalitatem Marthæ improbatam credimus, sed bono
melius

Famula.

Sunamitis.

4. Reg. 4.

Martha.

Luc. 10.

Matt. 18.

Matt. 23.

DE INANI GLORIA

30. *Ab actione ad contemplationem ascendimus.*
melius prælatum, actioni contemplationem. Ad quem tamen non potest pervenire; qui non prius iustitiæ exercitationibus labem expiauerit delictorum. Ut tunc demum ad consideranda Dei inuisibilia animus attollatur, cum liberum se esse persenserit onere peccatorum. *Luc. 10.*

Duo discipuli. Luc. 24.
DENIQUE duo illi ex Discipulis in castellum Emaus tendentes, cum Iesu simul eunt, simul fabulabatur, & externum ac peregrinum esse putant, donec compulsus secum manere, & secum recumbere, in fractione panis agnouerunt eum. Sic igitur hospitalitatis officium ad agnitionem Dei nos adducit, ut quem nunc in ænigmate & per speculum videmus, post hæc facie ad faciem, & sicuti est, videre valeamus. *Luc. 24.*

Paulus Apostolus. Hebr. 13. Matt. 23.
ED CIRCO Paulus Apostolus Hebræis præcipiens, ait: Caritas fraternitatis maneat in vobis, & hospitalitatem nolite obliuisci. Per hanc enim placuerunt quidam Angelis hospitio receptis. Et Dominus ad discipulos: Qui recipit vos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine Discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.

De inani gloria fugienda.
Caput IIII.

NUNC, quoniam periculum est, ne pijs operationibus inanis gloria surrepat appetitio: de ijs dicendum videtur, qui ut iactantiam vitarent, aut occultari magnifice facta voluerunt, aut eorum laudem alijs, non sibi attribuere, ne se existimantes stare, in præcipitium elationis ruerent,

FUGIENDA. LIBER I.

ruerent, & gloriam quærentes hominum, gloriam quæ à Deo est, amitterent.

HUIUSCE rei documenta exhibere nobis volens *Iesus Christus, Matth. 9.*
magister ac Dominus noster Iesus Christus, leprosos mundat, cæcos illuminat, infirmos curat, surdo & muto aurium linguaque officium inflatur, & tamen singulis ne nemini quicquam dicat iniungit. Archisynagogi quoque filiam mortuam suscitaturus, turbam iuxta cadauer tumultuantem, abscedere præcepit, nec in publico, sed domi vitale operatus est remedium, ne popularem gloriam expetere videretur. Quod autem multa id genus non ita secretò, sed in conspectu peregerit plurimorum, atque etiam prædicari voluerit, non fuit inconstantie volubilitas (nullum vitium in eo, qui Dei sapientia est, cadere potest) sed piæ dispensationis misericordia, quæ diuinæ conuenit bonitati. Non solum enim illi, qui iam credebant, quomodo ostentationem vitarent, instruendi, sed etiam qui nondum credebant, ad fidem manifestioribus signorum spectaculis conuertendi erant. His dicitur: Si mihi non creditis, operibus credite. Illis: Cauete, ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis. *Ioh. 10. Matt. 6.*

SIC & Apostoli dominica vestigia secuti, ad confirmationem prædicatæ fidei, in propatulo quidem miracula operabantur: reuelationes autem visionumque mysteria, nisi necessario in vulgus proferenda essent, occultabant.

PAVLVS Apostolus cum raptus in paradysum, sine in corpore, siue extra corpus, audisset arcana verba, quæ non licet homini loqui, annos XIII. rem tantam silentio texit, conscientia sua contentus, donec Corinthiis (veritus ne pseudoapostolos sibi vel sui similibus præferrent, alienati à veritate quam ab ipso didicerant) eam aperuit, palamque fecit. Sed & hanc gloriam necessitatem insipientiam vocat. Factus sum incipiens, inquit: vos me coegistis, ego enim à vobis debui commendari. Nihil enim minus feci ab ijs qui sunt supra modum Apostoli, tamen nihil

32 DE INANI GLORIA
nihil sum. Quibus sanè verbis testatus est, minimè de se loquendum, nisi cum incumbit necessitas. Sed & tunc ita tēperandū, vt & res dicatur, & euitetur iactatio. 2. Cor. 12.

Iohannes Monachus.

TALIS quidem temperamento vsus Iohannes Aegyptius monachus, cū Spiritu sancto reuelante multis futuri euentus responsa daret, inferebat, non suis meritis eam reuelationem sibi factam, sed illorum qui rogatum aduenerāt. Morbo affectos coram se curationis gratia adduci veruit, quoniam vltro citroque commeātium agmen ostentationi esse potuisset. Oleum eis benedictum mittebat, quo perunchi conualescebant, atque à languoribus liberabantur. *In vit. PP.*

Antonius Abbas.

ANTONIUM quoque Abbatem tradunt Martiniano militum Praefecto pro filia, quam nequitiae spiritus possederat, supplicanti respondisse: Ne se opem posceret, cū & ipse peccator esset. Sed si in Christo confideret, eidem supplicaret, iuxta fidei meritum gratiam ab ipso impetraturus. Credidit Martinianus, & domum rediens Deum precatus incunctanter, filiam à dæmonio liberauit, vt praedictum ab Antonio fuerat. Pulchrè igitur vnico responso Antonius tria simul expressit bona, humilitatis obseruationem, fidei virtutem, infirmitatis remedium. *Athanasius vita S. Antony.*

Moses Abbas.

MOSES verò Abbas haud dissimulauit, non solum se laudationem sui non quærere, sed etiam detractione delectari. Si quis enim viuendi eius studio aduenisset, raro aditus copiam faciebat, tanti se habere, molestissimè ferēs. Quæ mobrem Praefidi quoque prouinciae spe conueniendi primum quidem decepto, deinde iterum aduentanti obuiam tandem profectus, cū interrogaretur, vbi nam esset Moses Abbas (nam fama tantum ipsi notus erat): Quid tibi respondit cum stulto illo ac deliro sene? Denique de seiner quasi de alio licentius obloquendo, discedere hominem compulit, non mediocriter mirantem, quod tam diuersa de illo, quem iam secundo quaesitum venerat, sibi audire cōtigisset. Qui reuersus ab indigenis, eum quidem ipsum

FUGIENDA. LIBER I.

33
ipsum Moysen fuisse, à quo eiusmodi responsum accepisset, & magis mirari coepit, tam gratum illi esse sui contemptum. *In vit. PP.*

Constantinus Monachus.

NON minus se contemni gaudens Constantius Anchaonitanae Ecclesiae Monachus, cū è lōginquis partibus quidam (ut ipsum videret) aduenisset, ostensumque despectisset, eò quod statura admodū breui esset, quasi corporis vitium animi virtuti officere possit: irrisorem suū osculo excepisse dicitur, latari se affirmans, quod tandem nactus esset hominem, à quo iure paruipendendus exilimaretur. Seruum enim se esse vt habitu pusillum, ita ad ea quæ factio opus erant, ignaum inertemque, ac prorsus inutilem. Nomen satis declarauit, quantum ab humanae gloriae concupiscentia procul esset, qui sic exultauit cōtempnus? *Greg. Dial. lib. 1. c. 5.*

Gregorius PP.

MAGNA quidem hæc Constantij erga calumniantes patientia, sed non minor illa Gregorij Pontificis erga laudantes modestia. Cuidam enim probato viro ipsum attolenti, respondisse fertur: Deum deprecare, frater, vt his, quæ de me prædicas, dignus efficiar, sicuti & tu dignus es, cuius opinio improbari nō debeat, sed plerumque euenit, vt ea, quæ de ijs quos amamus, in medium proferimus, maiora vero sint. Itaque quamuis ista commendatione tua longè inferiorem me esse agnoscam, charitati tamē gratias ago. Huiusmodi responso sapientissimus Pontifex & laudatori satisfecit, & cū summo honore præditus esset, ab humilitate non discessit. *Ioan. Diac. lib. 4. c. 62.*

Apollonius Abbas.

QUAM autem arduum & difficile sit, non illici quædamque humanae laudis affectatione, testis est Apollonius Abbas. Qui cū annos xli. in deserto solitarius vixisset, iussus voce sibi à cælo delata iam tandem ad frequentem locum pergere, cœnobium construere, discipulos comparare, tam constanter Dominum rogasse dicitur, nequa se deinde inter homines versantem iactantiae aura perstringi sineret: vt nō aliud olim magis veritus ad eremilatem bram confugisse videatur, non ante vitæ finem fortasse inde discessurus,

DE INANI GLORIA

cessurus, nisi iussu intercessisset diuina, quæ postremo dignum illum iudicauit, vt consuasor & autor fieret salutis multorum. In vita PP.

Idem.

Lut. 10.

Idem.

Ecc. 9.

Franciscus.

Lut. 9.

Idem.

Hic eundem haud parum sapè Monachis præcipere solitum tradunt, ne quis propterea se ante alios esse existimaret, quod aliquo miraculi ostèto insignitus esset; quandoquidem & Dominus Discipulos suos non ideo gaudere iusserit, quia demonibus imperarent, sed quia in libro vitæ æternæ scripti, censq; essent. In vita Apollonij.

Idem admonebat, siquæ aliquis ex illis vel secretæ visionis, vel spiritualis fructuosis dotem à Deo accepisset, nemini nisi necessitate coactus proderet. Alioqui si exinde illum præ cæteris æstimationi haberi contingerit, haud facile vanæ gloriæ vitio cariturum. Eo autem surrepente, gratiam omnem, quam assecutus fuerat, irritam fore, dicente Scriptura: Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. Denique domicilia eorū ob hoc cellas appellari, quod in his celarentur quæ occulta esse velint.

Nā ē mirum, aliquem interdum plaudu assentatorum suorum blanditijsq; duci: cum frater Leonardus etiam cogitationum suarum circumuentus fuisset, nisi maturè, qui cum periculo eriperet, inuenisset. Beatum Franciscum asello insidentem ipse pedes comitatus mente voluere cepit, quantò ante illum quondā ierit generis nobilitate, potentiaq; seculari. Franciscus Spiritus sancto edoctus, vt intellexit gliscentem in præcordijs comitis tumorem, statim desiliens asellum se illi cedere dixit, ipse potius pedibus iter facturus, eo quod obscuriore loco natus esset. Agnouit ille, insolentis cogitatus culpam penè apertè sibi obijci, & miratus deprehendi potuisse, ad pedes eius suppliciter prouoluitur, seque peccasse confitens, veniam impetrat, cautius deinceps humilitatis propositū seruaturus. Aratrum quippe tenens post tergum respexerat, sed magistri opera rursum citò conuersus, aptū se fecit regno Dei. Bonavent. in vita Francisc. c. 11.

Idem. Idem Franciscus cum se inter homines fama sanctitatis

EVGIENDA. LIBER I.

tatis offerri percepisset, nequam ex eo voluptatē caperet, alteri negotium dedit, vt econtra probis, petulantiaq; ipsum incesceret. Et cum ille rusticarum, idiotarum, ignauū, inutilemque eum appellasset, calumniati gratias agebat, affirmas vetius de se sentire oblocutores suos, quā sanctorum, qui opinione decepti, supra id quod esset se æstimarent. Itaque quantò ab alijs magis extollebatur, tantò se gerebat submissius, cauillationibus potius, quā commendatione ingenij morumque suorum delectatus, Isaiæ memor dicentis: Popule meus, qui te beatū dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. Ibid. c. 6.

Egidius. Atheniensis quoniam miraculis clarere coeperat, iactationis occasionem fugies, patriā dereliquit, ad eremū se cōtulit. Et dum apud Veredenium Eremitam in agro Arclatēli habitaret, fabuloso ac sterili solo, ab ipso terræ conditore Deo fecunditatem precibus impetrauit. Mox inde discedens, vastioris solitudinis latebras petijt, ibi quærens domicilio locum, vbi non facilè mortalium de se rumores audire posset. Fulbertus Carnotens.

Iudocus. Iudocus item fama sanctitatis regumque Britannie stirpe iuxta clarus, dum solitarius habitaret, & signorum, quæ fecerat, rumor multos ad visendum eum à diuersis partibus exemisset, videns in tanta se aduentum frequentia periclitari humilitatem, in vltiorem deserti angulum sedem transtulit, vt tam ab inanis gloriæ cupidine semotus esset, quā à consuetudine hominū. Rodolph. Agric. carmine scripsit eius vitam.

Eulalius. Eulalius quoq; monachus criminis olim suspectus, vt innocentia probaret, iubete abbate, fiscellam, quā de palmeis folijs ipse texerat, igni imposuit, atq; vbi à flammis ea ladi nō posse animaduersum est, nō solū omni suspicione fuit absolutus, verum etiā ob miraculū veneratiōi haberi à fratribus ceptus. Ceterū se in celebritate esse indigne ferēs, procul inde secessit in desertū, maluitq; in speculis cū feris habitare, q̃ in monasterio ab hominib; honorari, memor dictū esse à Propheta: Saluabūtur q̃ fugerint ex eis, Ezech. 7.

36 DE INANI GLORIA
ex eis, & erunt in montibus quasi columbe conuallium.
In viii PP.

Sed quid de Hilario Abbate dicemus? qui iam sexagenarius cernens circa se tum monachorum multitudinem, tum eorum qui sanandi ad eum vndiq; confluxant, fiebat quotidie, & ad seculum redisse se, atque in vita mercedem recepisse, aiebat. Abire cupientem inhihebant. Denique biennio in tali animi solitudine peracto, cum postremo comedere noller, donec discessum impetraret, & iam dies septem nihil gustasset: ne inedia conficeretur, dimissus reliquit Palastrinam. Præterea gloriam semper fugiendo, dum crebro sedem mutat, Bethulium, Pelusium, Theubaton, Babylonemque peragravit, deinde Aphroditon, eremum Antonij, rursum Aphroditon, Alexandriam, Osam, Brutium, Paretonium, inde Siciliam, & inde Epidaurum, ac post hæc Cyprum. In cuius insula vastiore minusq; noto angulo cum sese abdidisset, diu latere non potuit, miraculis eum ubiq; prodentibus. Quia tamen viribus partim ætate, partim labore exhaustis, inde iam emigrare illi incommodum erat, ibidem & fugæ finis, & vitæ fuit. Hunc tantum in ipso honoris contemptum præter cetera extollens Hieronymus: Mirentur, inquit, alij signa quæ fecit, mirentur incredibilem abstinentiâ, scientiam, humilitatem: ego nihil ita stupeo, quam gloriam illum & honorem calcare potuisse. Concurrebant Episcopi, Presbyteri, Clericorum & Monachorum greges, Matronarum quoque Christianarum grandis tentatio, & hinc & inde ex urbibus & agris vulgus ignobile, sed & potentes viri & Iudices, vt benedicti ab eo panem vel oleum acciperent. At ille nihil aliud quam solitudinem meditabatur. Hieron. in vita Hilarii.

Famina
Tabita
virgo.

IN HAC salutarium virtutum parte foeminas quoque sua laude fraudare non decet. Tabita virgo sacra monasterij magni Thebaidis cum se omni humilitate deiecisset, insanire putabatur. Verum quia stultum Dei sapientius est hominibus: Sancto Pierio Abbati in eremo degenti reuelatum

EVGLENDA. LIBER I.

latum fuit, illius merita suis esse potiora. Proinde ad visendam eam perrexit, & responsa quæ diuinitus acceperat, palam fecit. Ex quo ipsa vt vidit se non iam vt stultam contemni, sed potius vt sanctam honorari, clam discedens, monasterium pariter, honoremque dereliquit, & in solitudine vitam duxit.

MARIA natione Gallica de vico Niella Episcopi Leodiensis, ignobilis genere, celebris sanctitate, frequentiam hominum illuc ad se visendam, turmatim accurrentium moleste ferens, precata est, ostendi sibi locum sanctæ quieti magis opportunum. Et reuelatione accepta discedens, triidui iter arripuit, nullo labori parens vt humilitatem, conseruaret. Peruenitque quod volebat ad Ecclesiam Sancti Nicolai cognomento Decegnies, & ibidem solitaria consedit. Ferunt facelli illius fores, cum clausæ obserataque essent, aduentanti sua sponte protinus patuisse, vt vel hinc intelligas, gloriam humanam fugientibus facilem præberi aditum ad gloriam Angelorum. Ia. ob. Kiriac. Cardin.

EVPHRASIA etiam Christo dicata, virgo signis in Thebaide diuinitus factis clara, cum puerum quendam paralyticum, mulieremque phanaticam sanitati restituisset: ne miraculorum magnitudine insolaresceret, laboribus cumulum addidit: crebrius vrens ieiunijs, vigilijs, precationibus, ceterisque corporis exercitijs, nullum otio tempus remittens, ne desidiosa aliquando cogitaret se alicuius momenti esse, cum nihili æstimari mallet. Igitur tamen si monasterio non recessit, inuenit tamen quemadmodum abesse posset à gloria. Corpus enim castigando, & in seruitutem redigendo consentire coëgit spiritui, semper humilitatem affectanti. In viii PP.

De Humilitate appetenda.

Caput V.

PLURIMVS verò non solum à iactantiæ vitio procul abesse studuerunt, sed etiam sic humilitatem sectati sunt.

DE HUMILITATE

sunt, ut penè omnibus seruilibus officijs sese addixerint. Qui nihil detrectantes eorum, quæ vilissima factu putantur, tanto excellentiores in conspectu Dei apparuerunt, quanto inter mortales magis infimi videbantur. Horum nunc exempla percurrere non intempestiuum diuco.

Monachi
Nitrye.

Iohannis.

Apollonius
abbas.

Abbas.

Abbas.

Thomas Ar-
chiepiscopus.

Gallie
Monachus.

MONACHIS Nitrye morem fuisse constat, præter cetera in peregrinos beneficia, pedes eorum lauare, linteoisque abstergere, illum imitari volentibus, qui Magister & Dominus, discipulorum pedes lauit: Exemplum, inquit, dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. In vii. PP.

Hic Apollonius Abbas ad se magis, quam ad eos quibus præerat, huiusmodi seruitiū pertinere arbitratus, suis ipse manibus hospitum lauabat pedes, abbatemque se in monacho dūtaxat corripiendoque nouerat, præterea omnium minimus erat. In vii. PP.

Hic etiam Abbas eadem erga peregrinos obseruatia, certo tamen ordine vsus dicitur. Primum cum illis simul suppliciter prouoluit Deum adorare, deinde pedes eorum abluere, postremo ablutis præcepta salutis dare, quasi innuere volens, ijs qui peccatorum sordes poenitentia lauat, et mundare cupiunt, necessariam esse pietatem, humilitatem, iustitiam. In vii. PP.

Thomas Cantuariensis archiepiscopus quotidie xij. pauperes domi conuocabat, sedere in suis genibus, pedes lauabat, discumbentibus ministrabat, abeūtes cum dono dimittebat, singulos eorum quatuor nummos largitus, ita ut liberalior, an humilior fuerit, non facile discerni queat. Verum tamen serui interdum dedignantur mendicis ministrare, archiepiscopus etiam pedes lauit, Herbert. de Hoschan. Sur. Tom. 6.

GALLICANÆ quoque monachus, quem & consulem, & victorem, & Constantinij augusti generum fuisse diximus, omnibus pro Christo contemptis, tam ardentem in monasterio serui functus est officio, quam prius in castris Imperatoris ac Ducis. Neo magis olim militaris gloria

APPREHENDA. LIBER I.

rix audis fuit, quam postea humilitatis. Operepretiū erat videre pauperum lauantes pedes, Monachorum manibus aquas dantem, mensas concinnantem, pauimenta verrentem, & reliqua id genus exerceantem, paulo ante tot clientium patronum, tot seruorum dominum, tot militum duces, quot conuenire potuit principi viro, Cæsaris genero, Romani exercitus Prefecto, sæpe victoria potito, nūquam victo. Tantam status mutationem nequisset efficere fortuna, quantam ille sua sponte suscepit, haud ignarus, multo maiorem, certiorque felicitate esse seruire Christo, quam dominari mundo. Quoniam (ut Isaias inquit) a seculo non audierunt, neque auribus perceperunt, oculus non vidit, Deus absque te, quæ præparasti expectantibus te. Terentian. in Pass. Iohannis & Pauli.

PACOMIUS Abbas fratribus morbo implicitis assedit, non designatus ministri operā, ut obsequiū præstaret Domino iubenti, ac dicenti. Qui maior est vestrum, fiat sicut minor: & qui præcessor est, sicut ministrator. In vii. PP.

ANTONIUS Abbas non minus mansueti ingenij vir, Episcopis & Presbyteris solitus est submittere ceruicem, captans ab eis benedictionem. Idcirco benedixit ei Dominus, & custo diuit illum, ostendit ei faciem suam, & miseratus est ipse, conuertit vultum suum ad illum, & dedit ei pacem. Athanas. in vita eiusdem.

EVANDER tradunt spiritu raptum vidisse orbem terrarum, quaque versum laqueis oppletū, & cum mirandum quis illos euadere possit, quassisset, responsum fuisse, humilitas. Beati igitur humiles, quibus à periculo erutis conpetere poterit illa Prophetia gratiarū actio, dicentis: Benedictus Dominus qui non dedit nos in captione dentibus eorum, Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine Domini. Athanas. ibide.

Hic est quod Pinifius Abbas (ut liberius humilitatis incubere operibus posset) diuersa perquisiuit loca, in quibus minus notus maneret: ab Aegypto transiit in

Isaia. 64.

Pacomius.

Antoni.

Idem.

Psalm. 123.

Pinifius Abbas.

DE HUMILITATE

Thebaidem, & inde ad Palaſtinam, ſemper inter alienos ſerui fungens officio, donec agnitus cogeatur ſum reſlinquere & locum. Poſtquam nullibi ſe diu ignotum futurum vidit, ad ſuos tandem monachos reuerſus, aliam coſeruandæ humiliationis rationem iniit, vt quò plus honorabatur, eò magis corpus ſuum ieiunijs, inediaque maceraret. Mallens fame affigi, quàm ambitione deſiniri, & de cibis cogitare, quàm de honoris illecebra. In *vita PP.*

Gregorius
Papa.

VERVM TAME N quid Abbates, Monachosve tantopere miramur? ipſe ſummus Pontifex Gregorius primus ſe Seruum ſeruorum Dei appellauit, ac ne dictu id illi, quàm factu, facilius fuiſſe putes, aduenienti Iohanni Abbati aſſurrexit, & prior honoris gratia in terram pronolatus eſt Pontifex, quàm Abbas. Ceteri deinde Maximi Pontifices nomenclaturæ iſtius titulum omnes uſurparunt, opus rari. Omnes ſe Seruos ſeruorum Dei dici, pauci eſſe voluerunt. Igitur Gregorij humilitatem approbaſſe videntur etiam qui imitari neglexerunt. *Iuan. Dia. lib. 2. c. 1.*

Petrus
Tolentanus.

SE D quòd ad priuatos attinet, mirabilis in primis humiliatio Petri Tolentarij fuit, qui diſtractis pro amore Chriſti facultatibus, à Byzantio Ieroſolymam petijt, ſeruumque ſe venalitum fecit. Et cum in aliena domo à coſeruis maledictis verberibusque afficeretur, gaudebat in contumelijs, nunquam de iniuria ſibi illata conquieſcit: intantum vt de medio calumniatorum ſuorum nuſquam diſceſſerit, niſi cum Bizantijs hoſpitibus indicio cognitum honorare coepiſſent. Denique tunc profugit, cum coleretur vt liber, non cum ſperneretur vt ſeruus: humiliati ſtudens, à gloriatiombus abhorrens, diſplicere cupiens hominibus, vt Chriſto ſeruum exhiberet. *In vita PP.*

Martinus
Episcopus.

MA RTINVS dum adhuc ſtipendia faceret, nec tamen tam Cæſari, quàm Chriſto militaret, præter illud celebra- tiſſimum pietatis opus, hand minus celebre præſtitit humilitatis exemplum. Vno ſeruulo contentus, eundem vt fratrem dilexit, vt dominum eduxit, coenanti miniſtrabat, eubium eunti calceamenta detrahebat, cæteraque penè omnia

APPETENDA. LIBER V.

omnia mutata cum illo officij vice exercebat, ſeruus ſerui factus, vt Chriſto ſe ſeruare probaret, non mundo. Miles erat, necdum baptizatus, ſed tantum catechumenus, & & iam perfectionis viam ingreſſus, Spiritus ſancti ſententiam ſequeretur per Salomonem in Proverbijs prolata: Melius eſt humiliari cum mitibus, quàm diuidere ſpolia cum ſuperbis. *Sener. Sulpit. in vita Martini.*

ALEXIS quoque Euphemiani conſularis viri filius, Alexius, ſpreta generis nobilitate, Roma decedens, Edeſſam Syriæ urbem venit, & inter alienigenas xvij. annos incognitus mendicauit. At poſtquam vulgatum eſt, vocem diuinitus allatam, Alexium mendicum in Eccleſia recipiendum, videns ibidem miraculum illud honori ſibi futurum, Laodiceam eſt profeſtus, à Laodicea Tharſum, à Tharſo redijt Romam. In paterna domo pro peregrino pauperetto ſuſceptus, alios xvij. durauit annos in ſumma rerum inopia, ſtatuque miſerabili, nec ipſis genitoribus ſuis ſeſe manifeſtauit, ob hoc ſolum, ne agniti honore afficerent. In exitu vitæ & quis, & quantus eſſet, apparuit, hoc ſignis prodigijsque inſtanter editis, illud chirographo in manu deſuncti reperto, ac rei ordinè indicante, tunc ſcilicet, cum iam ſuperato vanæ ambitionis periculo, ſecura humilitas ad cælos properabat, veræ & immortalis gloriæ honore ſemper fruutura. O beatum & felicem illum, qui ſic ſe humiliat, vt ſic exaltetur. *Simon Metaphr. Sur. Tom. 4. Luc. 14.*

NUM C ancillarum Chriſti humilitas reſeratur. Eliza- beth & regis Pannonum filia, & Lantgrauix Thuringiæ Principis coniux, Deo gratificari cupiens, non alienum à dignitate ſua putauit, mendicum quendam inſirmum, obſitum, ſqualidum, olidum, ſuo recipere ſinu; ſuisque manibus cinem illius peſtere, tondere, caput lauare, totum corpus, quantum licuit, à pedore ſordibusque vindicare. Multos præterea eiſdè ſortis pauperes viſitare, benignè conſolari, ad patientiam exhortari, cibos porrigere, potum propinare, modis omnibus opem terre, & ulceratorum plagas contrectare, regere, linire, circumligare, & ſi quando

DE HUMILITATE

quando fasciæ deficerent, sui capitis velamēto obuoluere. Denique defuncto viro Lantigrauiō, cū multorū pauperū capax construxisset habitaculū, semet illis in ministerium dedit. Ibi puerum quendam ventris profuuiō laborantem, ipsa in suis vlnis ad exonerandum aluum, etiam noctu cōfargens, pluries portauit. Ibidē mulieris leprose curam habens, omnia illi libenter præstitit, officioque ministravit, quæ ipsa per infirmitatē non poterat. Post hæc nō est passā se ab ancillis vocari Dominā, sed sororem, & eis aliquō de industria emissis, ipsarū interim munus vsurpabat, vasa lauādo, coquinā parando, pauimēta verrēdo, vtenilia suis disponendo locis. Cæteraq; diligentius exequendo, ancillis etiā se magis infimā fecerat. Nunquā tāta mulier ad tantam humilitatem descendisset, nisi prius ardentissimæ charitatis serupore medullitus incaluisse. Nihil quippe tam paruum aut tam vile est, vt id se ducat indignum, qui perfectē diligit. *Conrad. Minor. Concion.*

Brigida
abbatissa.

BRIGIDA etiam virgo licet abbatissā gereret, minorem tamen se ijs quibus præerat, exhibebat. Quisdam in monasterio lōga valetudine oppressas, vt saltē squalore leuarentur, lauari iusserat, sed ancillis sororibusque cūstantibus, protinus ipsa accedens lauit, tantumque humilitatis abbatissæ fuit meritum, velleq; locū ē vestigio sanarentur. Tres erant diuersis infirmitatibus laborantes, alia paralytica, alia demoniaca, alia verō leprosa. Magnum miraculū fuit, tales languores curasse, sed non minus mirum extitit humilitas, sic affectas lauisse. Equidem opinor, pacem virtuti datam fuisse gratiā, vt quæ dignata est lauare, ipsa etiam mederi posset. *Sur. Tom. 4.*

Eugenia.

EUGENIA virgo Philippi Alexandriæ præfeti filia, quoniam parentibus Idolorū culturæ deditis, Christo seruire non poterat, eos reliquit. Ex sexu celato, virorum monasterium ingressa, monachi habitum induit, & se Eugenium vocari fecit. Tandem ob animi sapientiam morumq; integritatem in abbatē electa, hoc primum à Fratibus exegit, vt quamuis dignitatē præstaret, permittere

tamen

APPETENDA, LIBER' I.

eamen se interdum officiā obire infimorū, ne per stūm insolēsceret, præsertim in illo Præposituræ honore constituta. Impetrata igitur venia, aquā portauit, ligna cōcidit, paulimenta euerit, cellulam sibi omnium despectissimā elegit. Denique quo seruiore concita parentes fugerat, eodem Primatum inter monachos tenens humilitatē coluit, & tandem martyrij palmā meruit obtinere: vt quæ mundi pompam calcauerat, tyrannorum quoque tormenta superaret, & in cælesti gloria humilitatis præmium perfectæ patientiæ merces auget. *Simeon Metaphrast.*

PAULA Romanæ (vt Hieronymus refert) maternum genus à Scipionibus Gracchisque, paternum ab Agamemnone potentissimo quondā Græciæ rege erat. Liberos ē Toxotio suscepit, qui ab ipso a nea Iulioque trahere originem credebatur: postquam autē contemptis omnibus Christo cōpisset seruire, tāta se humilitate deiecit, vt qui eam videret (videre autem propter nominis celebritatē, multi gestiebant) ipsam esse non crederet, sed ancillarum vltimā: quamuis enim frequentibus virginum cingere tur choris, veste tamen, voce, habitu, incessu, minimā omnium apparebat. Intellexit profectō sapientissima mulier, hominis nobilitatem non genere, non potentia, sed virtute constare. Inter virtutes autem Christianæ professio- nis nihil esse præstantius humilitate, nihil fructuosius, *Hieron. in Epitaph. Paula.*

De Dignitatibus non concupiscendis.

Caput VI.

PROPTEREA quidam sanctissimi viri cū seculares, sūm Ecclesiasticas dignitates, aut omnino recularunt, aut inuiti, coactiq; susceperūt. Sciebāt enim, quanto quis altius euectus fuerit, tanto propius periculo esse ne cadat: & si ceciderit, grauiorē ruinā fore. Honoris gradū superbiæ iritantium, & inanis gloriæ materiam esse,

nisi ita

1. Tim. 3.

Marcus Evan-
gelista.

Isaac Mona-
chus.

Hebr. 5.

Psalm. 109.

Postumus
Monachus.

DE DIGNITATIBVS NON

nisi ita cautè adeatur, vt is, qui Episcopatū desiderat (iuxta Apostolum) opus bonum desideret, non honorem: & labores, non delicias: neque præesse, sed prodesse cupiens, seruum se & ministrum hominum consueuat, propter Christum.

DIVVS Marcus Evangelista, vt sacerdotio reprobis haberetur, pollicem sibi amputasse dicitur. Veruntamen (vt ait Hieronymus) tantum cōsentiens fidei prædestinata potuit electio, vt nec sic in opere verbi perderet, quod prius meruerat in genere. Cum enim ex Leuitis esset, vt Alexandria Episcopus fieret, eo compelli dignior fuit, quod magis refugit. Hieron. in Prolog. ante Marcum.

ISAAc etiam Monachus, cum rescisset, decerni sibi Presbyteratum, de Scythia transiit in Aegyptum, vastæ solitudinis secessum querens, vt hominum esset cōspectum. Sed qui diuinitus eligebatur, latere non potuit. Cum enim fratres in Aegyptum vsque illum queritum profecti essent, & asellus, quem secum habebat, per desertum fugiens ad spoluncam ipsius substitisset, eo intercepti, dum asellum comprehendunt, Monachum quem vix inuenire sperauerant, conspiciunt. Quare lati, gratantesque, simul ipsum vt secum redeat hortantur. Igitur cum se ille muni animalis indicio deprehensum agnouisset, intellexit Dei voluntatem, & fratrum votis annuens, ad monasterium reuersus, presbyteri officium suscepit. Hic mihi probè obseruasse videtur, quod Apostolus ait: Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquā Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificauit, inquit, vt Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Tu es Sacerdos in æternū secundum ordinem Melchisedech. In vitis PP.

POSTVMS quoque Monachus à Machario Abbate post vitæ huius labores, ad beatitudinis quietē decedente, in locum suum succedere iussus, & fratrum curam habere dūreperit, atque recusauit, obnixè affirmans, se Abbatib honorē indignum, officij ignarum, sollicitationum labori

impa-

CONCVPISCENDIS. LIBER I.

imparem. Verū obedientiz pressus iugo, fletis, tandem regendi monasterij munus suscepit. Et quia ex humilitate sibi proffus diffidebat, à Domino meruit adiuuari, atque ita, vt ei per Angelum suum præcepta, institutionesq; dirigeret. Quibus ille fratres sibi commissos instruendo, in omni sanctitatis genere facile reddebat perfectos. O verè igitur beatus homo, quē tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. In vitis Pat.

ODDO item Cluniacensis Cœnobij Monachus à Be-
nigne Abbate proxime successuro susceptus, cum fugam pararet, à fratribus comprehensus, coramq; adductus, non solum Abbatis compellente iussione, verum etiam Episcoporum vigentibus censuris, regimen inuitus accepit. Indignum enim se esse arbitrabatur, qui præesse deberet, cum se cunctis inferiorē cōstituisset: sic tamen se gessit, vt multis postea miraculorum signis nobilitatus sit, Deo humilitati eius gratiā conferente. Ioan. Monach. Sur. Tom. 6.

AT VERO quoniam quanto dignitas maior, tanto maius in dignitate positi periculum, Lamon Monachus
mori præoptauit, quam Episcopus viuere. Hieropoli electus, nullis suasionibus adduci potuit, vt electioni assentiret. Cumq; Theophilus Episcopus fortè eximere eodem loci diuertisset, atque itidem suaderet: quando iam tantæ autoritatis viro apertè refragari difficile erat, diem ad deliberandum impetravit. Dum autem in solo loco genibus prouolutus, toto eo tēpore secreta precatōni intendisset, inuentus est effasse animam. Hoc ipsum petenti illi diuinitus indultum credi par est. Verenti utique si Episcopum gereret, quæ Episcopi sunt, præstare non posset: aut si præstitisset, ne vel ex hoc in elationem aliquam mentis incidens, illis iam tandem comparandus euaderet, quibus dicitur: Vae vobis qui diligitis primas Cathedras in synagoga, & salutationes in foro, Matth. 23.

PAR animi humilitas, vel idem periculi metus fuisse
perhibetur Sancti Goar Monachi in Gallia. Qui à Rege
Sigeberto ad Treuerensem Episcopatū vocatus, postquam
recu-

Psalm. 97.

Oddo Mo-
nachus.

Lamon
Monachus.

Matth. 23.

Goar Mona-
chus.

46 DE DIGNITATIBVS NON

recusando nihil se proficere videret, triginta dierum mendi in monasterio moram, quasi res suas expediturus, petijt. Interim in cellula sua se includens, Dominum precatus est: Paratum se ad omnia dura pro illius amore sustinenda, tantum hoc Episcopalis officij onere ne se grauari sineret. Mox ergo febri correptus, reliquum vite in lectulo æger peregit, ne sanus ad Præfultatum cogeretur, quandoquidem etiã quoduis pati sibi satius putauit. *Vandelbert. Præm. Sur. Tom. 4.*

*Ammonius
Monachus.*

AMMONIVS Originis Didymi, discipulum, autem sibi præcidisse ferunt, ne idoneus Episcopali officio haberetur: & cum nihilominus ad eam dignitatem suscipiendam ab omnibus virgeretur, etiã linguam sibi se amputaturum, nisi missum facerent, protestatus est. Tam ergo periculosam rem Episcopatum putauit, vt inde membrorum mutilatione se redimere non dubitaret. *Hist. Tripart. lib. 8. c. 1. & Pallad. Hist. 12.*

Thomas Archiepiscopus.

Hæc ipsa de re non mediocriter sollicitus Thomas Cantuariensis Archiepiscopus, vbi primum dignitatē iniit, continuo inanis gloriæ lasciuientes cogitatus, carnis macerationibus reprimere coepit, inflatius orauit, frequentius ieiunauit, ciliciū induit. Qui sic agit, is planè declarat, non se ad Põtificale fastigiū, sed ad multipliciū laborū aceruū ascendere, nec de honoris pompa sibi blādiri, sed de tentationum ingruentiū pugna, iam anxii æstulare. *Sur. To. 6.*

*Leonardus
Monachus.*

Hinc quidem Beatus Leonardus inter aulicos regis Galliarum aliquādo primo loco habitus, cum tandē contempta mundana ambitionis luxuria, ad religionem conuersus, Dei seruitio sese addixisset, nec adhuc tamen minoris æstimationis apud regem esset: Episcopatum ab eodem sibi oblatum recusauit. Ac ne deinceps huiusce rei illeclatione aliqua tentari capere posset, quandoquidē & in dignitate periclitatur humilitas, & in diuitijs molestia, inde in Aquitaniā discedens, operā prædicationibus dedit. *Iacob. Tannens. Episc.*

Agid. senen.

In quāto enim salutis suæ discrimine versentur hi, qui ceteris præsumt, veniunt admodū exēplo D. Hieronymus

CONCVPISCENDIS. LIBER I. 47

doctore aggressus: Senex quidam (inquit) eremi cultor, & Spiritus sancto plenus, nepotē suū querentē, virū & piscopus electus munus accipere deberet, super disco satis altē à terra erecto diu fecit volutari. Cumq; ille postremò casum se timere dixisset, iussit vt descenderet, atque itidem super latam mollioris soli planiciem sese agigaret. Ex multa volutatione sudanti ac defesso: Surge (inquit) & iam facere perge, quod tibi tutius factu putas. Itaque edoctus de præeminentiæ periculo iuuenis, electioni renuntiavit. & tatis vitio delirasse senem dicere possent improbi cauillatores, nisi rem saluberrimi consilij plenam, miracula confirmarent. Constat enim iuuenem illum postea vita defunctum seni apparuisse, & postquam gratias egisset, dixisse: Scio quia nunc essem de numero damnatorum, si fuisset de numero Episcoporum. *Hieron. Regul. Monac. c. 15.*

*Geminianus
Episcopus.*

Idem oppido formidās Geminianus Mutinensis electus, defuncto Antonio Epō, à populo electus fugit. Dum autē latiraret, & queri dignus fuit, & inueniri. Qui quia inuitus cõsecratus est, tantā promeruit gratiā, vt nō solum Mutinensem Ecclesiā optime gubernarit, sed etiã miraculorū fama celebris mūdo fuerit. Iouiniani Imperatoris filiā à demonio liberauit. Attila Italiā vastāte, suos non repugnādo, incolumes seruauit. Ipso enim orāte, hostis apertis portis urbē mediā percurrēs, eā prorsus inoffensam intactamq; reliquit. *Sur. Tom. 1. fol. 787. facit huius mentionē.*

*Gregorius
Papa.*

GREGORIUS quoque Pontifex, quā grauatiū Ecclēsiæ gubernādæ subierit onus, hæc res indicio est. Quod cum illud palam repudiare sibi integrum non esset inhibente populo, clādestina fuga ab urbe decedere decreuit, & cum exitum omnem diligētī septum custodia videret, dolio se condi & exportari fecit. Tum proximi mōtis vastam solitudinē penetrans, antrū quoddā adiit, satis ibi se latere sperans. Caterū cum quæreretur, lucida nubes loco incumbens prodidit latentem. Inuentus ergo in sedem, quā suggerat, redijt, non tam ab hominibus, quā à Deo miraculo testare electus, Vt igitur Deo soli obodiret, non vt

43 DE DIGNITATIBVS NON
non vt sibi blandiretur, ad tantæ rei gubernacula manu
porrahit. At nunc quibus artibus is honos ambitur, quæ
aditur teineritate: dolendum magis, quam dicendū puto.
Sed vt nihil aliud pro vero affirmare ausim, neminem ta-
men ætas nostra ex ijs qui eliguntur vidit recusantē. *Idem.*
Diac. lib. 1. c. 44.

Celestinus
PP.

ANTE HAC autem & Q. Celestinus cum menses sex
rexisset Ecclesiam, Pontificatum, quem Caroli regis soli-
citationibus agiturus acceperat, tā libetē deposuit, quam
inuitus gerebat. Hinc primum degeneratis Curiz signum
apparuit, quoniam tantæ integritatis vir à nemine ne id
faceret, interpellatus est, aut cum fecisset, discessissetque
reuscatus, nisi ab eodem (cui ob virtutem charus fuerat)
rege: quanquam ille solitariz vitæ, quam repetebat, captus
dulcedine, nullius iam dissuasionibus à proposito moueri
potuisset, quoniam nec regis motus est. Id neque impro-
uide, neque inconsultè factum facile vel vno argumento
probari potest, quod magis deinde miraculis claruit, quā
tunc Pōtificatu, & tandem in numero Sanctorum est ha-
bitus. Quis adeo mētis impos est, vt proposita sibi optio-
ne, non mallet eius privati habere conuersationem, quam
aliorum in dignitate constitutorum honorem? in cellula
latentis consolationem, quam in Cathedris sedetium po-
tentiam, opes, delicias, luxum? *Platina.*

Episcopi.

EXTANT hoc in genere etiam & minorum Pontifi-
cum, fortasse non minus imitatione digna exempla. Qui
postquam aliquandiu rectè ac diligenter rexissent populū,
alijs gubernaculo substitutis, tranquillæ contemplationis
quieti sese dedidere.

Maiores Ar-
chiepiscopi.

MAIORVS Britannus Dolensis Archiepiscopus, cum
Biodocum in sua collocasset Sede, ipse se ad eremum con-
tulit, & solitariam deinceps vitam duxit, tantò factus Deo
vicinior, quantò ab vrbis tumultibus fuit semotior.

Iustus Episco-
pus.

FECEIT idem & Iustus Lugdunensis Episcopus, qui
cum in terra positus vitam egisset caelestem, de solitudine
deserti ad paradisi celebritatem euolauit, tugurioli angu-
stias

CONCUPISCENDIS. LIBER I. 49

stias commutans cum amplitudine cæli. Corpus verò eius
ab eremo ad Lugdunum relatū est. Et honore, cui renun-
tiaterat viuens, non caruit mortuus, exhibitis exequijs,
pompaque funerali, non tantum vt Præfuli, sed etiam vt
Sancto. *Martyrol. V'snard. & Sur. Tom. 5.*

REMACCHVS quoque Traiectensis Episcopus, post-
quam commissum sibi gregem, tum verbi pabulo, tum vitæ
exemplis pie sanctèque annos aliquot nutriuisset, dignita-
tem officiumque deposuit, & cœnobium ingressus, mo-
nachum se fecit ex Episcopo. Vt enim tutius, ita tranquil-
lius sibi futurum iudicauit, obedire quam imperare, &
subiectum esse, quam præminere. Alterum optare, arro-
gantis est: alteri, se in omnibus submittentis, & veri serui
Christi, qui ministrare venit, nō ministrari. *Iacob. Placent.*
de Episc. Leodiens. & Sur. Tom. 5.

Remachus
Episcopus.

Matth. 10.

EX HIS iam dictis exemplis, hanc demum summam
colligi, atque hoc concludi, quis ignorat? vt nemo Prima-
tum appetat, ne humilitatem amittat, nemo oblatum ac-
cipiat, nisi inuitus, vt electus & arrogantiam enitet, & ab
obedientia nō discedat. Quamdiu liceat, recuset, vltra ne
protrahat pertinaciam. Tam enim superbum est, dignita-
tes concupiscere, quam maiorum iussis omnino parere
nolle, & diuinæ reluctari voluntati.

De Auaritia vitanda.

Caput VII.

AT VERÒ quia plerique religionis habitum induit,
non vt Christum, sed vt pecuniam lucentur, quibus
dicitur: Non potestis Deo seruire, & Mammonæ: eo-
rum avaritiæ Sanctorum continentiam opponamus. Vt
qui pie in domino viuere volent, omni cupiditate depō-
ta, iam hinc discant: Quod gratis acceperint, gratis dare. *Matth. 6.*

ELISAVS Propheta cum Naaman Syrum à lepra cu-
rasset, nullis precibus moueri potuit, vt dona acciperet.
At Gihezi minister eius cupiditatis stimulo percitus, cu-
currit

Matth. 10.

Elisæus
Propheta.

D currit

4. Reg. 5.

Samuel
Propheta.
Eccl. 46.

Prouer. 15.

Daniel
Propheta.
Daniel. 5.

DE AVARITIA

50
currit post Naaman, quasi à magistro missus, mendaci-
que procacitate impudenter vsus, argentum & vestes ab eo
accepit: propterea & lepra, qua Naaman fuerat liberatus,
adhesit illi & semini eius vsque in sempiternum, vt saltem
sic punitus discat, charitatem erga proximum gratuitam
esse debere, non mercenariam. 4. Reg. 5.

NAM & de Samuele Propheta in Ecclesiastico scriptum
legimus, quod pecunias & vsque ad calceamenta ab omni
carne non accepit, & non accusauit illum homo. Hoc qui-
dem post multas eius inibi enumeratas laudes, ideo for-
tasse in fine quasi in vestibulo collocatur, vt scias, donorum
contemnendorum curam non solum virtutem esse, sed et-
iam virtutum seruatricem atque custodem. Quæ si absces-
serit, cupiditati relinquens aditum, irruente vitio dissipabi-
tur virtutum coetus. Conturbat quippe domum suam (vt
Salomon in Prouerbijs ait) qui sectatur auaritiam: qui au-
tem odit munera, viuet. Eccl. 46.

HINC etiam Daniel oraculi diuinitus in pariete de-
scripti mysterium expositurus regi, dona dignitatemque
pollicenti ait: Munera tua sint tibi, & dona domus tuæ
alteri da: Scripturam autem legam tibi Rex, & interpreta-
tionem eius ostendā tibi. Quod verò deinde legitur, eum
mox purpura fuisse indutum, torque aurea circumdatum,
potestate præditum: argumento est, licet aliquando peracto
opere oblata recipere, non tamen ex pacto, sed ex donantis
liberalitate, neque ad luxuriam, sed ad necessitatem. Con-
siderandum autem, sic etiam acceptum munus quantæ pa-
tuit inuidiæ. Nonne tantæ, vt acceptorem suum leonibus
obicerit laniandum? nisi quoddam mitior tunc syluestrium
beluarum exitit feritas, quam semper male suadus flagi-
tiosorum hominum linor. Nec mirum, si Deo volente pro-
tectus est, qui ut suos protegeret, honorem munusque ad-
miserit, non vt sibi indulgeret. Daniel. 5.

SED si hi, qui adhuc sub Legis vmbra versabantur, ve-
nalitati sese exponere in excipiendis diuinis nefas esse du-
cebant: quanto eos continentiores esse par est, quos iam
cho-

VITANDA. LIBER I.

51

choruscante Euangelio in lucem eductos, omnium virtu-
tum decet cōsummata perfectio? Proponantur nūc igitur
Christi Apostoli, vt magis confundantur, qui ne veterum
quidem Sanctorum parsimoniā imitari student, luxuriæ
potius cupiditatibusque dediti, nomen atque professionem
Clericorū habentes, non vitā. Quos per Malachiam arguit
Dñs, dicens: Quis est in vobis qui claudat ostia, & incedat
altare meū gratuitū? Non est mihi voluntas in vobis, dicit
Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu
vestra. Sed iam audiāt, quā moribus eorum diuersa ge-
serint illi, quorum secta se esse autimant.

PETRVS & Iohannes missi in Samariam, baptizatis
imponebant manus, & accipiebant Spiritum sanctum.
Tunc Simon Magnus & ipse baptizatus, sed magis ad aua-
ritiam quā ad fidem corde euerſo, pecuniā Apostolis
offerre cœpit, ab eis petens, vt simili euentu, quibus ipse
manum imposuisset, Spiritum sanctum acciperent: haud
parum lucri se facturum ratus, si hanc potestatem assequi
potuisset. Aded quippe mentem animumque eius ex-
cæauerat malitia, vt nesciret Sacramenta Dei, & vende pu-
taret, quod nec vëdi, nec emi potest. Ideoque meruit audire:
Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum
Dei existimasti pecunia possideri. Apostoli ergo non modo
proximum non acceperunt, verum etiam offerentis nequi-
tiam acerba execratione persecuti sunt. Act. 8.

BARTHOLOMÆVS quoque Apostolus Polemo In-
dix rege offerente sibi camelos argento auroque oneratos,
eod quod filiam eius ab immūdo spiritu liberā reddidisset,
nihil prorsus accipere voluit, sibi his nequaquā opus esse
dicens, neque ob hoc se venisse vt munera acciperet, sed
vt in Christū credentibus viam adipiscendæ salutis mon-
straret. Hæc res profecto non minus, quā miraculū sanatiæ
filiz, impulit regem, vt Baptisma suscipere, & postremo
relictō regno, discipulus Apostoli fieret, qui fuerat Indix
dominus. Abdias in vita eius.

IVDÆVS etiam Thaddæus cū Abagarum gentis vltra
D 2 Euphra-

In Clericos
auaros.

Mal. 1.

Petrus &
Iohannes
Apostoli.
Act. 8.

Bartholomæus
Apostolus.

DE AVARITIA

92
Euphratem postea regem, graui valetudine laborantem, solo tactu sanitati restituisse, magnam vim argenti a quo auri pro eo sibi oblatam constanter recusauit. Si hostra, inquit, dereliquimus, quomodo accipiemus aliena? Itaque tantum diuitiarum contemptum, in tam paupere viro rex admiratus, non ita cupide paulo ante expetiuerat sanitatem, ut tunc Christi suscepit fidem. Neque enim dubitauit, veritatem ab eo sincere predicari, a quo aberat captatio lucri. *Abdias in vit. Apost.*

Cyriacus
martyr.

P A N I animi magnitudine præditus Cyriacus Martyr, cuius gloriosus exitus ut Idus Augusti nobis celebris habetur, a Roma ad Persas vsque ab Sapore eorum rege euocatus, cum filiam illius Iobiam a demoniaca vexatione vindicasset, dona, quibus vel longi itineris labor cõpensari potuisset, oblata repudiavit. Neque enim pro terreno premio peregrinationem illam suscepit, sed pro coelesti. Itaque qui mortalis regis gazam contempsit, ab immortalis Domini martyrio coronatus, æternam adeptus est beatitudinem. *Sur. Tom. 1. pag. 363.*

Cosmas &
Damianus.

C O S M A S & Damianus germani fratres, medendi arte clari, sed pietatis officio clariores, gratuito curatione exercebant. Et cum Damianus Palladia matrona morbo liberata, munusculi aliquid ab ea precibus pulsatus, ac penè coactus accepisset, adeo id ægre Cosmas tulit, ut mandasse dicatur, ne eodem tumulto cum fratre cõponeretur, quandocumque ipsis vita defungi cõtigisset: nihil tam iniquum existimans, quam pro labore, qui propter Deum susceptus fuerat, ab homine mercedem querere. *Sur. Tom. 1.*

Leonardus.

E A D E M animi constantia Leonardus Sancti Remigij discipulus, quoniam Gallorum regis coniugem difficili partu laborantem, medicis iam desperantibus, ipse diuina virtute a periculo liberarat, regi amplissima dona offerenti, haudquam se ijs indigere respondit: proinde neque accipere velle, nihil cuiquam defuturum asserens, quicquid habere necessarium fuerit, qui omnium opifici libenter seruiert. Cum ipsa veritas dicat: *Quærite primum regnum Dei,*

Matth. 6.

Dei,

VITANDA. LIBER I.

33
Dei, & hæc omnia apponentur vobis. *Iacob. Tanuens.*

H I L A R I O N Abbas, ut in cæteris omnibus, ita hac quoque in parte circumspectus, Orioni, a quo legionem demonum Christi virtute propulerat, dona immodica secum allata porrigenti: nonne legisti, ait, quid Gihezi, quid Simon passi sint? quorum alter accepit pretium, alter obtulit, ut ille venderet gratiam Spiritus sancti, hic mercaretur. Cumque Orion flens diceret: Accipe, & da pauperibus, respondit: Tu melius potes tua distribuere, qui per vrbes ambulas, & nosti pauperes: ego, qui mea reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum occasio auaritiæ est, misericordia verò artem non habet. Nemo melius erogar, quam qui sibi nihil reseruat. Tristi autem & in terra iacenti, noli (inquit) contristari fili: quod facio pro me, & pro te facio. Si enim hæc accepero, & ego offenda Deum, & ad te legio reuertetur. *Hieron. in vita eiusdem cap. 6.*

I D E M candidato cuidam Constantini Imperatoris, quem itidem nequitia spiritu vexatum sanum fecerat, decem auri libras dono offerenti, hordeaceum porrexit panem, dicens: quod qui tali cibo aluntur, non pluris aurum æstiment, quam lutum. *Ibidem Cap. 8.*

I N Sicilia etiam quidam de primoribus viris morbo a quo intercutis, ea ipsa die, qua ad eum venerat, curatus: cum postea eidem offerret plurima munera, audiuit dictum Saluatoris ad discipulos, Gratis accepistis, gratis date. *C. 14 Matth. 10.*

E V G E N I A virgo (ne foeminarum etiam in refutadis muneribus constantiam fileamus) dum sub persona Abbatissæ Alexandriæ nobilem matronam, quadam desperatissima corporis ægritudine affectam, Deum precata, & repente & efficaciter curauit. Et cum pro tali beneficio ingentia sibi offerrentur dona, nihil accepit, se Christi paupertatem præferre diuitijs dicens, & pro eius amore ea, quæ cum seculo transeunt, contemnendo, ad illas, ubi ipse est, nunquam deficientes delicias anhelare: quæ quidem vitæ huius incommotis, non opibus cõparantur. Et certe fieri

Hilarion
Abbas.

Idem.

Idem.

Matth. 10.

Femina.

Eugenia.

DE AVARITIA

ieri non potuit, ut quæ seipsam abnegauerat, ita ut etiam inter viros viuens mulierem se nesciret, quicquam præter Christum concupisceret. *Simeon Metaph. Sur. Tom. 6.*

LVCÆ autem pecuniarumque detestandam cupidinem, in ijs qui sacris initiati sunt, si forte Gihezi superius à nobis propositum exemplum non satis deterret, tanquam vetustate iam obliteratum, audiant recentiora. Cyrillus Ierosolymitanus Episcopus, post D. Hieronymi in Domino dormitionem, ad Augustinum scribens tradit, fuisse monasterium quoddam in Thebaidis partibus ducentarum fere foeminarum, sanctarum utique, si non avaritiæ foeditate sanctitatis decorem polluisent. Consuetudo pessima apud illas moleuerat, nullam in Collegium admittendi, quæ certum pecuniæ numerum non asserret. Cuidam ex ijs, cuius Deo deuotus animus à tam prophana negotiatione abhorrebat, apparuit in somnis Hieronymus, iubens ut ceteris pergeret nuntiare, nisi actutum poenitentes ab ea exactione desisterint, ultionem à Deo paratam iam ipsarum capitibus imminere. Cumque hæc in conuentu omnium narrata fuissent, ridiculo excepta sunt, existimantibus deliramentum esse mulierculari anuiter desipientis, nec vera (vterant) referentis. Altera deinceps & item tertia nocte eadem visa rursus coram replicantem, iam odio habitam probis agitates eiecere: Deo pro illa disponente, ne scilicet Loth cum Sodomis desperiret, iustus cum impijs. Vix etenim mulier septa Monasterij egressa fuerat, cum monasterium ipsum terribili fragore funditus concussum reliquas oppressit ruina, ut ex tato numero, ne vnâ quidem saltem extremum in mortem anhelitum ducens, post casum illum sit inuenta. Itaque cõfusis miserabiliter artibus, vnâ omnes tam paruo temporis momento extinctæ, tunc demum avaritiæ, cum vitæ, finem fecere. *Epist. 206. inter Epist. August. c. 8.*

In avaritiâ.

QUÆ hæc audiens non contremisceret? quis prauum animi propositum in melius nõ commutaret? Scio tamen & vehementer doleo, esse quosdam, qui etiam multa talia legentes,

VITANDA. LIBER I.

legentes, nihilo segnius insistere cœpto sceleri pergunt, spinis concupiscentiæ præfocantibus sementem verbi. De quibus Ieremias clamat, dicens: Ecce incircuncisæ aures Ier. c. 5. eorum, & audire non possunt: ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium, & non suscipient illud. A minore quippe vsq; ad maiorem omnes avaritiæ studet, & à Propheta vsq; ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum. Cur ita, nisi quia (ut Philo ait) existimauerunt lusum esse vitam nostram, & conuersationem vitæ compositam ad lucrum, & oportere vndecunque etiam ex malo acquirere. Aurum enim suum (sicut Osee testatur) & argentum suum osee 12. fecerunt sibi idola, ut interirent. Avaritia nanque (si Apostolo credimus) simulachrorum seruitus est, radixque malorum omnium cupiditas. Propterea quidem & Dominus in Exodo præcipit, dicens: Nõ accipies munera, quæ excæcant prudentes, & subuertunt verba iustorum. Idem in Evangelio: Videte, inquit, & caute ab omni avaritiâ, quia non in abundantia cuiusquã vita eius est ex ijs quæ possidet. In Ecclesiastico quoque legimus: Qui aurum diligit, non iustificabitur: lignum offensionis est aurum. Væ illis, qui sectantur illud, & omnis imprudens deperiet in illo. Deperierunt nepe in illo Achan anathematis reus, Iohel & Abias peruerterentes indicium, Saul victis Amalechitis, mandati Dei præuaricator, Achab cum Iezabele, Nabaoth Iezrahelitarum intersector, & vineæ eius cruentus occupator. Deperijt in illo & Iudas, Domini venditor, & Ananias cû Saphira pretij, quod vouerant, malignus interuersor. Quid multa? non homines solum, sed vrbes etiam & regna auri sacra fames hausit atque cõsumpsit. At nos egredi cupientes de Babylone, fugere de Chaldeis, id est, de consortio eorum, qui satiari diuitijs nequeunt, simul cum Psalmista nostro clamemus ad Dominum: Domine, inclina cor nostrum in testimonia tua, & non in avaritiâ: ut, sicut Isaias dixit: Projicientes illâ, & manus nostras excutientes ab omni munere, in excelsis habitemus tecum. Beati enim qui habitant in domo tua, Domine: in secula seculorum laudabunt te.

D 4

De pau-

DE PAUPERTATE
De Paupertate seruanda.

Caput VIII.

DIXIT MVSA qua constantia Sancti, ne Deum offenderent, munera recularunt: Nunc quali patientia (vt illi soli placerent) paupertatem coluerint, pertrahemus. Hinc altera dixit cupiditati inuratur nota, dum monstratur, quomodo hi, qui hominibus benefacientes, hominum mercedem respuerunt, paruo modicoque contenti vitam sustentant.

Apostoli.
Mat. 19. PETERVS, Andreas, Iacobus, Iohannes, piscatu sibi victum querebant, relictis retibus & nauis, secuti sunt Christum, & dixerunt: Ecce dimisimus omnia, & secuti sumus te. Cōstat igitur eos & ante Apostolatū fuisse pauperes, & in Apostolatu pauperiores. Eisdem insuper praecepitur, ne quid auri, ne quid argenti possideant, non pecuniam in zonis, non peram in via, non duas tunicas, non calceamenta, non virgam habeant. Quid hac vita tenuius? quid hoc angustius statu? Veruntamen quibus rerum copia interdicatur, ijs nosse mysterium Dei datur, ijs curandi, ligandi, soluendi potestas conceditur, & vt dæmonijs imperent, hominibus euangelizent, Angelis exaquentur, cum Christo regnent, impartitur. Verè ergo Dominus esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes, quos eligere contempsit.

Apostoli.
Luc. 22. QVOD de ijs dicimus, idem de reliquis Apostolis dicendum, quandoquidem eadem lex omnibus pariter dicta sit, & omnes dominicis mandatis aequè obnoxii fuerint, neque alicui plus alio quicquam habere possidere, aut aliquo frui, vt licuerit. Vnde etiā interrogat illos Dominus, dicens: Quando misi vos sine sacco, & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? Et respondet, nihil. Vt ex hoc etiā intelligas, quātumvis inopi homini nihil vnquam defuturum, cui affuerit Christus.

Abram.
Gen. 12. QVOD enim defuit Abram illi in Aegypto, vasta in solitudine, clausa etiā cellula, demoranti, cui nihil omnino supel-

SERVANDA. LIBER I.

supellectilis erat prater catinum vestemque cilicinam, & rusticum sagum. Sic vsque ad quinquagesimum aetatis suum annum (qui vitae vltimus fuit) dicitur perdurasse, ita vt nihil vnquam amplius concupisset. Bona enim, & ea non modica, in quibus hereditario absens successerat, egenis delargiri mandauit, ne obolum quidem passus ex his ad se deferri. In summa igitur inopia tam diues fuit, vt nihil appeteret: in summis opibus tā largus, vt omnia donaret, semper diuitijs praeferens paupertatē. *Esse. in vit. Patrū.*

MENAS quoque Samnitum prouinciae Solitario (vt Menas Gregorius tradit) paucula tantum apum aluearia victum suppedibant. Eo accedens quidam Longobardus latro, frustra ne aliena raperet monitus, sacrilegas apibus intulit manus. Sed sicut Isaias ait: Vt qui praeclatis, nonne & ipse praedaberis? Continuo sceleris vltor Deus, raptorem tradidit Satanæ, vexarique permisit. Indoluit autē Menas inimici casum. Sciebat enim & inimicos diligere, vt obediret Christo. Indoluit ergo, ita vt vellet nec apes habuisse. Et cum decretum ei fuisset, nihil in vita possidere, nihil quærere: proximi vici beneficio sustentatus est, in diem panem afferentibus, quos ille praeceptis imbuebat salutis. *Greg. Dialog. lib. 3. Cap. 26.*

NARRATVR & aliud de illo miraculum, quod facile cognoscas, pauperis virtutem diuitum potentiae antefrendā. Saepè enim syluestres vrsos ferula, qua gradus ambulando firmabat, a suis aluearijs dicitur abegisse. Et qui frequenter venatorum tela contempserant, ferulae ictum imbelli senis manu molliter vibrare pertimescebant. Proh facinus indignum, pauperem beluae fugiunt, & ledere formidant: hominis auaritia quod inuideret inuenit, & quod inuiderat rapuisset, nisi in operibus manuum suarum comprehensus peccator prius poenas dedisset, quam coeptum peregisset scelus. Nō est autem passus Dominus eam paupertatem ludibrio esse malis, qua boni mercantur sibi diuitias regni caelorum. *Ibidem.*

EADĒM sanè benignitate Hilarionem quoque Abbatem

DE PAUPERTATE

batem à latronum iniuria tutatus est. Hunc adolescentū
lum in solitudine habitantem, tota nocte queritantes in-
uenire nequiverunt, cū nec locus illis ignotus esset, gra-
sationibus eorū frequēs, nec hominis nuper illuc appulsi
sedes. Vt autē illuxit, inuentū de improviso circūstetere,
& mirati, quod intrepidus expectaret rei euentum: Quid
tu hic, inquit, adolescens, si te adoriretur latrones? Nu-
dus latrones non timet, respondit: At si vitæ aiūt præsens
intentaretur periculum? Nec id quidem timet, inquit, qui
paratus est mori. Tunc illi stupentes tantā in tam tenerā
etate constantia atq; in Deū fidem, pariterq; noctis erro-
rem reuoluentes, ex templo animos demittunt, propositū
mutant, crimen consentitur: & quæ vel terrere, vel spo-
liare venerant, eidem veniam poscentes supplicant, & im-
petrata, reuerēter discedunt. *Hieron. in vita Hilarion. c. 4.*

Idem.

Idem sanctus ad Siciliam nauigio applicans cum dis-
cipulo suo Gazano, nec aliud habens quod pro mercede
vectori daret, Euangelium manu sua olim exaratum coe-
pit offerre. Sed qui accipere rogabatur, cum nihil eos ha-
bere cerneret præter codicem illum, & ea quibus tecti e-
rant, oblatum reculauit, neque deinde quicquā exigere
voluit, & inopiam corū miseratus, omni debito solutos
dimisit. O & periculorū victrix paupertas, & libera pen-
sionū! inter rapacissimos latrones securitatē, inter mer-
cenarios nautas inuenisti tibi remissionē. Hi operā gratis
præstiterūt: illi terrere nō potuerūt, offendere noluerūt.
Cui vnquā locupletū hoc contigisset, qui quocunque sese
verterint, neque inuidia, neque insidijs carere possunt. Et
dum omnia metuunt, quantū diuitijs, tantū animi solici-
tudinibus abundant. *Ibid. cap. 14.*

Idem.

At vero HILARIONI pauperculo tamen penē nihil
esset, cū tamē nihil appeteret, nihil deerat. In secretiori
Siciliæ angulo manens, luccisuius temporibus ligna colli-
gebat, vt venditis vitam sustentaret, ac demum mereret-
tur audire: Labores manuum tuarum quia manducabis:
beatus es, & bene tibi erit. Detestabatur autē monachos,
qui

Psalm. 127.

SERVANDA. LIBER I.

qui infidelitatem quandam præ se ferre videbatur, victui
providetes in futurum, & curam habentes sumptuū, aut
indumentorum, aut ceterarum huiusmodi rerū, quæ nō
magni momenti sunt: quasi quicquam ex his deesse pos-
sit Deo seruientibus, cū nequam seculo seruientibus
non desit. *Ibidem.*

Quēdam ergo de fratribus cū percepisset hor-
tuli fructus intentius custodire, & habere aliquantulum
numinorū, à consuetudine sua submonit ac repulit. Ille in
gratiā reduci cupiens, ciceris virentes scapos dono fratri-
bus misit, quos mensæ appositos solus Hilarion grauit-
olere persensit, & in ciceris foetere mittētis auaritiā dixit,
statimq; totum proijci iussit, ne mutos quidē greges tam
foetidam frugem coonesturos clamitans, & fidem fecit e-
uentus. Fasciculo enim illo ante boues in præsepis pro-
iecto, non modo gustare noluerunt, sed immugientes at-
que auersi perfractis stabuli repagulis diffugerunt, præci-
pitatore impetu prouendo, quā si stimulis verberibusq;
agitarētur. Hinc patet, neutiquā esse cōmunicandū, neq;
cū ijs, qui sua cupidē seruāt, neq; qui aliena turpiter appe-
tūt, & cupiditatē, tanquā malū virus omnibus quidē, sed
præcipue Christi seruis, vitandā fugiendamque. *Cap. 11.*

Quāntum autem illam cauerit idē ipse omnis san-
ctitatis exemplū Hilarion, cū ex his quæ diximus perspi-
cuū sit, tūm ex epistola, quā spiritum Domino redditurus
iam octogenarius, ad Hescichium discipulū suū scripsisse
fertur. Diuitiarum, inquit, mearum hæres esto. Hæ autem
sunt, Euangelium, tunica saccea, cuculla, & palliolū. Qui
tantā tenuitatē digirias suas vocat, satis declarat, quā à
diuitiarum cupiditate semper fuerit alienus. *Cap. 17.*

Porro Alexius nobilis Romanus clam patre Euphe-
miano in Syriam abiens, instantū adamauit paupertatem,
vt gauderet se à seruis patris, qui ad querendū eum missi
fuerant, & non agnitum fuisse, vt elemosyna donatum.
Ex his quæ emendicabat in diem viuens, quicquid sibi
supererat, alijs impertiebat, nihil sollicitus in crastinum.
Tali

Alexius.

DE PAUPERTATE

Tali vitæ tenore cum xvij. annos in Syria peregrisset, Romanam rediit, & maioris etiam in paupertate constantiæ exemplum domi, quam foris, dedit. In paternis enim ædibus pro mendico susceptus, nec ulli cognitus, nec ipse se prodens, totidem peregrit annos. Mortuus postremo indicavit, quod viuens celauerat, relicto breui chirographo, quo quis esset, quidve egisset, descriptum continebatur, ut tunc demum se manifestum faciendo, cum pro temporali inopia diuitias esset recepturus sempiternas, & patri adhuc orbitatæ suæ lugenti, causam præberet consolationis, & nobis materiam imitationis. *Simcon Metaph. Sur. Tom. 4.*

Franciscus.

PAUPERTATIS voto ardens Minorum Pater Franciscus, & nescio an etiam magis in proposito firmus, quandoquidem neque persecutionibus auerti potuit, quin nudum Christum sequeretur: Iam primum Romanam profectus, cum pauperculo cuidam occurrisset, suas cum illius vestibus permutauit. Quibus indutus, mendicantium turba se cõiunxit, & cum ipsis die illo confedit, cum ipsis manducauit, ipsis sese exequari concupiuit. Iam tunc tacitus gloriari videbatur, ac si diceret: Ego medicus sum & pauper: Dominus sollicitus est mei. *Bonauent. in vita eius. c. 1.*

Psalm. 39.

CUM autem haberet fortasse non parum pecuniarum, ut qui antehac mercaturæ operam dederat, & egenis distribueret, idque percubisset, à patre, cuius pietatem in furorem verterat auaritia, manum sibi injici, iniuriamque irrogari æquanimiter tulit, atque eidem quicquid sibi reliquum vel pecuniæ, vel tegumenti fuit, tam libenter cessit, quam auidè petebatur. Simulque abdicatione impetrata, & nudus, & latus abiit: nec minus letus, quam olim Ioseph, cum de manu adulteræ dominæ relicto euasit pallio. Nec minus nudus, quam adolescens ille, qui reiecta syndone, Pharisaicas effugit manus. Nuditatis pudorem libertatis gaudium superabat, in illam forsitan erumpens vocem: Diripiisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiarum laudis. *Ibidem.*

Genes. 39.

Marci. 14.

Psalm. 115.

EXINDE vili tunica contentus, detectisque incedens vestibus

SERVANDA. LIBER I.

vestigijs, verbum Dei disseminare cepit, Sanctorum Apostolorum vitam aggressus effingere, sicuti nuditate, ita & prædicandi cura.

VITAM quàm tenuissimo utebatur, & tamen vinci se dolebat, si quis ipso pauperior apparuisset: paupertatem dominam suam vocabat, se non modò pauperem constituens, sed etiam pauperum seruum.

CUM fratribus posita mensa recumberet, super menarium lectorem de virginis puerperæ in Bethlehem hospitantis angustia mentionem fecisse audiuit, & continuo consurgens, humi resedit, atque ait: Nunquid ego peccator, ego nequam, & inutilis seruus, ad mensam sedere debeo: cum Dei Genitrici in diuersorio locus non fuerit, cum mundi opifex ac Dominus, natus sit in stabulo, reclinatus in præsepio: sic dicens, panem suum prouolutus in terra cum gemitu comedit.

DEINQUE quemadmodum ipse seruandæ paupertatis inprimis, maximeque studiosus erat, haud aliter etiam fratres suos instituendos curauit, iustos proprii habere nihil, possidere nihil, & quò se submissius gerant, victum mendicando quætere.

INHIENT nunc struendis facultatibus mortales, & totis viribus congregare nitantur diuitias: nisi plus gloriæ Franciscus sua comparant inopia, quàm ulli vnquam regum suum regnum, nisi eius nomen etiam regibus ipsis honori habeatur, & hominibus pariter, & Angelis celebre sit.

VERO Ecclesiæ Antillites, qui villici personam induistis, dicentis: Fodere non valemus, mendicare erubescimus: Villici saltem & exemplo facite vobis amicos de inimicis iniquitatis, fideliter dispensantes quæ vobis commissa sunt, alioqui audituri: Si in alieno infideles fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis? Bona, quæ habet Ecclesiæ, pauperum sunt: bona verò Sacerdotis, vita æterna. Qui ergo ea, quæ pauperibus debentur, in suos cõuerterit vltus: vitam æternam, quæ sibi propria erat, amittet. Et cum nec illa secum ferre poterit, quoniã velit nolit relinquenda sunt:

In opulentiam
& luxum ele
uati sunt de
ricorum.

Luc. 16.

63

DE PAUPERTATE

sunt: nonne egere incipiet? nonne qui dudum mendicare erubescerat, iam etiā illis, qui mendicauerunt, inuidebit? & more diuitis purpurati nequaquam verecundabitur opem polcere ab ijs, quibus, cum deberet, dare neglexit. Tormenta patietur, & nemo miserebitur, sed dicitur ei: Memento quia recepisti bona in vita tua, mendicantes autem mala. Tu nunc cruciaris, illi consolantur.

Episcopi etiā
colat pauper-
tatem.

IGITUR quisquis Ecclesiastici dispensatoris curam gerit, si metu supplicij liber, & spe pramij securus esse desiderat, agnoscat se pauperis Domini seruum, & paupertatem quam ille coluit, & ipse colat. Pontificali dignitate fulges, non est cur Christi vitam imitari non debeas, qui Christi in terra vicem tenes. Non est, inquit, discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum. Sufficit discipulo, vt sit sicut magister eius: & seruo, sicut dominus eius. Attēde itaque cuius magistri discipulus es, cuius domini seruus: nempe illius, quem etiā Propheta non nisi pauperem venturum prädixerunt, vt est illud Zacharie, dicentis: Exulta satis filia Sion, Iubila filia Ierusalem. Ecce rex tuus veniet tibi iustus & saluator: ipse pauper, & ascendens super asinam, & super pullum filium asinae. Luca 9. Tam autem pauper, tam inops, tam egenus, vt (sicut Evangelicæ veritatis testatur autoritas) non habuerit vbi reclinarēt caput suum, non vnde pro se & Apostolo dragmam solueret. Alieno vsus est hospitio, alienis impensis sustentatus, aliena syndone inuolutus, alieno conditus sepulchro: denique suum habuit nihil, cuius sunt omnia. Quæris quare tam pauper vixerit in terra, qui tam diues est in cælo? Quare nisi vt discas, terrena contemnere, & amare cœlestia? Hæc apprehendi non possunt, nisi illa relinquatur. Hinc ipse ait: Vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni sequere me. Qui ei go pauper non fuerit, Christum sequi non poterit.

Matth. 12.

Marci 10.

Lucæ 10.

Apostoli.

PRIMI quidem illum secuti sunt Apostoli, qui & ipsi quā pauperes fuerint, in principio. Capitis huius diximus,

SERVANDA. LIBER I.

64

mus, Evangelicæ hystoriæ sequentes fidem. Id si parum est, age modo, citentur etiā Prophetarum vaticinia, vt vtriusque Scripturæ collatis testimonijs, nullus ambiguitati relinquatur locus. Isaias Propheta: Conculcabit, inquit, eam (hoc est Ierusalē) pes pauperis, gressus egenorum. Rursus idē: Pauperes homines in sancto Israël exultabūt. Sanctificabunt Sanctum Iacob, & Deus Israël prædicabūt. Item Ieremias: Ecce ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, & piscabuntur eos. Sophonias quoque ait: De-relinquam in medio tuo populum pauperem & egenū, & sperabunt in nomine Domini, dicit Dominus. Quæ quidē omnia de ipsis Domini Apostolis fuisse significata, expositorum nostrum assertio consentit. Igitur si Ecclesiæ Christianæ fundatores atq; edificatores iam ab initio pauperes & egeni à Deo Optimo Maximo electi sunt, quid est quod te pudeat pigeatq; pauperem esse, qui operi illorum præpositus es minister & custos?

Isaiæ 26.

Ibid. 29.

Ierem. 16.

Sopho 3.

RESPECTIENDUM est, & quid vas electionis Paulus Ap-
lus ea de re decernat, diligenter attendendum. Habentes, inquit, alimenta & quibus regamur, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueū diaboli, & desideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas.

IN CICERO sanctissimi viri habentes tantum, sine quibus hic vitæ non potest, nihil præterea quæsierunt, & illi (quibus res erat) eis, quibus non erat, erogabant. Multa id genus exempla posuimus, cum de elemosynis tractaremus, & nunc repetere superuacaneū est. Iohannes tamen Alexandrinus Patriarcha (à quo pauperes dominos diximus appellatos) non est silentio prætermittendus. Cum enim ex hac vita migraret, haud parum lætatus fuisse dicitur, dum gratias Deo ageret, quod morienti sibi nihil superesset præter vnum nummū, sed & hunc statim indigenti dari præcepisse. Annuū quippe illi Patriarchatus vestigialzonæ in egenos elemosynæ erant, nihil sibi referuanti præter

Paulus Apo-

stolus.

1. Tim. 6.

Iohannes

Patriarcha.

64 DE PAUPERTATE

præter Christum. Neque enim quicquam aliud suum esse aiebat, alserens ideo Sacerdotibus neque possessionem, neque partem, neque hereditatem, inter reliquas Tribus datam, quoniam pars, & hereditas, & possessio eorū esset Dominus. Vt ergo vobis (vt Amos Propheta ait) qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ, opimates capita populorum, ingrediētes pompaticè domum Israël. Talibus & per Ezechielem comminatur Dominus, dicens: Vt pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos: nonne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. Vbi quoniam autem vix possumus est in Scripturis, poenam æternam obnuntiat delinquenti, quod tanto magis cauendum est, quanto quis maiori dignitate officioque præcellit. Scriptum est enim: Iudicium durissimum in eos, qui præsumunt, fiet. Potentes potenter tormenta patientur, fortioribus fortior instat cruciatio. *Leontius Episc. in vit. Patrum.*

Sam. 6. *Sam. 6.* Sicut dum nos auaritiæ ardorem extinguere cupimus paupertatis commedatione, penè modum excessit oratio. Ne tamen & tæminæ sua laudatione hac quoque in parte fraudentur, vno duntaxat exemplo eam cōcludamus, iam ad reliquas tractationes generatim processuri.

Elizabethe *Elizabethe* ELIZABETH regis Pannonum filia, Lodouicoque Lantgrauio Turingiæ Principi matrimonio iuncta, non ignara dictum à Propheta: Si diuitiæ affluant, nolite conponere: cum inter opes luxumque potentia secularis versaretur, paupertatem animo affectabat. Interdū domi sola cū ancilla manens, vilissimū sumebat amictū, totamque sese ad pauperularum morem componebat, dicens haud alio ornatus genere vsuram, si quando tandem dignatus fuerit pius & misericors Dominus, expeditius viuendi copiam sibi concedere. Ad hæc quoties ad Ecclesiam audiendæ Euangelicæ prædicationis gratia accedebat, non nisi inter infimas foeminarum sibi deligebat confidendi locū. Vt iam apertè concupiscere videretur, se de illarum numero

DE VITA SOLITARIA. LIBERT. 65

numero fieri, quarum tam libenter inibat consortium. Defuncto itaque viro, omnia quæ habere potuit, indigentibus dedit, parumque putauit, fortunas tantum pro Christo impendisse, nisi amore illius etiam seipsam addiceret seruitio miserorum. Igitur postquam constructo diuersorio, non modicam egenorum ægotantiū turbam coegisset, ministrum se eorum fecit. Cumque à patre in Pannoniam reuocaretur, noluit eò ire, talem vitam præponens regno. Hinc, vbi ea postremò in Sanctorum gloria recepta, miraculorum patuit indicij, apparuit verum esse quod Propheta ait: Quia melius est modicum iusto, super diuitias peccatorū multas. Et verissimum quod à Domino dicitur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum. Vt autem diuitibus, qui habent consolationem suam. Argentum eorum, & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini, dicit Dominus. *Conrad. in vita Elisabeth.*

De Vita solitaria.
Cap. IX.

DIXIMUS de obseruatione paupertatis: nunc de his dicemus, qui vt liberi coelestium contemplationi vacarent, innocentiusque sese habere, delinquenti occasione sublata, relictis vrribus in solitudine victitauerunt: habentes iam olim propositi huius duces, Eliam in Torrente Carith prope Iordanem à cornu nutritum, Eliseum in monte Carmeli cum Prophetarum choro habitantem, Filios Rechab sub tentorijs demorantes, & incertis sedibus vagos, Iohannem denique Baptistā in Ennon iuxta Salim iam Baptismi mysteria auspiciantem, & eos, qui ad se confluerent, nunc arguentem, nunc docentem. Erat enim vox elamantis in deserto: Dirigite viam Domini, rectas facite semitas eius. Et quoniam hos omnes, quò magis à consuetudine mortalium semoti erant, eò familiarius Dei colloquijs reuelationibusque, vfos, nemo dubitat: multi deinde ex Christi-

ex Christianis eorum exemplis incens, solitariae vitae conversationem inire.

Quorum primus Paulus Thebeus apud inferiorem Thebaidam, cum Decij & Valeriani persecutionem fugeret, sedecim annorum adolescens, solus desertum petijt. Et iuventa in montis radicibus saxea spelunca, quam iuxta molliter fluens rivulus terram irrogabat, & effusus desuper ramorū vmbrae palmas solis defendebat ardores, captus amoenitate loci, ubi latere concupierat, habitare cepit: ita tantum, ut cum centum & tredecim vixisset annos, nusquam inde decesserit, hominem nunquam viderit, praeterquam die vitae supremo Antonium, a quo & humatus fuit. Palmae primò fructibus nutritus est, deinde per annos sex dimidiati panis fragmentum singulis diebus comedit, corvo alite homini ministrante. Neque aliud quam aquam bibit: Indumento de palmarum folijs contexto nuditatem operuit. Hoc tenore vitae in Dei servitio tantum perdurans, non effugisse mihi videtur martyrium, sed protaxisse, & qui dici vnius mortem non tulerit, mortem annorum septem & nonaginta tulisse. Tanto quippe tempore hic perpetuus eremici cultor, humanis aspectibus semper invidus, quotidianis corporis mortificationibus sese afficere, ut in aeternum cum Christo viveret, non cessavit. Hieron. Epist. de vita Pauli.

Antonius
Abbas

ANTONIUS vero xxxv. annorum erat, quando eremum adiit, in ultas daemonum insidias, insuper & verbera passus, a proposito deterrentium: Cum scirent, se in solitudine vincendos, qui in frequentia solerent esse victores. Superatis igitur eorum machinationibus, montem conscendens, in quodam castello ab hominibus deserto se inclusit, ubi pane tantum & aqua sustentatus, cum iacta xx. peregisset annos, vi educus, & Abbas ordinatus, obstrictis monasterij foribus manere coepit, ita ut mutasse latebram videretur, non deseruisse. Cum tamen multi varijs morbis laborantes eo ventitarent, & sani reuenterentur, crescentique in dies confluentium numerus, gloriam fugiens, procul

procul in vltiore deserto parte solus abiit, & in loco ab Angelo sibi monstrato coesedit, ubi etiam sementem fecit, & oluscula coluit, fratrium labori parcens, ne sibi necessaria deferendo fatigaretur, cum tridui iter ab eis distaret. Ibidem vltimū Deo spiritū reddidit, cum centū & quinq; vixisset annos, miraculis ac virtutibus clarus. Athanas. in vit. eius.

Non alienū videtur de hoc Antonij habitaculo verba Hieronymi apponere, in Hilarionis Abbatis vita sic dicentis: Saxeus & sublimis mons per mille circiter passus ad radices suas aquas exprimit, quarū alias arenae ebibūt, aliae ad inferiorem delapsae paulatim rivum efficiunt. Super quem ex utraque ripa palmae innumerabiles, multum loco & amoenitatis, & comodi tribuunt. De Hilarione deinde loquens, cum post obitum Antonij discipulos eius visendi gratia adisset: Videres, inquit, senem huc atque illic cum discipulis Beati Antonij Isaac & Pelusiano discurrere. Hic, aiebant, psallere, hic orare, hic operari, hic festus residere solitus erat: has vites, has arbusculas ipse plantavit. Illam areolam manibus suis ipse composuit. Hanc piscinam ad irrigandum hortulum multo sudore fabricatus est: istum sarculum ad fodiendam terram plurimis annis habuit. Iacebat in stratu eius Hilarion, & quasi calens adhuc cubile deosculabatur. Erat autem cellula non plus mensurae per quadrum tenens, quam homo dormiens extendi poterat. Praeterea in sublimi montis vertice, quasi pet cochleam ascendentibus, & arduae valde, duae eiusdem mensurae cellulae visabantur, in quibus venientis frequentiam, & discipulorum suorum contubernium fugiens, moratus est. Verum haec in vivo excise saxo, ostia tantum aditua habebat. His quidem verbis Divus Hieronymus (ut mihi videtur) non solum loci formam atque naturam pulchre expediteq; descripsit, verum etiam eleganter effinxit, enucleateq; expressit, quantus in illis Dei servus intimi amoris fervor accendebatur, dum singula circumspectando, sic penitus Antonij memoria commouentur, tanquam praesentem cernerent, non tanquam desiderarent absentem.

Habitaculum
S. Antonij
Abbatis.

Vique adeo ille efficax atque admirandum sanctitatis exemplum fuit. Hieron. in vita Hilarion.

Hilarion
Abbas.

Рокко ipse Hilarion, viuentē adhuc Antonio, xv. annos natus, cum visendi eius cupiditate flagraret, ad eremum est profectus. Ut autem eum vidit, repente mutato habitu non ante discessit, quam vitæ eius ordinem motumque præstantiā edidicisset. Deinde frequentiam ventitantium non ferens, cum quibusdam monachis ad patriam rediit, & postquam defunctis parentibus omnem hereditatem partim fratribus, partim pauperibus distribuisse, solitudinem, quæ in septimo milliario à Maioma Cæzæ emporio, per litus euntibus Egyptum ad leuam flectitur, ingressus est. Sacco tantum membra coopertus, & pellicem habens ependytem, quem Beatus Antonius proficiscenti dederat, sagumq; ruscum: vasa & terribili eremo fruebatur, nunquam in eodem loco mansitans, ne latronum pateret iniuriæ. Sed & demonum ibi multas variasque terrificationes constanter tolerauit. Multas tentationes, multas eorundem euasit insidias. A sexdecimo usque ad vicesimum suæ ætatis annum, æstus, & pluuia iunco & carice recto turgurunculo, declinauit. A vicesimo usque ad tricesimum primum cellula vsus dicitur, cuius latitudo pedum quatuor erat, altitudo quinque, longitudo paululo protensior quam eius corpusculum patiebatur, ut sicut Hieronymus ait, sepulchrum potius, quam domum, crederes. Profecto qui talibus delectantur habitaculis, etiam si tacuerint, clamare cum Apostolo mihi videntur: Non habemus hic ciuitatem manentem, sed futuram inquirimus. Hieron. Ibidem. Sur. Tom. 5.

Hebr. 12.

Honophrius.

HONOPHRIUS quoque Monachus cum Hermopoli in monasterio sese aliquandiu exercuisset, quasi ludu ad certamen progredi cupiens, ad quandā vastissimam Egypti eremum solus abiit, & in ea annos 14. hominibus prorsus incognitus permanfit. Consumptis autem quæ secum tulerat indumentis, superiorem corporis partem barba & capillis, inferiorem, ubi plus pudoris inest, arborum

rum folijs, viugulisque contexerat, annos xxx. non alio pabulo usus est, quam quod arbores herbarumque syluestres dabant. Totidem pane se & aqua frigida sustentauit. Hunc tandem humaniorem victum sibi ab Angelo, à quo etiam Eucharistiam dominico quoque die accipere solitus erat, suppeditatum feruit. Pascentius Abbas, qui vitæ eius Græco sermone scriptam edidit, dum desertum illud peragraret, eodem die quo in eum incidit, cum viuo collocutus est, & defunctum sepeliuit. Non est enim passus Dominus, serui sui, tantæ sanctitudinis viri, neque corpusculum dimitti inhumatum, neque conuersationem posteros latere: Illi prouidit tumulum, nobis virtutis exemplū. In vita PP.

IOHANNES Aegyptius Anachoreta, cuius responsis Theodosium Principem (in suis aduersus barbaros expeditionibus) vsu accepimus, habitauit in ea Thebaidis eremo, quæ adiacet oppido Lyco. Spelunca eius in prærupti montis vertice, ascensu difficili, adituque obstructo erat, ita ut nemo ad eum ingressus sit à quadragesimo usque ad nonagesimum ætatis suæ annum. Per fenestram aduenientibus præcepta salutis dabat. Eisque extrinsecus, ubi commode requiescerent, hospitium fecerat. Ipse intus solus (si tamen solus dici potest, cum quo Deus est) morabatur, finem expectans vitæ, ut vitam, quæ finem non habet, inchoaret: ea spe letus forsitan etiam decatabat: Singulariter sum ego, donec transeam: transiturus vsique ad consortiū Angelorū, qui se à cōsortio secluserat hominū. In vita PP.

Iohannes
Brenita.

THEONEM etiam intra suam cellulam clausum habitasse apud Thebaidam non procul ab urbe, atque etiam porrectæ de fenestra manus tactu infirmos curasse, sed tamen noctibus ad eremum progredi solitum tradunt. De Domino quoque Lucas ita ait: Erat diebus docēs in templo, noctibus morabatur in monte qui vocatur Oliueti. Discamus igitur & Domini & serui exemplo, locum tempusque seruare: aliud, quo inuictur proximus: aliud, quo Deus adoretur. In vita PP.

Theon.

Lucas 21.

ADOLLONIUS Abbas, ut ætatis primitias Domino

Apolonius.

DE VITA

consecraret xv. annos natus eremum adijt, in finibus Her-
miopolis apud Thebaidam. Quadragesimo secessionis sue
anno, propius vrbe redire diuinitus nissus, discipulos con-
gregauit. Iam enim dignum se fecerat, per quem & ceteri
immortalitatis premia consequerentur. In vit. PP.

Elias Monachus.

ELIAS Monachus in finibus ciuitatis Athineos (que
quondam Thebaidis Metropolis fuit) annos lxx. in va-
lissima solitudine perdurauit. Erat desertum horroris plu-
num, semita, que ad ipsum ducebat, angusta serpeaque,
& inuentu etiam difficilis. Antrum quoque, quod inhabi-
tabat, tetrum atque horrens, ac statim propius acceden-
tibus nescio quid terroris incutiens. Hunc se ibi uidisse
Diuus Hieronymus testatur, iam centum & decem anno-
rum senem. Ferebatur autem interdum etiam futura pre-
dicere, euentu hand incerto: Vt super eo quodque Elias
Prophetæ spiritum requieuisse dicerent, cuius & nomen
sortitus fuerat, & secutus propositum, Deo in solitudine
seruando. Hist. Tripart. lib. 8. c. 1.

Iohannes
Eremita.

RARISSIMUM est quod de Iohanne quodam relatum
legimus. Dicitur enim cum primum ad eremum secessisset,
tribus continuis annis sub cuiusdam saxi rupe stans sem-
per orasse, nunquam resedisse, tantum somni cepisse quan-
tum rectus capere potuit, cibum quoque non alium gustasse
quam nominicis duraxat diebus, Eucharistiæ Sacramentum
a sacerdote sibi delatum. Denique de pedibus, quod tam diu
immobiles perstiterint, fluxisse sanem aiunt. O beatum
virum, qui tantam gratiam consecutus est, ut hæc agere vel-
let: beatorem, ut posset! Non immerito igitur post hæc
Angelum Domini aduenisse dicunt, vlcera eius tactu cur-
rasse, labia sapientiæ spiritualis fonte perfudisse, & ut deinceps
ceteros fratres per eremum visitando iustituere ac
docere pergeret, simul iussisse. Dignus quippe magisterio
iudicatus est, cuius vel solus conspectus potuit esse non paru-
um hortamentum, aspera quæque pro Christo subeundi
atq; perferendi. Diceret equidem talia nemini factu possibile
esse, si quicquam impossibile esset credentibus. In vit. PP.

N 5

SOLITARIA. LIBER I.

NEQUE tamen (ut mihi videtur) minus stupenda
vix speciem præbuit Simon Susotionis filius. Hic annum
tantum cum fratribus in monasterio Antiochiæ conuer-
satus, ad desertum abiit, annos tres in spelunca clausus per-
mansit. Sed hoc ei commune cum multis: illud autem pro-
prium & peculiare, quod deinde super columnas dicitur
habuisse, quare altissimam cubitorum xxx. fuisse ferunt. In
vna eum perstisse annos 1111. in alia xij. in alia rursum
xij. in alia iterum 1111. & in illa postremo, que procerrima
erat, usque ad obitum vitæ, xvj. Eas pro pulpitis habuisse
satis probabiliter videri potest, quandoquidem multi ex
gentibus rei nouitate excitati ad videndum illum conflue-
bant, & ab idolis ad Christum prædicationibus ipsius con-
uertebantur. Vtunque tamen sit, proculdubio durum
atque difficile, & quod nemo vel ante eum fecerit, vel po-
stea imitatus sit. Euagr. Hist. Eccl. lib. 4. c. 33.

Artenius.

Quæ autem profectus sit, quantæque utilitatis
Christi seruis ipsa solitaria vitæ observatio, locupletissi-
mus testis est Artenius. Etenim antequam religionem in-
iisset, rogasse dicitur sibi à Domino reuelari, qua se potis-
simam ratione saluare posset: & responsum accepisse, uti
confortia hominum, præcipueque secularium declinaret.
Factus verò monachus, inter precandum rursus vocem
audiuit dicentis: Arteni, fuge, tace, quiesce, ut scilicet de-
uiter, fuga, frequentiam: taciturnitate, instantiam: quiete,
fluxarum atque fragilium rerum sollicitudinem. Proinde
secedens in partes Syriæ, eo loci qui Troen dicitur, sedit
solitarius annos xi. Deinde in deserto vastiore ultra Ba-
bylonem, Memphin versus, annos decem: postea ad Ca-
nopum Alexandriæ, annos tres. Rursum in Troe annos
duos. Sicque peracto vitæ cursu, nonagenarius terram re-
liquit, & ad Dominum migravit, bonis cælestibus semper
fructurus. Metaphrast. & Sur. Tom. 4.

In eum cum Theophilus Alexandriæ Archiepiscopus, Idem
quodam nobili Alexandrino ciue conuiatus, ad eum non
multo procul à Canopo habitantem venisset, rogatus
ab eis

E 4

DE VITA

71
ab eis sermonem, dixit se facturum, si modo quicquid pro-
ciperet seruare vellent. Sponsione autem facta: Principio,
inquit, ut ubicunque Arsenium morari audieritis, illuc ne
accedatis. Alia quoque die cum ab eodem Pontifice, per
nuntium, ut sibi a deundi copiam cōcederet, sollicitaretur:
Si veneris ait, & quod petis concedam, & loco cedam.
Itaque Theophilus mutauit aditionis propositum, ne illo
longius discedēdo mutaret habitaculi locum. Grata enim
ei erat in sua diocesi talis ac tanti viri māssio, cuius merita
sibi quoque adiumento esse credebat, ad conciliandā gra-
tiam apud Deum. *Metaphrasi. & in vit. PP.*

idem. QUANDO REM autem Arsenius se ab illo hominum
adiri agrē pateretur, breui responso declarauit. Id enim a
Marco Abbate interrogatus: Cum Deo & hominibus si-
mul se omnino esse nō posse, dixit. Visquē adeo vel modica
alicuius interpellatione, a diuina contemplationis dulce-
dine se auocari, indignē ferebat. Quamuis enim adhuc in
terris esset, iure suo tamen cum Apostolo dicere poterat:
Conuersatio nostra in cælis est. *Idem.*

Philip. 3. HIC illud est, quod Sanctus Iudocus non dubitauit
Idem. eremi angustias præponere Britannix regno, malueritque
in deserto Christo seruire, quā in patria Britannis imper-
rare. Inde fugitans, ad Alzeum fluuium agri Pontini per-
uenit. Et cum ibidem sedē sibi ponere vellent, ab Hymeone
regionis Tetrarcha prohibitus est. Sed neque ideo pro-
positi pœnitens, dum ad vltioris solitudinis loca pergit,
ab eo ipso, a quo pulsus fuerat, reuocatus redijt, atque etiā
ope illius adiutus, in qua coeperat ripa gurgustiolū com-
pegit, & cū vnico discipulo solitarius habitauit. Vis nōsse
quantū in ea solitudine manens profecerit? Pro terreno
& caduco regno quod cōtempserat, cæleste & æternū ac-
cepit quod concupierat. *Florent. Abb. & Rodolph. Agric.*

Hieronymus Quid mirum igitur, si & ipse aliquando vasta solitu-
de laude ere- dinis, nunc Paradisi incola Hieronymus, dum Heliodorū
mitarum. inuitat, sic demum illam laudibus efferat, dicens: O de-
sertum Christi vernans! O solitudo, in qua illi nascuntur
lapides,

SOLITARIA. LIBER I.

72
lapides, de quibus (in Apocalypsi) ciuitas magni regis cō-
struitur. O eremus familiaris Deo gaudens! Quid agis,
frater, in seculo, qui maior es mundo? Quamdiu te tecto-
rum vmbra premunt? Quamdiu fumolarum vrbū carcer
includit? Crede mihi, nescio quid plus lucis aspicio. Libet
farcina corporis abiecta, ad purum ætheris volare fulgo-
rem. Paupertatem times? sed beatos pauperes Chrillus
appellat. Labore terres? nemo athleta sine sudore coro-
natur. De cibo cogitas? sed fides famem non timet. Supra
nudam metuis humum exesa ieiunijs membra collidere?
Matth. 5. sed Dominus tecum iacet. Squallida capitis horret inculta
cefaries? sed caput tuum Christus est. Infinita eremi vasti-
tas terret? Sed tu Paradisum mente deambula. Quoties-
cunque illuc mente conscenderis, toties in eremo non
eris. Scabra sine balneis attrahitur cutis: sed qui in Chri-
sto semel lotus est, non habet necesse iterum lapare. Et *Iohan. 13.*
breuiter ad cuncta audias Apostolum respōdentem: Non
sunt condigna, inquit, passionis huius seculi ad superuen-
Rom. 8. turam gloriam quæ reuelabitur in nobis. Delicatus es,
frater, si & hic vis gaudere cum seculo, & postea regnare
cum Christo. Beatus seruus, quem Dominus inuenit vi-
gilantem. *Hieron. Epist. ad Heliodorum.*

Idem. Iste vero Hieronymus in illa, in qua hæc scripsit, *Hieronymus.*
eremo, in illa, inquā (ut ipse ait) vasta solitudine, quæ solis
exusta ardoribus horridum monachis præstabat habita-
culum, annos quatuor moratus est, Scorpionum tantum
& ferarum socius, sacco vestitus, humi cubans, aquam fri-
gidam bibens, & cibis crudis vtens, coctumque comedere
luxuriz deputans, carnis lasciuientis pugnas hebdomada-
rum interdum inedia vincens. Et tamen inter has tantas
corporis fatigationes, adeo spiritu exultabat, ut diceret:
Oppidū mihi carcer, solitudo paradisi est. Post hæc cum
ad Bethlehem accessisset, & constructo monasterio cum
fratribus habitaret, flens fateri solebat, se iam nō esse eum
qui fuerat: adeo in solitudine sibi melius fuisse existima-
uit. Post labores, inquit, & lachrymas, & cælo inhærentes
oculos,

oculos, nonnunquam mihi videbar agminibus interesse Angelorum, & lætus gaudensque cantabam: Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus. Hieron. Epist. 22. ad Eustoch.

Cant. 1.

Martius
Eremita.

Hic equidem dubitauerim, quin pari consolatione perfrui solitus sit etiam Martius ille, quem Gregorius in Matheo Campanie monte vitam duxisse tradit. Etenim tanti solitudinem fecit, ut nequando villa vel rerum difficultate, vel demonum molestia superatus inde recederet, ad ferream catenam, quam saxo affixerat, vix solubili compede ipse se deuinxerit. Attamen Beatus Benedictus Abbas ubi id rescivit, volens ut iugis in deserto commoratio consuetudine potius viri, quam ferreis nexibus ascribi posset, protinus nuntium ad eum misit, inquiens: Si seruus Dei es, non te teneat catena ferrea, sed catena Christi. Quam obrem ille vincula quidem deposuit, sed tamē speluncam ingressus, aditu obstruso habitare coepit. Deinde etiam discipulos aliquot secum adunauit, multisque præterea miraculis nobilitatus est, atque inter Sanctos habitus. Nunc spatia metitur Paradisi, qui tam angustè habitauit in terris. Gregor. Dial. lib. 3. c. 16.

Anachoreta.

Fvisse etiam quoddam monachorum genus legimus, qui per diuersa solitudinum loca errantes ac vagi, sedibus semper incertis, ne ab hominibus conuenturi possent, peregrinabantur. Hos quia procul secedebant, Anachoretas appellatos. Alios ex illis pane & sale ad desertum secū delato viderat, alios verò herbas tantum & radices pro cibis habuisse. Tanta vita asperitas intolerabilis propterea videretur, nisi etiam intolerabilia, tolerabilia fecisset Dei amor, & Dei timor. Isidor. de Off. Eccl. lib. 2. c. 17.

Femina.

Maria Mag-
dalena.

Sveticianus aliquot etiam infirmioris sexus exempla, ut appareat, foeminas quoque habere de Sanctarum collegio duces, quas ad eremum sequi secundum diuinæ gratiæ donū, aut optent tantum, aut simul & possint. Maria Magdalena omnia peccata sibi dimissa esse iam pridem audierat, optimam partem, quæ non auferretur ab ea.

ab ea, Domino attestante, se elegisse cognouerat, resurgentem Dominum prima videre meruerat, pro amore illius omnia contemplerat. Denique apud Massiliam Galliarum urbem inanum Deorum simulachra, Christi prædicatione iam prostrauerat, salutarisque Crucis vexillum crexerat, necdum tamen se fecisse satis putauit, donec solitudinis angustijs, carnem suam aliquando delicti ream, macerasset afflissetque. Annos itaque triginta nulli hominum visa, nulli cognita vixit in deserto, non humano cibo, sed Angelicis fomentis assidue sustentata, ut ex hoc intelligas, Angelorum ministeria promereri, quisquis propter Deum declinauerit hominū consortia. Die verò obitus sui imminente sacram communionem de manu Maximini Episcopi accepit, ne sine illo ad cælum ascenderet, cui in terra toto corde, totis viribus seruierat, fidem ipsius in urbibus prædicando, gloriam in solitudine meditando. Iacob. de Vorag. Episc. Iannien.

Luca 10.
Marci 16.
Iohan. 20.

Maria Aegyptiaca cum corpus suum vulgaret, viuens mortua erat. Sed qui venit querere quod petierat, & non iustos, sed peccatores vocare ad poenitentiam, ipse tandem cordis eius domum ingressus, ait: Puella, tibi dico, surge. Et confectum surrexit, quæ diu iacuerat in impudicitiae coeno. Surrexit, ut Iesum, quem in delicijs amiserat, in amaritudine animæ suæ quæreret. Cum enim de Alexandria Ierosolymam venisset, non potuit Templum Dei ingredi. Vique inuisibili inhibita, subsistit in limine, miratur, stupet, erubescit, & pedem inuita refert. Vbi recognouit, sacro aditū se indignam, quod prophanis vitæ oblectamentibus esset polluta: nequiter actæ atatis poenitudine grauitè angustia animo coepit, & lachrymas effudit, decernens ibi turpitudini finem imponere, ubi Dei erga se indignationem coeperat experiri. Rursumque tetrato ingressu, liberè absque impedimento introiit. Mox ante Crucem Domini suppliciter prostrata, tamdiu flere non destitit, donec audiuit, si saluti suæ consultum vellet, Iordanem transiret. Transmisso ergo Iordane, desertum penetrauit, iam aliam vitam, alios mores sequens, quam quos ad eam usque diem

Maria Aegy-
ptiaca,
Luca 19.
Marci 2.
Matth. 9.
Marci 5.
Luca 8.

diem non deferuerat. Iam primum caput illud, quod septem
margaritis & auro ornauerat, cœli obiecit iniuriam, nullo
tecto cœrentia, crines quos frequenter calamistro intortos
crispauerat, cum defecisset, pedibus conculcandos pro-
iecit. Pacem, quam pluries cerussa, & purpuris fucue-
rat, lacrymis rigauit, & solis excoxit ardoribus. Pectus,
quod fasciis papillarum tumorem cohibentibus astrin-
gere consueuerat, pugnis diuerberauit. Totum denique
corpus, quod prius omni voluptatum genere distulerat,
extenuauit ieiunijs, vexauit vigilijs, fatigauit laboribus,
solicitaui assiduitate orationum, deuoluisti nuditate,
oppressit inopia. Sic penitus immutatam post quadragesi-
mum cœtionis suæ annum, Zozimas Abbas (dum forte
per desertum illud solus incederet) uidit, deprehenditque
orantem procul à terra subleuari, trans flumen euntem
super aquas siccis uestigijs ambulare. Ad tantam perfe-
ctionem eremi cultrix deuenit, tam dispersa urbiū
cultrix. In uitis PP.

Periculū vite
solitariae.
Ecl. 4.

Hieron. ad
Heliodorū.

VERVM ne quis solitariae vitæ affectione incautus, in
laqueum incidat diaboli, cum scriptum sit: Vx soli, quia
cum ceciderit, non habet subleuantem: Ante præparet
domi viatica virtutum, qui vult diu vagari peregre foris.
Exerceatur prius in simulachro pugnae, qui ad singulare
certamen callidissimi hostis cupit prodire. Hoc cōgrediēdi
gentis veteranos desiderat, nō tyrones. De ludo monaste-
riorū Hieronymus noster inquit: Volumus huiusmodi
egredi milites, quos eremi dura rudimēta nō terreāt, qui
specimen conuersationis suæ multo tēpore dederint, qui
omnium fuerint minimi, vt primi omnium fierent, quos
nec esuries aliquando, nec saturitas superauit, qui pauper-
tate letantur. Quorum habitus, sermo, vultus, incessus,
doctrina virtutum est, qui nesciunt secundum quosdam
ineptos homines, dæmonum pugnantium contra se por-
tentia confingere, vt apud imperitos & viles homines mi-
raculum sui faciant, & exinde lucra secēdantur. Qui ergo
talis erit, qualem hic Ecclesiae nostrae Plato luculentè
expli-

DE VIGIL. ET SOMNO. LIBER I. 77
explicuit, huius solitudo non periculum, sed periculorum
effugium erit, & pappis diu in alto iactate portus, & animi
soli Deo vacantis quies, & locus myrrha, stacte, cassia, om-
nibus sanctimoniarum aromatis fragrans, manna inuisibi-
lis rore perfusus, sanctiq; Spiritus lumine illustratus, no-
ctes quoq; lucidas habēs, & iam quidā in terra paradus.

De Vigilijs, & Somno & Seratu.
Caput X.

QVONIAM verò siue quis in solitudine solus, siue
cum multis in monasterio, vitam ducere cōstituerit,
in primis eniti debet, ne somnolentiae deditus, ad ea
quae religiosè obeunda sunt segniter exurgens, ignaua
cunctatione obtorpescat: qua cura, quo studio, sacras vi-
gilijs obseruariat, qualibus etiam stratis vsi sint, ac quam
minimum sopori indulerint hi, quos veniens Dominus
inuenit vigilantes, hinc iam perscrutemur. Lucas.

TRADITVM est, in ea eremo, cui Euagrius Abbas
perstitit, fuisse monachos, qui sedendo somnum caperent,
nō iacendo, magis repugnantes sopori, quam dormien-
tes. Hi profecto iure suo dicere poterant: Omnes nos filij
Lucis & filij diei sumus, nō noctis, neque tenebrarū. Igitur
nō dormiamus sicut ceteri, sed vigilemus & sobrij simus. Eremita.

BEATVM Hilarionem, Hieronymus refert, super nuda
humo stratuque iunco vsque ad mortem cubitalle. Scie-
bat enim eos, qui exquisitoribus culcitra per luxum vtun-
tur, Prophetæ verbis deuoueri, dum ait: Vx vobis, qui
dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis veitis.
Hieron. in vita eius. c. 3. Hilariō.

PASTVM quoque, quamdiu in eremo moratus est,
nudum, atque interdū sparsis ex industria scrupulis aspe-
ratum solum lectus fuit. Quid hoc est, nisi nolle inquam
ita resolutum corpore obdormiscere, vt mens ad Deum nō
vigilet? Hinc sanè & Isaias Propheta semper cum Deo esse
anhelans ait: Anima mea desiderauit te in nocte, sed &
spiritu

78 DE VIGILIIS, ET SOMNO.
spiritu meo in precordijs meis de mane vigilabo ad te.
In vita PP.

Honophrius.

HONOPHRIUS verò neque tectum vllum, neq; ceterus quietis locus fuit. Ibi solus erat, vbi per desertum vaganti nox occurrisset. Sed & ipsa quoque nox per uigilio magis quam dormitione peragebatur, ut illud seruaret à Propheta dictum: In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum. In vita PP.

Psalm. 13.

Arsenius.

ARSENIUS tam breui quidem somno naturæ satisfecit, ut etiam dicere solitus sit: Monacho satis esse, si horam vnam dormierit. Surreptenti somno obnixè repugnans, illum improbum seruum appellabat, quoniam non vocatis sese ingereret, & inuitum traheret ad quiescendum. Sabbatis omnibus hoc diligentissimè obseruauit, ut cum occidente sole orare cœpisset, non nisi ex oriente cessaret. Itaque semper sic cum somno pugnavit, ut sabbatorum noctibus nihil ei cederet, alijs tam parū, ut etiam naturam vicisse videretur. Metaphrast. & Sur. Tom. 4.

Hieronymus.

BEATUS Hieronymus ad Eustochium virginem scribens, dum quibus in eremo corporis fatigationibus contra urbanarum voluptatum cogitationem contenderit, enarrat, de ipsa etiam cubandi austeritate mentionem faciens: Si quando, inquit, repugnantem somnus immineas oppressisset, nuda humo vix ossa harentia collidebā. Et quam secum se arbitratur, si vel in stratis paleis, vel vili tomento cubitauerit, vel plusculum, quam compellit necessitas, quieti indulserit? Non potest resistere diabolo, qui facile superatur à somno. Hieron. ad Eustoch.

Martinus

Episcopus.

PROPTEREA quidem Martinus quoque Turonensis Episcopus (sicut de illo Eusebius ad Seuerum scribens testatur) substrato humi cilicio cubans, frangebatur somni molliem leetuli rigore. Itaque nunquam tam altè conuersus est, ut sentire non posset furem illum, qui per fesso pariete pedetentim ingrediens exilat stertentium dormientem. Diabolus enim semper vigilat, ut eos, qui non vigilantes perlat, perimat, & inacet. Sener. Sulp. Dial. 2.

Idem

ET STRATV. LIBER I.

79 Idem.
Idem sanctissimus Præsul, cum in monasterio quodam sue diocesis reuerenter susceptus, hora quiescendi cellam ingrederetur, cubili paulo apparatus instructo offensus, stragula, paleisq; enectit, & in nudis tabulis (sicut vestitus erat) sese collocavit. Iamq; delibutis leni sopore membris quiescebat, cum stramenta, quæ eiecerat, igni succensa iacentem excitauerunt. Illico exurgens ac trepidans cum cella exitum, per quem effugeret, summo omnia inuoluente, non inuenisset, ad orationem se vertit. Mox flammæ vis illa omnis extincta, fumusq; consumptus illæsum reliquerunt. Eripletum est in eo illud Prophetæ dictum: Probasti cor meum Domine, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. Potuit quidem illi quiescenti turbare somnū repetitus ardor, nocere non potuit: quoniam qui sic dormiunt, Dominus pro eis vigilat. Ibid.

Psalm. 19.

Bernardus

Abbas.

BERNARDVS Abbas & ipse præcipuus vigiliarum obseruator, dum ad eas capeffendas alios hortatur, dicere solebat: Dormientem monachum Deo mortuum esse, nec sibi, nec vili vtilem. Huic sententiæ si contrariam apponere voluerimus, dicendum erit: Vigilantem monachum Deo viuere, nec non & sibi, & alijs vtili esse. Iam ex hac oppositæ inter se diuersitatis comparatione nemo ignorare poterit, nisi qui animo magis quam oculis dormitauerit, quantum vigilia sopori præferat: quantum hæc viuere, quantum ille viciat: quam alicui appetenda, alter fugiendus sit. Bernardi lib. 1. c. 4.

Idem quoque conuersationis eorum quibus præerat, Idem.
non sequis speculator, si quem ex fratribus aliquando stertentem perlensisset, parū religiose illum dormire aiebat, modum, modestiamq; ab eis exigens, sicuti ceteris in rebus, ita etiam in dormiendo. Quod si brevis etiam somni ronebus vitis religionis vitio datur: quomodo non dabitur nimia dormitio? Cui quātuncunq; temporis indultum fuerit, tantum à spiritualium actionū exercitatione computabitur cessatū. Scriptum autem est: Mane semina sementium, & vespere ne cesset manus tua. Ibidem.

Gaz.

DE VIGILIIS, ET SOMNO

Germanus
Episcopus.

GERMANUS Antiochenensis Episcopus, lectulorum suum cilicio saccoque & cinere stravit, ut non lectum, sed luctum, & doloris potius, quam quietis locum diceret. Insuper ipse quoque (ut in vita eius scriptum legitur) sic iacens identidem suspirare ingemiscereque audiebatur, ita ut cum parumper iacisset (ad nocturnas enim ceremonias celebrandas primus exurgebat) multo minus dormire putaretur, quam prius quam iacuerat. O te felicem, Germane, qui in cinere dormies, in vitam evigilasti sempiternam, ascendens ad illud Christi Beatorumque omnium immensum, inestimabile, coeleste diuinumque contubernium! Quam exigui temporis labor, quam ingentis iocunditatis tibi peperit quietem? *Hericus Monach. h. in vita Germani ad Car. Cal. Sur. Tom. 4.*

Vincenium Prædicator. Ad quam perveniendi cupiditate incensus non mediocriter Ordinis Prædicatorum ornamentum Vincenium diem penè totum sermonibus ad populum faciendis, noctem multam obsecrationibus lectionibusque, partem eius minimam somno dicitur impendisse. Cubitasse autem, cum durius, farnetis substratis: cum mollius, paleis: cum honestius, sacco. *Sur. Tom. 2.*

Petrus Prædicator.

PETRUS quoque eiusdem & ordinis & sanctitatis vir, dum etiam ipse interdum prædicando exeat, & noctem deprecando, psallendo, legendoque vigilat, ad martyrii usque palmam pervenit, & quia per omnia sanctorum Apostolorum vitam exprefferat, ad eorum prouectus est & gloriam. *Antonin. Hist. part. 3.*

Bernardinus.

BERNARDINUS verò nec ideo illis (mea quidem sententia) minor, quia de collegio Minorum fuit, etiam antequam religionem profiteretur, religiosi vitam vixit. Quodque ad rem pertinet, tunc quoque ad offerendum Deo laudis sacrificium noctu consurgens, ne quiete occuparetur, contemptis lecti stratis, super pavimento vestitus iacere consueverat. Cum hoc vigiliarum præludio ad monasterium venit, tanto deinde minus somno concessurus, quando perfectius vivendi subibat institutum.

Et quomodo

ET STRATA, LOBERTA

Et quoniam sacris initiatus omni sanctitatis genere præcelluit, etiam vigilantissimum fuisse nemo dubitat. Quod ergo noctu didicerat vigilando, hoc die alios docuit prædicando. Multosque qui peccatorum oppressi veterino, in morte dormiebant, excitavit in salutem. Dederat enim Dominus verbū evangelizanti, dederat voci illius vocem virtutis. Nisi somni semper paucissimus fuisset, nunquam tantum in Dei servitio profecisset. *Anton. Hist. part. 3.*

PROFONAMUS & sceminis quæ sequantur exempla, quibus attendentes, somnolentia grauedinem possint discutere.

PAULA illa Romana, quæ summam generis nobilitatem superavit vitæ sanctitate, in gravissima etiam sebia (ut Hieronymus inquit) mollia lectuli strata non habuit, sed super durissimam humum in stragulis cilicinis quiebat; si tamen illa quies dicenda est, quæ iugibus penè orationibus dies noctesque iungebat, illud implens de Psalterio: Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. *Hieron. de laudib. Paulæ.*

IDEA autor Asellæ virginis sanctitatem effrensas laudibus, ait: Vnius cellula clausa angustius, latitudine Paradisi fruebatur: idem terre solum & orationis locus extitit & quietis. *Hieron. Epist. ad Asellam.*

LEGIMUS etiam in monasterio illo Thebaidis, in quo Euphrasia Virgo summis effulsit virtutibus, moris fuisse, in terra cilicino stragulo lecta cubitare, ac quoties aliqua sororum minus pudici somni præstigijs ludificata se cognouisset, Abbatissæ confiteri, & quantum visa displicerent, cinere stratis insperso testari. Quis igitur dubitat, quin ijs, quæ somniatum crimen ut commissum dolebant, dormitio ipsa multo plus sollicitudinis attulerit, quam quietis: semper verentibus, ne quam eiusmodi somnorum speciem menti obuersari contingat. Præter hæc autem Euphrasia, cum quicquam tale per quietem passa fuisset, biduanis, triduanisque ieiunijs sese macerabat, ut in cinere iacens, etiam cum obdormiuisset, cibos potius quam

Psalm. 67.

Famina.

Paula.

Psalm. 67.

Asella Virgo.

Virgines Deo dicant.

Euphrasia.

DE VIGILIIS ET SOMNO

quàm abominaciones somniaret. In vii. PP. in vita Ephraim.

Othilia 16.
bassia.

NON tamè minori curæ Othiliæ virginis vigilias fuisse accepimus. Cui quamvis Monasterij in quodam Bauariæ mōte sitipposita esset, prostragulo vsina pellis, pro puluillo saxum erat. Solebat enim, uti in cæteris religiosæ cōuersationis laboribus, ita & in hac parte grauius onus subiijpsi, quàm alijs, quibus præerat, virginibus imponere. Super vsi autem pelle cubans, magisq; vigiliæ, quàm somno indulgens, concupiscit vsu illud, quem David ty-

6. Reg. 17. pum gerens CHRISTI, scribitur interfecisse, & de quo per Ieremiam dicitur: Vrsus insidians factus est mihi.

Iren. 3.

Ephes. 3.

Apocal. 14.

Subertatio.

Matth. 25.

Mart. 3.

Lapidem verò capiti supponens, placuit lapidi illi, qui factus est in capite anguli, qui fecit vtraque vnum, cui nunc inseparabiliter iuncta, & ipsum, quocumq; ierit, sequens concinit canticum nouum, quod in Apocalypsi nemo potest dicere, nisi fuerit virgo. Virginitas autem ipsa in tātis quidem veritatibus periculis, ut ne quando corrumpatur, custodiri à vigilantibus raro potest, & somnolentis nunquam. Iacob. de Vor. Episc. Ianuens.

Non igitur, siue virgines, siue viduæ, quæcunque essis quibus castitatis & sanctimonie amor inest, quæque integritatem mentis ac corporis obseruare proponitis, iam suscipite tale vigilandi studiū, si talem à Deo consequi exoptatis mercedem. Preparate lampades vestras, ut cum Sponsi aduentū media nocte repente irruens clamor nūtiauerit, promptum vobis sit obuiam illi procedere, eunt illo ad nuptias introire, per illum supernæ celestisq; celebritatis gaudijs perpetuo frui. At contra caute maxime & enitimini, ne quando in illam fatuarum virginū sortem concedatis, quæ veniente Sponso dormitauerunt & dormierunt, seriusque quàm oportuit excitatæ, tunc demum oleum emere volebant, cum peractis mundinis iam nemo esset qui venderet. Extinctis iam lampadibus in tenebris remanentes, aditū beatitudinis indignæ, somnolentiæ suæ poenas dederunt. Vigilate itaque, ait Saluator noster, quia

ET STRATV. LIBER II.

87.

quā nescitis quando Dominus domus veniet: sero, an media nocte, an gallicantu, an mane: ne cum venerit repente, inueniat vos dormientes. Præcipue autem noctibus vigilandū esse etiā Prophetæ exemplo admonemur, qui in Psalmis ait: Memor fui in nocte nominis tui, Domine: & custodini legē tuā. Media nocte surgebā ad cōfitemdum tibi. In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominū. Isaias quoq;: Anima mea, inquit, desiderauit te in nocte. Et itē Ieremias: Cōsurge, lauda in nocte, in principio vigiliarum effunde sicut aquam cor tuum in cōspectu Domini: leua ad eum manus pro anima paruulorum tuorum. Quid multa? Ipsius noctis silentium, quiesq; actionum, ad contemplanda cælestia, ad preces Deo offerendas, nos hortantur, ut scilicet à terra prorsus abstracti, atq; mundo ipso altius mente sublati, soli iungamur Deo.

Psal. 118.

Psal. 133.

Isa. 26.

Thre. 2.

Thre. 2.

LIBER

SECUNDVS

De cura & modo orandi.

Cap. I.

GE igitur, hinc iam sanctarum precum exempla perscrutemur, deinceps etiam contemplationis altitudinem ostensuri, qua diuini homines in terra degentes, mente cælos permeabant. Hi verò quātū orandi studio dediti fuerint, vel quam efficaciter orarint, vel quātas inter orandum diaboli molestias tolerarint, si quō considerare non piguerit, nec imitari fortasse pigebit. Quandoquidem nihil est, quod petēti salubre futurum sit, ut illud non impetret oratio, dicente Domino: Petite, & dabitur vobis: quærte, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, accipit: & qui quærte, inuenit, & pulsanti aperietur.

Matth. 7.

DE CVRA ET MODO

May. 1. DVX Israëliti populi Moyses, quam olim sollicitè pro eorum delictis Domino supplicavit, ipse confitetur, dicens: **Deut. 9.** Et iacui cora Domino xl. diebus ac noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar, ne deleteret vos, ut fuerat comminatus. Vtinam nos nostris peccatis tam impense atq; per seueranter veniam posceremus, quam ille alienis. **Deut. 9.** **David Rex.** **Sept. 11.** in die laudem Domino dicens, ipse sanctus Propheta David, septem Canonicarum Horarum, quas nunc servat Ecclesia, orandi documentum reliquit. Quali autem quantoque mentis affectu orauerit, testatur, dicens: **Psal. 118.** Deprecatus sum faciem tuam ex toto corde meo. Et item: Clamaui in toto corde: exaudi me, Domine. In corde ad Dominum clamant, qui ardentè orant: non qui tantum vocibus obstrepuunt, & quod labijs volunt, mente non concipiunt.

Salomon Rex. **Sapient. 8.** **Po. 1.** illum Salomon omnium Iudæ regum sapientissimus, in eo libro (si modò illius liber est) qui Sapientie inscribitur: Adj, inquit, Dominum, & deprecatus sum illum, & dixi ex totis præcordijs meis. Ex toto quippe corde rogandus est, qui ex toto corde præcipitur diligendus. Negligenter autem orantes, & eum à quo aliquid petunt, parum reuereri, & id, quod petunt, non satis magnipendere arguuntur, ideoq; nec impetrant. Reprobatur enim eiulmodi rogator, dicente Domino in Apocalypsi: **Apocal. 3.** Quia trepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te quomodo ex ore meo.

Daniel. **Daniel. 6.** **Vt. 1.** desideriorum Daniel ingressus coenaculum, id est, superiorem partem adium, apertis fenestris contra Ierusalem, ter in die statutis horis genua sua flexisse, & adorasse Deum suum dicitur. Hinc tu quoties orare volueris, domum Dei ingressus, mente celum conscende, apertisque fenestris, puræ, sinceraeque intentionis Spiritui sancto ad cor tuum aditum para, & semper ad coelestem Ierusalem animo conuersus terrena contemne, ac die vno ter genua flectens, Trinitatem Personarum, Unitatemque substantiæ in Deo crede, confitere, adora. **Daniel. 6.**

Tobias

ORANDI. LIBER IV.

Tobias cum lachrymis orasse perhibetur, & cum **Tobias Pater.** casu quodam oculos amisisset, ab Angelo Raphaële de celo **Tobie. 2.** in terras misso, meruit curari, adeo inter orandum illi fuisse profuit. **Tob. 2.**

Tobia autem filio eius, etiā nuptiarum celebritatē **Tob. 3.** sacris precationibus placuit initiari. Cū Sara enim vxore sua, priusquam copulæ coniugali operam darent, tres noctes totas in cubiculo simul orando consumpserunt. Inde illa, quæ primo statim concubitu iam septem extulerat viros, cum hoc postremo diu feliciter vixit. **Tob. 8.**

Po. 5. hæc quoque & pater à caritate, & filius ab intertione liberari, ut pro beneficio gratias ageret, uterq; **Idem pater & filius.** in faciem se prosternentes, per horas tres benedixerunt Deum. Et cum exurrexissent (ut ait Scriptura) narrauerunt **Tob. 12.** omnia mirabilia eius, ut scias, peractis etiam precibus, à laudibus Creatoris non esse cessandū. Præterea orationes eorum coram Deo ab Angelo oblatas fuisse legimus, ne quid precemur, nisi quod Angelorum relatione dignū sit, quodque Dei aures delectet audire. **Tob. 12.**

Delectat autem illum, quicquid de Scripturarum **Quibus verbis** fontibus haustum orando effundimus, quod Prophetæ, **orandum.** quod Apostoli nobis tradiderunt, sed præcipue quod Dominus noster Iesus Christus. Ipse enim est Patris Verbum, **Iesus Christus** ipse Filius suus dilectus, in quo sibi bene complacuit, ipsum audiamus.

Si c. inquit, orabit: Pater noster, qui es in cælis. Si **Matth. 6.** Pater in cælis, filij quæ sursum sunt querant, quæ sursum **Coloss. 3.** sunt sapiant, non quæ super terram. Sanctificetur nomen tuum. Ita, ne quid à nobis existimetur sanctius. Fiaciat regnum tuum. Ne in nobis regnet peccatum, Fiaciat voluntas tua sicut in celo & in terra. Quoniam qui facit voluntatem tuam, manet in æternum, Panem nostrum supersubstantialem vel quotidianum da nobis hodie. Panem qui de celo descendit. Nostrum, quia pro nobis oblatus est. Supersubstantialem, quia omnibus substantijs, omnibus præeminet creaturis. Vel quotidianum: quia Christus Iesus heri & hodie

hodie, ipse & in secula. Da nobis hodie. Da semper, ne unquam separemur ab eo: quoties enim separamur, toties deficimus in via. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, ut cum ignouerimus in nos peccatibus, tu nobis ignoscas quicquid peccauimus tibi. Et ne nos inducas in tentatione, id est, ne patiaris nos tentari supra id quod possumus, sed facias cum tentatione prouentum, ut possumus sustinere. Sed libera nos a malo, ut tandem sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus tibi, in sanctitate & iustitia coram te, omnibus diebus nostris, Amen.

Luc. 1.

Iesus Christus

Fides Spes.

Matth. 21.

Luc. 12.

Charitas.

Marc. 11.

Humilitas

orantis.

VERVM Tamen idem Saluator noster ac Dominus, sicut nos orare docuit, ita etiam ante oratione ut pie nos prepararemus, iubet: fidem, spem, charitate exigens a nobis. Fidem ibi: Omnia quaecunque petieritis in oratione credentes, accipietis. Spem ibi: Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Charitatem ibi: Cum stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis aduersus aliquem.

Quo deinde corporis gestu, quaque humilitate orandum esset, suo saepe exemplo monstrauit: Dum (sicut veritatis Scriptores retulerunt) nunc procidens in faciem, nunc positus genibus, nunc eleuatis in celum oculis obsecrat Patrem.

Locus.

Matth. 21.

Matth. 6.

Matth. 14.

Tempus.

Matth. 14.

Luc. 6.

Marc. 1.

Luc. 21.

Perseuerantia

LOCVM quoque orantibus aptum designauit, vel dicens: Domus mea, domus orationis vocabitur. Vel monens: Cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito. Vel faciens: Quando dimissa turba ascendit in montem solus orare.

TEMPVS etiam orandi prescripsit, & vespertinum, Vespere facto orans in monte: & nocturnum, pernoctans in oratione: & antelucanum, valde diluculo surgens, & in deserto locum secedens ut ibi oret: & penes contumnum, dicens: Vigilate omni tempore orantes.

ASSIDVITATE denique in orando opus esse, tum verbis docuit, tum exemplo significauit. Dormientibus Apostolis

Apostolis, ipse vigilans iterum & tertio, eundem repetendo sermonem orasse dicitur. Et ut Lucas ait: Factus in agonia prolixius orabat, ne scilicet aliter egisse videretur, quam precepisse. Preceperat autem similitudinem affectus, ac dicens: Si quis nocte intempesta ad amici pulsans fores perseueret, ipsa poscendi improbitate coget illum de stratu suo surgere, & panes quos petierat, sibi mutuo dare. Parabolam etiam proponens iudicis Deum hominesque contemnentis, qui vidua quotidie interpellantis victus tadio, eam ab aduersarij sui calumnia tandem decreuit vindicare: Audite, inquit, quid Iudex iniquitatis dicit; Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis? Non vindictam intelligas contra inimicos, quos diligere iubemur, sed contra tentationes, quibus resistere nemo valet, nisi Domini ope auxilioque adiutus fuerit. Quoad ergo cum his nobis colluctandum est, tandiu & orandum. Neque huic sententiae illam contrariam putemus, quam idem salutis nostrae autor ac doctor protulit, dicens: Orantes autem nolite multum loqui, sicut Ethnici faciunt. Ethnici enim, id est, gentiles longas orationes orabant, orandi affectum non habebant. Itaque non multum orare prohibuit: sed eos, qui labijs multum, corde parum orant, imitari. Ideoque subiunxit: Nolite vos assimilari eis.

SI QVIDAM & Apostoli, postquam ille deuicta morte ad coelos vnde venerat redijt, in Ierusalem reuersi, cum coenaculum ascendissent (ut Lucas in Actis eorum testatur) perseuerantes erant unanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu, & fratribus eius. Inde refert, Spiritum sanctum aduenisse, domum ubi erant sedentes repleuisse, supra singulos eorum linguas tanquam ignis apparuisse, ut intelligas, perseueranti ac iugi oratione Spiritus sancti gratiam conciliari solere. Act. 1. 14.

PETRVS & Iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam, & languido ante vestibulum mendicanti pro elemosyna sanitatem dederunt. Itaque

Abba. 3. documento nobis sunt, ne soli orationi vacantes, miseris
Ecc. 35. cordis in egenos obliuiscamur. Scriptum est enim: Non
apparebis ante conspectum Domini vacuus.

Phariseus
superbus.
Publicanus
humilis.
ARROGANTIAM quoque in orando fugiendam, hu-
militatemque sequendam, hinc Phariseus, hinc Publica-
nus monent, alter insolenter sese efferens, & inani iacta-
tione ceteris praeponens, reprobatur: Alter vero cælum
intueri non aulus, sed in terram pronus pugnus pectus
verberans, redijt (vt veritas ait) iustificatus præ illo. Quia
omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, ex-
altabitur. Oratio humilantis se (vt Ecclesiasticus inquit)
nubes penetrabit. *Luc. 18.*

Paulus Apost.
Bartholomæus
Apostolus.
Iacob. Apostol.
HINC ipse vas electionis Paulus in Apostolorum Ge-
stis vbique memoratur, positis genibus preces Domino
obtulisse. Bartholomæum quoque centies in die, & centies
in nocte flexisse genua, dum orationes iteraret, ferunt. Ia-
cobo Alphaei vtrunq; genu, in modum Camelorum, pro-
cumbendi assiduitate occaluisse. Quod si sic orarunt, qui
iam Spiritus sancti igne excocti omni purius auro renite-
bant: quid nos facere oportet, qui peccatis peccata cumu-
lantes, quotidie diuinā in nos indignationē prouocamus?
Submissius supplicare debet, qui grauius delinquit.

Apollonius
Abbas.
PORRO Bartholomæum imitatus Apollonius Abbas,
& ipse centenis genu flexionibus die noctuq; preces
orationum repetijisse perhibetur. In repetendo assiduitas, in genu fle-
quens re-
petitio.

Antonius
Abbas.
ANTONIVS Abbas, & ipse non nisi submissis geni-
bus orans, sæpe diem noctemque peregisse dicitur preca-
tione perpetua. Nescio quod maius miraculum, an illo
corporis gestu tam diu immorū perstitisse, an tam conti-
nenter orasse? Vtrunque sanè difficile, sed timor gehennæ,
& amor Christi omnem vincunt difficultatem. *Alhanas.*
in vita S. Antonij.

Pasivimus
Abbas.
PASIVIVS quoque Abbas vsque adeo orandi stu-
dio docebatur, vt nulla corporis debilitas animi debilita-
tem coerceret: aduersa valetudine pressus, cum de lectulo
surgere

surgere non valeret, iacens orabat. Iam languor vehemens
expeditius loquendi ademerat facultatem, & tacitus la-
biorum motus etiam tum illū orare testabatur. Denique
discedens anima, non prius orationem, quam corpus reli-
quit. Orantem adhuc Angeli exceperūt, & ad cælum tol-
lentes Domino obtulerunt, vt semper latari possit, eam se
beatitudine impetrasse, quā semper petierat. *In vita PP.*

MOYSEN etiam Abbatem noctem penē totā orando *Moyse Abbas*
peruigilare solitum ferunt, ac dum oraret, recto corpore
patentibus oculis ne sopori succumberet, perstitisse. Sic
superasse Dæmonum tendiculas atque dolos, qui sopitum
voluptuosos phantasmatum imaginibus ad illicita prouo-
cabant. Experimento ergo didicit, quanti momenti illud
Domini præceptum sit: Vigilate, & orate, ne intretis in
tentationem. *Tripart. Hist. lib. 8. c. 1.*

STANTEM atque orantem & Iohannem Abbatem *Iohann. Abbas.*
in superioris Thebaidis eremo, sub quadam caue rupis
fornice, annos treis perseuerasse legimus, nunquam pro-
cubuisse, ne minus orare, quam vellent, cogereetur. quoniā
cubū citius obreperet somnus. Quietis molliem standi
frangebat labor, standi laborem leuabat auditas depre-
candi. Miraculum auxit toto eo tempore nihil gullans,
præterquam Dominicis diebus sacrosanctam Eucharistiæ
communione: quæ illi simul & animæ cibus, & susten-
tamentum corporis erat. *Pallad. Hist. 61.*

PAN obsecrati cura Sisinnij Elpidij Abbatis discipulū *Sisinnius.*
cōmendat. Qui cum annos septē sub illius institutionibus
fuisset cōuersatus, tandē discedēs, & in quodā satis grandi
lapideo monumento se occludens, per triennium semper
rectus orasse dicitur, neq; interim aut sedisse, aut iacuisse;
aut inde pedē extulisse. Quid prius mirer nescio, angustie
habitantem? an immobiliter stantem? an continenter o-
rantem? Cuncta quidem dura, factūque difficilia, nisi quod
corporis lassitudinem animus Deo intentus minus sentire
potuit. Qui enim tam perseueranter orauit, is in cælo ma-
gis quam in sepulchro fuit. *Pallad. Hist. 109.*

Paulus
Abbas.

Oratorum
numeratio.

Isaac Mo-
nachus.

Prone. 19.

Arsenius
Abbas.

Zach. 6.

Stephanus
Presbyter.

DE CURA ET MODO

PAVLVS in sinibus Aphricæ quingentorū monachorū quondam pater, nullo vitæ suæ die quicquam prius egit, quam trecentas orationes genibus prouolutus Domino obulisset, quas, calculos in sinum ingerendo, numerabat. Atque hi multo felicius in sinum iactati sunt, quam illi in scella, quibus in Senatu decerni magistratus solent: alteris terrenus honor queritur, alteris Paulus celestis gloriæ est adeptus. *Hist. tripart. lib. 8. c. 1. Pallad. Hist. 23.*

ISAAC Syrus tunc quidem monachus, deinde etiam ipse Abbas, postquam Spoletum Piceni oppidum appulisset, presbyteros rogauit, ut ibidem orandi, quandiu vellet, copiam sibi concederent, nec sineret interim oranti quinquam impedimento esse. Ea re impetrata, dies treis continuos, & totidem noctes genibus innixus orauit. Hoc quidam hypocrisis vitio deputans, eò processit dementiæ, ut post verborum insultationem etiam colaphum illi incuteret. Sed quoniam parata sunt derisoribus indicia, & mallei percussiones stultorum corporibus: repente maligno arreptus spiritu, vexari coepit. At Isaac pietatis memor, iniuriæ immemor, percussorem suum precatione à supplicio liberauit. Offensamque omnem tunc remisit cum accepit, & eodem die remissam beneficio rependit, ut addito benignæ patientiæ cultu, triduanæ orationis huberior fructus fieret. *Greg. Dial. lib. 3. c. 14.*

ARSENIUM Abbatem (sicuti a libi iam diximus) hunc morem habuisse satis constat, ut vnoquoque Sabbati die submissis genibus à vespere usque manè orationem protelaret, facie semper ad orientem versa, illum adorans orientem, de quo per Prophetam dicitur: Ecce vir, oriens nomen eius. *Metaph. & Sur. Tom. 4.*

SED ne quando (ut vsu venire solet) inter orandum sopore correpti dimidiatas relinquamus preces: Stephani presbyteri Constantinopolitani exemplum nos hortatur. Qui cum totum Psalterium singulis noctibus perlegere moris haberet, atque aliquando citius, quam consueuerat, consopitus ipsum semilectum dimisisset, monitus est à Petro

ORANDI. LIBER II.

Petro Apostolo in somnis, uti surgeret, & ceptum opus intentius perficere curaret. Quæ res argumento est, non nisi peractis finitisque orationibus dandum esse quieti locum. *Nicephor. lib. 22.*

NE quando etiam à Missarum auditione, orante tunc pro nobis Sacerdote, res aliqua non ita necessaria nos abducatur, meminisse debemus, quod quidam à Martino Bituricensi Monacho vocatus, uti die Dominico Missam vnâ secum audiret, nondum finita, ne tardiùs negotio tunc vrgenti occurreret, abire voluit. Sed ascenso equo frustra que calcaribus fatigato, ubi belliam ut inde se moueret compellere nequiuisset, semetipsum reprehendens desiliit, & Missam perfectè integreque audiuit. Atque eodem equo statim, quod optabat, est auectus. Et in tempore domum reuersus, rei gerendæ occasionem non amisit, sed promptiorem expeditioremque, quasi præuenisset, habuit.

HAC eadem in re Iohannis Patriarchæ Alexandrini in primis laudanda est solertia, qua populum, audito Euangelio, mox ab Ecclesia delabi solitum curauit continere. Et ipse enim intermissa celebratione sequi egredientes coepit, dicens: Vbi oues, ibi & pastorem adesse oportere. Hoc modo redargutis pudorem iniecit, ita ut nunquam postea prius ab altari discederent, quam Sacerdos peracto Sacrificio benedictionem daret. *Leontius Episc. In vitu PP.*

ASSIDVVS autem deprecandi labor etiam Bonifacium Episcopum ad cælum, imò supra cælum, ad Dei usque conspectum exaltauit, quotidie duplicatum laudis sacrificium Domino offerentem, Monasticæ enim Canonicalque preces simul iungens, alteras Episcopus factus assumpsit, alteras iam pridem Monachum professus non deseruit. Ad inferiorem Mysiam perueniens, primus Christum predicauit, Rhutenorum regem baptizauit, martyrio coronatus est. *Apud Surium.*

MARTINVS verò Turonensis Episcopus ne tunc quidem, cum quicquid operis manibus exerceret, linguam ab oratione cohibebat, effecitque, ut illud Apostoli præceptum

Martinus
Monachus.

Iohannes
Patriarcha.

Bonifacius
Episcopus.

Martinus
Episcopus.

1. Tob. 5. *Idem.* **P**tem (Sine intermissione orate) illi etiam, qui simpliciter dictū intelligit, à se planè seruatiū nō negent. *Seuer. Sulp.*
Idem. **I**DEM Sanctus diem obitūrus extremū, frigescentibus membris iam immotus iacebat, labia tamen mouebatur. Deniq; orare non destitit, donec subito lumine circumfusus reddidit spiritū. Dum ergo moriendo orat, & orando moritur, mortis tenebras non sensit. *Idem vita Martini.*

Servatius Episcopus. **S**ERVATIO autē Traiectensi Episcopo oranti, igneus supra verticem radius apparuit, qui mox in sublimē euolans, calum petijt, testatus (vt mihi videtur) in ignis specie, orationum eius feruorem; in splendore, vitæ puritatem; in ascensu, meritorum altitudinem. *Gregor. Turon. lib. 2. c. 13.*

Philibertus Abbas. **P**HILIBERTI quoque Abbatis apud Rothomagum (Galliarum urbem) in Ecclesia deprecāris oculi velut duo sydera, fulgere visi sunt, vt ex hoc cognoscas, humiliter intenteq; deprecantium mētis oculos Spiritu sancti fulgore illuminari, ne vnquā obdormiant in morte, ne quando dicat inimicus eorum: Præualui aduersus eos. *Sir. Tom. 4.*

Famina. **N**UNc vt alter etiam sexus sua habeat exempla, foeminarum in orando studia breuiter explicemus.

Anna Elcana. **A**NNA Elcanæ vxor ita ardentè orauit ad Dominum, vt temulēta putaretur. Heli Sacerdoti sibi ebrietatem exprobranti, nihil turbata respondit: Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibi, sed effudi animam meam in cōspectu Domini. Et tunc quidem homo faciem tantū videntē deceptus est, sed scrutator cordis & renum Deus cōpunctionem considerauit orantis, & misertus quod rogabatur concessit, vt quæ propter sterilitatem contemnebatur, propter partū multis matribus honorabilior appareret, edito Samuele Sacerdote simul & Propheta. *1. Reg. 1.*

Sara Tobia. *Tob. 3.* **S**ARA Raguelis filia in superiori cubiculo se recludēs, dies treis in oratione perseuerauit, cibi ac potus experta. Qua solitudine à Domino meruit obtinere, ne priorum virorum interfecit credetur, Tobia viro seruato, cum hoc vnico felici admodum matrimonio iūcta, ad decrepitam vsq; ætatem vixit sine querela. *Tob. 3.*

PORRO

PORRO Iudith oratorium ingressa, cilicio induta, cinere conspersa, in terram prostrata Domino supplicauit, & sola meruit Iudæam vniuersam die vno ab Assyriorum oppressione liberare. Ausa enim facinus omnibus seculis memorandum, inter tot armatorum millia Holophernē ducem sua occidit manu. Quo cæso, reliqui metu perculsi in fugam conuersi sunt. Si sic orauerimus, sternetur Satanas, vitia recedent, malarum tentationum nexus dissoluentur. *Iudith. 9.*

Anna vidua. *Anna vidua filia Phannuel.* *Luc. 2.* **A**NNA viduam in Euangelio legimus de templo nusquam discedentem, ieiunijs & obsecrationibus nocte ac die seruientem, & eodem in Templo vidisse Iesum, viso credidisse, creditum prophetando prædicasse. Tot illi simul attulit bona, nec sola viduitatis castitas, nec solū corporis ieiunium, sed, vtrique accedens etiam assidua deuotæ mentis obsecratio. *Luc. 2.*

Maria virgo. **V**ERUNTAMEN ne continenter orando defatigatus quandoq; concedat animi vigor, & cogitationibus distluat atque dilabatur, rectè Maiores nostri horas diuiserūt, alias orationi, alias actioni, alias verò lectioni. Hinc quidā tradunt, Virginem Beatam, postquam à parētibus in templo cultui diuino fuit dedicata, à manē ad horam tertiam, precibus; à tertia ad nonam, manuum labori, tum sumpto cibo à nona ad vespertinam, Scripturarum meditationi operā dare consueuisse. His vicissitudinum successionibus Deo seruienti, in tantum se à vitio alienam, & virtutibus reformatam præstitit, vt sola eligi mereretur, quæ Deum & hominem pareret, & virgo permaneret. Sic illa igitur sacris virginibus, sicuti est humilitatis integritatisq; & cæterarum virtutum, ita & bene dispensandi temporis exemplum, vt scilicet nec semper orent, nec semper operentur, nec semper legant, & tamen semper hæc omnia, ne quis vnquam sit otio locus. Quoniam multam malitiam (vt Ecclesiastus inquit) docuit otiositas.

Ecclesiast. 33. **I**N orando autem fidem, patientiā, humilitatem, necessaria esse, etiam Chanana mulieris monstrauit euentus: *Mulier Chanana.* *nanda.* à Domino

94 DE ORATIONIS VIRTUTE.

Matth. 13. à Domino sanari posse filiam credidit, & despecta supplicare non destitit, & canibus cōparata non modo non contradixit, sed etiam ad catellorum vilitatem se submisit. Quamobrē audire meruit: O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Sic & tu, quāvis multum aliquid diuq; peturum, nōdum acceperis: petere tamen adhuc ne cesses. Ideo dare differt Dominus, vt perseveranter instanti cumulatius tribuat.

Martha. MARTHA centies per diem, & centies per noctē, submittere genua solitam ferunt, dum illum supra cōelos regnantem adorant, quem in terris morantem suscepisse hospitio, beneficij loco habuit, non iam minus in supplicādo sollicita, quā olim fuerat in ministrando. *Petrus de Natali.*

Trafilla. HYLYSCENODI solitudinis æquē mirandum exemplum in Gregorij Pontificis Dialogo relatum legimus. Ipse enim testatur in vita Trafillæ virginis amica suæ, cum vita defunctam lavare vellent, genibus cubitisque concretam callorum duritiem apparuisse: Palamque factum exanimi iam corporis indicio, quanta illi adhuc vivēti sanctorum precum cura studiumque fuerit. Sic conservatur Virginitas, sic ad celestis thalamū Sponsi pervenitur. *Dialog. lib. 4. c. 16. & Homil. 38. in Evangel.*

Elizabeth. SED neque coniugatis, quō minus orationi animum intendant, maritalem thorum impedimēto esse, Elizabeth Langravij Turingiæ Principis vxor, suo ostēdit exemplo. Impetrata enim a viro noctis continentia, ad orationem secedebat, super pauimentum disento tapetulo cubitans, ne mollius iacētī, altior somnus horas interciperet orādī. Vir quoque sanctitudine illius delectatus, ad ea quæ Dei sunt, magis magisq; inflammabatur. Inde & quod petitus erat, facilius concedere, & ipse mer impēsus orare. Dice-
1. Cor. 7. res eos identidem recordari illud ab Apostolo præceptū: Nolite fraudare invicem, nisi forte ex cōsensu ad tempus, vt vacetis orationi: ita ambo eiusmodi curæ pariter incumbentes, spiritui magis, quā carni serviēbant. Sed illa deinde viduitate facta liberior, tantō soli Deo intenta oravit

ORANDI LIBER II.

95 oravit ardentius, quāto à rebus familiaribus iam aliena vixit expeditius. *Com. in vita Elizabeth.*

De Orationis virtute.

Cap. II.

HACERVS de studio modoque orandi, nunc de orationis vi ac potentia dicemus. Abraam orante, Abimelech Gerare Regis vxor atque ancillæ, cum ante steriles essent, prolem diu optatam susceperunt, & matrū nomine latata sunt. Et nos si digne deprecari fuerimus Dominum, gratia eius repleti, exuberabimus prole virtutum. *Gen. 20.*

Pharaon. PHARAONÆ Egypti Moyses intercedente cessabant, multiplicabatur autem & ingrauescebant, quoties Pharaon ad cordis sui duritiā peruersitatemq; redibat: vt & oratione auerti mala intelligas, & obstinatione augeri. *Exod. 10.*

Idem. IDEM dum populus Israeliticus Iesu duce cōtra Amalechitas decertarent, stans in vertice collis orabat. Cumque manus in cōelum tolleret, vincebant Israelitæ: cum remitteret, superabatur. Perseuerandum enim est, vt vincas. Nam & ipse deinde non lassatis manibus vsq; ad occubitus Solis orans, suorum gladijs terga præbuit hostiū. Ad hæc Dei iram, quoties ille populi flagitijs ac scelere prouocatus excandescēbat, deprecando placuit. Mariam sororem lepra perfulam mundauit, pestilentiam in diffidentes grassaturam inhibuit. In seditionem versos omnes pariter cum Dathan & Abiron repērimus terra hiatus absorbuisset, nisi ipse reliquæ multitudini veniam orando impetrasset. *Exod. 17. Num. 12. 14. 16.*

Postar. RVRSVS cum in illum & Aaron turbæ insurgentes incendio diuinitus excitato disperiret, eius monitu Aaron obtulit thymiana, processit in medium, & cum orasset, flamma sublati, internecio cessauit.

95 DE ORATIONIS VIRTUTE.

Postquam cum in deserto in Deum murmurantem
passim serpentum ichubus sternerentur, supplicante pro
eis Moyse, Deus placatus æneum serpentem in ligno sus-
pendi præcepit, quem percussit dum aspicerent, sanabatur.
Percussum quippe erat humanum genus antiqui serpentis
mortifera seductione, sed Deo miserante Christum in ligno
pendentem vidit, & remedium accepit salutis. Num. 11.
Elia Prophet. AD ORATIONEM Elie Prophetæ annos tres & mē-
ses sex non pluerat super terram, donec rursus orauit, &
cælum dedit pluuiam, & terra fructum suum. Sareptanæ
vidux, quæ illum famis tempore hospitio susceperat, hy-
dria farina non defecit, nec lecythus olei fuit imminutus,
& quæ fame moritura erat, hospitis beneficio vixit. Insu-
per filium suum defunctum, ipsius precatione vitæ restitutum,
accepit. Eodem Propheta inuocante, ignis de ecclo-
lapsus quinquaginta & quinquaginta viros, alios post
4. Reg. 1. lios, ab Ochozia rege ad ipsum comprehendendum missos,
consumpsit. Inuocauit autem ille, non ut se vindicaret, sed
ut Dei veri immensam expauescendamq; potentiam, contra
prauitantes, qui eo relicto Beelzebub Deum Acharon
adorabant, ostenderet. Post hæc Iordanem transurus, co-
mitante se Eliseo, pallio percussit flumen, & diuisis aquis
per se cum alui tramitem, ambo ad ripam vteriorē pe-
4. Reg. 2. uenerunt. Eodemque rursus pallio Eliseus, cum solus re-
neretur, eandem expertus est virtutē. Quod si tanta vis
in Propheta pallio erat, quanto maior in oratione eius?
Quæ etiam rimatus est secreta cæli, & præuidit futura, &
vivens atque sentiens e mortaliū consortio ad Paradisi
loca transferri meruit. In Lib. Reg.
4. Reg. 4. **ELIASAEVS** Propheta apud Ierichontem aquas pota-
tibus noxias, cum orasset, salubres fecit, terra sterilitatem
foecunditate mitauit. Ascendens in Bethel, pueris sibi il-
ludentibus in oleo imprecatu est, non ut suam, sed Dei ini-
uriam vlcisceretur, qui statim ab vris laniati poenas de-
derunt. In Samaria mulieris vidux inopia miseratus, mo-
dico oleo non modica vasa impleuit, ita ut illa eo venditū
& a cre-

LIBER. II.

97

& a creditore se redimeret, & victum, qui satis esset, sibi
filij pararet. In ciuitate Suna mulieri hospite infocun-
da ac sterili, ut viro suo filium pareret, a Domino impetra-
uit. Et eundem puerum postea exanimu ad vitam reuo-
cavit. Reuersus in Galgala, pulmentum amarissimum in
dulce couertit. Panibus viginti hordeaceis viros centum
satiavit, & superfluit. Naaman Syru a lepra curauit. Securis
ferrum in Iordanem delapsu enatare fecit. Obsessus in
Dothaim, aduersarijs subita cæcitate percussis, liberatus
est. Super ossa eius, defuncti proiectum cadaver statim re-
tulit, ut vel hinc facile disci possit, quanta ille virtutis fuerit
viuens, qui mortuus alteri mortuo vitam dedit. Ibidem.

QUO mirum autem, quod Sanctorum quandoq; vel
meritis cedat, vel inuocationibus pareat terrena corpora,
cum ipsi ad obsequendum inclinentur etiam coelestia?
Iosue orante, Sol & Luna immoti steterunt, donec ipse vl-
cisceretur se de inimicis suis. Non fuit (inquit Scriptura) Iosue 10.
ante & postea tam longa dies, obediēte Domino voci
hominis, & pugnante pro Israël. Iosue 10.

Postquam de inimicorum potestate atque iniuria ora-
tione liberari posse, Iosue quoque regis Israël exemplo
apparet. Qui cum suos, eo quod se idolorum cultura pol-
luerant, in ditionem Syrorum redactos vidisset, ad Domi-
num conuersus pro ipsis deprecatus est, & a seruitutis iugo
misericorditer ereptos recepit. 4. Reg. 13.

EZECHIA rege Iuda deprecante, cum in extremo
rerum periculo esset constitutus, nocte vna Angelus Do-
mini percussit in castris Sennacherib centum octoginta
quinque millia Assyriorum. Sicque eum, quem arma ne-
4. Reg. 19. quierant, oratio seruauit. Hinc nos, quoties siue occultis,
siue manifestis demonum oppugnationibus infestabimur,
a Domino auxilium imploremus, & tunc cadent a latere
nostro mille, & decem millia a dextris nostris: ad nos autem
non appropinquabunt. 4. Reg. 19.

Sed neque illud nunc de Ezechia silentio est præter-
mittendum, quod aduersa valetudine grauiter affectus,
cum

DE ORATIONIS VIRTUTE.

cum Isaia prophetate se iamiam decessurum audisset, facie ad parietem versa, multis cum lachrymis Deum rogando, & vitæ longius spatium, & corporis impetravit sanitatem. Nonne magnum hoc & admirabile, vt penitentis oratio mutet Dei lententiam, & quem Deus ipse morti iam addixerat, eum rursus ne ægrotare quidē permittat? 4. Reg. 20.

Certe non parua orationis vim & in Asa rege Iudæ belli euentus ostendit. Cum exigua enim manu obuiam procedens Zare Æthiopum regi, cuius exercitus decies centum millium hominum armatorum, & trecentorum turrium erat, inuocauit Dominum, & repete lymphatico quodam pauore conterriti Æthiopes terga verterunt. Persequenteq; eos Asa à Maresa vsque Gerara, ad internecionem cæsi sunt. Quia Domino cadente, sicut in secundo Paralipomenon libro scriptum legimus, contriti sunt, & exercitu illius præliante. 2. Paral. 14.

ÆQUA sane, sed aliquanto mirabilis, & Iosaphat regi diuinus propitiatus est fauor. Nā cum innumera penē multitudo Moab & Ammon & Idumæorum venissent contra Iudam, proximeq; Ierosolymam castrametati fuissent, Iosaphat metu percussus, nihil aliud nisi Deum deprecari, indictoque ieiunio, se & sua illi impensius commendare. Denique urbem egressus, gladium non eduxit, nec pugna iniit, & hostes mutuis inter se vulneribus ante eum conciderunt. Iudæorumq; tunc labor nō in vincendo, sed in spoliando fuit, cum præda propē mœnia iacentē vix per triduū præ magnitudine auferre quierint. 2. Paral. 20.

Inde quoq; Machabæi orationes, magis quam arma, de hostibus triumpharunt. Sæpē enim peracta prece solius Dei auxilio fretus, ad bellum egrediens parua manu ingentes copias vicit. Cum tribus millibus virorum penē inermium, Gorgæ exercitum quinque millium peditum, & mille equitum, nec minus armis, quam viris munitum, ad Ammaum fudit, fugauitque, & tribus millibus eorum cæsis, victor est reuersus. Iterum cum decē millium manu profectus in Bethoron, Lysiam superauit, cuius copiz erat sexaginta

LIBER. II.

sexaginta millia peditum electorum, & quinque millia equitum. Rursum in Bethoron non plus quam tria millia bellatorum secum habens, cum validissimo Nicanoris exercitu, sicuti confidenter, ita & feliciter confixit. Ea siquidem pugna aduersariorum castra fuisse euerla, Nicanor interfectus, reliqui fugientes à persequentibus cæsi. Has tantas victorias Hebræis olim attulere, non Iudæ pauci milites, sed Iudæ Deo gratæ precēs. 1. Mach. 7.

Et adeo magnificum esse existimatur, hostes vincere, spolijs inimicorum ditari: quanto magnificentius præstabilisq; est, animi magis quam corporis bonis excellere? Sed & hæc quidem à Deo petentibus dari, Sapientie liber testatur, vbi scriptum est: Optaui, & datus est mihi sensus, & inuocaui, & venit in me Spiritus sapientie, & præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse dixi in cōparatione illius. Iacobus verò Apostolus idē asstruens, etiam qualiter petere debeamus docet, cum ait: Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluentē, & nō improperat, & dabitur ei; postulet autem in fide, nihil hēsitans.

Atque quidem Prophetis Christi ventura reuelata fuisse mysteria: Danieli verò etiam annorum numerus, vsq; in diem ipsum quo nasci debuit, indicatus est, fortasse quia sollicitior cæteris, ac submissior ad orandum processerat. Posui, inquit, faciem meam ad Dominum Deū meum, rogare & deprecari in ieiunijs, sacco & cinere. Denique oranti apparens Gabriel Angelus, egressum se dixit, vt doceret illum. Ab exordio precum tuarum, inquit, egressus est sermo: ego autem veni, vt indicarem tibi. Is igitur gratiam recipiet cumulatiorē, qui deuotius rogant. 1. Dan. 9.

Iohanna Prophetam de ventre ceti ad Dominū Deum suum clamasse legimus, & die tertia Domini iussu à pisce in aridam vomitu effusum. Grande profectū miraculū, nūm quod deglutitus tādū intra aliūm vixerit, tūm quod eiectus nūquam vt læderetur impegit. Vtrūque tamē hominis precibus, ab eo qui omnia potest, datum. Iona 3.

DE ORATIONIS VIRTUTE.

109
Et si his, qui sub seruitute legis erant, tanta ac talia concessa sunt: quid eorum precibus non concessum dicemus, quibus sub Euangelio dies illuxit libertatis, de quibus in Psal. dicitur: Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui, Domine, in omni generatione & generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi.

Petrus Apost.
Matth. 16.
Ex his Apostolus Petrus (cui regni cælorum claus date sunt, ligandi atque soluendi ius tributum, cura commissa Ecclesia Dei) claudo eleemosynam petenti, sanitatem dedit. Æneam paralyti laborantem curauit. Dorcam mortuam vitæ restituit. Denique vmbra illius contigisse, ægrotantibus saluti fuit. *Act. 3. 9. & 5.*

Idem.
P O R R O idem in carcere positus, catenis duabus victus, à militibus custoditus, orante pro eo Ecclesia, ab Angelo de cælo missio liberatus est. *Act. 12.*

Andreas Apostolus.
A N D R E A M fratrem eius ferunt, cuidam, cui Nicolao nomen fuit, qui toto vitæ tempore libidinibus deditus, ab his discedere, cum etiam velleret, non poterat: deprecando continentiam à Domino impetrasse, & illum poenitentia ductum, castitatem deinceps perpetuo custodisse. Plerique elata corpora oratione ad vitam reuocarunt: Andreas animam diu in peccatis mortuam suscitauit. *Abdias in vit. Apost.*

Bartholomæus Apost.
B A R T H O L O M A I Apostoli oratio obsessos à demonibus liberauit, Polemi Indi regis filiam lunaticam mentis compotem fecit. *Abdias.*

Iacobus maior Apost.
I A C O B U S Zebedæi filius, dū Herodis Agrippæ iussu decollandus duceretur, paralyticum in via iacentem salutem restituit. Et cum spiculatoris gladius cervici suæ immineret, necis propriæ oblitus, pro alterius sanitate orauit. Vtrunque autem vera charitas faciebat, ut & proximi miseretur, & pro Christo mori non timeret. *Abdias.*

Lebas. Apost.
I O H A N N E S frater eius (quem Iesus amasse plurimum dicitur) cum à Pathmo Ephesum reuerteretur, Drusianam defunctam ab ipso feretro, quo ad sepeliendum

LIBER. IV.

108

dum portabatur, sanam surgere, ac domum redire fecit. Virgulta in aurum, littorales lapillos in gemmas mutauit. Ac ne diuitijs illi opus fuisse putes, eadem rutilum pristinae naturæ formæque restituit. Dianæ Ephesinæ templum funditus evertit, præsentaneum venenū in offensa hausit, eodemque haustu eneetos ad vitam reuocauit. *Abdias.*

Thomas Apost.
T H O M A Didymi deprecatio, Siniticæ oculis captæ visum redintegrait, Idola lapsu præcipiti in puluerem redegit, ut ostenderet, simulachra gentium opera esse manuum hominum. *Abdias.*

Matthæus Apost.
A D M A T T H A I Apostoli inuocationem, Egippti Æthiopæ regis filius, qui fuerat mortuus, exurrexit viuus, morti; pariter & diabolo ereptus, Christo viuere cœpit, cōtemptis idolis Baptismū suscipiens, ac Deo credens. *Abd.*

Iudas Thadæus Apost.
I U D A S Thadæus Abagarum Medorum regem ab elephantis morbo liberauit, credentē baptizauit, corpus vitio, animum erroribus expians atque emundans. *Eusebius.*

Paulus Apost.
P A V L U S vas Spiritus sancto plenum Elimam magum fideles ludificantem ex cecitate danauit ad tempus, ut quantum mētis oculos nō haberet, nec corporis habere posset.

Alban. Alib.
Claudum à natiuitate sanauit. Spiritum phitoncum à muliere expulit. Euticum vitæ, Publij patre sanitati restituit. Sudana & semicinctia à corpore eius ad ægrotos delata morbo liberabant, immundosque spiritus ab obsessis expellebant. Ipse à vipera percussus nihil sensit lationis. Et cum Philippis in carcere, vni cum Sylā Discipulo, compedibus vincti tenerentur, nocteque intempesta Deo laudes concinerent, terra quatitur, carceris ostia aperiantur, vincula soluantur. Postremo à magistratu, cuius iussu in carcerem coniecti fuerant, liberi dimittuntur. *Act. 13. & 16.*

Barnabas Apost.
B A R N A B A S Apostolus Cypri aliquandiu commoratus, morbo affectos, Euangelio Matthæi manu scripto tangens curauit, eum precatus, cuius religionem alituebat curando. *Abdias.*

Paulus.
H A C quidem & alia huiusmodi multa operandi facultatem Discipulis suis concesserat Dominus. Sed ne mi-

Paulus.
racu-

G 3

DE ORATIONIS VIRTUTE.

Ysaiah. 14.
c. 15.

Ysaiah. 4.

Ammon Abb.

Rophilus &
Mercurialis.

Severinus
Abb. 4.

Idem.

raculorum autor ignoraretur, à Deo ea petere credentes voluit. Quodcumque petieritis, inquit, Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in Filio. Et iterum: Quodcumque volueritis, petetis: & fiet vobis. Et quid mirum, quod sic ad nos Filius, si sic etiam ad Filium Pater? Postula à me, inquit, & dabo tibi gentes hereditatē tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Hinc illū in Evangelio non semel orantem legimus, quandoque tamē propria potestate utētem: ut nec solum hominem, nec solum Deum credas, sed Deum & hominem vnum Christum Iesum, doctorem ac Salvatorem nostrum.

Qui tamē ut in Discipulis, ita & in illis, qui postea fuerunt, Sanctus mirabilis apparēs, eadē benignitate votis precibusq; eorum semper fauit, & quicquid petierāt, indulgit. AMMONIS Egyptij Abbatis oratio immanem atque terribilem draconem, & qui iumenta hominesq; enecaret, per medium crepare compulit, puerumq; pelsifero illius afflatu interemptum suscitavit; alteri vitam, alteri mortē dedit. Quoniam qui nocet, mortē dignus est: cui nocetur, miseratione.

ROPHILVS quoque Popiliensis, & Mercurialis Linēsis, ambo Episcopi, draconem æquē pecori atque hominibus infestum, stolis suis non repugnantem, sed quasi mansuetum ligauerunt, ac post se trahentes in puteum altitudinis immensæ, nunquam inde exiturum deiecerunt. Literæ ibidem in lapide incisæ factum hoc indicant, & adhuc exstantes legentibus fidem faciunt.

SEVERINVS in Pannoniæ finibus Abbas, cum Phavianum oppidum Danubio adiacens fame laboraret, eod quod concreto frigorebus siquio frumentariæ naues iter agere nequibant, oratione glaciem soluit, & vectoribus navigationem aperiens, periclitanti oppido incunctanter subuenit, ita ut repentē ingentem inopiam, ingens copia secuta sit. De hoc foris Sur. Tom. 1.

IDEM, quoniam Cuculli castelli agrum locustarum agmina devastabant, iussit omnes loci incolæ vna secum ad Ec-

LIBER. II.

109

ad Ecclesiam pergere. Dumq; ibi simul orarent, omnis illa locustarum tempestas inde sublata fugam fecit. Ac ne casu aliquo discessisse viderentur, pars earum non minima in cuiusdam agro resedit, qui cum alijs ad orandum non venerat. Tantumq; homini illi obfuit non orasse, quantum ceteros orasse iunxit.

ROMUALDVS Abbas (qui Ordinis Camaldulensis fuit autor) cum à Parentio Liburniæ oppido soluens navigaret, & navis magnis fluctibus iactaretur, omnesq; qui cum eo erant de salute desperarent, pelagi ventorumque scruatiam oratione placavit, illum utique deprecatus, qui ventis & mari imperat, & obediunt ei, Pet. Damianus. Math. 8.

Sur. Tom. 3.

GERMANVS quoque Antifiodorensis Episcopus, Britanniam versus ad hæreses extirpandas contendens, vna cum Lupo Episcopo Trecasino, dū navis qua vehabantur, vndis impetu ruentibus, illa tantum non operiretur, manus ambas in cælum sustulit atque oravit. Et continuo ponentibus ventis æquatum salum, tranquillum illis præbuit iter, cursuque, quod volebant, satis prosperè peruenere, Henric. Monach. ad Carol. Caluon.

FANTINVS Syracusanus, cum Messanæ à Stradiconē Præfecto ad Martyrium quæreretur, Angeliq; monitu solus nauiculam ascendens fugeret, iam propè erat, ut ab insequentibus caperetur, quādo Deum precatus, Myopironem illorum stare fecit, ita ut neque velo, neque remis ultra impelli posset. Sicque aduersarijs pro se relictis, Dei quem inuocauit ope periculum euadens, Rhegium vsque delatus est. Apud Aloysium.

IDEM Tabritanæ Calabriæ ciuitatem accedens, cum Balzanio, diuite quidē viro, sed gentili, pro seruo se locasset, ut haberet quo aliorū inopia subueniret: & superbus dominus equos, quos illi pascēdos cōmiserat, strigosiore cernēs, furore concitatus ipsum persequi coepisset, nec ei vsque ad fugam iter patēret: Deum rogauit, & Motabrum æumen, quo includebatur, virga percutiens diuisit,

G 4

atque

184 DE ORATIONIS VIRTUTE.

atque per sicum alucum transiens, persequentis iram rursum iungentibus se aquis, euasit. Persecutor autem praestupore iam placatus, obsecrauit hominem, ut se quoque eodem modo transire faceret, percussioque iterum fluuii, idem secutum est miraculum. Tunc cognita Christi virtute Balzanius credidit, & simul cum multis Baptisma suscepit. Sicque tantum orando mortis periculum effugit, & ijs, quos effugerat, vitam quam non habebant dedit, Moysen nobis Aegyptios fugientem exhibens, nisi quod tunc Pharaonis iussu submersus perijt, Balzanius vero misericorditer seruatus vixit. Iam enim Filius hominis venerat ut saluet, non ut iudicet mundum. *Ibidem.*

Exod. 14.

Iohan. 3.

Faro.

2. Cor. 11.

Hor Abbas.

Basilii
episcopus.

Marc. 16.

Thomas Prae-
dicator.

Admirandum facinus & Faronis Maldensis Episcopi fuit. Etenim submersam in flumine simul cum veloribus nauim, miseratus, cum in ripa se prosternens Deum orasset, ab uno fundo in summas aquas enatare fecit, saluis omnibus qui in ea erant. Tale quid & Apostolo euenisse credimus, qui ad Corinthios scribens ait: Ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui. *Fulgentius Scholast. & Sur. Tom. 5.*

Si neque de illis nunc silendum, qui orando bonarum artium scientias, quibus operam nunquam impenderant, perceperunt. Hor montis Nitrix Abbas literas non didicerat, & oblato sibi libello, cum orasset, legere coepit, ne minus doctrina illi vnius aut alterius horae oratio contulisset, quam alijs multorum annorum studium. *In vita PP.*

Quam autem efficaciter Hor ipse pro sua cruditione orauit, tum pro aliena Magnus Basilii Episcopus, Etenim Eusebii Syriacae solitario Graeci sermonis vnum a Deo precibus impetrauit, cum ille antehac non nisi Syriam linguam, in qua natus erat, habuisset. Impletum est in his illud credentium signum: Linguis loquentur nonis. *In vita PP. & Amphilocho. in vita Basilij.*

Thomas Aquinas Christianae disciplinae egregius philosophus, quoties aut ad legendum accederet, aut disputationem intraret, aut sermone aliquam diuinam tractationis

LIBER. II.

185

tionis assumeret, semper prius orare solitus fertur: Nihil recte auspiciari, nihil agi ratus, sine Maiestatis Diuinae inuocatione, cuius donum est, quicquid bene feceris, bene dixeris, bene cogitaueris. *Anto. Piz. amarus. & alg. Sur. To. 2.*

In eadem sacra Prophetarum Vaticinia legens, incidit in idem locum explicatu difficillimum. Oranti ergo, Petrus & Paulus Apostoli in visu affuerunt, & sensum Scripturae, quam percipere non poterat, aperuerunt. Hanc rem ab ipso adhuc viuentem se audiuisset. Reginaldus frater post obitum eius testatus est. Per orationem igitur, declaratio quoque sermonum tuorum Domine, illuminat, & intellectum dat paruulis. *Ibidem.*

PRATEREA defunctorum animas, quae nondum ita ad purum expiatae sunt, ut caelo dignae habeantur, viuendum orationibus iuuari, non solum Ecclesiae traditione, sed etiam reuelationibus exemplisque Sanctorum constat. Benedictus octauus Pontifex Maximus, postquam vita defunctus est, apparuit Iohanni Portuensi Episcopo, seque ne aeternis poenis addiceretur, Odilonis Cluniacensis Abbatibus intercessionibus consecutum dixit, & tantummodo temporariae afflictioni, donec vitae maculas diluat, deputatum. Id ubi rescivit Abbas, pro illo sollicitius orauit, simulque monachis, ut pariter orarent, iniunxit: & ecce non multo post, idem Benedictus ingenti fulgore renitens, visus est primum Eldeberto monacho, deinde ipsi Odiloni, cui & gratias egit, asserens se suis fratrumque eius precationibus, a poenis Purgatorij ad beatitudinis quiete translatum. *Petr. Damianus. Sur. Tom. 1.*

Idem sanctus Abbas diuinitus monitus, solennes pro mortuis preces die Festum omnium Sanctorum proxime sequentiendas instituit, primusque celebravit. *Ibidem Antonin. part. 2. c. 15. & c. 19.*

ARNULPHVS Turonensis Episcopus, cuiusdam nuper defuncti animam a demonibus ad gehennam tradi vidit, & procidens diuinam clementiam, ut eius miseretur, implorauit. Tum denum reddito corpori spiritu surrexit, qui fuc-

106 DE ORATIONIS VIRTUTE

qui fuerat mortuus, ac se precibus Arnulphi seruatum palam est testatus. *Gregor. Tironens.*

Malach. Episc. MALACHIAS Cneroth Hiberniæ vrbis Episcopus, cuius vitam describit Bernardus Abbas, quotidie pro sorore sua defuncta missale Sacrificium Domino offerebat. Cumq; magnis quibusdā occupationibus impeditus offerre intermisisset, illa per noctem quiescenti apparens, conquesta est, iam triginta dierum in ediam se sustinere (tātum autem teporis ab oblatione Missæ cessatum erat) proinde petens, vt ipse tandem necessitati suæ subueniret. Quo visu ille admonitus, easdem pro sorore supplicationes nullo die celebrans, iterū ipsam vidit, & primū quidē in limine Ecclesiæ stare, deinde Ecclesiā ingredi, postremò altari proximam Albatorū quorundā choro iungi. Quo indicio paruit, ipsam fraternarum precum assiduitate, multo celerius, quam suis meritis purgatam, ad consortium peruenisse Beatorū. Oratio ergo pro defunctis, quemadmodū & cætera pietatis opera, cibis eorū est, quo refocillati agilius illuc se trāsferunt, vbi (vt Ieremias ait) erunt quasi hortus irrigui, & vltiā nō esuriēt. *S. Bernard. Sur. To. 6.*

Oratio pro correctione. SED sicuti mortuis vt purgentur, ita etiā viuīs vt corrigantur, suffragari solet oratio iustorum. Stephanus Abbas ordinis Grandimontensis institutor, dum montis Moreti (qui est in Aquitania) solitudinem incoleret, pro milite quodam, vt flagitium in quo obstinatio videbatur dimitteret, orauit. Hinc ille, qui neq; iam ab eo desistere se posse, neque, si posset, velle dixerat, repente mutatus, peccatum suum fleuit, vitamq; correxit.

Lupus Episc. LVPI Senonum Archiepiscopi oratio, quosdā ex clericis mulierum libidinibus deditos, ad continentiam adduxit. Quosq; dudum meretricius amor graui odio inter se dissidere fecerat, eos illo orante conscientiz stimulus ad poenitentiam, poenitentia ad castitatis studium egit. Conuersis igitur veniamq; potentibus, tam facili Præsulis pietas indulsit, quā ardentem vt conuerterentur orauit. *Sur. Tom. 5.*

EC

LIRER. II.

107

EC ONTRA Geraldus castitatis cultor præcipuus ab ea destitisset, si tentatus ad orationem non contigisset. Cum enim & generis nobilitate, & diuitijs polleret, atq; in cuiusdam villici serui sui filiam oculos coniecisset, forma eius captus, an se illi venereo amore iungeret, deliberare secum cepit; diu voluptas cum honestate contendit, & tandem vicit. Deceuit puellam domi suæ conuenire, sed prius, quā id locisset, orauit. Vbi verò peracta oratione illam adiit, vsque adeo sibi deformis apparuit, vt parentibus eius hāc ipsam esse, quā adāmauerat, vix crederet. Itaque intactam relinquēs, ad se rediit, & turpis propositi poenitēs, filiā dote, patrem libertate donauit, ac deinceps vixit cautijs. Postremò Monachus factus, meruit in catalogum redigi Sanctorū. At si tunc non orasset, cecidisset: si cecidisset, fortasse nec Monachus, nec Sanctus fuisset.

Ansel. Episc. ANSELMVS Episcopus cum fratrem quendā ex languore morti iam proximum, pauitate atque horrore contuti animaduertisset, causam rogauit, & ille respondens, duos ibi lupos adesse dixit, rabida toruitate terribiles, minaciterq; ringentes, & inde se timere ne dilanietur ab eis. Tūc Episcopus pro ipso Dominum orauit, ac post orationem eodem fratre referente audiuit, feras illas bestias discessisse, fugatas flamma ex ore orantis in fulguris morem promicātē. Hoc demum remedio frater pauoris molestia liberatus, ac securior factus, ad Dominum migravit. Quæ res documento est, tunc maxime nobis opus esse precibus Sanctorū, cū à vita discedimus, nullo tēpore acius in nos insurgente dæmonum pugna. *Edmer. Anglus. Sur. Tom. 2.*

Nāc solū dæmones, sed quandoq; etiam homines cū orantibus congregari non ausos legimus. Saunianū martyrem, multos ad fidem Christi à gentilitatis errore miraculorum operationibus conuertentem, Aurelianus Imperator comprehendi iusserat: sed qui missi fuerant, orantē inuenientes, timuerunt ei manus inferre. Alij deinde missi, cum similiter orantē offendissent, & ipsi animis cōcidentes, nec vim interrogare ausi, deprecari hominem coeperunt, vt secum

Geraldus monachus.

Saunianus martyr.

102 DE ORATIONIS VIRTUTE.

ut secum ad Cæsarem pergeret. Exoratus perrexit, & martyrium passus est. Profecto etiam Imperatorem, sicuti & Imperatoris ministros, sola oratione terrere poterat miles Christi, sed pro Christo martyrium pati gloriosius existimauit, quam terrori esse inimicis. *Martyrol. Vsuari.*

Albinus
Episcopus.

CRIMINATIONIBUS quoque circumuentos oratione liberari posse, monstrauit Albinus Andegauensis Episcopus, qui quosdam tenebricosi carceris tristi squalore obfatos cernens, fleuit. Et cum Præsidē, ut dimitterentur, exorare nullo modo potuisset, Deum pro illis precatus est. Fatiscēteque carceris muro omnes euaserunt, Deo Desq; seruo gratias agentes, cuius precibus homo restituit, & lapides paruerunt. *Fortunat. & Sur. Tom. 2.*

Magobona
Episcopus.

MAGOBONUS eiusdem loci Episcopus, & ipse similiter ijs, qui in ergastulis & vinculis detinebantur, liberationem a magistratu frustra contendit, a Deo autem facile impetrauit. Nam dum ipse ante aram suppliciter prouoluit deprecatur, claustra laxantur, compedes ferrei franguntur, & qui vincti erant, liberi euadunt. Itaque quos durus magis, quam iustus, Iudex perdere cogitabat, misericordis hominis oratio seruaui. *Vsuari. Martyrol.*

Lupus
Episcopus.

SED neque Lupi Trecentis Episcopi orantis virtutem tacebimus. Attila ciuitatem eius obsidione cinxerat, cum ille Deum precatus portas aperiri, hostem admitti iussit. Ingressi, omnia exemplo euersuri putabantur: recta pertransierunt, ac veluti per solitudinem iter facientes, nihil prorsus hostiliter egere, nunquam armata manus minus nocuit suis, quam tunc illi alienis. Quid multa? Lupus lapidis omnibus rapaciorē tyrannū, nō bellando, sed Deo supplicando a se repulit procul, & spe prædæ frustratus est. *Turonens. de gloria Confess. lib. 27. 28. & alij Sur. Tom. 4.*

Ita ferē sentiant nostrorum temporū Hæretici. Psalm. 126. Ananias Episcopus.

VANA est ergo sententia dicentium: Non votis, neque supplicijs muliebribus auxilia Deorum parantur; vigilando, agendo, bene consulendo prospere omnia cedunt. Nisi enim Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilant qui custodiunt eam. Quod etiam Aniani Aureliensis Episcopi

exem-

LIBER. II.

109

exemplo probari potest. Hic etiam Gothis Aurelium obfidentibus, vnā cum suis Clericis de muro ipso Sanctos & Sanctas omnes inuocans, Litanias decantabat. Sacerdos autem vnus extaptius, quem ne captiuitatis quidem iugum a procacitate oris coercere poterat, cum fortē in acie vbi proxima versaretur, vocem intendens, ut ab omnibus audiri posset: Cassā, inquit, spe duceris, o Aniane, si verbis abigi posse aduersarios credis: exdem preces validdioribus etiā vrbibus nihil profuerunt. His dictis corruit exanimus, nec vltra quicquā est prolocutus. Posthæc barbaris oppidum inuadentibus, tanta vis aquæ de cœlo cecidit, ut coacti sint dimissa oppugnatione in castra se recipere. Sic misericors & iustus Dominus simul & orantibus assuit, & orationum virtuti detrahentis vltus est scelus. *Gregor. Turon. Hist. lib. 2. c. 7. & Sidonius lib. 8. Epist. penult.*

Si quis igitur, quod facilius Dei gratiam conciliet, de Sanctorum cœtu deligere sibi patronos optauerit, utatur quibus volet, id est, siue illis, quos præcipuos putat, siue illis, quibus hoc priuatim a Domino indultum legimus, ut aduersos casus eorum, qui se inuocauerint, aut imminētes repellant, aut incidentes leuent. Huiusce autem prerogatiuæ hi sunt. Honophrius monachus, cuius in vastissima Ægypti eremo defuncti animam ab Angelis ad cælū ferr: vidit Pafnutius Abbas. Decem millia Martyrum, qui apud Alexandriam pro Christo omnia penē Christi tormenta sibi ab impijs illata cōstanter sustinuerunt. Niceta Martyr Maximiani Nicomedie regis filius, qui & supplicijs, & patri, a quo ea passus est, superstes, populum antē in idolis mortuum docendo, reuiuiscere in Christo fecit. Venerandus Martyr Trecaſij passus, qui de fide ab Angelo meruit instrui, & a Christo ad fluuium Sequanam sibi apparente baptizari, cuius interfecti sanguis interfectori suo Cæsari Aureliano illitus, ut beneficium referret pro iniuria, oculum amissum reparauit. Veneranda Virgo & Martyr, quæ in Gallia Christum prædicando multos vnā secum ad palmā adduxit Martyrij, Antonino Imperatore Ecclesiam perle-

Honofri⁹ Sur.
Tom. 3.
Decem millia
Martyrum.
Niceta Mart.
Metaphr. &
Sur. Tom. 3.
Venerandus
Mart. Hist.
Fran. lib. 1.
c. 13.

Veneranda.

DE ORATIONIS VIRTUTE.

Catharina. persequente. Catharina Virgo & Martyr, per quam Deus
pientia mundi sapientes vicit, & cuius corpus de Alexan-
dria, ubi pro Christo passa est, ad montem Syria Angelicis
manibus translatus dicitur, ut nemo dubitet, eam mul-
tum posse in in celo, quae sic honorata est in terris. *Simon
Metaphr.* Sur. Tom. 6.

Maria. SEU profecto inter Sanctos Sanctasque omnes, ut primi
apud Deum locum obtinet, ita prior inuocari debet Regi-
na coeli gratia plena, benedicta in mulieribus, Maria Vir-
go, Maria simul & mater, cuius immaculatus & intactus
venter Spiritu Sancto repletus edidit Saluatorem mundi.
Nihil certius speratur, largius tribuitur, tutius conseruatur,
quam quod ipsa pro nobis poposcere filium. An quicquam
maternis precibus non gratificaturum credimus, quem cum
Deo Patre legem, quae matres honorari iubet, sanxisse scimus?

Femina. NUNCE ne a proposito discessisse videar, quantum soe-
minae quoque orationum vi efficere potuerint, breuiter ex-
ponam, quibus nihil obstitit sexus fragilior, quin par cum
viris meritum, & aequum mirabilium faciendorum pote-
statem adipiscerentur.

Anna Elcana. ANNA Elcanæ coniunx diutinae sterilitatis opprobriū,
cum Deum orasset, fecunditate copensauit. Genuit pri-
mo Samuelem, genuit deinde filios tres, duasque filias. Phoe-
nenna vero altera Elcanæ vxor, consorti suae semper infensa,
post susceptos liberos parere desijt, & in idem vitium, quod
illi petulanter obijcere consueuerat, ipsa incidit. Denique
sterilis peperit plurimos, & quae multos habebat filios,
infirma est. Ultio enim superbiam, orationem sequitur
gratia. *1. Reg. 1.*

Judith. IVDITH in humilitate cordis Deum precata, tan-
tum audacia concepit, ut a Bethulia ad hostes, qui eam ob-
federat, egressa inter tot millia militum armatorum Ho-
lophernem ducem, qui iam Ciliciam, Mesopotamiam,
Syriamque deuicerat, ipsa & sola, & inermis, & mulier
interimeret, interempti caput abscinderet, abscissum
secum in urbem ad suos referret. Iam seruituris iugum
Israelita-

LIBER. II.

Israelitarum imminere ceruicibus: omnes simul vno die
vna Iudith liberauit. Nunquam tantum facinus perpetra-
re potuisset, nisi prius perpetrandi facultatem a Domino
precibus obtinuisset. *Judith. 12.*

QV I D de Susanna dicam, quae Iudicum sententia mor-
ti iam addicta, exclamauit ad Dominum, & Dominus ex-
audiuit vocem ipsius. Spiritum quippe Danielis pueri sus-
citauit, qui malignos accusatores falsitatis conuictos talio-
nem subire compulit, plebe illos ipsidem ipsis lapidibus
obruente, quos in Susannam apprehenderat. Duo erant,
senes erant, Presbyteri erant, numerus, aetas, dignitas ver-
bis fecerat fidem. Nisi inuocatus prelo affuisset qui mani-
festat occulta cordium, pudicitia infamiam, innocentia
necem passa fuisset. *Daniel. 13.*

E I in Barbara quidem virgine, ut constans Sanctae Tri-
nitatis confessio, ita efficax fuit pro necessitate deprecatio.
Dum enim infidelem & iratum fugeret patrem, & fugam
praecepti montis crepido inhiheret: orauit Dominum, ac
protinus illo, in quo huserat, saxo in aduersam parit altitu-
dinis parte se inclinante euasit, neque tamen tanto miraculo
inclinatus est impius pater, ut vel sic elapsam quærere ces-
saret. Proh nefas! Pater persequitur, saxa miserantur, &
ad inuocationem Christi montes mollescent: hominis in-
fidelitas obduratur. *Simon. Metaphrasi. Sur. Tom. 6.*

AD RADEGYNDIS Clotarij Gallorū Regis vxoris, *Radegundis.*
sed magis Christi Ancillae orationem, ferreae pedicæ eorū,
qui in vinculis publicis erant, contrita sunt, illi absoluti.
Sic & nos orare oportet, ut peccatorum nostrorū nexibus
liberemur, & liberati Deo gratias agamus, dicentes: Ditu-
pisti, Domine, vincula nostra, tibi sacrificabimus hostiam
laudis. *Fortun. in vita eius. Greg. Tur. li. 9. c. 39. Sur. Tom. 4.*

ELIZABETH vidua, & ipsa quidem regia progenies,
sed melius regnans cum Christo, pro iuvene quodam seculi
vanitatibus dedito orasse dicitur, qui continuo nouum
induens hominem, seculi huius amorem in amore con-
uertit Christi, religionisque suscepto voto, Ordine Fratrum
Minorum

*Susanna.
Daniel. 13.*

Barbara.

Psa. m. 117.

*Elizabeth.
vidua.*

DE ORATIONIS VIRTUTE.

Minorum subiit. Et ingenuè confessus est, se illa orante ita intimis flagrasse precordiis, vt ardori remedium nullum inuenerit, donec vitā mutare decreuit. Ad eius ergo orationem Dominus ignē misit in terram: & quid voluit, nisi vt accendatur? Iacob. *Mōtan, Spiren, Cōrad. Concion. Sior. 6.*

Lut. 12.

Theodora.

THEODORA Romana Sisinij coniux, à Clemente Pontifice conuersa, & ob hoc à viro infideli odio habita, pro conuersione eius orauit, & exaudita est. Petrus Apostolus oranti apparens, Sisinium precibus eius à Domino concessum nuntiavit. Hinc demum deposito errore Sisinii, Christianitatem accepit, & vir infidelis per mulierē fidelem saluatus fuit. Non illum suasionibus, non argumentis est aggressa, ne peruicacis animi hominem, dum lenire nititur, grauius irritaret. Tacita Dominum rogauit, & lupus in agnū mutatus est, factaq; sunt praua in directa, & aspera in vias planas. *In gessu Alexandri PP.*

1. Corin. 7.

Isaia. 40.

Orationes ab
Angelis offe-
rantur Deo.
Tobie 12.
Apocal. 8.
Psal. 133.

QVOD mirum autem, tantum virum inesse orationibus Sanctorum, cum hæc vsque ad illius solium auresq; perueniat, qui quodcumque vult, facit in coelo & in terra? Angelus ad Tobiam: Ego, inquit, obtuli orationem tuam Domino. Et in Apocal. dicitur: Ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo. Sancti orant, Angeli ministrant, Deus dat gratiam; qui facit mirabilia solus: & cuius potentiam, sapientiam, bonitatem admirari licet, comprehendere non licet.

De Tentationibus tempore orationis.

Caput III.

QVONIAM verò orationes arma sunt, quibus prosternitur omne diaboli robur, idcirco maligni spiritus interdum orantibus nobis impedimēta struunt, vt vel torpeamus pettati, vel terri obmutescamus, vel vagis cogitationibus abducti, verba quæ pensulatè ruminanda sunt, contemptim effugiamus, similes ebrijs, qui sæpè multa quidem loquuntur, nec tamen quid loquantur sciunt.

LIBER. II.

113

fatiscunt. Detegamus nunc huiusmodi inimici dolos atque insidias, Sanctorumque in cauēdo industriam simul consideremus, vt hos imitando, illos, qui neminem nisi violentem vincunt, floccifacere atque contemptui habere possimus.

SULPITIUS Bituricensis Episcopus, dum nocturnis precibus incumberet, horrendos circa se strepitus, vocesq; terribiles audiuit, neque tamen aut loco cessit, aut orare desijt, donec sedatus est tumultus. Qui enim confidit in Domino, sicut mons Sion nō commouebitur in æternum: par terrori erit, atque dicet: Si consistent aduersum me castra, non timebit cor meum. Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. *Sior. Tom. 1.*

Psal. 114.

Psal. 26.

QVOD Sulpitium terrere volebant, iidem Maximū monachum (qui postea Rhegiensis Episcopus fuit) seducere conati sunt. Nam cum noctu ad litus processisset vt oraret (Monasteriū enim non procul à mari erat) vidit nauem applicuisse, à qua descendentes nautæ, ipsum reuerenter adierunt, atque laudibus attollere cœperunt, quod scilicet fama eius vsque ad Syriæ fines peruenisset, quodq; multi eum videre desiderarent, quod denique si illō proficisci vellent, saluti plurimis foret, & si modò secum ire disponderet, se iam in rem paratos esse, pro lucro habituros, si talē virum vehere sibi contigisset. His inanis gloriæ officijs diaboli calliditas nitebatur subuertere hominis mentem, vt qui in orādo humilitatem imitabatur Publicani pectus percutientis, iam tandem imitaretur iactantiam Pharisei sese arroganter efferentis. Attamen Maximus antiqui hostis captiosas tendiculas circumspēcto sagacique animo percipiens, positus in litore genibus, sicut proposuerat, orauit. Et statim auersi sunt erubescētes, qui dixerunt illi, Euge, euge. Discamus eius exemplo cauere adulantium adoptos delinificis sermonibus dolos, melleque circumlita venena, cum etiam Salomon præcipiat, dicens: Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. *Uinamius Patritius in vita eius. Greg. Turon. de glor. Confess. c. 83.*

Psal. 69.

Prover. 1.

H

LA V.

114 DE TENTATIONIB. TEMPORE

Lanomat.
Abb. 11.

1. Ioh. 1.

Psal. 17.

Leonardus
monachus.

Prover. 21.

Franciscus.

Prover. 22.

LAUNOMAR Abbati Carnotensi noctu oranti,
lucernam ter a demonio extinctam fuisse ferunt, & ter a
Angelo rursus accensam. Non enim passus est Dominus,
illum deridituli gratia in tenebris derelinqui, qui orando
seruiebat luci. Quoniam Deus lux est, & tenebrae in eo non
sunt vlla. Quid tunc solatij, quid gaudij cepisse Lanoma-
rum dixerim? cum pro se, contra nequitia spiritum, stare
Domitium videret. Potuit letus concinere Davidicum:
Iud: Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine: Deus
meus, illumina tenebras meas. In te eripiar a temptatione, &
in Deo meo transgrediar murum. *Sar. Tom. 1.*

LEONARDO Corbiacensi monacho oranti, serpens
a pedibus in sinum usque sursum versus reptauit, quae qui-
dem ille usque adeo nihil expauit, ut immobilis perman-
eret, donec precum finem fecit. Quinetiam peractis preci-
bus, vitro sese pessiferae bestiae ingerebat, dicens: ne facere
differret, quicquid facienda facultatis aduersus ipsum a Do-
mino accepisset. Sed illa sicuti orantem non teruit, sic etiam
omnia pati paratum minime laesit. Quotusquisque vel viso
tantum iuxta se serpente, non continuo trepidus exiisset?
At Leonardus etiam intra gremium illabentem contem-
psit. Cur ita? nisi quia verum est, quod in Prouerbij Salo-
mon ait: Fugit impius, nemine persequente. Iustus autem
quasi leo confidens, absque terrore erit.

SIRACHES autem ille antiquus, qui fraudulentis, per-
niciosissq. suasionibus seducere mortales non cessat, neutri-
quam decipere potuit humillimum peccatorem, fidissi-
mumque Dei seruum Franciscum. Qui cum die quodam
prolixius oraret, audiuit clamantem: Franciscus, poeniten-
tibus ignoscit Deus, non se tam pertinaci fatigatione con-
ficientibus. Agnouit in verbis dolos, & sicut coeperat, o-
rando perseverauit, atque etiam ad perseverandos pro Christo
labores magis exarsit. Sciebat enim, inimici consilia sem-
per eo spectare, ut fallat, nunquam ut doceant, scriptumq.
esse: Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij.
S. Bonavent. in vita eius. c. 5.

R. v.

ORATIONIS. LIBER. II.

115

R. v. s. v. m. tamen humani generis perpetui hostes, quo-
niam fraudulenta inductione nihil profecerant, terrifica-
tionibus aggredi illum decernunt. Dumq. ipse nocte qua-
dam precationi operam daret, super tectum domus im-
maniter strepere, atque horribiliter mugire coeperunt. At
ille intrepidus exurgens: En assum, inquit, nequissimi spi-
ritus, venite, exercete in me quicquid vobis permissum
est. Quod si corpus hoc verberibus affeceritis, quid aliud
quam vindicabitis me de aduersario meo? His dictis con-
fusi discesserunt. Ille ad preces deo persolvens redijt, nullis
temptationibus cedens, sed fiducia habes in Domino semper.

CATERVM neque sic superata Satanae improbitas con-
quiescere potuit, iterumque oranti illi plus etiam molestiq.
intulit tacita suggestione, quam intulerat manifesta in-
flatione. Intimo namque medullarum titillatu, cogitatio-
nem ei libidinis excitauit, atque ille intermissa precatione
repente exurgens, violentum mentis motu dura corporis
flagellatione repressit, venarumque calescentium pruritui,
semet in gelida niue nudum prosternens, extinxit. Hoc
enim est genus illud quod non eiicitur, nisi per orationem
& ieiunium. *Idem.*

H. i. s. iam dictis exemplis Agathonis Abbatis sententia
probari potest, qui interrogatus: Quinam spiritualium
actionu plus laboris inesset: Precationi, respondit. Quoniam
precationis tempore, ipse nequam spiritus plurimu nobis
negotij exhibet, nunc aperte oppugnans, nunc occulte in-
fidians, modisq. omnibus emittens, ut confundat depre-
cantium mentes atque conturbet, haud ignarus, quanti
apud Deum momenti sit constans, continua, perseverans
humiliter orantis intentio. *In vita PP.*

De Contemplatione.

Cap. IIII.

S. A. T. I. s. h. i. c. de oratione: nunc res ipsa poscere videtur,
S. v. s. gradum faciamus ad contemplationem. Prius enim
orandum, deinde contemplandum, ut cum gratiam
imp-

H. 2

DE CONTEMPLATIONE.

impetraverimus, tunc demum in cubiculū introducātur regis, iam tacito mentis obtutu consideraturi Maiestatem glorię illius, cuius potentia nihil potentiū, sapientia nihil sapientiū, bonitate nihil meliū, aternitate nihil prius, nihil posterius, neque esse, neque excogitari potest.

Et vix eamodi meditationum altitudine absorpti, quidā ita obstupescunt, vt sensibus corporis alienati (quod Graeci Extasin vocant) mortui magis quā viui videantur. Sed interim animus celestium visione fruatur, diuini luminis dulcedine pascitur, reuelationes quandoque accipit Mysteriorum Dei.

Extasis vnde.

Abraham
Isaac
Iacob
Moyses
Dauid.
Psal. 50.
Propheta
omnes.

Exod. 33.

Petrus Apost.
Act. 10.

Sic credimus Abraham, Isaac, Iacob, cū Deo collo- cuto, futurorum notitiam recepisse: Moysen etiam, pre- teritorum. Is enim mundum à Deo in principio creatum verē didicit, & omnibus palam fecit. Sic pratered Dauid verfu oracula cecinisse, de quibus gloriatur, dicens: Incerta & occulta sapientie tue manifestasti mihi. Sic denique Isaiam, Ieremiam, Ezechielem, ceterosq; Prophetas om- nia in spiritu hausisse, quę quondam ad populum nunc prospera, nunc aduersa variantes effuderunt. Semper enim de Deo cogitantes, digni habiti sunt, qui eū Deo etiā sermones miscerent, & (vt ait Scriptura) facie ad faciem loquerentur. Latius contemplationis eorum typicę visio- nes reuelationesq; modo à nobis enarrari possent, nisi omnibus satis notę forent, & ab ijs, qui sub lege erant, ad eos, qui sub Euangelio fuerunt, nostra lesunaret oratio.

De Simone Petro in Actis Apostolorum traditum le- gimus, quod cū in cenaculum circa horam sextam ora- tum ascendisset, cecidit super eum mentis excessus, & vidit celum apertum, & inde vas quatuor initijs submie- ti, immundis animalibus plenum, sed quę à Deo mundata dicerentur. Ex quo significatum est, gentiles quoque, qui planē immundi errorum inquinacione erant, per fidem Euangelicę veritatis mundandos, & Ecclesię gremio ex- cipiendos esse, sicuti & Iudęos. Quoniam non est, inquit, personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet eum

LIBER. II.

117

eum & operatur iustitiam, acceptus est illi. Act. 10.

Pavlus Apostolus raptus vsque ad tertium celum, Paulus Apo-
stolus.
vtrum in corpore, an extra corpus, nescit, Deus scit, audi-
uit arcana verba, quę nō licet homini loqui. Hinc demum
in illam proripit vocem: O altitudo diuitiarum sapientię
& scientię Dei, quā incomprehensibilia sunt iudicia eius,
& inuestigabiles vię eius? Quis enim cognouit sensum
Domini, aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior de-
dit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum,
& in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula, Amen. 1. Cor. 11.

Iohannes Apostolus: Eui, inquit, in spiritu Domini
Iohannes
Apost.
nica die, & audiui, & vidi, eā vtrique quę in Apocal. com-
memorat. Quorum præstantiam Diuus Hieronymus ad-
mirans, ait: Apocalypsis Iohannis tot habet sacramenta,
quor verba. Parum dixi, in verbis singulis multiplices la-
tent intelligentię, & pro merito voluminis laus omnis
inferior est. Apocal. 1.

Apostolici quoque viri celum ipsam animo
transcendentes, & viderunt, & prædicauerunt multa non
mediocri admiratione digna. Antonius Abbas, dum seculi
Antonius
Abbas.
voluptatum malignas illeccationes secum considerat, to-
tum terrarū orbem laqueis refertam vidisse dicitur. Quę
res nōne aperte nobis indicat, in quantis versetur vitę
periculis, qui quotidie inter mortiferarū cupiditātē tam
multiplices pedicas, vestigia figimus? Quod si ijs nolu-
mus implicari, meditanda sunt celestia, relinquenda ter-
rena, contemplationis alis ad superna euolandū, inferiora
dimittenda atque contemnenda. Qui sic agūt, secuti sunt.
Et de illis in Prouerbijs dicitur: Frustra iacitur rete ante
Prouer. 1.
oculos pennatorum. Athanasius in vitę eius.

Bonitiu Aruernensis Episcopus, dum noctā in Bonitiu
Episcopus.
Ecclesiā meditationibus inuigilat diuinis, ecce palchram
vt Luna, electā vt Sol, Beatam Virginem Mariam virgineis
choris comitatam ad se venire videt, iussus Missam cele-
brat, indumentum miri candoris ab ipsa Dei Genitrice
sibi oblatū accipit. Visio abiit: Ille ad se reuersus, in som-
nium

DE CONTEMPLATIONE.

niem fuisse putabat, donec id ipsum indumentum iuxta se iacere comperit, quod adhuc extare dicebatur, & cernitibus rei fidem facere, nemine deprehendente neque lini, neque texturæ genus. Magnus fuit tale munus acceperisse, sed maius tali spectaculo interfuisse, & eius visionis dulcedinem, qui nunc fruitur in coelo, gustare coepisse in terra. *Sur. Tom. 1.*

Romualdus
Abbas.

ROMUALDVS Abbas ordinis Camaldulensis autor, cum ad Suerij montis monasterium deuenisset, & ibide Missam celebraret, aliquandiu in extasi raptus stetit. Post hæc Psalmorum effici meruit expositor, quorū paulo ante ne lector quidem satis idoneus fuerat. Dum enim ipsum Dei verbū (quod tunc manibus contrectabat) intentius considerat, sanctorum verborum percipere meruit anagogen, latentemq; sub litera sensum. Plurimorum annorum studium ad tantum diuinæ eruditionis profectum nunquam illum extulisset, ad quantum die vna Christi perduxit contemplatio. *Pet. Damian. Anton. part. 2. u. 15. c. 17.*

Augustinus
Episcopus.

AVGVSTINVS Hipponensis Episcopus, Philosophiæ Christianæ assertor egregius, dum Sanctæ Trinitatis mysterium solus in cubiculo sedens contemplatur, ita se a seipso abscisserat, ut à muliere, quæ illum quadam de re consuleret vehementer cupiebat, sæpius interpellatus, nihil responderet, imò ne respiceret quidem. Mulier denique quia se contemptam putauit, abiit tristis. Postero autem die cum in Ecclesia Missam celebrantem audiret, in spiritu rapta vidit de Trinitate disputantem, atque audiuit ideirco se illum die hetero frustra quidem adisse, quod eiusmodi meditatione occupatus, ipsam neque videre, neque omnino sentire potuisset. Ac proinde ne redire dubitaret. Rediit, & quod petierat consilium, sine cunctatione accepit. Maiorūque deinde reuerentiæ habere hominem coepit, quam antò habuerat, cum talia de illo sibi videre contigisset. Quid igitur mirum, si tam copiose tanq; argute de Trinitate scripserit, qui mente sic abstracta Trinitatis Sacramentum fuerat contemplatus? sed nec contemplando tantum apprehendisset, nisi ut apprehenderet, *piò*

LIBER. II.

119

piè prius ac iuste viuendo dignus euassisset. Vitæ sanctitate meritum sibi comparet, qui vult cōtemplatione proficere. Scriptum est enim: Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam, & scientiam, & letitiam. *Pojuam & alij Sur. Tom. 4.*

Eccl. 12.

QVA quidem bonitate præditus Diuus Hieronymus, Hieronymus meruit etiam ipse spiritualis contemplationis ingentem & ineffabilem haurire dulcedinem. In eo quippe libro, quem de Virginitate seruanda edidit: Post multas, inquit, lachrymas, post coelo inhaerentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorū, & latus gaudensque cantabā: Post te in odore vnguentorum tuorū curtemus. *Cant. 1.* Et ad Virgines Deo dicatas scribens, ait: Experto itaq; seni deuote consulētī credere, filix, si semel gustasti quā dulcis est Dominus, ad quē accedentes lapide viuum, ab hominibus quidē reprobātū, à Deo autem electū, poteris ab eo illud audire: Venite, & ostendā vobis omne bonū, & tunc ostēdet vobis talia, qualia nō nisi mentes assuetæ norunt. Scio quid loquor, charissimæ. Nam ut meam insipientiam loquar, ego hominulus sic abiectus, sic vilis in domo Dñi, adhuc viuens in corpore, Angelorū sæpe choris interfui, de corporeis per hebdomadas sustentationibus & nutrimentis nihil senties, diuinæ visionis intuitu. Post multorū forte dierum spatia præcursus futurorum, redditus corpori flebam. Quid ibi manens felicitatis habebā, quid inenarrabilis delectationis sentiebā, testis est ipsa Trinitas, quam cernebā, nescio quo intuitu. Testes sunt & ipsi beati spiritus qui aderant, testis est etiam conscientia mea, qui tantis bonis ipse fruebar, quorū & qualia nescit proferre mollior corporis mei. Denique subiungit, dicens: Non potest ad tantæ contemplationis dulcedinem cor secularibus pleni negotijs aspirare, sed oportet ut seculo moriatur, ut soli Deo per tantas meditationes & desideria supernis inhaereat. Vnde granum frumenti cadens in terram, nisi mortuum fuerit, semper sic solum manet ut cecidit: quod si moritur, fructum plurimum affert. *Epist. ad Eustochium.*

Exod. 33.

1. Cor. 13.

Thomas
Aquinas.

THOMAS Aquinatem Catholicae veritatis locupletissimum differtorem, dum de Deo diu multumque cogitat, a solo attolli, & altitudine ferè cubitali in area pendere visum ferunt. Neque deinde tantæ contemplationis fructu dissimulare potuisse, vultu prodente iocunditatem, quam intima conceperat præcordia. Extasi autem tam profunda rapti solitum, ut interdum candelam accensam tenens, eadem ad manum usque consumpta, flammæ calorē non senserit. Quem profus non sensisse, ipsi etiam, qui id factum non viderunt, fidem facere poterant non pauca in manu ipsius ac digitis aduersionis vestigia. Qualia ergo illa aut quantæ delectationis fuisse dixerimus, quibus occupatus animus non advertebat corporis tormēta, vel ad quæ sese mens erigens, carnis quoque pondus secum trahere videbatur, dum lupinum stare, & humum non contingere cogit. *Anon. Piz. aman. & alij. Sur. Tom. 2.*

Bernardus
Abbat.

Nunc in Bernardo Clareuallensi Abbate non satis clarum signum mentis in coelo versantis fuit, quod cum aliquando equum ascendens fratres Cartusienfes inuisset, perrexisset, & Præpositus eorum ephippio nimis decoro illum usum arguisset: quætere à comitibus cepit, quale equi furephippium esset: neque enim aut insiliendo, aut desiliendo, aut etiam insidendo animum aduerterat quale foret. Iterum prope ripam Lauanensis lacus diei iter fecerat: Cumque iam occaso Sole ad hospitium diuertisset, & fratres, qui eum comitabatur, inter se de lacu ipso verba iactarent, rogauit ubi lacus ille fuisset. Postquam audiuit, miratus est, seque eum penitus non vidisse asseruit. Nec tamen mirum videri debet, si rem oculi cernere non potuerint, cui animus non attenderit, qui sapius quidem cum Deo, quam cum hominibus erat. *In vita Bernardi lib. 3. c. 1. Sur. Tom. 4.*

Benedictus
Abbas.

Quæ alter contemplationis indicium in Benedicto Abbate mirabilis visus præbuit. Nocte intempesta celum per fenestram intuens Deum adorabat, quando lumen vidit, quo nox ipsa ita resplenduit, ut cum die posset contendere,

dere, Mox totum mundum conspexit arcu atque angustulo consipatum perexiguit pilæ instar. Cælum quippe intuens, supra cælum mente euectus est, & per creaturæ considerationem, ad Creatorem usque peruenit. Illius ergo lucem, quam animo agitauerat, oculis vidit, & in illius luce tantamquam in speculo mundum vniuersum. Sed ideo quidem tam paruum, quoniam tantam momentum stateræ (ut Scriptura ait) sic est ante Deum orbis terrarum, & tantamquam gutta rosis antelucani, qui descendit in terram, *Greg. Dial. lib. 2. c. 15.*

Sed quid nunc de te, Pater Franciscus dicam? Quantum tibi quoque adhuc in terra degenti tua contulit contemplatio? Vidisti fulgentem Saluatoris nostri Crucem, vidisti sanctum Seraph, a quo Seraphicus dici meruisti. Inde tibi singulari quodam priuilegio Dominicæ crucifixionis cicatrices corporaliter vendicasti, ut cuius paupertatem, mansuetudinem, humilitatem fueras imitatus, eius etiam Sacratissimæ Passionis signa in manibus, in latere, in pedibus referres, & cum Paulo gloriari posses, dicens: Christo confixus sum Cruci: viuo autem, iam non ego, uiuit verò in me Christus. Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. O felicem seruū, cui Dominus quinq; tradidit talenta, ut quibus ille perditum redemit mundū, hic labentem repararet Ecclesiam. *In vita Franc. c. 13.*

Nunc quæ foeminis in meditando miracula contingere, ut instituti nostri ordo seruetur, referamus.

Mariam Magdalenam, cum in solitudine atate ageret, statutis diei horis supra cælum ab Angelis vestitam tradunt: quod si (ut aiunt) in corpore, cum Apostolus de se dubitet: quanti illam meriti fuisse dixerim? Mirarer post hæc mori potuisse, si non eodem die semper ad terras relatum dicerent. Tantillū temporis in illis æternitatis locis morabatur, quātum competere poterat mortali. Interim ergo, etiam corpori proxima, illi inhærebat, quem mento

DE CONTEMPLATIONE.

atque animo nunquam admittēbat: adeo assidua Dei meditatio prius carnem ipsius cœlo dignā fecerat, quā terrenalē liberam. Et si tantus fuit Mariæ in deserto contemplantis fructus, quanta est nunc in Paradiso cū Christo regnantis gloria? Iam ibi perpetuū habitat, vbi quondam vel vnius horæ momento mansisse felicitatis fuit. *Siluest. Priuati, & aly. sur. Tom. 4.*

Maria Aegyptiaca.

MARIAM quoque Aegyptiacam, quæ Urbana luxuriæ molliem eremi asperitate fregit, Zozimas Abbas orantē corpore supra terram suspensio altitudine ferri cubitali vidit. Itaque quantum olim per corporis turpitudinem in profundū perditionis corruebat, tantum postea per pietatis contemplationem, necdum sarcina carnis deposita, extolli meruit, dum oraret. Quā malē cum illa actum erat cum delictis diffunderet, tam deinde bene, cum respicere coepit & in seipsa cogitare circumspectionem Dei. *In vitis PP.*

Elizabeth vidua.

ELIZABETH Pannoniæ regis filia, cuius sæpe mentionem fecimus, dū se supra se tollēs cœlestia meditatur, in extasim abibat, & mēte cernebat, quod oculi peruidere non possunt: quod ne tum quidem, cum ad se redisset, dissimulare poterat, tantam etiam tacita facies hilaritatem præferebat. Eadem cum aliquando nimio labore fatigata lassique reledisset, oculis in cœlum intentis, fronte modo iocūda, modo tristi apparuit. Et confessa est, se in nubibus vidisse Iesum, qui nunc se ostendens latam teddebat, nūc tegens, moestam. Denique ipsam sibi dixisse: Bono animo esto, filia: ego tecum sum. Et se respondisse: Ita Domine, tu mecum, atque ego tecum. Magnum profectō diuinæ liberalitatis beneficiū, vt homo Deum alloquatur, maius, vt alloquentem audiat, maximum, vt vnā cum illo sit. Et tamen quoties eum contemplamur nihil in fide hæsitantes, quoties eius amore desiderioque inardescimus, toties cordi nostro insidet. Et verē nobiscum, atque adeo intra nos est, dicente Apostolo: Qui adhæret Domino, spiritus eius est. *Conrad. Concion. Eliz. ab.*

1. Cor. 6.

Elizabeth virgo.

Hæc etiam Elizabeth virgo egregium Comagienis mona-

LIBER. II.

monasterij decus, cum sese cœlestium contemplationi penitus dedidisset, obstupēfactis interdū corporis membris ac sensibus, diu veluti exanimis iacebat. Inde illi nō pauca quæ futura erant, diuinitus reuelata fuisse perhibent, solitamque Beatæ Virginis frui colloquijs. Librum etiam, qui Viarum Dei dicitur, Angelo dictante ab ea scriptum. Cum hæc ira sint, nōne Paradisum habuit in terris, quoniam mente semper in cœlis fuit?

CLARA Virgo Beati Francisci præceptis imbuta, diuinaque magistro discipula, pridie quā Natalis Domini veniret, ægrotauit, nec licuit illi cum reliquis sororibus ad agendas sacræ noctis preces pergere. Verum tamen aduersa valetudo corpus impedire potuit, animum non potuit, & ancilla Christi affuit in spiritu, vbi in carne adesse nequibat. Reuersis quippe sororibus, quicquid inter absentes actum dictumque esset, ordine retulit, & mirantibus adiunxit: Sibi tunc ibidem loci, vbi absens cum ipsis fuit, Iesum puerum qua hora quondam nasci voluit, apparuisse. Iesum ergo deuotē cōtemplata, cum in lectulo iaceret, omnia quæ procul in Oratorio agerentur, perspiciebat. Et quod ne ipse quidem, quæ illo conuenerant, viderunt, videre meruit. *Sur. Tom. 4.*

ALIAS etiam, à die Coenæ Domini, vsque ad Sabbatum sanctum, corporeorū sensuum vsu subtracto, quasi mortua permansit. Sed interim toto animi vigore in Deū translato, omnia Dominicæ Passionis Mysteria ipsæ horis, eodem ordine geri cernebat, quo gesta nouerat. Vbi autē corpori fuit reddita, haud amplius quā vnius horæ spatio se dormisse putauit. Ex quo facile percipi potest, quā illi gratū erat huiusce dormitionis spectaculum. Breue enim videri solet omne quod delectat. Delectabat autē eam, nō Christum pati videre, sed videndo compati Christo. *Ibidem.*

Nō s. quoque Sanctos pro virili parte imitati, abiecta atque contempta terrenarum rerum cura, ad cœlestium meditationē accingamur. Pensemus quā potēs sit, à quo condita sunt omnia, quā sapiens, qui gubernat vniuersa, fructus, quā

Exhortatio ad contemplationem, eiusque fructus.

DE CONTEMPLATIONE.

quā bonus, per quem cuncta quæ ubique sunt conser-
uantur, ac in sua natura permanent, quā magnificus sit,
cui semper adstiterit exercitus militiæ innumerabilis exerci-
tus, Angel, Archangeli, Throni, Virtutes, Potestates, Do-
minationes, Cherubin, & Seraphin, & omnis Beatorum
Spirituū cōcio gloriosa. Quem viginti quatuor Seniores
in facies suas cadentes adorant. Et cuius Maiestatem ve-
nerantur centum quadraginta quatuor milia signatorum
ex omni Tribu filiorum Israël, & illa omnis generis om-
niumque populorum turba, quam in Apocalypsi dinumer-
rare nemo potest. Hunc omnis spiritus laudat, omnis lin-
gua confitetur, huic omnia famulantur elementa, huius
nutui cuncta etiam inanimata & omni prorsus sensu ca-
rentia, absque vlla tardatione parent. Cum igitur talem ad
tantum cogitauerimus, qualis quantusque nec verbis ex-
plicari, nec cogitatione possit comprehendere, semper Dauid
dicimus illud occurrat: *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.*

Dei beneficia.
Genes. 1.
Psalm. 8.

Hebr. 9.

Iohan. 1.

LIBER. II.
a suis proditur, ab impijs comprehenditur, & ligatur, a lapide
caeditur, conspuitur, irridetur, flagellis verberatur, spinis
coronatur, arundine percutitur, manibus pedibusque, Cruci
affigitur, felle aceto diluto sitiens potatur, lancea vulnera-
tur. Denique occiditur ac sepelitur, Deus pro hominibus,
Dominus pro seruis, Iustus pro peccatoribus. Quæ quidē
omnia tam patienter excepit, ut & accusatus taceret, &
pendens pro crucifixoribus suis oraret. Nos quoque illa
tam graua, tamque acerba quotidie secum referentes,
quæ pijsimo Domino pro nobis subire libuit, vicissim eni-
tamur, pro nomine illius, quæcunque voluptatis & otij &
arrogantiæ esse videntur, euitare: dura autem laboriosaque
& humilia semper sectari. Ne forte cum ille ad iudicandū
mundum venerit, ipsi nulla præ nobis ferentes vitæ eius
insignia, audiamus: *Amē dico vobis, nescio vos: discedite
a me omnes qui operamini iniquitatem.* Denique ut bre-
uiter concludam: Dominus noster pro nobis mortuus est,
& resurrexit. Commoti Domino nostro nos oportet in
humilitate, si cum illo cupimus consurgere in gloria.

Per quem ele-
gans creatio.

Matth. 25.

De Scripturarum lectione.

Caput V.

Hic & alijs huiusmodi meditationibus ed com-
modius utemur, quod diligentius lectioni Scripturarū
incubuerimus. Ad quam accedere si quando fasti-
dierit animus, excitandus erit ijs, quæ modo referemus,
Sanctorum exemplis, ut eorum legendi studium secutus,
fructum quoque percipere, quæ illi perceperunt, mereatur.
HILARIO Abbas in omni sanctitatis genere me-
morandus, Scripturas diuinas (ut inquit Hieronymus)
post orationes & Psalmos, quasi Deo presente, recitabat.
Quæ enim per Prophetas & Apostolos, dictante Spiritu
sancto, prolata nouerat, ea non irreuerenter, nec inconfi-
deratè, neque omnino ineptè legenda iudicauit. Hieron.
in vita eius. cap. 3.

Hilarion
Abbas.

BASI.

116 DE SCRIPTVRARVM LECTIONE.

Isidorus Magnus.

BASILIVS ille magnus, cum primum mundanæ philosophiæ studiis plurimum delectaretur, ubi deinde scientiæ spiritualis dulcedinem gustare coepit, illa contempsit, & huic soli totum se dedit. Sunt qui eum dicat panis ac vinum sibi interdixisse, donec Mysteriorum intelligentiam plenius perciperet. Parum erat seculari sapientiam diuino postponuisse: duo præcipua vitæ humanæ sustentamenta panem & vinum à se abdicauit, dum cibos colligit vitæ æternæ. Quorum suauitatem Propheta quoque admiratur, dicens: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine, super mel ori meo. *Sur. Tom. 1.*

Hieronymus Presbyter.

DIVVS Hieronymus vanitatem seculi fugiens, Romam relicta, Ierosolymam petijt, & cum nec adhuc se tenere posset, quin Gentilium libros, præcipueque Ciceronis audiens legeret, fatetur in quiete sibi visum fuisse, se ad superni iudicis tribunal in cœlum trahi, accusari, verberibus affici, quod Ciceronianum dicerent esse, non Christianum. Denique cum iuramento dimissum, ne vnquam postea alios, præterquam diuinos codices, præ manibus haberet, tanto deinde studio legisse diuina, quanto antè mortalia non legerat. Itaque latentiù sub velamento mysteriorum dulcore iam tandem plenius hausto exclamauit, dicens: Quæ pars fidei cum infidele? quæ cõmunicatio luci ad tenebras? quis cõsensus Christo cum Belial? Quid facit cum Psalterio, Horatio? cum Euangelij, Maro? cum Apostolo, Cicero? Denique ait: Non debemus bibere simul calice Christi, & calicem demoniorum. Eadem sentire, si quem non mouet admonentis autoritas, moueant saltem patientis flagella, quæ illi experrectus, cum & vibices in corpore appareret, & discedente somno dolor non discederet, intellexit non soporis fuisse, sed punitiois. *Hieron. Epist. ad Eustochium.*

Augustinus Episcopus. Rom. 13.

AVGVSTINVS dum inter Dialecticorum sophistata Christum quæreretur, heresi se implicauerat Manichæorum. Tandem Pauli Apostoli epistolæ euoluens, reperit scriptum: Induimini Dominum Iesum Christum. Ac statim discit erroris tenebris, aspicere coepit lucem veritatis, consulensque Ambro-

LIBER. II.

117

Ambrosium Episcopum, quid primum de Scripturis legere deberet, quod iam confidentius Catholice fidei posset adherere. Et audiuit, Isaiam sibi legendum esse, utpote quæ in Christo contigerint, explicatis prophetariis, & gentium vocationem annis multis post futuram, quasi præsentem, viderit. Denique ab Ambrosio baptizatus, Diuinos codices perlegendo, non solum fidelis, sed etiam Ecclesiæ Doctor præstantissimus euasit, cuius paulo antè, dum seculari tantum scientiæ studeret, fuerat oppugnator. Contra Ecclesiam cum Manichæo confutauerat: pro ea mox decertans, & ipsum, & reliquos omnes hæreticos facile conuicit. Scripturas igitur Catholicas legant, qui puræ sinceraeque veritatis lucem cupiunt illustrari, dicente Propheta: Lucerna pedibus meis Domine, verbum tuum, & lumen semitis meis. *Aug. Confess. lib. 8. c. 12.*

Psalm. 118.

THOMAS verò Aquinatis vaticinia Prophetarum legenti, ut alibi diximus, cum in locum obscuriorem incidisset, hareretque velut in salebra, atque adeo intelligentiam efflagitaret, Petrus & Paulus Apostoli apparuerunt, & quod quærebatur exponentes, satis ei fecere. Id quoties legentibus nobis vñ venerit, doctiores consulamus, vel Thomæ exemplo, à Deo erudiri instruique precemur: nec interim Scripturam ab Ecclesiæ institutione dissentire putemus, sed nos non intelligere. Et sanè melius est, aliquid non intelligere, quam malè intelligendo errare. *Anthon. Piz. am. Str. Tom. 2.*

Thomas Aquinas.

Quam longe aliter facimus nostri temporis hæretici.

IDEM sanctus ita solerti studio lectitasse Scripturas perhibetur, ut interdum neque propius astantes viderit, neque interpellantes audierit, sentibus omnibus cum mète simul vñ lectioni intentis. Hinc est, quod ad confirmationem Fidelium, infideliumque cõsolationem, tales nobis Commentarios reliquit, vñ nihil in Ecclesia quicquam scrupulosi, nihil nodi, quod non explanatum in illis absolutumque inuenies. Declaratio sermonum eius illuminat, & intellectum dat paruulis. Et ipse verè Scriba doctus in regno cœlorum, proferens de thesauro suo noua & vetera. *Ibidem.*

Psalm. 118. Marc. 13.

Ber.

DE SCRIPTVRARVM LECTIONE.

Bernardus
Abbas.

BERNARDVM Abbatem, cuius non inelegans ingenium, neque mediocrem doctrinam testantur Opuscula ipsa quæ edidit, nullo magistro vsum aiunt, sed sola legendi orandique assiduitate mysticos de Scripturis sensus eliciuisse. Vt legeret, intelligendi cupiditas fecit: vt intelligeret, oratio impetrauit: vt autem impetraret, quid nisi vite sanctitas promeruit? Sic cupiat, sic oret, sic viuatur, qui sic intelligere, Spiritu sancto docente, desiderat. In vita Bernardi. Sur. Tom. 4.

Bernardinus.

BERNARDINVS, cuius prædicationibus Fratrum Minorum collegiū creuit, primū quidem Pontificij iuris disciplinis operam dedit: postquā autem ad Theologiam animum applicuit, ei studio se prorsus totum tradidit, adeoque ipsum delectauit de Deo sermo, vt mox relicto seculo, Religionem sit ingressus. Itaq; iuris peritiam virum quidem bonum constituit, sed Theologiæ ratio etiam perfectum reddit. Altera neminem offendere docet, altera semetipsum quoq; abnegare, & Crucem tollere, & Christū sequi omnibus suadet, multisq; persuadet. Sur. Tom. 3.

Matth. 16.
Marc. 8.

Stephanus
Presbyter.

Matth. 13.
Luc. 8.

SACRARVM literarum studiosissimum etiam Stephanum presbyterum Constantinopolitanū fuisse accipimus. Qui quoniam omni vitæ perfectione præstantissimus fuit, videtur quicquid legerat, opere impleſſe. Vt se probaret, non viam, de qua semen verbi Dei ab aurbus auertitur: nō petrolam, in qua arescit: nō spinas, in quibus suffocatur, sed terram illam bonam, in quam cum ceciderit, fructum affert virtutum. Niceph. lib. 22. & Zonar. in Copron.

Equitius
Abbas.

EQVITIVS Valeriæ vrbis monasterij Abbas, ne quā die decſſet quod legeret, quocunq; ibat, scortas manticas libris refertas secum deferbat, neq; illi oneris huius moleſta erat granitas, dum lectionis sacræ compensatur utilitas. Sic nec militem strenuum ferrea lorica, cassis, ensibq; grauant, quæ sibi saluti fore sperat. Vtque ijs munitus incertamen prodire, & confidenter cum hoste congredi ſolet, ita qui seſe lectionibus diuini libenter instruit, omnia diaboli machinamēta facile continet. Greg. Dial. lib. 1. c. 8.

ANTO-

LIBER. II.

129

ANTONIVS monasterij olim à Beato Gregorio Roine constructi monachus non (vt multi) captiosam, argutamq; scientiam in legendo perquisiuit, sed piē viuendi doctrinam, cordis compunctionem, pœnitentiæ lachrymas. Illis dūtaxat lectionibus occupabatur, vnde tales fructus posset carpere: multo malens effici sanctus, quā variarum quæſtionum dissertatione eruditus, cum scriptum sit: Melior est indoctus timens Deum, quā doctus transgrediens legem. Gregor. Dial. lib. 4. c. 47.

Antonius
monachus.

Eccl. 18.

GERVASIYS & Prothasius gemelli fratres, qui se vno partu editos, non magis formæ, quā morum similitudine comprobabant, cum persecutionem fugientes, annos decem domi latuissent, toto eo tempore nihil aliud quā orasse atque legiſſe narrantur. Quantæ autem hoc vitæ institutum perfectionis eſſet, diaboli inuidia patuit. Qui in idolo loquens dum conſulereſſet, nō se prius responsa daturum dixit, quā Gervasius Prothasiusq; sibi thura adolerent. Sed qui legendo fidem, orando constantiam percepant, occidi potuerunt, cogi autem vt Christum negarent, non potuerunt. Itaque inimici malignitas atque doli in contrarium ceſſere: quos perdere cupiebat, martyrij corona honestatos vidit. Armis enim, quæ de manibus illorum eripere cogitauerat, ipse victus succubuit, hoc eſt, oratione & lectione. Ambros. Epist. 85. Metaphr. & alij, Sur. Tom. 3.

Gervasius &
Prothasius.

SERVVLVS, mendicus, & ager, & literarū ignarus, Ecclesiastica opuscula ex eleemolynis comparauerat, alijs quidem legenda, quoties lectorem nactus fuisset: sibi verò auscultanda atque ediscenda. Audiendi assiduitas reddidit eruditum, vt in alijs memoriter predicaret, quæ ipse legere nesciebat. Quid magis illi arguendi sunt, qui literatura imbuti, proficere negligunt, & legendi laborem reſugientes, oio seſe ignariq; corrupendos tradunt. Inde fit, vt ad omnem fortunæ ictum pauidi imbecillesq; sint. At Seruulus noster mundi calamitates ridens, inopiam diuitijs, & prauitatem sanitati præferebat. Quia lectiones audientia

dili-

130 DE SCRIPTVRARVM LECTIONE.

Eccl. 1.
Edmundus
Episcopus. iudicabat: Usque in tempus sustinebit patiens, & postea redditio iocunditatis. *Greg. 4. Dial. c. 14. & Homil. 15. Eua.*

QVAM VERO grata acceptaq; Deo sit sanctę lectionis cura, miraculorū quoq; testimonijs probari potest. Eadmundus Cantuariensis Archiepiscopus, dū Bibliā legit, soporatur, candela ardens super paginas delapsa ipsā consumitur, sed librū inoffensum relinquit. Flāma ceras deuorauit, chartā non adusit, veritaliteras delere, quas Dominus extare, vt perlegerentur, voluit. *Abbo Floriacen. Sur. Tom. 6.*

Idem. IDEM cum aliquando inter legendum obdormisset, mox expergiscens, lucernam extinctam reperit, & legendi sibi occasionem sublatam dolens, Sanctam Virginem inuocauit, lucernaque repente illuxit. Hinc ille legēdo quod cooperat profecutus est, cum prius Deo & Deiparę Virgini gratias egisset, quod sic fauerent ijs, qui sacris incubationibus libenter inuigilant. *Ibidem.*

Femina. SED ne scēminas quidem ab hoc studij genere alienas fuisse monstrabimus. Traditū est, hanc ipsam (cuius modū mentionem fecimus) Sanctā Dei Genitricem Virginemq; Mariam, ab hora diei nona vsque ad Occubitus Solis lectionibus veteris Instrumenti sese exercuisse, vt scias huic rei tempus certū decerni oportere, sicuti & orationi ceterisq; huiusmodi negotijs. Nam vt arborum fructus, qui statutis diebus proueniunt, paulatim aucti dulcescunt, qui autem præcoces vel serotini, id est, non suo tempore apparent, sæpe decidui sunt, & prius corrumpuntur, quam ad maturitatē peruenerint: Ita religioſę actiones, ordine seruato, auuant: confuso, tedium sui faciunt, & plerumque mentis affectum languere cogunt.

Syluanius le
gis Palladius. Et cura nocturnū tēpus Syluia Rustini Alexadrię Pręfę. cū soror dedicauerat, quā quidē eloquētissimā fuisse aiūt, & cū in eremo Thebaidis vitā duceret, fama sanctitatis plurimū claruisse. In solitudine ergo inuenerat, quemadmodū sola nō esset, eorū propē consuetudine ac familiaritate vtēs, quorū in Deū pietatē lectione considerabat, cōsiderando amulabatur, amulādo æquabat. *Pallad. Hist. 14.*

CACI

LIBER. II.

131

CACILIA Romana Patritij quidem generis virgo, sed fidei claritate superas genus, dicitur Euangelicum codicem nunquam à se dimisisse, & si quō illi eundem esset, in sinu repositum secū tulisse, colloquijs eius in Scripturis assidue fruens, quem gestabat in præcordijs. Sic castitatem conseruauit, sic ad Martyrij palmam peruenit, tormentorumque acerbiter fortī animo pertulit, dum ad Christū festinat, cuius dulcedine quotidie aliquid de illo legens capta fuerat. *Metaphr. Sur. Tom. 6.*

DE Marcella verō vidua nobili ac sancta scēmina Hieronymus sic ait: Diuinarum Scripturarum ardor incredibilis ei semper cantabat: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Et illud de beato viro: In Legge Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Meditationem Legis non in replicando, quę scripta sunt (vt Iudeorum existimant Pharisei) sed in opere intelligens, iuxta illud Apostolicū: Siue comeditis, siue bibitis, siue quid agitis, omnia in gloriam Domini facientes: Et Prophetę verba dicentis: A mandatis tuis intellexi, vt postquam mandata complisset, tunc se sciret mereri intelligentiam Scripturarum. Quod & alibi legimus, quia cepit Iesus facere, & docere. Erubescit enim quamuis præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia, frustra: eius lingua prædicat paupertatem & docet eleemosynas, qui Croesi diuitijs tumet, vilique opertus pallio, pugnat contra tineas vestium sericarum. Hęc ille. *Hieron. Epist. ad Marcellam.*

SA N IDE & ad Furiam viduā scribens: post Scripturas sanctas, inquit, doctorum hominum tractatus lege, eorum duntaxat, quorū fides nota est. Nō necesse habes aurum in luto quætere: multis margaritis diuenditis, vnā redime margaritam. *Hieron. Epist. ad Furiam.*

IT E igitur haud immeritō reprehendendi sunt, qui gentiliū Poëtarum nanijs figmentisque deliniti, ne respicere quidem ad Scripturas sacras volunt. Delegerunt sibi magistros (vt Apostolus ait) prurientes auribus, & ueritate

13

19 DE SCRIPTVRARVM LECTIONE.

veritate quidem auditum auerterunt, ad fabulas autem conuersi sunt: & tamen eo impudenti processere, vt se doctos putent, cum mendacia didicerint. Sed esto, eruditorum famam consecuti sint, apud omnes magnæ æstimationis habeantur, ab omnibus vbique prædicentur. Nunquid vita defunctis, cum ad inferos descenderint, inter tormenta horribilesque cruciatus, vacabit post se relicta laudis nuntios audire? & non magis magisque affligentur earum rerum recordatione, quibus effectum est, vt ad tam miserandæ sortis perpetuam infelicitatem deuoluerentur? Quam tunc velent, animarum suarum salutem, non inani gloriæ comparandæ, operâ impendisse, cum iam pro cantu personatus fletus, & pro cithara dentium stridor, cum iam pro iocis & lusibus & risu prement tenebræ, torreat ignis, rodet vermis, nunquam conquiescent dira atque horrenda supplicia. Hic fructus, hæc merces operis eorum erit, qui potius præponunt Euangelio, id est, Barrabam Christo. Non me quidem fugit, quosdam Sanctorum multa etiam versibus lusisse, sed quæ ad Christianum dogma pertineant, non quæ sapiant gentilitatem. Procul est ab ore eorum Saturnus, Iupiter & Mars, ceteraque non numina, sed portenta, quæ Christianæ religionis assertores vt adorarent, nullis minis, nullo vnquam supplicio compelli potuerunt. Nobis, si quos aliquando vel Poeticæ fabulosis, vel mundanæ sapientiæ libros euoluere cupido incesserit, enitendum erit, vt inutili delectatione penitus seclusa, id solum exquiratur, quod pæ institutionis disciplinâ iuuare possit. Itaque discernenda erit à voluptate continentia, à lasciuia honestas, ab omni vitio virtus. Zizania paleæque leues in fasciculos colligendæ ad comburendum, triticum verò in horreum, ad salubrioris vitæ usum recondendum. Neque tamen his contenti, Domini nostri sermones, in quibus perfectæ consummatæque iustitiæ certissima documenta sunt, die villo vel legere, vel audire prætermittamus. Quoties ab ijs discimus, toties periclitamur, ne in sempiternæ perditionis barathrum corruamus. Horret verba, iacet

Euangelia
sacra
Scripta.

LIBER. II.

iacet oratio. Sed si mature discutiuntur, nihil est eorum præstâtia sublimius, autoritate grauius, traditione verius, præceptione iustius, sensu suauius, pollicitatione felicius. Absit quidem nimis compositi eloquij lenocinium, & elaborata dictionis ornatus, quoniâ sua sinceritate satis nitida veritas non indiguit fuso alieno. Et quod æquè ad omnes pertinebat, communi sermone triualibusque verbis exponendum fuit. Alioquin alij non intelligerent, alijs autem daretur calumnix locus, quia credentium numerum argueret potius facundiæ, quam rectæ fidei ascribere conarentur.

De fide vnius Dei contra Gentiles.

Caput V.

QVAM ipsam fidem nos peropportune nunc more nostro exemplis altruere pergemus, ne quis in scrupulū aliquem incidat infidelitatis, cum nusquam plus periculi sit. Impossibile enim est (vt Apostolus ait) sine fide placere Deo.

Pater hanc autem primū placuit pater noster Abraam. Cum enim promissiones seminis sui, id est, Christi, in quo benedicendæ omnes nationes erant, accepisset, sic de illo scriptū legimus: Credidit Abraam Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. Non est autem scriptum tantum propter ipsum, inquit Apostolus, quia reputatū est illi ad iustitiam, sed & propter nos, quibus reputabitur, credentibus in eū, qui suscitauit Iesum Christum Dominum nostrum à mortuis, qui traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificacionem nostram. Gen. 15.

Ad hanc fidei veritatem sapissimè apertissimeque ostendit errantium pertinax contentio. Moyse signa & miracula diuinitus operanti cum diu resisterent Pharaonis malefici incantatores, victi tandem consentunt, dicentes: Digitus Dei est hic, Pharaon, qui credere noluit, periit. Fidelibus verò mare ipsum, discussis aquis vt illasi euaderent, siccum præbuit iter, fideique virtutem etiam insensibilis

DE FIDE CHRISTI CON. GEN.
bilis senserunt, Pharaonis duritia non admisit. In aquis
maris Pharaon, in aquis Baptismi diaboli interijt: creden-
tes verò saluati sunt. Exod. 8.

Elia Pro-
pheta.

3. Reg. 18.

ELIAS quoque Propheta cum prophetis idoli Baal
contendens, coram Achab rege in monte Carmeli, vt eos
qui auersi erant reuocaret, ita conuenit, vt duos boues in
frusta cōcisos, super geminam lignorum struem separatim
componerent, offerentes holocausta pro se quisque Deo
suo. Et cuius Deus ignem mitteret ad perficiendum sacri-
ficium, is esset omnium Deus, alij Dijs repudiatis. Sacer-
dotibus ergo Baal & Prophetis nomē Dei sui, a mane vsq;
ad meridiem frustra inuocantibus, vbi ad Eliam fors in-
uocandi peruenit, struxit altare de lapidibus, fossa circun-
dedit, ligna cum carnibus superposuit, omnia aquis per-
fundi, donec fossa impleteretur, iussit. Et cum Deū Abraham
& Isaac, & Israel inuocasset, illico ignis e coelo delapsus
carnes, ligna, lapides, aquamq; & omnē fossā limū hausit
atque absumpsit. Quo miraculo commotus populus, & in
Deum verum credidit, & Elia seruo eius obediuat, mactās
Prophetas Baal, Deo volēte vt qui mortiferum idolorum
cultum alijs persuaserant, impietatis crimen morte lue-
rent. Et quoniam propter illorum flagitium atque scelus
diuina siccitate (annos enim trēs, & menses sex non plue-
rat) omnia in agris exaruerant, orante Elia Dominus dedit
pluuiam, & terra protulit fructum. Fides restaurauit, quod
vastauerat perfidia. 3. Reg. 18.

De fide Christi contra Iudaeos.

Capit. VII.

CREDERE deinde in Iesum Christū Dei filium, Pa-
tribus promissum, nobis datum, & quicquid de illo
Apostolica autoritate sancitum firmatumq; esse no-
uimus, quā certū atque indubitatum sit, cū veterum
Prophetarū iam impleta vaticinia, tūm quotidiana penē
miracula, nūm etiam itidem, vt suprà, multorum in diuer-
sum agentes, eiecit tamen exploratque sententia docent.
Pri-

LIBER. II.

138

PRIMUS ergo Religionis nostrae propugnator Ste-
phanus, cum signa & prodigia faceret in populo, infidelium
in se inuidiam concitauit. Conspirant omnes de synagoga
Libertinorum, Cyrenensium, Alexandrinorum, Cilicum,
& Asiaticorum, vt inita cum illo disputatione, fidem ab
eo praedicatam, quoquo modo possint, fugillant. Nec ta-
men resistere potuerunt sapientiae & spiritui qui in Sancto
loquebatur, & dum pudet tam multos ab vno superatos,
innocentem blasphemiae aduersus Moysen insimulant.
Postremo quem argumentis vincere non poterant, vi op-
primunt, & lapidibus obruentes enecant. Tantum autem
profecerunt, vt nisi sic egissent, minus patuisset, eos de fide
disceptando succubuisse. Obstinatum enim est, cum ra-
tione nequeunt, malignitate contendere. Sed si fidelis
coelos ad se suscipiendum apertos vidit, quis dubitat,
quin infidelibus ad eos dilatiandos aperiatur infer-
nus? Act. 6.

NEC tamen omnes usque adeo obfirmato nisu repu-
gnant, vt non quāplurimi eorum victos se faterentur,
veritatisque concederent. Nam (vt Lucas de Apostolorum
gestis scribēs testatur) Petro Ierosolymis Christum euan-
gelizante, die vno tria millia hominum baptizati sunt: Et
quidem in tanta fidei unitate, vt omnia inter eos cōmunia
haberentur. Altero etiam die, corū qui Christo credidere,
quinque millium numerus fuit: indies praeterea crescente
multitudine, de synagoga ad Ecclesiam, de circuncisione
ad Baptisma salutis confluentium. Act. 2. &c.

Sed dicit aliquis veritatis calumniator, facile fuisse
rudem plebeculam verbis decipere, suasioe supplantare.
Quid Paulus in Lege doctissimus, qui prius spirans mina-
rum & cedis in Christi discipulos erat, nonne mox con-
uersus eorum, quos persequabatur, factus est socius, col-
lega, coapostolus? nonne synagogas ingressus praedicauit,
quod Iesus esset Christus Dei filius? Denique qui prius in
gratiam Iudaeorū vincebat Christianos, idem deinde pro
Christianis cōfundebat Iudaeos qui Damasci erat. Qui, cū
quod

DE FIDE CHRISTI CON. IVD.

quod responderent non habuissent, in necem illius conuenerunt. Sed qui iam apertis mentis oculis Christum aspicebat, nullis minis, ne illum prædicaret, coerceri poterat, atque in ipsum, qui vita est credens, mortem non pertimescebat. *Act. 9.*

Syluester
Papa.

CONTENDIT cum illis & Syluester Pontifex, sed ita felici successu, ut superatos baptizaret. Hic primus Romanum Imperiū Christo subdidit, Constantino Cæsare in fidem recepto. Constantini verò mater Helena, cum esset in Bithynia, ut conuersionem filij audiuit, eidem scripsit, se quidē gaudere, quod idola vana reliquerit, sed moleste ferre, quod hominem crucifixum adorare maluerit, quā Deum Iudæorum. Postremò cum vtra eorum vera esset opinio, disceptatione dirimi placuisset, Helena Romam rediens, Phariseorum Scribas in Lege peritos secum aduexit, ex his duodecim præstantissimos delegit vni Syluestro aduersaturos. Causa cognita alienæ sectæ viris deferatur, ne iudicium suspectum foret. i. gentilibus Philosophis, Cratoni Zenophiloque. Quibus tandē Syluestri rationes approbatibus, ventum est ad experientiam miraculorum. Iudas Zambri magicis incantationibus, taurum ferocissimum repente corruī mortuum fecit, sed eundē Syluester Christum suum precatus, & viuū & mansuetum reddidit, quod ille efficere nequibat, utpote mortis, non vitæ, scientiam tenens. Omnes ergo se victos fatentes, ipsi Syluestro consensere, & Iesum quē modò calumniati fuerant, sanctē colere atque adorare cœperunt. Impletum est illud *Isaie* vaticinium dicentis: Venient ad te cuncti filij eorum qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum qui detrahebant tibi, *Pontifical. c. 34. Metaphr. & alij. Sur. Tom. 6. Mart. Vuardi.*

Constantinus
Augustus.

Isaia 60.

CONSTANTINVS præterea Christiano nomini templā posuit, dona contulit, vrbe, oppida, agros cessit. Quod idem Propheta præuiderat futurum, sic olim ad nostram hanc nouam Ierusalem loquens: Aedificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi. Et ite-

LIBER. II.

37

Et iterum: *Sages lac gentium, & mammilla regum lactaberis.* Tunc primum quidem Roma ipsa Ecclesie iugū vltro suscepit, multo felicius iam Christo seruiens, quā quondam orbi terrarū imperitans. *Euseb. de vit. Constant. lib. 4.*

BASILIVS Magnus eò quidem maior, quod iam de-
sperare pertinaciē virum, euidentissimi tandē experimenti
argumēto ad credulitatē egit. Cum enim morbo grauit
affectum Ioseph Iudæus medicus adiens, deprehēsis mor-
tis signis, eū vesperi illius diei decessurum, dixisset: Quid,
inquit, si & alterum diem superuixero? se ille tunc Chri-
stianum fore, cum id contigisset, respondit. Igitur Basilius
non vitæ suæ in terris producendæ, sed salutis proximj cu-
pidus, orando à Domino impetrauit exitus dilationem.
Maneque hora tertia sanus de lectulo consurgens, ad Ec-
clesiam venit, ac Iudæum tāto miraculo stupentem bap-
tizauit. Et quem sæpē antehac testimonijs conuictum Scri-
pturarum flectere nequiuertat, fidei tandem virtute mol-
liuit. Mox deinde ad fratrē suum rediens, extemplo expi-
rauit: Ita ut dubium non sit, quin hora illa, quæ prædictum
erat, fuerit moriturus, nisi mortis suæ mora vitam medico
esset allatura. *Amphiloch. in vita Basilij.*

Ioseph huius cæterorumque cōuersionem minus
mirabitur, qui animū attenderit, quod Iohannes Ba-
mascenus Mesuz Iudæi filius Iudæorum omnium doctis-
simus, Hebraicis, Græcisque literis æquē eruditus, nemine
cogente, contulerit sese ad Christianitatem. Nunquid
nesciuit Legem? Ignorauit Prophetas? Nō intellexit Psal-
mos? Imò quia ista omnia percalluit, ideo credidit in eum,
quem in hīs scriptum reperit, ipso dicente: Scrutamini
Scripturas: illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me.
Et iterum: Si crederetis Moyse, crederetis forsitan & mihi.
De me enim ille scripsit. Signanter (ut mihi videtur) dixit
forsitan. Sciebat enim, quosdam ex illis futuros, qui etiā
Moyse credentes, magis eligerent obstinatione sua perire,
quā Christum à Moyse & Prophetis præmonstratū con-
sultando suscipere, & per eum saluari. Neque enim est aliud
I s nomen

Basilij
Magni.

Iohannes Ba-
mascenus.

Ioh. 3.

138 DE FIDE CHRISTI CON. GEN.
nomen sub caelo datum hominibus (vt Petrus Apostolus
ait) in quo oporteat nos saluos fieri. Iohan. Patriarch.
in vita eius.

De fide Christi contra Gentiles.

Caput VIII.

Bartholomaeus
Apostolus.

VICINVS Iudaeos: nunc vertenda est acies aduersus
gentilium fatuitatem, quorum Dij daemonia erant.
BARTHOLOMAEUS Apostolo in partibus Indiae
Templum ingresso, idolum Astaroth desijt responsa dare,
atque obmutuit. Demum iussu Apostoli se non Deum, sed
diabolum, esse seductorem hominum, confiteri coepit, vt
cum sibi cultum diuinum exhibuerint, secum simul ad in-
ferna corrumpant. Tunc rursus iubente Apostolo simulachrum
in puluerem redigitur, teterrimus daemone catenis circum-
ligatus visibiliter apparet, omnibusque palam fit, quam
peruersa haecenus fuerit eorum religio. Ille, magno &
horrenti edito ululatu, e medio abiit, populus conuertitur,
Templum Deo vero dedicatur, Polemus rex baptizatur,
relicto regno Apostolum sequitur, vt in paupertate Chris-
tum adoret, qui in diuitijs & potentatu adrauerat dia-
bolum. *Abdias.*

Iohannes
Apostolus.

EPHESI quoque fidem a Iohanne Apostolo pre-
dicatam recepturi, vt eam signis approbaret, petierunt.
Qui Christi nomine inuocato, vetustum Dianae Templum
ruere fecit, vt in qua illi plus confidebant, minus pro ipsis
valere intelligerent: quandoquidem semetipsam Dea de-
fendere nequibat. Aristodemus vero templi Antistes adhuc
incredulus, aliud etiam experimeti genus perquisiuit. Ve-
nenum propinat, quo dudum capitis reos necauerat. Id
acceptum Apostolus hausit inoffense. Et impletum est,
quod Dominus noster de credentibus praedixerat: Et si
mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Ipsos insuper,
qui necati fuerant, ad vitam reuocauit. Tunc demum
Aristodemus, & qui spectaculo aderat Consul, reliquumque
vulgus, derelicta idolorum superstitione, ad salutis lau-
crum

Marc. vi.

LIBER. II.

139

grum confugerunt. Et Apostoli iussu per omnem Asiam
eueris Deorum simulachris, Crucis vexillum erexere, cum
iam comperit haberet, verbum Crucis pereuntibus quidem
cultum, his autem, qui salui sunt, Dei virtute esse. *Abdias.*

AETII vero Tiburtius Praefectus, Pergentinum &
Laurentinum fratres, ne Christum predicarent, suasionibus
primum blanditiisque laetant. Vbi id parum successit, com-
prehensos fustibus verberari iubet, verberantium brachia
arauerunt. In carcere conclusis cibum denegat, ab Angelo
alii sunt. Eductos super cadentes prunas ambulare nudis
pedibus cogit: vt super arenam, ierunt illi. Allato Iouis
simulachro vt adorarent, minaciter hortatur: Illis autem
Iesum inuocantibus, aeneus Iupiter in puluerem solutus
perijt. Parum nempe fuerat Tiburtij scitiam immanita-
temque calcaesse, nisi & Deos eius contriuisent. Multi gen-
tiles, cum illos dijs suis fortiores vidissent, ad Christum
conuersi sunt. At impiissimus tyrannus capite eos postre-
mo credi iussit, nullo tamen manifestiore indicio victum
se ostendens, viuere permittitur quos occidit, si vicisset.
Sur. Tom. 3.

AUGUSTINVS praeterea Anglorum Episcopus, a Gre-
gorio Pontifice (vt Beda tradit) in Britanniam missus, cum
Iesum Dei filium asseruisset, Edilbertum regem, magnamque
Procerum eius partem credentes baptizauit. Caterum multis
adhuc religioni refragantibus, cum idolorum Pontificibus
contedit. Qui quonia satis firmam rationem, qua causam
suam tueri possent, non habebat: miraculis certare decernit,
atque oculis captum quandam in medium producit, nescientes
minus veri se videre, quam ille lucis: pro eo, vt visum reci-
peret, supplicatunt pijs, quasi vero lapides preces possent
audire, & non etiam ipsi caeci, insuper & surdi, & muti essent.
Cum ergo cura laborumque eorum omnis incassum recidisset,
Augustinus Christum suum deprecatus, sine cessatione ho-
minem sanum reddidit, & reliquam plebem eo signo conuertit,
Britanniam totam eripiens diabolo, & subiciens Christo.
Tunc terra illa inculta (iuxta Ezechielem) facta est vt hortus
volu-

1. Cor. 3.

Pergentinus
& Laurentinus
fratres.

Augustinus
Anglorum
Episcopus.

Ezech. 36.

140 DE FIDE CHRISTI CON. GEN.
voluptatis, iam exuberans fructibus salutis. *Beda. Hist. lib.
1. cap. 25. 26.*

Musius Abb.

QV I D de Mutio Abbate dicemus? Qui dum esset gen-
tilis, natura ferox, & latrocinij deditus, ita ut etiam San-
ctorum delubra expoliando prophanaret, vidit tandem
in quiete viri formam habitumque, augustiorem quam humano,
comminantem sibi necem, nisi protinus à flagitijs sacrile-
giisque se submoveret. Cumque pauore percussus repente
euigilasset, nihil moratus ad Ecclesiam confugit, & bap-
tismate suscepto eremum petiit. Tantaque sanctitatis fama
breui illustratus est, ut aliquando iter faciens, Solem stare
(sicut de Iosue & Ezechia legimus) fecisse seratur. Jactent
se gentiles Romani orbem subegisse terrarum, virtute ac
robore ante omnes semper stitisse: Sideribus imperare,
non nisi fidelium fuit. *In vitis PP.*

*Refut. 10.
1. Paral. 4.*

*Fidei virtus
prevaluit.*

P R A T E R hæc etiam licet populus Romanus omnes
reliquas nationes suo subiecerit imperio, latèque domina-
tus sit, fidem tamen Christianam euertere (cum maxime
conaretur) non potuit. Cædes passim in Christianos sua
atque horrenda peragebatur, sed interdum & ij, qui eos
exdebant, repente mutati conuertebantur, & iam creden-
tes in Martyrj numero censerj gaudebant. Ita vnius
supplicium conuersionis multorum causa erat. Videbant
enim signa inde sequi, pro quibus vitam hanc deserere, non
grauè videbatur, sed iucundum. Aut si nihil viderint (ut
quidam calumniati sunt) maius profectò miraculum est,
nullo apparente miraculo, simplici nudoque sermoni cre-
didisse mundum, & ipsos quoque Romanos Imperatores
ijs tandem cessasse, quos disperdere decreuerant. Qui cum
omnium potentissimi essent, totis viribus persequerentur
pauperculos homines, inermes, nudos, non repugnantes,
sed occidi pro Christo cupientes. Et ecce persequendo, tor-
quendo, occidendo victi sunt. Quam enim religionem
Dijs suis obsequendo delere nitentur, eandem contemp-
tationum deorum cultura vltro susceperunt. Neque illis
rubori fuit fidem Christi palam profiteri, quam palam op-
pugnare.

LIBER. II.

141

pugnantes expugnare nunquam potuerunt. Reliquum est,
ut tanto triumpho lati ac gestientes concinamus: Omnes
Dij gentium daemonia: Dominus autem coelos fecit. *Psalm. 95.*

De fide Christi contra Magos.

Caput IX.

A T quoniam non defuerunt, qui Christicolarum supra
humanam naturam virtutem, Magicæ arti deputarēt,
operæpretium est referre, qualiter ab his Magi quoque
ipsi confutati sunt, ut appareat, non fuisse maleficia, quibus
etiam maleficiorum magistri succubuerunt.

M A G O R U M igitur princeps Simon, Samaritanos præ-
stigijs dementabat, & eo temeritatis proruperat, ut se Dei
virtutem magnam diceret. At cum Philippus Diaconus
illud accessisset, & Euangelium Christi miraculorum ope-
rationibus confirmasset: Samaria verbum Dei accepisse
dicitur, & ad Baptismum simul venisse. Nonne ideo, quia
maiora quædam certioraque in Discipulo Domini depre-
hendit, quam deprehenderat in Mago? Qui ubi se Philippo
longè inferiorem vidit, & ipse credere se dixit, baptizari
voluit, non fidei ardore, sed operum, quæ ipse facere ne-
quibat, cupiditate: ratus, recepto baptismate, se etiā æquè
grandia admirandaque facturum. *Act. 8.*

V E N I T deinde Petrus, & cum baptizatis manū im-
posuisset, acceperunt Spiritum sanctū. Hinc Simon offerre
pecuniam cœpit, petens sibi potestatem dari Spiritum
sanctum conferendi cui vellet. Nunquid igitur Magus A-
postolus? Cui Simon supplicat, & se quidem non habere,
quod ille habebat, auidius poscēdo manifestat. Pecuniam
autem offert, sperans si petita obtineat, multum se inde
lucri facturum. Sed qui spiritalia creditibus gratuito ero-
gabat, maledixit procacis hominis peruersam nequitiam,
qua ille donū Dei pecunia parandū putauit. Qualis ergo
arbor, talis & fructus eius. In malefico infirmitas & aua-
ritia, in Christi seruo virtus & pecuniarū contēptio. *Ibidē.*
Post

*Simon
Magus.*

Act. 8.

*Petrus Apost.
Act. 8.*

148 DE FIDE CHRISTI CON. PHI.

POSTHAC Simon (vt quidam Scriptores asseruerunt) de Samaria Romam vnā cum suis maleficijs se transfudit. Et cum eodē loci Petrus & Paulus aduenissent, cum ipsis coram Nerone miraculis certauit. Denique se relictis terris cœlum petiturū dicens, à spiritibus immundis in aëra ferebatur, iamque ferē omnes Simōnem verē Deum esse acclamabant. Tunc in tanto errantium periculo, Apostoli minime cunctandum rati, spiritibus in nōmine Christi praeceperunt, vt illum dimitterent: Itaque dæmonum auxilio destitutus, praeceps ad terram corruit, ac repentinō elisu extinctus, qualis ipse Deus esset ostendit. Dignus certe qui sic interiret, ne illi, quos maleficijs incantationibus deluserat, pernicioſa credulitate perirent. *Egesip. de excid. Hieros. lib. 3. c. 2.*

Paulus Apostolus.

PAVLVS Apostolus cūm Paphum applicuisset, Barriem Elymam magum, qui Paulum Cypri Proconsulem à fide auertere moliebatur, cæcitate damnavit, vt nec Solam hunc super idōlos & super iniustos orientem posset aspicere, qui tam auersus abibat à Sole iustitiæ. Proconsul autem Apostolum secutus, Magum contempsit, nec in illo veritatis lumen esse iudicauit, qui oculorum lumen amittere dignus fuit, sed in illo, quā dum veritatē doceret, eum, qui veritati repugnabat, in tenebris reliquit. *Act. 17.*

Iacobus Maior Apostolus.

PHILETES quoque Hermogenis Magi discipulus, cum Iacobo Maiore de fide certamē inijs, victus autē credidit, & ad Magistrum suum reuersus: Magus abierat, inquit, redeo Christianus. Indignatus Hermogenes, Philetem vbi constiterat, incantationibus fixit, ita vt se loco mouere non posset. Tunc Apostolus sudariolū suum misit, cuius tactu liberatus Philetēs, discipulum diaboli relinquens, adhæsit Discipulo Christi. Rursum tamen Hermogenes imperat spiritibus, vt extemplo ambōs coram se vinctos siterent. Sed in foueam quam fecit, ipse incidit. Profecto enim spiritus ne tangere quidem Dei seruos potuerunt. Supra illos in aëra pendentes, fremebant ac lamentabantur, quod ab Hermogene missi vt eos ligarent, ipsi

LIBER. II.

149

ipsi igneis catenis ligati ibidem detinerentur. Expedit tandem, & Apostolo, quā Mago, obsequentiores facti, Hermogenem ipsum vinculis complicatum in medium adducunt, nihil præterea ei mali inferre iussi. Qui deinde libertati redditus, ab Apostoli latere discedere non audebat, ne quid grauius à dæmonibus pateretur, donec baculo eius accepto, abijs securus, plus iam confidens Apostoli ligno, quā veneficijs suis. Cōuersus igitur maleficæ artis libros flammis tradidit, & se fidei Christi: satis expertus, nihil ea, neque verius, neque fortius, mortalibus datum.

Euseb. Eccl. Hist. lib. 2. c. 8. Isidor. de Patrib. c. 73.

Ad Taurinum Aurelianensem Episcopū, Magos Cam-bisem & Zamrim cum discipulis irruisse legimus, vt eum interimerent: quoniam cum viuente contendere, neque dictis, neque factis poterant. Illo autem sese Crucis signo muniente, diuinitus inhibitos ac propius accederent, & ob id magis furibere concitatos, sibi metipsis mortem conscuisset. Confer nunc cum Magorum vanitate Crucis virtutem. Illa sibi seruientes occidit, hæc à cædis periculo liberauit. Quam rem etiā maleficorum discipuli cōsiderantes, Christiani facti sunt, & Sanctū, quē capitali odio persecuti fuerat, reuereri cœperunt. *Vincit. in Spec. lib. 16. c. 78. 79.*

CYPRIANVS Damascenus primū quidem Magus Cyprianus & Gentilis, deinde verō Episcopus Christianique Martyr. Damascenus. Cūm enim totis maleficorum viribus Iustinam virginem in amorem Aglai iuuenis, qui eam deperibat, pellicere molitus fuisset: & dæmones re infecta reuerſi, nullum sibi in ipsam peccandi locum relictū dixissent, eod quod Crucis munimina Christiana foemina castitatē suam protegeret: continuo relictis dæmonijs, Christianorum religionem sequi decreuit. Baptizatus ergo tantum fide & sanctitate profecit, vt ad Episcopatum promoueri meruerit & martyrio coronari. Idem igitur, qui Magus foeminam vincere nullo modo potuit, Christianus factus tyrannorum tormenta facile superauit. *Greg. Nazianz. in Orat. Hieron. in 1. Iona, & alijs.*

De fide

44 DE FIDE CHRISTI CON. PHL

De fide Christi contra Philosophos.

Caput X.

SVRIGATIS Magis, congregi nunc cum Philosophis pergamus, ut & hi discant, quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.

Paulus Apostolus.
Dionysius Areopagita.

DIONYSIVS Areopagita, cum Apostoli Pauli prædicationes audisset, & ea, quæ sibi iam similia veri videbantur, credere adhuc dubitaret, verbis fidem se habiturum dixit, si Paulus cæco, qui fortè aderat, Christi inuocatione visum restituisset. Tunc ille: Ne me, inquit, magico carmine visum, Dionysi, suspicari possis, tute ipse accedens cæco illi iube, ut videat in nomine Domini Iesu Christi. Id ubi peregrisset prospero euentu, protinus Areopagum reliquit, atque Apostolum secutus, & ipse Christum prædicare gentibus coepit, tanta constantia, ut seueros tyrannos nihil timere, & mori pro Christo cuperet, quandoquidem illi ratio iam constabat: Beatos esse mortuos, qui in Domino moriuntur. *Metaphr. & alij. Sur. Tom. 5.*

Apocal. 14.

Basilus Magnus.

BASILIVS ille Magnus, cum esset gentilis, & bonarum artium apprimè eruditus, inter consiliantes Philosophorum sententias nihil certi asserentium nutabat, donec ab Athenis transiens in Ægyptum, explorato Philosophiarum nostræ sensu, Christo credere coepit. Inde reuersus Eubolum præceptorem suum de ratione veræ sapientiæ disputando superauit, & ad Domini Dei nostri cultum conuertit. Reperit ergo Basilus in Ecclesia, quod in Academia non poterat reperire, & discipulos docuit, quod non didicerat a magistro. Dum autem vterque Ierosolymis à Maximino Episcopo baptizaretur, circumfusus lumine viderunt qui aderant, eaque res indicio fuit, eos antehac veri ignorantie in tenebris fuisse. *Amphiloch. in vita Basilij.*

CONSTANTINVS Imperator, ob Christi cultum, quoniam nouam religionem in Rempublicam Romanam inducere piaculare videbatur, à Philosophis redargutus, diem

LIBER. II.

145

diem constituit, quo cum Christianis ad rem inter se contentione discutiendam conuenirent, ut hi qui probabiliora in medium attulerint, cæteris sequedi autores fierent. Id agebatur Bizantijs. Aderat Alexander Episcopus, mundanæ quidem sapientiæ non satis guarus, sed morum sanctitate præstans. Is cum disputarent, vni ex Philosophis dicere paranti, in nomine Christi silentium imperauit. Cumque ille veluti elinguis, ne verbum quidem prolequi potuisset, manum Alexandro dedit, victum se confitens: reliqui miraculo conuersi, sepositis altercationibus, volentes fidem receperunt, ac si ipsi Dominum audissent dicentem: Si mihi non creditis, operibus credite. *Euseb. in vita Constant.*

Toban. 10.

Caluarina.

MAXENTIVS quoque Imperator, cum esset Alexander, & Christianos ad sacrificandum Dijs cogeret, Caluarinam virginem, ne eximium formæ eius decoxem seruando deformaret, à fide Christi Philosophorum suasionibus auerti cupiebat. Igitur ex omnibus prouincijs oppidis quinquaginta sapientissimos deligi curauit, qui illam respondere paratam impugnarent. Ferunt ita tunc locutam, ut omnium animos in stuporem versos tandem ad credulitatem induxerit. Immanissimus tyrannus credentium ceruicibus cum gladio imminebat, illi verò maluerunt iugulum præbere ferienti, quam cognitæ iam & perceptæ contradicere veritati: ea & certissima & saluberrima esse, quæ à virgine didicerant, asseruantes. Vna ergo ancilla Christi disputando vicit, quos tota Platonis Academia vincere non potuisset. *Metaphrast. & Sur.*

De fide Christi contra Hæreticos.

Caput XI.

DEVICTIS etiam mundanæ sapientiæ professoribus reliquum est, ut cum Hæreticis configamus. Qui superseminantes zizania in medio tritici, subuertere Scripturas conati sunt, sensum deprauare, veritatem pollueri,

K

luere,

146 DE FIDE CHRISTI CON. HAER.
luere, sectas impijissimi erroris, perniciosissimæque doctrinæ
inducere.

Alexander
Episcopus.

ALEXANDER Episcopus Constantinopolitanus Con-
stantini Augusti temporibus, cum Arrium Hæresiarcham
publicè argueret, ac proinde orta plurimorum utriusque
partis contentione, sedari tumultus non posset, Dominum
oravit, ne Ecclesiæ suæ Catholicæ fidem impijs ludibrio
esse pateretur. Vix ipse preces finierat, cum Arrius dysen-
teriz morbo laborare cœpit. Et dum citam torminibus
alium exonerare vellet, intestinis profluentibus expiravit.
Reliquos obmutescere fecit timor, atque illū, quem prima
Nicæna Synodus damnauerat, etiam Dei iudicio damna-
tum omnibus palam fuit. *Hist. Trip. lib. 3. c. 10.*

Olympius
Arrianus.

MATTHÆVS quoque Palmerius Florentinus in suo
Chronicon libro testatur: Olympium quendam Arrianum
Episcopū quingentesimo decimo Dominicæ humanitatis
anno, cum apud Carthaginem in balneis lavans sanctam
Trinitatem sacrilego ore lacerasset, tribus igneis iaculis
ab Angelo visibiliter percussū conflagrasse. Rectè quidē
tot ictibus scelestus ille interijt, quot in Deo Personas of-
fenderat, quarum Trinitatem vnius esse substantiæ vnius
percussor, iuxta fidei nostræ confessionem declaravit. *Pla-
tina in vita Anastasij. 2.*

Iohannes
Chrysostomus.

VERUM Dominus noster, ut fidei veritatem ostende-
ret, sicuti sæpe ab impijs hæreticis prauitatis poenas exe-
git, ita ab eorundem insidijs tutatus est seruos suos. Ioha-
nes Chrysostomus Episcopus Bizantinus, quoniam Gainæ
militiæ magistro volenti in Ducepsi ipsius Ecclesiæ ponere
Arrianorum, obnixè resistit, ab illo capitali odio petitus,
Dei beneficio proteclusus est. Gainas enim iræ impatiens,
quibusdam ex militibus suis negotium dederat, ut domū,
in qua Iohannes erat, noctu aggressi incenderent, atque
ipsum, si fortè flammæ euasisset, ferro perimerent. Qui
vbi domui appropinquassent, visis circa eam Angelorum
copijs, territi fugam petierunt. Iterum nocte insequenti
missi eadem visione repelluntur, & re infecta ad Gainam
redeunt.

LIBER. II.

149

redeunt. Postremo ipse Gainas ratus Episcopum condu-
citur habere, qui sibi presidio essent, cum validiore mi-
litum manu ad eum inuadendum profectus esset, sed & ipse
simili modo perterrefactus, celeritè abiit quā venerat.
Et quoniam putauit ciuitatem cum Iohanne stare, furore
percitus, perrexit in Thraciam, cœgit exercitū, & reuersus
deuastabat Byzantinum agrum, etiā vbi proxima incur-
sans. Arcadius verò Imperator molestiam hanc absque
hominū cæde auertere cupiens, cum ad illum placandum
legationem destinare vellet, Iohannem vtrò se offerentem
nuit. Eius aduentu Gainas consternatus humi procidit,
& ab eo, quem interempturus putabatur, veniam supplex
petijt. Tum præda restituta amouit exercitum, matureq;
recessit, tam deinde fauēs Christianis, quā antea fauerat
impietati, perfidixq; Arrianæ. *Metaphr. et alij. Sur. Tom. 1.*

BASILIVS etiam Episcopus verè columna ignis (ut Basilius
cuidam visum fuit) calore astuans charitatis, non est veritus
Valentem Imperatorem increpitare, quod Ecclesiā
quandam, quæ Christianorum iuris erat, tradidisset Arria-
nis. Sublatis iurgijs, eò deducta est res, ut fidei periculum
facerent. Clauserunt Ecclesiæ fores, decernentes ut ad
quorum precationem per se patefierent, illis eius possessio
cederet. Arriani dies treis perpetuis supplicationibus in
cassum orarunt. Basilius verò postquam precatus est, leui
bacillo portas tetigit, dicens: Attollite portas, Principes,
vestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex
gloriæ. Et statim ac si vocem iubentis sensu aurium, quas
non habebant, perceperunt, sic obsecundanter paruerunt.
Idcirco nemine refragante, Ecclesiā adiudicatur Chris-
tianis, & plerique etiam Arrianorum relictæ hæresi, fidelibus
se se iungere, quod solis illis apertum esse cœli aditum di-
cerent, ad quorum inuocationem sic aperiri Ecclesiæ aditū
viderant. *Amphiloch. in vita Basilij.*

Sed mirā profecto extitit pertinacia nonnullorū, qui
ne signa quidem videntes conuerti voluerunt. Copres Presbyter.
Presbyter eremi Thebaidis cultor, cum quendā de grege

K 2

Mani-

143 DE FIDE CHRISTI CON. HAER.

Manichæorum prauitatis suæ contagione alios corruptentem, cohibere nullo modo posset, aduocata populi concione, pyram extrui iussit, proponens ut qui ipsorum duorum ignem ingressus aduri nequirit, ei fidem omnes probatam haberet. Manichæus timidum animal Copretem prius rem experiri petijt. Copres autem in Domino confidens, sine cunctatione in flammis irruit, ac qualis intrauerat, talis exijt, non nidoris, non caloris molestiam sensit. Dubitantem posthæc Manichæum, auertentemque sese, hi qui spectaculo aderant, vi corripientes in ignem impigerunt. Ardoris impatiens Copretis opem implorauit, & ab illo exemptus periculum euasit. Sed tamen cuius virtutem & tentando cognouit, & inuocando confessus est, & euadendo sensit, eius credulitatem sequi noluit: tanta iam mentem illius præoccupauerat infania, tantus furor. Itaque in malo perseverans thesaurizauit sibi iram in die iræ. *Pallad. Laus. Hist. 54.*

Augustinus
Episcopus.

At non ita Ecclesiæ Sanctæ illustrator Augustinus, qui in initio eadem hæresi pollutus, cum Ambrosium prædicantem audisset, perspexit errorem in quo erat, atque abiecit: & tandem omnis expertus ambiguitatis, Christi suscepit fidem, iuxta traditionem Catholicæ religiositatis, non signa requisiuit, non experimenta tentauit, audiendo tantum agnouit veritatem, & de tenebris venit ad lucem. Denique eandem sectam illam, quam reliquit, nemo postea fortius impugnauit, nemo acius est persecutus. Peruersissima impietas, cuius assertionem tutam se putabat, eius confutationum telis confossa periit. *Confess. lib. 5. c. 14.*

Hormisdæ PP.

EUTICIANA verò prauitatis error, quam Chalcedonensis Synodus damnauerat, etiam tunc manifestò apparuit, cum Anastasius Augustus, vrab eo discederet, summi Pontificis Hormisdæ denuntiationibus monitus, sed obtemperare negligens atque contemnens, fulmine iectus penas dedit. Reliqui ne idem paterentur, Catholicæ fidei adherentes, ab eodem Pontifice in Ecclesiam recepti sunt. Non enim dubitarunt, eam religionem esse verissimam,

pro

LIBER. II.

149

pro qua Deus ipse sic depugnaret, ut neque Imperatoribus aduersus eam niti impune esset. *Platina in vit. Hormisdæ PP.*

Symon quoque Pontifex Agapetus Constantinopolim profectus, cum Iustinianum Augustum adisset, verbis aliquot vitro citroque habitis, deprehendit illum in hanc ipsam Euticetis hæresim incidisse, atque ait: Putaram me cum Iustiniano loqui, non cum Diocleriano: aperte ostendens, quanta esset erroris huius malignitas, ob quam solam mitissimum Principem seuissimò Christianorum persecutori duxit comparandum. Veruntamen cum aliquandiu inter eos fuisset disputatum, Augustus tandem Pontificis sententiæ cedens, Catholicum se fecit. Porro Antonium Episcopum de eadem prauitate publicè conuictum, improbe tamen in flagitio persistentem, & ab Agapeto depositum, in exilium egit, suffecto in locum suum sancto ac fidei viro Menna. Sicq; sapientissimus Princeps cum fidei nostræ sinceritatem paulò plenius didicisset, vsque adeò approbavit, ut & ipse correctus crederet, & credere reuertentem puniret. *Platina in vit. Agapeti PP.*

Agapetus PP.

MAGNUM etiam res indubitæ fidei testimonium fuit, quam Cyrillus coram se Ierosolymis ita actam tradidit. Post Dini Hieronymi obitum, Hæresiarcha quidam Sabinianus opusculum execrandi dogmatis à se confectum, quo errori suo adscisceret auctoritatem, à Hieronymo editum asseuerabat. Eum autem falsitatis palam arguens Syluanus Nazarenus Episcopus, proposuit conditionem, ut nisi librum illum die crastino ipse Hieronymus ostento manifesto reprobareret, tum se poenam capitalem subiturum. Sin econtrà, idem supplicij pro mendacio Sabinianus referret, Qui cum tale miraculum nunquam euenturum timeret, sed magis speraret, Syluani exitio suam sententiam firmam fore, accepit conditionem. Dies præstituta venit, ad Ecclesiam frequentes conueniunt, signum nullum apparet. Syluanus ex pacto ad supplicium poscitur, præbet cervicem, mori pro veritate paratus. Sed præsto illi fuit Hieronymus, cunctisque cernentibus, tenuit spiculatoris

Hieronymus.

K 3

magnum

190 DE FIDE CHRISTI CON. HAER.
manum iam ad feriendum erectam. Mox ad haeticum
conuersus, acerrime illum increpuit, doli & fallaciae accu-
sans. Abijt visio, & manus secutum est miraculum: Sabi-
niani caput, nemine percutiente, ab humeris auulsum in
terram procidit. Denique qui aderant Orthodoxi, pro vi-
ctoria, quam paulo ante desperauerant, Deo & Diuo Hie-
ronymo gratias egerunt. Reliqui ad Syluanum confugien-
tes, illius fidei sese dedidere. Et perniciosissimus error (qui
iam late manare coeperat) vna cum suo autore extinctus
defecit. *Augst. Epist. 206. c. 4.*

Cum Haeti-
cis non cum-
niscandum.
Iohannes
Apostolus.

Polycarpus.

Cum eiusmodi hominibus ne communicandum qui-
dem, duorum exemplo doceamus: Iohannis Apostoli, &
discipuli eius Polycarpi. Iohannem Eusebius Ecclesiasticus
Historix Scriptor tradit, dum Ephesi moram traheret, bal-
nea ingressum, viso ibi Cherinto haetico, statim retulisse
pede, & ad suos conuersum dixisse: Fugiamus hinc, ne bal-
nea nos ruina opprimat, in quibus Cherintus lauat verita-
tis inimicus. *Hist. Eccl. lib. 4. c. 14. Iren. cont. haer. lib. 3. c. 3.*

Paulus Apost.
Titum. 3.

Si c. etenim & Paulus Apostolus ad Titum scribens,
monet ac dicit: Haeticu hominem post vna & secundam
correctione denota, sciens quia subuersus est qui eiusmodi
est, & delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus. Et
iple Iohannes Epistola secunda: Si quis, inquit, venit ad
vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in
domum, nec Aue ei dixeritis: qui enim dicit illi Aue, com-
municat operibus eius malignis. Et in Apocalypsi: Ange-
lus, id est, Episcopus Pergami Ecclesia arguitur, non quod
fidem negarit, fidelis enim erat: sed quod prope se habeat
tenentes doctrina Balaam, doctrina Nicolaitarum. Quod
si cohabitare cum illis crimini est datum, quanto grauius
peccant, qui familiaritate & consuetudine eoru vtuntur?

Contra Haeti-
cos.

FACESSANT igitur a nobis in vestimetis ouium lupi
rapa-

LIBER. II.

191

rapaces, Dominico semper insidiantes gregi. Recedant
spinae & tribuli, de quibus nec ficus nec vna colligi pos-
sunt. Procul absit haeticae insanie fermentu, ne purissima
orthodoxae fidei massa corrumpatur. Caueantur vulpium
foculi, & volucrum nidi, in quibus Christus non habet vbi
reclinat caput suum. Quos & Apostolus cauendos rur-
sum praecipit, dicens: Obseruetis eos, qui dissensiones &
offendicula praeter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt,
& declinate ab illis.

De spe Diuinae misericordiae
Caput XII.

POSTquam autem & de illis sicuti de ceteris omni-
bus triumphauimus, haec est enim victoria quae vincit
mundum, fides nostra recte nunc de spei virtute disse-
remus, vt bonum quod maximu cum Deo esse credimus,
etiam sperare discamus.

VTILITER sperat, qui nec adeo misericordiae Dei
confidit, vt iustitiam non timeat: nec adeo iustitiam timet,
vt misericordiae diffidat. Itaque semper attendendum est,
ne ad proxima Spei vitia imprudenter delabamur. Ea sunt
desperatio & praesumptio. Qui desperant, non satis per-
pendunt diuinæ misericordiae magnitudinem, & conscij
delictorum, ante se damnant, quam damnantur. Qui praes-
sumunt, iustitiae seueritatem obliuiscuntur, & dum nihil
timent, licentius peccant. Neque hi praesumerent, neque
illi desperaret, si meminisse voluissent, quod iustus pariter
& misericors sit Dominus, quod simul & fontes puniat,
& poenitentibus ignoscat.

IMPIVS Cain, inuidia stimulante, fraternae credis
cruore sceleratas polluit manus, Credimus tamen eum
maledictionis poenam vitare potuisse, si poenitentis Dei mi-
sericordiam implorasset: execrabilior factus est post reatu
fratricidij, dicens: Maior est iniquitas mea, quam vt ve-
niam merear. Illos autem, qui vitijs suis fauentes praesum-
ptione labuntur, Ecclesiasticus arguit, dicens: Ne dixeris,
pecca-

DE SPE DIVINAE MISERICOR.

peccavi: & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum: & ne dicas, Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim dei ab illo cito proximat, & in peccatores respicit ira illius. Gen. 4.

Spei.

Nos igitur errorem istorum refugientes, eos sequamur, qui vel gravissime lapsi, sic sese (dum flagitij poenitet) erexere, ut spem recuperandae gratiae non amitterent, & quod sperarunt, Deo indulgente adepti sunt.

David rex.
2. Reg. 12.

DAVID adulterij homicidijque crimine nequiter corruerat, sed per Nathan Prophetam reprehensus: Peccavi, inquit, Domino. Dixitque Nathan: Dominus quoque transiit peccatum tuum, non morieris. Peccatum confitendo doluit, & de misericordia Dei non diffidit. Idecirco non est spe deceptus: tunc veniam impetravit, cum commissa ingemuit. Sed si David sic cecidit, nemo continentium se arbitretur securum: rursus si idem tanti reatus damnatione absolutus est, nemo delinquentium desperet. 2. Reg. 12.

Manasses rex.

MANASSES Regum omnium, qui Ierosolymis regnarunt sceleratissimus, stellas adoravit, aras Baalim erexit, in Templo Dei idolum posuit, somnia observavit, auguria sectatus est, super haec sanguinem innoxium fudit, interficiens Prophetas, Isaiam terra medium secans. Cumque ob haec flagitia Dominus tradidisset eum in manus Principum Assyriorum, ferroque victus ductus esset in Babylonem, angustiis compellentibus agnovit peccatum, egit poenitentiam, oravit, exauditus est, Deoque propitio rediit Ierusalem, & recuperavit regnum, atque in alium mutatus, idolis sublatis, prophanata expiavit, & unum Deum Israel impense coluit. Quis igitur veniam desperet, si Manasses inuenit? Aut quis adeo pessimis moribus vivit, ut evadere bonus non possit, si ille evasit? 2. Paral. 33.

Ninivite.

NINIVITA cum Iona prophetante urbis excidium imminere didicissent, peccatorum, ob quae id passuri erant, poenitentiam agentes, dixerunt: Quis scit, si convertatur, & igno-

LIBER. II.

199

& ignoscat Deus, & revertatur à furore irae suae, & non peribimus? Grandis fiducia, in ipso divinae ultionis protinus sperare misericordiam, sed frustra quidē sperassent, nisi vitij finem statuissent. Quod sperauerat, poenitendo obtinuerunt, dicente Scriptura: Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, & misertus est super malitiam quam locutus fuerat ut faceret eis, & non fecit. Ea igitur spes impetrandae salutis non fallitur, quam vitae correctio comitatur. Iona 3.

EVANGELII tempora percurramus. Cuius spem non incitat atque accendit latro in Cruce poenitens? Quam quidem Crucem, si nihil mali commisisset, si nemo cogeret, sua ipse sponte hac mercede ascendere debuit, ut à Domino audiret vocem illam, qua nihil iucundius: Hodie mecum eris in Paradiso. Ob latrocinia noxę deditus, mortique addictus, dum moriens dignum se supplicio confitetur, dum in Christum credit, dum iuxta se pendentem deprecatur, transiit de morte ad vitam, de Cruce ad Paradisum. O divinae clementiae immensitas! quam serae conversioni, quam grandem tribuisti mercedem? Luc. 23.

Sed neque de illis quidem desperandum est, quos in omne vitium egit cumularum opum immoderata libido, & impudens exigendi sceleris cupiditas. Matthaeus de Telonio ad Apostolatam vocatus est, Zachaeus Publicanorum princeps, & ipse dives, Salvatorem mundi hospitio suscipere meruit. Uterque igitur cum vsum reliquissent, lucrati sunt regna coelorum. Talem quastum facere solent, qui conversi spem suam de terrenis divitijs in Deum transferunt, celestium divitiarum aeternaeque beatitudinis largitorem. Marc. 2. Luc. 5.

Neque enim Novatianorum impietati adhibenda est fides, qui aiunt ijs, qui post Baptismi lustrationem peccati maculam contraxerunt, gratiae recuperandae non esse locum. Petrus de piscatore Apostolus, iam carni & sanguini Domini communicaverat, iam speciali privilegio cum Iacobo & Iohanne eiusdem Domini gloriam in monte

K 5

vide.

154 DE SPE DIVINAE MISERICOR.

viderat: Iam Iesum Dei filium confessus fuerat, & tamen Dominice passionis tempore, dum homines timer, Deum negavit. At quoniam post negationem amare fleuit, non solum quod peccando amiserat, poenitendo iterum est assecutus, sed etiam omnium Princeps factus, claves regni Ecclesieq; gubernandę potestatem accepit. Benignissimus Dominus plus contulit eius poenitentię, quā contulerat innocentię, pristinis beneficijs cumulū faciens tā excellētis Praposturę honorem. *Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.*

Iudas Scariot.

At econtrā Iudas de culmine ipso Apostolatus in baratrum inferni infelicitē torruit. Non utique quia Dominum vendidit, sed quia, eo vendito, magis de flagitio doluit, quā de venia speravit. Peccavi, inquit, tradens sanguinem iustum. Conveniens poenitentię, si sibi humiliter ignosci postulasset, & non sceleri scelus addens, ad laqueū prius, quā ad Dominum confugisset. Nunquid proditori suo non dimisisset, qui dimitti crucifixoribus suis rogavit? Nunquid se vendenti non pepercisset, qui lancea latus suum fodienti sic pepercit, ut coronam indulgeret Martyrij? *Matth. 26. 27.*

Paulus Apostolus.

Sed quis pręterea desperet, quamvis impius, & crudelis, & omni immanitate pręditus, si Paulus Christiani nominis persecutor, factus est Christi Apostolus? si vas irę cōversum est in vas electionis? si is, qui infensissimus fuerat Ecclesie hostis, repente evasit constantissimus eiusdem Ecclesie propugnator? Sed dices: Ille in via vocatus est, & ut se corrigeret, penē coactus est. Quid tu, quoties peccatorum conscientia compungeris, nonne vocaris? Quoties aduersitate aliqua sollicitaris, nonne cogeris? Quid ergo auerteris? quid reluctaris? Ille increpitus statim obediuit, & tu quęso, ne obdurescas. Ille cū in terram cecidisset, iussus est surgere & ciuitatem ingredi, ut ibi audiat quid se oporteat facere: & tu terrenarum cupiditatum malignitate subuersus, iam tandem surge, & ingredere ciuitatem mandatorum Dei, ut ibi discas quid te facere, quid fugere oporteat, ut salutem tibi parare possis. Illi

Ananias

LIBER. II.

155

Ananias manum imponens, visum, quem cadendo amiserat, restituit. Ananias interpretatur donū gratię Domini. Hoc donum tibi manū imponet conferens virtutem, ut in spe confirmaris, & visum recipias, quę peccādo perdidisti. Nō visum carnis, neque oculorum, sed, quo Deus videtur, mentis & intellectus: ut demum cum ipso Paulo gloriari queas, dicens: Gratia Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed gratia eius in me manet semper. *Act. 9.*

Avd & aliud id genus exemplū. David quidā in finibus *David Monachus.* Hermopolis grassatorū princeps, cū diu exercēdis latrocinijs operā impēdisset, tandē poenitudine pulsatus ad monasteriū venit, monachusq; factus, Deo in humilitate seruauit. Et cū post aliquot dierū poenitentiam, dimissā sibi esse peccata quę commiserat, Angelo referēte accepisset, multitudinis eorū conscius dubitauit an vera audiret. Ob incredulitatē linguae officio caruit. Sed cū vehementer doleret, quōd solitas deo laudes ore impedito cōcinere nō posset, vocis vsum ad eā dūtaxat rē recuperauit, ad cetera mutus permāsit. Sperauit ille quidē futurā aliquādo delictorum veniā, sed spem eius pręcessit Dei clementia, Et ut pręcessisse crederetur, non credentē puniuit, ut scias quia non est ponere numerum, neq; finem misericordiarū eius.

Mox & quoque Abbatem Iōdoni Abbatis apud *Moyse Abb.* Thebaidem discipulū, natione Æthiopem, singularis ianctitatis ac patientię virum, latronem antea fuisse memorant, multorum spolijs credibūque infamem. Igitur compunctus ad mentem redijt, misericordiam Domini orādo & poenitendo quęsiuit, sperando assecutus est. Et qui aliquando de latronum numero fuerat, in Sāctorum censum redigi meruit. Sic Æthiops mutauit pellē suā, & pardus *Ierem. 13.* varietates suas. Sic lupus rapax conuersus est in agnum. *Pallad. Laus. Hist. 23.*

Nō igitur execrabilius crimen, quā post agnitam perceptamque veritatem a fide decidere. At etiam inde reditum patēre ad spem salutis certissimam, non solum Petri

*Iacobus De-
modius.*

Psalm. 117.

*Nicolaus
Senex.*

DE SPE DIVINAE MISERICOR.

Petri exemplo, sed etiam aliorum satis edocemur. Iacobus Martyr à praefectis membrorum nodis Denodatus dictus, cum esset fidelis fidelibusque ortus parētibus, atque inter regis Persarum aulicos primo loco haberetur, gentili o-
minino gratificari cupiens, eò prolapsus est, ut idolum ado-
raret. Deinde à matre per literas increpitus, culpam agno-
uit, animo resipuit, poenitentiam egie, honores quibus
fruebatur contempsit. Regem nihil veritus, idola eius de-
testatus est, & se Christianum esse palam asseruit, tam co-
stante, ut articulatim dilaniatus non formidaret supplicia,
sed appetere videretur. Aeternae denique felicitatis bona,
quibus prauaricando se indignum fecerat, diuina elemen-
tia suffragante martyrio suo redemit. Bonum est ergo (ut
Propheta ait) confidere in Domino, quam confidere in
homine. Bonum est sperare in Domino, quam sperare in
principibus. *Iacob. de Vorag. Episc. Iamuf.*

Sed quis verò delinquendi assuetudine ita duratus est,
ut per se omnino corrigi non possit, non ideo desperet, sed
senem illum Nicolaum imitetur: qui cum libidinibus eta-
tem consumeret, & neque anni ad finem vitae vergentes,
finem turpitudini facere possent, Andrea Apostolo suppli-
cauit, uti pro se Deum obsecraret. Se enim sceleris con-
scientia ne orare quidem satis audere. Precibus ergo Apo-
stoli placatus Dominus, veniam indulsit, & ille correctus,
peracta semestri poenitentia, hinc decedens misericorditer
in fine saluatus est. Exemplum nobis reliquit, ut si quando
spes vitae emendandae veniæve impetrandae, ob peccandi
usum difficilior cōtigerit, ad eorum, qui Deo placent, con-
fugiamus auxilia. Nostris enim flagitijs irritata Diuinitas,
Sanctorum meritis, qui pro nobis orauerint, facilius miti-
gabitur, & ad miserandum citius conuertetur. *Abbas in
uita S. Andrea.*

Etiam praeerea qui non modò verbis, sed etiam
sermone Christianitati renuntiantes, diabolo se de-
dere non dubitauerant, posthac tamen cum poenitentiam
egissent, gratiam à qua deciderant recuperarunt. Ierosol-
ymis

Iymis Proterij principis viri seruus Phanas, filix eius *Phanas.*
amore captus, quoniam potiunda spes nulla esset, magos
consultuit. Exciti maligni spiritus, eam illi uxorem fore di-
xerunt, si ipse se diaboli seruum adscripserit, contempto
Christo. Conditioni assentiens, chirographum dedit, &
nuptias cum ea, quam adamauerat, iniit. Posthac depre-
hendit mulier, nihil prorsus Christiani moris inesse viro,
non orare, non ad Ecclesiam ire, non Crucis signi facere.
Denique causam ab eo curiosius sciscitans, plenè didicit, &
anxia remedium querens, Basilio Episcopo rem detulit.
Tunc accessitum Phanas Basilius hortatur, ut reuerti
vellet, unde per prauaricationem recesserat, & credere, &
confidere in Domino: cōuersum secum domi retinuit, ac
pro illo orauit. Et post x. dierum ieiunium, multasque in-
terea Satanae insultationes eduxit, ut purgatum reconci-
liaret Ecclesiae. Ibi frequenti Clero, plebeque vrbis astante,
voces terribiles audite, frementium ac lamentantium
demonum aduersus Basilium, quasi raptorem alieni serui.
Sed eo iubente, etiam chirographum inuiti restituit.
Quo discisso, apparuit deletum esse Phanas crimen. Ita
per mulierem fidelem, vir infidelis saluatus est, & qui *1. Cor. 7.*
desperauerat, Episcopi opera ad spem redijt salus. *In vi-
ta P. in vita Basilij. Sui. Tom. 1.*

THEOPHILVS quoque Ciliciz Archidiaconus ab *Theophilus*
Episcopo officio motus, chirographum consecrasset, quo *Archidiaconus*
Deum, Matremque Dei abnegare se, & diaboli subijci ser-
uituti dixit, promittente diabolo se facturum, ut ipse in
locum suum gradumque restitueretur. Restitutus demum
animaduertit, quantum sceleris flagitijque commississet, &
animo confictus, lachrymas fudit, & veniam orauit. Die
quadragesimo dormienti Virgo Dei Mater, cuius opem
inuocauerat, apparens dimissum ei peccatum nuntiavit.
Somno excitatus, chirographum suum iuxta iacetem re-
perit. Ea relictus, & peccatum suum, & Dei erga se mise-
ricordiam cunctis audientibus publice enarrauit. Die ter-
tio vita defunctus, etiam miraculis claruit. Quod si tanti
crimi-

DE SPE DIVINAE MISERICOR.

criminis reus ad tantam beatitudinem peruenit: professus nemo perit, nisi qui poenitere non vult: nemo condemnatur, nisi qui desperat. *Metaphr. Sur. Tom. 1.*

Femina.

Nunc ne quid desit, quod spem nostram minus intra nos labascere patiamur, in foeminas etiam Domini miserationes considerabimus.

Mulier in adulterio deprehensa.

Mulier in adulterio deprehensa pepercit, iniungens tamen ei ne amplius peccaret: ut intelligas, tunc nos recte veniam sperare, cum desinimus peccare. Malignis autem in illam frementibus iniecit ruborem, propria eis exprobrans delicta, qui accusati venerat aliena. Et hi sane unus post alium abierunt, sicut aduenerat, nequitia & impetate pleni. Illa vero persistit, donec condonato reatu dimissa est. Perseuerare enim sperando debemus, nec ullo expectationis tadio affecti deficere, dicente Apostolo: Christi domus sumus nos, si fiducia & gloria spei usque ad finem firmam retineamus. Quamdiu ergo speramus in Christo, habitat in nobis Christus: procul est ab iis qui desperant. *Ioh. 8.*

Hebr. 7.

Maria Magdalena.

Mariam Magdalenam ob impudentis lasciuiae crimen, ceterorumque vitiorum infamia cognomento peccatricem dixere, & tamen cum sese poenitendo Domino submisisset, dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, & quae diu serua fuerat peccati, meruit effici Discipula Christi, eiusque Resurrectionem videre prima, atque audire: Maria optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea. Sic ubi abundauerat peccatu, superabundauit misericordia, & in poenitente omni spe maior spei merces fuit. *Luc. 7.*

Marc. 16.

Luc. 10.

Rom. 8.

Maria Aegyptiaca.

Maria Aegyptiaca meretricio quaestu diu infamis, cum aditu etiam Ecclesiae indignam se diuinitus eo prohibita cognouisset, post lachrymas eremiq; labores, ad tantam vitae perfectionem deuenit, ut orans in terra terram non tangeret, & Iordanem transiens super aquas ambularet. Ad Dominum migratura a sanctissimo viro Zozima sacrosanctam Communionem accepit, a leonibus sepulta, cum scrobem in terra carptim vnguibus excavassent, Sanctae corporis capax. Vique adeo Dominus conuersam exal-

LIBER. II.

359

exaltauit, quam peccatorem ne in templum quidem intrare permiserat, tam erga poenitentem misericors, quam erga delinquentem iustus. *In viui PP.*

Maria Abraam Eremitae ex fratre neptis, virginitatis seruandae voto, ipsum ad desertum secuta, eodem cum illo contubernio annos septem vsa, pie sanctaeque vixerat, clausis semper ianuis, nusquam inde discedens. Sed quid tam clausum, quod diaboli non penetraret inuidia? Iam vigesimum aetatis agebat annum, cum inimici dolis suggestionibusq; subueria, iuueni cuidam eo venutanti consentiens, in turpis luxuriae foueam corruit. Sceleris conscientia, veniam desperauit, solitudinem reliquit, proximam ingressa ciuitatem, pristinas virtutes vitij acquirit, permixta libidini frenos, & quae diu virginitatem accuratissime seruauerat, prostibuli obruta est spurcitij. Postquam vero ab ipso Abraam sene, vehementer de eius perditione sollicito, diu quaesita, & tandem inuenta, illo hortante ad montem redijt, sanctitatis meritum, quod peccando amiserat, poenitendo recuperauit. Sic perdita omni boni Pastoris humeris reportata, lupi fauces effugit, & electo tandem dominico gregi meruit computari. Nunquam in Deo vana spes poenitentis fuit. *Ephren. in viui PP.*

*Maria neptis
Eremitae
Abraam.*

Pelagia Antiochena, cum & diuitijs & corporis facie multum eminere, luxuriae ac libidini dedita, usque adeo frontem fregerat, ut gloriaretur, nullam se neque ornatorem, neque lasciuiozem in publicum procedere. At ubi Nonij Heliopoleos Episcopi praedicationes audiuit, recognouit errorem suum, penitusque immutata, ornatum omnem abiecit, & quicquid habebat opum, pauperibus erogauit, atque impudicitij finem statuens, in monte Oliueti tuguriolum sibi posuit, tum ne quis in solitudine manenti foeminae insidiari in animum induceret, sexu celato Pelagium se nominari fecit. Tantumque deinde vitae sanctitate excelluit, ut de pelago vitiorum facta diceretur pelagus virtutum, amarissimas Mara aquas in dulces conuertens. *In viui PP.*

HAC

160 DE SPE DIVINAE MISERICOR.

Thais. THAIS etiam Aegyptia meretrix, crebris Paphnutij Abbatis admonitionibus ad poenitentiam conversa, facultates, quas non modicas corporis vulgatione paraverat, constructa pyra in ignem coniecit, & de prostibulo, ubi diu diabolo servierat, ad monasterium transiens servivit Christo. Post triennem eius clausuram, Paulo Antonij Abbatis discipulo reuelatum est, dimissa esse à Domino Thaidi peccata. Itaque à Paphnutio de cellæ carcereeducta, cum dies quindecim superuixisset, migravit ad Paradisum, & confortio inserta est Angelorum. Talis beatitudo eos manet, qui vitam corrigunt, & spem suam in sola Dei misericordia semper collocant. In viii PP.

Hæc est enim de qua David in Psalmis gaudet, ob quam Domino benedicit, quam admiratur, in qua sperat. *psal. 30.* Exultabo, inquit, & letabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manibus inimici. Et in alio Psalmo: Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus. Et paulo post: Misericors & miserator Dominus, longanimis & multum misericors. Non in perpetuum irascetur, neque in eternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem coeli à terra, corroboravit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus super timentes se. Et rursum in alio Psalmo: Misericors & misericors Dominus, patiens & multum misericors. Suavis Dominus uniuerfis, & miserationes eius super omnia opera eius. Et iterum: Allevat Dominus omnes qui corrumpunt, & erigit omnes elisos. Oculi omnium in te sperant Domine: & tu das escam illorum in tempore opportuno. *Aperis*

LIBER. II.

161

Aperis tu manum tuam, & imple omne animal benedictione. Et rursum idem alibi: Dominus, inquit, soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos, Dominus erigit elisos. *psalm. 129.* Et item alibi: Si iniquitates observaueris, Domine: Domine, quis sustinebit? Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te, Domine. Sustinuit anima mea in verbo eius, speravit anima mea in Domino. A custodia matutina usque ad noctem, speret Israël in Domino. Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israël ex omnibus iniquitatibus eius. Philo etiam sapientia spiritu plenus: Misereris omnium, inquit, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter poenitentiam. Diligis enim omnia quæ sunt, & nihil eorum odisti quæ fecisti. Et paulo post: Parce autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine, qui amas animas. Et per Isaiam Dominus ipse ad populum fidelem ait: Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, ut non *Isaie. 29.* misereatur filio uteri sui? Etsi illa oblita fuerit, ego non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te, muri tui coram oculis meis semper. Et per Iezechielem: Nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus: reuertimini, & *Iezech. 11.* vivite. Item in Evangelio: Nō veni, inquit, vocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam. Et item: Non est volūtas *Lucæ 5.* Patris vestri qui in cælis est, ut pereat vnus de *Matth. 12.* pusillis istis. Venit, inquit, filius hominis querere & saluū *Lucæ 19.* facere quod perierat. Et alibi de se testatur, & ait: Ego sum Pastor bonus. Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis. Hinc Apostolus Paulus: Si Deus pro nobis, inquit, *Iohan. 10.* quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit, *Rom. 8.* sed pro nobis omnibus tradidit illū. Hinc idē alibi Patre misericordiarum & Deum totius consolationis eum appellat. Et rursum alio loco dicit: Cum autem benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quæ effudit in nos abunde.

L

per

164 DE CHARITATE ERGA DEVM.
per Iesum Christum Saluatorem nostrum, vt iustificati gra-
tia ipsius, heredes simus secundum spem vite eterne.
Has tantas ac tales Domini nostri erga nos miserationes
si quis recte secum reputet, nemo grauius delinquit, quam
qui post delictum a spe impetrande venie decidit, & plus
se peccasse, quam quod a Deo dimitti possit, existimat: tan-
quam si vllum sit tam magnum peccatum, tam immane
crimen, quod non condonare possit, & velit, & soleat
Deus penitenti.

LIBER TERTIVS.

De Charitate erga Deum.
Caput 1.

CHARITAS quoniam & tertia in ordine
haru, de quibus modo diximus, ab Apo-
stolo ponitur, & de tribus maior ipsa pre-
dicatur: ideo satis congruum arbitror, vt
tertij nunc voluminis principiu teneat, &
quasi in arce collocata consistat. Quae vir-
tus cum talis sit, vt sine ea exterius nihil sint: nemine igno-
rare volumus, de ipsa simul tractari, vbicunque de aliqua
a nobis tractetur. Quaedam tamen, quae illi magis propria
censui, conabor hoc loco referre, & Sanctorum exemplis
(primo quatenus Deus diligendus sit, deinde proximus,
postremo inimicus) digerendo explicare.

DEVM toto corde, tota anima, totis viribus iubemur
diligere. Quod vtique ita fit, vt sola erga eum dilectio om-
nes alias superet dilectiones. Super omnia enim amandus
est autor ipse omnium atque conseruator. Nulla res vn-
quam cordi nostro sic inherere debet, vt eius causa ille, qui
est causa omnium, minus honoretur, minus colatur. Despi-
ciantur

ciantur opes, deserantur parentes, repudietur vxor, abij-
ciantur liberi, perferantur supplicia, vita ista effundatur,
nihil denique vel non agendum, vel non sustinendum pu-
tetur, quod ab homine agi sustinerique possit, dummodo
soli pareatur Deo, soli semper deseruiatur.

Abraam. Genes. 22.
Amaret, manib' proprijs mactare voluit, vt obediret Deo.
Pluris fecit mandatum Dei, quam vnici vitam, neque se
crudelem esse, si sanguinem filij effudisset, existimauit, sed
pietissimum, si (eo effuso) iussioni paruisset diuinae. Pro-
missionem acceperat de Isaac, dicente Domino: Dabo
tibi filium cui benedicturus sum, eritque in nationes, &
Reges populorum orientur ex eo. Et tamen de quo tanta
sibi promittebantur, mox eundem impuberem adhuc
iubetur immolare. Cuius hic non titubasset fides, quis
non dubitasset, ne illo sublato irritum fiat oraculum?
At verò Abraam & pollicenti credidit, & iubenti obedi-
uit, & certissimo tandem euentu quod promissum fuerat
accepit. Genes. 22.

Heli Sacerdos nimia in filios indulgentia male agen-
tes remisit molliterque corripuens, Deum ostenderat, & 1. Reg. 4.
tamen cum illos tam tenera amplexaretur pietate, a Phi-
listhij interfectos audiens, satis aequo animo tulit. Post-
quam autem & Arcam Domini simul captam fuisse intel-
lexit, impatiens doloris, de sede corruit. Et quia nonage-
narius iam erat, eo lapsu collisus expirauit, ostendens quanto
sibi grauius erat praesentia Domini, quam arca exhibebat,
quam liberis (quamuis charissimis) orbari. 1. Reg. 4.

Quamvis Arcae amissione doluit Heli, tantum David Rex.
de eius reductione a Philistinis restituta letatus est David. 1. Reg. 6.
Nam cum Rex esset, & reru gestaru gloria omnibus qui in
Iudaea regnauerant praeferretur, non erubuit, dum Arca a
Leuitis portatur, omni regie dignitatis ornatu deposito, &
ephod lino sumpto, pedester incedere, saltare, ludere, &
quasi vnus e plebe iocunditatis gestulationibus uti, donec
illa in urbem inuecta, sub tabernaculo, quod ipse tetederat,

164 DE CHARITATE ERGA DEVM
venerabiliter collocaretur. Ex quanta autem in Deum pietate, quantoque amore ea Regis exultatio proveniret, Michol uxoris suae poena testatur, quae quoniam scurrilis leuitatis illum arguerat, Deo vlciscente perpetuae sterilitatis damnum tulit. 2. Reg. 6.

David.
1. Reg. 7.

Idem posthac anxie secum queri coepit, se in aedibus habitare cedrinis, Arcam verò Testamenti Dei manere sub pellibus, quibus tabernaculum tectum erat. Hinc iam in animum inducens, constituere Templum Domino, sacrisque illius magis decenter reponendis dedicare, Regiam cessisset, nisi multò magnificentius habitaculum ipsi quam sibi faciendum decreuisset, & quidem tale, quale deinde à filio suo Salomone legimus aedificatum, cuius opulentiae amplitudinisque gloria, apud posteros vix fidem inuenisset, si eam humanae tantum, non etiam diuinæ Scripturae monumenta retulissent. Sed miretur alij opus, nos animi Deo deuoti affectu pensamus, qui mea quidem sententia maior in David, quam in Salomone fuit. Multa quippe postea populo populi, Principibus indulgit Dominus, & propter seruum suum David, ea se indulgisse protestatus est. Vt quia ipse Deum plus ceteris dilexerat, plus etià à Deo dilectus nosceretur. Quod autem Salomon potius quam ille, ut Templum Domino construere electus sit, non tam meritis, quam mysterium fuisse constar. 1. Reg. 7.

Tres pueri.

Daniel.

PERFECTA charitatis cultum & in pueris illis in Babylonem abductis viguisse, quis negauerit? quando captiuitatis necessitatem, in qua erant, superare poterunt, nunquam Religionis suae obseruationem deserentes. Leguminibus & frigida aqua nutrir, quam dapibus regij, ne cibo lege vetito inestarentur, maluerunt. Statuamque adorare iussi, mori praepararunt, quam fidem praeruaricari. Hinc in fornacem septuplo quam solitum erat accensam, missos flamma non adussit. Illi inter igneos globos, laudes Deo concinebant, & idem ardor, qui illis intra fornacem ignouit, raptim exhalans eos qui foris aderant, regis ministros corripuit atque consumpsit. Motus tanto mira-

LIBER. III.

165

miraculo rex, non iam statuam à se erectam, sed Deum Israel adorandum, edicto iussit. Sic constans ac vera pietas, captivos rege ipso, à quo capti fuerant, fortiores reddidit, & in igne positos periculi expertes fecit, parcete illis incendio, & in suos semiente autores, quos peremit. Daniel. 1.

ELEAZARVS Scriba, Antiocho Epiphane fideles Eleazarus. 2. Mach. 6. persequente, ut suillam carnem gustaret, compelli (quoniam illegitimum erat) nullo modo potuit, sed neque pro illa suppositam aliam, qua vesci licebat, ut sumeret exorari, volentibus amicis ea simulatione ipsum subtrahere neci, utque ceteris constantis animi, perpetuè in Deum obseruantiae exemplum fieret, extrema pati maluit, quam quicquam prophani aut agere, aut omnino egisse videri. Itaque corpus carnisque crudelibus poenis cōficiendum tradidit, ut spiritum absque labe commissi pariter suspectique, sceleris conseruatum Deo offerret. 2. Machab. 6.

MACHABEI quoque septem fratres, neque ingentibus regis promissis corrupti sunt, neque minis territi: ad perferenda fortiter supplicia mater hortatrix aderat, & magis ipsa animo torquebatur, verens ne tormentis victi contra Dei regem aliquid agere inclinarentur. Sed & illi feliciter consumpti, plus Deum quam semet diligendum documento fuisse: & mater, sic amando filios, ut eos quocumque mortis genere affici mallet, quam peccare. Ac ne in se quam in liberos indulgentiorem fuisse putes, quos ad necem praemiserat, continuo sequi voluit. Et id quidem tanto iubentius, quanto iam de eorum erga Deum fide magis fuit secuta. Non supplicia reputabat, sed an Deum amaret gloriosam experientiam, multaque charitate ardens, probari tam se quam filios poenis acerbioribus gestiebat. O dignam talibus filijs parentem! O dignos tali parente filios! Vtrique pari animi constantia ostenderunt, quam omni morte fortior esset sola Dei dilectio. 2. Machab. 7.

Hic est ignis ille, quem Dominus noster Iesus venit Apostoli. mittere in terram, & quid volo, inquit, nisi ut ardeat? Videamus ergo qualiter in illis arserit, qui ipsum Iesum Dei Filium

166 DE CHARITATE ERGA DEVM.

Petrus.
Luce 5.

Filius esse, certa atque indubitata fide credidit. Simon Petrus in illius amorem semper propensissimus, cum totius noctis piscationem casso labore peregisset, ipso tandem in nauiculam suscepto ac iubente, laxauit rete, & tantam vim piscium traxit, ut attonitus indignum se talis Domini presentia iudicaret: Et genibus simul pronolatus diceret: Exi a me, Domine, quia homo peccator sum. Perfecto qui sic humiliabatur, iam diligere coeperat. Hinc & subleuari meruit, ne timeret, quod deinde non pisces, sed homines esset capturus. Quibus verbis ita allectus est, ut quem modo exire a se volebat, mox exeuntem sequi maturaret, & quidem relictis omnibus, ut iam palam esset, nihil se prater Christum appetere, nihil habere velle. Luce 5.

Idem.

Iohan. 21.

Item cum nauigantes Discipuli Dominum super mare gradientem conspexissent, & an ipse esset ambigerent: Petrus reliquis seruientior: Domine, inquit, si tu es, iube me venire super aquas: non ambulare super aquas petijt, sed venire, quamprimum amplecti illum, non miracula facere, cupiens. Nauis velo remoque satis properè obuiam agebatur, sed amantis cupiditate tardior erat. Annuente Domino, succinctus prosiliit, super undas cucurrit, mox crebrescentibus ventis, commotoque mari pauescens, dubitauit, & cum ob hanc animi hesitationem mergi coepisset, clamasse dicitur: Domine, saluum me fac. Arguitur itaque quia timuit, sed saluatur, quia eius ope etiam saluari posse credidit, cuius virtute super mare incessit. Ut dubitaret, fragilitas compulit: ut inuocaret, fides iussit; ut periculum euaderet, charitas impetrauit. Iohan. 21.

Idem.

Iohan. 6.

Item cum quibusdam ex Discipulis durus ille sermo Domini videretur: Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & sanguinem eius biberitis, non habebitis vitam in vobis: ideoque pollensum suum abeuntes ab ipso desciuerunt, reliquos duodecim interrogante Domino, an & ipsi abire vellent, pro omnibus respondit: Domine, ad quem ibimus? verba vite aeternae habes. Et nos credimus & cognouimus, quia tu es Christus filius Dei. Sic considerabat

LIBER. III.

167

rabat etiam tum Petrus Dominum, ut nihil eum sine ratione dicere, nihil facere arbitraretur: sic eidem adhaeserat, ut si etiam reliqui omnes dilapsi fuissent, ipse solus non recessisset. Ceterum & se, & illos non modo nusquam recessuros, verum etiam minimè dubios esse, quin ipse Filius Dei sit, affirmat, ut scilicet discas, Neminem posse perfectè diligere, qui non plenè crediderit. Iohan. 6.

Postea c. pradicente Dño ea quae propediè Ierosolymis passurus esset, ait: Absit a te Dñe, non erit tibi hoc. Vide quali amoris ardore flagrabat: què in omnibus verissimè esse nequaquàm dubitat, ab eodè id solum patienter audire nō poterat, quod ipsi valde indecès & abominabile esse, nondū mysterium intelligens, existimabat. Absit a te, Dñe, imprudèter optat: sed error hic ex affectu puenit charitatis. Increpatur ergo ut ab errore respiscat, nō ut à charitate discedat, imò ut correctus perfectius diligit. Mat. 16.

Inde & in monte, cum reliqui fulgentis Domini splendore stupefacti mutire nō auderent, primus prorupit in vocem: Domine, bonū est nos hic esse. Non attendebat loci solitudinē, non deserti incommoditatem, nō rupium asperitatem, ibi sibi optimū esse censuit, vbicūq; cum illo vnā esse contigisset. Si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Helix vnum. Cur etiam sibi vnum non poposcit? quia eodem cum Iesu contubernio vti, & nullo prorsus intersepto ab eo seiungi velle, consilium erat. Semper oculis illum coram intueri cupiebat, quem semel animo complexus fuerat. Mat. 17. Marc. 9.

Item quoque separari ab eo pertimuit, cum ille Discipulorum pedes loturus sibi obnixè renitenti minaretur ac diceret: Nisi laueris te, non habebis partem mecum. Hoc Iohan. 13. ut audiuit, protinus se totum eius exponens voluntati respondit: Domine, non tantum pedes, sed & manus & caput. Modo dixerat, non lauabis mihi pedes in aeternū, & tam citò mutauit sententiā, quam citò illā Domino minus placere intellexit. Vtrobique tamen summi amoris argumentum, cum & reuerentiam prae se tulerit renuendo, L. 4. & per-

168 DE CHARITATE ERGA DEVM.

& permittendo obsequij sollicitudinem, virtus ne quam ob causam consuetudine eius, qua sibi nihil dulcius, neque suauius erat, carere cogereetur. *Iohan. 13.*

*Idem.
Iohan. 13.*

Quid illud, cum audisset quod vnus ex Discipulis conspiraturus esset aduersus Dominum suum, & à Iohanne quateret, quis ille esset? quo eum animo quassisse crederemus? nonne in ipsum protinus irruendi, ipsum membratim discerpenti, & in frustra concidendi, laniandi que, si cognouisset? quandoquidem nec armatorum cohortem timuit, vnum ex illis gladio feriens, dum pro Domino, cui iam manus iniecerant, furibundus contempto vitæ periculo decertat, plures inuasurus, nisi Dominus inhibuisset. Tunc gladium vaginæ reddidit, cum is, cui etiam ligato parendum erat, iussit.

Matth. 26.

*Idem.
Iohan. 19.*

ILLUD etiam obiter consideremus, quanta pietatis quantaque teneritudinis fuit, cum Dominum audisset dicentem: Quo ego vado, vos non potestis venire; solus percontatur & interrogat: Domine, quò vadis? & quare non possum te modò sequi? animam meam pro te ponam. Omnia quidè præsumere cogebat amor, sed imbecillitas non omnia potuit præstare. Iam ad supplicium raptum à longè sequitur, nec in atrium ingredi audet, sed foris ante ostiū præstolatur, & ab alijs introductus accedit ad ignem, quoniam surrepente formidine frigescerebat charitas. Denique interrogatus, se nosse illū negat, pro quo paulo ante ne vitæ quidem suæ parsurus, si res ita postulasset, dixerat. Cessit tunc sanè timori amor, vt pateret quanta esset humana fragilitas, vbi auxilium subtrahitur diuinum. Sed & si cessit, non tamen recessit. Rursum se ille colligens, cum in ipsum respexisset Iesus, vsque adeò timuisse doluit, vt dolore mors leuior fuisset. Haud igitur minoris dilectionis testimonium præbuit viuus dum crimen luget, quam præbisset mortuus, si Dominum omnino non negasset. Proinde etiam post reatum, his quoque qui nihil tale commiserant, præferri meruit, omnium Princeps constitutus quia omnibus plus dilexit, *Iohan. 21.*

PER

LIBER. III.

169

PERSEQUAMUR & illa intimi amoris signa, quæ post Resurrectionem Saluatoris in eo apparuisse Evangelica veritas docet. Cum igitur singulari cultu atque obsequia Dominum vsque ad Crucem profecutus fuisset, mortuum quoque ac sepultum quærere non cessauit. *Iohan. 20.* Currat vnà cum Iohanne ad monumentum, vt citius ceteris videret illum, quem ceteris ardentius amabat. Præcurrit quidem Iohannes, sed antè introiuit in monumentum Petrus, corpore tardior, sed amore aliquantò feruentior, *Iohan. 20.*

ITA & cum piscationem facerent, Dominum ipsos de litore alloquentem, prior agnouit Iohannes, sed ad eum prior venit Petrus. Sic quippe traditum est: Simon Petrus cum audisset, quia Dominus est, tunica succinxit se (erat nudus) & misit se in mare, alij autem Discipuli nauigio venerunt, non enim longè erant à terra. Non patitur moras charitas, tamen prope litus erant, haudquaquam distulit Petrus, quin ipsum nauiculæ cursum suo præueniret, dum ad Dominum properat. Non petijt nunc vt super aquas ambularet, quia & id petere tardatio videbatur, & cum miraculo velle agere aliquid, quod sine eo perfici potest, Deum tentare est. Itaque vado, quò volebat, peruenit, reliqui deinde applicuere. Tum demum iubente Domino afferri de piscibus quos ceperant, primus ascendisse dicitur, & traxisse rete in terram magnis piscibus plenū. Qui enim impensius amat, sollicitius parat. Magnisq; affluit virtutibus, qui perfecte eum colit. Et cum tati essent, inquit, non est scissum rete. Non enim rumpi nexus possunt, quos verus innodauit amor, neque virtutum acervus dissipari poterit, si in sinum congestus fuerit charitatis. *Iohan. 21.*

ILLUM ergo Dominus, cui plus inesse erga se pietatis nouerat, dignum iudicauit, quem ad Ecclesiæ gubernacula sedere faceret. Ter interrogato, & ter respondentem quòd ipsum amaret, oues suas vltro committit. Quòd autem tertio interrogatus Petrus cōtristatur, iam ne quid vt antè imprudenter temereque præsumpserit dubitat, & ideo co-

L 5

con-

170 DE CHARITATE ERGA DEVM.

consideratius respondet: Domine, tu nosti omnia, tu scis quia amo te. Alias multum pollicitus, tam nihil praestitit, ut etiam veritate abnegaret: modo nihil promittere ausus tantum exhibuit, ut post persecutiones, verbera, carceres, catenas quae pertulit, etiam crucifigi pro nomine illius non recusaret. Hinc apparet, nihil eo esse imbecillius, qui in se confidit: neque fortius, qui in Deo. In Deo confidens, Nerone contempsit, qui in se confidens, expauerat ancillam. *Ibid.*

Paulus Apo-
stolus.
Act. 11.

De Paulo quoque Apostolo in Actis legimus, cum esset Tyri, ab Agabo Propheta, & a Spiritu sancto fuisse predictum, quod vincula tribulationesque passurus Ierosolymis esset: ipse tamen eodem spiritu confirmatus, illud proficiscitur nequaquam dubitavit, nihil supplicia veritus, dum praedicat Iesum. Lugentibus Discipulis, & magistrum indulgentissimum pariter ac doctissimum a proposito deterrentibus: Quid facitis, inquit, flentes & affligentes cor meum? Ego autem non solum alligari, sed & mori in Ierusalem paratus sum propter nomen Domini Iesu. Iuit, in insidias incidit, comprehenditur, ligatur, credetur, torquetur. Et tamen cum ei fandi copia fecissent, tortores suos in viam salutis dirigere moliebatur, non pro se sollicitus, ut vel sic acceptus dimitteretur, sed pro illis, ne errantes in aeternum periret, pro iniuria referens beneficium, pro malo bonum. Non enim languescit odium sustinens charitas, sed accenditur, si vera fuerit. *Athor. 21.*

Rom. 8.

Psal. 43.

Hinc idem ad Romanos a Corintho scribens, clamat: Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die, & aestimati sumus sicut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quae est in Christo Iesu Domino nostro.

HINC

LIBER. III.

171

Hinc etiam a Roma ad Philippenses scribens: In omni fiducia, inquit, sicut semper & nunc magnificabitur Christus in corpore meo, siue per vitam, siue per mortem. Mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum. Et rursum: Quae mihi fuerunt lucra, haec arbitratus sum propter Christum detrimenta. Veruntamen existimo omnia detrimentum esse, propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei, propter quae omnia detrimentum feci, & arboror ut stercora, ut Christum lucrificam, ut & inueniar in illo, non habes meam iustitiam quae ex Lege est, sed illam quae ex fide est, Christi Iesu. Ad hanc & Corinthios hortatur, dicens: Siue manducatis, siue bibitis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Et de ijs qui Deum amant, ad Rom. ait: Scimus quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ijs qui secundum propositum vocati sunt sancti. Et de ijs, qui negligunt, ad Corinthios: Si quis non amat dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema maranatha, quod Syrum esse aiunt, & sonare, Dominus venit: ut sit sensus: Eum in aduentu Iudicis, a fidelium consortio separandum, qui a Christi charitate inuentus fuerat alienus.

CHARITATEM autem Dei habet, quisquis ea quae ab illo praecepta sunt, ante omnia exequi studet. Iohannes Apostolus: Haec est charitas Dei, inquit, ut mandata eius custodiamus, ac ne quid excuset, subiungit: Et mandata eius gratia non sunt. Idem alibi: Et haec est charitas, ut ambulemus secundum mandata eius. Ipse quoque Dominus in Euangelio: Si diligitis me, inquit, mandata mea seruate. Et iterum: Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me: qui autem diligit me, diligitur a Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Et rursum: Si quis diligit me, sermonem meum seruet, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.

QUANTA vero, vel quam necessaria sit charitatis virtus, Paulus plenissime declarat illa Epistola, quam primam ad Corinthios scribit, affirmans vni charitati omnes inesse virtutes, & omnes prorsus virtutes nihil esse, si haec

Idem.
Philip. 1.

1. Cor. 10.

Rom. 8.

1. Cor. 16.

1. Iohan. 5.

2. Iohan. 1.

Iohan. 14.

172 DE CHARITATE ERGA DEVM.

si hæc vna defuerit. Cuius quidem sententiæ verba, quoniam non solum discenda, sed etiam ediscenda sunt, operapretium erit hic apponere.

1. Cor. 13.

Si linguis hominū, inquit, loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero Prophetiam, & nouerim mytheria omnia & omnem sciētiā: Et si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam: charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meū ita vt ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, cōgaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas nunquam excidit, siue Prophetiæ euacuabuntur, siue linguæ cessabunt, siue scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cū autem venerit quod perfectū est, euacuabitur quod ex parte est. Cū essem paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus. Quando autem factus sum vir, euacuauī quæ erant paruuli. Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. Nunc autem maneat, fides, spes, charitas, tria hæc. Maior autem horum est charitas.

Apostoli.

Hæc charitas Sanctos tuos, Domine, nō modō diuitiarum, dignitatumque secularium atque honorū, verū etiam vitæ lucis huius contemptores fecit. Nullis Tyrannorum minis supplicijve absisteri potuerunt, ne nomen ubique palam prædicarent atque extollerent. Petrus, Andreas, Philippus crucifigi non recusarunt. Iacobus & Paulus capite truncari. Iacobus alter de pinna Templi deiici, & tullonis fuisse mactari. Iohannes in bullientis olei dolium nudus demitti, Thomas & Matthæus lanceis con-

sodi,

LIBER. III.

173

fodi. Stephanus lapidibus obrui. Matthias securi percussus. Simon & Iudas irruenti sacrilegorum impetu elidi atque obteri. Reliqui omnes Discipuli diuersis tormentorum generibus absumi ac periri. Quid post illos de tot millibus Martyrum dicam? Dulcia illis tormenta erāt, per quæ ad te ascendere, tecum iungi properabant. Nihil illis formidini, nihil timori esse poterat, quoniā perfectā charitas foras mittit timorem. Vehementiores poenas expetierūt, vt maioris erga te amoris testimoniū redderent. Sed nulla tam vehemens a persecutoribus excogitari potuit, vt æquaret patientium affectum: grauiora tolerare parati erant, quam nouerat inferre rabies inimici in ipsos debacchātis.

Martyres.

Sed ne foeminarum in Deum pietatem omnino præterisse videamur, vnius exemplo contenti erimus, pietatem deinceps proximis debitam prosecuturi. Maria Magdalena mundi dilectione in dilectionē Domini commutata, soli illi placere cupiens, venit in domum Pharisei vbi ipse recubuerat, humiq; prostrata pedes eius osculari cœpit, lachrymis rigare, capillo tergere, vnguentis perfundere: & quoniam charitas operis multitudinem peccatorum, cōtinuo de illa dictum est: Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Luc. 7.

Femine.

Maria Magdalena.

Luc. 7.

1. Pet. 4.

Item in domo Simonis leprosi eiusdem Domini caput vnxisse refertur vnguento preuoso. Impetrata quippe delictorum venia altius promouetur, & quæ pedes vnixerat, iam digna sit quæ vngat & caput. Sic paulatim progrediendo, ab infimis ad summa vsque peruenitur.

Eadem.

Matth. 26.

Marc. 14.

Immo et amoris indicium & illud fuit, cū Martha soror eius Dominum accipiens hospitio, parandi conuiuij cura distringeretur illa audiendi verbi dulcedine delinita, nullis eiusdem germanæ compellationibus auelli potuit, vt ab eo parumper secedens ipsam in ministrando inuare vellet. Ideoque optimam partem elegerit dicitur, quæ non auferretur ab ea. Charitas enim nunquam excidit. Luc. 10.

Eadem.

Luc. 10.

1. Cor. 13.

Sed vt alia omittam, quis digne explicare, nedum laudare queat, iam sepulto Domino animi eius sollicitudinem,

Eadem.

Iohan. 10.

nem,

174 DE CHARITATE ERGA PROX.
nem, assiduumq; angorem? Comparauit aromata, ante la-
cem ad monumentum venit, & non inuento corpore re-
currit ad Discipulos: Tulerunt, inquit, Dominum de mo-
numento, & nescimus ubi posuerunt eum. Rursum reuer-
titur, identidemque super vacuum sepulchrum inclinata
prospicit, perquirat, plorat: recedunt Discipuli, permanet
illa. Qua perseverantia atque inquietudine tandem obti-
nuit, ut Domini à morte resurgentis gloriâ prima videret;
prima crederet, prima ceteris nuntiaret. *Iohan. 20.*

De Charitate erga proximum.

Caput II.

Q VONIAM VERÒ neq; Deum diligere probatur, qui-
quis non dilexerit proximum suum: discamus San-
ctorum exemplis, ipsi quoque proximi. i. omnes ho-
mines (omnium enim vnus pater est Deus) quali amore
quantoque animi affectu prosequendi sint.

Ionathas.

*1. Reg. 18. 19. et
20.*

IONATHAS erga David amicitiam, non imminuit
Saulis patris indignatio, sed auxit. Pater saepe vitæ David
insidiatus est, semper filius detexit insidias patris, frequen-
ter iratum placauit, & à persecutione amici auertit. Cumq;
die festo Neomeniæ in celebri conuiuio requireretur, ex-
cusauit eius absentiam, & patris odium in illum concita-
tum in se penè excepit, lancea ab eo petitus, sed à Deo pro-
tectus. Exurgens ergo ne gustatis quidem solenni bus epu-
lis, latebras adiit David, eumq; monuit, ut fuga sibi salutē
quereret. Deniq; (vt Scriptura testatur) diligebat Ionathas
David sicut animam suam, intantum de salute eius solici-
tus, vt potius patrē regem sibi insensum sustineret, quam
illum desereret. Documentum est, nō oportere parentum
aliorumve dissidijs aut insultationibus nos moueri, vt ab
officio discedamus quod proximis debemus. Scriptum
enim est: Noli fieri pro amico inimicus proximo.

*2. Reg. 1.
David.*

DAVID regis erga populum charitas, cum in multis,
tūm in eo præcipue apparuit, quod postquā ob illegitimā
simul & arrogatē plebium enumerationem puniendus,
ex tri-

ex tribus malis vnum optare cogeretur: neque famem in
terram suam, neque cædem suorum ab inimicis inferendam
elegit, cum sibi & frumenti satis suppetere posset, vt
Regi, & multorum armis reclus, necem minus ipse timere, *1. Paral. 28.*
elegit autem comunē tam sibi, quam reliquis omnibus
metum, pestilentiam, imò quam in se potius qui deliquit,
quam in alijs defrauituram speraret. At vbi vidit, se
prætermisso, populū vastari cædique, Angelo percutiente,
exclamat: Ego sum qui peccaui, ego inique egi, isti qui
oues sunt, quid fecerunt? Vertatur, obsecro, manus tua
contra me, & contra domum patris mei. Qua pietate di-
uinam placauit iram, sibiq; & ijs qui super fuerant veniam
impetrauit, tam iustus in pœna eligenda, quam promptus
in perferenda. Sed cum neque populus à culpa credatur
alienus, ipse corporis, ille animi dolorem passus est, minus
doliturus, si soli pati contigisset. *1. Reg. 24.*

ABDIAS Iezabele impia Prophetas interficiente, *Abdias.*
centum ex eis speluncis abditos pauisse dicitur. Nō pe-
percit impensæ tot homines pascendo, & magnum vitæ
sue adiit discrimen eos occultando, quibuscum sibi vnā
moriendum esse non dubitaret, si deprehensi fuissent. *3. Reg. 18.*
Quamobrem & ipse diuinatione donatus, quarto loco
censetur in catalogo duodecim Prophetarum. Qui enim
Prophetam accipit in nomine Prophetæ, mercedem Pro-
phetæ accipiet. *3. Reg. 18. Matth. 10.*

TORI charitatem Babylonica captiuitas probatio-
nem fecit. Quippe in eadem necessitate cōstitutis quoquo
modo potuit, opitulari non cessauit, nūc verbis consolā-
do, nunc rebus iuuando, & eos qui ab impijs hominibus
cædebantur, sepeliendo. Hinc cum & ipse regis Sennache-
rib iussu necandus perquireretur, Deo fauente vnā cum
suis periculum effugit. Postea rege filiorum manu inter-
empto reuersus, omnia quæ sibi sublata fuerant recupera-
uit: ne beneficiendi materia deesset, cui non deerat ani-
mus. Pius ergo in medio inimicorum seruari meruit: cru-
delis autem nec inter filios tutus fuit. *Tob. 1.*

Ex

176 DE CHARITATE ERGA PROX.

Et Beati Iob pietatis opera percēsentur, dum ad eum dicitur: Ecce docuisti multos, & manus lassas roborasti, vacillantes confirmauerunt sermones tui, & genua tremētia confortasti. Cur ergo post hæc ærumnis cōcutitur, calamitatibus premitur, ad extremam redigitur miseria? Cur nisi, ut aurum igne probatur, sic is qui prosperis in rebus semper continentissimus fuerat, etiam in aduersis eiusdem integritatis esse noscatur? Post probationem à malis liberatus, duplicia recipit, temporale utique & æternum bonum, ne ignores multò maximam esse pietatis mercedem. *Iob. 4.*

Abdenielech.
Jerem. 38.

Abdenielech. Æthiops Eunuchus Sedechie regis seruis, Ieremiam ab ijs, qui vera audire non poterant, in cenofo lacu ignominiosè deiectum miseratus, cum regem pro illo exorasset, solus eduxit. Inde qui Prophetam male habuerant, in hostium potestatem deuenērunt, & quibus alij interfecti, alij in Babylonem captiui ducti sunt. Ad ipsam autem Abdenielech per Prophetam dicitur: Liberabo te in die illa, ait Dominus, & nō traderis in manus virorum, quos tu formidas. Sed eruens liberabo te, & gladio nō cades, sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus. O grande charitatis meritum. Capitur, quatitur, vastatur, funditus enertitur Ierusalem, & inter tot gladios furentium inimicorum is qui proximum ab iniuria liberauerat, diuina virtute protectus liber experique periculi fuit. *Jerem. 38. 67. 39.*

Christus.

Multa quidem id genus exempla de veteri Testamento adduci in medium possent, nisi plura noui modo sese ingererent referenda. Iam primum Christi erga nos charitas effecit, ut nisi proximos nostros dilexerimus, non munus solum, sed etiam ingrati simus. Si enim Dei Filius pro hominibus homo factus est, si formam serui accepit, si mori voluit: quanta ingratitudo est, nos tantillum gratie illi referre nolle, ut eos diligamus quos ipse sic amauit? Profecto indignus est beneficio Redemptoris, qui communis Redemptionis aspernatur cōsortem, & inter feras beluas

LIBER. III.

177

beluas computandus, dum ita exiit humanitatem, ut hominem contemnat, quem iuuare conditio, genus, natura, Deus hortantur. Ne malos quidem odisse debemus, sed modis quibus cōmodius fieri potest, ut corrigatur, curare.

Iohannes Apollolus, cum iuuenem, quem baptizatum peregre proficiscens, Episcopi cuiusdam fidei commiserat custodiendum, discessisse atque in solitudine cum multis latrocinia exercere audisset, vehemēti dolore affectus est, inculcavitque Episcopi negligentiam in eiusmodi deposito seruando, nec cunctatus conscenso equo ad grassatorum latibula abiit solus, periculi immemor, dum perditam ouem vestigat inter lupos. Eo viso, iuuenis cōmissi conscientia verecundatus, fugere coepit, Iohannes insequi, consecutusque eum, blanditijs, promissiisque allicit, & ad spem veniæ animat, se pro illo rationem redditurū, modò peruenire, ac secum redire ne detroceretur. Itaque reuersum sic instituit, ut lucraretur Christo. Nobis documento est, nulli labori parcendum, ut proximum perniciosus vitæ erroribus implicatum expediamus ad salutem. Alioquin contempsisse arguemur, quem sicut nos ipsos diligere iussi fuimus. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 3. c. 17.*

Hoc loco non omittenda videntur Sancti huius de odio charitateque sententiæ, quò accuratius, enixiusque hanc sequamur, illud euitemus. Qui dicit, inquit, se in luce esse, & fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & scandalum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò eat, quia tenebre occauerūt oculos eius. Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis, quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum

M

necesse

180 DE CHARITATE ERGA PROX.

mutare, vires quas fugerat intrare, nihil intentatum relinquere, donec illam inuenisset, decreuit. Hoc igitur consilio vsus, quasitam inuenit, inuentam conuertit, conuersam secum reduxit, & tanto labore recuperatam, diligentius custodiuit, ita vt illa salutem, de cuius spe deciderat, poenitendo acquireret. Quod si ipse delinquentem neglexisset, nunquā fortasse illa à delictis respicisset. Sed nescit torpere charitas, quousq; subleuet corruentē. *Ephren, in vit. PP.*

*Paulinus
Episcopus.*

PAULINVS Nole vrbis Episcopus (sicuti alio loco de ipso diximus) vidue cuiusdam filium, in Africa apud Vandalos captiuium, cum pecunia non suppetere, vicaria seruitute redemit, mulieris orbitatem miseratus: simul ne ille iuuenis, dum superbis dominis seruit, eorum ritus secutus, seruire inciperet diabolo, maluit vitam suam quam proximi animam periclitari. *Aug. de Ciuit. Dei. lib. 10. c. 10. & supra pag. 18.*

*Antidius
Episcopus.*

ANTIDIUS Turonensis Episcopus, Cacodæmonem latum ac gestientem videns, quod Zozimum Summum Pontificem septennio sollicitatum, tandem ad stuprum committendum, se impulsisse diceret: haud cunctandum ratus, illi præcepit, vt se eadem celeritate, qua venerat, Romam perferret. Die altero Pontificem adiit, relatisque quæ de illo dæmon iaculauerat, ruborem ei pauoremque iniecit, & consistentem protinus ad poenitentiam conuertit, eodemque vectore vsus, diei spatio ad Turonem rediit. Timuisset sese dæmoni credere, nisi proximi charitas foras misisset timorem. Cuius quidem charitatis merito effectus est, vt is qui Papam corruere fecerat, Episcopo obediret. *Antiduum habet Martyrol. Iuard. Iunij 25.*

*Pacomius
Monachus.*

PACOMIUS Monachus animaduertens proximi vicini colonos, rerum ignaros à cultu abesse diuino, & tantummodo in pascendis pecoribus studium protrahere, vehementer indoluit, nihilque moratus, eremum dereliquit, & inter illos iuguriolum sibi constituit. Neque prius ad solitudinis locum rediit, quam illos edocuisset Deum honorare, Christo credere, pie atq; innocenter viuere. Fugerat frequen-

LIBER. III.

181

frequentiam, sed fugientem reuocauit charitas: Veluti qui maris periculum euadens, iam in portu atque in tuto se recepit, tum si quos naufragari respexerit, rursum committit se fluctibus, vt in alto laborantibus opem ferat, suæ ipse quieti salutem præponens aliorum. *In vit. PP.*

VITALIUS etiam Monachi in vrbe Alexandrina mira admodum charitatis opera extitere. Prostibula a dibus fornicarum, & cum ea quæ impudentiore lasciuia disfluere videbatur, noctem pactus pretium offerebat. Admissus autem in aliquo fornicis angulo, procumbens deprecando peruiigilabat, donec illucesceret dies. Factum admirans mulier, cogebatur interim tacita intra se cogitare, non iam quantum lucris fecisset, sed quantum turpiter viuendo Deum offendisset. Itaq; multa ab eo hoc modo conuersæ, vitam correxere. Ipse verò peruersa hominum opinione iactatus, quoniam circa lupanaria frequens erat, palamque reprobis patienter tolerabat, cum plus utilitatis ex correctione alieni delicti caperet, quam ex sua infamia damni. *In vit. PP.*

*Vitalini Mo-
nachus.*

PANUSIUS quoque Abbas, qua ratione Thaidem nobile scortum ab impudicitia auerteret, excogitauit. Cum enim ab ea secretiorem congregandi locum poposcisset, & in absditissimum postremæ domus cubiculum ductus, ibi etiam ne ab aliquo cōspiceretur, vehementer se vereri diceret: Ne dubita, inquit illa, nemo hic te iam videre præter Deum potest. Captata occasione Abbas interrogauit, an Deum esse crederet quem latere nihil possit, tum qui bonis præmia, & malis proponat pœnas. Annuenti subiunxit: Cum hoc non ignores, nonne infelicitissima es, quæ propter breuissimi temporis voluptatem, & te, & omnes quibus tui copiam facis, perditū eas, cruciatibusq; æternis deputes? Scelerum cōsecta mulier statim in lachrymas proripit, ac deinceps lasciuia carnis frenans ieiunijs, orationumque fatigationibus domans, pudicæ sanctæque vixit. Itaque neque ipse Panusius timuit in se suspitionis notam, dum in alios timet reatus poenam. *In vit. PP.*

*Panusius
Abbas.*

182 DE CHARITATE ERGA PROX.

Bernardinus.

BERNARDINUS antequam Minorum Religionem profiteretur, vitam imitabatur in omni charitatis negotio assiduam. Senex pestilentia laborabat: plerique contagiosam morbi vim timentes, vrbe excederant, & illi quoque qui resedissent cum ea familia, in qua xger erat, commercium habere formidabant. Solus Bernardinus sic destitutus, necessarium prestare ministerium decreuit. Duodecim iuuenibus persuadet, vt secum infirmis seruiendo, Christo seruiant: cum hoc comitatu domos laborantium ingredi, sanos consolari, ægrotis mederi, indigentibus victum, defunctis sepulturam providere, sed ante omnia curare, vt confessi, contritique, quicquid euentus ferret, expectarent. Magis verebatur, nequid decedentibus officeret ad beatitudinem consequendam, quam ne sibi ad vitam propagandam. Caterum tanta pietatis vir in tam præsentis periculo sanus atque incolumis meruit conservari, dignusque effici, qui multo magis postea prodesset hominibus prædicando, quam tuac profuerat ministrando. *Ser. Tom. 3.*

Sanctulus
Abbas.

SANCTULUS Nursæ Prouinciæ Abbas, cum sibi pecunia non suppetisset, qua Diaconum suum à Longobardis latronibus captum redimeret, aliam lōgi difficiliorem redimendi rationem inijt, & vt sibi cum illo colloquidisset aliquot vnā esse liceret, rogauit. Qui rogabatur, hæc lege concesserūt, vt si Diaconus effugisset, tunc Abbas qui per artem effugere non poterat, capite puniretur. At ille pro Diacono mori paratus, fugam persuadet, eumque noctu emittit. Qua de causa ad necem petitus, præbuit ceruicem. Caterum iam adferendum elatam videns speculatoris manum, protinus exclamat: Sancte Iohannes, tene illam. Inimota mansit, & rigentibus neruis destituti nequiuit. Reliqui miraculo territi, Abbatem liberum fecere. Qui mox rogatus, male affectam manum oratione curauit. Multiplicia dona certatim offerebāt, venerantes iam quem dudum occidere voluerant; nihil illi accipere libuit præter captiuos, qui omnes libertati redditi, cum ei gratias

LIBER. III.

183

gratias egissent, abiēre. Itaque Sanctulus Abbas dum se morti opponere pro vnus salute non dubitat, vnā cum multis meruit seruari, Deo id tribuente hominis pietati. *Greg. Dial. lib. 3. c. 37.*

CARPUS Pauli Apostoli Discipulus (sicuti de illo *Carpus*, Dionysius ad Theophilum scribens testatus est) cum fidelem quendam ab infideli subuersum cerneret, præ dolore languere cepit. Cumque vt conuerterentur orare debuisset, vt ambo è vita decederent optauit: veritus, ne alterius sinu, alterius exemplo, alij corruperentur. Vidit autem in quiete illos in fornacem ardentem, à spiritibus immundis trahi, violenterque impelli, & cum eo spectaculo delectari coepisset, aspexit Christum cum Angelis è coelo delabi in terram, ipsosque ab ignis periculo ereptū accedere. A quo & audiuit, iterum paratum se pro peccatoribus pati. Hæc visione admonitus, pro vtriusque conuersione Domino supplicauit, & quos antea mori concupierat, demum in fide viuificatos recepit. Hinc discimus, nemine appetere debere delinquentium poenas, sed poenitentiam, orandumque esse etiam pro incredulis & iniquis. Sic est enim amplectenda Religionis fides, vt non deferatur proximi charitas. *Dionys. Areopag. Epist. 8.*

NUNC ne alterius etiam sexus pium in proximos *Femina*, amorem silentio prætermittamus, idem amor nos hortatur, vt scilicet & legentes vberiorem referant fructum, & sanctæ Fœminæ suæ laude, quantum in nobis est, minus fraudentur.

CATHARINA Virgo duodeviginti annos nata, cum *Catharina*, Maxentij Alexandriæ Præsidis edictum audisset, in quo referebatur, gladio in illos animaduerti placere, qui die præstituta Templum ingressi, Deos non adorassent: in medium prorupit, & Præsidentem ipsum nomine compellens, atque insanæ palā arguens, Christum crucifixū adorandū esse assenerauit, inanium autem Deorum simulachra contemptui habēda, simul cum ijs qui adorāt ea. Nō est veritas illiusmo insultare tyranno, vbi proximorum periclitari

84 DE CHARITATE ERGA PROX.

vidit fidem. Corporis mortem contempsit, ne fideles suppliciorum metu perterriti, in mortem ruerent infidelitatis. *Metaphrasi.*

Anastasia.

ANASTASIA Romana infideli quidem viro tradita, sed tantum Christo iuncta, cum Patricij generis esset, pre tulit nobilitatis altitudini, charitatis humilitate. Quippe vilibus induta ne agnoscereetur, Martyrum carceres inuasebat, vincula exosculabatur, ad patientiam exhortationibus animabat. His officijs digna euasit, quæ & ipsa coronam referret Martyrij. *Suidas apud Syr. Tom. 6.*

Maria De-
regines.

MARIA Decegnies cognomento dicta, de pago Ni- uella Episcopatus Leodij, ipsa vite sanctitate maritum pel- legerat, ut castitatem seruaret. Ambo ergo Christo, non mundo, seruientes, lepro morbo affectis ministerium im- pendisse dicuntur. Non languoris deformitas, non tabes, non sanies foeculenta, non morbi euitanda contagio, obli- tit charitati. Miserabilior agrotantium facies, ministran- tium curam magis accendebat. Nunc cum Christo regnat in coelis, qui leprosis ministrarunt in terra, pro breui la- bore premia consecuti sunt beatitudinis æternæ. *Iacob. Viriat. Card. Syr. Tom. 3.*

Bona Virgo.

BONA Virgo in finibus Ægypti, in sanctarum Virginum coenobio Deo seruienti, dum vnâ inter illas, quam præ- cipue dilexerat, ex graui valetudine iam morti proximam miseratur, orauit Dominum, ut cum ea simul diem obiret, perpetuaque morientis fieret comes. Ut orauerat, impe- trauit, ambe eodem die vita defunctæ sunt, ambe vno se- pulchro conditæ. O inseparabile pij amoris vinculum, quod ne mortis quidem soluere licuit. Simul coelum petierunt, quæ simul in terra Christo semierant, ut conuiuere, sic etiam coniuuere exoptantes.

Theodora
Virgo.

CHARITATE inter se contenderunt apud Antio- chiam Theodora Virgo, & quidam miles. Illa ob Christi confessionem ab infidelibus in prostibulum traditur: Miles ignotus eam primus adiens, persuadet ut mutatis secum indumentis, virili habitu euadens, Virginitatem intactam conser-

LIBER. VII.

185

conseruet. Cumque ipse cum muliebri veste deprehensus pro virgine ad supplicium traheretur, non sustinuit illa, ut cuius ope pudicitiam tutata fuerat, ei necis causa fieret: palam proclamat, se esse ei poenæ addictam, non ipsum, econtra ille, imò se Iudicis sententia damnatum, non illam. Diu certarunt, vterque alterum sua morte redimere cu- pientes. At verò quoniam Christum confitentibus, mori viuere erat, Deo disponente, ambo simul capitis obtrun- catione, gloriolum Martyrium peregerunt, ne eos tyranni gladius separaret, quos iunxerat amor Christi. *Ambros. lib. 2. de Virg. Syr. Tom. 2.*

De Charitate erga inimicos.

Caput III.

SEd quoniam qui ait: Dilige proximum tuum sicut teipsum, idem deinde dixit: Diligite inimicos vestros, & benefacite ijs qui oderunt vos: hanc quoque dile- ctionis partem prosequamur, ut Sanctorum exemplis discamus, nulli malum pro malo reddere, ne male agenti pares simus, & quæ ab alijs facta reprehendimus, eadem ipsi faciamus. Tempore, non opere differunt, interens & vindicans iniuriam.

IOSEPH ingentem fratrum inuidiam, ingenti repen- dit beneficio: occidere eum voluerunt, in cisternam deie- cerunt, Istinclitis vendiderunt. At ille cum deinde Phara- nis Præpositus esset, & fames septennis premere cœpisset terram, venientes in Ægyptum conuiuio excepit, frumento & pecunia iuuat, singulos exosculatus est, iniuriâ omnem remisit. Ac ne sequentibus annis, qui quinq; donec septen- nium perageretur restabant, fame confecti perirent, ut ad se in Ægyptum cum patre totaque familia transmigraret, curauit. Permissuque regis terram, in qua commodè ha- bitarent, dedit. Quid multa? Qui sibi innocenti necem seruientemq; intentauerat, eos, cum victus penuria labora- ret, benigne suscepit, opipare aluit, largè beneficijs affect.

Joseph.
Genes. 37.
Ibid. 43.

Genes. 45.

M 5

Mor-

186 DE CHARITATE ERGA INIMI.

Moses
Num. 12.

MOYSES pro Maria sorore Deum orauit, & a lepra curatam reddidit, quam petulanter in se oblocutam nauerat, & ob hoc quidem lepra persufam. Dimittere illam Dei iudicio voluntati que licebat, sed ipse pietate victus, ut morbo eo liberaretur, precibus impetrauit. Num. 12.

Idem.

IDEM a populo, quem de seruitute Agyptia liberatum, in terram lacte & melle manantem, id est, bonis omnibus affluentem, perducere tanto labore, tantoque vitæ periculo moliebatur, sæpe murmuratione laceffitus est, sæpe furore impetitus, & ad Tabernaculum fugere coactus. Et tamen tali ac tanta ingratitude nunquam sic commotus est, ut benefacere cessaret. Prostratus pro illis orauit, Deum placauit, Manna de cælo, aqua de petra, dū deserta peragraret, ad esum potumque eis impetrauit, Legē digito Dei scriptā dedit: de inimicis victoriā a Domino exorauit, ducem qui eos in terrā promissionis inferret, reliquit. Si nihil in illā vnquam deliquissent, sed semper iussis omnibus fuissent obsequuti, magis pro ipsis sollicitus esse non potuisset.

David Prophetā.

1. Reg. 18.

Ibid. 24.

Ibid. 26.

DAVID quoque Saulis Regis capitale in se odium, beneficijs æquauit. Saul enim virtuti eius laudibusque inuidens, & lancea præsentem appetierat, & fugientem armis persequatur. At ille persecutorem suum bis absque sui periculo interimere potuit, si voluisset. Semel in spelunca vbi ipse latebat diuertentem, cum chlamidis laciniam non sentienti abscidit. Iterum sub tentorio, cum noctu iuxta caput dormientis, scyphum hastamque sustulit, & nulli custodum visus ad suos rediit. His quidem argumentis ostendere volens, quantum deferret regi etiam iniquo, cum ab illo declinare mallet, quam hostiliter persequentem lædere. Denique a Philistæis casum luxit, & cordis eius nuntium, qui ex vulnere morientem, ut doloribus liberaret ab ipso rogatus, insuper percusserat, occidi iussit, ut reliqui discerent, manum continere a Christo Domini. Benedixit autem illis, qui mortui cadaver mandauerant sepulture. Ad hæc illos, qui post Isboseth Saulis filium dolose interfecerant, licet ipse de regni successione secum

conten-

LIBER. VII.

187

contendisset, vlcisci iussit, tam in aliorum offensores iustus, quam in suos pius.

QVIDAM ex Prophetis, cum venisset Bethel, Ieroboam Israël regem idolo sacrificantem increpuit, aduersa illi prophetans, familiaque eius. Iratus Ieroboam extēdit manum iubens apprehendi hominem, & continuo arefactam retrahere nequibat. Vir Dei autem misertus, pro illa manu quā in sui iniuriam extensā mouerat, Dominū rogauit, pristinaque sanitati protinus restituit. Facillime quippe diuina exoratur pietas, ab exercente pietatem. 2. Reg. 15.

QVID de Discipulis Martyribusque Christi dicam? Martyres qui etiam in eos, a quibus grauissima passi sunt supplicia, beneuolentiam, benignitatemque præ se tulere. Stephanus pro illis, a quibus falso accusatus, inique danatus, crudeliter lapidum ictibus impetebatur, genibus prouolutus orauit, ne ipsis hoc ad peccatum imputaretur, quod sibi cedere sciebat ad gloriam. Act. 7.

IACOBVM quoque Apostolum Alphæi filium, tunc Iacobus Minor cum de pinna Templi lapidū ictibus deturbaretur, ac deturbatus insuper fullonis fuisse caderetur, orasse accepimus, illis ignosci postulantiem, a quibus iniuste necabatur. Scruendo impij efficere nequuerunt, ut pius in se leuientibus, bene optare defileret. Euseb. lib. 2. c. 23.

VENUSTIANVS Tusciæ Præfex, Sabinum Afsisij Episcopum, cum duobus Diaconis Exuperantio & Marcello, ob Christianitatem comprehendi fecerat, & in carcerem trudi. Hos ambos diuersis poenis excruciatos interfecit, illi utranque abscidit manum. Mox ipse graui oculorum dolore vexatus, ab eodem remediū poposcit, cui iam tot intulerat mala. Atque ille veluti beneficijs obstrictus, & nulla affectus iniuria, libenter accessit, diligenter orauit, efficaciter sanauit, sanando insuper hominem, ex infideli Christianum fecit. Maius bonū pro malo reddere non potuit, quam ut inimicū suū diligendo Deū amicū faceret, & eū pro Christo ad patientiam suppliciorū animaret, a quo ipse pertulerat supplicia. Beda & Ado. Sur. Tom. 6.

PEN-

188 DE CHARITATE ERGA INIMI.

Pergentius & Laurentinus.

PERGENTIVS & **Laurentinus** fratres, sub Decio Cesare Aretij Martyrii passi, cum subigarentur, & verberantium brachia repente obriuiserent, ut illi sanitatem recuperarent orarunt: inimicorum potius, quam suae poenae, remedium exquirentes. *Sur. Tom. 3.*

Iohannes & Paulus.

IOHANNES & **Paulus**, Iuliano Apostata imperante, Romae passi sunt. Eorum corpora humi defossa, Terentiani militum Praefecti (cuius manu caesi erant) filium ad tumultum ipforum adductum, à demoniaca vexatione liberum reddidit. Hinc patet, quales erga alios vixerint, qui hos à quibus necati sunt, etiam mortui dilexerunt. *Terentianus. Sur. Tom. 3.*

Christophorus.

CHRISTOPHORVS Martyr, à Dago Lyciae regis passus, cum post multa tormentorum genera, stipiti alligatus, tandem sagittis appeteretur, atque earum una reflexo mirabiliter ictu regis oculum confixisset, vulneris remedium monstravit. Rex itaque decollati Martyris cruore oculo illito sanatus est, & conuersus cadauer eius sepulturae honore affecit, cuius vitam extinxerat: Tunc demum considerans Christi virtutem, cum expertus est erga se Martyris charitatem. *Rugger. Fulden. Sur. Tom. 4.*

Nazarius & Celsus.

NAZARIUM & **Celsum** Martyres, ij qui in mare suffocandos de navi iactauerant, cum orta statim tempestate, periclitari coepissent, eosque super undas ambulantes conspexissent, ut sibi subueniret, suppliciter petiere. Illis ergo in nauem reuersis, atque orantibus, resederunt fluctus, posuerunt venti, periculum omne sublatum est. Sancti igitur tantum beneficii retulerunt, quantum iniuriae acceperant, curantes ne illi mergeretur, à quibus ipsi submersi fuerant. Accessit beneficio cumulus, quoniam sic à mortis periculo liberatos, etiam quomodo in aeternum beati viverent, docuerunt. *Ambros. Sermon. 92. Ado. & a. y.*

Spiridion Episcopus.

HAC in Martyrio charitas, illa citra Martyrium, **Spiridion** Cypri Episcopus, lures nocturnos domi deprehensos, cum multis ut eiusmodi scelere abstinere admonisset, non solum impunitos, sed etiam veruere quem furatum vene-

LIBER. III.

venerant, donatos dimisit. *Metaphrast. & alij. Sur. Tom. 6.*

FELIX quoque Monachi in furem benignitas, à Gregorio in primo Dialogi sui libro, commendatur. Cum enim hortuli curam gereret, ac subinde illum expoliari animaduertisset, serpenti praecepit, ut aditum custodiret, neminem lederet. Proh nephas, serpentes famulos Christi reuerentur, homines infellant. Fur adueniens, in primo statim ingressu viso serpente, pauidus retulit pedem, quo vepribus altè implicato, ipse in caput corruens, pronus pendit, donec superuenit Felix. Qui pendentem miseratus cõfessum deposuit, & oleribus abundè collatis, amicè hortatus est, ne per scelus quæreretur, quod innocenter se largiente habere posset, quoties petitum venisset. Magis forsitan impense parceret Felix, si illum furari permisisset: sed à furandi peccato re copiosius impartiendo auertere hominis animum, satius exilimauit. *Greg. Dial. lib. 1. c. 3.*

TALIS in furem & **Odo** Cluniacensis Coenobij Abbas fuit. Illum enim, qui sibi equum noctu subducere attentauerat, eoque consensu, neque discedere cum veller, neque omnino descendere quieverat, manè compertum benignè ac perhumanè corripuit, & ad poenitentiam criminis adluxit. Data etiam stipe veluti equi mercenarium custodem, non tanquam deprehensum abactorem, dimittendum curauit. *Sur. Tom. 6.*

AMOS quoque Aegyptius, dum in eremo manenti pa-nem, quo in die vesci solebat, furto subtraherent homines impurissimi, duas serpentes cellae custodiae apposuit, quarum assam illi, cum furandi animo propius accessissent, semineces concidere, eos tamen superueniens Christi seruu, manu quenque prehensans erexit, & criminis blanditer arguens, ad poenitentiam inflamauit, atque ita amplexus est, ut ex furibus monachos faceret. Nunquid se supplicari doluit, qui supplicatoribus suis tam se benignum praeiit? Non ut vicisceretur inimicos, custodiam serpentibus madauerat, sed ut deprehensos à flagitijs auerteret, & iungeret Christo.

Non

Felix Monachus.

Odo Abbas.

Amos Eremita.

190 DE CHARITATE ERGA INIMI.

Maxentius
Abbas.

Non minus æquo animo quidā latronum violentiam tolerarunt, quā hi dolos furum. Clodoveo rege adversus Gothos arma mouente, quidam ex militibus prædæ cupiditate Maxentij Abbatis Pictaviensis Monasterium intraverunt, & cum vnus Abbatem sacrilegio (vt poterat) renitentem ferire vellet, manum cum gladio sublatam demittere nequirit, reliqui nescio qua stupiditate mentis correpti, immobiles constitere. At Maxentius immanitatis, violentiæque eorum oblitus, poenam miserari cœpit, & precatione liberos ab ægitudine reddidit. Qui deinceps inferre illi iniuriam & timuerunt castigati, & erubuerunt beneficio visū. *Sur. Tom. 3.*

Elphegus Archiepiscopus.

ELPHEGVS Cantuariensis Archiepiscopus Romam versus pergens, cum in urbem Ausoniam diuertisset, omnibus quæ secum habedat exutus vrbeque eiectus fuisse dicitur. At cum Deo vlciscente Sancti iniuriam, repentino tecta incendio conflagrare cœpissent, reuocatus oratione flammæ extinxit. Quo miraculo malignitas hominum in munificentiam versa, plurima offerebat dona: ipse vero nihil accepit præter ea, quæ sibi modò per vim erepta fuerant, vt gratuito potius inimicos suos, quā mercede diligere videretur. *Osbertus Monach. Sur. Tom. 2.*

Idem.

IDEM Deo supplicando, & panem benedictū morbo affectis porrigendo, pestilentiam sedauit, in ipsos tantum Cantuarię occupatores grassantem, qui ab Ethelredo rege secedentes, cum pyratibus societate in urbem hostiliter irruerant, magnam ciuium partem sustulerant, Monachos interfecerant, Templum incenderant, sibi graue vulnus inflixerant, & carcere terribissimo constructū menses septem incarcerationauerant. Omnes Dei vltione deleti fuissent, nisi Elphegus intercessisset, ipsis etiam benefacere cupiens, a quibus tot mala se suosque passos sciret. *Ibidem.*

Mauro
Abbas.

MAURO Abbati, qui Beato Benedicto in gubernatione successerat, monasterium in agro Andegauensi construenti, quidam ex operarijs inter se blaterantes detrahente licentius cœperunt, id ipsum monasterij opus non pietati Reli-

LIBER. III.

191

Religionique eius, sed hypocrisis, simulatæque sanctitati deputando. Proinde Satana traditi, vnus qui criminis causa & caput fuerat, inslanter expirauit, reliqui mirabiliter a demonio vexati sunt. Mauro autem pro illis cū lachrymis deprecate, & mortuus reuixit, & qui nequitie spiritu agitabantur, liberati sunt. Non enim solet ad indignationem detractione moueri, quisquis etiam laudari contemnit. *Sigebert. Gembl. & alij. Sur. Tom. 1.*

HIC etiam Apollonius Monachus & Martyr, cum in carcere detineretur, & Philemon choraules omnibus eum opprobrijs oneraret, suspirans: Fili, inquit, misereatur tui Deus, & nihil horum quæ modò in me obloquentur effudisti, reputet ad peccatum. His verbis ille corde punctus, & fidē quam persequabatur suscepit, & non reculauit martyrium.

Apollonius
Martyr.

VITALIS Alexandrinus Monachus, hominem a quo alapam acceperat, statim a dæmone arreptum ac volutatum humi iactatū, dum pro illo orasset, omni prorsus molestia impediuit. Tam facilis exauditiō nōne aperte declarat, quanti apud Deum monumenti sit erga inimicos charitas? *In vitis PP.*

Vitalis
Monachus.

ISAAC quoque Abbas eum a quo alapa percussus fuerat, cum ob hoc a dæmonio vexaretur, supetincumbens poena liberauit. Idem ijs qui noctu in hortū suū furtim irrepserant, & nec auferre quicquam, nec inde discedere potuerant, manē inuētos de proposito quidem corripuit, sed quasi hospites prandio excepit, & collectis hortuli fructibus quos furatum venerant, donauit, atque abeuntes deduxit. *Gregor. Dial. lib. 3. c. 14.*

Isaac Abb.

MEMORABILIS admodū & Iohānis eleemosynarij Episcopi contra iniuriā gratia. Cōquerenti nepotē de villico cōiutatore, respondit se ita in eū vindicaturū, vt nemo nō miratus sit. Accersitūque villicū annuis pēsionibus liberū fecit, docēs hoc exēplo nepotē, iniuriam hominum hand secus vindicandam esse, ab ijs præsertim, qui Deo, non sibi placere student. *Leonis. Metaphr. & alij. Sur. Tom. 1.*

Iohānes Eleemosynarius.

IDEM

192 DE CHARITATE ERGA INIMI.

Idem. IDEM cum à quodam mendico, pro data elemosyna contumeliam recepisset, clericos in eum insurgentes cohibuit, se in causa esse asserens, quod petenti minus quam indignerat impendisset. Illoque accito, omnem quam habebat pecuniam coram effudit, ut quanta sibi opus esset, suo arbitrio sublatam ferret. Alius ab ingrato data repetisset: ille contumeliam passus, datis etià superaddendum exilimauit. *Ibidem.*

Iohannes Damascenus. IOHANNES Damascenus pro eo, cuius occulta calliditate perfidia in Theodosium Imperatorem innocens damnatus dexteram amiserat manum, diu intercessit, ne in dolo deprehensus capite puniretur. Imperator admiratus hominis patientiam, ipsum pro quo rogabatur interfici vetuit, sed tamen ne tantum icelus omnino impunitum abiret, in exilium ablegari iussit, Sanctum honore affecti: Scribere illi officium, in quo antea fuerat resiliens, cum eidem manus quoque redintegrata Beatæ Virginis beneficio fuisset. Quis acceptam remittere iniuriam arduum putabit, si tante offensionis odium tanta repensum est animi benignitate? *Iohannes Patriar. et alij.*

Samsom Archiepiscopus. SAMSOM Dolenis Archiepiscopus eum, qui sibi veneni poculum propinauerat, spiritu immundo oppressum miseratus, Deo supplicando sanitati restituit, ad poenitentiam hortatus est, veniam indulgit, viuere illi in æternum cupiens, qui sibi per insidias molitus fuerat necem. Sic neque venena incautè sumpta nocere ipsi potuerunt, qui sibi antidotum iam præparauerat perfectæ charitatis. *Basilius et alij.*

Femina. HINC quidem & foemineis in pectoribus flagrantem charitatis ardorem nequieverunt extinguere aliena odia.

Christina Virgo. CHRISTINA Virgo & Martyr, pro fide ac veritate horrendos constanter perpeffa est cruciatus. Cum autem etià serpentes in eam missi fuissent, sed mordere omnino nollèt, veneficum, à quo ad mordendum irritabatur, inuadentes, rabidis ictibus, multaque veneni vi statim interimunt. At Christina sui ipsa carnificis vicem dolens, Chri-

LIBER. III.

Christum precata, & serpentes in fugam conuertit, & ab eis peremptum ad vitam reuocauit, & eundem iam credentem ad certam beatitudinis spem erexit. *Vincent. Spec. lib. 12. c. 86. et alij. Sur. Tom. 4.*

Anatol. Virgo. ANATOLIA etiam Virginem angusto carcere vna cum terribili serpente conclusam, nec tamen ab eo lesam, cum tandem consumptam putarent, carcerisque ostium tesserant, serpens inde erumpens, Audacem, à quo immisus fuerat, morsu apprehensum, sinuosoque spirarum volumine colligatum, humi deiecit moribundum. Mox autem ipsius Virginis oratione serpens procul effugatur, & Audax sanus erigitur. Christianorum enim conuenit pietati, eos, à quibus offensi sunt, defendere pro viribus ac tueri, nec ab vno ledi permittere. *Aldhelm. lib. de Virginit. Sur. Tom. 4.*

Potamiana Virgo. POTAMIANA Virgo Alexandria passa, Basilidi Persecto, à quo omnia pene tormentorum genera in suo exasperat corpore pro Christi nomine, postquam ad Dominum cum palma migrasset Martyr, per visum apparuit, & coronam quam ei à Domino impetrauerat, si credere vellet, ostendit. Credidit ille, & per Martyrii æternitatis gloriam consecutus est. Tante curæ fuit Virgini eum, per quem torta interfectaque fuerat, saluum beatumque facere. *Pallad. Laus. Hist. 3.*

Veneranda Virgo. VENERANDA quoque Virgo, dum pro Christo multis magnisque afficeretur supplicijs, & nunc humi dispersis manibus, pedibusque diuaticis extenta, neruis bubalis caderetur, nunc sic resupinata grandi lapide ventri aduoluta premeretur, nunc in cacabum sulphure, pice, oleo plenum demersa, subiectis ignibus coqueretur, cuius, cuius iussu talia patiebatur, propius astantis oculum bullois aspergine cæcatum, terra salina diluta limens reparauit, & ipsum tandem patientia sua superatum Christo credere compulsi. Quis conuictum, contumeliam, maledicti non æquo animo feret, si pro tam grauib. tormentis tam magnum redditum est beneficium?

194 DE CHARITATE ERGA INIMI.

Daria Virgo.

DARIA Virginis integritatem ab infidelibus ad profibulum tracta leo de cauea fugiens, atque illi adstans, tutatus est. Qui eam vitandi animo adire ausi fuerant, ipsos inuadens, in primo statim limine strauit, nihilque preterea mali intulit, ipsa Virgine sic iubente, ut essent quos ad fidem poenitentiamque conuerteret, non qui in erroris tenebris vitam, nequitia disperirent. Parci igitur illis iussit, qui sibi erepti venerat rem omnibus diuitijs, atque etiam vita ipsa pretiosiore virginitatem. Neque enim Virginitas illi ad beatitudinem consequendam fauisset, si absuisset pietas.

Agnetis Virgo.

PARS exepi & Agnetis Virginis erga inimici dilectio. Eam quippe, qui ipsam suprare moliebatur, a diabolo necatum vitam reslituit. Vita restitutus Christus confiteri palam cepit. Illa ergo orante, is qui pudicitiam ipsius inquinare conatus fuerat, duo precipua retulit bona: vitam, qua adhuc in terris viveret: & fidem, qua supra celum aternitatem consequi posset. *Ambr. Ser. 90. et alij. Sur. Tom. 1.*

Eugenia Virgo.

EUGENIA Virgo Philippi Alexandria Praefecti filia, sub virili habitu sexum dissimulans, inter Monachos religiose versata, & iam digna cui monasterij gubernacula committerentur: Melancia tandem matrona, quam ad illicitos amplexus prouocantem contemplerat, accusatione capitis rea constituitur. Accusationis summa erat, Eugenium Abbatem domi suae sibi vim inferre voluisse. At illa cum se non iam Eugenium, sed Eugением esse, ut infamiam purgaret, prodere vellet, prius accusatrici suae ignosci petijt. Deinde coram Patre (cuius iudicio nec iam addicta erat) peccatum suum detegendo, detexit fallacis mulieris impiu commentum. Simul cuius ipsa filia esset, indicauit. Sic omni prorsus periculo probroque sese expediuit, ante tamen veniam impetrata illi, cuius tam mendaci ac tam foeda delatione in tanta inciderat mala. *In vita PP.*

Euphrasia Virgo.

AT etiam in Monasterijs aliquando locum sibi vendicat inuidia. Euphrasia Deo dicata Virgo ob humilitatem frequenter sese vilibus occupabat officijs. Quaedam autem inter sorores non satis linguae temperans, illam carpere & sinu-

LIBER. III.

195

simulata sanctitati facta dictaque, eius ascribere palam ausa, cum ab Abbatisa puniendi decerneretur, eiusdem quam lacerasset intercessionem liberatur. Euphrasia enim & ante ipsam se suppliciter prosternens, quasi quae lacerasset, non quasi quae laesa fuisset, veniam sibi petijt, & ante Abbatisam illi impetrauit. *In vita PP. et Sur. Tom. 2.*

OTHELIA Virginem pater occidere in animo habebat, solo corporis vitio offensus, quia caeca nata fuerat. Mater autem periculo subtractam Monasterio tradidit. Hinc ipsa virtutibus proficiens, defectumque oculorum mentis perspicacitate supplens, pro eo patre, quem sibi tam indigne capitali odio intensum nouerat, festinenter orando effecit, ut & viues poenitentia delicti ageret, & defunctus Purgatorij poenas cum Paradisi delicijs commutaret. Ipsa vero corpori quoque visus vltim a Deo accipere meruit, quem non acceperat a parentibus. *Iacob. de Poraz.*

Hoc quidem charitatis genus tum veteri, tum noua Lege praecipitur nobis obseruandum. In Exodo dicitur: *Exod. 23.* Si occurreris boni inimici tui aut asino erranti, reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacere sub onere, non pertransibis, sed subleuabis eum. Et in Proverbijs legitur: *Prover. 14.* Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina eius ne exultet cor tuum, ne forte videat Dominus, & displiceat ei, & auferet ab eo iram suam. Et iterum: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, da ei aqua bibere. *Ibid. 13.* Prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus reddet tibi. In Euangelio quoque ipse Dominus ait: Diligite inimicos vestros, *Luce 6.* benefacite ijs qui oderunt vos, Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumiantibus vos. Iterum: Diligite, inquit, inimicos vestros, benefacite, & mutuum dare, nihil inde sperantes, & erit merces vestra multa, & eritis filij Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos & malos. *Matth. 5.* Quod autem verbis precepit, exemplo praestitit. Proditori quippe suo Corporis & Sanguinis sui Sacramentum obrulit, pedes lauit, osculum non negauit. Illis etiam, a quibus Cruci affigebatur, veniam dari petijt: Pater, inquit, ignosce eis, *Luce 23.* quia

296 DE OFFICIO DOCTORIS EVAN.
quia nesciunt quid faciunt. Si tam clemens erga tantam
sevitiam Dominus, quomodo servus eius erit, qui vindic-
tam expetierit? Aut quomodo Christiano nomine censeretur
merebitur, qui in diligendis inimicis Christum imitari con-
tempserit? Omnibus mandatum est benefacere omnibus,
si fieri potest: sin minus, bene optare. Ita tamen, ut homo
semper ametur, malignitas hominis nunquam. Omnis
enim malignitas diaboli servitus est, homo autem Dei
opus est, & quidem ad imaginem & similitudinem auro-
ris sui factum.

Sapient. 2.
Eccl. 17.

De Officio Doctoris Evangelici.
Cap. IIII.

SEd profecto inter omnes omnium charitates, ea pro-
cipua est habenda, qua alius alij non tam ista tempor-
ralia & caduca bona, quam illa aeterna atque perpetua
optare, & quantum in illo est, providere ac procurare de-
bet. Enitendum igitur erit ijs maxime, qui divinarum rerum
scientia praestant, ignaros instruere, timidos animare, desi-
des urgere, omnes denique ad capeffendas virtutes, quibus
verae felicitatis praemia comparantur, serulo exhortari.
Huiusce rei exempla more nostro ab ijs, quos Deo pla-
cuisset novimus, petamus.

Moses.
Aaron.
Exod. 5.

MOYSES & Aaron Dei iussu diriguntur, ut populum
suum de Pharaonis iugo ereptum ab Aegypti finibus edu-
cant, & populus ipse sacrificium sibi offerat in deserto, &
sic terram ingrediatur promissionis. Doctoris igitur par-
tes erunt, peccatores ad poenitentiam compellere, de dia-
boli servitute in libertate gratiae vendicare, & de terrenis
secularibusque negotijs ad coelestium meditationem la-
giter excitare: Ut quam beatitudinem animo contem-
plati fuerint, pietatis iustitiaeque operibus parare sibi
nitantur. Exod. 5.

Isaia Prop.
Isaia. 6.

ISAIAS Propheta cum se ab Angelo carbonis de as-
tarj sumpti tactu purgatum animadvertisset, & Dominus
dice-

diceret, quem mittam, & quis ibit ex nobis? ultro se ob-
tulit, dicens: Ego sum, mitte me. Quod usurpare nequaquam
ausus fuisset, nisi se prius a delictorum iniquatione prorsus
expiatum excoctumque agnovisset. Cavere enim debet
omni vitio, qui aliorum pravitatem paratus est corrigere,
ut auditores non tam verbis ad emendationem vitae pro-
voceat, quam exemplo. Labia enim iusti (ut in Proverbijs
dicitur) erudiunt plurimos. Isaia 6.

Proverb. 20.

Unde alibi ad eundem dicitur: Super montem ex-
celsum ascende tu qui evangelizas Sion, ut scilicet culmen
sanctitatis pie viuedo inscendat, qui predicationis munus
assumit. Exalta in fortitudine vocem tuam qui evangelizas
Ierusalem. Nempe ut, & qui propae sunt, & qui longe, au-
diant. Exalta & noli timere, ne timendo illis adulari inci-
pias, quos debes increpare, & sublato cauterio, dum laedere
cutem formidas, latens sub ea malum suppurare permittas.
Ideo namque praecceptum est, non coquas hoedum in lacte
matris suae, id est, peccantibus ne blandiaris. Dent. 14.

Idem.

Isaia. 40.

Reversus dicitur illi: Clama, ne cesses, quasi tuba exal-
ta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum, Isaia. 58.
& domui Iacob peccata eorum. Proinde qui in Ecclesia
declamant, aperte, perseveranter, audacter suo fungantur
officio: Ita tamen malefacta omnium detestando, ut sem-
per veniae spem proponant poenitentibus. Quia Deus cle-
mens & misericors est, patiens & multa miserationis, &
ignoscens super malitia. Iona. 4.

IREMIAS immaturam aetatem excusans clamat: Ieremias Pro-
pheta. Ieremias.
2, 2, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum.
Noli, inquit Dominus, dicere, quia puer sum, quoniam ad
omnia quae mittam te ibis, & universa quaecunque man-
dauero tibi, loqueris. Ne timeas a facie eorum, quia ego
tecum sum, ut eruam te. Denique misit, inquit, Dominus
manum suam, & tetigit os meum, & dixit: Ecce dedi verba
mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, &
regna, ut euellas & destruas, & disperdas, & dissipes, &
aedifices, & plantes. Si quis igitur ad praedicationis opus
divi-

193 DE OFFICIO DOCTORIS EVAN.

ciuitas eligitur, nulli rei diffidat, nihil trepidet, omnia aderunt cui aderit Deus. Disce tamen, omne Doctoris studium eo spectare debere, vt euellat & destruat hominum vitia, plantet autem & edificet virtutes. *Ierem. 1.*

Iezechiel Pro-
p. cia.
Iezech. 2.

IEZECHEL etiam Dominus liberè vaticinandi præstitit audaciam, dicens: Tu ergo, fili hominis, ne timeas eos, neque sermones eorū metuas. Et rursum: Verba eorū ne timeas, & vultus eorū ne formides. Ad hæc datur illi pro cibo volumen intus & foris scriptum. Etenim prædicator & exteriorem Scripturæ historiā, in exemplum auditorum, proferre debet; & interiorem mysticūq; sensum, qui sub ea latet, cum res postulauerit, non tacere. Cuius quidem disciplinæ scientiam si affectus fuerit, & ipse dicere cum Iezechiele poterit: Comedi illud, & factum est in ore meo sicut mel dulce. Vel cum Dauid: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua? super mel ori meo.

Psal. 118.

Daniel Pro-
phetia.
Daniel. 13.
Iohan. 3.

AC nequando vel intempestiua ætas prædicandi minuat autoritatem in eis qui diuinitus inspirantur, Daniel adhuc infantis spiritum suscitatum legimus, & puero prædicante damnatos senes. Spiritus enim ubi vult spirat, cordaq; hominum, non annos meretur, quibus lumen sapientiæ suæ infundat. Et interdum quidem vt virtutem suam ostendat, ex ore infantium & lactentium perficit laudem. *Dan. 13.*

Ionas Pro-
phetia.
Iona. 3.

IONAS ad Nininitas prophetare iubetur, & fugit. Quam autem inconsideratè diuinæ reluctatus voluntati sit, casus ostendit. Nauigat, tempestate concutitur, in mare præcipitatur, pisce deglutitur. Sed citò poenitens liberatur, moremque Domino gerens prædicat. Et Ninive quæ mox subuertenda erat, auditis Prophetæ verbis, poenitentiam egit, Deum placauit, seruata est. Quid hoc exemplo discitur, nisi tam dignū diuinæ vltione Doctorem, qui dissimulat populi crimina cum ad prædicandum mittitur, quam populū qui ab his auerti negligit, cum redarguentē audierit. Neque enim tantam calamitatem Ninivites tunc effugissent, si Ionæ minas contempnissent. *Iona. 1.*

IOHAN.

LIBER. III.

199

IOHANNIS quoque Baptiste vox clamantis in deserto, pulchrè nobis modum formamque prædicandi videtur exhibuisse. Vicia primū omnium acriter increpanda, maximeq; eorum quos in ijs obstinatioribus cernimus, docuit. Phariseis insultans, ac dicens: Genimina viperarum, quis demonstrabit vobis fugere à ventura ira? Remedium deinde ne desperent, continuò ingerendū ostendit, dum subiungēs ait: Facite ergo fructū dignum poenitentię. Poenitendū proponendū iustis præmium, impijs poenā, dicens: Congregabit triticum in horreum, paleas autē comburet igni inextinguibili. His etiā qui talia docent, neminem timendum declarauit, corripiendo Herodem regem, vincula, carcerē, necem perferre satius sibi existimans, quam illicitū illius coniugiū adulatione obtegere, & præeptorum Dei immemorem se præbere. *Matth. 3. Luc. 3.*

POST Iohannem autē coepit prædicare, ipse olim prædicatus, semperq; prædicandus, mundi Saluator ac Dominus. *Christus. Matth. 13.* Lex enim & Propheta vsq; ad Iohannē, exinde Euangelistæ Christi, & hætenus quidē terrenorum præmium honorū, nunc iam cælestis regni æterna promittitur poenitentibus beatitudo. Poenitentiam, inquit, agite, appropinquabit enim regnum Dei. Nec certè prius Iesus prædicare coepisse dicitur, quam tentatus famem vicisset in deserto, auaritiā in monte, vanam gloriam in Templo. Qua in re ostendere voluit, qualem prius esse oporteat, qui diuini verbi passim disseminandi curam aggredi decernit. *Matth. 3.*

HINC iam reliquarū nationum saluti consulens, Discipulos assciscit sibi, vt habeat quos discedens, doctrinæ suæ per orbem propagandæ relinquat magistros, utq; is qui docet, alijs etiam docendi disciplinā impendere discat. Circueit totam Galilæam, vt doctoribus post se futuris, vrbes, castella, vicos peragrandi sollicitudinem infunderet. Docet in Synagogis, vt illi ibi magis verba facere studeant, vbi pluribus prodesse possint. Prædicat Euangelium regni Dei, ne quid aliud in Ecclesia prædicandum inani iactatione præsumant. Cum Discipulos docet, ascendit in montem:

N 4

cum

100 DE OFFICIO DOCTORIS EVAN.
cum turbas, descendit in planum, ut meminerint, perfectioribus, excellentiora vitæ præcepta dari oportere: imbecillioribus leniora; lac paruulis, solidum iam adultis cibum.

Cum infidelibus eam loquendum.

INFIDELIBUS verò his duntaxat, qui audire veritatem concupierint, Religionis nostræ quæque creditu faciliora primum insinuanda sunt, non statim Mysteria ingerenda: Ne sanctum detur canibus, & margarita mittantur ante porcos; & conculcent eas pedibus, contemnentes quicquid capere non possunt. Audiuimus quendam Sacerdotalem ordinis virum, cum ipso præsentem inter Mahometanos quosdam de Deo mentio incidisset, & multa vltro citroque iactata fuissent, tandem dixisse: Deum ipsum sepe à se manibus contrectatum, sæpe ore haustum. Quod & si verum dixerit, inconsulte tamē apud Sacramenti ignaros, atque adeo incaute, ut illi non modò non crederent, sed etiam ipsum quasi blasphemum vleisci vellent. Denique parum absuit, quin eidem quod sequitur tunc cōtingeret, & canes conuersi dirumpant vos. Cuius quidem periculi non ignarus Salomon: Qui custodit, inquit, os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.

Nota.

Proverb. 13.

Donum prædicandi.
Matth. 9.

Luc. 10.
Prædicatio gratuita.

Apud quem manere debeat prædicator.

PRÆDICANDI autem donum ne quis leue putaret, non nisi precibus proponitur impetrandum. Rogate, inquit, Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Cæterum ne quis lucri, & non tantum hominum exalta prædicationis opus sibi vendicet, ait: Gratis accepistis, gratis date. At verò ne in quaerendis vitæ necessarijs rebus occupatus animus docendi studium remitteret: Dignus est operarius, inquit, cibo suo. Ut scilicet quibus seminant spiritualia, ab ijs sibi corporalia metant, non plura tamen, quam præsens necessitas poposcerit, ne prædicatione, quæ gratuita esse debet, venalem faciant.

PRÆCIPIT quoque Dominus ac monet, ut huiusmodi professionis viri, ciuitatem ingressi, apud dignos maneant, ne scilicet integritati autoritatiq; eorum quicquam deroget turpis hospitij nota, & in suspensionem incidant, qua

qua linguam honestiorem, quam vitam, habere existimantur. Matth. 10.

PRÆTEREA licet illi, qui in auditorio conueniunt, prædicatoris non deperit meritum propter obstinationem auditorum. In obstinatos, Luc. 10. Marc. 10.

Qui autem usque adeo inueterata animi pernicietia obdurant, ut pijs hortatibus mollescere prorsus nequeant, eos Dominus anathemate videtur execrari, dicens: Quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo vel ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris. Minis quoque horrendis exterret, subiungens: Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicii, quam illi ciuitati. Inexcusabilior procul dubio erit, quisquis prædicationes audiens, emendari, corrigique neglexerit, quam qui omnino non audierit, casu aliquo impeditus. Seruus enim qui cognouit voluntatem domini sui & non fecit, plagis vapulabit multis. Qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Luc. 12.

POSTREMÒ ipsos Doctores cautè incedere, ne dolis hæresum capiantur, simplicitatem custodire, ne ad hypocrisis malitiamque declinent, iubet, dicens: Estote prudentes sicut serpentes. Serpente enim minus prudens Adam, à serpente deceptus est. Et simplices sicut columbæ. Ne scilicet sanctiores videri, quam esse, malint. Nam & Spiritui sancto ideo fortasse in columbæ specie interdum apparere libuit, ut ad imitandum auculæ illius puritatem nos inuitaret. Perfectio qui tales extiterint, non immeritò iam audire poterunt: Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Itaque nihil neque in præmeditando, neque in pronuntiando laborabunt, quibus

202 DE OFFICIO DOCTORIS EVAN.
affatim omnia, quoties vsus fuerit, diuina benignitas sup-
peditabit. *Matth. 10.*

*Apostoli.
Act. 1.*

DE Apostolis ita traditū est: Varijs linguis loqui coe-
perunt, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Hoc ideo
sanē, quia diuersis gentibus fidei Christianę Myſteria prodi-
am vulgarique oportebat, & diu errantibus viam aperiri
salutis. Hinc in quoq; si vnam alteramve ciuitatem ad Deū
sanctius atque syncerius colendum conuerteris, nondū te
exultimes fecisse satis, donec datur facultas, etiam ad reli-
quos instruēdos proficisci. Pij sanē ac boni medici est, plu-
rimis curatis, alios insuper qui curatione indigent perqui-
rere, & opportuna omnibus remedia conferre. *Act. 2.*

Petrus Apost.

LEGIMVS Petro Ierosolymis primū verba ad po-
pulū faciente, die vno tria millia hominū baptizata fuisse,
indies quoque credentium creuisse numerum. Sed & alio
deinde die, quinque millia superioribus addita. Cū autē
Petrus gentiles quoque Dñi iugo subiiciendos, per visum
cognouisset, Cornelīū Centurionē, & qui cum illo domi-
erāt, credētes baptizauit. Qui ergo paulo antē vna tantū
atq; altera prædicatione tam multos cōuerterat, idē etiam
paucos nō contempsit, ita vt neq; itineris labore ab Ioppe
Cæsaream vsq; euocatus recularet. Illi igitur qui in magna
etiā auditorum frequentia, nō suam gloriam, sed alienum
profectum querunt, tunc quoq; cū rariores cōuenerint,
docere non erubescunt. *Act. 2. 4. 6. 10.*

*Paulus Apost.
& Barnabas.
Act. 13.*

PAVLVS segregatus in Euangelium Dei, cum collega
suo Barnaba, peragant oppida Iudæ, in Synagogis præ-
dicantes. Inuidentibus vero Iudæis, & ad conuitia iuuenti-
rabie prorumpentibus, dixerūt: Vobis oportebat primū
loqui verbum Dei, sed quoniā repellitis illud, & indignos
vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes.
Relinquendi ergo sunt qui peruersa obstinatione durati, à
peccandi proposito diuelli nullo modo possunt: Ne dum
in sterili solo sementem iacimus, fecundæ interim glebæ
nullo subactę aratro, fructu vberiore fraudentur. In sum-
ma, quicumque Ecclesiā audire noluerit, sit tibi sicut
Ethni-

Ethnicus & Publicanus. Nemo saluatur inuitus. *Act. 13.*

Idem hi (vt Lucas inquit) prohibiti sunt à Spiritu-
sancto loqui Verbum in Asia. Quæ res documento est, nō
passim omnibus euāgelizare nos debere, & ijs præsertim,
quos Euangelīū ipsū contemptui habituros, non ambi-
pimus. Ne & hi exinde grauioribus pœnis obnoxij sint,
& nos sanctū dedisse canibus arguamur. Vnde & Salomon
in Proverb. ait: Qui erudit derisorē, ipse iniuriā sibi facit, *Prover. 9.*
& qui arguit impium, sibi maculam generat. Noli arguere
derisorem, ne oderit te: argue sapientem, & diliget te.

RVRSVM illis libentissimē docendi operam debemus
exhibere, à quibus vltro inuitamur. Iam enim se institu-
tionibus nostris pro sua virili obsecuturos polliceri vident-
ur, dum inuitant. Hinc est quod Paulus transire maturauit
in Macedoniam, cū vir Macedo in visu apparens ei, sup-
pliciter poposcit, vt eō veniens ipsos adiunaret. Non petit
auxilium, qui non agnoscit periculum. Quis autem petit,
nisi is qui periculo liberari cupit? *Act. 16.*

Paulus Apost.

MVLTI tandem vrbibus regionibusque docendo *Idem.*
peragatis, Paulus contulit se Athenas, disseruitque cum
Epicuræis & Stoicis, palam ostendens, quanto præstaret
eorum Philosophiæ disciplina Christi. Quanta autem vel
argumētorum vi disputarit, vel miraculorum operatione
illa quæ dixerat approbarit, Dionysius Areopagita indicio
est, factus Apostoli discipulus, qui magister fuerat Philo-
sophorum. *Act. 17.*

RELICTIS Athenis venit Corinthū, & Aquila Priscil. *Idem.*
læq; hospitio vsus, artē schœnoſactoriā cum illis factitasse
dicunt: Sabbatis verō in Synagoga disputationes exer-
cuisse. Hinc ipsemet quidem ad Corin. scribens: Labora-
mus, inquit, operantes manibus nostris. Et ad Theſſal. Nō
inquiētī fuimus inter vos, neque gratis panem manduca-
uimus ab aliquo, sed in labore & fātigatione nocte & die
operantes, ne quem vestrām grauaremus, non quasi non
habuerimus potestātē, sed vt nosmetipsos formā daremus
vobis ad imitandum nos. Nā cū essemus apud vos, hoc
denun-

Act. 18.

1. Cor. 4.

1. Theſſ. 3.

204 DE OFFICIO DOCTORIS EVAN.
denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult operari,
nec manducet. Nemo igitur Euangelio feruiens, assidue
sibi de Euangelio viuendum putet: Et quod prædicationi
superest temporis, otio conterat. Ne & petendis elemo-
synis crebrius insilens, non petere, sed exigere videatur,
& corporis quieti indulgens, ad socordiam paulatim de-
uolutus, à labore quoque spiritualium actionum animo
obtorpescat. *Athor. 18.*

Apostoli.

Petrus & Paulus postremò Romæ ad Martyrium
vsque prædicando perseverarunt. Reliqui etiam Apostoli
dimissa Iudæa, in diuersas prouincias Idolorum cultores
ad Religionem Christi conuersuri disperguntur. Andreas
Achaiam, Philippus Scythiam, Bartholomæus Lycaoniã,
Iacobus Zebedæi Hispaniam, Iohannes Ephesum, Thomas
Parthiam, Hyrcaniamque & Indiam, Matthæus Macedo-
niam & Ethiopiam, Iacobus Alphæi Ierusalem, Iudas
Thaddæus Mediam, Mesopotamiam, Pontum, & cum Si-
mone fratre Perfidem, in sortem prædicationis accepere.
nulli labori parentes, nullum vitæ discrimen deuantes,
dum communi omnium saluti consultum volunt. Neque
Tyrannorum minis, neque supplicijs deteriti sunt, ne
Christi nomē vbique circumferrent. Sic in omnem terram
exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.
Sic habitantibus in regione vmbre mortis lux orta est
eis. Merito igitur illi sedebunt super Thronos cum Chri-
sto iudicantes, qui nunquam conquerunt Christum an-
nuntiantes. *In Actis Apost.*

*Ambrosius
Episcopus.*

INTER Apostolicos autē viros Ambrosius Episcopus
eruditione, ingenio, ac diligētia Dei verbū prædicando ita
præstitit, vt facile persuasum sit, non commentum fuisse,
quod de illo quondam iactatum constat, ob os scilicet eius
in cunis iacentis volitasse apum examen, stridulo tinnitu
eloquij futuri suauitatem portendens. Hic Aurelium Au-
gustinum Manichæa hæresi tabescentem, suis prædicationi-
bus purgavit, sanumque reddidit. Qui iam Catholicæ
fidei disciplinis eruditus, omnium tandem hæreticorum
dogma-

*August. Con-
fess. li. 5. c. 14.*

dogmata certissimis destruxit argumentis, nostraque con-
firmavit, obscura quoque in Scripturis declarauit, & ab ijs
quæ dubia erant ambiguitatem sustulit. Religiosis viuendi
præcepta dedit, nemo in disserendo acutius vidit, nemo
melius explicauit. Quid multa? vntum tunc hominē con-
uertit Ambrosius, sed in vno homine totti penē terrarum
orbē doctrinæ illius radijs illustrandū recepit. Qui enim
docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui
ad iustitiā erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas ater-
nitates. *Paulinus, Isidor. & alij. Sup. Tom. 6.*

Daniel. 12.

ABBATEM Antonium aliquando ad hæreticos conuin-
cendos, relictâ solitudine, Alexandriam venisse legimus.
Intermisit ergo eremi quietem, dum ad bellum egreditur,
contra illos pugnaturus, à quibus Catholicæ fidei murus
quatiebatur. Accesserunt quidam Philosophi quasi rusti-
cano homini & literaturæ ignaro illusuri. Verum ubi lo-
quentem audissent, demirati verborum vim, sententia-
rumque gravitatem, veritati ab eo prædicatæ adhæserunt,
& cuius corporis habitum pauloantè sublamauerant,
scientiam amplexi sunt Christo credentes. Nesciebāt utiq;
sub terra latere aurum, & interdū sub vili panno habitare
sapientiam. *Athanas. in vita Antonij.*

Anton. Abbas.

REGIVS Episcopus Iohannis Apostoli discipulus,
in Gallia cœlestis frumenti granū oppidatim disseminat,
& plurimis baptizatis fructum vberimum in horreis Ec-
clesiæ recondendum cogit. Ceterum cum apud quendam
vicum in magna virorum ac mulierum celebritate stuge-
stum concionaturus ascendisset, ranarum ē proximo lacu
coaxantium strepitu præpediebatur, ne commodè audiri
posset. Igitur vt sileret imperauit, atque ex illo etiamnum
lacum illum ranis quidem refertum, sed nullam earum
vocalem esse asseuerant. Quid mirū, si homines eius do-
ctrinā secuti sint, cuius iussu irrationale animal obediuit?
Ranæ obmutuerūt, & homines cōstiteri Christū cōperūt.

Regul. Episc.

PATRII vs Episcopus in partibus Prouinciæ Sco-
tiæ, Christi fidem euangelizasse primus dicitur. Qui cum
per Hi-

Patri. Episc.

206. DE OFFICIO DOCTORIS EVAN.

per Hiberniam iter faceret, & se prædicationibus nihil proficere videret, Deum precatus est, uti ostēto aliquo hominum illorum duritiē cōmolliret, quo ab erroribus iam tandem resipiscerent, & ad Religionem veram converterentur. Diuinitus admonitus, humi circulum designauit, atq; inibi terra penitus subsidente, hiatus ingens apparuit, magnūq; omnibus incussit terrorem, ne in profundum acti poenas iam incredulitatis darent. Hunc hiatus ad huc extare ferunt, & occulto quodā sinuosoq; meatu ad nescio quæ Purgatorij loca deducere. Id vtrū verū sit, scire nihil nostra relet. Credimus enim Purgatorium animarū alcubi esse, etiam si ibi non sit, magisq; illud nunc considerare expedit, quāta hic Sanctus humanæ salutis cupiditate flagrabat, cui non satis fuit verbis docuisse, nisi etiam miraculorum terrificationibus, quod docuerat, credere cogeret vel inuitos. *Bedas Tom. 3. Sur. Tom. 2.*

ALDEBERTVS. Vero Prægæ Episcopus, cum esset nem & indomitā plebem nullis prædicationū sollicitationibus ad modestius viuendū rationē redigere potuisset, Episcopatu reliquit, & Summi Pontificis permisso ad Cernobisū Cassini montis perueniēs, Monachū se fecit. Pertimuit eo summi officio, postquā sibi cōmissos meliores efficere nequiuisset, ne quēsisse videretur quæ sua sunt, nō quæ Iesu Christi, id est, suū honorē, nō aliorū profectū. *Crom. l. 3. Sur. Tom. 2.*

COGITENT nunc quam recte agant, qui sibi credentem gregem pabulo prædicationis pascere negligunt, & se pastores profitentur: si is, qui quotidianis exercitationibus sese fatigabat, non solum parere nolentes dimisit, sed etiam dignitati rennitiandum censuit. Quod si is, qui tanta animi solitudine vocisq; contentione in monendo usus fuerat, ob incorrigibilem tamē plebis peruersitatem locum tenere Pontificis dubitant: quanto magis timere debet lucerna sub modio posita, sal satuum, canis mutus non valens latrare? cui Dominus per Prophetam committatur, dicens: Speculatorem te dedi domui Israel: Si dicente me ad impium, morte morietis, non annuntiaueris ei, ne-

Specus S. Patricij.

Disiū sapienter.

Aldebertus Episcopus.

In Episcopos prædicationis officium exerere nolentes.

Item 3. lezech. 33.

LIBER. III.

207

ei, neque locutus fueris, ut auertatur à via sua impia & viuat: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Ob hoc quidem & Propheta contremuit, dicens: Vt mihi quia tacui. Et Apostolus: Vt mihi est, inquit, si non euangelizauero.

LYVENATIS natione Apher, arte Medicus, ordine Presbyter, cum à Pontifice Romano, ut Narniensis infidelis populo Christum euangelizaret, ius potestatemque sibi concedi petisset, Episcopus eorum constitutus, illō se contulit. Multisq; ibi Catholica credulitate prædicando cōfirmatis, quendam de obstinatorum numero, cui præter ceteros error veritate charior erat, sibi insensissimum habuit. Qui, comprehensum (postquam ut carnem idolo immolatam gustaret, cogere verbis non potuisset) viribus aggreditur. Cultellum ori admolet, strictoque dentium dirimere ordines molitur, viam facturus cibo intra fauces respuentis indendo. At multo secus quā cogitarat euenit. Repente enim quadam lymphæ mentis insania correptus, cuspidē in se versa, ipse sibi iugulū ferit, & ad pedes eius quem inuaserat, exanimis corruit. Sic tutatus est Dominus pij Doctoris disertum guttur, ut hic, qui illud per vim pollucere attentauerat, suum cōfoderet, & sua sibi morte manu mortē cōscisceret. Eo cadente, reliqui omnes, qui in pari infidelitate diu iacuerāt, per fidem sese erexere Christi, & vnus increduli poena, multis credendi causam præbuit. *Greg. Hom. 37. Euang.*

SERATIUM Traiectensem Episcopum hæc Spiritus sancti gratia dotatum fuisse ferunt, ut prædicantem audientes alienigenæ, diuersaq; nationes, vnaquæque sua lingua locutum putarent, nihil non intelligentes, quod ab illo esset prolatum. Adhuc tot miraculis clausisse dicitur, ita purè sancteq; vixisse, ut prædicatione, virtute, moribus ad perfectionem Apostolorum proxime accessisse videretur. Igitur vitæ sanctimonia præstet oportet, qui præstare cupit prædicandi doctrina, operationeque signorum. *Greg. Turon. lib. 2. c. 5. & alij. Sur. Tom. 3.*

Isaia. 6.
1 Cor. 9.
Inuenialis Episcopus.

Sernatus Episcopus.

IVONI

208 DE OFFICIO DOCTORIS EVAN.

Ino Presbyt.

IVONI Presbytero ad prædicandū eunti fluuius non modico incremento ponti superflusus viam incluserat, mox in sese collectus ac subsidens, velut veritus tam salubrem operam remorari, transitum præbuit, rursusque pontem operuit aquis. Huic simili miraculo olim Leuitis arce ferentibus Iordanis ad fontem reuersus aridum cessit iter, sed qui illos secuti sunt, in terrā promissionis peruenierūt, qui vero Iuonem, in cœlum ascenderūt: alterum Legi, alterum Euangelio datum. *Sur. Tom. 3.*

Kadmundus
Episcopus.

EADMONDVS Cantuariensis Archiepiscopus, cum in Gallia apud Vigorniam urbem sub diuino prædicaret, & populus imminemtem supra se atræ nubis contractionem cernens, pluuiam timeret, dilabi que sub testā pararet: ne dubitarent præcepit, & imbri ne verbum Domini impediret, iussit. Magna vis aquarū circa eos, qui ad audiendum conuenerant, in terram defluxit, nullum tamen ex tanto hominum numero attigit. Et pauor pariter ac pudor omnes cepit, nolle illius præceptis obedire, cui insensibile elementum paruisset. Itaque nō sine melioris vitæ proposito, finita prædicatione abierunt multi, dum commissa deberent, lachrymis madidi, pluuiā nemo. *Osbertus, abbas Floriacens. & alij. Sur. Tom. 6.*

Dominicus.

DOMINICVM Ordinis Prædicatorum futurum Institutorem, prælagijs quibusdam antè monstratum fuit. Mater eo fecunda catellum se peperisse somniavit, quā cuculam mordicus arreptam præferens, mundum incendere videbatur. Eodem iam nato, cuidam nō ignobili matronæ visum est, stellā fronti eius infedisse, cuius fulgore perinde ac solaribus radijs totus terrarum orbis lucebat. Breui ergo effectum est, vt ab eo plurima euangelizantiū turba per omnes fere provincias nationesq. diffunderetur, palatiumque discurreret. Sic ille ardentis prædicationis facibus mundum succendit, sic doctrinæ spiritualis luce illustravit. *Constant. Præbuit. Ioan. Garz. o. & alij. Sur. Tom. 4.*

Vincentius.

ETVS itaque collegij vir nominatissimus Vincentius tantum prædicatione valuit, vt in Hispania quinque milia

LIBER. III.

109

Iudeorum ad Christum dicatur conuertisse, in Mauritania octo millia Saracenorum, in vrbe quoque Granata docuit infideles, donec à rege eiectus ad suos redijt inuitus. Italiā etiam Galliamque prædicando peragravit, nec labore victus, nec periculo deterritus, dum ad æternæ salutis beatitudinem adipiscendam omnēs inuitat; illud in Psalmo Prophetæ promissum implens: Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. *Per. Raus. & alij. Sur. Tom. 2.*

MINORVM verò Pater Franciscus, etiam illud excutit videtur: Ite in mundum vniuersum, & prædicate Euangelium omni creature. Sic enim hominibus prædicauit, vt mundum repletet Monasterijs: sic auiibus, vt audiendum dociles, intentæque silentium tenerent, ac se manu ab eo contrectari non formidarent. Illos vt pie religioseque vinerent, hortatus est: has tantum vt Creatorem suum laudarent, cuius beneficio pennas haberent ad volatum, vocem ad cantum, fructus terræ absque omni vel ferendi vel metendi labore ad alimentum vitæque sustentationem. Quo hunc amoris studio eos, quos ad fruendam beatitudinem genitos nouerat, docuisse dixerim; si etiam irrationabilia, quantum illis conueniret, monere non neglexit. *Bonauent. c. 12.*

IDEM apud castellum Gallinarium prædicans, hirundinibus multiplici garritu obstrepētibus silentium imperauit, nullaque deinde, quamdiu ipse verba fecit, ne minimum quidem sonum aut susurrum edidit. Et quisquā tam impudens est, vt dubitet, Spiritum sanctum per os eius locutum, cum etiam bestiarum interdum, præter naturæ suæ usum, quod locutus est intellexerint, & quod iusserit, obediendo peregerint. *Idem. c. 8.*

ANTONIUS Hispanus huius Ordinis vir sanctitate percelebris, cum apud Forum Iulij moram traheret, prædicare verbū Dei iussus, imperitiā excusabat, nunquam antea eiusmodi declamationibus usus. Veruntamen iussioni Maiorum obtemperans, talem fecit sermonem, qualis exercitissimum tribui potuisset. Exinde prædicationibus operam

Psalm. 50.

Franciscus.

Matth. 28.

Idem.

Antonius.

Abbas.

320 DE OFFICIO DOCTORIS EVAN.

operam dare coepit. Cumque aliquando de Cruce Domini nostri Iesu Christi verba faceret, Patrem Franciscum, qui vivus adhuc alia in Provincia longè sepositus degebat, propè astare in aëre vidit, nutu confirmantem omnia quae ab ipso dicebantur. Ad tam sublime euangelizandi munus non nisi per humilioris gradum ascendit, hoc est, dum se eo indignū reputat, & tamen quod iubebatur, obediendo experiri non recusat, sed & tunc confitens ac dicens: Domina mea nō est mea, sed eius qui misit me. *Ibidē cap. 4.*

Iohan. 7.

Bern. Abbat.

D. Bernardo Clarevallensi Abbate traditum est, quod mater eum editura, ante in quiete vidit se catellū in vtero latrantem habere. Id interpretatum est, eam diuini verbi praconem egregiū pariturā. Quam sanè interpretationē minimè fallam iussit, euentus docuit. Quanti enim hic Sāctus in dicendo ingenij industriae fuerit, quantae in exhortatio virtutis, ipsa scripta eius quae in manibus habentur, indicio sunt, quae quoties legimus, toties dicere occurrunt.

Proverb. 10.

Idem.

Argentū electū lingua iusti. In vita Bernardi, *Sar. Tom. 4.* Hic cum aliquando inter praedicandū sibi ipsi placere ceppisset, ad inanem gloriam occulta suggestionē illuci se animaduertēs, aduersus dāmonem protinus inelamavit: Neque per te, maligne spiritus, praedicationē hāc inchoavi, neque per te finiam. Hoc repetens & arrogantiam cauit, & conseruavit humilitatem. Ex quo satis patet, quantum illi reprehendendi sint, qui suis praedicationibus inanem tantum laudationis humanae fucum captant, seque doctos dici malunt, quā doctos: quandoquidem disciplinis non ita necessarijs occupantur, dum docent, dilatantes phylacteria sua, & magnificātes fimbrias, ita sanè, ut qui audire mirentur magis, quā discant. *Ibidem.*

Math. 23.

Stephanus

Anachoreta.

Istos & Stephani Anachoretæ arguit exemplū. Qui cum aliquando illiteratus ac rudis haberetur, tantum in Marcotidis eremo manens profecerat, ut neminē ad eum, discendi aliquid gratia, accessisse ferant, quin idem discens, se satis edoctum diceret. Mira illi Scripturarū intelligentia inerat, Deo ijs praecipue Mysteriorū suorum abdica re-

serate,

LIBER. III.

ferate, qui nō tā se multa scire, quā alios docere, ut salui fiant, charitatis studio exardeant. *Hist. Trip. lib. 8. c. 1.*

EQVITIVS apud Valeriam urbem Abbas, postquam scalpello sibi quandam linguā rubiginē ab Angelo leuari vidit, ab eodem iussus est ad praedicandum egredi. Diuersa igitur peragravit loca, passim Euangelium praedicans, ac se sacrisque codicibus iumento impositis iterfaciens. Accusatus autē, quod nulla Apostolica Sedis autoritate praedicationis officij exerceretur, Romā citatur. Et dum eo proficisci pararet, interim Pontifex per somnium exterritus, rursus illi ne venire fatigaretur, per nuntios iussit, simulque opus quod ceperat, facere pergeret, quādoquidem id faciendi facultatē non ab hominibus, sed à Deo accepisset. Spiritalis enim (ut Apostolus inquit) omnia iudicat, ipse à nemine iudicatur. *Greg. Dialog. lib. 1. c. 4.*

Hoc docendi genus Apostoli sententia interdictum foeminis est. Mulieres, inquit, in Ecclesijs taceant. Nō enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & Lex dicit: Si quid autē volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia. Mariae tamē Magdalenae praedicatione Massilia Euangelij recepit Christi, & Martha sororis eius Rhodani accole. Decuit solas Apostolatus fungi officio, ut, quae cum Christo & vivente & resurgente conuersatae fuerant, quicquid de illo vel oculis cōspexissent, vel ab illo auribus excepissent, fide certiore testarentur. Siquidē & ijs iure suo dicere licebat: Nō possumus, quae vidimus, & audiuius, nō loqui. *Sar. Tom. 4.*

QVANTO verò diligentia, quantoque studio in docendo uti debeat Catholica professor disciplina, Paulus Apostolus ostendit, dum Timotheum hortatur, dicens: Praedica verbum, instā, opportune, importune, argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Eundem quoque in loquendo cautum circumspectumque esse oportere, monstravit, cum ait: Formam habe sanorum verborum, quae à me audisti, in fide & dilectione in Christo Iesu. Et paulopost: Noli, inquit, cōtēdere verbis. Ad nihil enim utile est, nisi ad

Equit. Abbat.

Famula.

1. Cor. 14.

Maria Magdalenae, & Martha soror.

Affor. 4.

Praedicator sollicitus.

2. Tim. 4.

Praedicator cantus.

2. Tim. 1. & 2.

DE OFFICIO DOCTORIS EVAN.

subuersionem audientium. Sollicitè autem cura teipsum probabilem exhibere Deo, operariū inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis, prophana autem & inaniloquia deuota. Multū enim proficiunt ad impietate, & sermorum vt cancer serpit. Et iterum ait: Stultas & sine disciplina quaestiones deuota, sciens quia generant lites. Ad Titum etiam: Loquere, inquit, quæ decent sanam doctrinam. Sic & Dominus noster Iesus Discipulis suis, vt Euangelium regni Dei prædicarent mandauit, non inanes potarum fabellas, non rerum nihil ad institutionem vite pertinentium inuiles vestigationes, non captiosa sophismatum argumenta, quibus occupatus animus confunditur magis, quam eruditur.

PRÆTEREA modum modestiamque in corripiendo seruandam idem præcipit, dicens: Seniores ne increpaueris, sed obsecra vt patrem, iuuenes vt fratres, antus vt matres, iuuenulas vt sorores, in omni castitate. Sic & Galatas admonet, cum ait: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenearis. Illos tamen qui plus nimio duri videntur, & delinquendi assuetudine iam occaluerunt, acriter increpandos esse, cum Iohannis Baptiste, tū Saluatoris nostri exemplo edocemur. Dum enim Phariseos palam arguerent, alter illos vici-

perarum progeniem appellauit, alter hypocritas generationemque peruersam & adulteram dixit. Et cum in flagitijs obstinatores esse vidisset, diaboli, non Abraham filios nuncupauit. Ferrum enim ferreis malleis procuditur, cera autem (quoniam tenellæ naturæ sit) manibus formatur.

Hinc Paulus Corinthios per Epistolam interrogas: Quid, inquit, vultis, in virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu mansuetudinis? Denotare utique volens, quod si adhuc in errore perseverarent, quo subuersos fuisse referebat, virga iam, non mansuetudine, opus esse in castigando.

DOCTOREM enim procul ab omni assentatione esse decet, quod idem significauit, cum de se diceret: Si hominibus

LIBER. III.

nibus placerem, Christi seruus non essem. Alibi quoque ait: Ita loquimur, non quasi hominibus placētes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, Deus testis est: nec querentes ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab alijs.

Qua in re non est præmittenda Salomonis sententia, dicens: Qui dicunt impio, iustus es, maledicent ei populi, & detestabuntur eos Tribus. Qui arguunt eum, laudabuntur, & super eos veniet benedictio. Et iterū: Homo, inquit, qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius. Adulator enim nō coercet malos, dum palpat, sed licentiores efficit. Hoc vitio facile carebit, qui omnibus rebus antetulerit veritatem, & cum Psalmista dicere poterit: Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar.

Sic etiam Elias Propheta Achab regi irato ac dicenti: Tu ne es ille, qui conturbas Israël audacter respondit: Non ego turbauī Israël, sed tu & domus patris tui, qui reliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim. Idem quoque Ochoziam regem, qui ipsum comprehendere quaesierat, ultro adiit, & eo morbo quo affectus iacebat, eò quod de recuperanda valetudine Deum Accaron consultum miserat, peritūrum prædixit.

Azarias etiam Sacerdos Ozia regi super altare Thymiamatis incensum adolenti, reclamauit restititque intrepidè, & quasi sacrilegio pollutum eicere de Templo Domini nō dubitauit. Tam ergo hi sanctissimi viri ab omni simulatione, dissimulationeque alieni fuerunt, quā reges illi ab æquo honestoque. Quorum quidē potentiam, dum quicquam accusandi esse viderentur, haud formidabant. Perinde ac si & ipsi cum Apostolis audissent: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.

QUANTVM porro expediat mortalibus, cum supersunt illis boni doctique Prædicatores, quantumue obest cum defunt, Niniue seruata, Sodoma & Gomorha euerse docent. Illa Iona prophetante poenitentiam egit, hæ absque docto-

114 DE OFFICIO DOCTORIS EVAN.

Doctore in omne scelus præcipites iere, Deoque vlciscere ad internecionem redactæ sunt, implètes illud Salomonis oraculum: Cum Propheta defecerit, dissipabitur populus. Et vt ad nostra veniam; Petro prædicante cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Paulo autem absente, & inter Corinthios, quos ad Christum conuerterat, schisma oritur, & Galatæ à Pseudoapostolis temptantur. Huc accedit, quod qui prædicatores acceperint, Christum accepisse, & qui eiecerint, eiecisse probatur. Et quid hac re peius, quid illa melius?

Non omnibus prædicandi officium conuenit. Sicut & illud obiter animaduertendum, non omnibus prædicandi officium conuenire. Diu discite quod doceatis, cum à Salomone præceptum sit: Prepara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, & postea ædifices domum tuam: Et Iacobus Apostolus non inconsultè moneat, dicens: Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir.

Docti igitur in populo docebunt plurimos, vt in Daniele legimus. Et vt in Evangelio: Scriba doctus in regno coelorum profert de thesauro suo noua & vetera. Quam obrem ad Apostolos quoque dicitur: Sedete in ciuitate quoaduersusque induamini virtute ex alto: Ne quis diuinæ ac celestis prædicationis onus assumere sibi ausit, donec vires roburque conceperit, ad sustinendum illud, Spiritus sancti ope atque dono, & sacrarum cognitione Scripturarum. Tum demum præparato domi cõuuiio, in publicum prodeat, & ad exitum viarum confidenter procedat, multos inuaret, laxet retia in capturam, seminet semen suum, & veræ Catholicæ scientiæ sale omnia condiat. Sed rursus calceameta habeat in pedibus, ne terram attingat, vt tota eius cõuersatio in coelis sit. Quod alijs præcipit, prius ipse præstet: quia qui fecerit & docuerit sic, hic magnus vocabitur in regno coelorum. Qui verò aliter prædicant, ac viuunt, & ab eo quod ore præcipiunt factis atque animo dissident, ijs dicitur: Vt vobis Legis peritis, qui oneratis homi-

Prover. 19.

Astor. 10.

Non omnibus
prædicandi
officium conuenit
Prouer. 19.
Iacob. 5.

Daniel. 1.

Matth. 13.

Matth. 5.

Luc. 11.

LIBER. III.

215

homines oneribus, quæ portare non possunt, & ipsi vno digito vestro non tangitis sarcinas. Tales quidem etiam indigni, qui legem Dei prædicent, habentur, dicente Propheta: Peccatori dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? quasi diceret: Nolo te quisquam audiat, quamuis bene prædicantem, ne fortè sequatur malè viuente. Sin verò aliqui ex eo tantum quod peritia ingenioq; non nihil polleant, prædicare aliquando arroganter præsumpserint, viam veritatis docentes: tunc ijs qui audiunt salubriter profecto consulitur, vt magis disciplinæ eorum, quam vitæ rationem habeant, dicente Domino: Qui dicunt facite, secundum autem opera illorū nolite facere, dicunt enim & non faciūt. Nemo autem efficacius ad bene beatèq; viuendū instruit, quam cuius facta dictaque consentiunt, cuius non minus vita, quam os prædicat. Et hic quidem est qui magnus vocabitur in regno coelorum. Hic, inquam, est qui mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam, vt qui seminat simul gaudeat & qui metit. Quod si beatus est qui iuste pieque vixerit, quanto beatiore qui simul & docuerit vt non sibi soli, verum etiam alijs salutis sit.

De Sacerdotibus honorandis.

Caput V.

Quæ ad Evangelicæ institutionis Doctore spectarent, hæcenus diximus: nunc quantum honoris Sacerdotali dignitati deferri debeat, explicemus.

PRIMVS in Scripturis diuinis Melchisedec Sacerdos memoratur, qui panem & vinum obtulerit Deo, & cui Abraam Patriarcha decimas dederit, qui quoque etiam rex Salem extiterit: Sed dum Rex tantum erat, non illi licuit Sacrificium ministrare, nō decimas exigere. Sacerdos etiam factus est, vt potestate præcederet reges, & sanctitate Deo proximior fieret. Genes. 14.

Q 4

Ad hæc

Melchisedec,
Genes. 14.

116 DE SACERDOTIBVS HONORAN.

Aaron.

Exod. 28.

Psal. 44.

Sacerdotes
Nobe.

1. Reg. 31.

Ad hæc si quis vestes & ornamenta Aaron Pontificis & filiorum eius Sacerdotum in Exodo cōsideret, inueniet in eis creaturarum omnium typum, & hoc quidē quātum ad allegoriam pertinet. Quantum verò ad tropologicum sensum, virtutum cūctarum imaginem. Et si anagogen contemplari voluerit, figuram Christi. In fronte nomen Dei ineffabile sculptum in auro rutilat, quia caput Christi Deus est, & caput Ecclesiæ Christus. Oleo sanctificationis consecrantur, vt eundem significant, de quo & prædictum est: Vnixit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ confortibus tuis. Et si tanta Pontifici ac Sacerdotibus Dei tribuuntur, vt mundum totum, virtutesq; omnes contineant, & simul mundi virtutumq; Dominum nobis exhibeant: quis non eos ante cūctos mortales qui in terra sunt, ponendos arbitretur? quis vel sola officij auctoritate non omnibus magis reuerendos existimet? Soli Pontifici Sancta sanctorum ingredi licet, solis Sacerdotalibus in altari Deo ministrare, solis panes propositiones sumere, & pro populo supplicare. Cedat omnis terrena potestas: nihil in Sacerdotis potestate cōspicimus, quod non cælo dignū sit. Exod. 28. etc.

Hic sane est, quod emissarij Saulis regis iussi interficere Sacerdotes Nobe, eò quod David (quem ipse rex persequabatur) suscepissent, nō sint ausi manū eis inferre. Aderat rex, in facinus vrgebat, cūctantibus iratus minabatur. At illi immoti fixique steterē: adeo ipsimet occidi, si fors ita ferret, quā occidere Dei ministros malebant. Serui denique morte contempta, prætulērunt furentis Domini iussioni reuerentiam Sacerdotū. Doeg verò Idumæus, cui nulla religio, nullus Dei metus erat, nec Sacerdotum quidē eius cruore manus suas foedare timuit, nec distulit pios coram impio rege iugulare, vt illi morem gereret. Doeg interpretatur mortuus, ne nescias, morte æterna damnandum esse, quisquis tam excellentis Ordinis viris iniuriam irrogare non perhorret. Ac ne tam immane flagitiū vel Sauli, vel ipsi Doeg impunē celsisse existimes, ambo simul cū in Gelboe Philistinos fugerent, iusto Dei

LIBER. III.

117

Dei iudicio proprijs mucronibus incubuerunt, semetinterficientes, qui Sacerdotes interfecerant. 1. Reg. 22. & 31.

Sed si tantæ æstimationis fuit Sacerdotium Legis: quanto maiori esse debet Sacerdotium Euangelij, quod non iam pecudum neque vitulorum, sed Christi Sanguine consecratum est?

ANACLETI Pontificis epistolam extare ferunt, quæ præcipitur, summum ac præcipuum honorem Presbyteris a fidelibus deferendum. Non solum igitur Presbyterum offendit, qui dignè non honorat: sed etiam Pontificis editum negligit atque contemnit: & cum gemini criminis reus existat, alteras irreuerentiæ, alteras inobedientiæ poenas dabit, si modò poenitentiam non egerit, & correctus tanto deinde Ministros Dei coluerit submissius, quāto erga eosdem insolentius se gesserat peruersus. Con. 2. Matiseon. Can. 15.

A Constantino quoque Imperatore Legem editā tradunt, quæ decernat, plus honoris deberi homini in Sacerdotali dignitate constituto, quā vlli alij vel Domino, vel Regi. certum enim esse, in illis honorari Christum, qui vicem Christi in terra gererent: non in illis, qui imperarent terræ. Solis autem Apostolis, quorum locum Sacerdotes tenēt, a Dño dictū esse: Qui vos recipit, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit. Gratian. Distin. 9. Matth. 10.

Idem igitur Martinus Turonensis Episcopus a Valentiniano Imperatore inuitatus, cū multis Principibus viris vnā recumbentibus primus poculum accepisset, in quo circūferendo (sicuti tunc mos erat) honoris ratio ducebatur: eo gustato, Presbytero suo post se hauriendum porrexerat, neminē ex omni illo conumarū numero digniorem decernens, cui secundum honoris locum daret, ne ipsum quidē Valentinianū Augustū. Seuer. Sulpit. Sur. Tom. 6.

Idem Valentinianus, cū aliquando aduenti se Martino non assurrexisset, atque etiam rem quandam petenti, subitatus repulsam daret: statim flamma a solo sursum versus emicāte, assurrexit inuitus, & miraculo perterritus

DE SACERDOTIBVS HONORAN.
petita cōcessit, multoq; deinde honore afficere Episcopos
pariter & Presbyteros cōcepit: Liquidō iam perspicuus,
terrenam dignitatem diuinę cedere debere, & Sacerdotio
prædixit æquū esse etiā ab Imperatoribus honorari. *Ibid.*

*Ambrosius
Episcopus.*

PROPTEREA quidē & Theodosius Augustus, quo-
niam iratus in Thessalonicenses supra quā quod iustum
æquūque esset, animaduerti fecerat, Mediolani ab Am-
brosio Episcopo Ecclesię aditu prohibitus, palamque re-
prehensus, patienti animo pertulit, & commissum cōfi-
tens pœnitentiam egit. Vide quanta est Sacerdotis auto-
ritas, qui tanto Principi publicē insultare non dubitauit,
& cui tantus Princeps, populo inspestante, cedere nō eru-
buit. *Hist. Trip. lib. 9. c. 36.*

IDEM cum Paschali quodam die Ecclesiam ingressus
intra chorum confedisset, audiuit, non eum locum purpu-
ratorum esse, sed Sacerdotum, iubentiq; Ambrosio ut inde
suscitatus recederet, obediuit. Post hæc Constantinopoli
ad Ecclesiam veniens, ut in choro sessum accederet, à Pa-
triarcha inuitatus, nequaquam acquieuit, magis Ambrosii
sententiam sequens atque approbans, qui ne Imperatores
quidē Sacerdotū confessione satis dignos iudicauit. *Ibid.*

*Antonius
Abbas.*

ANTONIUS Ægyptius Abbas, virtutibus & miracu-
lis vbique clarus, ipsos Presbyteros ac Sacerdotes in sum-
ma veneratione dicitur habuisse, solitusque eisdem caput
submittere, benedictionem sibi captare, & pro magno be-
neficio ducere, si acceperat. Profectō tā sanctus vī haud-
quaquam tanti Sacerdotalem benedictionem fecisset, nisi
per eam sanctiorem se fore cognouisset. Benedici à Sacer-
dote voluit, ut benedici mereretur à Deo, non in illa sola
vitę suę integritate confidens, verū etiam aliunde spiri-
talia sibi subsidia comparans. Nam & palme ille in Euan-
gelio, quamuis fructuosus atque foecundus, adhuc tamen
purgatur, ut fructus plus afferat, & prouētū indies latiore
copiosius exuberet. *Athanas. in vita Anton.*

Franciscus.

FRATRYM quoque Minorū institutor ac Pater Fran-
ciscus, licet omni sanctitatis genere præstiterit, non mi-
nimum

nimum in hoc laudatur, quod maximo semper honore
Sacerdotes profecutus sit. Dicere solitum tradunt, si cui
Sanctorū è cœlo in terrā delapsus, & cum illo simul Sacer-
doti forte occurrisset: prius se Sacerdotis manibus osculū
daturū, deinde reuerentiā facturū Sancto. Plus quidem se
debere illi significās, à quo ministrante sacratissimū Chri-
sti Corpus acciperet, quā illi quē iam cū Christo regnare
nosset. Quāta autē res esset Sacerdotiū, in eo ostēdit, quod
se indignum illo iudicans, nunquam promoueri passus sit,
soloque Diaconatus officio contentus quoad vixit, fuit.
Cogitent nunc Sacerdotes, qualis eos deceat perfectio, si
Franciscus suam non sufficere credidit. *Bonavent. c. 4.*

IOHANNES primus, qui Hormisdæ in summo Pon-
tificatu successit, Constantinopolim versus pergens, eum
Corinthum djuertisset, equum ei à quo commodatum ac-
ceperat, restituit. Hoc equo, quod inter manus mansuetior
esset, uti solebat vxor eius qui commodauerat. Post hæc
verò cum illa incendere vellet, ferocire equus ac veluti
effrenis & indomitus circumagere sese, nec omnino pati,
ut cuius dorso Pōtifex iam sedisset, mulier sederet. Cuius
rei non mediocri admiratio tū ipsam, tū virū cepit,
seque illo equo deinceps indignos iudicantes, eum Ponti-
fici, cui prius commodato cōcesserant, muneri obtulerūt.
Docuit iumentum quod homo ignorabat, non solū Ec-
clesię Antistitis personam esse honorandam, sed etiam lo-
cū in quo constiterit, atque adeo sedem ipsam in qua se
aliquando collocarit. *Greg. Dial. lib. 3. c. 2.*

MARCELLINUS Anconę vrbs Episcopus, cum poda-
græ morbo fractus ac debilitatus incedere pedes non pos-
set, gestari se iussit, & cōtra incendium, quo vrbs ipsa con-
flagrabat, deponi. Mira res, ad illum vsque flamma perue-
niens retrocedere cōcepit, paulatimque vanescens senuire
desijt, & sopita defecit. Quod si ignis, i. animale elemen-
tum Sacerdotij virtutem sensit atque refugit, quis tam
impudēs est, ut eandem reuereri, eidemque sese inclinare
subijcereque contemnat? *Greg. Dial. lib. 1. c. 6.*

Iohannes PP.

*Marcellinus
Episcopus.*

220 DE SACERDOTIBVS HONORAN.

Femine.
Maria Aegyptiaca.
Zozimas Abb.
PROFERAMVS in medium alterius quoque sexus huic præceptioni cōgruens exemplum. Mariam Aegyptiacam Zozimas Abbas in deserto orantem, corpore supra terram attolli vidit, supra aquas Iordanis ambulantem non mergi, & stupefactus congruere ante illam reuerentia gratia voluit. At mulier Sacerdotalem ab ipso dignitatem animaduertens, non permisit: sed è contra honorem, quo se indignam censuit, ei detulit. Maius quiddam existimans Sacerdotem esse, quàm miracula facere, imò omnibus miraculis mirabilius iudicās, ex pane & vino Corpus & Sanguinem Christi conficere, quod solis Sacerdotibus est datum. *In uitis PP.*

sacerdotij
ius.
Matth. 5.
1. Pet. 2.
Apocal. 1.
Psalm. 137.
Psalm. 138.
A hæc ligandi soluendiq; potestas eis tribuitur, prædicationis officium, gubernandeq; Ecclesiæ regimen committitur, & ut credentes expiationis lauacro, cæterisque diuini instituti Sacramentis, ad cœlestem beatitudinem adipiscendam idoneos reddant, mandatur. Ipsi sunt sal terræ, ipsi lux mundi, ipsi ciuitas supra montem ædificata, ipsi lucerna super candelabrum posita, & lucens omnibus qui in domo Dei sunt. Ipsi ab Apostolo dicuntur genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Denique stellarum Angelorumque uocabula in Apocalypsi promerentur. Et in Psalm. audiunt: Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabunt. Hæc sunt igitur quæ sanctus Propheta Dauid suspiciens & admirans, clamat: Mihi autè nimis honorificati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est Principatus eorum. Hæc & nos certè mouere debent, ut illos præcipua & singulari quadam ueneratione afficientes, quicquid honoris, quicquid officij in eos contulerimus, in Deum contulisse arbitremur, Deo præstitisse.

Quam perfecte esse debeat Sacerdos.
CATERVM & Sacerdotes ipsi videant, ut quantum autoritate atque honore reliquos mortales antecesserint, tantum & virtutibus præstent. Cui multum donatum est, multum ab eo exigetur. Quod si ijs, qui semel in anno sacramentam Communionem de manu Sacerdotis accipiunt, ut se

LIBER. III.

221

ut se prius probent, præcipitur, & sic de Pane illo edant & de Calice bibant: quanto magis debet probari uiuereque synœrius is, qui quotidie ad Altare Dei accedit, & tam mirabile stupendumque Sacramentum uerbis conficit, manibus contrectat, ore sumit, & sumendum quandoq; alijs porrigit. Castum igitur mente & corpore, præ omnibus piū, humilitate multa submissum, patientia firmum, puritate mundum, sanctitate perfectum, omni denique uirtutum odore præter cæteros fragrantem esse oportet Sacerdotem, ut ei animo consentiat, cui corpore sic adherere præsumit. Si enim castitatem illius consideres, uirgo est & Virginis filius. Si humilitatem, formam serui accepit cum esset Deus. Si patientiam, opprobria, cōtumelias, uerbera, necem sustinuit, ut nos saluaret. Si puritatem, peccatum non fecit, & non est inuentus dolus in ore eius. Si sanctitatem, Sanctus Sanctorum est, gratia & ueritate plenus. Si perfectionem, nec augeri in illo, nec minui potest. Hic quippe ille est unigenitus Dei filius, per quem omnia facta sunt, & sine quod factum est nihil, & & principium & finis, Christus Iesus, cuius nomen super omne nomen, cui omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, in quem Angeli prospicere desiderant. Quem cum Patre & Spiritu sancto simplicem inseparabilemque substantiam tremunt Archangeli, reuerentur Dominationes, uenerantur Potestates, adorant Virtutes, Cherubin & Seraphin consistunt, omnis spiritus laudat. Ineffabile uerbum, in circūscripta Deitas, incomprehensibilis Maestas, sub uisibili ista palpabilique specie ad te è cœlo dignatur descendere, o Sacerdos. Cogita, perpende, examina, quem te exhibere debeas, ne talis ac tantus Dominus à te inuitatus, ad te ueniens, in te inueniat quod ipsum offendant.

De Pace colenda.

Cap. VI.

DIXIMVS de Sacerdotali dignitate honoranda, nunc de pace colenda obseruandaq; dicemus. Nam neque Sacer-

Sacerdotem Pontificemve satis honorare videtur, qui quod ab ipso inter Missarum solennia sacra quotidie precipitur, negligit atque contemnit. Pontifex autem ab Alcai ad populum cōuerſus dicere solet: Pax vobis: hac nempe precatione nobis innuens, vt cum proximis pacē habeamus, si Deo reconciliari cupimus.

Isaac Patriarcha.
Genes. 26.

ISAAC Patriarcha (vt in Genesi legimus) Gerare apud Abimelech Palæstinorum regem confidens, cum multa rerū hominūque copia auctus fuisset, in inuidiam incidit. Eiectus ergo abiit, & semper ubi tranquillius viuere posset quærens, in Bersabee sibi posuit sedem. At cum idem Abimelech potentiam eius formidans quem offenderat, vltro amicitiam petunt venisset, ipse oblitus iniuriæ, quod petebatur facile cessit, initoque inter se foedere, ac pace inreuerando firmata, hospitium conuiuiumque illi & omnibus qui cum illo erant indulſit. Vlcisci offensorē suū poterat viribus iam superior, sed sicut expellenti non repugnauit, ita amicitiam petenti annuit. Et quod sibi magis obnoxium faceret, ad epulas inuitauit lautē opipareque instructas: in tantum pacis concordiaque amator fuit. Genes. 26.

Dauid.
1. Reg. 14.
et 26.

DAUID quoque Saulem regem se vbiue hostiliter persequentem, fuga declinabat, & cum posset lædere, noluit. Chlamidis eius oram latenter abscidit, hastam & scyphum secus caput dormientis positum abstulit, vt ea res fide faceret, ideo se parcere vitæ persecutoris, vt esset cum quo tandem placato in gratiam rediret. Itaque beneficium Dauid victa est Saulis inuidia, pacem inter se iniere. Dauid tamen Saulis inconstantiæ nō ignarus, ne presentia sua illū turbaret, in Palæstinam ad Achim Getharorum regem se transfudit, habitauitque in Siceleg vrbe, donec Saule hostili armis exso, rediens illi successit in regno, cuius ortū placare, quam vlcisci, maluerat. Sic ergo dei benignitas ac fauor pacis patientiaque exaltauit cultorem. 1. Reg. 24. et 26.

Idem.
1. Paral. 22.

VERUM quoniam ipse Dauid in negotijs militaribus assidue versatus, hostium cruore manus foedauerat, prohibitus est edificare Templum Domino: Salomon autem iussus,

iussus, vt qui semper pacificus & belli abstinens fuit. Nunquid igitur peccati arguitur Dauid, qui Deo fauente prostrauerit inimicos? Minime quidem, sed tamen ideo ædificatio Templi illi interdicitur, vt omnibus constet, quanti apud Deum momenti sit perpetua in homine pacis oblatio, imperturbataque tranquillitas. 1. Paral. 22.

EZECHIAS rex Iuda, cum responsum accepisset, thesauros quos Babylonij gloriæ cupiditate ostentauerat, ipsam futuro prædam, delicti conscius: Bonus est, inquit, sermo Domini: sit tantum pax & veritas in diebus meis. Non negauit iustum esse Dei aduersum se iudicium, sed mala differri precatus est, non ob hoc, ne thesauros, sed ne thesauris chariorem pacem amitteret. Et quoniā pro pace, non pro diuitijs orauit, quoad vixit postea hostem non vidit, deo in posteros calamitatem illam quam interminatus fuerat transferente, vt monstraret, præponendam esse opibus pacem. 4. Reg. 20.

Ezechias rex.
4. Reg. 20.

Isaia. 39.

CHRISTUS ipse æterni Patris coæternus Filius, non prius de hominē nasci voluit, quam totus terrarū orbis positus bellis pacem ageret. Cur ita, nisi vt pacem & concordiam sibi gratissima esse significaret? Tunc & Angeli lætantes cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ipse insuper Discipulis suis, cum eos ad insinuandā gentibus veritatem mitteret, præcepit, vt quamcunque domum ingrederentur, statim in primo aditu pacem offerrent, pacem domui illi, pacē habitatibus in ea. Et ad Crucem iturus, hanc hereditario illis dimittere voluit, dicēs: Pacē relinquo vobis, pacē meā do vobis. Nō quomodo mundus dat, ego do vobis. Mundana enim pax utilitatē respicit, diuina charitatē. Hanc etiā à Deo poscere nos instruit, dum pro omnibus in se credituris Patri supplicat, vt sicut ipse cum Patre vnū sunt, ita & hi in ipsis vnū sint. Non possunt vnū esse in Christo, qui non vnanimiter adherent vni Christo, vt vnius capitis membra esse mereantur. Non est pax impijs, ait Dominus. Et in Evangelio legimus, non alio erga Discipulos salutationis genere cum

Christus.

Lucæ 2.

Lucæ 9.

Iohann. 14.

Isaia 40.

eum fuisse vsum, quàm vt diceret: Pax vobis. Tunc quoque cum post Resurrectione insufflaret eis: Pax vobis, inquit: Accipite Spiritum sanctum. Nimirum vt doceret, illi, qui Spiritus sancti charismata vellent promereri, prius cū proximis suis concordem æquanimemq; esse oportere. Vnde Apostolus: Idem sapite, inquit, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum. Et Dominus ipse ait: Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quacūq; petierint, fiet illis à Patre meo qui in cœlis est. Vbi enim sunt duo vel tres cōgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. O inestimabilis beatæ cōcordiæ merces. Quid enim maius dari potuit hominibus inter se consentientibus, quàm vt quicquid petunt impetrent, & Christus illis semper præsens, semper medius sit?

TALIS pax in Apostolis, in Discipulis, in Martyribus, in Confessoribus Christi fuit. Non potuit eam discindere Tyrannorum sæuitia, non voluptatū illecebra convertere, non perpetuum diaboli odiū supplantare. Omnes discordiarum machinationes sola pax in arce veræ fidei collocata superavit. Haud illi pacem nunc haberent in cœlo, si eam habere desissent in terra: idem velle, & idem nolle, supernæ beatitudinis dignos fecit. Concordia enim hæc atque consensio veritatis, non erroris fuit.

Qui eiusmodi pacis tranquillitate delectari solent, nō in se tantum, sed in alijs etiam mentem irritatione aliqua alienatam allicere ac mollire modis omnibus conantur. Vbalus Eugubiniæ vrbs Episcopus, cum ciues suos in seditionem versos, verbis placare non potuisset, & iam ad arma esset concursum: inermis inter tela strictosq; mucrones irrumpēs, humi prono corpore sese prostravit, nec exsurrexit, donec illi saucium iacere rati, mutua odia in vnius miserationem convertissent. Tacens diremit pugnam, quam stans nequieverat inhibere. Audacem autem & periculū impavidum fecerat ipse pacis amor. Idē Fredericum Imperatorem Eugubinis inensum iratumque, & ob id graue aris vectigal acceptis obsidibus imperantem, simpliciter

2. Cor. 19.

Matth. 18.

Vbalus
Episcopus.

Idem.

pliciter adiens placuit, ita vt ille & pecuniam remitteret, & obsides restitueret, & ipsum vbi multo honore afferisset, discedentem deduci iuberet. Sicque pastor bonus in tanta ouium suarum trepidatione nunquam conquieuit, donec securas redderet, factus eis vix speratæ pacis imperator simul & munitus. Steph. Cremon. *Sar. Tom. 3.*

IV o quoque Presbyter, cum multis miraculis, cum imprimis pietatis operibus clarus, dolens quendam cum matre non leui odio dissidere, postquam recōciliare nulla prorsus ratione quieuit, Missale pro eis Sacrificium obtulit Deo. Exinde nemine iam sollicitante, solo diuino instinctu ita animis resipuerē, vt & hic filium se agnosceret, & illa matrem. Documento est, vt quos exhortando ad concordiam reuocare non possumus, reuocemus pro eis deprecando, quandoquidem non hominum, sed Dei donum est pax. *Sar. Tom. 3.*

PAENVTIO Abbat in solitudine vitam agenti reuelatum est, quendam Heraclæ illius regionis vrbe sibi vitæ meritis esse parem; & querens, inuenit, eum quidem & uxorem, & filios habere, sed post secundā susceptā prole, castitatem cum ipsa seruare, iustitiæ studere, pietatē colere, & hoc præcipuè moris habere, vt si quos inter se odio distractos cognouisset, cōtinuò in gratiā reducere niteretur. Non fuisse (vt opinor) ciuis iste tam religioso solitario cōparandus, nisi hoc sibi virtutis genus adsciuisset, quo ille procul ab hominibus manens vti non poterat. Assidua quippe cura in reconciliandis aliorum animis indignationibusque leniendis vrbani hominem dignum fecit, qui sanctis eremi cultoribus esset aquandus. *Pallad. Hist. 64.*

NON immerito igitur Agathon Abbas gloriatus est, se nunquam cepisse somnum, nisi prius & suam aduersum alios, & aliorum aduersum se indignationem placando sopiret: implens illud breue quidem, sed multæ perfectionis præceptum: Diuertere à malo, & fac bonum, inquirere pacem, & persequere eam. Eundem dicere solitum accepimus, Iracundos Deo atq; hominibus odio esse. Sicut enim

P

hum-

Iuo Presbyter.

Paenutius
Abbas.

Agathon
Abbas.

Psalm. 33.

humilitas pacem conseruat, ita iracundiā concitat lites, concordiam dissipat. *In vitā PP.*

Bohauus Abb.

HIC & Iohānes Monasterij in Scythi positi, cum ad Pesium Anachoritam visendum venisset, & ab eo quæreret, quantum in solitudine per annos xl. quibus in ea permanerat, profecisset, ilque referret, quod sol omnia colustrans nunquam se conspexerit manducantem: nec me iratum: respondit. haud minoris meriti existimans non irasci, quā corpus quotidianis tenuare ieiunijs, inediaque atterere. *In vitā PP.*

Pastor Abb.

Matth. 5.

PAZTOR de Scythi Abbas, interrogatus super illud Euangelij: Qui irascitur fratri suo sine causa, solam iuxta causam definiuit, separationem à Deo: cæteris quamlibet magnis iniurijs acceptis qui irascitur, eū sine causa irasci. Igitur cum offensis lacessimur, meminisse debemus, nos non habere indignationis causam, sed patientiæ. Ita fiet, ut pacem etiam cum inimicis habeamus. Non est enim cur illis irascamur, quos diligere, & pro quibus orare iubemur. Diligite, inquit Dñs, inimicos vestros, & benefacite ijs qui oderunt vos, & orate pro persequentibus vos.

Luce 6.

Beno Abb.

CYRVS quidē præcepti Benonem deserti Thebaidis Abbatem non immemorem fuisse constat, cum nunquā visus sit iratus. Qui nemini irascitur, nonne semper in pace versatur? Profecto tametsi persecutiones sustinet, fatigantur persecutores odij stimulis agitati: ille omnia æquanimitate ferens, in spe premij celestis cōquiescit, dicente Dominus: Mihi vindictam, & ego retribuam. *Pallad. Hist. 49.*

Rom. 12.

Edgarus rex.

SECVLARIS quoque potentia in pace conseruanda studium æternæ beatitudinis præmio est repensum. Edgardo enim Britannici regni diadema suscipiente, Dunstanus Cantuariensis Archiepiscopus, sibi diuinitus prædictam audiuit, pacem Britannia futuram, quādiu ille viveret. Igitur annos xvj. quibus regnavit, omnia in summa quiete tranquillitateque fuisse. Perpetuo quippe amicitia fœdera vicinos reges sibi deuinxerat, piratas mari, prædones terra submouerat, in feras etiam prædæ audas leuerus, à Gualo

dualo Gualdensium rege tributum exegit, annis singulis lupos xxx. venatione captos. Id seruatum, donec illud bestiarum genus assiduus cardibus defecit. Nihil esse in regni finibus passus est, quod à pacis quiete foret alienum. Tantus ergo pacifici status amor ipsum vsque ad quietem euexit sempiternam, & ad ecclesiæ regni gloriā sublatum inter Sanctos collocauit. Hunc imitentur terrarum Principes, & illorum qui turbas cient, ferocitatem coercēant, bonos sibi cōcilient, malos persequantur, bello nihil aliud quā pacem quarant, si Deo pacis placere, & ab eo pro talibus factis, post terreni regni successum, supernæ quoque felicitatis recipere mercedem exoptant. *Oiberius & alij in vita Dunstani. Sur. Tom. 3.*

ES ET præterea pacis genus, quæ conspiratio siue coniunctio dicitur, mala hæc & detestanda, odiumque potius eligendum, quā consentiendum ijs, à quibus in societatem sortemque flagitij vocatur. Talis pax filios Iacob in Ioseph fratris necem concordēs fecerat, nisi quod Ruben Deo inspirante, in cisternam deiciendum celsit, & Iudas Ismaelitæ vendendum. Vixit ille Dei beneficio, qui fratrum malignitate perierat. At quāto melius erat talem inter se dirimere concordiam, quā tanto sceleris consentire? Hæc est illa pax de qua Saluator ait: Non veni pacem mittere in terram, sed gladium: quo scilicet talis pax sciendi, diutius separarique deberet. *Genes. 37. Matth. 10.*

DE Herode quoque & Pilato in Euangelio legimus, Herodes & Pilatus quod adinuicem inimici erāt, & facti sunt amici, ut Iesum perderent. Sic facinorosos homines par perpetrandi mali voluntas coniunxit, quos alienauerat odium. Minus nocentes fuissent, si in pristinis simultatibus perseverassent. Non debet esse reconciliationis causa consensio mali, sed boni. *Luce 23.*

ES ET & illa pax oppido quā fugienda, qua obtegatur dolus, sub qua latet insidia, fraudesque de improviso erumpunt cubant. Nemo plus nocet, quā qui simulat se profuturū: personā amici malignus induit, ut incautos ducat in fo-

223 DE PACE COLEND.

in foueam. Lasciat blanditijs, adulatione palpat, promissa allicit, omni palam permulcet officio, & occulte gladium acuit, quo iugulet. De talibus per Ieremiā. dicitur: Impij insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes, & pedicas ad capiendum viros. Sicut decipula plena auibus, sic domus eorū plena dolo. His David Spiritus sancto plenus imprecatur, dicens: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiam adinventionum ipsorum. Idem ab ijs circumueniri formidans, orat Dominū, & ait: Ab homine iniquo & dolofo erue me. Et iterum: Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi, & à scandalis operationum iniquitatem. Sed profecto sicut malum est ab hominū modi hominibus irretiri capique, ita pessimum eos velle imitari. Nam qui decipitur, imprudens est: qui decipit, iniustus; alter miserationem, alter meretur poenam.

IGITUR quod vtrunque facilius deuiteretur, pauca adhuc id genus exempla subnectam. Licet enim nobis propositum sit de virtutibus tractare, expedit tamē interdum & vitij mentionem interfuerisse. Abner filium Ner, qui (vt in Regum libro legimus) principibus Israël persuaserat, vt eiectione Isboseth Saulis filio, regem sibi acciperent David in Hebron regnantem: cum ob hoc ipsum negotiū illuc venisset, seque ipsi David scedere iunxisset, & re peracta iam discederet, Ioab Dauidici ductor exercitus ad colloquium reuocatum interemit. Quid hac perfidia nequius? vt regis seruus regis amicum amicitiae simulatione supplanter atque occidat? & duplicis criminis reum se constituat, capitalis fraudis in Abner, summæ ingrati tudinis in David. 2. Reg. 3.

IDEM Amasie college suo cum obuiam occurrisset: Salue mi frater, inquit, faciem ad osculum applicui, sicam ad latus, vnoque actu miserum nihil timentem confecit, ob hoc solum, ne militaris gloriæ secum particeps esset. Illi inuidit laudem, sibi perpetuam perfidiæ compa- rauit notam, minus in hostem, quam in socium ferox. Me- rito

Ierem. 5.

Psal. 27.

Psal. 43.

Psal. 111.

2. Reg. 3.

Ioab perfidia in Abner.

Ilem in Ama- sam.

2. Reg. 20.

LIBER. III.

ritō postea & ipse à Salomone rege occidi iussus, malignæ impietatis poenas dedit. 2. Reg. 20.

GODOLIAS per Nabuchodonosor regem (sicut in 4. Reg. 25. Ieremia habetur) reliquis terræ Iudææ Praefectus, Ismaele Nathaniz filium à Bahali Ammonitarum rege ad se in Masphath missum, cum multis qui cum illo venerat, vt so- cium & amicum domi perquam lautè acceperat, pro cha- rissimo habuerat, ab ijs quibus suspectus erat, ledi pro- hibuerat. Ille tamen contra tot beneficia (sicuti iam animo propositum habebat) incautum cum omnibus ferè qui in Masphath erant, Iudæis ac Babylonijs simul trucidauit, vrbeque potitus est. Quod bellum quoque hac pace plus habuit crudelitatis: si pax dici debeat, qua nihil aliud nisi nocendi quærita est occasio. Ierem. 41.

NON DVM fama tam nefandis facinoris percrebuerat, & idem Ismael inde digressus octoginta viros de Sichem, Silo & Samaria, Ierosolymam versus ad offerenda in Tem- plo dona petentes, vt ad Godoliam diuerterent, blandè amiceque hortatus est. Nota erat Godoliz hospitalitas, quam obrem facile quod volebat persuader, in vberique perductos interimit? Sicque nequissimus hic impostor ore pacem præferebat, corde meditabatur carnificinam. Nihil nocere potuisset, si quicquam se interim nociturum osten- disset. Non difficulter cauetur periculum, si patet: neque inimicus, si minatur. Ibid.

ANTI OCHVS quoque Eupator (vt in Machabæorū libro traditum est) cum Silon arcem loci natura munitam vi ex- pugnare non potuisset, dolo aggressus est. Obsecris pacem iurat, obsidionē soluit. Sed intra mœnia receptus, omnia funditus euerri iubet, non minus hostiliter agens, quam si iratus repente cum armis irrupisset. Quos igitur obsidio domare non poterat, simulata pax vicit. 1. Machab. 6.

ALCIMVS Sacerdos cum pessimis ex Israël ad Deme- trium Asiæ regem defecerat. Et coacto exercitu cum Ba- chide regis Praefecto, venerat contra Iudam. Tunc Affi- deis, qui de stirpe Israël erant, amicum se ostendens, iurauit nihil

4. Reg. 25.
Ismael in Go-
doliā.

Ierem. 41.

1. Mach. 6.
Antiochi do-
lus in Iudæos.

1. Mach. 7.
Alcimi in
Asiæ.

nihil se mali illis illaturum. Sic deceptos atque euocatos cum comprehendisset, lx. ex ipsis die vna neci dedit. Nescio infelicius, ac inconsultius confisos dixerim. Non enim erat cur crederent Sacerdoti etiam iuranti, quem aduersariorum partes secutum non ignorabant. Quomodo enim periurare homini timeret, qui apostatare à Deo non pertimuit? 1. Machab. 7.

*Triphon in
Ionathan &
in regem suū.
1. Machab. 13.*

TRIPHON Antiochi adolescentis Syriæ regis Propositus, dominandi cupidine incensus, Ionathe Israël duci locoque & amico regis, quem sibi impedimento fore spectabat, quamprimum imponere deliberat. Ad ipsum venit in Bethsan, dona offert, Ptolemaidam ei se traditurum spondet, utque eò secum pergere maturet, persuadet, cum nō aliam ob causam se illum adisse diceret. Ingressus vna cum eo in urbem, claudi portas, ipsum comprehendit, reliquos qui cum illo venerant, ad vnu cædi fecit. Acceptis deinde centum talentis & duobus Ionathæ filijs, quæ ut ipsum dimitteret poposcerat, nequaquā dimisit, sed simul cum filijs interimi iussit, Antiochum deinde dominū suū, dum confabulando cum illo iunctis lateribus incederet, transfigit, ac regnum occupat. Habeatur sanè cum talibus pax, si vlli vnquam plus obfuit Triphon, quā ijs qui sese illi credidē. 1. Machab. 13.

*Ptolemaeus in
Simonem li-
berosque eius.
1. Machab. 16.*

PTOLEMAEVS Abobi filius Praefectus Iericho, Simonem Machabæum, filiosque eius Matthathiam & Iudam hospitio suscepit, honore affecit, multoque luxu apparatus communium dedit. Ceterum cum pasti potique essent, crapula grauatos, ac semisomnes cum armatis sublefforibus repente inuasit, oppressit, occidit, mensas eorū cruore frædans, quos tam benigne conuitauerat. Haud alia pavillici esse solet cum pœcis, quos ideo saginat ut mactet. Nostra interest, talium hominū & cauere dolos, & mores execrari, ac prorsus neque decipi, neque decipere velle. Aut si alterum necesse fuerit, pati mala, quā inferre, satius iudicemus. Sustinendo autem, non vindicando iniuriā, pax paratur. 1. Machab. 16.

VT

VT ergo vera sinceraque pace uti fruique possimus, magno atque constanti animo contemnamus insolentium hominum contumelias, probra, maledicta, memores à Salomone sapientissimo præceptum esse: Nerespondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Rixas & odiosas verborū concertationes abijciamus, quia alius quoque Sapiens ait: Abstine te à lite, & minues peccata. Vbi autē zelus & contentio (ut Iacobus Apostolus inquit) ibi inconstantia, & omne opus prauum. Paulus etiam ad Titum scribens, ait: Stultas & sine disciplina quæstiones deuia, sciens quia generant litem. Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Rursum Salomon: Honor est homini, inquit, qui separat se à contentione, omnes autē stulti miscentur contumelijs. Et iterū: Ne contendas cum pessimis, ne emuleris impios. Et alibi scriptū est: Non litiges cum homine linguato, & non strues in ignem illius ligna. Profecto qui pungentes altercationum aculeos non cauerit, princeps agatur necesse est in perpetuam inquietudinem mentis pariter & corporis. Et hoc quoque Salomonis sententia astringemus: Vt sapiens, inquit, si cum stulto cōtenderit, siue irascatur, siue irideat, nō inueniet requiē. Modis omnibus igitur evita-
mur, ut à velitationibus ac iurgijs alieni pacem tranquillitatemque possideamus, vel Apostolo hortāte, qui ait: Obsecro vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & nō sint in vobis schismata. Mala est luxuria, mala auaritia, mala ventris ingluuies, malum otii, sed tamē vnumquodque crimē sua blāditur voluptate; sola discordia nihil in se habet quo delectet. Gignit inuidiam, concitat iram, prorumpit ad conuitia, non temperat manibus. Hinc cades, hinc exilium, domorum orbitas, urbium excidia, regnorum desolatio. Vnde rectē quidam: Concordia, inquit, paræ res crescunt, discordia maximè dilabuntur. Sed & veritas (quæ falli omnino nō potest) ait: Omne regnum contra se diuisum, desolabitur. Et omnis ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit. At verò in
P 4 pace

Prou. 7. 16.

Eccles. 28.

Iacobi. 3.

Titum 3.

Prouer. 20.

Prouer. 24.

Eccles. 8.

1. Corin. 1.

Salu. 7.

Matth. 13.

DE CONSOR. HABEN. FUGIEN.
pace omni laeta, iucunda, suavia sunt. Si quid aduersi in-
cidit, pax eleuat mœrorem: si prosperi quid cōtingit, pace
gaudium augetur. Hanc itaque eleganter definiunt Augu-
stinus, dicens: Pax est serenitas mētis, tranquillitas animi,
simplicitas cordis, amoris vinculum, consortiū charitatis.
Nec poterit, inquit, ad hæreditatem Domini peruenire,
qui testamentū pacis noluerit obseruare. Nec potest con-
cordiā habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum
Christiano. Cōcordes autem erimus, si dabimus operam,
ne ab ijs quæ à Domino nobis præcepta sunt, discedamus,
dicente Dauid: Pax multa diligentibus Legem tuam, Do-
mine, & non est illis scandalum. Et per alium Prophetam
populo Israël dicitur: Si in via Dei ambulasses, habitasses
vtique in pace super terram.

Psalm. 118.

Baruch. 3.

De Consortio habendo fugiendoque.

Caput VII.

QVONIAM VERO in via Dei ambulare volentibus no-
bis, i. piè & innocēter viuere, multum intereſſe nosse,
quorum consuetudine consortioque vti debeamus:
hoc nunc docere aggredimur, commemorantes tūc eo-
rum, qui malè sibi hac in parte consuluerunt, ruinam, tūc
eorum, qui bene, vtilitatem atque profectum.

Gen. 3.
Eua.

IAM PRIMI hominum quoniam callidissimi serpentis
colloquio vti sunt, virulentis mortiferisq; eius suasionibus
solicitati, à mandato Dei descuerunt, & amissa Paradisi
amœnitate, ad huius vite miseras redacti sunt. Hinc disci-
tur, nequaquā miscēdos esse sermones cum ijs, qui soli sibi
videntur sapientes, & dedignati cum multis quæ vera sunt
sentire, captiosis argumētorum sophismatibus pervertere
fidelium simplicitatem noliuntur. Gen. 3.

Samson.
David.
Salomon.

FOEMINARVM quoque vti familiaritate quis tutò
poterit: si earum aspectus atque conuersatio Samsonem
fortissimum compulit ad necem, Dauid sanctissimum ad
adulterij homicidijque crimen, Salomonē sapientissimum ad si-

LIBER. III.

233

ad simulacrorum cultum? Ideo ipse in Prouerbijs vocife-
ratur & clamat: Longè fac ab ea viam tuam, & ne appro-
pinques foribus domus eius. Nemo veriùs iudicat pericu-
lū, quàm qui expertus est damnū. Iud. 16. 2. Reg. 11. 3. Reg. 21.

Prouer. 5.

Tobias cum filium suum in Mediam mittere vellet: Tobias.
Perge nunc, inquit, & inquire tibi aliquem fidelem virum Tobias.
qui eat tecum. Quem ille inuēit, percunctatus est vnde
esset, & an viam quæ in Mediam ducit, sciret. Huius exem-
plo eos nobis comites admittere debemus, quorum nota
est fides, & compos veri scientia, nequādo errore aliorum
seducti, ab itinere deniemus virtutum. Tob. 3.

IOSEPHAT rex Iuda, licet rectè vixisse prædicetur Iosephat.
coram Domino, quia tamē amicitia illi intercesserat cum Ochozia.
Ochozia rege Israël omnium pessimo, per Prophetam 3. Reg. 22.
arguitur, & classis, quam cum ipso communem habebat,
priusquam in Tharsis quod missa fuerat, peruenisset, nau-
fragio periit. Rursum alias naues communicatis impensis
ædificare ab Ochozia tentatus, reuēit: iam damno satis
edoctus, ne innocentem quidē securum esse, cum perditis
hominibus commercium habentem. 3. Reg. 22.

MAGI ab Oriente ad Christum in Bethlehem na- Magi.
tum Stella perduxit, sed tamen cum interim ad Herodem Math. 2.
Ierosolymam diuertissent, latuit illic, subtraxitque sese
obrutibus eorū. Cum verò inde discessissent, rursum com-
paruit, & vsque ad locum quo ibant fideliter præcessit.
Quid est hoc? nisi quia caligat in nobis rectæ rationis lu-
men, quamdiu illis iungimur, quos nebulæ premunt vi-
tiorum. Tunc nitescit & exoritur, cum his relictis ad qua-
rendum Deum conuertimur. Quoniam Deus lux est, & 1. Iohan. 1.
tenebra in eo non sunt vllæ.

PETRUS ipse Apostolus, Christi amore inter omnes Petrus Apost.
ardentissimus, tunc quidem refrixit, cum atrium Caiphe Math. 26.
ingressus, impiorum hominum se implicuit colloquijs,
compulsusque est negare se illum nosse, quem paulo ante
Dei viventis filium confessus fuerat. Corruptum itaque
(vt Paulus ait) bonos mores confabulationes pessimæ. 1. Cor. 15.

P 5

Et qui

24 DE CONSOR. HABEN. FUGIEN.

Et qui tangit picem, inquinabitur ab ea. *Matth. 26.*

In cetero Dominus noster petenti Discipulo, ut ab eis parentaret patri, non permisit, ne infidelium cognatorum, quos affore funeri necesse erat, consortio macularetur. Sine, inquit, tu mortui sepeliat mortuos suos, tu me sequere. Quia scilicet ego vita sum, mecum viue, & dimitte mortuos, ne forte & ipse simul moriaris.

Ab ijs etiam qui heresi aliqua deprauati sunt, ut declinemus, ipsa Sanctorum exempla nos monent. Iohannes Apostolus balnea cum Discipulis ingrediens, ut eos, qui illud conueniunt, Euangelium doceret, vidit inter lauantes Cherintum hereticum, atque inde relato statim gradu ad suos conuersus: Fugiamus hinc, ait, ne balnea nos opprimant ruina, in quibus Cherintus lauat veritatis inimicus. Adeo non fidem solum, sed etiam vitam periclitari cum hereticis conuersantium existimauit. *Euseb. l. 4. c. 14. Iren. l. 3. c. 3.*

POLICARPVS quoque eius Discipulus Marcioni heretico forte occurrens, cum ab eo an se agnosceret interrogaretur, respondisse dicitur: Agnosco, agnosco diaboli primogenitum. Itaque docet, haud molliter cum huiuscemodi hominibus loquendum esse, si quando loqui necesse fuerit. Cur enim dissimulemus, eosdem nos habere inimicos, quos Dei esse nouerimus tanto maiore odio dignos, quanto dolosius Catholicæ insidiantur veritati? Amplius aliquid dicam: etiam cum fidelibus mundana tractantibus, religioso viro periculosa est conuersatio. *Ibidem.*

ANTONIUM Abbatem Alexandrinum dicere solitum ferunt: Non expedire Christi seruis, eorum qui seculo seruiput domos frequentare, aut consuetudine uti. Sicut enim pisces de aquaeductos continuè languescere & emori solere, ita Monachum extra cenobij septa vagantem, si quicquam confabulationi vacuerit alienorum, ad cordis tepiditatem redigi, & circa spiritualia exercenda effici tardior. *Athanas. in vita Antonij.*

Hinc sane est, quod plerique cum feris bestiis in solitudine viuere sibi satius duxerunt, ne in coetu hominum mentem,

LIBER. IIL.

25

mentem, quam in sola Dei contemplatione fixam & locatam habere vellent, diuersis cogitationibus diffundere atque distrahere cogerentur. Ob hoc sane Arsenius, cur tantopere accessum hominum deuiteret cum interrogaretur, non posse se cum Deo simul & hominibus esse aiebat. *In vita PP.*

CAPITON itidem rogatus respondit, vereri se, ne ex hoc imbecillior ad sustinendos inimici impetus redderet, quocum adhuc sibi superesse certamen sciret. Alterum ergo contemplandi amor, alterum peccandi timor ab humano submouerat consortio: nunc uterque consortio fruitur Angelorum. *In vita PP.*

PAVLVS primus inter Christianos Eremita, an-
nos septem & nonaginta, Honophrius septuaginta, hominibus inuisi incognitique fuere. Ac postremo ne incogniti essent, tunc visi sunt, cum de solitudine terrena ad celebritatem coelestem transferendi erant, Domino nobis prospiciente, ut eorum exemplo ad virtutes capeffendas, viamque perfectionis confidenter aggrediendam, magis accenderemur. *Metaphr. & in vita PP.*

QUIS autem perfectionem vite professus in rebus Magnatum secum versari poterit, si seraphicus Franciscus eam ob causam diuino permissu demonum verbera passus sit: Apud Leonem sanctæ Crucis Cardinale dies aliquot moratus, poenā sustinuit, & culpā agnouit, illicoque discessit, atque ad Monasterium rediens, rem quæ sibi contigerat, ut ceteri cauerent, indicauit. Quis quippe quæ de oculis egreditur, lupi morsibus patet. *Bonanen. Cap. 6.*

Si protectio sicuti secularium, & potentium consortium ijs, qui seculo renuntiarunt fugiendum est, ita omnibus Sanctorum quæreda familiaritas, quos vel vidisse incitamentum virtutis est. Hilarion visendi Antonij cupiditate ardens, eremum adijt, ac statim ut illum vidit, habitum mutauit, Religionis propositum suscepit, duobus ferè mensibus apud eum mansit, contemplans ordinem vite eius, morumque granitatem, quam creber in oratione, quam humilis in suscipiendis fratribus, seuerus in corripiendis, alacer in exhortandis: & ut conti-

Ecl. 13.
Christus.
Matth. 8.

Luc. 9.

Iohannes
Apostolus.

Polycarpus
discipulus.

Antonius
Abbas.

Arsenius.

Capiton.

Paulus primus
Eremita.
Honophrius
Eremita.

Franciscus.

Antonius
Hilarion.

236 DE CONSOR. HABEN. FVGIEN.

continentiam cibi que eius asperitatem nulla vnquam infirmitas frangeret. His imbutus exemplis in solitudinem secessit, tantaque prastitit sanctitate, vt vbique latebras queritans, nusquam latere potuerit, tuniculis eum semper prodentibus, vsque adeo quidem adisse aliquando Antonium, & cum Antonio fuisse iuuu. Hoc ita vsa venire & Propheta testatur, dicens: Cum sancto sanctus eris, & cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris. Hieronim. vita Hilar. c. 1.

Psalm. 17.

Bernardus
soror eius.
Femine.

Si c. sane & Bernardi Abbatis soror (vt etiam & hoc loco de foeminis aliquid dicamus) dum fratrem visitas, mundum contempnit. Ornata multo cum fastu, ad monasterium venerat, aditu interdicta est. Causa cur repellere cognita, lugens pro foribus stetit. Et peccati, inquit, sed pro peccatoribus Christus mortuus est: Si delinquentem despicias, ne despicias corrigi volentem. Admissa audiuit quanta vanitatis esset ille ornatus, quo caro mox in terram cessura, & in putredinem resoluenda, comitur decoraturque. Tunc domum rediens, impetrata a viro cui tradita erat coniugij solutione, Religioni sese addixit. Ac tanto deinde Deo seruire coepit humiliter, quanto ambitiosius ante seruierat mundo. Magnum proleclio fuit, videntis adhuc etatis & liberalis formae foeminae tam cito contempsisse vestem sericam, in aures, monilia, armillas, myrras, vittas, reticula, crepitulum, discerniculum, speculum, trophea, anulos, gemmas, Margaritas, vniones, aureasque segmenta, & cum vnguentis labaciariscos, multa que alia muliebris infaniae fomenta. Sed longe maius fuit, iuuenem reliquisse maritum, nuptialisque thori illecebras, & omnem carnis lasciuia seposuisse. Cuncta haec fecit illa, postquam locuta est cum fratre. Vis etenim inesse solet concubulationi Sanctorum, quae interdum (quamuis dura) peccatorum corda frangit, macerat, emollit, ac prorsus a vanitatibus respicere cogit. In vita Bernardi. lib. 1. c. 7.

Scripturarum
sententiae.

CONFIRMEMUS nunc diuinarum Scripturarum auctoritate hoc quod exemplis monstrauimus.

CAVEN-

LIBER. III.

237

CAVENDVM est ab ijs qui linguis suis dolose agunt, & venenum aspidum sub labijs eorum. Tales enim auersant Propheta ac repellens, clamat: Declinate a me maligni, & seruiabor mandata Dei mei.

NEC cum foeminis conuersandum est, cum scriptum sit: In medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tineas, & a muliere iniquitas viri. Et alibi dicitur: Auerte faciem tuam a muliere compta, & ne circumspectas speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Et rursum: Cum aliena muliere ne sedas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum.

SED neque illorum consuetudine vtendum est, qui malignis suggillationibus lacerant famam aliorum. Antistes enim sapientiae Salomon in Prouerbijs ait: Remoue a te os prauum, & detrahentia labia sint procul a te.

ILLI quoque nobis valde declinandi sunt, quorum ad iram procliu ingenium, quique leuissimis de causis excandescere ac ringi solent. Idem quippe Salomon: Noli, inquit, amicus esse homini iracundo, neque ambules cum viro furioso, ne forte discas semitas eius, & sumas scandalum animae tuae.

NEQUE cum superbis esse communicandum, quia dicitur: Qui communicauerit superbo, induet superbiam.

NEQUE cum rationis impote ac deliro: Ait enim Scriptura: Cum stulto ne multum loquaris, & cum insensato ne abieris.

NEQUE cum ijs qui semper iocis cachinnisque indulgent, scurrilique leuitate iugiter delectantur. Quandoquidem Ieremias Propheta gloriatur, dicens: Non sedi cum concilio ludentium. Et Salomō ipse dicit: Risum reputaui errorem, & gaudio dixi, quia frustra deciperis. Et iterum: Cor, inquit sapientium vbi tristitia est, & cor stultorum vbi laetitia.

At infidelium praeterea consortio nos amoliri oportet, infideles, qui ad Ecclesiam conuerti neglexerint, Apostolo dicente: Nolite

Maligni.

Psalm. 118.

Femine.

Ecccl. 42.

Ecccl. 9.

Detrahentes.

Prouer. 4.

Iracundi.

Prouer. 22.

Superbi.

Ecccl. 13.

Stulti.

Ecccl. 22.

Iocosi.

Ierem. 15.

Ecccl. 1.

Ibidem.

Infideles.

28 DE VESTITU CVL. CORPOR.

Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? quæ conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fidelis cum infideli? quis consensus Templo Dei cum idolis? Et Dominus in Euangelio: In viam gentiū, inquit, ne abieritis.

E A D E M quidem ratione neque ijs, qui hæresi aliqua deprauati sunt, familiariter vtendum erit. Nam hoc quoque Paulus Apostolus admonet, & hortatur, dicens: Subtrahatis vos ab omni fratre ambulatē inordinate, & nō secundum traditionem quam acceperunt à nobis. Et ad Titum ait: Hereticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita. Iohannes quoque Apostolus: Si quis venit ad vos, inquit, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis: qui enim dicit illi Aue, communicat operibus eius malignis.

P O S T R E M O ab omnium illorum conuersatione secedendum est, qui vitij assueti pertinaciter obdurati, corrigique & emendari omnino nolunt. Præceptum quippe Domini est: Qui neque Ecclesiam audire voluerit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Et ij quidem sunt qui nihil præ se neque Christiani præter nomen, neque hominis præter figurā gerunt. Cum quibus vnā accumbere Paulus vetat, dicens: Si is, qui frater nominatur inter vos, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriolus, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumite. De ijs & in Prouerbijs dicitur: Ne æmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis, qui rapinas meditantur mens corti, & fraudes labia eorum loquuntur. Hi sunt membra illa quæ scandalizant, & ideo abscindi projicique iubentur, vt potius sine illis vitam ingrediamur æternā, quam simul cum illis mittamur in gehennam ignis inextinguibilis. Discedite igitur à nobis omnes qui operamini iniquitatē. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Nihil tam perniciosum est, quam societas hominum perditorum. His itaque cautē sapienterque repudiatis, ad illos conuertere, illis inharere, ab illorū latere nunquam (si fieri potest) disce-

Matth. 10.
Heretici.

2. Thess. 3.

Titum 3.

2. Ioh. 1.

In malitia
abstinati.

Matth. 18.

1. Cor. 5.

Prouer. 24.

Marc. 9.

Psalm. 6.

1. Cor. 5.

LIBER. III.

29

discedere nos decet, quorū vox, gestus, incessus, habitus, norma virtutum est. Cum viro sancto assiduus esto, quem- Eccl. 37.
cunque cognoueris obseruantem timorem Dei. Quia scilicet nihil æquē proficit ad bene beatēque viuendū, ac optimi cuiusque accessibus identidem copulari.

De Vestitu cultuque corporis.

Cap. VIII.

R E F L E C T I S iam tandem reclamatisque malorū hominum cōsortijs, postquam collegio nos inuolimus bonorum, vt dignē cum illis versari possimus: videamus quo indumentorū genere, qualive corporis cultu vsi sint, vt eodem & ipsi vtamur, nequando cum rubore audiamus: Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Sed profecto qui spiritualibus virtutum inlumentis animam suam tegere & ornare student, non opus habent corporis indumentis, nisi quantum naturæ necessitas requirit. Adam & Eva in Paradiso nudi erant. Tunc illis parandæ vestis cura irrepsit, cum propter mandati transgressionem inde eiecti, terram colere, hoc est, terrenis occupari negotijs cœperūt. Sed ne tunc quidem vsque adeo cōditionis humanæ obliti sunt, vt carnem iam morti obnoxiam, luxuriosē vestiendam putarent, consue- runt folia ficus, & fecerunt sibi perizonata, tunicis denique pelliceis contenti vixerunt. Genes. 3.

I O H A N N E S Baptista, quo non surrexit maior inter na- Iohannes
tos mulierum, de pilis camelorum vestem contextam, & pelliceam zonam circa lumbos habuisse dicitur. Et de illo ad turbam Dominus: Quid existis, ait, in desertum videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestitur, in domibus regum sunt. Aspem vtiq; vestis & cilicina, continentioris vitæ indicium est, mollis & delicata, lasciuioris. Et vt habitacula quoque de moribus hominum non nihil attestari cognoscas, desertum prælatum est aulis regum. In his nanque voluptatis mundanæ mancipia versari solent, in illo Christi serui. Matth. 11.

Apo.

Matth. 12.

Adam & Eva.

Baptista.

Matth. 11.

240 DE VESTITU CVL. CORPOR.

APOSTOLIS in Evangelio iussu legimus, ne solliciti essent, inquirendis quibus operirentur, sed consideret in eo qui lilia, id est, momentanea creaturam tam eximio vestit candore, multo magis vestituri ipsos, quos ad imaginem suam rationis capaces, aeternaeque vitae destinatos condiderit: Quærite, inquit, primum regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.

VERUNTAMEN quia modicum quid terrenæ opus adiumenti que sufficere debet ei, cui multa reposita sunt in regno cœlorum, ipsi iussu est, ne duas tunicas habeant, non ut simplici tunica contenti sint, si frigoris intemperies non patitur, sed ne metu futurorum aliam induant, aliam referuent. Superflui itaque amictus sollicitudo reprimatur, non necessarij cura.

IN calceatu quoque sandalijs tantum vfos constat, quæ in Actuum libro alio nomine caligæ appellantur. Quod sane calceamenti genus non operit pedem, sed sicut expeditores dicunt, suffuleit. Igitur ne calcearium saltem paulo cupidius nobis expetendum duceremus, exemplo ostenderunt, satis esse, si ea pars pedis tecta sit, quæ terram terit, nuda relicta quæ cœlû spectat. Recte enim & religiose incedentē cœlo patere, nō terræ decet, Deo, nō hominibus.

HINC ipsi Apostolorum Principi Petro nihil amplius tegumenti fuisse creditur, præter tunicam & pallium, nihil aliud calceamenti præter caligas. Illud in Clementis libro relatum dicunt, hoc in Apostolicis Actis legimus, dicente ad eum Angelo: Præcingere, & calcea te caligas tuas. Rideant hanc tenuitatem, qui ignorant, Ecclesiam, ab ipso fundatā, olim in paupertate gloriantem, postquā cumulari diuitijs coeperit, virtutibus decreuisse. Nemo diuitū nunc ægrotos verbo sanat: tunc autem seminudi Pontifices, etiam mortuos reuiuiscere fecerunt. *Clementis in Retorn.*

BARTHOLOMEVM quoque Apostolum collobio albo, pallioque purpureo & sandalijs vsum, memorie proditum est, sed hoc miraculi adijcitur, quod quinque & viginti annos vestimenta eius nec sordes vllas, nec vetustatem contra-

LIBER. III.

241

contraxerint, nec sandalia subtrita sint. Veruntamen hanc etiam communis nuditas piscatoribus parem fecerat, nisi purpureus color regis stirpis insigne fuisset: sed hic ideo reservatus est, ut indicio foret, quanta ille reliquerit ut Christum sequeretur. *Abdias.*

IACOBVS Iustus, frater Domini ob formæ similitudinē appellatus, & ut Egeippus ait, ab utero matris sue sanctus, non lanenum, sed lineū habuit amiculum: adhuc, quod ad corporis cultum pertinet, nunquam attonsus est, nec oleo vnctus, nec balneo usus. Sic indutus, sic obitus, etiam apud Iudeos in tanta veneratione fuit, ut soli permissum sit Sancta sanctorum intrare, & Deo laudis sacrificiū pro populo offerre. *Egeip. lib. 5. Euseb. Histor. Eccl. lib. 2. c. 23.*

IOHANNEM etiam Apostolum sola syndone amictum Ierosolymis aliquando incesisse, ex Evangelio constat, quoniam dum à Iudeis apprehēderetur, ea relicta nudus effugisse dicitur. Nudi ergo nudum Christum sequamur, ne ab aduersarijs comprehendamur. *Beda in 14. Marci.*

AVRELIVS Augustinus Episcopus, veste non magis compta magisve ambiciosa, quā illi quibus præerat, uti voluit. Si quis exultatorem sibi dono offerret, acceptam venum iubeat dari, ut pecuniam inde exactam cum alijs communicaret, quandoquidem vestis ipsa communis esse non posset. Itaque Clericis suis dignitate præstitit, habitu atque vestitu par fuit. *Sermone de vita Cleric.*

BERNARDVS Abbatem veste quidem satis vili, sed minimè squalenti vsum memorie proditum est: Ac etiam dicere solitum, tunicam sordibus obsoletam, testem defidit atque socordie esse: Et eius immunditatem interdum ad hypocrisis spectare, quā inanis gloria, dum videatur contemni, quæritur. Cum ergo etiam cilicio sub veste latenti carnem attereret, ubi id rescitum est, & ipsum deposuit. Nec unquam deinde asperius indumentum, quā ceteri fratres terre voluit, ne forte illis præstare sanctitate videretur, quorū se ipse minimū reputaret. *In vita Bern.*

STEPHANO Abbati Grandimontensis Ordinis auctori,

Q

242 DE VESTITV CVL. CORPOR.

tori, qui in Moreto Aquitanie monte vitā solitariā duxit, tametsi rudis modicusque amictus fuerit, hoc tamen admirationem auget, quod sub eodem & æstuos calores, & brumæ frigus pertulerit, nunquam quicquam panni sibi vel addens, vel demens. Vtranque profectō diuersorum temporum molestiam leuare posset solertia, nisi vtranque tolerare mallet in Deum charitas.

Apollonius
Eremita.

APOLLONIUS apud Thebaidā in sinibus Hermopolis, collobo suppeo, quod lebinthen vocabant, operiebatur, neque tamen vllū capitum habuit, sed lineo linteolo col- lum caputque obuoluebat. Et hoc magis mirandum, quod cum quadraginta annos in deserto manēs peregerit, eius tegmina neq; vsu cōsumpta, neq; vetustate labela cūta seran- tur: vt inde facile appareat, quā apud Deū sit humilis ha- bitus, & absque vlla simulatione contemptus. In vitis PP.

Paulus pri-
mus Eremita.

PAVLVS primus Eremita, cum nihil haberet, nisi quod inculta solitudo suppeditare poterat, tunica de palma fo- lijs cōtexta nuditatem texit. Et qua ille veste in necessitate vsus est, hanc ipsam Antonius cum defunctum sepelisset, habuit in delicijs, non nisi festis solennibus eam induens, quam etiam Diuus Hieronymus plurimi faciens: Si mihi, inquit, Dominus optionem daret, multo magis eligerem tunicam Pauli cum meritis eius, quā regum purpuram cum regnis suis. Hier. de vita Pauli.

Iohannes,
Andreas,
Thaddæus,
Philippus,
Eremitæ.

PALEIS quidem tegminibus, & illi quatuor in va- stissima Aegypti eremo à Pafnutio inuenti, Iohannes, An- dreas, Thaddæus, & Philippus, amicti erant. Hunc tamen syluestrem vestitum haud multo tempore post, cum veste immortalitatis commutarunt. Tanto nunc felicius cœlesti lumine illustrantur, quanto antea perusta solis ar- doribus cute contemptius squalebant. In vitis PP.

Serapion Abb.

SERAPIONEM Abbatem primitus quidem sola tu- nica simpliciū palliolo contentum, deinde his etiam carere pietas compulit, quippe seipsum despolians paupe- res cōtextit. Nec erubuit nudus incedere, dum nuditatem miseratur alienam. In vitis PP.

Timo-

LIBER. III.

243

TIMOTHEO quoque in Aegypti solitudine degenti, Timotheus ea duntaxat corporis pars non fuisse nuda perhibetur, quā barba comaque nunquā tonsæ contexerant. Et hunc Pafnu- tius inter bestias incedentem cum vidisset, syluestre magis quā humanum animal ratus, expanit: mox cum loquen- tem attendisset, agnouit Dei seruum, simulq; didicit, satis indutum esse, qui cum Christo nudus esset. In vitis PP.

ONOPHRIVS itidem nudus in vltiori deserto ab Onophrius Eremita. eodem Pafnutio repertus, verenda tantummodo folijs ar- borum operuerat. Consumptis enim vestibus quæ secum attulerat, alia deinde quā quæ natura dabat, non quæsi- uit. Cumq; vita functus esset, sanctā animulā eius visibili specie ab Angelis in cœlū ferri visam tradit. Et quisquam nostrum paululū vsu detritos ferre dedignabitur pannos, cum nudi etiam ab Angelis honorentur. In vitis PP.

HILARIONEM Abbatē accepimus, nihil aliud quo cor- Hilariō Abb. pus suū operiret habuisse, præter saccū ac pelliceū epen- ditem rusticūq; sagū. Capillū semel in anno Pasche die torotōdisse, nunquā lauisse, q̄ superuacaneū esse diceret, in- diicias in cilicio querere, neq; tunicā alteram sumpsisse, nisi cum prior penitus discissa esset. Hier. in vita eius, cap. 3.

DIVVS quoq; Hieronymo saccea tunica erat. Hæc Eu- Hieronymus sebius discipulus eo defuncto accepit, honoriq; habuit, tactu eius valetudenarios curas, & ad vitā mortuos reuo- cās. Cuius, quæso, regū auro gemmisq; resurgēs, aut cocco purpuraq; rubens vestimentum, tantæ vnquā virtutis fuit, quāta Sancti huius saccus iste cilicinus? Aug. Epist. 206. c. 2.

NEQVATE, Pater Franciscus, hoc loco preteribo, cuius Franciscus. tegendo corpori tunica vna, & ea sanè crassi admodū fili impoliteque texture satis fuit, quā pro cingulo præcin- xerat tunis nodo alliculus, vbi committebatur, nō fibula: caput & ceruix cuculla velabantur, pedes prorsus nudi erant, nisi fortē ligneis focculis veluti sandalijs, ne terram contingerent suffulti. Quem morem nunc professōri- bus Institutionis tuæ seruari videmus. Multis tūc habitus iste ludubrio erat, nunc per orbem celebratur. Sed quā- tu sa-

Q 2

144 DE VESTITU CVL. CORPOR.

tu sapienter cuidam nuditatem hanc tuā hyemis tempore calumniāti, ac petenti, vt guttulam sibi sudoris venderes; eam te Christo, non hominibus, vendere respondisti? O felix ille sic irrisq; nuditatis sudor, quem tu soli Christo dedicans, mercatus es regna coelorum. *Bonauent. in vit. eius.*

*Formosa.
Elisabeth
vidua.*

PARECIT nunc foeminarum exempla proferam, quibus ipsa vestium utilitas pro ornatu fuit. Elisabeth Pannonum regis filia & Christi ancilla, quam poterat abiectione amictu se velabat. Scissuras alterius interdum coloris panno affluto, quō vilior appareret, refarciebat. Itaq; vna de grege mendicantium videbatur, contemniq; gaudebat, vt humilitatem cōseruaret. Maluit ergo sic pannosa sicque despecta in xenodochio pauperculis morbo affectus ministrare, quam in regis patris aula, cum amisso marito ab eo in Pannoniam accerteretur, sericis auroque renitere atque omnibus venerationi esse. Christo enim placere volebat, non mundo. *Conrad. Concionat. Elisabeth.*

Tota Virgo.

TOTAM Deo dicatam Virginem in Monasterio Thebaidis memorat, nunquam noua tunica, aut nouo melote, aut nouis calceis vsum; semper alijs fororibus recentia cessisse, & ab iisdem sibi sumpsisse vetustiora tritioraque, vt quantō ceteras forma praeibat (erat enim omnium pulcherrima, tanto inebriatione magisque inepto habitu se deuenustaret. Neque enim ignorabat, animi, nō corporis, decore Sponsam Christi excellere debere, vt coelestis thalamo digna sit. *In vitu PP.*

Maria Aegyptiaca.

MARIA Aegyptiaca turpis aliquādo voluptatis quaestui dedita, omni ornamento genere sese decorabat, nec a pigmentis fucisque abstinens, vt placeret viris. At postquam cōuersa Christo seruire coepit, tanta illi vestitus nullus cura fuit, vt eo cōsumpto, quem secum ad eremum tulerat, nuda in solitudine viueret. Et quia sine tecto degebat, assus, pluuiaque corpore nulla in parte velato excipiens, nigritiem quandam cutis situmque cōtraxerat, sed iam non paucis miraculis clarebat. Vide ergo, quantum interfuit inter ornatum illum, & nuditatem istam. Ille impudi-

LIBER. III.

145

pudicitiae fomes fuerat, ille meritum praeiuit mirandae sanctitatis. *In vitu PP.*

QVID est autem, quōd Paulus Apostolus ad Timotheum scribens, velle se dicat, vt mulieres orent in habitu ornatō? Nunquid in sericis aut purpura eas orare praecipit? Minime quidem. Quippe qui habitū istum continuo temperauit, subinogens: cum verecundia & sobrietate ornantes se: vt scilicet verecundia luxum declinet, & modum seruet sobrietas. Non in tortis crinibus, inquit, aut auro, aut margaritis, vel velle pretiosa, sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona. Et si mulier citra modestiam ornare se & componere prohibetur, quae coniugio excusare posset ornatū, ne incomprior displiceat viro: quanto minus ornari debet Virgo, quae sese totam dedicauit soli illi, de quo dictum est: Erit iustitia cingulum lumborum eius, & fides cinctorium eius. Et in Psalmo: Indutus est Dominus fortitudinem, & praecinxit se virtute. *Isaia. ii. Psalm. 92.* Qualia ergo Sponsi ornamenta, talia sunt & Sponsae: iustitia, fides, fortitudo, ceteraque virtutes: non aurum, non gemmae, non sericum, non purpura. Nam & Petrus Apostolus: Sit, inquit, non extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumentum vestimentorumque cultus, sed qui absconditus est cordis homo in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples. Alium ergo quam spiritalem cultum atque ornatum querentibus, quid Dominus per Prophetam minetur, operae pretium est audire. Dixit Dominus Deus, inquit: Pro eo quod eleuatae sunt filiae Sion, & ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, & ambulabant, & pedibus suis composito gradu incedebant, decaluaabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mitras, & discriminalia, & periscelidas, & murenulas, & olfactoriola, & in aures, & anulos, & gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & lintea.

Q3

146 DE OPERIBVS MANV EXER.
lintheamina, & acus, & specula, & syndones, & vittas, & theristra, & erit pro suavi odore foetor, & pro zona funi-
culus, & pro crispanti crine caluitium, & pro fascia pecto-
rali cilicium. Per alium quoque Prophetam dicitur: Cum
vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, &
pinxeris sibi oculos tuos, frustra componeris, contempe-
runt te amatores tui, animam tuam queret. Et ut breuiter
discamus, quantum obsit elegas pretiosumque vestimen-
tum, aut quantum prosit humile & despectum: Dives ille,
qui purpura & bysso induebatur, sepultus est in inferno:
Mendicus autem Lazarus, qui nihil penè quo indueretur
habebat, ab Angelis sublatus, & in Abrae sinu collocatus.
Tantaque repente facta est rerum statulque commutatio,
ut & temporalibus delicijs æterna succederent supplicia,
& temporali miserie æterna beatitudo.

De operibus manu exercendis.

Caput IX.

HACTENVS de vestitu, cultuque corporis nostri:
nunc ne idem corpus inertis se dedat, otioque cor-
rumpatur, de exercitijs eius ac labore dicendum vi-
detur. Sequenda est quidem illa Hieronymi sententia, ma-
ximèque obseruanda: Fac aliquid operis semper, ut te sem-
per diabolus inueniat occupatum.

1. Cor. 4. Non fuit satis Apostolis, tantum spiritalia curare ne-
gotia, prædicare, orare, legere: si quid supererat temporis,
manuum labori impendebant. Lucas Euangelista in Actis
Apostolorum testatur, Paulum Apostolum cum Corinthi
apud Aquilam & Priscilla hospitaretur, Sabbatis quidem
in Synagoga disputare solitum, reliquis verò diebus artem
schoenofactoriam exercuisse. Act. 18.

2. Thess. 3. Ex ipsemet in Epistola ad Corinthios ab Epheso scri-
bens, ait: Laboramus operantes manibus nostris. In Epi-
stola quoque ab Athenis ad Thessalonicenses missa: Non
inquieta, inquit, fuimus inter vos, neque gratis panem man-
duca-

ducauimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione nocte &
die operantes, ne quæ vestrum grauaremus, non quasi non
habuerimus potestatem, sed ut nosmetipsos formam da-
remus vobis ad imitandum nos. Nam cum essemus apud
vos, hoc denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult
operari, nec manducet. Rursumque in Actis, ad maiores
natu Ecclesiæ que Ephesi erat loquens, ait: Argentum scaurum,
aut vestem nullius concupiui, sicut ipsi scitis, quoniam ad
ea quæ mihi opus erant, & ijs qui mecum sunt, ministraue-
runt manus istæ. Omnia ostendi vobis, quoniam sic labo-
rantes oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Do-
mini Iesu, quoniam ipse dixit: Beatius est magis dare, quam
accipere. His verbis monstrauit, etiam Episcopos huiusmodi
labori vacare quandoque debere, ut habeant unde alijs
largiantur, nedum unde ipsi viuant. Pauperibus olim Epi-
scopis hoc iure præceptum fuisse, dicit aliquis: nunc autem
opulenti, ut quid necesse est laborare? At ijs etiam, sed alia
tamen laborandi causa erit, ne scilicet in multa (ut sit) rerum
copia lasciuiare illos, & voluptatibus disfluere, otium cogat.
In desiderijs enim est (ut Salomon ait) omnis otiosus.

A Haymone quoque Cantuariensi Archidiacono de Idem.
Paulo traditum est, quod à gallicinio usque ad horam
quintam operi manuum, & inde usque ad horam vesper-
tinam faciendis ad populū sermonibus vacare solitus sit:
residuum verò teporis impertierit cibo, somno, precationi.
Ita nullam horam illi præterisse immunem, expertemque
laboris, nisi quam edendi dormiendiq; necessitas interpel-
larit. Sed in his omnibus ita cum se gessisse credimus, ut
mentē nunquā non Deo intentā habuerit. Illudque quod
alijs præceperat, prior ipse impleuerit: Sine intermissione
orate. Sic ergo nobis opus aliquod faciendum erit, ut dum
manus artificio occupatur, animus ipse interim oret, & in
coelestium meditatione iugiter versetur. Haymo, in 2. Cor. 11.
Petrus, & Thomam, & Iacobum, & Iohannem,
post susceptum etiam Apostolatus officium, piscatio-
ne se exercuisse, quinimò iubente Domino laxasse rete, in
tabernaculo.

Euangelio legimus. Quis tale opus reprehendere audeat, si Dominus iubendo approbavit? Iam de eleemosynis eorum quos docebant, vivere licebat, iam dignus erat operarius mercede sua: & tamen crebrius ad tendenda retia, quam ad accipienda munera manum porrigebant, ut non auaritia, sed honesti laboris exemplo essent. *Iohan. 21.*

Luce de Euangelio.

L. V. C. 4. M. etiam Euangelistam arte picturæ animum spiritualibus negotijs fatigatum remittere consuevit accepimus. Romæ duæ imagines visuntur, altera Christi in Sanctis sanctiorum, altera Beatæ Mariæ Virginis in Ecclesia quæ Sanctæ Mariæ Maioris dicitur: eas ab ipso pictas ferunt, similitudinem exprimentes eorum quorum nomini dedicata sunt. Constantinopoli etiam extare eiusdem Virginis effigiem pictam constat, quam ab eodem delineatam ac fabrefactam fama celebrat. Hoc exercitij genere si quis uti voluerit, illud tantummodo pingendum fingendumve sibi meminerit, quod ad virtutem capeffendam prouocet spectatores, non quod ad vitia inani oblectatione possit illicere. Hoc enim opus Diaboli est: illud, Christiani. *Niceph. lib. 1. c. 34. & lib. 2. c. 34. & alij.*

Antonius Abbas.

ANTONIUS Abbas hominum ad se consuetum frequenter inquietatus, relicto Monasterio vltiorem Eremitum petijt, ac ne fratres victu ipsi deferendo vexarentur (tridui enim itinere ab eis distabat) terram coluit, seminemque fecit, & oluscula plantauit, ut etiam ijs, qui inuisendi gratia eo accessissent, ad conuescendum satis esset. Si quid insuper otij suppetere, sportulas de palmarum folijs texebat, ut suo potius labore, quam alieno impendio, sibi necessaria in solitudine compararet. *Athanas. in vit. Antonij.*

Iohannes Abb.

FOR autem qui nihil agendo, nihil sibi defuturum sperant, presumptione falli, Iohannis Abbatis monstrabimus exemplo. Hinc in Scythionica eremo ætatem agenti, incidit in animo, ut diuinæ contemplationi absque aliqua corporis operatione cibive cura, iam quasi Angelus Dei vacaret. Itaque cellam deferens, per vastam solitudinem euagari coepit, sed die tandem septimo fame virgente, cum iam vesper

vesper esset, redijt, & cum cellæ fores occlusas offendisset, contubernalem suum quem ibi reliquerat, ut sibi aperiret inuocauit, se Iohannem esse cōtestans. At ille: Nequaquam, inquit, nam Iohannes in Angelum mutatus est, nec cibo illi opus est, nec cum hominibus commorari necessarium. Tali exprobratione taxatum dimisit, passus eum nocte illa sub diuo ante ianuam iacere. Manē verò concessio aditu, cum longa inedia lassum refecisset, fraterna charitate monuit, debere se hominem meminisse, materialibus adhuc escis nutriendū, ut sufficere possit actioni spirituali: proinde laborem Monachis communem ne detrectaret. Eo enim non solum corpore opportuna facile parari, sed etiam animum ipsum recreari solere, ut semper quasi nouus ad agendas Deo gratias, laudesque persoluendas, redire cum alacritate festinet. Correctus igitur Iohannes, diuina deinceps negotia fabrilis operis vicissitudine impensius est executus, & quantum sua presumptione lapsus fuerat, tantum consilio alieno vsus profecit. *In vitis PP. Iacob. de Vorag.*

IOHANNES alius Abbas, qui in Thebaidis Eremita *Iohannes Abb.* duxit, singulis Dominicis diebus pane ab Angelo delato se sustentasse perhibetur: ceteris verò diebus fuscillas texendo victum sibi parauisse. Quod si & alijs diebus, quemadmodum Dominico, feriandum esset: quotidie Angelus cibum illi attulisset. Quo tempore non attulit, id minime otio conterendum esse iudicauit. *In vitis PP.*

SERAPIONIS Abbatis Monachos ita institutos fuisse *Serapion Monachos.* accepimus, ut manuum mercede sibi in diem alimenta conquirerent. Eosdē cum in agris tempestiua messis esset, operam locare, & quicquid stipis inde exegissent, totum indigentibus (hisque maxime qui vinculis publicis arctati erant) erogare atque distribuere consueuisse. Sic illi ne minimam quidem partem desiderij dabant. Præcipueque largiendo, cum quicquam sibi superesset, pietatem excolebat, sed nec minus humilitatem, cum seruiles operas non dedignarentur. Vno igitur labore, trium virtutum fructum colligebant, solertia, pietatis, humilitatis. *Pallad. Hist. 76.*

250 DE OPERIBVS MANV EXER.

Hilarius Abb. MANVVM etiā labore victitasse fertur Hilarius Abbas in monte Emilie commoratus, atque ibidem suis impēis Ecclesiam construxisse. Cū ergo corpus exercēdo animę integritatē conseruaret, & tandē coelestem beatitudinem consecutus sit, apparet verissimū esse illud in Ecclesiastico scriptum: Vita sibi sufficientis operarij condulcabitur, & in ea inuenies thesaurum. *Hist. Trip. lib. 6. c. 12.*

Vando Abb. VANDO Abbas in finibus Gallie Monasterij Fontanelle, quod ipse edificauerat, cum Guidone nepote Deo seruiens, postquam egere cōpisset, à Batylde regina diuinitus monita plaustrum cibarijs onustum accepit. Sed deinceps de operibus manuum victui suo necessaria supeditauit. Quod si is, qui dum penuria premeretur, Dei erga se benignitatem expertus fuerat, manualementem non detrectauit, ne tentare videretur benefactorem suum in eo exigendo, quod ipse sibi prestare posset: vis tu necessitati tue non succurrere laborando, cum possis? quasi dignus qui ab Angelis, non ab hominibus pascaris? At ob hoc ipsum te indignū statuis, quod presumptione vtaris, teque marcescere otio sinas.

Venerius Abb. QUOD quidem cauens Venerius Abbas, dum solitarius in Palmaria insula, qui à continenti Lunensis oppidi octo millia passibus abest, vitam durē admodum aspereq; ageret, diu herbis pomisque syluestribus sustentatus: tandem ad agriculturam se accinxit, tanto Domini fauore, vt vnum sarculum hordeique modicum habens, die vno humum profciderit, semen sparserit, messem secuerit. Quo miraculo & hominis necessitati consultum est, & palam factum, quā istud exercitij genus Deo esset gratum. Nisi enim illi perplacuisse, nunquam tam precoqua fruge, tam repentino proventu laborantis curam compensasset. Hinc illud est in Ecclesiastico dictū: Non oderis laboriosa opera, & rusticationem ab Altissimo creatam.

Stephanus Solitarius. STEPHANVS Anachoreta in Mareotide regione, sanctitate vitę & miraculis clarus, quamuis hernie morbo (quem Graci Hydrocelam appellant) laboraret, nō tamen inter-

LIBER. III.

251

intermittebat, quin certa diei hora de palmarum folijs funiculos intorqueret, maiorem morbum exstilians otiositatem. *Histor. Trip. lib. 3. c. 1.*

Daniel Abb. DANIELI Egyptio Abbati & Presbytero in Scythiaco Monasterio degenti, sicuti facere aliquid operis post spirituales labores libuit: ita ea quę confecerat, ad vicum aliquem deferendo venditare rubori non fuit. Pretiū omne pauperibus dilargiebatur, eleemosynas de proprijs laboribus impendēs, cōperta ratione, quā & minimē otiosus, & maximē pius esset: vtq; dignus appareret, citius exemplo ceteri viuerent, miraculis nobilitatus est. *In vitis PP.*

Anton. Abbas. NVNQVAM autem magis pareretur vanis cogitationibus mens nostra, quā cum otio corpus ipsum indulget. Et hoc quidem Antonij exemplo probare possumus. Qui quondam solitudinis tædio affectus, cum dubius animi æstualet, clamare cepit: Saluari cupio, Domine, & ecce cogitationes meę mihi aduersantur. Mox vbi de cella prodijt, conspexit hominem monachali habitu succumbentem, nunc calathos textentem, nunc ad orandū procumbentem. Et dum rem tacitus miratur, ab eodē tandem audiuit: Sic & tu age, Antoni, sic enim agendo saluaberis. Cumque id loquentē statim nō comparuisse animaduertit, Angelū Dei fuisse intellexit. Ac deinde operū orationumque vices monitu eius diligēter seruās, ad tantā perfectionē cōscendit, vt nemo illis tēporibus, vel Abbatū, vel Monachorū, Anachoretarūq; maiori admiratiōi fuerit. *Ath. in vi. Ant.*

Arsenius. ARSENIUM Abbatem, dum opus faceret, lachrymas effundere solitum, Scriptores tradunt. Quę res indicio est, longē aliud illum cogitasse, quā quod manibus fabricaret. Manus quidem labori intentę erant, sed mens diuinis meditationibus assueta, ad Deum tollebatur, & eius desiderio accensa à fletu temperare non poterat. O coelestem virum, qui etiam inter laborandum futura beatitudinis dulcedinem degustabat. *Metaphrast.*

Phyloroxius Presbyter. PHYLOROXIUS Presbyter, dum in quodam Gallicie monte multa se abstinētia fatigaret, nō minus manuum opera-

252 DE OPERIBVS MANV EXER.

operatione exercebatur. Inde illi suppere potuerunt longinquae peregrinationis impense. Romam Ierusalemq; itari. Et quoniam nunquam neq; ieiunij angustijs, neq; manuum, neq; pedum inquietudine defatigatus est, sempiternae quietis indicibili bono perfui meruit, Martyrum corona adeptus, non quod Martyrium passus esset, sed quod pares martyrio pro Christo suscepit labores.

Archebius
Monachus.

DE ARCHEBIO Cassianus refert, quod dum adhuc in coenobio cum fratribus versaretur, laborem, quo ibi omnes suis horis exercebantur, sibi duplicando pro matre creditori satisfecit, cum ipsa ob inopiam soluendo non esset. At neque patrem, neque matrem agnouerat, dum Religionem profiteretur: tunc vero matrem se habere intellexit, cum illam egestate liteque coartari vidit, ut ei scilicet: qui parentes honorare iussit, obediret, cuius amore & ipsam reliquerat & patrem. Archebius igitur praeceptum Domini seruauit, matri oppressae subueniendo: otio locum non dedit, laborem super dolore cumulando: Religionis cultu non intermisit, in Monasterio permanendo: & charitatis opus auxit, miserendo calamitati aliene. *Cass. de gestis. c. 38.*

Idem.

DE INDE solitariorum institutum secutus, cum in insula Nili vitam duceret, Cassiano eo aduenienti, atque ibidem inter Anachoretas residere cupienti, cellam cum suppellectili dono obtulit, se inde transmigrare velle dicens. Post paucos autem dies reuersus, alteram multo labore sibi construxit. Sed mox & illam simul cum instrumeto patri simulatione alijs eo impulsus concessit, & iam tertia (ut ipse Cassianus tradit) sibi ponere moliebatur, hanc etiam daturus si habitatorem inuenisset. Tali itaque liberalitate ad seruitium Dei aduenas inuitabat, tali commento ne reculerent circumueniebat, tali denique labore perniciosam otij molliem excutere atque abigere latus alacerque solebat. Non sensit laboris tedium, dum opus exercet pietatis. *Ibid. cap. 37.*

Pacomy Abb.
Monachi.

CUM Pacomio Abbate in quodam Thebaidis monasterio mille quingenti Monachi erant, omnes manibus sibi victum

L IBER. III.

253

victum comparantes, ita ut etiam extra Monasterium pauperibus alimoniae subsidia mitterent. Plurima inter eos artificum opera, & praecipue quibem exercendi corporis gratia, cudebantur, ut edomita assiduis fatigationibus caro disceret seruire spiritui. Manus enim fortium (ut Salomon inquit) dominabitur: quae autem remissa est, tributis seruiet. *In viuis. PP.*

Proverb. 12.

SI QUIDEM & Paulus Abbas, in Aegypti eremo (cui Paulus Abbas. Porphyrio nomen est) confidens, cum sibi ad victum hortulus, quem ipse fecerat, & palmarum ferax regio satis essent: quotidie tamen aliquot horis palmarum texturam operam impendebat. Ea vero quae texerat, annis singulis concremabat. Septima enim & eo amplius mansione ab hominum habitaculis remoto, neque dare illa cuiquam, neque vendere promptum erat. Quotidianus igitur labor non nisi fugiendi otij causa infumebatur. Quod si desidie torporis se dedidisset, nec in deserto solus permanere, nec ad perfectionem sanctitudinis peruenire potuisset. Multa enim malitiam docuit otiositas. *Cassian. lib. 10. cap. 24. Eccl. 35.*

DIUVS Hieronymus ad Virgines scribens: Hoc vnu, Hieronymus inquit, apud omnes observationis praecipuum est, & celeberrimum per Aegyptum, ut neminem nisi obedientem & humilem ad omnes labores perficiendos & opera suscipiant. Quatenus domita caro, ex grauedine, cogitationibus vanis & voluptatibus non vacet ex otio. Teneatis firmissime, quod omnis concupiscentiae & immunditiae atque peccati mater est otiositas. *Hieron. ad Eustoch.*

IN CIRCO Simeoni Monacho ex Italiae partibus in Simeon Monacho. illam Nili insulam (cuius paulo ante mentionem fecimus) sese conferenti, cum nullam artem calleret, praeter Latinae litterae (cuius illic usus nullus erat) descriptionem, a quodam Seniorum prouisum est ne otiosus esset. Finxit enim piissimus simulator, habere se fratrem in Italica cohorte militantem, latinis literis instructum, & Simeonem petijt, uti sibi Apostolicum Pauli codicem latine conscriberet, fratri mittendum, quo ille legendo animi virtutibus proficere posset. Sub

254 DE OPERIBVS MANV EXER.

Sub tali prætectu & ipsum adscribendi exercitium excitauit, & quasi mercedis loco cuncta eius victui necessaria obtulit, veritus ne vel propter rei inopiam, vel otij copiam, nouus homo illis in locis diutius perdurare nequiret. Quante ergo vtilitatis est, post spirituales actiones aliqua manuum operatio, si per eam in proposito bene beateque viuendi perseveretur? quante necessitatis, si sine illa coli habitarique solitudo non possit? *Cassian. lib. 5. c. 39.*

Sylvanus Abb.

Luc. 10.

Dorotheus Abbas.

*Femine.
Mari. mater
Domini.*

APUD Sylvanum Abbatem in Scythiotico cœnobio quidam hospitatus, cum fratres eius multum manibus laborantes vidisset, eam solitudinem quasi rem superfluum cauilatus: Maria, inquit, optimam partem elegit, sedens secus pedes Domini, & audiens verbum illius. Post hæc cum hora cœnæ ex industria ipsum non vocassent: ubi cœnatum est, miranti ac querenti cur ita se prætermisissent? Abbas respondit, ratos fuisse, ipsi qui se totum spiritalem profiteretur cibo potuque, minimè opus esse. Tunc demum illo errorem confitente, subiunxit: Scias igitur, Mariam etiam Marthæ ministerio indigere, auxilioque iuari. *In vitis PP.*

ON hoc quidem & Dorotheus in desertis Egypti Abbas, minimo somno indulgens, noctis quoque partem operi manuum dabat. Tunc nempe sportulas contexere solitus, interdum lapides conuehere & cellas ædificare, quas ibi habitare volentibus (ut modo de Archebio diximus) ultro offerebat. Sportulis autem diuenditis, pretium omne indigentibus donabat. Itaque semper laborando, semperque laborata alijs largiendo, & otium declinavit, & pietatem coluit. *Hist. Trip. lib. 8. c. 1.*

ALTERIVS nunc sexus in hoc exercitationis genere solertiam expeditamus. Ferunt ipsam Beatam Virginem (quæ & virgines castitare, & matres partu superauit) dum adhuc in Templo seruiret, à summo mane usque ad horam tertiam preces extendisse, à tertia ad nonam lanificio sese occupasse. Inde demum sumpto modico cibo, usque ad occubitus Solis lectitasse Scripturas, & in earum meditatione pernoctasse. Hac itaque vitæ institutione ad tantam

meram

LIBER. III.

255

morum sanctitudinem deuenit, ut sola præ omnibus eligi meruerit, quæ & Salvatorem mundi pareret, & post partum Virgo permaneret. Quod si hæc, quæ sine peccato concepta, omnis prorsus peccati semper experta fuerit, id temporis quod orationi lectionique supererat, manuum labore sibi transigendum duxit: quomodo te in ignavia otij mollitudine quandoque desidentem, securam arbitraris, o Virgo, quam in peccatis genuit mater, quam quotidie interius cogitationes, exterius proni ad vitia sensus impugnant? Crede mihi, non effugit decipulas diaboli, quisquis laborem fugit. *Metaphrast. & alij.*

HIVSCÆ quidem sententiæ non ignara illa Monasterij Thebaidis antistita, quæ Euphrasia Deo sacrata Virgini & adhuc puellæ, præter domesticos, id est, communes cum alijs labores, hoc iniunxit, ut quotidie magni lapidum acervum de loco ad locum transferret, & translatos rursus restitueret. Quamvis enim ieiunijs vigiliisque, haud parum illam fatigari cerneret, timebat tamè, ne si quicquam paulo remissius egisset, aliqua residens inuenili in corpore turpis cogitationis scintillula incendium excitaret peccati. Eam autem sopiri vel etiam extinguere posse hoc exercitationis additamento sperabat. Neque ipsam spes fecellit, quandoquidem satis constat, Euphrasiam Virginem inter Sorores virtute atque integritate præstitisse. *In vitis PP.*

HÆC sane exercendi corporis cura etiam coniugatas honestauit. Lantgrauij Turingie Principis vxor Elizabeth, Elizabeth re- & eadè Pannonum regis filia (eius non semel mentione fit filia. fecimus) cum multis ante viduitatem opibus polleret: nequædo per otium luxu diffunderet, ancillarum officia vsurpabat, lana linumque carpendo, nendo, texendo, suendo, cæteraque id genus opera conficiendo, se plurimum satigabat. Sic pudicitiam conseruauit, sic humilitatem custodiuit, sic ipsa Evangelicæ perfectionis insignia, quibus post obitum mariti abunde eluxit, comparauit. Etenim ad illam veram beatitudinis quietem perueniri non potest, nisi per vitæ præsentis frequentes assiduosque labores. *Conrad. Conc. Eliz. ab.*

A C NO

276 DE OPERIBVS MANV EXER.

Hieronymus
ad Demetriadē

A c ne plura huiusmodi exempla enātrādo modum excedat oratio, libet in fine capitis huius apponere verba Dini Hieronymi ad Demetriadem Virginem accuratē admodum eleganterque scribētis: Statue, inquit, quot horis sanctam Scripturam ediscere debeas, quanto tempore legere, non ad laborem, sed ad delectationem & instructionem animæ. Cumque hæc finieris spatia, & frequenter te ad figenda genua sollicitudo animæ suscitauerit: habeto lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alucolis fusi vertantur, aliarumque neta aut in globum collige, aut texenda compone, quæ texta sunt respice, quæ errata reprehende, quæ facienda constitue. Si tantis operum varietatibus fueris occupata, nunquam dies tibi longi erunt, sed quamuis æstiuis tendantur solibus, breues videbuntur, in quibus aliquid operis prætermisum non est. Hæc obseruans, & te ipsam saluabis & alias, erisque magistra sanctæ conuersationis, multarumque castitatem lucrum tuum facies: Scriptura dicente: In desiderijs est omnis anima otiosa. Nec ideo tibi ab opere cessandū est, quia Deo propitio nulla re indiges: sed ideo cum omnibus laborandum est, ut per occasionem operis nihil aliud cogites, nisi quod ad Domini pertinet seruitutem. Hieron. ad Demet. circa finem.

De corporis Castigatione per flagella.

Caput X.

A t quoniam contra lasciuientis carnis petulantiā, nec ipsa interdum operum occupatio satis sufficit: alijs insuper castigationibus eam coercendam esse, Sanctorum exempla, quæ modo proponemus, docent.

Paulus Apost.

P A V L U S Apostolus castigat corpus suum, & in seruitutem redigit, ne forte cum alijs prædicauerit, ipse reprobis inueniatur. Adhæc Angelus Satanæ colaphizat eum, ne reuelationum magnitudine extollatur. Et si illi, qui vas electionis erat, in quo Spiritus sanctus habitabat, non fuit

2. Cor. 12.

LIBER. III.

277

fatis, peregrinando prædicandoque fatigari, & vbiq; feruentibus persecutionis procellis iactari atque concuti, sed ad domandos corporis sensus, aculeosque cupidinum retundendos, verberum quoque ictibus quati affligi; oportuit: quis turum se putabit, & nō proprij corporis impetio se subditum iri timebit, si in eo castigando non æquē sollicitus fuerit? 2. Cor. 12.

T H O M A S Cantuariensis Archiepiscopus tunicam & femoralia poplitum tenus cilicina sub vestimentis gestauit. Quippe indignum se qui Ecclesiæ præesset arbitratus est, nisi & membris suis præesse posset. Membra igitur tegminis asperitate cōtrita sibi subijcere studuit, nequādo ipse illis subiectus appetitum illorum sequi cogeretur, nō suum. Sur. Tom. 6.

Thomas Archiepiscopus.

M A I O R V S quoq; in Insula Britanniz Sarina Episcopus, qui Episcopali dignitati solitudinis præposuit humilitatem, spretis honoribus, cretum penetrans, præter incredibilem cibi potusque abstinentiam, semper cilicio est usus. Et quia virgo fuerat, virginitati inimicam indumentorum molliem declinauit. Qui enim mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Matth. 23.

Maiores Episcopus.

E A D E M cilicij gestatio Eadmundum Cantuariensem Archiepiscopum commendat, & hoc plus adijcitur, quod Quadagesimæ diebus pro cilicio lorica plumbo contextam induere solitus sit. Itaque nō duritia solum cilicini tegminis, verum etiam plumbei grauitate carnis concupiscentiam frenans, & ipse virginitatem perpetuam incorruptam seruauit. Abbo Floriac. & alij. Sur. Tom. 6.

Eadmundus Archiepiscopus.

M E D E R I C T V S verò Eduensis Abbatis cilicium, alijs etiam aduersus immundas tentationes remedio fuit. Monachus quidam libidinosæ cogitationis iam stimulos ferre non valens, cum illud induisset, nequam spiritu confectum recedente, in castitatis puritate perseverauit.

Medericus Abbas.

Q V I N T O Lodouico Galliarum regi, multo plus contulit interius cilicium, quam purpura exterior. Hæc terreni regni insigne erat, illud celestis aditum præbuit. Ad cilicij

Lodouicus rex.

R

248 DE CORPO. CASTI. PER FLA.

cilicij quippe squalorem respiciens Deus, non ad purpuram luxuriam, Christianissimo regi & temporale regnum tutatus est, & æternum indulsit. Bonifac. 8. Sur. Tom. 4.

Macharius Abbas.

MACHARIUS Alexandrinus Abbas, cum corporis affectibus paulo improbius virgeri se videret, sacculum fabulo repletum vix homini portabile onus, per eremum incens humeris baiulavit. Theosebio forte obviam factus, & quid ageret interrogatus: quod vexatorem suum vexaret, respondit. Nisi ergo corpus nostrum fatigatione aliqua agitauerimus, periclitabitur animæ fortitudo. Quandoquidem naturali quodam instinctu duo ista sibi invicem aduersantur, & alterius vis alterius debilitate constat. Pallad. Laus. Hist. 20.

Hieronymus de quodam Monacho.

DIVVS Hieronymus in eo libello quem ad Virgines Deo sacratas cōscripsit, vidisse se in eremo affirmat unum ex Monachis, qui a seniore iussus prægrandem lapidem iam octo annos bis in die per tria fere milliaria gestauerat in scapulis, ita alacri animo, ut intermedio tempore semper noua sibi iniungi opera vltro Patrē rogaret. Haud irritus hic videbitur labor, si cōsiderabimus quāti fructus sit, cum obedire Patribus, tūm otiositatem fugere. Hier. ad Virg.

Hieronymus

Si quis autē ipsius Hieronymi in legendo scribendoque laborem consideret, dicet: quomodo sic occupato animo vlla turpis cogitatio potuit irrepere? Tum si ad Eustochium Virginem scribenti atque consentienti crediderit: (Memini me, inquit, clamantem diem crebro iunxisse cum nocte, nec prius a pectoris cessasse verberibus, quam rediret Domino increpate tranquillitas): planē intelliget, etiam inter labores cogitationum tentationi esse locum, easque cum labor nequit repellere, flagellis ac verberibus excutiedas, & semper auxilium diuinæ miserationis implorandum. Neque enim ex nobis sufficimus (ut Apostolus inquit) sed omnis sufficientia nostra ex Deo est. Hier. ad Eustoch.

2. Cor. 3.

ILLVD quoque macerandi corporis genus, quod a Bonifacio Mysiæ inferioris Archiepiscopo sernatum legimus, non est silentio prætermittendum. Ferunt enim cum ad illas

TIBER. III.

249

ad illas gentes Christum Euangelizaturus proficisceretur, equitantibus ijs qui cum illo erant, ipsum medio brumæ tempore sine equo nudis pedibus incesisse. Et cum ad montium asperiora itinera peruenissent, equum conscendisse, sed tamen calcamenta minimè induisse, ita ut saeuiente hyeme, & niue quæ pedibus inciderat gelascente, plantas de stapede amouere nequissent, donec aqua feruente superinfusa glacies solueretur. Hanc in illo algoris patientiam inicitur, qui bullientem in medullis libidinis æstum cupiit extinguere. Frigefcente enim corpore, faciliè & ipsa frigebit Venus.

Hospitius Monachus.

Idcirco fortasse & Hospitius apud Nuceriam solitarius (ut Paulus, qui Longobardorum Historiam scripsit, refert) ferro solido lumbos nudos præcinxerat, ut scilicet eam corporis partem magis attereret, unde magis voluntatis motum exurgere solere sciret. Virtus enim eius in lumbis eius, & fortitudo illius in umbilico ventris eius. Paul. Diacon. in Hist. Longobard.

Phylorontus Presbyter.

PHYLORONTUS item Presbyter intra saxeam spelæam inclusus, & ferreis nexibus manus pedesque reuinctus vixisse perhibetur, ut carcerem simul vinculaque perferret. Hic extremo vitæ die confessus est, nullum a se temporis momentum, quo non de Deo aliquid cogitaret, prætermisum. Dum igitur corpus voluntaria castigatione premeretur, spiritus ipse terrenis affectibus liber, semper celestia meditabatur. Pallad. Laus. Hist. 113.

Martinus seu Marius.

MARTINVS in Marisco Campaniæ monte solitarius anxia pedem vinxerat. Et cum diu angustiam hac libenter pertulisset, Benedicto Abbate id demum reiciente, iubenteque ne cōmitteret, ut catena ferrea potius quam catena Christi ibi illum fixum teneret: statim quidem nodos dissoluit, sed nunquam inde longius discessit, quam discedere vinculis poterat. Durum profecto & difficile fuit, hominem veluti rabidum canem ferreis vinculis constructum permanere, sed multo difficilius, compege soluto longius

R a abeundi

160 DE CORPO. CASTI. PER FLA.
abundi voluntatem semper tenereligatam: utranque autem difficultatem superavit amor Christi. *Gregor. Dial. lib. 3. cap. 16.*

Iohannes Monachus.

IOHANNEM Monachum sub caua mōtis rupe annos treis rectum perstitisse tradunt, talique corporis gestu, & cibum & somnum cepisse. Et diutina tandem immobilis statione tibias imas intumuisse, vlceraq; fecisse. Quid hac patientia intolerabilius, si quicquam intolerabile est, quo beatitudinis æternæ præmia compensantur. Ac ne dubites, Iohannem nunc in coelesti gloria esse cum Angelis, Angeli ministerio pedum eius liguor in terra curatus est. *In viii PP.*

Racomius Abbas.

RACOMIUS Abbas per dumeta & obducta sentibus loca nudis vestigijs deambulabat, ut voluptatis aculeos spinarum aculeis quasi clauum clauo expungeret. Cruentatis quidem pedibus ad cellam suam redibat, sed superata tentatione magis de victoria, quam de vulneribus dolens. De talibus Propheta David cecinit, dicens: Euntes ibat & flebant mittētes semina sua. Venientes autem veniet cum exultatione, portantes manipulos suos. *In viii PP.*

Simeon Mon.

SIMEONEM Monachum accepimus, dum apud puteum aquam hauriret, siue de situla soluto, nudum corpus multo volumine circumduxisse, vesteque superiniecta vincula illa nullo conscio operuisse. Sed cum tandem penetrantibus nodis exesa, & iam suppurata caro foetore secretum prodidisset: Abbatis iussu funem detractum, ipsum de Monasterio pulsum fuisse, quoniam id facinus magis animi stultitiæ, quam deuotioni imputabatur. Pulsum autem abiisse in solitudinem. Et cum ab eodem Abbate notumis terrificationibus peruisum agitato reuocadus quereretur, in cisterna sicca inuentum, atque ad Monasterium reductum, ostendit Deus, quanti talem in illo vitæ austeritatem faceret, sine cunctatione disponendo, ut ab his ipsis honoraretur qui expulerunt. *Euag. Hist. Eccl. lib. 4. c. 33.*

Franciscus.

PATER etiam Minorum Franciscus, quam in se durus extiterit, cum sæpe aliis, tū illo potissimum tempore monstra-

monstrauit, quando connubij cogitationibus eum impug-nari contigit. Sibi enim iratus, proiecūs repente indu-mentis, & siue quo præinctus fuerat arrepto, durè admo-dum sese diuerberauit. Cæterum ubi verbera parum pro-fecissent (vsque adeo vehemens tentatio erat) extra Mona-sterium prorumpens, in altam niuem (sicut nudus erat) se deiecit, diuque volutauit. Ac deinde ex illa compactas hominum effigies identidem toto corpore astringens, ipse se alloquebatur, increpandoque dicebat: En tibi, Frāscice, vxor, en tibi liberi: aut vesti illos ne sic algeat, aut dimitte omnia, & vni Domino serui. Sic ille tandem carnis petu-lantiam domuit flagellis, & libidinis incendium gelidas niues nudo amplexans pectore extinxit. *Bonauent. c. 5.*

IN hoc virtutis genere muliebris quoque sexus laude sua non est fraudandus. Elizabeth Turingiæ Ducis coniux, *Femina.* *Elizabeth* Regia progenies, cum incolumi sospiteque adhuc marito *Vidua.* Christum induisset, in secretiori cubiculo cum ancillis co-clusa, uti se flagellorum ictibus onerarent iubebat. Ita sub-mittit sese, & humilitate deijci didicit, experiendo, an pa-tienter ferret verbera ancillarum suarum tam clari gene-ris foemina. *Conrad Concion.*

ILLA quoque Elizabeth Deo dicata Virgo, quam in Comagienti latentem Monasterio, fama virtutum mundo prodidit, & ipsa statutis horis quotidie flagello se cedebat, ut carne mortificata Christo viueret: non immemor, quod ipse etiam pro nobis perpeti flagella voluit, flagellisque atrociore. *Esbertus Monach.*

MARIA Decegnies Virgo, inuita à parentibus viro tradita, cum præter quotidiana ieiunia crebrasque preca-tiones etiam flagris acriter se distringeret, monuit maritū, ut communi vtriusq; voto castitatē seruarent. Naufragium fecerat Virginitas matrimonij commissa fluctibus, sed dum tabule innititur ieiunij, orationis, castigationis, illa sa in-tactaq; ad portū enatauit salutis. *Iacob. Ferriar. Sur. Tom. 3.*

RADEGVNDIS Clotharij Gallorum regis vxor, sub pretiosis & delicatis vestibus vile & asperum ciliciū tulit. *Radegundis Regina.*

DE CORPO. CASTI. PER IEIUN.

Sicque omnem penitus venere voluptatis motum de suo excussit corpore, ut tandiu a viro precibus contenderit, donec impetrarit vinculi coniugalis dissolutionem castitatis obligatione, quod fortasse non petisset, nisi prius carnalis illicio domuisset. Carne igitur spiritui subiecta, proponere cepit Christum marito: Monasterium, Regno. *Ser. Tr. 4.*

Cecilia
Virgo.

Quid de Cecilia Virgine dicam? quae Valeriano desponsata, ne ipso quidem nuptiarum die illicetulum suum dimisit. Exterioris nota nupta auro textis fulgebat vestibus, interioris Christi ancilla illicio squalebat. Cumque fescini concinerentur, & mulici generis perstreperent instrumenta: illa tacita Virginitatem ipsi, cui se prius desponderat, Deo commendabat. Deus igitur per Angelum suum eam ita tutatus est, ut integram inuiolatamque seruaret, Martyrio coronaret, & pro illicio luce indueret immortalitatis. *Ado in Martyrol.*

Sara Abbatiss.

SARA in Scythi Virginum Praeposita, cum ad fluminis ripam posito Monasterio annos lx. habitasset, haud finemuit, ut aliquando aspicere per fenestram veller leuiter praeterlabentes aquas, praeuice adiacentis amoenitatem, ne ex eo aspectu aliquid caperet voluptatis. Nescio an illicio vsa sit, vel flagelles, sed affirmare auiam, tantam hanc oculorum continentiam difficiliter observari posse, quam illicium flagellaque tolerari. Huius exemplo constantet depugnandum est cum sensuum nostrorum affectibus, qui ab illicitis, nedum a vanis, auerti nullo modo possunt, nisi subdatur & laboribus corpus, & animus Deo. *Pe. v. de Natalib.*

Modus seruandus.

CATERVM corpus ipsum ita affligendo moderari debemus, ut rationi pareat, non ut occidat. Sicut & paulo durior seruus, non ut disperat puniri debet, sed ut inuicior submissiorque fiat, & Domini sui imperium magis proprio exequi maturet famulatu. Certe nauis ipsa, si supra modum oneretur, subidet, & fundum maris citius ctinget, quam litus: & si infra modum, ad omnem statum instabili alucae alternaque laterum iactatione dum vacillat, periclitabitur. Et

LIBER. IIII.

265

tur. Et si lasciuienti iumento plus oneris quam ferre praeuallet imponatur, in itinere corruet: sin minus, contra stimulum calcitrabit. Tentandae sunt igitur examinandaeque vires, & aquandum cum viribus pondus, quod ferentem neque grauitate opprimat, neque leuitate licentius insolescere sinat.

LIBER
QVARTVS.

De Corporis castigatione per Ieiunium.

Caput I.

QVARTVM nunc operis huius volumen, Domino adiuvante, inchoabimus: sed ne praecedentem materiam nimis cito reliquisse videamur, adhuc de ipsa corporis castigatione quod restat loqui pergemus. Et primum quidem illam, quae ieiunio constat, explicare aggrediemur: Ut qui volent hac quoque in parte Sanctorum vitam speculari, cibi potusque abstinentia ritè seruata, ad illud tandem spiritale a Deo electum ieiunium, quod est vitiorum derelictio assumptioque virtutum, facilius peruenire possint. Ut scilicet, esurientes & sitientes iustitiam, cum his ipsis, quos sibi proposuerint imitandos, aeternae beatitudinis pabulo saturentur.

QUANTA enim virtutis, quantaque apud Deum aestimatiois ieiunium semper fuerit, & vetus Scriptura indicat, *Exod. 23.* & noua, Moyses in monte xl. dies & totidem noctes nihil gustans, facie ad faciem cum Deo loquitur, & Legem digito eius in tabulis lapideis conscriptam accipit, quibus ob populi culpam contractis, rursum ieiunans, & Domini indignationem placauit, & Legem recuperauit. *Exod. 24.*

HINC in Leuitico praecipitur filiis Israel, ut septimi mensis diem decimam celebrem habentes, ieiunio affligant animas suas usque ad vespertum, pro satisfactione antiqui peccati quod

R 4

164 DE CORPO. CASTI. PER IEIUN.

Dies Expiationis
1. Reg. 19.
Propitiationis
Leuit. 13.

Elias Proph.
3. Reg. 19.
4. Reg. 2.

Samuel Proph.
1. Reg. 7.

Saul rex.
1. Reg. 14.

I. Iaphat rex.
2. Paral. 20.

Achab rex.

quod vitulum adorando commiserat, unde dies Expiationis dicitur: & in memoriam, quia Moysi ieiunio ac precibus exoratus Dominus, veniam illis indulserat, unde idē etiā dies, dies Propitiationis nuncupatur. Ieiunio igitur & Dei vindicta reprimatur, & commissā purgantur.

ELIAS Propheta post subcineritij panis esum & aquę potum, cum dies xl. ieiunus ambulasset, peruenit vsque ad montem Dei Oreb, atq; idem igneo curru sublatus, transuectus est in Paradisum. Si illic satiari cupimus, hic ieiunemus. 3. Reg. 19.

SAMUELIS deprecationes ac simul populi ieiunium respiciens Deus, Philistinorum in Masphath exercitum in ipsos iam irruentem repenti fragore tonitruq; perterruit, & in fugam conuertit. Si sic stat pro ieiuantibus & orantibus Dominus, quis a tentationibus superatur, nisi qui neutrum diligenter exequitur? 1. Reg. 7.

SAUL rex item regis edictum obseruans populus Israel, quo die nihil comedit, ingētes Philistinorum copias, quas paulo ante metu percussus fugerat, fugientes persecutus est a Machmis vsque in Hailon, multisq; interfectus præda potitus est. Inermis erat, & ieiunio se muniens armatos vicit. Quippe neminem ex Israelitis arma tunc habuisse asserit Scriptura, præter Saulem & Ionatham. Non ergo armis, sed ieiunij virtute præualuerunt. Et cum vix decem millium numerum impleverit, aduersariorū autem exercitus essent triginta currum, sex Equitum, reliquū vulgus sicut arena: fauente Domino multitudo cessit paucitati, armatura nuditati, saturitas ieiunio. 1. Reg. 14.

IONATHAN rex etiam Iudæ regem legitimus ieiunium cunctis quibus præerat indixisse, cum Moab & Ammon & Idumæi innumera pene multitudo contra illum venientes, mutuis inter se vulneribus concidere, & qui cibo vacui erant, non tentato pugnae periculo, repleti sunt spolijs inimicorum. 2. Paral. 20.

ACHAB rex scelere quondam quā regno insignior, impietatis suę poenā sacro & ieiunio humiliatus, distulit in po-

LIBER. VIII.

165

in posteros. Illo defuncto, Ochozias filius cecidit per can- 3. Reg. 21.
cellos coenaculi, & mortuus est. Ioram filius à Iehu sagitta 4. Reg. 1.
percussus, periit. Iezabelem vxorem vj de fenestra præci-
pitatam, equorum vngulę contriuerunt, contritam dilace- 4. Reg. 9.
rauerunt frustatim canes, reliqui Lxx. filij in Samaria occisi
sunt. Et qui in Iezrael de domo eius erant, omnes Iehu 4. Reg. 10.
regnate interempti, & omne prorsus genus Achab inter-
necione sublatum. Tantam suorum ruinam, tam miserabile
spectaculum vidisset ipse, (sicuti per Prophetam internu-
natus fuerat Dominus) nisi ieiunasset: ieiunauit, & vsq; ad
tertium regni successorem ea familiarē dilata est clades.

PECCAVERAT Dauid, & peccatum confitens a Na- 1. Reg. 12.
than Propheta audierat: Transiit a te Deus peccatum
tuum, & post hæc tamen infirmata sunt, inquit, in ieiunio
gemma mea. Sed cuius genū infirma ieiunio erant, eius in
Deo spes firma fuit. unde ait: In te, Domine, speravi: non
confundar in æternum. 2. Reg. 12.

DANIEL ieiunanti diuina reuelantur mysteria, & 1. Reg. 12.
dies a sole iustitię illuminatus præfinito hebdomadarum
numero panditur. In lacum leonum missus, per dies sex
nihil comedit, & inter ferocissimas bestias mansit illæsus.
Cumq; esuriret, Abacuc Propheta per Angelum Domini
de Iudæa translatus in Babylonem, apposuit illi pulmentū
quod messoribus coxerat, & refocillatus est. Ieiunus igitur
Daniel sacramenta discit, leonum ferociam domat, pran-
dium diuinitus missum accipit. Deniq; de fouea in quam
proiectus fuerat liberatur. Et qui Deum Israel prædicanti
non crediderat, saluato credidit, mirantes & cōfidentes,
verum timendumque esse Deum Danielis. Dan. 6. 17. 14.

AT vero Prophetes ille de Ierusalē veniens in Bethel, 1. Reg. 12.
cum alterius fraude mendacioque deceptus fregisset ieiunium,
a leone (quod animalis genus ieiunanti Danieli pe-
percerat) suffocatus periit. Qui tamen dum ieiunium ser-
uabat, manum Ieroboam regis, ipsum ferire volentis,
arefecere fecerat, & arefactam cum illum poenituisset, rur-
sum sanitati restituerat. Tanta itaque ieiunantis virtus fuit,
quanta

266 DE CORPO. CASTI. PER IEIUN.

quanta soluentis ieiunium imbecillitas. Nam quem irati regis potentia ledere non potuit, vnius bestie vis interemit. 3. Reg. 13.

Christus.
Matth. 4.

Nunc nostra percuramus. Quadraginta dies ieiunauit Saluator noster, & a diabolo tentatus, ostendit quomodo insidias eius euitare, & virtutem possumus vincere, dum ieiunando vincit. Quamobrem in hoc pugna genere non est nobis viribus corporis opus ad vincendum, sed magis imbecillitas, ne in illo diabolus fomitem inueniat, quæ concupiscētia igne succedat. Hic est enim faber fustilas in igne prunas, & proferens vas in opus suum. Matth. 4.

Isaia. 54.

Idem.
Luc. 9.

Atque idem Dominus noster, cum in morte transformatus totus Diuinitatis suæ luce resplēdisset, Moysen & Eliam iuxta se apparere fecit, quia & ipsi aliquando quadragenarij ieiunij obseruatores extiterant, vt ex hoc nobis insinuaret, eos qui libet ieiunauerint, suo glorioso consortio esse dignos. Luc. 9.

Idem.

Quid est autem quod cum Discipulis orandi rationē tradidisset, continuò ieiunandi documenta ingessit: nisi quia illa demum fortis & efficax est deprecatio, quam cibi comitatur abstinentia? Hoc enim duplici telo validiora inimici machinamēta demoliri ac dirui posse monstrauit, cum de nequissimo spiritu effugando diceret: Hoc genus non eiecit, nisi per orationem & ieiunium.

Matth. 17.

Idem.

Matth. 6.

Nunc autem abstinentiæ bono abutamur ad iactantiam, & virtutem in vitium commutemus, ait: Cum ieiunatis, nolite fieri, sicut hypocritæ, tristes. Et vt potius sub aliquo iocunditatis velo lateat alios corporis nostri maceratio: Tu, inquit, cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, sed Patri tuo qui est in abscondito, & Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Palastinorum ista mollities erat, cum festum agerent, caput vnguētis delibutum, & lotam præferre faciem. Non ista facienda, dum ieiunatur, præcipit Dominus: sed metaphorā vtitur, per quā letari & gaudere iubet, vt hypocritarū simulatæ sanctitatis tristitia arguat. Vis igitur omnia

procurare

LIBER. IIII.

267

procurare, quæ hic mandantur, implere? Hoc quod ieiunas, quod abstinentia, totum Deo, nihil ostentationi oliferas.

Post Dominum Iesum primi inter Christianos Apostoli ieiunio vsi sunt. Ipse enim (vt in Euangelio legimus) cum in Matthæi domo accubisset, quibuldam interrogantibus, quare Discipuli eius, sicut Iohannis & Phariseorum, non ieiunarent, respondit: Nunquid possunt filij nuptiarum, quam diu sponsus cum illis est, ieiunare? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt in illis diebus. Peracta igitur spiritalis connubij celebritate, Passionis ac Resurrectionis tempus aduenit, & sublatus est ab ijs Sponsus. Exinde illius desiderio vehementer solliciti, ieiunare & esuritione se afficere cœpere, nec vnquā ab his abstinentiæ angustijs recesserunt, donec in cœlesti thalamo rursum eidem, quem tam ardentem desiderauerant, feliciter iuncti sunt: Vbi nunc ieiuniorum famem, quam hic huiusmodi sustinuerunt, æterni perpetuique conuiuij refectione compensant.

Apostolicum autem viri Nicolai Mireæ vrbis Episcopum ferunt infantulam adhuc in equabulis vagientem, & fasciarum inuolucris colligatam, cum nutricis habebus admoueretur, quarta & sexta quaque feria non nisi semel sugere lac voluisse. Mira profecto res, nondum ad duas papasq; peruenierat, hoc est, potus cibiq; vsu, & iam ieiunia obseruabat. Sed si adulti sanctitudinem considerauerimus, non erit mirum quod talis ac tanti hominis etiam infantia mirabilis fuerit. Ioan. Diacon. Sur. Tom. 6.

Idem miraculum vel portentum potius de Sisinnio Sisinnius Thauriensis Episcopo refertur. Scilicet ipsum quoque cum editus lacte genitricis suæ aleretur, quarta & sexta feria tantummodo semel tenelluli oris labella habebus admouere consueuisse. Cum autem & hunc multa animi sanctitate præstitisse manifestum sit, cum non speremus, eum sanctum ac beatum euasurum, quisquis vel integræ iam ætatis vitam ab hac ieiuniorum obseruatione auspici-

bus. Sur. Tom. 3.

Eos.

268 DE CORPO CASTI, PER IEIUN.

E O S D E M quartæ & sextæ feriæ dies Maiorus Sargien-
sis Episcopus, ita ieiunio suo consecrauit, ut illis prorsus
nihil degustaret. Alijs vero diebus pane hordeaceo victi-
tabat. Vis nosse quantum illi sic ieiunasse profuerit? Vir-
ginitatem perpetuò seruauit.

Edmundus Ar-
chiepiscopus.

E A D M Y N D V S Cantuariensis Archiepiscopus, ipse
quoq; Virginitatis coronam adeptus est: lasciuiam carnis
domans ieiunijs, feriæ sexta sicco pane tantum & aqua fri-
gida semper est usus. Nunquam illi curæ fuit, ut pasceret
corpus, sed ut sustentaret. Propter quid cibauit illum
Dominus pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salu-
tatis potauit illum. Fuit enim Doctor egregius, disciplinis
diuinis apprime eruditus, multis præterea miraculis cla-
rus. Osbertus & alij. Sur. Tom. 6.

Bonifacius Ar-
chiepiscopus.

B O N I F A C I O Martyri Misia Archiepiscopo, quoti-
diana ieiunia pro delicijs erant, atque ut ad inediam per
biduum quatuoriduumque protelaret, Dominicis tantum
diebus quintisque ferijs cibum capiens. Cum tamen do-
cendo gentiles, per Misiam iter faceret, vigæ ac frigoris aspe-
ritate fatigatus, ita temperauit ieiunium, ut quotidie dimi-
dio panis & aquæ poculo vires reficeret. Et quoniã neque
equo vehi voluit, sed pedes ire, detractis etiã calceamentis
(ut alibi diximus) magis mirandum existimò, tanto labori
talem ac tam modicam coenulam sufficere potuisse, quàm
quòd sine illo tot dierum quòd dictum est, inedia tolerarit.
Tali vitæ tenore cucurrit ad Martyrium. Et alij quidè Mar-
tyres vnã martyrij coronam receperunt: hic duas, ieiunij
martyrium sanguinis martyrio copulando.

Ivo Presbyter.

I V O N E M Presbyterum & ipsum sollicitum in primis
abstinentiæ cultorem, omnia ab Ecclesia indicta ieiunia
sola panis & aquæ refectiōe obseruare solitum legimus,
ut plus aliquid faceret quàm quòd præceptum fuerat, &
alimenti tenuitas obedientiæ cumulus esset: aliàs etiã
abstemium fuisse, & nunquam vel modico vino usum.
Sur. Tom. 3.

Anton. Abbat.

D E Antonio quoque Egyptio Abbate memoriæ pro-
ditum

LIBER. IIII.

ditum est, quòd semel in die hora vespertina panem cum
sale comederit, & aquam frigidam biberit: & cum perse-
uerantiùs ieiunaret, nunc bidui, nunc tridui inediam passus
sit. Tum quòd eam rem illi inuidens diabolus, aliquando
sumpta monachi forma apparuit, cibos porrexit, & ut ali-
quid sumeret, nec se fame confici permetteret, exhortatus
sit, quòd tandem deprehensa fraude Antonius Crucis signo
se munierit, & ille euauerit. Ex quibus facillè apparet,
quàm magno emolumento nobis ieiunium sit, cum tantæ
molestiæ diabolo sit: & ieiunantes tentari posse, superari
non posse. Athanasius in vit. Anton.

S A M S O N I S quoque Dolensis Archiepiscopi ieiunia
fuere, modò biduo, modò triduo transacto, modò post
hebdomadam cibum sumere: Toto verò Quadragesimæ
tempore, his aut ad sumum ter, parcissimo victu lassum &
effectum viribus corpus rectare. Baldiri. scripsit eius vitã.

S E V E R V S Abbas natione Syrus, Dominico quoque
die manẽ sacram Communionem, vespere panem vnicum
sumebat: altero cibo animam alens, altero corpus susten-
tans. Reliquis autem diebus cibo pariter ac potu vacuus
perdurabat.

H O C idem & à Mederico Abbate apud Hedum Gal-
liæ urbem obseruatum, legimus.

E L P I D I V S etiam Abbas genere Cappadox, eam
desertum quoddam incoleret, & squalentis antri angulo
carcere se occlusisset, tantum bis in hebdomada, id est,
Dominicis, & quartæ Feriæ diebus vesca solitus dicitur.
Pallad. Laus. Hist. 106.

M Y T I V M item Abbatem in solitudine singulis Do-
minicis, singulo pane diuinitus sibi allato nutritum acce-
pimus, alijs verò diebus absque cibo ieiunium permansisse.
In vitis PP.

I L L O S quatuor, quos Paphnutius Abbas in remotissi-
ma Egypti Eremita commorantes reperit, Iohannem, An-
dreã, Thaddæum & Philippum, hebdomadarum con-
tinuata ieiunia Dominicis diebus soluere solitos ferunt:
Angelo

Samson Ar-
chiepiscopus.

Seuerus Abb.

Medericus
Abbas.

Elpidius Abb.

Mytius Abb.

Quatuor
Eremitæ.

Angelo tunc iuxta eorum numerum panes deferente, & in aduētū Pafnutij quintū panem additū fuisse dicūt. Nec sanē mirū videri debet, quod quidā sanctissimi homines in solitudine de coelo receperint alimenta, cum etiā prauaricator populus Manna in deserto nutritus sit. *In vii. PP.*

Stephanus
Presbyter.

II. LV. ego maiore admiratione dignum reor, quod de Stephano Presbytero Constantinopolitano traditum est, quod scilicet nondum editus ieiunia colere coeperit. Nam (vt aiunt) mater eo grauida, non vinum, non carnē, non lacticia gustare poterat: & si gustasset, prae nausea euomebat. Post hęc ipse iam natus, cum uberibus applicaretur, sugere matrem nisi ieiunantē nolebat. Tali ostēto significatum est, quantā ille abstinentiæ obseruator mox futurus esset. Vbi enim cum ætate creuit virtus, in Tēplo beati Petri Apostoli clausuram subiens, herbas cum sale coctas absque alio condimento semper vespēri comēdebat. Deinde Presbyter factus, pristino victui salem ademit, & ne hoc quidem tam fatuo cibo quotidie vti voluit, sed aut semel, aut bis tantū in hebdomada eum sumere, aut ad Dominicū vsque diem in ediam proferre. Postremū cum in solitudinem secessisset, herbis crudis pascebatur, à cocto abstinebat, & monachum professus, cum à seniore iubere modico vino vti propter stomachum, vnicam vini guttulam in vtreum aquæ plenum instillare coepit, vt & obediret, & aquam tamen nihilo penē quā antē sapidiorem biberet. Pauculas etiam sicut festinis contaxat diebus in cibo habuit, neque hoc quidem sua sponte, sed obedientiæ iure. Hic igitur iam ab initio in parentis viscēribus à Deo electus, prædestinatus & sanctificatus, quā magna res esset ieiunium ostendit, cum ipsam matrem ad id compellendo, tūc semet vsque in finem eo incredibiliter macerando, id est, à duodevigesimo vsque ad septuagesimum tertium ætatis suæ annum, tunc demum pascuis coelestibus satiatus est, tantū quidem vberius, quanto hic vixerat abstinentius. *Ni. eph. 16.22 rerum Rom.*

Liberali.

SANCTO Liberali, cuius ossa Tarsus postea honorantur,

rantur, vitæ merito de coelo concessum fuit, (omne enim donum perfectum desursum est) vt Dominico quoque die *Iacob. 1.* percepta spiritali alimonia Corporis & Sanguinis Christi sine vilo alio cibo reliquum tempus perduraret. Itaque quod ad animæ salutem sumptū erat, illius virtute etiam caro sustentabatur.

IOHANNES quoque Abbas in Thebaidis Eremito, *Iohannes Abb.* quem sub rupe quadā manentem toto triennio nunquam sedisse diximus, ipsam sacrosanctam Communionem Dominicis diebus à Sacerdote sibi delatam sumens, nihil aliud gustabat: hoc illi & Sacramentum, & victus fuit. *Pallad. Laus. Hist. 61.*

APELLES item Ægyptius faber ferrarius, vt Christo *Apelles Mo-* seruiret, eremū penetrans, quemadmodū ferrum malleis, *habus.* ita semet eudere coepit ieiunijs, atque à Deo omni morum sanctitudine limatus & expolitus euasit: vt etiā ipse nihil vnquam degustaret, præterquam Dominicis diebus panem illum qui de coelo descendit, quem qui dignè manducauerit, non esuriet in æternum. *In viii. PP.*

EPISEIYM Anachoretam annos quadraginta, quos *Epseius Mo-* in Scythionica eremo peregit, Sol non vidit manducan- *habus.* tem. Nunquam enim ante vespērum quicquam gustauit. *In viii. PP.*

DIVVS Hieronymus testatur etiam, Hilarionem Ab- *Hilarion.* batem nunquam ante Solis occasum, nec fclis diebus, nec *Abbas.* in grauissima valetudine soluisse ieiunium, cum tamen duro admodum parissimoque victu vsum dicat, herbarum syluestrium, hordeaceique panis, & non coctæ, sed aqua frigida maceratæ lentis, ita vt ei aliquando caligarent oculi, corpus scabredine rigeret, & tunc oleum pro remedio in cibatu addidisse. Denique à sexagesimo tertio, vsque ad octogesimum ætatis suæ annum, cum pane quoque abstineret, sorbitiunculis ex farina & holere comminuto sustentatum fuisse, donec reddito spiritu conuiuij celestis perpetua & ineffabili dulcedine, quam semper appetierat, satiari coepit. *Hieron. in vita eius. c. 3.*

De se

Hieronymus
Presbyter.

272 DE CORPO. CASTI. PER. IEIUN.

De se quoque ipse Hieronymus ad Eustochium Virginem scribens, loquitur ac dicit: Repugnantem spiritui carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Non tacuit quod olim in Eremitio secretius egerat, ut illam quam docebat suo exemplo magis moueret: & tamen confitetur, cogitationum in corde lasciuientium illecebris, vix interdum se resistere potuisse. Pallebant, inquit, ora ieiunij, & mens desiderij astuabat in frigido corpore, & ante hominem suum iam carne premortua, sola libidinum incendia bulliebant. Et ipsi nos tutos putabimus, si diem vnum aut alterum in hebdomada ieiunauerimus? Nescio an etiam ieiunium dici debeat, quod consequentis diei obruit repletio, cuius tamen succedens exuperat saturitas. *Ad Eustoch. circa finem.*

Sylvanus Abb.

SYLVANVS Abbas in deserto Scythi ieiunij die vna cum Zacharia discipulo iter faciens, ad quoddam Monasterium diuertit, & humaniter acceptus manducauit. Cum autem discessissent, discipulum in via reprehendit, quod eo potu ieiunium ante tempus soluisset. Et cum ille tunc se ambos iam soluisse ieiunium diceret, cum in Monasterio comedissent: Minimè, inquit, nam illud non ieiunij solutio, sed charitatis communicatio fuit. Itaque existimauit, absque ieiunij detrimento posse aliquid prægustari in sodalino exteriorum. i. cum aut ipse alios hospitio suscipere, aut ab alijs suscipi. Quem morem apud Aegypti Monachos celebrem fuisse, autor est Cassianus: Ita tamen, ut illam prægustationem districtiore postea ieiunio compensarent, vique adeo neque charitatem dimittere, neque abstinentiæ quicquam derogare volebant. *In vitiis PP.*

Cassian. lib. 5.
cap. 20.

Odilo Abb.

ODILO Cluniacensis Abbas Quadragesimale ieiunium sollicitius obseruans, cum panem cinere aspersum comedisset, aquam potui poposcit: qua accepta, & statim in vinum mutata, ministrum increpuit, quod vinum pro aqua sibi attulisset. Illoque admirante, & rursus de fonte hauriam afferente, idem securum est miraculum. Vbi tandem agnouit Dei voluntatem, timuit recusare quod ab ipso

offe-

LIBER. II. III.

273

offerebatur, & asperiore cibum molliore poculo temperauit. *Petr. Damian. Sur. Tom. 1.*

GREGORIUS Pontifex ingenio ac sanctitate æquè clarus, dum adhuc monasticam vitam ageret, aduersa implicitus valetudine, ieiunium Quadragesimale seruare non poterat. Adueniente verò Sabbati sancti die, flens Eleutherium Abbatem rogauit, ut precibus à Domino tantillum sibi virium impetraret, quod satis esset ad eam saltem tam celebrem diem ieiunio excolendam. Quo orante tantum concepit vigoris, ut etiam in alterum diem inediam facile producere posset, si voluisset. Sic quidem ipsemet in tertio Dialogi sui libro testatum reliquit. Quo exemplo aperte admonemur, ut si qua res ad seruandum ieiunium nobis impedimento fuerit, non negligamus, imò ut ab ea expediatur, votis precationibusq. Dñm sollicitemus. Petenti dabitur, & pulsanti aperietur. *In vitiis Greg. lib. 1. cap. 8.*

NON solumin, si quem fortè viros imitari piger, famine, minarum proponamus exempla. Anna Elcanæ vxor, non Anna Elcanæ, capit cibum, sed luget & orat, & sterilitatem ab æmulo, Reg. 1. exprobratam Domino miserante fecunditate compescit, meroreque in gaudium verfo, concinit, dicens: Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Ibidem 2. Deo meo. Vinum & quod inebriare potest nunquā bibit, & bibentibus vinum hilarior efficitur, dum prolis generositate lætatur. *1. Reg. 1. & 2.*

SARA Raguelis filia septem iam maritis, antequam ab eis tangeretur, viduata, octauum Tobiam triduo ieiunio seruauit incolumem. Cumque coniugum suorum interfectrix diceretur, omni penitus probro, dum ieiunasset & orasset, meruit liberari. Ipse denique Asmodeus daemon, qui ipsos septem viros interemerat, vnius mulieris victus ieiunio religatur in deserto, amittitque nocendi facultatē, qui habuerat occidendi. *In libro Tobie.*

IEIUNABAT Iudith omnibus diebus vitæ suæ, & Iudith vidua. Assyriorum exercitu fit fortior. Ozoias Bethulæ princeps & qui cū illo erant, iam se suaq. dedere hosti decreuerant, quem

S

174 DE CORPO. CASTI. PER. IEIUN.

quem illa interemit. Itaque quos anima a seruitutis iugo defendere non valebant, vnius foeminae ieiunio & orationibus munita virtus liberauit. *In lib. Iudith.*

anna phanuelis filia.

ANNA Phanuelis filia quotidianis ieiunijs & obsecrationibus ad prophetandi culmen peruenit, Puerum Iesum, quem Simeon Sacerdos in vlnas acceperat, ipsa superueniens adorat, & Redemptorē Israel cōstitetur Spiritu sancto plena: quia cibo vacua, abstinendo & orādo intellexit, quod Scribae & Pharisei legēdo nō perceperūt. *Luc. 2.*

Asella Virgo.

ASELLAM Virginem Hieronymus laudibus effert: Ieiunium, inquit, pro ludo habuit, inedia pro refectione, & cum eam non vescendi desiderium, sed humana conditio ad cibum traheret, pane, & sale, & aqua frigida contentabatur magis esuriem, quam relinguebat. *Hieron. Epist. de laudib. Asellae.*

Paula vidua.

IDEM Paulae vita iam defunctae virtutes enarrans: Tante, inquit, continentiae fuit, ut propē mensuram excederet, & debilitatem corporis nimis ieiunijs ac labore contraheret. Exceptis diebus festiuis, vix vquam alias oleū in cibo cepit, ut ex hoc vno aslimeretur, quid de vino, & liquamine, & piscibus, & melle, & ouis, & reliquis quae gustu suauia sunt iudicavit, in quibus sumendis quidam se abstinentissimos putant, & si ijs ventrem ingurgitauerint, tutam pudicitiam suspicantur. Post multa, tandē ait: Nulla iuuenum puellarum sano & vegeto corpore tantae se dederat continētia, quantae ipsa fracto & senili, debilitato corpore. Postremō dicit, quod cum febre laboraret, nec medicorum consilio, nec Epiphanijs Episcopi suasionibus compelli potuerit, ut vinum biberet. Et ipso Epiphanius ab ea exiens, tantū se profecisse dixerit, ut e contrario sibi iam leni aquam bibere penē persuasum esset. Quod si haec & languore & aetate confecta foemina, vinum, in quo est luxuria, vique adeo gustare timuit: quomodo non magis timere debeant, quae & sanae sunt, & iuuenilis aetatis feruore, etiam cum multum ieiunauerint, incalescunt. *Hieron. de Epitaph. Paulae.*

Et in

LIBER. IIII.

175

Et in illo Thebaidis Monasterio, in quo Euphrasia *Euphrasia* Virgo omnium spiritalium vnguentorum odore fragra- *Virgo.* tur, quotidiana seruabantur ieiunia, & non carnem, non lactinia, non vinum, non oleum, non denique dulcium genera fructuum gustare fas erat. Euphrasia verō biduo triduoque & tota interdum hebdomada in ediam protrahabat, vacuum cibo ventrem gerens, ut animam repletet virtutibus. *In vit. PP.*

MARIA Aegyptiaca, quae meretricium quæstum in *Maria Aegyptiaca.* quæstum vertit Paradisi, in solitudinem secedens, tres tantum panes pro viatico secum tulerat. Et quoniam ibidem Deo seruans plus minus xl. vixit annos, nec vquam interim hominem vidit, præter (anno illo quo ad Dominum migratura erat) Zozimam Abbatē, apparet eam hoc toto ferē tēpore sine panis esu perdurasse. Et si quicquā edidit, more feræ syluestrium herbarum pastu fuisse sustentatam. Quicquid culpæ olim per ingluuiē cōtraxerat, tali ieiunio purgauit, & quæ diu versata fuerat in prostibulo, post eremi angustias incolae efficitur regni cœlorum. *In vit. PP.*

DE Felicula Virgine & Martyre traditum est, carcere *Felicula Virgo.* inclusam dies septem nihil gustasse, & iterum in templum Deæ Vestæ sub custodia translata, alios septem dies pari inedia peregisse. Hac igitur abstinentiae virtute roborata, constanti & imperterrito animo martyrij pertulit supplicium, nihil horrescens tyranni sauitiam, sed mori cupiens & esse cum Christo. *In gestis Marcelli. Sup. Tom. 3. fol. 177.*

MARIA Decegnies, cuius ortu Niuelle Leodienfis *Maria Decegnies.* Episcopi viculus nobilitatus est, a festo Exaltationis Crucis usque ad Pascha ieiuniū cum sola panis & aquæ refectione per annos tres obseruauit. Eandē ferūt aliquando quinque & triginta dies absque cibo perseverasse, diuinis fruētē colloquijs. Tres itē & quinquaginta dies ante obitū suū nihil aliud gustasse, præter vitale viaticum Carnis & Sanguinis Christi. Hinc defunctae animā ab Angelis in coelum ferri visam, ut quæ a terrenis alimentis identidē abstinuerat, cœlesti pabulo repletur in aeternū. *Iac. Fug. Sur. To. 3.*

S 2

CACI-

276 DE CORPO. CASTI. PER. IEIUN.

Cecilia.

Ieiunia moderata.

Cauenda gula-
fitas.

Genes. 3.

Genes. 9.

Genes. 19.

Genes. 27.

Numer. 11.

1. Reg. 4.

Ezech. 16.

Luc. 21.

Luc. 6.

Ieiunandum
à vitijs.

Rom. 14.

CACILIA Virgo & Martyr, biduanis & triduanis ieiunijs meruit Virginitatis suæ Angelum habere custodē, & palmam obtinere Martyrij. *Ado in Martyrolog.*

CATERVM non omnibus data est eadem abstinentiæ mensura, idemque modus. Alius dies multos in eam pati potest, alius ne vnum quidem. Alij ad sedandam famem dimidium panis sat est, alij integer parum est. Tantum ergo sibi quisque ieiuniorum imponat, quantum ferre præualeat; tantum comedat, quantum ad regendos corporis sensus sufficiat, non ad extinguendos, quodque ad continuanda ieiunia congruere visum fuerit, non ut duorum aut trium dierum nimia abstinentia, subsequentiū repletionē indigeat, & probro locus sit, dicentium: Hic homo cepit edificare, & non potuit consummare. Turrim igitur ieiunij constructurus, cōputet sumptus atque ita moderetur ut futuro operi ad culmen usque educēdo suppetere possint.

Si d. cauendum est, ne dum abstinentiæ immo destitiam fugimus, in vitium incidamus gulositatis. Quo subuersi Adam & Eva mandatum Dei contempserunt, & de Paradiso eiecti sunt. Noë pudenda nudauit, Loth incestum commisit, Esau Primogenituræ ius vendidit, Populus Israeliticus in deserto perijt, Heli sacerdotis filij hostili gladio cæsi sunt, Sodomæ quoque euersio (ut ait Scriptura) superbia & saturitas panis fuit. Ideo Dominus in euangelio: Attendite, inquit, vobis, ne forte grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius vitæ, & superueniat in vos repentina dies illa. Et, Vae vobis qui saturati estis, quia esurietis. Moderitate igitur opus est, ut nec nimium, nec parum, vobis abstineamus. Alterum seipsum incaute perdere est: alterum ventri, non Deo, seruire est.

OMNI præterea ope & totis viribus enitendum, ut semper à vitijs, magis quàm à cibo, ieiuni inueniamur. Alioquin nec à cibo ieiunalle proderit, si inter ieiunandum peccato locus erit. Non est (inquit Apostolus) regnum Dei esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudiū in Spiritu sancto. Pietatis igitur & iustitiæ cura, curam superet ieiunandi.

Hoc

LIBER. IIII.

277

Hoc est enim ieiunium quod elegit Dominus, & propter quod per Isaiam ait: Sustollam te super altitudines terræ, *Isaia. 58.* & cibabo te hereditate Iacob patris tui.

Ad hæc ne quid simulate, ne quid iactanter fiat: Nolite ieiunare, inquit, sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vestester. Tales quippe Phariseum imitantur, qui ait: Non sum sicut ceteri homines: ieiuno bis in sabato. Sed dum insipienter gloriatur, Publicanus quem despecterat, factus est deterior. Hos & per Zachariam arguit Dominus, dicens: Cum ieiunaretis & plangeretis, nunquid ieiunium ieiunastis mihi? Non enim Deo & iustitiæ, sed vanitati ieiunant, qui ieiunando hominum rumusculos & inanes gloriolas aucupantur, & dici, quàm esse sancti, malunt. Qui sæpe quidem ut se efficerant, alijs detrahunt, nec Apostolum audiunt dicentem: Qui non manducat, *Romani. 14.* manducantem non iudicet. Tu quis es, inquit, qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim Deus statuere illum.

SINT igitur examinata, sobria, pura, simplicia, humilia ieiunia: non immoderata, non lauta, non animi vitio polluta, non ficta, non suæ laudis cupida, alienæ inuida, & liuoris magis, quàm abstinentiæ pallore infecta.

De cibi potusque vilitate ac parsimonia.

Cap. II.

QUANTA autem ij qui Deo, non mundo seruiebant, cibi ac potus vilitate, parsimoniaque vsi sint, & iam ieiunia eorum explicando diximus, & nunc priuatim plenius dicemus: Ut victum illorum contemplantes, dapiles helluonum cœnas, & immoderatas vini potationes corpori æquæ atque animo noxiæ, facilius contemnamus.

IAM primi illi humani generis parietes Adam & Eva, *Adami et Eue,* quandiu in paradiso fuere, arborum fructibus aliti sunt. *Her. li. 1. aduers. Iovin.* Eiecti quoque, non nisi pomis, olere, frugibus vescerentur, & aqua frigide potu. Carniū verò & vini vsus ad Diluuij *Ambr. epist. 23.*

S 3

vsque

DE CIBI POT. VILITA. AC PAR.
vsque tempora dilatus est, id est, post duo millia & ducentos quadraginta duos annos quam mundus conditus. Et si tot seculis harum rerum vsu carere potuit humanum genus: profecto si cui nunc earundem abstinencia nimis difficilis videatur, gula, non rationi fauet. *Genes. 1. &c.*

Nez.
Genes. 9. POST hac igitur Noë primus vineam plantauit, vinum bibit, & inebriatus, de ceteris verendis iacuit indecore, ita ut spectantibus ludibrio esset. *Genes. 9.*

populus Israel
Psalms. 77. ISRAELITICVS populus in deserto per annos xl. Manna alitur & aqua potatur. Carnium aviditas atq; efus illis exitio fuit. Unde in Psalmo dicitur: Adhuc escæ eorū erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorū, & electos Israel impedivit. Vbi autem sepulti sunt, sepulchra egeupiscencie appellata, ut posteros locus ipse admoneret, non concupiscere illud, ob quod alij morte multati sunt. *Genes. 16. Num. 11.*

Eliseus.
Christus.
Iohan. 6. VIGINTI panibus hordeaceis centū homines pavit. Eliseus: quinque panibus hordeaceis, turbam quinq; millium Dominus satiauit. Vtrunque miraculū, sicuti cætera omnia, soli Deo tribuendum. Sed quod ad propositum nostrum pertinet, attendamus, hordeacei panis elum, nec in veteri, nec in nouo Instrumento fuisse despectū. Pudeat nos, id panis genus respicere, quo Propheta & Apollolus, & cum Apostolis Dominus vsi sunt. *4. Reg. 4.*

Aaron Sacer-
dos.
Leu. 1. 10. AD Aaron reliquosque Sacerdotales Ordinis viros, in Leuitico præcipitur: Vinum & omne quod inebriare potest non bibetis tu & filij tui, quando intrabitis in Tabernaculū testimonij, ne moriamini: & ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum & prophanum, inter pollutum & mundum, doceatisq; filios Israel omnia legitima mea, quæ locutus sum ad eos per manum Moysi. Vide igitur quod ipsa vini potatio & rerum cognitione animum se-uocat, & in mortis periculum ducit. *Leu. 10.*

ITEM in lezechiele, quinto & quadagesimo capite, reperitur his verbis: Te vinū non bibet omnis Sacerdos, quando ingressurus est atriū interius. Præcipue ergo sobrios

esse oportet Ecclesie Altarisque ministros, quorum vita documentum aliorum est.

ET in libro Numeri Nazareis & sanctificatis Domino Nazareis præceptum est, vt à vino & ab omni quod inebriare potest abstineant, nec quicquā quod ab vna expressum est bibant, vuas præterea neque recentes, neque siccas gustet cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrati fuerint. Quod si illa perfectio eos etiam decuit, qui ad tempus se Dei seruitio dedicabant: quanto magis nostris conuenit, qui perpetuam seruitutem vouent? Et illis quidem matrimonij ius erat, nostris vero maxime castitatem profitentur. Quid autem tam castitati contrarium, quam vinum, in quo est luxuria? *Num. 6.*

SALOMON sapientia plenus, sapientiorem se fore putauit, si abstemius viueret. Cogitauit, inquit, in corde meo abstrahere à vino: carnem meam, vt animum meum transferrem ad sapientiam, deuitaremque stulticiā, donec viderem quid esset vtile filiis hominum. Impedit ergo sapientiam, & nutrit stulticiam, nec quid in vita vtile sit satis peruidere finit quantuluscunq; fortasse vini haustus. Nam si etiam modicus non noceret, haud ita penitus ab eo se abstrahere Salomon cogitasset. *Ecc. 2.*

RECHABITA etiam patris præceptis obsequentes Rechabites, scyphos & calices vino plenos, cum sibi propinarentur, respuerunt. Et non bibemus vinū, inquiunt, quia Ionadab filius Rechab, pater noster, præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos & filij vestri vsque in sempiternum. Quamobrem merentur à Domino audire: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus. *Ierem. 35.*

TOTA in comedendo laudatur continentia, quod in Ninive vrbe captiuus, & iugo seruitutis pressus, nunquam vt gentium escis iniquaretur, animum induxit: nuquā eorum spreto atq; despecto, semper legitima Dei sui seruauit. *Tab. 1.*

DANIEL, Ananias, Misael, Azarias, & ipsi Babylone captiui,

captiui, contempta regis mensa, legumina comedunt, & aquam bibunt, & eis qui Regijs epulis enutriti erant, apparent rubicundiores, obefioresque. Atque his ipsis qui legumina carnibus, & aquam uino prætulerunt, à Deo datam scientiam legimus & disciplinam in omni libro & sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum. Denique omne verbum sapientie & intellectus, quos sciuitatus est ab eis rex, inuenit in eis decuplum super cunctos Ariolos & Magos, qui erant in vniuerso regno eius. Certè neque legumina amara sunt, neque aqua acerba: & si essent, nonne tanta mercede præoptanda ac præsumenda fuissent? *Daniel. 1.*

Daniel. 10.

ALIUS Daniel ipse: Panem, inquit, desiderabile non comedi, & caro & vinum non introierunt in os meum. Sed hic interim visiones videt, cum Angelo loquitur, futura discit: Intantum Deo placent, qui talibus abstinēt. *Dan. 10.*

Christus.

NON nos mouere debet, quod Saluator noster ad epulas ierit nuptiarum, & conuiuijs interfuerit Publicanorum, & vorator, & potator vini, & peccatorum amicus à Phariseis appellatus sit. Non ut se pasceret hoc egit, sed ut alijs prodesset. Medicus ad curandos agrotos accessit, non ad inuitatores conuiuia. Quippe qui, ut modestiam victus doceret, quadraginta diebus nihil gustauit. Esurientes & sitientes beatos dixit, à muliere Samaritana potum aquæ petijt, Discipulis ut manducaret hortantibus: Cibus meus est respondit, ut faciam voluntatem Patris. Quod autem Corpus suum & Sanguinem sub specie panis & vini suspendum obtulit, Sacramentum id cibi spiritalis est, quo animus pascitur, non corpus. Nam post Resurrectionem quoque ut veritatem resuscitati corporis approbaret, cum Discipulis comedit, non carnem tamen, nec quicquid aliud præter panem, piscem, fauim. *Luc. 24.*

Iohannes Bap.

EIVS præcursor Iohannes Baptista Spiritu sancto repletus ante, quam natus, locustis in deserto & syluestri melle pascitur, ob quam victus austeritatem à Phariseis demonium habere dicitur: à Domino neque comedens, neque

neque bibens appellatur, non quod nihil omnino sumeret, sed quod ijs duntaxat sustentaretur, quæ alij ut insipida vilique despiciant. *Matth. 3. & 11.*

APOSTOLI ipsi spicas segetum manibus confricant, *Apostoli.* & hoc tam simplici cibo esuriis quo modo possunt leuant. Cumque numero duodecim essent, nihil aliud quam quinque panes hordeaceos, duosque pisces habuerunt in deserto, quando Dominus turbam quinque millium pavit. Iterum nihil omnino præterquam septem panes & pauculos pisciculos, quando quatuor millia virorum satiata sunt. Rursum transirentes obliti sunt panes secum ferre, usque adeo cibariis curam non habebant, dum eius quem relictis omnibus secuti fuerant, dulcedine satiantur, & tamē quod non ieiunarent, adhuc excusabantur, quia Sponsus cum eis erat. Quamto ergo continentius atque tenuius eos viduasse censuimus, postquam ablato Sponso, hoc est, crucifixo Domino, nuptiarum gaudium verum est in persecutionis luctum, & iam terrena omnia minus placere cœperunt desiderantibus ecclesiis?

IACOBUS frater Domini appellatus cognomento *Iacobus Apost.* Iustus, vinum & ficeram non bibit, carnem nullā comedit, reliquæ vitæ sanctitate sic excelluit, ut multi suspicati sint, propter necem eius Ierosolymā fuisse subuersam. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 2. c. 23.*

PETRUS quoque Apostolorum Principi post Ascensionem Domini, panis cum oliui, raro cum olusculis cibus fuit, ut moderati victus exemplum foret ijs quibus abstinētiæ præcepta dabat: iam piscator hominum factus, qui fuerat piscium. *Petrus Apost.*

PAULUS Apostolus ad Romanos scribens: Bonum *Paulus Apost.* est, inquit, non manducare carnem, & non bibere vinum. *Rom. 14.* Et ad Corinthios: Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum. Et ad Timotheum: Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino vtere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. Cui propter aduersam valetudinem modico vino uti præcipit, *1. Cor. 8. 1. Tim. 5.*
S 5 cum,

28: DE CIBI POT. VILITA. AC PAR.

enim, dum sanus esset, aqua vsum ostendit. Sic etiam male affecto modicitatem, non copiam imperat, quod scilicet ad digerendam stomachi cruditatem satis sit, non quo etiam sopita genitalium voluptas excitari possit, ne corporis remedium vertatur in animæ perniciem.

Fulgentius
Episcopus.

Hic sane Fulgētiū Ruspensis Episcopus, ne morbo quidem affectus, carnis alimento, vel vini poculo uti voluit, veritus ne infirmitati blandiens, semel intermissum vitæ rigorem sanus postea repetere noller, superatus gulæ voluptate. *Sur. Tom. 1.*

Honoratus
Abbas.

Honoratus Fundensis Monasterij Abbas (ut Gregorius refert) puerulus adhuc, à parētibus inuitatus, cum à carnibus abstinere, deridiculi gratia interrogatur, an piscari in montibus vellet, qui tam procul à mari & fluminibus constitutus, piscibus, nō carne vesci optaret. Cumq; ipse taceret, ecce is qui ad aquam hauriendam perrexerat, piscem de puteo situla sublatum attulit. Quo miraculo effectum est, ut omnes conuiuam, cuius continentiam imitarentur, venerari inciperent. *Greg. Dial. lib. 1. c. 1.*

Antonius,
Serapion,
Ethimus,
Stephanus
Abbas.

Antonius in Aegypto, Serapionem in Arsenoite regione, Ethimum in quadā Hybernæ sylua, Stephanum Abbatem in monte Moreto, pane tantum & aqua sustentatos fuisse, legimus: sed Antonium cum iam infirmior ætas pristina austeritati par esse nō posset, oluscula & arborum fructus cum pane comedisse. *Pallad. Hist. 51.*

Elias Eremita

Elias Eremita in sinibus Antinoi, quæ est Metropolis Thebaidis, iam ætate decrepito, exiguus panis & paucissima oliuæ cibus erat: robustioribus vero annis interdum hebdomadarum inedia tolerauit.

Paschasius
Abbas.

Paschasius Aegyptio Abbat panis tantum & aqua victus erat, vtrumque appēdere solitus, ne edendi auiditas plus hauriret, quàm quod sustentando corpori sufficere posset. Antehac vero dum solitarius viueret, crudæ herbe illi cibum fonteporum suppoditabant. *In viis PP.*

Hos Abbas.

Hos etiam Abbas quā diu solus linem incoluit, herbis, radicibus, aqua, sustentatus est, pane abstinentior, nec mo-

LIBER. VIII.

283

nec monasterio præpositus, communi cum alijs cibo uti cœpit, ut ipsos lucrificeret, & quadā vitæ æqualitate contineret. *In viis PP.*

Apollonius Abbas panem, olus, herbas edere solebat, sed ita sanè, ut ea vel sale condiret, vel aceto maceraret, coctum gullauit nihil. *In viis PP.*

Apollonius
Abbas.

Theonem quoq; Monachū cruda comēsse accepimus, nec in vescendo ignis opera vnquam vsum. *Ibid.*

Theon Monachus.

Honophrius item Abbas, cum sede incerta per solitudinem vagaretur, diu herbis tantum & fructibus sustentatus dicitur: demum pane & aqua nutritus, Angelo homini ministrante. *Ibid.*

Honophrius
Abbas.

Palamon Monachus in Thebaidis deserto habitans, Palamon & celebri Paschæ die Pacomium contubernale suū rogauit, ut solito largius obsonaret. Coxit ille olus, oleoq; & sale condidit. Sed posita mensa, Palamon suspensus parumper stetit, ingemuit, lachrymas effudit, & Dominus meus, inquit, crucifixus, felle & aceto potatus est, & ego oleum addam? Auertentem se ac lugentem, Pacomius hortabatur ut sumeret, & illam olei lautitiā, non tam sibi, quàm Felli solennitati concederet. tantum profecit, ut nec ipse aliud gullaret quàm quod consueuerant, panē scilicet cum sale, aquamq; frigidam. Sic resecti, Deo gratias egere, hoc tantum festo tribuentes, quod escas tunc sapidiore parauerint quàm comederint: adeo oleū in cibo sumere, luxuria deputabant. *In vita Pacom. c. 7. in viis PP.*

Amandus Turoni ad Beati Martini sepulchrum xv. annos mansit, & hoc toto tēpore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit. Postea Traiectensis Episcopus factus, miraculis illustratus est. Heraclio in Oriente imperante. *Sur. Tom. 1.*

Amandus Episcopus.

Germanus etiam Alriodorenensis Episcopus tenuissimo victu contentus, vino abstinuit. In solennibus tamen Fests ita aqua diluto vtens, ut vinum nō saperet. Antehac hordeaceo pane & leguminibus vixerat, & his non sale, sed cinere conditis, quotidianū seruans ieiunium. Cum hac cibi ac

Germanus
Episcopus.

284. DE CIBI POT. VILITA. AC PAR.
cibi ac potus vilitate luxuriam commutauerat epularum,
ex Burgundia Praefecto Monachus factus, deinde Episco-
pus Autisiodori. *Henr. Monach. Sur. Tom. 4.*

*Euagrius
Presbyter.*

EVAGRIUS Presbyter quadraginta annos pane, oleo
& aqua usus est, deinde annos xvj. pomis cocto que abili-
nuit. Postea vero etiam panem sibi interdixit, ac per bien-
nium olere tantum & lenibus vixit. Hic duorum Macha-
riorum discipulus fuit, quorum mores imitando adeptus
est meritum. *Pallad. Hist. 86.*

*Hieronymus
Presbyter.*

SANCTVS quoque Presbyter Hieronymus ad Eusto-
chium Virginem scribens, quanto labore in eremo carnis
tentationibus repugnaret, recenset, atque inter multa: De
cibis, inquit, & potu taceo, cum etiam languentes Mona-
chi aqua frigida utantur, & coctum aliquid accepisse lu-
xuria sit. *Hieron. ad Eustoch.*

Idem.

IDEM Pauli primi Eremitae vitam describens, Iesum
& Angelos eius testatur, in Eremitae parte quae iuxta Syriam
Sarracenis iungitur, vidisse se Monachos, quorum vnus
per annos triginta clausus, hordeaceo pane & lutulenta
aqua vixit, alter in cisterna veteri, quam gentili sermone
Syri Cubam vocant, quinque caricis sustentabatur. *Hieron.
de Pauli vita.*

*Paulus pri-
mus Eremita.*

PAVLVS autem (vt idem refert) à sextodecimo ætatis
sua anno vsque ad sexagesimum, palmæ fructibus vixit.
Deinde vsque ad exij. quo terris relictis ad coelum mi-
grauit, dimidiati panis fragmentum quotidie coruo alite
deferente acceptauit. In aduentu Antonij integer allat-
us, Deo donante quantum vtrique satis esset. Qui cum
comedissent, ad fontem accedentes, prono ore manibus
concauis aquam hauriendo sitim expulerunt. *Hieron.
de laudib. Pauli.*

*Timotheus
solitarius.*

TIMOTHEVS quoque Anachoreta in deserto Agy-
pti poenitentiam agens, palmæ fructibus & aqua de fonte
hausta, sustentatus est.

*Dorotheus
Abbas.*

DOROTHEO Abbati in Aegypto vnciae panis sex, & olus-
culorum fasciculus, & aqua cœlius refectio erat. *In vit. PP.*
PAMBO

LIBER. IIII.

285

PAMBO Abbas cum animam ageret, confessus est, *Pambo Abbas.*
quod ab eo die quo solitudinem ingressus fuerat, panem
non gustarit, neque quicquam cuius ipsum poeniteret pro-
locutus fuerit, & se tamen sic à vita discedere, tanquam qui
modò cepisset, non tanquam qui profecisset.

PION Abbas in Thebaidis deserto, quo minus in ede- *Pion Abbas.*
do voluptatis caperet, deambulando sumebat cibum, aqua
in potu usus, quam ipse effosso puteo amaram in dulcem
verterat exorato Domino. *In vitis PP.*

PHILORONIVS Presbyter in Galatia annos duo- *Philoronia
Presbyter.*
deingenti in cella clausus, pane & cocto abstulit, dein
duobus & triginta annis nullum pomi genus gustauit, vt
omni ciborum dulcedine seposita, edendi auaritatem
coercere facilius posset. *Pallad. Laus. Hist. 113.*

HILARIONEM Abbatem D. Hieronymus tradit à *Hilarion Abb.*
quintodecimo vsque ad vigesimum ætatis annum, quin-
decim caricas post Solis occasum comedisse. Triennio
deinde dimidium lentis aqua macerata sextariū, ac dein-
de totidem annis panem cum sale & aqua, & totidē alijs,
virgultorum radices herbasque sylvestres crudas. Deinde
annis nouem hordeacei panis vncias sex, & coctum mo-
dicè olus absque oleo. Postea debilitate corporis compul-
sum, olei parum addidisse vsque ad tertium & sexagesimum
vitæ annum. Inde vsque ad Lxxx. pane abstulisse, sed for-
biticulis usum de farina & olere comminuto factis, potu
ciboque vix vncias sex appendentibus. Ceterum nunquā
ante Solis occasum quicquam gustasse, & neque diebus
festiis, neque in grauissima febre soluisse ieiuniū. *Hieron.
in vita Hilarion. cap. 3.*

HOSPITIUS ille, qui Longobardorum in Italiam *Hospitius.*
aduentum longè antè prædixit, pane & pomis vescitur.
Quadragesimæ vero ieiunia herbarum tantum radicūque;
refectione transigebat semper abstemius. *P. Diacon. de gest.
Longob. lib. 3. c. 1. Greg. Turon. Hist. lib. 6. c. 6. & 7.*

ROMUALDVS Abbas Ordinis Camaldulensis insti- *Romualdus
Abbas.*
tutor, dum in Eremita vitam ageret, panem & fabam aqua
mace-

286 DE CIBI POT. VILITA. AC PAR.

maceratam comedit. *Sur. Tom. 3. ex Petr. Damiano.*

Maxentius
Abbas.

MAXENTIVS Pictaviensis Abbas, pane hordeaceo & aqua victitavit. Arido in loco cum Monachi siti laborarent, tertam virga percutiens fontem scaturire fecit, ut scias elementa ei servire, qui gula & ventri dominatur.

Gregorius
Episcopus.

GREGORIUS Lingonensis Episcopus panes hordeaceos triticea crusta oblitos esitabat, in aqua poculum tantillum vini addere solitus, ut aqua suum saporem servaret colore mutato. Sic occultabat victus angustioris usum, ostentationem fugiens, & soli Deo placere affectans, tametsi civitas in monte posita latere non potuit, semperque fugientem sequitur gloria, sequentem fugit. *Greg. Turon. de vit. PP. Gallie lib. 7. et alij.*

Iohannes
Presbyter
Martyr.

IOHANNES Presbyterum, qui in Gallia apud Caesareum pagum Martyrio coronatus est, crudis herbis & aqua frigida sustentatum servit. Qui sponte corpus suum sic affixerat, illud & Martyrio exponere sine hesitatione potuit, dissoluti cupiens & esse cum Christo.

Philippus
Columbanus
Abbas.

COLUMBANUS in Gallia Abbas, annis sexaginta herbis tantum ac radicibus sustentatus est. Fontem de petra Deum precatus eduxit, qui hodie quoque effluit hubertim, & terram irrigat. *Beda c. 8. in vita eius.*

Alcibiades
Martyr.

ALCIBIADI Martyri apud Lugdunum panis, sal, aqua, victus erat. Sed tandem in carcerem trusus, ne scandalo esset ijs qui secum erant, reliqua immunda fortasse credituris, cum adhuc infirmi essent, nihil recusavit eorum, quibus ipsi utebantur, malis abstinentiae aliquid remittere, si fidei scrupulum proximis generare, monente Apostolo ac dicente: Noli esca illam perdere, pro quo Christus mortuus est.

Blasius Episc.
& Martyr.

BLASIUS Sebastae Episcopum, cum Diocletiano Ecclesiam vastante, ad desertum sine viatico declinasset, aues aluerunt, donec inuentus in Christi confessione vitam finivit. Non solum igitur in necessitate servum suum Deus non deseruit, sed etiam praerogativa Passionis honestavit: esurienti misit cibos, latenti Martyri, coronam. *Ado. Metaphr. Sur. Tom. 1.*

BENE-

LIBER. IIII.

287

BENEDICTO Abbati, cum saxum rupis olim spelunca clauso panis defecisset, Presbyter quidam dimittis monitus, prandium suum attulit, & quoniam tunc solennis Pasche dies erat, secum cibum liberius capere hortatus. Deo gratias egit Benedictus, cum quod sibi victum in tempore prospexisset, tum quod Sacerdotem suum sibi in solitudine videndum obtulisset, talique letus hospite, grante ea quae allata erant, una cum illo comedit. *Greg. Dial. lib. 2. c. 1.*

LUPUS Senonum Archiepiscopus, cum secum coenatibus vinum defecisset, sperare omnes in Domino iussit, nec metuere sibi quod sperassent defuturum. Vix dum sermonem finierat, cum nuntiatus est, cados vini plenos ante ianuam stare, ipso qui attulerat incognito atque incerto, neque inter conuiantes dubitatum est, quin a Deo missi fuissent. *Sur. Tom. 5.*

EGIDIUS Abbas ad Rhodani ostia latebram sibi eligens, triennio nulli cognitus, cerua lac praebeante nutritus est. Postea inuentus atque inde e ductus, praesse Monachis coepit. Igitur quamdiu hominum commercio caruit propter Deum, bestiae obsequio dignus fuit. *Enlbar. Carnotens.*

BRASIVS Episcopus Diocletiani persecutionem fugiens, in monte Libano a coruis pascitur, ab Angelis visitatur, ferre etiam sylvestres posita ferocitate illi blandiuntur. *Iacob. de Forag.*

ANTONIUS Martyr Apameae passus, cum de via fatigatus sitiret, & arentis loci solum nullis rigaretur aquis, preces ad Deum fudit, virga humum percutit, atque inde fons emanavit, cuius potu refocillatus, iam confidentius ad Martyrium cucurrit.

BASOLVS quoque Rhemenfis Abbas in Galliae partibus, dum montem solitarii incoleret, nec aquam haberet, Deum precatus, fontem de rope manare fecit, qui etiamnum fluere dicitur. *Sur.*

BEATUS etiam Franciscus, dum rustici cuiusdam sitim in solitudine miseratur, procumbens Dominum deprecatus est, moxque humus fonticulum emisit, cuius hantia rusticus,

Benedictus.

Lupus Archiepis.

Egidius Abb.

Brasivus Episcopus.

Antonius Martyr.

Basolus Abb.

Franciscus.

ruficus, qui iam moribundus sicco ore anhelabat, recreatus vixit. Ac ne plura eiusmodi enumerem: nudos ad predicandum Apostolos miserat Dominus: & interrogati, an missis sine sacculo, & pera, & calceamentis aliquid desuisset, responderunt, Nihil. Quid enim deesse potest ijs, quibus adest ille per quem facta sunt omnia? Bonavent. c. 7.

In Monasterio
obseruatum.

Sed ne à proposito diuertisse videamur, illud quoque hoc loco puto referendū, quod in Monasterio Tabernensi, ubi Amos Abbas mille quingentis Monachis præsuit, legimus obseruatum. Fratres ad mensam congregati, pendentes à fronte cucullis, ita oculos tegebant, ut aliis alium videre comedentem non posset. Itaque tantum quisque sumebat, quantum collibisset, & singulorum continentia singulos latebat, ne inani gloriæ daretur occasio, sed diuino cōspectui munus illud sincereius offerretur, quod submouebatur humano. In viii PP.

Femina.

Agar ancilla.

Genes. 21.

Ruth Moabit.

iii.

Ruth. 2.

Judith vidua.

Judith. 10.

PROMAMVS aliqua etiam hoc in genere foeminarum exempla. Agar ancilla cum Ismaele filio eiecta, panem tantum & virem aqua plenum secum in solitudinem deseruit. Consumpta deinde aqua, puer & ipsa siti vexati, fonte Angelus pietate ostenso refocillantur. Abraam diues erat, & inuitus illam emittebat: in Angelo diuina virtus omnia poterat. sed & ille agrè dimittens, & hic multū miserans, aquam solam ad potum celsisse ei scribuntur, ut hinc facile cōijci possit, iam tum mulieribus nefas fuisse vinū bibere. RUTH Moabit in agro Booz, cum spicas decidas legeret, benignè ab ipso accepta, panem tantum iubetur comedere, & buccellam intingere in aceto, & cum frueretur, easdem aquas potare, quas potabant messorum. Quod illa quidem pro magno munere habens, gratias egit, comeditque & bibit. At ipse quam victu tam parco, tamq. simplici delectari vidit, dignam censuit, ut sibi acciperet uxorem, & ex ea filios procrearet, non dubitans de pudicitia illius, cuius sobrietatem fuerat expertus. Ruth. 2.

JUDITH cum ad illud grande facinus, quod mente agitauerat, perficiendum properaret, imposuit (ut ait Scriptura)

ptura) Abraz suæ ascopam vini, & vas olei, & polentam, & lapates, & panes, & caseū, & profecta est: à carnibus ergo abstinebat, atque (ut ego existimo) etiam à vino, tunc tantummodo illo vsa, cum & animi audacia opus esset, & vires quas ieiunio cilicioq. antè fregerat, excitandæ aciore potu essent, ut foemina dextera ad secandam torosam tyranni ceruicem posset sufficere. Quæ enim vinum contra Holophernem tulit, eam contra carnis molestia ieiunijs & abstinentia certasse nonimus. Quoniā aliter quidē pugiles & gladiatores alendi sunt, aliter serui Christi. Judith. 10.

PRATEREA non minor Judith viduæ, quam Anna Elcanæ vxoris sanctitas in Scripturis prædicatur. Anna tamen vinum & quod inebriare potest, nunquam se bibisse dixit. Et si coniugalis pudicitia minus tutam se putauit, si vinum gustasset: quomodo vidualis castitas eodem gustu corrumpi non formidaret, cum hæc illa interior sit, difficultusque seruetur? i. Reg. 1.

MARTHA Virgo Christi hospita, & Christi sponsa, post eius ad coelos ascensum, carnem nullam comedit, a lacticijs quoque & vino abhorruit, quotidianū seruans ieiunium, donec rursum suauissima hospitis & Domini sui præsentia satiari sibi liceret, tam nunquam ab ipso recessuræ. Iacob. de Vorag.

MAGDALENAM vero sororē eius in deserto diuinis magis, quam humanis alimentis, fuisse sustentatam accepimus, dum partem illam optimā possidere nititur quam elegerat, & quæ non auferetur ab ea. Iacob. de Vorag.

ET ut quadam quæ præcedenti Capite dicta sunt, hic etiam breuiter repetantur, Asella Virgo pane, sale & aqua contenta fuit. Paula oleum in cibo non cepit, lacticijs, mel & alia palato suauia, gustare noluit, vinum ne infirma quidem. Euphrasia præter hæc, fructus gustu dulces repudiavit. Maria Aegyptiaca vel crudis herbis, radicibusq. vel cibo nullo vixit. Maria Decagnies pane & aqua vacuum & ieiunium ventrem reficiebat, in ediam semel ad trigessimum, iterum ad quinquagesimum produxit diem, rapta

T

in spi-

Anna Elcanæ.

Maria Magda-
lena.

Asella.

Paula.

Euphrasia.

Maria Aegy-

ptiaca.

Maria Ognia-

cons.

290 DE CIBI POT. VILITA. AC PAR.
in spiritu, ut dictum est. Quisquis ad istarum gloriæ subli-
mitatem peruenire cupit, harum quantum potest imitetur
continentiam. De his D. Hieron. ad Asellam. In vitiis PP.
Iacob. de Virginitate.

Otilia Virgo. MVITA sunt huiusmodi exempla, quæ longum esset
enarrare. Te tamen, Otilia Virgo, tacere omnino non pos-
sum, quæ leguminibus & hordeaceo pane lassum ieiunij
corpus sustentasti, donec in coelestibus regnis grano illo
frumenti satiari meruisti, quod cadens in terram multum
fructum attulit. O quam breuem esuritionem æternæ im-
mortalitatis dulcedinis subsecuta est saturitas? Dum te cibi
vilitate mortificas, facta es immortalis. Pro hordeaceo pa-
ne panem accepisti vitæ, pro leguminibus huberrimum
perennis letitiæ fructum. Iacob. de Virginitate.

Sententia Hieronymi. Hic iam dictis exemplis, operæ pretium est etiam, panem
multis D. Hieronymi sententias apponere, ut illa sequi
volentes, præceptis quoque tanti viri instructi cautius in-
cedant. Ad Latam de institutione filix scribens: Ante an-
nos robustæ ætatis, inquit, periculosa est teneris & graui
abstinentia. Usque ad id tempus, si necessitas postulauerit,
& balneas adeat, & vino utatur modico propter stoma-
chum, & carniū edulio sustentetur, ne prius deficiant
pedes, quam currere incipiant. Et hoc dico iuxta indulgen-
tiam, non iuxta imperium, timens debilitatem, non docens
luxuriam. Deinde cum iam adulta & firmior fuerit, ait:
Cibus eius olusculum sit & similia, caroque pisciculi. Sic
comedat, ut semper esuriat, ut statim post cibum possit le-
gere, orare & psallere. Ad Nepotianum: Fortissimum ieiunij
num est, inquit, aqua & panis, sed quia gloriam Dei non
habet, & omnes pane & aqua viuimus, quasi publicum &
commune ieiunium putatur. Caue ne hominum rumulos
aucuperis, ne offensam Dei populorum laude commutes.
ad Virgines cap. 35. Virgines quoque Deo dicatas erudiens: Quando vos, in-
quit, ad refectioem hora debita adunauerit, in cibis vestris
minimè refulgeat coquorum industria: non ciborum no-
bilitas appetitum moueat, sed fames: non apponantur in-
cita-

citamenta libidinum, sed quæ possint famem extinguere,
aut legumina, aut olera condiantur in oleo. Carnes verò
solum sint ex licentia Abbatis, indulgent debilibus & infir-
mis, alioquin cuius sint saporis, ignoret cenobium. Qua
& lacticia post ieiunia debilitatis fororibus, & præcipuis
Festiuitatibus permittantur ex gratia. Raro sciatur quæ
in aquis oriantur & viuunt, nisi parui pisciculi. Deinde
subdit: Tanta sit in sumendo sobrietas, tanta talisq; parci-
tas, ut venter potius cõqueratur, quam gaudeat, non egeat
in digerendo stomachus medicinis, ructum potius vacua-
tio, quam nimia repletio inducat. Idem ad Matutam Vir-
ginem: Carnis & vini species, quasi calor fomenta & li-
bidinis incitamenta fuge, & tunc forte vino vteris exiguo,
cum stomachi dolore nimio corporis cõpelle infirmitas.
Et ne plura id genus congerendo longior sim, ad Deme-
tridem Virginem scribens, ait: Optimus est in omni re
modus, & laudabilis ubique mensura: Corpus non fran-
gendum, sed regendum est. Sic ergo debes ieiunare, ad
Rusticum Monachum, inquit, ut non palpites, & respirare
vix possis, sed ut fracto corporis appetitu, nec in lectione,
nec in Psalmis, nec in Vigilijs solito quid minus facias.
Hieron. ad Rustic.

De obedientia seruanda.

Cap. III.

QVONIAM verò nihil prodest corpus ieiunij & ab-
stinetia tenuari, si mens pariter intumescat superbia;
hinc iam Dei Seniorumque mandatis obediendi hu-
militatem docebimus, Sanctorum sequentes vestigia. Ne-
que enim errare poterimus, si semper eorum dirigemur
exemplis, qui Deo placuerunt.

ABRAHAM ut Deo obediret, patriam, domum, cognati-
onemque reliquerat, se suosque omnes circumcidi iusti-
nauerat, denique filium unicum vniceq; dilectum suis immo-
lasset manibus, si Deus quod iusserat, impleri voluisset. Non
dixit: In Isaac mihi promissum est semen: quare nunc puer
adhuc

Ad Matutam
Virginem.

Ad Demetria-
dem Virginem.

Abraham.

192 DE CIBI POT. VILITA. AC PAR.

adhuc occidi mandatur? Non dixit, Quomodo vniū filij sanguine infelix pater manus polluat? Tacitus iussa exequi maturat, vt discas, non discutiendum esse mandatū eorum qui præsunt, sed perficiendum. Gen. 12. 6te.

S A V L iussus disperdere Amalechitas, bello superatos neci dedit. Agag autem regi eorum pepercit, Deoque inobedientiae crimē vlciscente, sublatum est ab eo regnum, & traditum alteri. Non enim Lex impletur, nisi tota seruetur. Cui autem ille pepercerat, eum Samuel Propheta coram adductum, frustum concidit, vt crudelitatem pietatem esse doceret, dum obsequiū præsatur Deo. 1. Reg. 15.

P R O P T E R B A quidem & Achab rex per Prophetam à Domino arguitur, quod denictis Syris regiū eorum Benadab dimiserit illatum, cum morte dignus esset, & dicitur illi: Erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. 3. Reg. 20.

I T E M quoque, qui eundem Prophetam, vt sibi vulnus infligeret ex Dei voluntate imperantem, ferire noluit, à leone laceratus inobedientiae poenas dedit. Alter vero obediendo percussus, seruatus est. Hinc apparet, quā grande nefas sit, vt alicui mortaliū parcas, Deo omnium Conditori ac Domino obsequi nolle. Ibid.

I N V VERO rex Israel, cum omnes qui de domo Achab regis erant, iussu Domini interfecisset, continuò audire meruit: Filij tui vsque ad quartam generationem sedebūt super domum Israel. Itaque obedientiae eius meritū filijs etiam, posterisque eorum vsui fuit. Quartae enim generationis huius exiit finis in Zacharia filio Ieroboā, Sellum filio Iabes regnum occupante. 4. Reg. 10.

A M A S I A S rex Iudā, cum aduersum Syros expeditionem parasset, viro Dei obediendo, exautoratis atque dimissis centum millibus militum quos cōduxerat de Israel, cum triginta millibus suorum copias hostium inuadens superauit, cum vtraque multitudine simul vincendus, nisi paruisset. Ceterum hac elatus victoria, cum eiusdem Prophetae monita contempsisset, à rege Israel Ioas victus captus-

LIBER. IIII.

193

captusque, cognouit quantū sibi prius profuerit obedisse, cum tantum postea non obedisse nocuerit. 2. Paral. 25.

R E C H A B I T A patris Ionadab institutionem secuti, vinum non bibunt, domos non aedificant, non serunt, non plantant, sed in tabernaculis semper vagi peregrinantēsq; habitant. Et si illi tam difficilia patris praecepta impense coluerunt, quā iniquus est, qui maledictiora leuioraq; Dei mandata seruare contemnit? Hinc proposita eorum obedientia, Iudaeorum inobedientiam per Prophetam increpans Dominus, alteros captiuitatis iugo affligendos minatur, alteros autem semper suo fructuosos conspectu repromittit. Et si sic remunerantur, qui obtemperat patri, quantū magis qui parent Deo? Ierem. 35.

Q V I custodierint Sabbata mea, inquit, & elegerint quae ego volui, & tenuerint foedus meum, dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus, nomē sempiternū dabo eis, quod non peribit.

N V N C Euangelij exempla, proprias voluntates cruci affigētes aggrediamur. Mirabilis in primis iam à principio Apostolorum obedientia fuit. Nondum Christum miracula facientem conspexerant, nondum coelestis regni retributionem per illum futuram audierant, & statim vt vocauit eos, relictis omnibus, ipsum secuti sunt, atque ita eidem adhererunt, vt nulla deinde aduersitate, nullis persecutionum tempestatibus anelli separarique potuerint. Qui enim semel gustauerit quā suauis est Dominus, omnes alias suauitates facile contemnet.

S A N neque tunc paruum obedientiae specimen dedere, cum in deserto turbā discumbenti iussu cibos apponere, quinque panes & duos pisces, id est, totū quod habebant, nihil sibi reseruantes, porrexerunt. Siquidem ipsi fame periclitari, quā necessitate excusando, Domino suo non statim obtemperare, malebant. Et quoniam lubenter paruerant, multo plura collegerunt quā obtulerunt.

C V N deinde ad insinuandam gentibus veritatem destinarentur, & supplicia & necēs sibi perferendas ducissent,

Saul & Samuel Propheta.
1. Reg. 15.

Achab rex.

Ibidem.

Ierem. rex.

Amasias rex.

Rechabites
Ierem. 35.

Isaia. 56.

Apostoli.

Ibidem.

204 DE OBEDIENTIA SERVANDA.

Psalm. 18.

Altor. 5.

Ies. 1.

Christus.

Luca. 2.

Idem.

Iohan. 4.

Iohan. 5.

Iohan. 6.

Matth. 26.

Philip. 2.

Petrus Apost.

Iohan. 13.

cissent, nunquid quò minus obedirent, exterriti sunt? In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terrę verba eorum. Et cum verberibus minisque agitantur, vt tacerent, responderunt: Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.

Ipsę quoque Dominus, vt nobis obedientię suę exemplo praberet documētum, parentum obsequio subdi voluit. Et erat (inquit Euangelista) subiectus illis, & hoc quidem cum iam sapientia, & ætate, & gratia proficeret apud Deum & homines, ne puerorum more bladiis aut metu subiectum fuisse putes. Nō fuit infirmitatis, sed pietatis, & liberi gratiæque obsequij illa subiectio.

Quā dīter autem & cœlesti Patri obsequendum esset monstravit, cum diceret: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me. Et: Non quero voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me Patris. Et: Descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et ad Patrem: Non sicut ego volo, inquit, sed sicut tu. Dimisit voluntates hominis, & Dei Deus, & homo Christus, vt discamus diuinam voluntatem semper humana preferre, & carnis affectum spiritus affectui subiugare. Denique Apostolus de illo: Humiliavit, inquit, se ipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem Crucis.

Quo nō aq̄rem Episcoporum, Abbatumq; & aliorum qui presumunt, iussa mandata, que sine cunctatione capeſſenda sūt, etiam cum nobis minus rationis habere videbuntur, Petri Apostoli exemplo patet: Non lavabis mihi pedes internum, inquit, indecens & indignum ratus, vt Dominus tangatur officio serui, & seruorum quasi dominorum suorum laueret pedes. Sed quod indecens esse non poterat, quicquid ille iuberet, mox intellexit, cum audiuit se non habiturum partem cum ipso, nisi lauari permitteret. Ideo protinus obediens exclamavit: Domine, non tantum pedes, sed & manus & caput. Nos igitur quicquid Præpositi nostri nobis iniunxerint, prius exequi quam causas inquire

LIBER. IIII.

curemus. Præposterum enim videtur, vt cuius officium est obedire, is de Seniorum sententia iudicet.

Pavlys Monachus cognomento Simplex, Antonij discipulus, cum primitus mysteriorum ignarus quæſisset, esset ne Prophetis prior Christus? ineptā interrogationem silentio diluere iussus, triennio tacuit. Post hæc cum multa illi absurda & superuacua experiundę tantum obedientię causa imperarentur, veluti necessaria perficere nunquam distulit, sicuti aquam haurire, & hauriam effundere, vestes dissuere, & easdem dissutas iterum consuere, & alia huiusmodi, quæ ille non quod friuola, futiliq; essent, sed quod iussa, perpendens, libenter exquebatur, diligenterq; implebat. In vitis PP. & Pallad. Laus. Hist. 28.

Interſcramus adhuc aliquod inobedientię exemplum, vt quantum hæc nocuerit, tantum obedientia ipsa profutura noscatur.

Frater quidam agrotans in Monasterio Scythi, cum adire civitatem pararet curationis gratia, & Moyses Abbas a proposito illum deterreret, simulq; prædiceret, si discessisset, fornicatione polluendum: Inuulsi eius abiit, & mulierem quæ languenti ministrabat, cum conualuisset, vitiauit. Quāto illi melius erat morbo perisse, quā peccato? Mori timuit, & multo grauiorem mortē incurrit, dum obedire negligit. In vitis PP.

Idcirco quidem Iohannes Abbas in Scythi, quem Solitum nō vidit, ex hac vita ad meliorem migraturus, præcipuum Discipulis suis documētū relinquere volens, nunquam quicquam se ex sententia sua egisse dixit, sed Seniorum: nunquam aliquid docuisse, quod prior ipse non fecisset. Hoc erat proprię renuntiare voluntati, & in docendo nihil præsumere. In hoc ille summā penę virtutum putauit, qui dum decederet, fratres suos plura monere necessarium non esse censuit. In vitis PP.

Iohannem alterum apud Lycum Thebaidis oppidum commemorantem, obedientię virtus eo prouexit, vt bas aliorum futurorum præſcium faceret. Huius obsequij experiundi

296 DE OBEDIENTIA SERVANDA.

causa Abbas præcepit, ut palum aridum in terra defixum, aqua, quæ duo millia passuum à Monasterio distabat, bis per diem adiecta totidem vicibus irrigaret. Cumque vidisset, neque labore illum defatigari, neque ligni nunquam ad viriditatem redituri, desperatione commoveri: post annum in tali opere consumptum interrogat, an lignum illud iam radices egisset, & se nescire respondentem, enervio ligno, ut ab irrigatione desisteret, iussit. *Cassian. de Institut. lib. 4. cap. 23.*

Idem.

Alia vero deinde obedientiæ eius periculum facere volens, cum multi adessent proptitudinis eius in obsequendo fama excitæ, mandavit ut de cellario lenticulam, quæ oleo plena erat, proferens per fenestram projiceret: tantillū illis olei erat, & quidem in deserto, ubi is liquor neque mutuo sumi, neque emi poterat. Concitus tamen ipse, nō inopie, non loci ratione ducens, quod iubebatur, perfecit. *Ibid. c. 25.*

Idem.

Alia quoque saxum ingens & quod multi simul movere non valerent, solivt aduolueret, Abbas præcepit. Tunc ille quidem toto conatu frustra nitens, vires experiri non cessavit, donec multo sudore madentem, iam quiescere idem Abbas iussit. Hac obsequiorum simplicitate Iohannes prophetandi donum consecutus, in magnis bellorum difficultatibus Theodosium Principem, ne cum hoste congredi timeret, suis animavit oraculis, certissimo victorie eventurum: ita ut ille deinceps certamen nullū timeret, nisi ipso consulto. Igitur qui olim omnibus Abbatis sui iussus fuerat obsecutus, eius deinde responsis obediens Imperator. *Ibid. c. 23.*

Abbas
Episcopus.

Alium Andegavensem Episcopum, dum adhuc adolescens in Monasterio degeret, & ad perficiendum Abbatis mandatum pergens, effusum repente hymbrem sub tecto declinasset: eo procella ut dimisso ac perpluente, cæteris qui illuc convenuerant, haud parum madefactis, ipsum solum aqua non aspersit. Mirabatur omnes, & cum audissent eum ab Abbate missum iter facere, miraculum obedientiæ merito imputarunt. O prægravis virtus, quam

LIBER. VIII.

297

inanimatum elementū ita reueritum est, ut attingere non auderet? *Greg. Turon. de glor. Conf. c. 96. Sur. Tom. 2.*

GVILIELMVS Aquitanix quondam & Prouinciæ dominus, postea verò ita humilis monachus, ut nihil tam paruum neque tam infirmum esset, quod se indignum iudicaret, dum id sibi faciendum Abbatis autoritas iniunxisset. Iussus ergo aliquando panes coquere, cum iam coenæ tempus instaret, confestim succendit fornacem, rotabulo ignem circumuertit, sed scopam, qua prunas euer teret, locumque ponendis panibus aptaret, non habuit. Insiliens ergo in fornacem melote pro scopam est usus. Tum demum coctos panes fratribus nihilo tardius quam res poscebat, attulit, nulla corporis aut indumentorum parte laesa, ut propensa obedientiæ alacritatem intelligas, & inter pericula securam, & inter infima nobilem. Factus erat hic quidem de Aquitanix Prouinciæque domino Monachorum sumarius, sed de Monachorum sumario factus est regni coelestis perpetuus possessor, terre regibus maior, Dei Angelis par. *Theobaldus & alij. Sur. Tom. 1.*

BERNARDVS Luxouiensis Monasterij Abbas, antequam præflesse coepisset, singulare apud omnes obedientiæ suæ commendationem miraculo auxit, dum vinum de cado in urnam traheret, ab Abbate vocatus, relicta urna festinus ecurrit. Vinum verò sicuti fluebat, repleta urna non est effusum, sed sic stetit ac si gelu concretum esset, donec ille reuersus eadi foramen tereti in mucronem ligneo obturauit. Tunc qui aderant, haud dubitarunt, quin hoc illi alacris admodum atque impigra obedientiæ merito contigisset, ut qui se totum Abbatis voluntati libenter tradiderat, ad eius votum fluentis naturæ liquor pro tempore suspensus persisteret. *Vincen. in Spec. Hist. lib. 24. c. 144. 145. Sur. Tom. 5.*

GALLVS Columbanus Abbatis discipulus, & Hildeboldus Diaconus, pisciculos quos de flumine reticulo traxerant, in solitudine assaturi, ignem concinnabant, cum interim Versus miræ magnitudinis propius accedens Diaconum

208 DE OBEDIENTIA SERVANDA.

conum quidem terruit, sed Gallo iubente ut ligna igni inferret, obediuit. Hoc ideo sanè hic referendum duximus, ut qui Prepositis suis reniti audent, tali exèplo magis confundantur, quando & syluestres feræ iussa Sanctorum reuerantur & obseruent. *Sigib. de uiris illustrib. c. 71. & alij.*

Hieronymus
Presbyter

Sic & D. Hieronymo Vrsis etiam belua ferocior Leo obsequiū præstitisse dicitur. Asellum monasterij ad pascua educere, pascentemque comitari fuetus, agasonis fungebatur officio. Sed asello amisso, iussus ipse ligna dorso deferre, onerari se multa cum mansuetudine patiebatur, donec postea inuentum ante se ad monasteriū agens reduxit. Ecce bruta animalia Seniorū iussis obsequuntur, & hominatiois capax audet refragari. Certè quisquis eorū resisterit imperio, ijs iam dictis exemplis, feris beluis asperior irrationabiliorque conuincetur. *In uita Hieron.*

Marianus
Monachus.

In oppido canēs Marianus Monasterij Bituricensis Monachus, Mamertino Abbati ita se subiecit, ut bubulci seruitio fungi iussus, non grauatiū obediret, nihil vile aut contemptibile arbitratus, quod sibi agendum ille iniunxisset. *Iacob. de Vorag.*

FRATREM quendam refert Cassianus non obscuro loco natum, cum relictis mundanæ conuersationis rebus Religioni se tradidisset, sportulas venales Abbatis iussu publicè circumtulisse, vnamquaque singulatim distrahendo, ea tantum de causa, ut diutius in foro esset, & an illū tam abiectæ negotiationis depuderet, longiore experientia plenius nosceretur: omnia summa animi constantia curaque peregrisse, postposita generis nobilitate, sanctæ obedientiæ humilitati, ne suam manu tenens & aspiciens retrò, ineptum se faceret regno Dei. *Cassian. de instit. lib. 4. c. 29.*

Mutius Abb.

Idem autor Mutij Abbatis miram obedientiam, ac nisi veteris Instrumenti par exemplum ei astipularetur, penè incredibile enarrat, dicēs eum unico filio suo non pepercisse, ut Abbati obediret. Vnà enim cum illo paruulo adhuc Monasterium ingressus, ut cellulis dispararentur sustinuit, & cum puer de industria in conspectu eius incre-

LIBER. IIII.

299

pitaretur, verberaretur, miseris acciperetur modis, neque lachrymis, neque clamoribus eius moueri potuit, ut verbum vnum proferret. Denique simulata in puerum indignatione Abbas, patientiam pariter obedientiamque Mutij quam maximo probaturus argumento, iussit ut arreptum filium efferret, & in proximū flumen suffocandū iaceret. Nihil moratus ille, vnicum ut mergeret tulit, sed quibus negotium datū erat, cum ad ripam fluminis ventum esset, sese opposcentes inhibuerunt. Post hæc Abbati reuelatur, Mutium Abrahæ Patriarchæ obedientiæ merito comparandū, dignumque cui post se Monasterij cura committeretur. Cū hoc ita sit, quis dubitat, quin Prepositorū iussa perinde seruanda sint ac Dei, parique sedulitate adimplenda? *Ibid. c. 27.*

Lambertus
Episcopus.

Hic & Lambertus Traiectensis Episcopus cum inuidorum malignitate Episcopatu motus ad Monasterium Scabolanense confugisset, monachalem seruans vitæ modum, & nocte quadam ad orandum à lectulo defiliens, percussio pedibus pavimento strepitum fecisset: Abbas eò quod silentij ea hora erat, quasi subindignè id ferens, voce sublata ait, ut quisquis illad culpæ commisisset, continuo ad crucem exiret, non ante, quam dici crepusculum esset, reuertitur. Crux autē ipsa extra Monasterij septa sub diuo erecta stabat. Repente igitur Lambertus, sicut nudis pedibus adhuc, & cilicio tantum indutus erat, abiit, & hoc quidem brumæ tempore, ut multi mirarentur, quomodo do algore contractus non expirasset. Mane seminumum reduxerunt, & Abbas veniam petijt, affirmans nunquam se putasse, hoc Monachorum aliquem facturū, nedum Episcopum. Ideoque ioco, magis quam serio, verbum protulisse. Hac tamen obedientiæ subiectione Lambertus meruit, & in Episcopatus sedem restitui, & tandem Martyrio coronari. *Godescalc. & alij. Sur. Tom. 5.*

Non minus constatis, licet minus prudētis, obedientiæ est exemplum quod sequitur. Iohānes Abbas Eremitiq; Scythi œconomus, scis de Mareote Lybiz fibi muneri multas, duobus adolescentulis ad senem quendam procul

Iohā. Abbat's
duo discipuli.

in vi-

300 DE OBEDIENTIA SERVANDA.

in ulteriore deserto manentem, deferendas dedit. Quod dum iter agerent, nubifosa circumfudit caligo, ita ut quod pergerent, nescirent. Per vastam igitur errando solitudine, diem noctemque consumpsere, senis cellula nusquam inventa. Cumque diu expectari, non redirent, reperti sunt positis genibus animas efflasce, illibatis fribus quas secum tulerant. Siquidem inedia perire, quam Abbatis prauaricari mandatum, maluerunt. Quam id recte nescio, cum mandantis voluntas non eo tenderet, ut innocentes discipulos fame confici vellet, & escam quam in manibus habebant non gustare: illi tamen stupendæ cuiusdam constantiæ præbuerunt exemplum.

Gallus Colum-
bam discipu-
lus.

COLUMBANVS Abbas Gallo discipulo (cuius paulo ante mentionem fecimus) inobedientiæ crimen obiecit, quod ad Ligonem fluvium piscationem fecisset, quam ad fluvium Bruscam facere iussus fuerat. Gallus autem utrum in hoc, an in illo fluuio piscaretur, nihil referre arbitratus, dummodo opus quod iubebatur peregerisset, tum demum aduertere animum coepit, secumque cogitare, quod ideo fortasse sine piscibus redisset, quia cuncta quæ iussa fuerant, non plene fuisset executus. Itaque iterum tentata piscatione, multisque in illo quod sibi assignatum fuerat flumine captis piscibus, didicit mandati non rem solum, sed etiam verba singula diligentius esse perpendenda. *Beatus Tom. 3.*

Venerint
Solitarius.

VENERIT quoque Monachi obedientiæ non est silentio inuoluenda, cum & ipsa plurimis documento esse possit. Hic solitariæ vitæ cupiditate ardens, in scio Abbate discesserat, tuguriolumque sibi posuerat in deserto. Ceterum a Sancto Romualdo reprehensus, quod absque Præpositi sui permisso monasterium reliquisset, ideoque casto & infructuoso labore ipsum cælum versus niti, quam diu inobedientiæ premeretur gravitate, non dissulit quin statim ad Abbatem suum rediens, & culpæ veniam rogaret, & in solitudine viuendi copiam. Vtroque impetrato, iam certiore promerendi spe Christo solitarius seruiuit. Igitur ex

Beati

LIBER. IIII.

301

Beati Romualdi sententia & Venerij exemplo faciet, quisquis ad districtioris vitæ institutum, non nisi eo qui præest consulto ac permittente, transierit.

Alterius nunc sexus exempla perpaucæ subiungam, ne modum excedat oratio. Elizabeth regis filia (cuius sæpe fecimus, & sæpe facturi sumus mentionem) adeo una omnibus fere affuit virtutibus, nolens ne in ipsa quidem mariti domo, suo viuere arbitrio, Conradum mendicum & religiosum senem sibi magistrum ascuerat, cuius imperio ac nutu in viam Domini dirigeretur. Igitur die quadam illo iubente, ut ad audiendum Dei verbum Ecclesiam peteret, Marchionis Melenensis improviso superuenti prepedita ire omisit, ne si tantam foeminam modò domi acceptam tam citò reliquisset, parum honori habuisse videretur. Nō accepit exultatione Conradus, & ut inobedientiæ culpam flagellis dilueret, mādauit. Continuo illa positis vellibus, linea tantum tunica quæ nuditatem tegeret derelicta, ipso spectante tandiu se loris diuerberauit, donec idem ut cessaret, præcepit. Minus obsequiosi animi argumentum edidisset, si tunc ad Ecclesiam cum iussu fuerat, accessisset. Leui in re nō obediuit, ut in multo difficiliore se obedientem probaret. *Conrad. Concion.*

Femina.
Elizabeth
vidua.

EUPHROSINA Virgo Paphnutij Alexandrini filia (Smaragdus Monachus dicta & credita) quoniam illi multus in vultu decor inerat, quocumque se verteret, omnium in se oculos conuertebat. Hanc ob rem ne fratrum mētes Deo intentas præsentia sua labefactaret, iussa est cellulae suæ ianuam ultra non egredi, sed ibi humanis pariter diuinique desungi officiis. Paruit non libenter minus quam constanter, octo & triginta annos carcerem passa perpetuum. Tunc tandem quod foemina fuisset deprehensum est, cum defunctæ corpusculum de more lauarent. O patientiam animi incredibilem, qua sustinuit tanto tempore sexum vestibus, se cellula tegere, ut & Christo seruiret, & Abbati obtemperaret. Quanti autem meriti esset apud Deum, miraculo patuit. Frater quidam cadauer osculatus, oculum

302 DE OBEDIENTIA SERVANDA.

oculum quem olim amiserat, integrum recepit. Illa igitur quæ obediendo oculis omnium se subtraxerat dum viueret, mortua polleat, solo tactu reparare erutos poterat. In vitiis PP.

Obediencia triplex.

Hæc sunt perfectæ consummatæque obediencie exempla, non seruilis, non mercenariæ, quarum alteram elicit timor, alteram præstat cupiditas: neutra laudatur, sed seruilis melior. Per hanc enim plerumque aditus fit ad istam de qua loquimur, quæ propria filiorum est, qui non tam patris reuerentur seueritatem, quam probitatem amant. Ea verò obediencia quæ venalis est, nihil nisi lucrum sequi solet, & si quando Ecclesiæ seruit, non amore, vel timore Dei ducitur, sed pessione pecuniæque, quam seruiendo capit. Itaque præstis avaritiæ sollicitudinibus quasi stimulis furoris percita, non facile respicit, nec peccata deuittat, nec virtutes amplectitur, cum omnes eius studium in parandis cumulandisque diuitijs sit. Hanc fugiamus, & ad illam quam proposuimus, totis viribus contendamus, vt ad Paradisi celsitudinem, vnde per inobientiam superbiamque eiectioni fuimus, per obediencie humilitatē ascendamus. Omnis anima (vt Apostolus inquit) potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi à Deo: quæ autē sunt à Deo, ordinatæ sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt ipsi sibi damnationem acquirunt. Idem alibi: Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis. Apostolorum quoque Princeps Petrus: Adolecentes, inquit, subditi estote senioribus, omnes inuicē humilitatē insinuate, quia Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Ne quis præterea impatientiam suam excusare possit Præpositi duritia asperitatemque, idē alibi ait: Serui subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam discoloris. Hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens iniuste. Præpositis verò Ecclesiæ recte religioque præcipientibus ita obsequi debemus, vt Deo. Ad illos enim locutus est Dominus, dicens: Qui vos audit, me audit: & qui

Ad obediencia exhortatio.

Rom. 13.

Hebr. 13.

1. Petri. 3.

1. Petri. 2.

Luce. 17.

vos

LIBER. IIII.

303

vos spernit, me spernit: qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. Vetus etiā lex (vt in Deuteronomio legimus) nolētes obedire Sacerdotis imperio, morte multandos definuit. Et si filius contumax & proteruus patris iussa contemplerit, lapidibus obrui iubetur. Per inobediencia vxor Loth versa est in statuam salis. Onan Iudæ filius à Domino percussus periit. Dathan & Abiron terræ hiatus absorpti sunt. Saul à Deo reprobatus, & hostili gladio translitus. Ahiel Iericho vrbis reedificator vnā cum liberis interijt. Amasias rex cum obediuit, vicit: cum obedire noluit, victus est. At si fortē quicquā aliquādo iussum fuerit, de quo non ambigitur quin diuinę repugnet sanctioni, deo potius, quam homini, mos geratur. Omnibus omnium mandatis Dei mandata præferenda sunt. Neque vlla alia causa prior potiorve esse debet, cur dignitate vel ætate præstantibus parendum sit, quam vt Deo placeatur, Deoque seruiatur, dicente Petro Apostolo: Subiecti estote omni humanæ creature propter Deū. Postremò, vt Prophetæ testimonio discas, quanti apud Deum momenti sit ista virtus: Melior est obediencia, inquit, quam victima, & auscultare, magis quam offerre adipem arietum.

Deut. 16.

Vxor

Loth.

Onan.

Dathan &

Abiron.

Saul.

Ahiel.

Amasias.

1. Petri. 2.

1. Reg. 15.

De Veritate colenda, mendaciōque fugiendo.

Cap. IIII.

HACTENUS de obediencia, nūc de veritatis obseruatione nobis sermo erit. Quæ virtus cum omnibus conuenit, tūm præcipuē Religiosis. Alioquin quomodo Christi serui dicerentur qui veritas est, si mendacijs animum applicarent? Aut quomodo Deo placere possent, si diaboli opera amularentur? Ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo: cum loquitur mendacium, ex proprijs loquitur, quia mendax est & pater eius.

Iohan. 1.

VERVS Testamentum summos veri cultores habuit Prophetas, qui quidem pro eo asserendo vitæ periculum adire non formidabant.

VIR

306 DE VERITA. COLEN. MEN. FV.
titus dicitur, cum tamen tribus millibus Monachorum
præfuisse. Mirum est inter tantam multitudinem non fuisse
lingua lapsum. Hoc idem & Beonem Abbate in vita præ-
stitisse tradunt. In *visis P.P. Pallad. Hist.* 49.

Beon Abbat.

A c semper quidem illo mendacij genere abstinendum
est, quod in detrimentum verti possit animarum, corporum,
rerum: cetera leniora sunt, nullum tamen (ut arbitror) culpa
vacuum. Omne quippe simulatione, quantum a veritate,
lure & menti tantum & a Deo abesse necesse est, cum summa veritas
vi necessarium ipse sit.

Abraham.

Isaac.

ABRAHAM cum per spiritum nosset, Sara uxoris suæ
pudicitiam, Domino protegente, quocunque perrexisset
tutam fore, vitæ tamen suæ ob eius formam improbos ho-
mines insidiaturos dubitans, sororem suam esse dicebat.
Itidem & Isaac illius filium de Rebecca coniuge sua pari
imminente periculo simulasse legimus, neque propterea huc
vel illum ob hoc aliquando reprehensum. Ea namque simu-
latione occasio vitabatur homicidij, & gravius deliquis-
sent, si verum confitentes, causam malis laxandi darent.
Quæ quidem danda fuisset, nisi pudicitia simul periclitari pos-
se dubitassent, ne vitæ parendo, animæ dispendium incurre-
rent. A mendacio sanè excusantur, quoniam consuetudo erat,
ut quibus aliqua sanguinis intercedebat cognatio, fratres
& sorores inter se quandoque vocarentur. Sara autem Abrahæ
patre neptis erat: Rebecca autem Bathuel filia, qui Isaac
frater patruelis fuit.

Psal. 140.
Iacob.

IACOB etiam cum benedictione primogenituræ, iure
quod

quod emerat à fratre, sibi debita aliter vindicare non pos-
set, primogeniti formam assimulat, patrem decipit, bene-
dicitur. Denique supplantatum se queritur. Esau eiulatu
magno, sed Iacob dolus minimè imputatur, quandoqui-
dem nemini iniuriam facit, qui suo utitur iure. Decepit
patrem, inquit: sed nisi decepisset, bonorum sibi debito-
rum possessionem amisisset. Ita ergo decepit, ut neminem
offenderet, & quod suum erat acciperet. Non audeo dicere
hoc commento eum quicquam deliquisse, qui mox disce-
dens, cum obdormisset, meruit videre scalam ad coelum usque
erectam, Angelos ascendentes, & descendentes. Domini
summitati innixum, à quo non fraudis alicuius exprobra-
tionem accepit, sed e contrario terræ in qua dormierat pos-
sidendi regniq; per orbem propagandi promissionem. Nun-
quid peccauerat, qui ita remunerabatur?

IOSEPH apud Pharaonem in Ægypto primo loco ha-
bitus, fratres à quibus venditus fuerat, eo venientes ut fru-
menta emerent, se non agnoscere, ipsis incognitus fingit,
obiectoque quod exploratores essent, in carcerem compu-
lit, deinde de carcere eductis iurat (per salutem Pharaonis)
non abituros inde, nisi minimum fratrum Benjamin, quem
domi cum patre relictum dixerant, adduci facerent: quasi
hoc experimento deprehensurus, utrum terram explora-
tum venissent, an paranda annonæ gratia à patre missi, &
tamen omnes mox abire, permittit præter unum, quem
pro obside tenuit secum. Postremo reuersus una cum
Benjamin, scypho suo argenteo in sacco eius clam in-
dito, furri insinuat. Nunc ergo queritur, an illi tunc
licuerit, his ex industria confectis circumventionibus uti:

V 2

& vide-

DE VERITA. COLEN. MEN. FV.

Achitophel sententiam diceret, Chusi intercessit, & claudens per internuntios egiit, vt regem subtraheret periculo. Quantum autē Chusi simulata amicitia Absalonem fallendo peccarit, cum aliter piissimum regem seruare nō posset, Scriptura testatur, dicens: Domini nutu dissipatum est consiliū Achitophelis vtile, vt induceret Dominus super Absalonem malum. Quis igitur Chusi factum accuseret, si Dominus non reprehendit? 2. Reg. 17.

Quedā mulier. Quid mulierilla, quæ extento super os putei velamine finxit se pisanas ficare, & nuntios David ibi latentes, Absalonis seruis insequentibus non indicauit, sed gustata aqua illos festināter abiisse respondit? debuit ne, quod res erat, nō dissimulare, & innocentes prodere interfectoris? ~~Quædam mulier, quæ extento super os putei velamine finxit se pisanas ficare, & nuntios David ibi latentes, Absalonis seruis insequentibus non indicauit, sed gustata aqua illos festināter abiisse respondit? debuit ne, quod res erat, nō dissimulare, & innocentes prodere interfectoris?~~

Salomon Rex. SALOMON regum sapientissimus in re dubia sententiam laturus, nō nisi simulationis vsurpatione inuestigauit veritatem. Afferte mihi gladium, inquit, & diuidite infantem viuū in duas partes, & date dimidiam partem vni, & dimidiam partem alteri. Tunc inter altercantes prodit pietas matrem, impietas alienam. & nō fuit diuisus puer, vt rex callide simulateq; iusserat, sed integer ac viuus datus matri, vt in animo proposuerat. Et hoc sapientia, non mendacium fuit. Sic enim dicitur: Et audiuit omnis Israel iudiciū quod iudicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo, ad faciendū iudiciū. Hac quidem indagandi veri ratio vstator, nec tolerabilis tantum, verum etiam probata, sed nō ita & decipiēdi. 3. Reg. 3.

Iudith. Quid tamen Iudith viduæ sutelas ~~audet accusare, quibus patriam obsidione, Iudæā omnem, hoc est, Dei populū seruitutis periculo liberauit? Omnibus se ornamentis comit, & Dominus auget illi formæ decorē, orisq; venustatem, vt trahere possit Leuiathan hamo~~

LIBER. IIII.

hamo. Egressa ergo occurrit exploratoribus. Et filia sum Hebræorum, inquit, ideo ego fugi à facie eorum, quoniam futurum agnouī quod dentur vobis in depradationem. Deniq; Holopherni se indicaturam pollicetur, quo aditu sine suorum perniciē capiat ciuitatem. Postremò cum ipso collocuta, ~~adit, & Holopherni se indicaturam pollicetur, quo aditu sine suorum perniciē capiat ciuitatem.~~ eundē quē adorauerat, cuius se ancillam dixerat, captata occasione incautum interemit. Nemo illi vitio vertit, factum omnes laudibus extulerunt. Summus ipse Sacerdos Ioachim cum magno presbyterorum comitatu de Ierusalem Bethuliam venit, vt faciem eius videret, cuius famam admirabatur. Quid multa? omnes vni fœminæ gratias agere, & eius virtute beneficioq; salutem, quam iam desperauerant, se consecutos palam fateri, nihil laudis, nihil gloriæ ommittere, quod magno fortq; animo dignum esset. Tot igitur bonā illo figmento comparata sunt, quot sine illo mala secutura erant. Quis enim tot millibus Assyriorum, tātis armatorum copijs aperto Marte resistere valuisset? Et ecce qui multas iā gentes vrbesq; vno impetu subiugauerant, vnius mulieris fraude capti succubuerunt. Et cum id Dei voluntate auxilioq; factum nemo neget, certē sic imponere impio non illicitum fuit. Iudith. 10.

Ac ne hoc simulandi fingendiq; genus veteribus tantum (vt multa) nō ratione, sed indulgentia, permissum fuisse putetur, videamus an etiam nouis, & euangelica perfectione excultis hominibus licuerit aliquando simulasse.

De Paulo Apostolo in Actis relatum legimus, quod cum Timotheum discipulū, cum matre Iudæus esset, propter Iudæos circumciderit: tū quod sibi in Cenchris Nazareorum more caput totonderit: demum quod Ierosolymis Iacobi Apostoli & seniorum consilio atq; persuasione videretur discessionem docere à Lege, Iudæisq; fidelibus prohibere Circumcisionem, quibusdam Nazareis secum assumptis vni purificatus, templūq; ingressus sit, ac tandiu cum illis fuerit, donec tonsis de more crinibus vota perficerent, Sacrificiūq; offerrent. in Actis Apostol.

Sententia Au-
gust. in Epist.
ad Hieronym.

Galat. 3.

312 DE VERITA. COLEN. MEN. FV.

Hoc quidem multi pie simulationi adscribunt, sed ego magis Augustino assentior, qui ait: Diebus illis intermedijs, qui inter Christi Ascensionem & Evangelij vulgationem fluxere, veniam hanc Iudejs ad fidem venientibus datam, vt simul etiā legalia tenerent si vellent, non autem ita & conuerſi gentilibus, & sibi Circumſione quoque necessariam esse suspicarentur. Ne verò Lex ipsa cum idololatria pariter execrabilis videretur, noluerūt vtranque eodem tempore relinquendam iubere. Lex igitur paulatim ostendente se gratia plenitudine, est euacuata. Idololatria verò statim repellendam iudicarunt, vt conſlaret, alteram Dei opus fuisse, alteram diaboli. Sic ista omnia quae dicta sunt, Paulum non simulatē, sed licenter, vt Iudaeum inter Iudaeos egisse credimus, omnibusque omnia factum, vt omnes lucrifaceret. In tantum autem gentiles a legis obseruatione prohibuisse, vt ad Galatas scriberet: Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. Et de Tito discipulo: Sed neq. Titus, inquit, qui mecum erat, cum esset gentilis, compulsus est circumcidi. Quinetiam Principem Apostolorum Petrum aliquando ausus est reprehendere, quod ex gentibus fideles Iudaizare fecisset. Cum, inquit, venisset Petrus Antiochiam, in faciem ei reſtiti, quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venissent quidam ab Iacobo, cum gentibus edebat: cum autem venissent, subtrahebat & segregabat se, timens eos qui ex Circumſione erant, & simulationi eius conſenſerunt ceteri Iudaei, ita vt Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissem, quod non recte ambularent ad veritatem Evangelij, dixi Cepha coram omnibus: Si tu cum Iudaeis sis, gentiliter viuis, & nō Iudaizē: quomodo gentes cogis Iudaizare? Quod certē Paulus nequaquam dixisset, si etiā ipse ea quae supra dicta sunt, per simulationem, & non per licentiam potius per-egisset, Iudaeorum saluti consulens, sed gentiles, ne eadem facerent, coercens.

POSTQUAM autem satis omnibus notificatum est, veteres

LIBER. IIIL.

313

veteres ceremonias legumque sanctiones signa figurisque fuisse futurorum, quae in Christo impleta sunt: coarptum est infidelitati ascribi, si quis ea adhuc seruaret, veluti qui venturum & nondum venisse Christum asserat, quod Iudaicae proprium perfidia est.

SED quid de ista Petri simulatione dicemus? Reprehensibilem eam fuisse non nego: quis enim sum, vt Paulo contradicam? cum praesertim neque Petrum illi contradixisse conſtet, sed tamen facile venia dignam tunc extitisse non dubito, cum adhuc Moysi lex apud Iudaeos in Christo credentes non illicitē vigeret. Postea verò neque propter Iudaeos, neque propter gentiles in fide quicquā simulandum fuit. Cum tandem non ſimulatio, sed error dici debuit, quicquid iam perulgata officeret veritati.

Petrus Apost.

Abbas quidā.

~~Quidam autem dicunt, quod Petrus in Aegypto~~
~~se in Aegypto adolescentē, cum stimulis libidinis resistere~~
~~atque obniti posse iam desperasset, Abbatis solerti simula-~~
~~tione seruatum. Dicam, inquit, quod in Aegypto viderim:~~
~~Græcus adolescens erat in cenobio, qui nulla continētia,~~
~~nulla operis magnitudine flammam poterat carnis extin-~~
~~guere. Hunc periclitantem Pater Monasterij hac arte ser-~~
~~uauit. Imperat cuidam viro graui, vt iurgijs atq. conuitijs~~
~~inſectaretur hominem, qui post. rogatam iniuriā primus~~
~~venit ad querimoniam. Vocati testes pro eo loquebantur,~~
~~qui contumeliam fecerat. Flere ille coepit contra menda-~~
~~cium, nullus alius credere verē veritati: solus pater defen-~~
~~sionem suam callidē studuit opponere, ne abundantiori~~
~~tristitia absorberetur frater. Quid multa? Ita annus ductus,~~
~~quo expleto, interrogatus adolescēs super cogitationibus~~
~~pristinis, an adhuc aliqui id molestiae sustineret? Papē, in-~~
~~quit, viuere mihi non licet, & fornicari libet? Num, quēſo,~~
~~conſultius meliusve fecisset Abbas nihil tale conſingere,~~
~~& discipulo in aeternae mortis discrimen ruenti non sub-~~
~~uenire?~~

Circa finem
Epist.

V 5

316 DE VERITA. COLEN. MEN. FV.
sed veritatis. Neque enim aliter ijs mores hominum ingeniaq; experimur, quam artifex experiri solet Indice lapide aurum argentumve, vt quale sit cognoscatur, & experimento veritas ipsa pateat.

Quidam etiam obtegendæ sanctitatis causa simulationis latebram subire, ne forte honorati placerent sibi, & pro inani gloria veram amitterent. Nicolaus cognomento Peregrinus, natione Græcus, in oppido Apulix Theano seminudus incedens, & Crucem ligneam manu præferens, Kyrie eleysen clamitabat, eo clamore puerorum turbam excitabat, & hoc ipsum iteratis vocibus vt secum decantarent, innuebat. Excogitauerat vtique quemadmodum & stultus hominibus appareret, & à laudibus Dei non cessaret, qua insanie simulatione tantum placuit, vt Deo donante defuncti cadauer multorum languores tantum sanaret.

Visse etiam Alexandriæ quendam Marcum Solonem nomine, qui se stultum fingens, nudus incedebat, oporibus tamen intentus charitatis. Cum enim humanum labore victum quæreretur, quicquid in diem sibi superesset, indigentibus erogabat. Cumq; iam sedecim annos in hac simulatione perdurasset, postremo adiuratus, manifestauit se aliquando Monachum fuisse, sed libidini deditum annos quindecim in concubinato perseverasse, tandemque ad poenitentiam conuersum, decreuisse tantundem temporis seruire Christo, quantum diabolo seruierat, atq; mox vita functus est, & in Sanctorum numero habitus. Tali ergo simulate insanie humiliatione, mundi sapientibus præferebat supra cælum inter Angelos meruit collocari.

In Thebaidis Monasterio, quod Sancti Ieremix nuntiabatur, fuisse virginem quandam memoriam proditam, quam omnes reliquæ mentis impotem existimabant. Danieli autem Abbati reuelatum, quod fatium Dei sapientius esset hominibus: proinde ad eam visendam illi perrexisse. At ipsam cum se deprehensam vidisset, clam abiisse, scheda postibus Monasterij affixa, in qua scriptum erat: Quicquid

Nicolaus
Peregrinus.

Marcus
Solon.

Quædam
Virgo
monialis.

LIBER. IIII.

317

quid in vos peccavi remittite, atque in Domino valete. Quæso, si dementiæ simulatio illi crimini dari debet, quomodo cæteris, quæ ibi erant, sanctior Dei reuelatione iudicaretur? profecto simulatio ista conseruatio summæ humilitatis erat, non culpa. In vitis PP.

Sed neque illis signimenta obfuerunt, quas virorum nominibus, tegumentisque sexum aliquando celasse constat, cum id ea ratione egerint, vt commodius Christo (quod nihil latet) deseruirent. Eugenia Philippi Consulis filia (Eugenius credita) etiam Abbatis officio defungi Alexandria meruit. In eadē vrbe Euphrosina Virgo sub Smaragdi nomine larēs, Monachi vitam duxit. Sic Marina Marinus, Theodora Theodorus, Pelagia Pelagius creditur, inter viros præstiterunt sanctitate, sexu occultato. Vixerunt esse quod non erant, vt essent quod esse debuerant, nihil omitentes quod ad perfecte consummateque Religionis cultum pertineret. In vitis PP.

~~Simulatioque~~ Cætera verò mendaciorum genera perniciose mortiferaque habentur. Sicuti fuit mendacium Gihezi, Pseudoprophetarum, Ananiz & Saphiræ, Pontificum in Euangelio & Phariseorum, & his similia. Simulatio quoque ac dolus Ioab in Abner & Amasan, Triphonis in Ionatham & in Antiochum, Ismaelis in Godollam, Andronici in Oniam, Iuda in Dominum.

De talibus dicitur: Simulatores & callidi prouocant iram Dei. His & Propheta imprecatur, dicens: Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa. Et iterum: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiam adinventionum ipsorum. In Exodo quoque præcipit Dominus: Non suscipies vocem mendacij, nec iunges manum tuam, vt pro impio dicas falsum testimonium. Et in Leuitico: Non mentiemini, nec decipiat vnusquisque proximum suum. In Deuteronomio: Testis falsitatis conuictus plebs

Eugenia.
Euphrosina.
Marina.
Theodora.
Pelagia.

Mendacium
perniciosum.
4. Reg. 5.
3. Reg. 18.
Agor. 5.
Luc. 2. 13.
1. Reg. 3. et 10.
1. Mach. 11.
2. Mach. 4.
Matth. 26.
Iob. 36.
Psalm. 11.
Psalm. 27.

Exod. 23.
Leuit. 19.
Deut. 19.

Proverb. 19.

Ibid. 21.

Ibid. 30.

Psal. 118.

Ierem. 9.

Apoc. 21.

Psal. 5.

Ephes. 4.

Colos. 3.

Matth. 10.

Matth. 6.

Matth. 18.

Proverb. 3.

318 DE VERITA. COLEN. MEN. FV.
plecti talione iubetur, ut quod in alterum molitus sit, ipse ferat. Vnde Salomon in Proverbijs: Falsus testis, inquit, non erit impunitus: & qui loquitur mendacia, peribit. Et rursum: Qui congregat thesauros lingua mendacij, vanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis. Ideo eo vitio inquinari veritus, Deum deprecatur, dicens: Vanitatem & verba mendacia longè fac à me. Et ante illū David: Ne auferas de ore meo. Verbum veritatis vsquequaque. Ieremias autem Propheta, quod ipsa maligni impostoris dolofitas illi, non alijs noceat, pramonet ut caueamus, & clamat: Vnusquisque se à proximo suo custodiat, & omni fratri suo non habeat fiduciam. Quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulentè incedet, & vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquetur. Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, ut iniquè agerent, laborauerunt: Sagitta vulnerans lingua eorum dolū locuta est. In ore suo pacē cum amico suo loquitur, & oculo ponit ei insidias. Nunquid super his nō visitabo, dicit Dominus, aut in gente huiusmodi non vlciscetur anima mea? Vis scire quomodo vlciscatur, vel qualiter visitet? Apocalypsim lege: Et omnibus mendacibus, inquit, pars eorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Breuiter idem in Psalmo expressum est: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Cuius rei haud ignarus Apostolus ad Ephesios, ne forte in tantam incidant perditionem: Deponentes mendacium, inquit, loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra. Et ad Colossenses: Nolite mentiri inuicem. Saluator etiam noster ad Apostolos: Simples esote sicut columbæ. Et, si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus lucidū erit. Et, nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Siquidem & cordis simplicitate, & oris veritate nobis opus est, vt eod felicitatis perueniamus, vbi nullus fraudi, nullus fallacie restat locus, vbi misericordia & veritas obuiauerunt sibi. Quas duas virtutes Salomon etiam coniungens pariter colen-

LIBER. IIII.

319

rolendas docet: Misericordia, inquit, & veritas te non deserant, circunda eos gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam & disciplinam bonam coram Deo & hominibus. Misericordia & veritas præparant bonam. Misericordia & veritate redimitur iniquitas, & in timore Domini declinatur à malo. Demus operam igitur, & enitatur, vt illo digni simus elogio, quod in Malachia legimus: Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius. Mala. 2.

De Mansuetudine animi.

Cap. V.

NUNC de his dicemus, qui auersis ab omni asperitate animis mites mansuetique vixerunt, affectum ita moderantes, vt vel nunquam in alterum commoti sint, vel adeo temperatè, vt non deliquerint. Obseruauerunt enim præceptum illud: Irascimini, & nolite peccare. *Psal. 4.*
MANSVETI igitur iracundique exempla primi ab homine genti Abel & Cain nobis exhibuerunt. Respexit, Abel, inquit, Dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain autè Cain. & ad munera eius non respexit. Humilia enim respicit, & alta à longè cognoscit. Hinc ergo Cain inuidiæ stimulus actus, & furore fremens, fratrem, cuius mansuetudinem imitari debebat, interemit. Itaque sine causa in fratrem iratus, Dei in se iram magis prouocauit, & à Deo maledictus fuit. *Genes. 4.*

MITIS Noë in Arca seruatur, superbi diluuiο pereit. Sic & Pharaο in mari rubro mergitur, Moyses saluatur, cuius mansuetudo tunc egregiè apparuit, cum pro eis, qui sibi insultauerunt, Deum est deprecatus. Vnde dicitur: In fide & lenitate ipsius sanctū fecit illum. Pharaonis autem obduratione grauissimis quidem flagellis mollescere potuit, nec antè ipse læuare desijt, quàm viuere. *Eccl. 45.*

IACOB fratrem suū Esau capitali odio sibi infensum, se illi submittendo mitigauit. Occurrentem in Galaad septies in terram pronus adorauit, munera obtulit, dominum

310 DE VERITA. COLEN. MEN. FV.

num suum appellauit. Idcirco quem ille perdere cogitauerat, amplexatus, osculatusque est adeo tenere, vt fieret. Itaque magnum interdum odium, magna frangit mansuetudo: & ira illius, alterius humilitate coercetur. *Gen. 33.*

Ioseph.

Ioseph quoque mitissimi ingenij adolescens, in ciuiternam a fratribus deiecit, & externis in seruitute venditur: & tamen eos, a quibus talia passus fuerat, benigne suscipit, largè educat, non malum pro malo reddens, sed vincens in bono malum. Irasci enim nescit mansuetus, & benefacere ijs etiam, a quibus offensus est, nouit. *In Gen.*

Dauid.

DAUID Saulis toties in se repetitum furorem, non vindicando, sed parcendo leniebat, & quem nullo officio ne rursus indignaretur mouere potuit, eius in regno successor fieri meruit. Qui ergo persequeretur innocentem, hostiū gladijs occubuit. Qui verò persecutori suo manum inferre noluit, regnauit. Proinde iure suo dum oraret, dixit: Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. *In lib. Reg.*

Psal. 131.

Christus.

SAELVATORIS nostri ac Domini mansuetudo maior est, quàm vt verbis explicari queat. Neminem ad se in veritate venientem repellit, aut sine beneficio dimittit, turbas docet, paruulos suscipit, pauperes eligit, agrotos visitat ac sanat, proditoris osculum non refutat, vincientibus se & cadentibus non repugnat, pro crucifixoribus suis orat. Mansuetissimus Agnus ad victimam currit: maledicunt, & tacet: irridetur, & sustinet. Quamobrem se nobis in exemplum præbens, clamat: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris: requiem in terra, requiem in coelo, dicente Propheta: Mansueti hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.

Matth. 11.

Psal. 36.

Apostoli.

Ait. 5.

APOSTOLI quoque reliquique Discipuli, iugū suum & onus leue Domini circumferentes, dum Euangelium predicarent, persecutorum immanitatem patiando, non contendendo vicerunt. Flagellis cedebantur, & ibant à conspectu concilij gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro no-

LIBER. IIII.

311

pro nomine Iesu contumeliam pati. Et impletum est illud Iſaie vaticinium: Et addent mites in Domino Iſaie 29. & pauperes homines in sancto Israel exultabunt. *In Actis Apostolor.*

Multorum præterea, qui hos secuti sunt, placidæ mentis facilitatem etiam bestie cognouerunt, neque tactum illorum formidantes, neque recusantes imperium.

CLOTARIO Britanorum rege venationi indulgente, aper à venatoribus actus, ad Deicolū Abbatem confugisse Deicolus. perhibetur, & ab eo seruatus, syluestre animal tutiorem se in Deicoli sinu putauit, quàm si syluas fuga petijſſet, præſagio quodam lenitudinis pietatiſque eius. Qui inſequeretur, pepercere beluæ ob reuerentiam viri, nō auſi eam ledere, quæ ſeſe fidei commiserat Sancti.

MARIANVS quoque Bituricensis Cœnobij monachus, Marianus Monachus. bubulci officio defungi non dedignatus, aprum ad se confugientem tutatus est. Canibus inſequentibus imperauit, ne illum tangerent. Mira res, canes obedierūt, aper discedere noluit, & cuius benignitate se ſeruatum agnouit, eundem veluti iam pridem manſuefactus humiliter adhaſit.

EAD E M ſera ad Baſoli Rhemenſis Abbatis cellam conſeſſa fugiens, pedibus eius prouoluta ſic in tuto fuit, vt canes qui magno curſus impetu iam tergo fugientis imminebant, repente ſubſiſterent. Tunc Attila venator rem admiratus, prædium quod ibi habebat, Abbati conceſſit, dignū omni beneficio aſſerens, cuius & manſuetudinem aper, & virtutem canes teſtati ſint. *Beda in vita eius cap. 7.*

COLUMBANO Abbati viſi in ſyluis obtemperauerunt: Heleno onagri crocodilique. Hæc inſiliens trās ſuium ibat, illos autem ſarcinis onerabat. Haud ita repente manſueſcerent ſylueſtria aquaticaque animalia, niſi in homine manſuetudinis vim ſentirent cui obſequerentur.

D. HIERONYMVS cum inuidorum malitiam atque inſiſtationes ne ſerēdo quidē poſſet reprimere, Roma ceſſit. Manſueti enim placidique hominis proprium eſt, dare locum improbitatibus aliorum, neque cum pertinacium maligni-

DE MANSVETVDINE ANIMI.

malignitate contendere. Sed cui Romæ homines aduersabantur, in Syriæ deserto ferè seruierunt. In Bethlémitico deinde monasterio manentem leo posita ferocitate blanditer adijt, & reliquis qui aderant, metu dilabentibus, ipsi pedem spinæ vulneratum porrexit, sanatus famulatum exhibuit, nulliq; iam monachorum metuendus asellum ad pascua educebat, reducebatq; ad stabulum, agræonis fungens officio, qui quondam prædonis functus fuerat. Ferocire nempe non potuit, ubi hospitis benignitatem experiri cœpit, nec ab eo prorsus discedere, cuius beneficio se nouerat conualuisse. *Mar. an. v. flor. Sur. Tom. 5.*

*Marinus
Solitarius.*

MARINVS in Arba Palmatæ insula natus, apud Arminum vitam solitariam duxit. Cum autem aliquando cellam suam versus ab vbe Roma rediret, asellum quo in vi utebatur, versus terribilis inuadens pefemit. Ille versus tenuit, & ut asini vices subiens ad cellam vsq; se deferret, institit. Subito syluestrem exuens animum immanis bestia, dorsum homini præbuit, cuius asello non pepercerat: dicens humanitatis eius conscientiam, quoniam ille amissi iumentii iacturam passus, in autorem damni non excanduit, neq; indignatus est, sed tantum seruitio eius usus, quo probaret, posse se ab ipso poenas exigere si vellet, cuius dorso potuit tam imperiose insidere. *In vit. PP.*

*Bassianus
Episcopus.*

At etiam timidissimum animal cerua, dum venatoris tela laucia fugeret, ad Bassianum Laudensem Episcopum se recepit: qui persequens auctor, miraculo oblitus facti tere. Quidam verò licentius accedens, eam de manu Episcopi eripere voluit, sed ipse præreptus à diabolo vexari cœpit. Episcopus autem qui bestiam blandè amiceq; exasperat, & clementer fuerat tutatus, nec in hominis violentiam irasci potuit, ab immundo spiritu oppressum, miseratus incunctanter pristinae restituit sanitati. Idem igitur & tutelæ fidem, & patientiæ benignitatem seruauit, amicis inimicisque iuxta fauens. *Paulin. in vita Ambrosij.*

Egidius Ab.

Egidius quoque Abbas ad ostia Rhodani solitarius manens, & hominibus incognitus, cerua lac præbente (ut

LIBER. IIII.

112

alibi diximus) vixit. Sed dum illa à venaticis canibus ageretur, perpeti fuga cellam ipsius petijt, & trepida ac solito mollius immugies, ante senis pedes prouoluta iacuit, ut cuius humanitatem diu experta fuerat, eius etiam auxilio ab imminente periculo tegetetur. Igitur illo orante, canes propius accedere nequiere. Vnus autè de venatoribus (quia locus vepribus obductus erat) incerto sagittâ dirigens, Abbati vulnus infixit. Post hoc penetrantes latebram, reperiunt senem, ceruamq; iuxta accubantem, & religione quadam concussis animis procidentes, veniam ab eo quem imprudenter laferant, suppliciter petunt, atque impetrant, & ceruam dimitunt intactam. Tam enim ille libenter ijs, à quibus vulnus acceperat, offensam dimisit, quam pro cerua orauit, pari simplicitate & de ipsa sollicitus, & in illos mitis. *Fulbert. Carnotes. si.*

Ad Remigium Rhemensem Archiepiscopum passerem aduolare solitos accepimus, & de manu eius certatim cibum capere. Cur ita, nisi quod non sic tuto se pasci posse in apertis eâpis putarunt, ut in mansuetissimi Præfulis sinu. *Sur. Tom. 1.*

*Remigius Ar-
chiepiscopus.*

Blasius Sabastæ urbis Episcopo in solitudine persecutionem declinanti, syluestres aucule victum suppediunt. *Metaphr. Sur. Tom. 1.*

Blasius Episc.

Ad Ivonem regis Britannia filio dum cōtempno regno soli Christo seruaret, columbas piscelq; escam manu porrectam acceptasse ferunt. *Rodolp. Agric.*

*Iu locus soli
tarius.*

Ivone Presbyterum ad mensam recumbentem, Ivo Presbyter avis quadam albo viridiq; colore spectabilis, de improviso adijisse dicitur, & tangi se ac contrectari ab eo passa, post acceptam benedictionem euolasse. Testata mihi videtur naturam eius non gestu solum, quo se illi liberè atque vltro obtulit, sed etiam pennis, varietateque colorum. In candore signabatur mentis puritas, in virore spei alacritas, in plumarum mollitie animi lenitudo atque facilitas. *Sur. Tom. 3.*

Ivo Presbyter

Maxentius etiam Pictanienfis Abbatis humanitas effecit, ut agrestes volucres non cupidius arborum ramis,

Maxent. Ab.

214 DE MANSVETVDINE ANIMI.

quā manibus suis infideret. Panis micis, aut tritici granis, ab eo pasta auolabat. Hinc discamus, nō sine beneficio eos dimittere, qui sine hesitatione nostrā se crediderint fidei.

Sextus Abbas SEVERVS Agathensis Abbas passerem aduolantem ita humanitus excepisse dicitur, vt cū ille fracto crure aliorum aucupium elugisset, ipse sua precatōe sanatum dimiserit. Qui enim benignē alios accipit, facili quod a Domino petit impetrat. Scriptam quippe est: Mansuetus dabit gratiam.

Franciscus. FRANCISCUS quoque lenitatem auicularum audacia mirabiliorem fecit. Ad prædicantem consuebant, neque refugiebant manum eius, vsque adeo obsequentes, vt non nisi cū ipse iussisset abirent, non nisi cū ipse inuississet, garrum comprimere: non quod iussa intellexerint, sed quod iubentis autoritatē virtutemq; senserint. *Bonav. c. 8.*

Idem. Cū aliquando in horto inter fruteta deambularet, cicada siculneam linquens, super euocantis manū consedit, & Deum laudare iussā, voce tinnula, gutture fistulato suauiore solito stridorem edidit. Humanum igitur consortium effugere solitā bestiola, Franciscū omnibus ex mansuetudine applaudentem creaturis adire non timuerunt, neq; potuerunt nō obtemperare imperanti, cui iam diuina inerat virtus. Talibus enim dictum est: Si moniti huic dixeritis: Tolle, & iacta te in mare, fiet. *Ibid. c. 8. & 12.*

Apollon. Abb. APOLLONIUM Abbatem ferunt euidam fratrum suorum humilitatis mansuetudinisque virtutem suis precibus a Domino impetrasse, ita vt ille, cuius rigide mentis asperitatem nulla mitigare castigatio poterat, postea multis patientiæ ac lenitudinis exemplum fieret. Si quando igitur vllum animi morbum industria nostra leuare non poterimus, ad precatōum remedia recurramus. Quia quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum. *In viii pp.*

Femina. E t ne foeminarum mansuetudinem silentio pertrāsisse videar, Brigida Virgo apro ferocissimo, & qui in pceduna gregem repente iruerat, præsto occurrēs vsque adeo reddidit

LIBER. IIIL

215

didit mitem, vt eidem gregi ipsū præficeret pastorem. Itaque tam modò immanis fera tam tenellas oues, quas laniatū venerat, mox & ad pascua educere, & pastas reducere domum cepit. Voluit autem Deus beluæ feritatem Virginis humanitati cedere, vt ostenderet, quanti apud se ponderis esset talis virtus. *Sur. Tom. 4.*

Ancilla Christi. SE u earum mansuetudo foeminarum, quæ in cœnobij perpetua seruituti se addixere vt Deum promererentur, in eo apparet, quod Præpositis libet obediunt, quod labori alacriter insistant, quod dicto factōne lacescit non reclamant, non murmurent, non mullitent, non denique vultum mutent, sed semper eandem animi lenitatem præ se ferat. Harum exempla partim dicta sunt, vbi de labore, obedientiaq; tractauimus: partim dicentur, cum de patientiæ virtute disseremus. Igitur ne eadem sæpius repetere necesse sit, hoc loco de illis loqui superfedebō.

Exhortatio. OMNES tamen Christi seruos ancillasque admonitos velim, vt meminerint, talium hominum & preces a Domino facilius exaudiri, & opera largiore remuneratione compensari. Nisi id verum esset, non illos potissimum in magno rerum discrimine Sophonias Propheta citaret, vt Domino supplicent, dicens: Querite Dominum omnes mansueti terræ, quia iudicium eius estis operati: querite iustum, querite mansuetum, si quo modo abscondamini in die furoris Domini, quia Gaza destructa erit, & Ascalō in desertum, Azotum in meridiē eicient, & Accaron eradicabitur. Tantum infortunium auerti posse sperauit precibus mansuetorum. Hinc & Eliachim Sacerdos, cū ex- *Iudith. 4.* cidium ab Holopherne timerent, ad populum dixisse fertur: Si in humiliationibus permanseritis, exaudiet vos *Iudith. 9.* Dominus. Hinc & sancta Iudith Dominum obtestata ait: Nec superbi ab initio placuerunt tibi, sed humiliū & mansuetorum semper tibi placuit deprecario. Ipse etiā David: Suscipiens, inquit, mansuetos Dominus, humiliās autem peccatores vsque ad terram. Et in alio Psalmo: Exaltauit mansuetos in salutem. Et in Euangelio Veritas ait: Beati *Psalm. 146.* *Psalm. 149.* *Matth. 5.*

X 3 mites

DE TACITVRNI SER. MODE.
mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Nō igitur temere in Ecclesiastico praeceptum est: Fili, in mansuetudine opera tua perface, & super hominum gloriam diligere. Quātō magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Profecto si quis ista memoriter tenuerit, recteque perpenderit, studio diligentiore, diligētia studiosiore contrarijs animi motibus temperabit.

De Taciturnitate sermonisq; moderatione. Cap. VI.

NUNC quoniam mansuetudo praeipue taciturnitas decet, moderatioque verborum, satis congrue de ijs dicendum videtur, qui utroque laudabiliter vsi sunt, ut discamus linguam ipsam & coecere, cum seruandum erit silentium, & cum loqui expediet, pensitare. Quandoquidem Salomonis sententia est: In multiloquio nō deerit peccatum. Qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est.

IOH. à Domino arguitur, quod contendere ac disputare secum concupierit, dum calamitatu suarum causam anxie perquireret. Et respondens ait: Qui leuiter locutus sum, respondere quid possum? Cōfiteatur se nō habere quo excuset inconsultā locutionem, & ut poenitendo veniam consequatur: Manū meam, inquit, ponā super os meū. Vnum locutus sum, quod utinam non dixissem, & alterum, quibus vltiā non addam. Hinc tu si quando res inciderit, in qua diuinæ providentiæ rationem inuenire nequiveris, caue ne quid imprudenter proferas, sed tacitus mirare, & nihil à Deo nisi bonum æquumque proficisci posse, semper tibi habe persuasum.

EZECHIAS quarto decimo regni sui anno obsessus in Ierusalem, plebem silere iussit, ne colloquijs Rabs facis nunc minantis, nunc blandientis, ad deditiōem sollicitarentur. Exemplo est, ne quid is, qui de plebe imperitorum est, respondere præsumat captiosis Hæreticorum argumentis,

mentis, ne dum confutare ea nescit, etiam ipse in retiaculo diaboli inuoluatur, & arce veritatis incaute custodita, ab erroribus captus pereat. Tacitus ergo obediat Ezechie, id est, Christo regi, & in silentio oret, & ipse mittet Angelum suum, qui perimat copias Assyriorum, hoc est, dissipet malignorum insidias, mentemq; orātis illuminet, ut amota dubietatis nebula, iam clare videre possit, eos vere mortuos esse, qui ipsum nitebantur in mortem trahere secum. 4. Reg. 18.

IESVS filius Syrach, dum efficere nequit, ne interloquendum peccato aliquo nō implicetur, sic in Ecclesiastico suo conqueritur & clamat: Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum, ut nō cadam in ipsis, & lingua mea perdat me? Hoc ipsum periculum, quod in se deprehenderat, alios canere iubet, dicens: Aurum tuum & argentum tuum conflagra, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos, & attende ne forte labris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidantium tibi, & sit casus tuus insinabilis in mortem.

IEREMIAS in matris utero sanctificatum se audit, & tamen ait, a, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Quomodo ergo illi lingua non delinquant, qui irrequisiti garrunt: si peccare loquendo timuit, quem loqui Deus inuitabat? Qui tunc demum ad prophetandum populo se accinxit, cum Dominus non iam inuitaret, sed imperaret, dicens: Noli dicere quia puer sum; quoniam ad omnia quæ mittam te ibis, & vniuersa quæcūq; mandauero tibi, loqueris. Ad hæc ne quid dubitaret, mittit manum suam, tangit os eius. Et ecce dedi, inquit, verba mea in ore tuo. Toties quippe lapsus timendus est, quoties nostra, nō Domini, verba prolaturi sumus, cum etiam de otiosis, hoc est, quæ neque dicenti, neque audienti profunt, reddenda ratio sit.

AT ne quis propterea semper tacere operæpretium sibi existimet, Iaiam lamentantem audiat: Væ mihi, inquit, quia tacui. Reprehensibile se agnoscat Propheta, quod

*Imperiti ne
disputent cum
Hæreticis.*

*Iesus filius
Syrach,
Ecclesiast. 22.*

*Jeremias Pro
pheta
Jerem. 1.*

*Isaias Proph.
Isaiæ 6.*

DE TACITVRNI. SER. MODE.

Oziam regem, populumq; in vitia precipitem, verbis non corripuerit, iuxta illud: Ne reueraris proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis.

Agathon Abb. SED propositum nostrum consequentes, veteribus exemplis noua subnectamus. Agathonē Abbatem lapillo assidue ore indito tacere didicisse ferunt, idq; ab eo annos tres observatum, ne etiam cum fari vellet, expeditum sibi foret. Legerat quippe illud in Prouerbijs: Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. *In vitis PP.*

Paulus Mond. PAVLYS Monachus cognomento Simplex, cum quassisset, essetne Christus prior Prophetis, insulam interrogatiunculam silentio diluere iussus, per triennium nemini quicquam proloqui est ausus. Itaque quæ dictu digna indignaque haberentur, tacendo didicit. *In vitis PP.*

Pambo Abb. Psalm. 38. PAMBO Abbas, cum etiam ipse discere prius quam loqui proposuisset, ad illum, qui trigessimum octauum Psalmum sibi legere coeperat: Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea: Sat est, inquit. Reliqua audiam, cum istud opere impleuero. Multo deinde tempore post reuersus, cum interrogaretur, cur tantum ad magistrum redire distulisset? nondum se illud quod didicerat, perfecisse dicit, & Apostolicum esse præceptum: Estote factores verbi, & non auditores tantum. *Hist. Tripart. lib. 8. c. 1.*

Idem. IDEM Theophilo Episcopo se aliquando aduenti, & aliquo sermone ab ipso spiritualiter refici petenti, respondit: Si taciturnitate sua non reficiebatur, nec sermonibus eum refici posse. Hinc quidem die vite sue iam supremo audacter affirmavit, ex quo eremum incolere coepisset, nullum se vnquam protulisse verbum, quod prolatum nollet. Perfecit ergo quod initio promiserat: Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Quam igitur lætus, quam securus hinc decedebat, quem nullius propè culpe conscium taciturnitas ipsa fecerat?

Theon Abb. BEONE quoque Abbatem in Thebaidis deserto habitantem, in summo silentio vixisse accepimus, ita vt perquam

LIBER. IIIL.

319

perquam raro loqueretur, nec nisi quanti auditoris exigere videbatur necessitas, taciturnitatem seruans, & simul officio fungens charitatis. *Pallad. Hist. 49.*

THEONEM etiam in cellula sua clausum annos triginta, silentij habuisse continentiam perhibent, & quantum ea re profecisset, miraculis postea ostendisse, neminem non sanum dimittendo, qui æger ad se curationis gratia accessisset. *Ibid. Hist. 50.*

IN illo Tabennensi Monasterio, quod in Eremitico Scythiotica positum erat, Amona Abbas mille quingentis Monachis præfuisse dicitur. Et cum tot essent, horis quibus silentium inditum erat, se præ numero aduenæ locum aduentis, nemine ibi adesse putauerunt, donec interiùs ingressi, illos vnumquemque seorsum in suis cellulis orantes, aut aliquid aliud facientes conspicerent, adeo non strepitus aliquis, non susurrus, non saltem secretus audiebatur, denique multitudo solitudinem taciturnitate æquabat. *Pallad. Hist. 48.*

LIBET hoc loco apponere, quanta diligentia, qualique circumspectione hoc idem ab Egyptijs Monachis olim seruatum, Iohannes Cassianus de Coenobiorum institutis tractans, dicat: Cum solenitates, inquit (quas illi Synaxeis vocant) celebraturi cõueniunt, tantum à cunctis silentium præbetur, vt cum in vnum tam numerosa fratrum multitudo conueniat, præter illum qui consurgens Psalmum decantat in medio, nullus hominum penitus adesse credatur, ac præcipue cum consummatur oratio, in qua non sputum emittitur, non execratio obstreperit, non tussis intersonat, non oscitatio somnolenta dissutis malis & hiantibus trahitur, nulli gemitus, nulla suspiria etiam astantes impeditura promuntur, nulla vox absque sacerdotis voce precem concludentis auditur, nisi fortè hæc quæ per excessum mentis claustra oris effugerit, quæq; insensibiliter cordi obrepserit, immoderato scilicet atque intolerabili spiritus feruore succenso, dum ea quæ ignita mens in semetipsa non præualeret continere, per ineffabilem quandam

310 DE TACITVRNI. SER. MODE.

gemitum ex intimis pectoris sui conclauibus euaporare conatur. *Cassian. de Instit. lib. 2. cap. 10.*

POST hæc qualiter se gerant, describit dicens: Finitis itaq; Psalmis, & quotidiana congregatione (sicut superius commemorauimus) absoluta, nullus eorum vel ad modicum subsistere aut sermocinari audet cum altero, sed ne quidem per totum diei spatium à cella sua progredi, aut deferere opus, quod in ea solitus est exercere, presumit: nisi forte cum fuerint ad officium necessarii cuiusq; operis euocati; quod ita expleat foras egressi, vt nulla inter eos sermocinatio penitus cõferatur. Sed sic vnusquisq; opus exequitur iniunctum, vt Psalmum vel Scripturam quamlibet memoriter recensendo, nõ solum conspirationi noxiæ, vel consilij prauis, sed ne otiosis quidem colloquijs, vllam copiam vel tẽpus impartiat, oris pariter & cordis officio in meditatione spiritali iugiter occupato. Summa namq; obseruantia custoditur, ne quisquam cum alio, ac præcipue iuniores, vel ad punctum temporis pariter substituisse, aut vsq; secessisse, vel manus suas inuicem tenuisse deprehendatur. Hinc discant, qui soli Deo placere studet, vel tacere, vel ea tantum quæ Dei sunt loqui, vt cum Propheta dicere possint: Quod egressum est de labijs meis, rectum in conspectu tuo fuit. *Ibid. cap. 15.*

Terem. 17.
Generus presb. SEVERVS Sulpitius Presbyter, cum multa catholice scripsisset (vt Gennadius Presbyter tradit) in senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium vsque ad mortem tenuit, vt peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret. *Gennad. de vir. illust. cap. 19.*

Hieronymus de quibusdam solitarijs. D. HIERONYMVS libro quẽ de institutione sanctarum Virginum ad Eustochium scripsit, plerosq; se in eremo reperisse testatur, qui per septennium nullum prorsus verbum homini alteri emisserant, scientes quod nõ in multiloquio Dominus potest haberi. Puto qui sic se ab humanis colloquijs sequestrauerunt, diuinis familiarius perfruebantur, non interpellata meditatione illa, quæ hominis animum terrenis

LIBER. IIII.

311 terrenarum rerum cura excussum coelestibus inferere solent. *Hieron. in Reg. Monach. cap. 22.*

ROMUALDVS etiam Abbas Ordinis Camaldulensis autor, dum montem solitarius incoleret, septenni silentio spiritalem Psalmorum intelligentiam meruit percipere. Quos cū argute eleganterq; exponeret, dicere videbatur: Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam, & in ipsa laudabo eum. Post hæc etiam miraculis nobilitatus est, vt qui propter Deum tamdiu tacuerat, propter eum signa loquerentur. *Sur. Tom. 3.*

THOMAS Aquinatem, dum inter scholasticos versaretur, naturaq; taciturnus esset, & corporis habitu reliquis paulò obefiore, bouem mutum appellabant. Magister vero vbi ingenium illius disputatiunculis experiri coepisset, deprehendens quorsum eius tenderent silentia: Bos iste mutus, inquit, talem mox edet mugitum, vt sonum eius totus admiraturus sit mundus. Et cum omnium doctissimus euasisset, tunc sanè apparuit, quantum docilis taciturnitas vanæ & arroganti loquacitati esset præferenda. *Anton. Piz. am. Sur. Tom. 2.*

CATELYM & hac in patre diaboli insidiæ vitæ sunt. Cuidam ex fratribus perpetuum silentium seruanti, Pater Franciscus vt semel tantum in hebdomada confessionem faceret, persuadere non potuit, & ille sibi de se magis quam Preposito suo credens, excidit à sanctorum collegio, & ad vomitum est reuersus. Primum irrationabile erat, tam obnixo obstinatoq; animo tacere, vt confiteri nollet, quasi qui nihil vnquam deliquisset: deinde arrogas ac superbus, maiorum voluntati suam præponere, cum Dominus dicat: Obedientiam volo, & non sacrificium. Et qui vult venire post me, abneget semetipsum. Profectò qui obedire negligit, subijci dedignatur: & qui subijci dedignatur, superbit: & qui superbit, nunquam proficiet. Igitur ipsum quoque oris silentium semper mentis humilitate niti debet, vt obseruatori suo prodesse possit. *In Speculo S. Francisci. Sanctorum*
Quæ autem ipsam taciturnitatem perutilem esse am-
bigit, *sententia.*

232 DE TACITVRNI SER. MODE.

- Iacob. 1.* Iacobus Apostolus: Sit, inquit, omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum. Et paulo post: Si quis autem putat se religiosum, non refrenans linguam suam, sed sedens cor suum, huius vana est religio. Et Paulus ad Timotheum: Prophana & vaniloquia deuota. Salomon in Prouerbijs: Qui moderatur sermones suos, doctus & prudens est. Et *Eccles. 3.* idem alibi: Tempus tacendi, tempus loquendi. Et iterum in Prouerbijs: Lingua placabilis, lignum vite: quod *Ibid. 25.* autem immoderata est, conteret spiritum. Sermo opportunus est optimus. Mala aurea in lectis argenteis, qui loquuntur verbum in tempore suo. Idem procacitatem garrulorum damnans: Os lubricum, inquit, operatur ruinas. Et, vidisti hominem velocem ad loquendum: stultitia magis speranda est, quam illius correctio. In Ecclesiaste quoque: Stultus verba multiplicat. Et rursum in Prouerbijs: Mors & vita in manibus lingue. Postremo ipse veritatis magister *Matth. 12.* & vita Dominus in Euangelio, ait: De omni verbo otioso quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicii. Ideo diuitem quoque in inferno positum, quoniam loquacitatis petulantia maximè deliquerat, lingue ardorem sentire magis fecit, & ille linguam tantum refrigerari petijt, qui ardebat totus.
- Femine.* Eadem hæc sanctæ taciturnitatis moderandæque lingue exempla atque præcepta, etiam feminas respiciunt, & quidem magis quam viros. Paulus Apostolus: Mulieres, inquit, in Ecclesijs taceant. Non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit. Si quid autem voluit discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesijs.
- 1. Cor. 14.* Dicitur etiam Hieronymus ad Celantiam scribens: Sit intentus, ait, ac vigilans, & aduersus peccata semper armatus animus tuus, sermo in omnibus moderatus ac parvus, & qui necessitatem magis loquendi indicet, quam voluntatem. Hieron. ad Celantiam.

IDEM

LIBER. IIII.

333 Moniales.

IDEM eas, quæ in Monasterio sacris initiatæ sunt instruens, etiam silentij tempora observare monet, sic dicens: Volo, charissimæ, ut in conuentu vestro ter aut pluries in hebdomada, exceptis Festiuitatibus, loqui omnino, nisi urgente causa perutili & necessaria, nullatenus liceat, nec simul, nec cum alijs extrâ. Diebus verò omnibus, quibus & pro remedio, & pro salute loqui conceditur, non singulis horis vacandum est verbis, quæ vix proferri sine peccato possunt, sed hæc inuiolabilis observatio vigeat, quod singulis noctibus post peractam horam Cõpletorij usque post Missam, & à Tertijs usque ad Nonâ, sacra obseruentur silentia. Quatenus & lingue Deû laudandi concedatur opportunitas, & inutilia verba penitus abscondantur. In choro verò Ecclesiæ ad diuinas laudes parato, Dormitorio, Cornaculo, Claustro, ac Capitulo, omni tempore loqui non deceat, nisi ea quæ ordinata sunt in laudibus Dei, uti & tempus, & locus religionis vestræ prædicet sanctitatem, & loquacibus cõpunctione ingerat, & intrandi ad societatem vestrâ sancta desideria incitet, & affectus ad ecclesiâ moueatur. Satis de hoc multa: Nunc castitatis indagabimus exempla. Frustra enim os loquacitati clauditur, si mens libidinibus patet. Ut igitur casti silenti in casto seruetur pectore, discamus incessas voluptates sanctæ pudicitie amore calcare.

Hieron. in Reg. Monial.

Aduerant Religiosi.

De Castitate seruanda exempla virorum.

Caput VII.

DE Castitate tractaturi, nouam potius quam veterem Legem sequamur. Primis quippe hominibus recēti adhuc vacuoque mundo præceptum est: Crescite & multiplicamini, & replete terram. Repleta vero terra, posteris, id est, nobis, continentia commendata est, monente Domino lumbos præcingi, ut ex illo eunuchorum genere finis, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum. Vnde *Matth. 19.* & Apostolus: Bonum est homini, inquit, mulierem non tangere. Dico autem, non nuptis & viduis, bonum est illis, si sic

Genes. 1.

Luc. 2. 12.

1. Corin. 7.

374 DE CASTI. SER. EXEM. VIRO.

si sic permanerint sicut & ego : quod si non se continent, nubari melius est enim nubere, quam vri. Et de virginibus tanquam de eminentiori virtute, magisq; angelica quam humana, precipere non aude, sed consulere, atque concludens, ait: Qui Matrimonio iungit virginem suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit. Ex ijs patet, Virginitatem viduitati, viduitatem Matrimonio preferendam esse. Sed ne veterum etiam testimonia idem asserentia nobis aliquis prorsus deesse putet, docebimus olim quoq; non nisi castos ad Deum accedere, & iratum placare potuisse.

Populus Israel
Exod. 19.

POPULO Israelitico Dominus de monte Sinai loquentem audire Moyses, imò per Moysen ipse Dominus precipit, dicens: esstote parati in diem tertium, & ne appropinquetis vxoribus vestris. Et quisquam Matrimonium audeat equare castitati, si coniugatos alloqui noluit Deus, nisi cum per triduum sese continuissent? Exod. 19.

Moyse
Exod. 3.

ANTE HAC MOYSI in monte Oreb de rubo loquentem Dominus dixisse scribitur: Non appropies huic, solue calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est. Idem dictum est ad Iosue, cum transisset Iordanem in agrum vrbis Iericho peruenisset: Calceamentum autem solui et, qui nuptijs propinquitatis iure sibi oblatus renuntiasset, mos erat, dicebaturque domus discalceati. Igitur Deo appropinquare, vel in loco sancto stare volentes, iubentur calceamenta solvere, id est, curam conjugalis obliuisci, & coelibatus signa praeferre.

Deuter. 15.

Lex.
Leuit. 12.

PRÆTEREA Matrimonio copulatos, quoties coierint, aqua lauari Lex iubet, & vsq; ad vesperum immundos esse denunciat. Mulier quoq; cum masculo peperit, immunda est dies septem: cum foemina, quatuordecim: purificationis quoq; dies hic sexagesimosex, illic trigessimus prescribitur, nec ante puerperam ingredi sanctorum licet, quam purificata fuerit. Ex quo apparet, Matrimonij operam absque aliqua honestatis labemunditieque detrimento fieri non posse. Leuit. 12.

Leuit. 22.

Si filia sacerdotis, inquit, cuilibet ex populo nupta fuerit,

LIBER. IIII.

375

fuerit, de his quæ sanctificata sunt, & de primitijs non vescetur. Sin autem vidua, vel repudiata & absq; liberis, reuersa fuerit ad domum patris sui (sicut puella consueuerat) aletur cibis patris sui. Nonne & in hoc videmus, nuptijs præpositam fuisse viduitatem? Leuit. 22.

Leuit. 22.

SACERDOTES ipsis neque viduam, neque repudiatam accipere vxorem, sed tantum virginem fas erat. Ergo & viduitati præcellebat Virginitas.

Numer. 31.

MADIANITES ab Israelitis duce Phinee superatos, Moyses occidi ad vnum iussit, præter virgines puellasque, vt vel hinc intelligas, matrimonia morte dissolui, virginitatem vero vita æterna esse dignam.

1. Reg. 11.

ACHIMELECH Sacerdos panes sanctificatos David esurienti & ijs qui cum illo erant daturus, interrogat: Si mundi sunt, maxime à mulieribus. vsque adeo cibos sacros dare etiam fame periclitantibus, nisi castis, non licebat. Et si hoc olim in pane illo seruatum est, quanto nunc mūdiores esse decet, quibus sub eadem specie sumendum datur purissimum Christi Corpus, spiritualis Caro, ineffabile Sacramentum? 1. Reg. 11.

Notent hæret.

Ioc. 2.

IOEL Propheta vastationem atq; excidium per Chaldaeos futurum prædicens, diuinam leniri iram posse sperat populi ieiunio, & fletu, & supplicationibus, ijsq; addens: Egrediat, inquit, sponsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo. Continentia iadixit, vt precatio ieiuniumq; & penitentium gemitus puriora offerrentur, nec illa sufficere putant sine hac castitatis obseruatione. Ioc. 2.

Ioseph.

Genes. 39.

HI testimonijs congrua quoque exempla subdantur. Ioseph forma insignis adolescens, ab Aegyptia domina ad amatus, cum consentire libidini impudenter se ingerentis nollet, vim inferre conantem, relicto quo apprehensus fuit pallio, effugit. O fortem & inuicti animi iuuenem, cum id ætatis esset, quæ ad voluptatem est procliuor, contempsit blanditias, preces, minas, omnia denique impatienter ardentis foeminae machinamenta pro nihilo habuit, & veluti repentino premeretur incendio, penè nudus ab ædibus

336 DE CASTI. SER. EXEM. VIRO.

ab ædibus erupit, vt castitatem illam cōseruaret. *Gen. 39.*

Moyse.

MOYSES quidē, sicut omnes ferē qui sub Legis iugo seruiunt, vxorem habuisse describitur. Sed Iesus Naue (qui Euangelij libertatem figurabat) nec vxorem habuit, nec filios, & hic coelebs terram promissionis ingreditur, quam ille maritus tantū vidit, & ingredi non potuit.

Elias.

Elians.

SED neque Eliam, neque Eliseum, vxores habuisse aut liberos habuisse legimus, & à nemine ante Euangelium, præterquā ab ijs, mortuos ad vitā excitatos, vt miraculorum raritas ac magnitudo seruata castimonie testetur meritū.

Jeremias.

Jerem. 1.

IEREMIAS quoque diuinum accipit mandatum, ne vxorem habere velit, neve prolem suscipere. Itaque quod in matris vtero sanctificatus fuisset, virginitate probauit. Qua etiam meruit, vt vrbe à Chaldeis capta Temploque direpto, solus apud hostes liber esse, & qui Sancta sanctorū violare non timuerant, ipsum muneribus honoreq; assecerūt: vt hinc agnoscas, hominē qui castitatis professione Deo sese dedicat, omni templo sanctiorem esse. *Jerem. 1.*

Iob.

AC ne etiam coniugatis pudicitie colendæ ratio desit, non minus continentiam quā patientis Iob exemplum in medium adducam. Hic vnica vxore contentus ac monogamus: Pepigi, inquit, fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper, & hereditatem omnipotens de excelsis? Et paulo post ait: Si deceptū est cor meum super muliere, & si ad ostiū amici mei insidiatus sum: scortum alterius sit vxor mea, & super illam incuruentur alij. Hoc enim nefas est & iniquitas maxima, ignis vsque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans gemina. Quibus profecto verbis & continentissimum se fuisse ostendit, & quā grane crimen adulterium sit, explicauit. *In lib. Iob.*

Hic.

HIC de veteri libanimus Instrumento, plura de nouo hausturi, vt pote cuius initium ipsa virginali castitate consecratum est.

Christus.

DOMINVS noster Iesus Christus ita de Virgine nasci voluit, vt perpetuam illi de qua nascebatur virginitatem conser-

LIBER. IIII.

337

conseruaret, per portam clausam in mundū hunc veniens, per quam vir non transiit, & ipse in virginitate perseuerans, pudicitie puritate se plurimum gaudere significauit. Vnde: Sinite pueros, inquit, venire ad me: talium est enim regnum coelorum. Tales quippe & in Apocalypsi, qui canticum cantant nouum, quod nemo alius canere potest, & sequuntur Agnum quocunque ierit. Sine macula enim sunt ante Thronum Dei, & cum mulieribus non fuerunt coinquinati. *In Euang.*

IOHANNEM Baptistam, vt illum baptizaret, Virginitate meruisse credimus, cum maximē decuerit, vt baptizari volens castus Dominus, casta editus matre, casti serui opera ministerioque vteretur. Itaque Iohannes plusquā Prophetā est, quoniam plus est virginem esse, quā futura prædicere. Ipse est Elias. i. robustus dominator, qui carnis lasciuia animi puritate superauit. Deniq; inter natos mulierum nemo maior est illo, quia perfectæ castitatis merito iam inter Angelos computatus erat. De ipso enim dictum est: Ecce ego mittam Angelū meum, & præparabit viam ante faciē meā. Angeli igitur magis quā homines sunt, qui virginitatem sanctē integre, custodiunt. *In Euang.*

IOHANNEM Apostolum, quoniam & ipse Virgo erat, præ ceteris à Domino dilectum Euangelia testantur. Ob hoc ab eodem Domino illi matrem commendatam, & illum matri. Virginitatis etiam priuilegium fuit, quod idem & Apostolus est, & Euangelista, & Prophetā, quodque in feruentis olei dolium missus ledi non potuit, & in terra relegatus, quæ in cœlo gerebantur, vidit. *Hieron. contra Iouinian. lib. 1. cap. 14.*

IACOBVM Apostolū, qui frater Dñi nuncupatus est, tantū castitate, sanctitateq; præstirisse seruit, vt etiā Iudeis incredulis admirationi esset. Soli Sancta sanctorū intrare permittebāt. Pleriq; deinde ob illius necem Ierosolymam euersam putauerūt. Huic Paulus, & Cephā, & Iohannē, veluti reliquorū Præsides, columnas vocat, & ab ipse sibi dexteris datas societatis gloriatur. *Ense. Hist. Eccl. lib. 2. c. 13.*

Y

AC 116

DE CASTI. SER. EXEM. VIRO.

Petrus Apost.

A c ne quis calumniatur, Petrum non sine vxore fuisse, nec nos inuis inficias, cum & socrum habuisse dicatur a filiam: sed pro certo affirmamus, tum ipsum, tum si qui alij inter Apostolos vxores habuerunt, eas repudiasse propter Christum, cum praesertim repudij ius nondum sublatum esset, alioquin mendacij argueretur, cum ipse Petrus pro se & pro reliquis diceret: Ecce, nos dimisimus omnia, & secuti sumus te. Quod autem etiam vxoribus renuntiassent, ex Domini responsione apparet: Amen, inquit, dico vobis, nemo est qui reliquit domum, aut parentes, aut fratres, aut vxorem, aut filios propter regnum Dei, & non recipiat multo plura in hoc tempore, & in seculo futuro vitam aeternam. Igitur palam est, & quae reliquerant, & quam pro relictis remunerationem accepturi erant, nec solum ipsi, sed etiam omnes qui ipsos postea imitati fuerint; ut Apostolorum praemia consequi posse speret etiam is, qui Apostolatus dignitate caret. Luc. 18.

Paulus Apost.

PAULUS Gentium Apostolus, viduas virginesque ad perpetuam castitatis observationem suo hortatur exemplo, dicens: Bonum est eis si sic permanserint, sicut & ego. Quod nequaquam dixisset, nisi se ab omni penitus mentis & corporis immunditia experientia alienumque cognouisset. Hic ille est, qui raptus usque ad certum coelum audiuit verba arcana, quae non licet homini loqui, & nescit in corpore, an extra corpus raptus fuerit. Sic qui castitatem colunt, se in corpore esse nesciunt, quia corporis affectiones non sequuntur, sed supra eorum animo elati diuina contemplantur Mytheria, quae quidem terrenis voluptatibus dediti, scire non possunt.

1. Cor. 7.

Anton Abbas.

Quantum igitur in hac virtute seruanda sancti viri ac mulieres solliciti constantique fuerint, innumeris penae exemplis patet. Nos non multa subiiciemus, quae tamen, cum ad probandum quod dicimus, tum ad imitandum, fac erunt. AMON Aegyptius Abbas, a parentibus accipere vxorem coactus, virginem ut virginitatem seruaret, persuasit. Diuina ergo lectulis vsi, sed tamen eodem contubernio, cum iam decem

LIBER. IIII.

339

decet & octo annos corpore ac mente integri vna peregrissent, vtilius tutiusque sibi visum est, si digrederentur. Itaque illa mansit domi, ipse vero ad solitudinem Nitriae abiens, ab hominum consuetudine semotus vixit. Quid magis mirer, nescio, tres pueros illos in Babylonica fornace inter flammis vinculis constrictos ardere nequiuisset, an istos vigete iuuenta nuptiali thoro iunctos, nuptiale opus, cum tandiu simul vixissent, exercere nunquam voluisset? Magnum vtrunque miraculum, sed multo maius donum, mentem castam habere, quam illud corpus. Pallad. Hist. 3.

HO c idem in Iuliano Antiocheno Martyre & Basilissa Virgine mirari licet, qui nuptijs inter se celebratis, cum Iulianus continentiae votum suscepisset, brumae tempore rostrum, ac liliorum fragrantiam in cubili collocati senserunt: stupescuntque puellae sponsus dixit, odore hunc munditiae virginis esse. Cuius quidem suauitate illa capta, vna cum ipso in Virginitate perseverare decreuit. Propositum ambo eorum cohaeruit visio. Christus cum matre Virgine illis apparuit, pudicitiaeque corollis donatos dimisit. Cuique, diu simul caste sanctique vixissent, Religioni sese tradidere. Alter Abbas monachis, altera Abbatisa praefuit Virginibus. Iulianus postremo Martyrij quoque palma glorificatus, sicut carnis lasciuia pudicitiae, ita tormentorum vim patientia superauit. Sur. To. 1

Iulianus & Basilissa.

Amator Epif.

ANATOR quoque Antisiodorensis Episcopus, parentum suorum voluntati cedens, inuitus puella genere & forma insignem, cum in matrimonium accepisset, suadendo induxit, ut secum castitatem profiteretur. Suscepto vtriusque voto, Angelum Domini viderunt, quem ante videre non poterant, & Virginitatis coronas de manu eius acceperunt. Mox illa virginum Monasterium ingreditur, ipse Clericus efficitur, Fladioque in Episcopatum succedit, dignus Ecclesiae sponsus, qui cum maritus esset, se maritum nesciuit.

HENRICVM Imperatorem, qui annos tres & viginti imperauit, Virginitatem vna cum Kunegunde vxore seruasse tradunt. Non illos regalis luxus ad carnis inflexit lasciuia, non suscipienda sobolis cura, cui Imperij fauces reliquit.

Henricus Imperator.

Y 2

340. DE CASTI. SER. EXEM. VIRO.

Reliquissent, perpetuæ castitatis mutare propositum fecit. Omnia contempserunt, ut se mente & corpore integros Deo offerrent. Id autē multis incognitum, vir ipse vita decedens palam fecit, tellatus se uxorem suam ut virginem acceperat, ita virginem dimittere. *Jacob. de Forag.*

*Arnulphus
Episcopus.*

ARNULPHVS natione Gallus, genere clarus, Stambergam Clodouei regis neptim duxerat uxorem. Sed ut spiritu, non carne iungerentur, Sancto suadente Remigio, inter se conuenerunt. Ne verò præsentia oppugnaret propositū, ipsa domi resedit, ille peregre profectus est. Cumq; multa morū sanctitate polleret, Thuronensem Episcopatū Domino per Angelū iūbete suscepit, nā scilicet Apostolica careret dignitate, qui Apostolorum vitam secutus fuerat, matrimonio præferens castitatem. *Greg. Turonens.*

Vando Abbas.

VANDO minor casti propositi constantia Vandonis Abbatis fuit. Nam cum Pipini Gallorum nepos esset, à Dagoberto regni successore (cui imprimis charus erat) cōpulsus est ducere uxorem, neque tamen ne castitatem seruaret, cōpelli potuit. Nuptæ persuasit, ut Deo potius quam mundo seruaret. Itaque illa sacrarum Virginum collegiū inijt, ipse Monachorum, Abbatisque officio functus est, & miraculis nobilitatus. At si in carne feminasset, de carne & mellis ille corruptionem. Seminavit autem in spiritu, & de spiritu mellis vitam æternam.

Eduardus rex.

EDVARDVS quoque Britannorū regem, cum Episcā uxore virginitatem custodisse, memoria proditum est. Nō tam illi verbes, populos, provincias vicisse gloriosum foret, quam quod scriptura vicerit, nullum Veneræ voluptati relinquens locū. Hunc tamen si quis imitari voluerit, imitetur castitatem, confortiū fugiat. Difficile enim creditur esse, nedum factū, ut vir & mulier vnā habitent, & neque hæc se fiat uxorem, nec ille maritū. Nulla securitas est vicino serpente dormire. *Osbert. Sur. Tom. 1.*

Faron Episc.

FARON Meidenfis Annites, postquam pari cum coniuge consensu Religionem professi, altera inter Moniales, alter inter Monachos diu sanctē vixissent, formæ pulchritudinis

*item
hui
Alexius
qui exequi
mū a sic
desponsatio
Faron Episc.
ni, et po
a no plun
mos in proxiu domo, ut mendicus a
latre aspiciatus, coramque spori
sant vivens, virgo moxiens vixpi
nem propter christum reliquit.*

LIBER. IIII.

341

rudinisque eius memoria sollicitatus, ipsam ut ad se veniret rogatum misit. At prudens scemina sagaci mente id quod erat concipiens, nec omnino recubabat. Eo ille magis ardere, nec animo conuiescere, nec euocando cessare. Venit tandem mulier cilicio induta, squalore obsita, vultu lugubri, & ipsam immunda cogitationis arguens respicere fecit. Quod si sanctissimum virum procul a mulieribus separatum recordario ipsa penē ad vomitum redire cōpulit, quanto propius periculo erunt, qui cum his simul habitare præsumpserint? *Fulgentius Meidenf. Sur. Tom. 5.*

Theonot Abb.

THEONAS Scythiotici Monasterij Abbas, & ipse parentibus, non sibi, obsecutus, coniugij iugū tulit. Ceterum cum quinquennium uxori seruisset, ad continentiam est conuersus. Illi verò utridem se contineret, & iam spiritu secum, non carne copulari vellet, persuadere nullo modo potuit. Vbi autem omnes adhortationes incassum cedere vidit, grauitè ingemiscens: Ego te, inquit, mulier abstrahere à morte non possum, nec tu me separabis à Christo. Melius est mihi cum homine, quam cum Deo habere diuortium. Post hæc relictis omnibus, dimissaque uxore, Monachum se fecit. Sed nemo legē putet vnicum exemplum, ut repudiet inuitā. Nescis enim an sic voceris, ut hic vocatus est, singulari quadam vocatione, non communi. Quippe qui breui tanta profecit sanctitudine ac scientia, ut sub Iohanne Abbate Monasterium ingressus, in successoris eius Helix locū, omnium suffragijs suffici meruerit, cunctis prælatus qui uxori prætulerat Christum. *Cassian. Coll. 21. cap. 9.*

AN Iohannem Abbatem quendam seculari habitu hominem venisse, autor est Cassianus, primitiasque obtulisse. Cuius aduentu demon ab obsessio, quem sanare Abbas non potuerat, repente effugit, propter eum se fugere cōfessus. Admiratus Iohannes vnde ex illo seculi homine tanta virtus emicuisset, curiosius percunctari cepit, atq; audiuit, eum olim, dum monastica professionis desiderio afficeretur, à parentibus cōpulsū ducere uxorem, & iam annum

Y 3

vnde

*Iohannes Ab
has & quidā
secularis.*

342 DE CASTI. SER. EXEM. VIRO.

undecim cum illa in virginitate perseverare, ipsam denique omnibus inscijs sororis, non coniugis, loco habere. Quare in stupore versus senex, protinus exclamavit: Non immerito talis viri presentia immundum spiritum ferre nequuisse, cuius pudicitia constantia ipse imitari formidaret, ne quod illi in laudem, sibi cederet in perniciem. Tale quippe facinus omnium predicatione dignum esse, sed non ab omnibus experiendum: cum semper inter castimonie observatores is, qui foeminarum familiaritatem deuitat, secutior sit; fortior, qui non deuitat. *Cassian. Coll. 14. cap. 7.*

Timotheus
Solitarius.

TIMOTHEVS Anachoreta in vastissima Aegypti eremo, nulli hominum cognitus, iam annos triginta peregerat, quando à Pafnutio Abbate fuit inuentus, toto eo tempore nudus, & squalidus, & palmarum tantum fructibus vitam sustentans, ac lugens peccatum suum, quod nimia sui fiducia, cum primum secessisset, mulierem religiosam secum habitare passus fuisset. Qua tandem cognita, annos sedecim se ab usum fatebatur. Et dum fateretur, lachrymas tenere non poterat. Vide igitur, quam periculosum sit maris foeminaeque consortium, etiam cum ambo perpetuam vouerint castitatem, ambo soli Deo seruire proposuerint. Quod iste expertus, ea iam profugerat, ubi nec nomen foeminae audire posset. *Metaphr. Sur. Tom. 3.*

Leo Papa.

PRIMUM Leonem Pontificem Maximum ferunt, dum solenni Paschae die sacrosanctam Corporis & Sanguinis Christi Communicationem populo daret, à qua iam matrona in manu osculi excepsisse, & cum ex hoc intimis in medullis improbae cupidinis excitatum sensisset incendium, in semet iratum, manum illam abscidisse. Verissimum est igitur illud Apostoli oraculum: Bonum est mulierem non tangere, postquam tetigisse tam malum fuit. *In vita Leonis.*

1. Cor. 7.

Benedict. Abb.

SEU si Benedicto Abbati in deserto procul ab hominum consuetudine commoranti necesse fuerit nudum iniecerent sensibus corpus, & totum multo volutatu et uentare, ut visae aliquando foeminae in cella recordationem dolore sedaret: profecto bonum est etiam mulierem non videre.

Qui

LIBER. IIII.

343

Qui enim viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam *Matth. 5.* inuolatus est eam in corde suo. *Gregor. Dial. lib. 2. cap. 2.*

AUGUSTINVS interrogatus, quare cum sorore habitare refugisset: quia, inquit, quae cum sorore mea sunt, non sunt meae sorores. Et hanc eiusdem sententiam esse perhibent: Malum est mulierem videre, peius alloqui, pessimum tangere. Ex sensibus igitur corporis nostri, ut quisque periculo proximior, ita magis continendus. *Posidon. in vita Augusti. cap. 26.*

PROPTEREA quidem Iohannes Anachoreta in quadam Aegypti praeruptae rupis spelunca obstruso aditu desolatus, cum foeminis nunquam est locutus, raro cum viris, ad se tamen intrare permisit neminem. Tribuno roganti, ut se coniungi suae conspiciendum sustineret, non est assensus, sed in quiete se illi appariturum promisit, quod eam pio desiderio affici sciret. Proxima igitur nocte mulier somnians ipsum vidit, quem vigilans nunquam viderat, & quod viderit, formam habitumque corporis & cuncta vultus lineamenta recte vereque referendo, fidem fecit. Quanta, qualesque perfectionis vir iste fuit, qui imaginem sui dormienti foeminae spectandam mittere potuit, cui tamen accessum ad habitaculum suum interdixit? Et si talis lapsus pertimuit, quis tutum putabit ingerere se obtutibus mulierum? *Pallad. Laus. Histor. 43.*

PAULVM quoque Abbatem qui solitudinem Panephis oppido proximam incoluit, ne foeminam videret, impense cauisse accepimus. Et cum aliquando cum Abbate Archibio ad quandam senem pergeret, videns à longe obuiam venire mulierem, protinus retulit pedem, & comite frustra retinente, ipso relicto tuguriolum suum cursu concito repetijt. Cassianus tantam deuitandi sedulitatem immodestae ascribit, Deique iudicio factum asserit, ut qui tantopere foemineum conspectum execrabatur, paralyti resolutus, ad Coenobium Virginum deferretur, & languenti mulier assideret. Sed ego reor etiam dono Dei factum, ne à muliere prius tangeretur, quam cum se tangi penitus non sentiret.

Y 4

valetu-

Paulus Abbas

valetudinis vi oppressus. Quod si ab ea tangi ante contigisset, grauius fortasse animo, quam corpore agrotasset. Puritatis autem eius etiam apud forminas iacentis testimonium fuit, quod languentes oleo, quo ipse contactus fuisset, peruncti sanabantur, & infirmus infirmis remedio erat. *Cassian. Coll. 7. c. 26.*

*Pasnuus
Abbas.*

PAENVTIVS Abbas dum hospitibus pulmentum lenticulae, quod athera appellabant, pararet & subuolantis flammæ vapor manum eius adussisset, cogitare secum tacitus coepit, cur qui iam pridem & demonum infestationes deuicisset, & illicitos carnis motus mortificasset, tam modice flammæ lationem persentiret? Quiescenti Angelus apparuit: Et quid, inquit, Pasnui ab igne te offendi potuisse miraris, cum necdum ignem qui in te est, sic penitus ut putas extinctum geras? Tunc te illum extinctum crede, cum puellam nudam atque formosam complexus, nullo te libidinis motu sollicitari deprehenderis. Euigilans ille expauit tale experimentum, & liquidò intellexit, tutius esse cum demonijs colluctari, quam iuuentulæ mulieris læteri adharere: & ab igne offendi, quam ab ea tangi. *Cassian. Coll. 15. c. 10.*

Arsenius Abb.

ARSENIVS Abbas, virorum quoque, necdum foeminarum declinare solitus confortia confabulationesque, ut expeditius diuinæ contemplationi vacaret, cum quædam non obscuri generis matrona illum videre cupiens, de improviso ante hospitolum suum ipsi occurrisset, repente auertit sese, & muliebrem audacia gestu pariter ac verbis inculcavit. Rogo, inquit illa, ne indignè feras aduentum meum, quæ sincera mente & pio affectu huc veni. Aut si eo quicquam offensus es, veniam da, ac pro me Deum (cui soli seruis) deprecare. Precabor Deum respondit, & quidem multum, ne vnquam meminerim tui. Documento nobis est, ut quæ etiam aliquando vidisse contigerit, mente ne retineamus. *In vitiis PP.*

Pior Abbas.

PION Abbas Antonij Abbatis discipulus, intantum foeminas aspicere timuit, ut nec sororem viduam valetudineq;

dineq; affectu, videre vellet. Cum enim ab ea accersiretur dicente, si ipsum vidisset, tam sibi gratum fore, ut inde sanitatem se recuperaturam speraret, ire omnino recusabat. Mox tandem Abbate iubente profectus est, & sororis cubiculum oculis clausis alterius ducatu ingressus, se quidē illi videndum præbuit, sed illam ipse minimè vidit, nec ab ea cognitus abiit. Cumque rursum ut veniret, inuitaretur: Et fui tecum, inquit, & vidi me. Sic ille excogitauit, quemadmodum & Abbati morem gereret, & sorore præsentē non conspiceret, ob hoc solum, ne à proposito discederet, quo tuendam castitatem existimauit. *Pallad. Hist. 87.*

VRSTIVS Nursiæ Presbyter vxorem habuisse dicitur, *Vrsinus Presbyter.* sed cum Presbyteratum accepisset, ita ab ea fuisse alienus, ut nulla necessitate ipsam ad se propius accedere passus sit. Post annos quadraginta in tali continetia transactos, dum ille animam ageret, & tandē cessante nouissimi singultus anhelitu decessisse putaretur, ipsa admota ad nares aure, an adhuc spiraret, explorare coepit. Mira res, persentit mulieris tactum, qui seipsum iam nō sentiebat: tum quicquid vitalitatis in mortuo penè corpore residuum erat, totum ad os collegit, prorupitque in vocem, dicens: Recede mulier, nondum penitus extinctus es ignis, tolle paleam. Recedente illa, apparuerunt Petrus & Paulus Apostoli, quos ipso vidente ceteri videre non poterant. Et dum ab eis (ut aiebat) innitatus se venire respondisset, expirauit. Si tales comites habeat hinc discedens casti hominis anima, quis nescit, quales habere soleat eius qui libidini seruit? Aut quò hæc vocetur, si illa vocabatur ad cælum? Heu, heu, momentanea voluptas, quantum decipis, cum finis tuus æternum malum sit? *Greg. Dial. lib. 4. c. 11.*

PROPTEREA quidem Marcio Marfici Campaniæ montis Solitario decretum ac deliberatum fuit, ne foeminas aspicere, & dum quædam, non Sancti visendi cupiditate, sed magis propositi eius turbandi causa, illi captata occasione repente assutisset, pronus humi corruit, vultuq; inter palmas collecto, tandiu Deum, uti se in tali pudicitia disci-

*Martius
Solitarius.*

discrimine tueretur, orauit, donec illa longioris moræ vi-
da medio inde discessit. Ac ne quis Christi seruis negotiū
facere leue crimen putet, fama est, mulierem hanc simul
atque de monte descendisset, vita decessisse, Deo temeri-
tatem eius vlciscente. *Greg. Dial. lib. 3. c. 16.*

*Carilephus
Solitarius.*

EIVSDEM audacis, sed diuersi euentus foemina, Ca-
rilephum in Gallia, loci, qui Castagalla dicitur, Solitarium
adiit, virili amictu sexum dissimulans, cum & ipse mulie-
bres congressus semper refingisset, & dum singula nemine
impediente perlastrasset, oculis capitur, ac protinus facti
pœnitens, nec iam se celans, nec merito eiusmodi infortu-
nium se passam negans, & coram illo prouoluta supplici-
ter veniam petens, ipso orante visum recepit, vitamq; cor-
rexit, satis experta sub tutela Dei esse casti propositi viros.

QVODAM vero (sicut de Leone Pontifice paulo ante
dictum est) in magno callitatis periculo in seipsum seuisse
constat, satius existimantes mutilato corpore intrare in re-
gnum coelorum, quam integro mitti in Gehennam.

Anian, Episc.

ANIANVS Alexandrinus Episcopus, Marci Euange-
listæ successor ac discipulus, mulierem quandam intuitus,
mortem sensit intrare per fenestras, & scandalizantē ocu-
lum eruit, proiecitq; a se: posthæc solitus in gelidis mer-
sare corpus aquis, inediaque & vigilijs fatigare, vt aestuan-
tem in præcordijs libidinem extingueret. Et qui tanto la-
bore castitatem custodierat, montes dicitur transulisse,
quod nescio an vllus alius, monte quodam Numidiae Ba-
bylonem vsque ad probandam Christianæ religionis ve-
ritatem, ire iussu atque obediente.

Niceta Mart.

NICETA Martyr à patre Maximiano Nicomedix re-
ge ob Christianam professionem supplicia passus, postquam
omnia constanti animo pertulisset, super plumea culcitra
resupinus collocatur, vinctusq; constringitur, ne inde se
mouendi facultas esset. Tum adducta est meretrix forma
pœdita, vestitu compta, arte instructa, quæ & minus fortes
allicere, & nō ita cautos posset peruertere. At verò Niceta
vbi se ab illa modis omnibus ad impudicitiam concitari
vidit,

vidit, manibusque scemineis verenda etiam in parte, im-
probe ac petulanter attrectari, ne lasciuia vinceret, quem
non vicerant tormenta, præcisam mordicus linguam in
osculantis se faciem expuit, & vi doloris vim repulit vo-
luptatis. Exhorruit viri cruore perfusa mulier, abiitque
admirans ac stupens, & iam maius quiddam homine illi
inesse reputans, quem vt libidini suæ cederet, ne vincum
quidem cogere potuit.

PAR huic exemplum in vita Pauli primi Eremitæ, re-
fert Hieronymus, sub Decio & Valeriano persecutori-
bus apud Ægyptum passi iuuenis. Sed illum, postquam
omnia tomentorum genera superasset, in amoenissimos
hortulos adductū, inter lilia candentia & rubentes rosas,
lectuloq; compositum, leni aquarū murmure iuxta labete
riuulo, mollisq; sibili vento arborum stringente folia, ita
vt locus ipse turpem voluptatem mouere posset, nisi dis-
sectæ dentibus linguæ dolor etiam thori molliet, & me-
retrix procacitatem blandimenta que contempsisset.
Hieron. in Epist. de vita Pauli.

FERVNT etiam quendam in deserto Ægypti Solitariū
singularis probitatis virum, ad quem corruptedum cum
venisset meretrix (acceperat autem sponsonem à quibus-
dam lasciuis & sui simillimis iuuenibus, si illum ad coeum
dum secum compulisset) sinxit se via aberrasse, & quo-
niam iam vesper erat, flens petijt, vt nocte illa lecto sus-
ciperetur. At ipse animi suspensus aliquandiu tetit. Ca-
stitatis periculum denegare quod petebatur suadebat,
charitas verò cedere cogebatur, ne quid foeminae foris ma-
nenti aduersi contingeret, cum locus feris frequens esset.
Deniq; recepta in vno tugurioli angulo posuit, & se in al-
tero collocavit. Noctu tamen cogitationibus ad impudi-
citiam pulsatus, iam in eo erat vt vinceretur, cum subito
in mentem venit, quod pro tam breui voluptate ignem
æternum passurus esset. Exurgens igitur accendit lucer-
nam, & experiat, inquit, an ignem sustinere possim, quem
sustinere cogerer si deliquissem; digitosque ad lucernam
admotos

343 DE CASTI. SER. EXEM. VIRO.

admotus vrere pertinaciter cepit, adustionis cruciatus libidinosa cogitationes dissipauit, & Gehenna timor intimam voluptatis titillationem repressit. Mulier autē, quæ feruum Christi in mortis foueam precipitare moliebatur, ipsa ibidem vitam cum morte commutauit. Manē iuuenes illi adueniunt, & quam vicissē putauerant, mortuā iacere offendunt. Sanctus verō, vt pro malo redderet bonum, ipsam quæ pudicitia suæ insidians ausa fuerat, precatione sanitati restituit. Hic attendendum, incauta charitas quā malē cecidisset, si tentatus ipse sibi met minus peperecisset, si carnis pruritus flammæ cauterio non curasset, si denique digitos pro castitate dare distulisset. *In viuis PP.*

Hilarion, Abb.

DE Hilarione Abbate D. Hieronymus scribens, ira ait: Iratus sibi, & pectus pugnis verberans, quasi cogitationes percussione manus posset excutere: Ego te, inquit, aselle faciam vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis, fame te conficiam & siti, graui onerabo pondere, per aestus agitato & frigora, vt cibum potius quā lasciuia cogites. Herbarum ergo succo & paucis caricis post triduum vel quadriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter & psallens, & rastro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Indicauit nobis Hieronymus aduersus libidinem tria præcipua remedia, dum Sancti huius recenseret gesta, ieiunium, orationem, laborem. *In vita Hilarion. c. 2.*

Euagrius.
Bernardus.

PATER hæc Euagrius Presbyterum hybernis notis in puteum, Bernardum Abbatem in lacum descendere solitos accepimus, vt gelascentium aquarum frigore, calorem corporis temperarent castitati infestum. *In vita Bern. lib. 1. cap. 3.*

Audomarus.
Franciscus.

AUDOMARVM Tamanensem Episcopum in vepribus, Patrem Franciscum in niuib. nudum voluisse corpus, vtea castigatione voluptatem carni insitam edomarent. *Bonauent. cap. 5.*

Bernardus
Abbas.

RVSVM Bernardus illam, quæ libidinis furore percitata vim castitati suæ inferre conabatur, clamoribus abegit. *Thomas*

LIBER. IIII.

340

Thomas Aquinas, rapta de proximo foculo torre. O sida Thomas Aquinas. atque inuicta feruorum Christi pectora, quæ dum pro pudicitia arce starēt, nec occultis inimici insidijs, nec aperto bello capi potuerunt. *In vitis ipsorum.*

APPELLES quoque Monachus, diabolu sub mulieris forma, se dolose illicientē, candenti ferro manu è fornace rapto (erat enim faber) perculit in facie, & ille edito eiulatu, vt à multis audiretur, fugies euanuit. Apelli deinde sicuti tūc, candens ferro manu, nō forcipe tenere, cum opus faceret, moris fuit. Quæ nim libidinis calor diabolo succedente vrere non potuit, iam nec ferri poterat. *Pallad. Hist. 60.*

Apelles Monachus.

CHRISTOPHORVM Martyrem, qui mudi opificem in humeris gestare meruit, cui ducenti milites manum iniicere non sunt ausi, quo viso Ammonitarum rex est teritus, vicissent foemina, nisi ille repente ad orationis arma confugisset. Vincit & in carcere positus, dum illum duæ insignis impudicitia sorores Niceta & Aquilina ad hoc à rege missæ, vt turpi voluptate delinitum à Christo auerterent, complexu, osculis, alloquijs oppugnare cepissent, sensit in tali certamine suam sibi haud sufficere virtutem, & Domini inuocauit. Eo orante, carcer illaxit, subitus perstrinxit oculos fulgor. Mulieres expauide in terram corruunt, mortem sibi timentes, quæ mortem intentauerant viro. Sed tandem ab eo spe veniæ recteata, Christo crediderunt, dumque ipsum palam confiterentur, tyranni gladium immotis iugulis excepere. Tantum itaque valuit casti cordis deprecatio, vt Christophorus & periculi euaderet, & quas pudicitia oppugnatrices habuerat, socias haberet Martyrij. *Ser. Tom. 4.*

Christophorus Martyr.

HELENVS Abbas, discipuli qui carnis petulantia acrius quā ferre posset intellabatur, cellam digito per humum ducto circūscribens, immendis spiritibus ne signum illud transgredierentur præcepit. Et ille deinceps eiusmodi molestia liber fuit. Nos quoque si discipuli eius fuerimus, qui in digito Dei eiciebat demonia, nunquam casti propositi locum deferemus. *In vitis PP.*

Luce. 11.

MEDE.

Neder. Abbas MEDERICVS quoque Eduensis Abbas, & ipse malarum tentationum victor ac virgo, Monachum quendam assiduus incestae cogitationis oppugnationibus tantum non superatum, tunica sua induens periculo liberauit, ita ut ille deinde omnis huiusce molestiae se expertem palam affirmare solitus sit.

Antonius Alexad. Abb. ANTONIO Alexandrino Abbati diabolus deformi admodum tetraque facie apparens, dixit se fornicationis spiritum, & ab eo superatum esse. Nec tamen ideo Antonius laxavit ieiunij rigorem, precum assiduitatem, laborisque solitudinem, sed potius auxit. Veritus ne diabolo credendo, dum se flere putaret, caderet: & remissis armis quibus vicerat, occasionem vincendi victo daret. *Athan. in vita Antony.*

Euseb. Episc. EUSEBIUS Episcopus & Martyr, quam virginitate ab ineunte aetate sollicitè custodierat, Deo protegente nullius insidijs amittere potuit. Mulier quidam forma illius capta, cum ad ipsum impudenter irumpere vellet, cubiculum aditu aperto intrare non potuit, & culpa conscia, ac terrore simul percussa, ante ianuam excito Episcopo crimen confitendo veniam impetrauit, atque abiit meretrix, dum secum reputat quantum malum est libido, ob quam pudicitiae cultorem ne adire quidem digna fuerit. Et illum profecto, quem nulla unquam obscenitas vicerat, nec persecutoris gladius vicit.

Equit. Abbas. EQVITIVS in Valeriae paribus Abbas, dum in iuuetate immundis tentationibus quateretur, ad precum confugia recurrerebat. Post quas somnianti visum est, assistisse Angelum, omnemque sibi genitalium motum ademisse, nec postea sensit se tetari. Quinimò Dei dono fretus praesse monasterio foeminarum coepit. Interim tamen discipulos admonere non cessabat, ne se in eo prius aemulari vellent, quam pari miraculo insuperabiles facti fuissent. *Gregor. Dial. lib. 1. cap. 4.*

Elias Abbas. ELIAS quoque Abbas, cum triginta annos natus Coenobij Virginum curam suscepisset, & carnis molestias ferre nequirit,

nequirit, ad desertum Scythi profugit. Deinde in quiete apparentibus Angelis, cur Deo dicatas Virgines reliquisset, interrogatus causam dixit. Et cum ab eis virilia sibi abscessa putasset, somno expectatus, & corpore se integrum & mente comperit, Virginumque curam securus repetijt, nullum postea pruritus (licet inter foeminas verlatetur) improbae cupidinis in se sentiens. Quisquis igitur quantum potest, periculum cauerit, Dei tandem auxilio reddetur tutus. *Pallad. hist. 35.*

De Castitate seruanda exemplo foeminarum. Cap. VIII.

SEd aliquantò longiore quàm oportuit ductu protractus Sermo iam admonet, ut foeminae quoque, demus foeminae castitatis exempla, ne si ijs tantum quae diximus contenti erimus, ipsae dedignantur sequi sexum alienum.

IA primùm Susanna in coniugio fides nuptis omnibus documento est, ut mori malint quàm consentire corruptori. Melius est mihi, inquit, absque opere incidere in manus hominum, quàm peccare in conspectu Domini: propterea quidem nec Deus innocentem credi permisit, nec impune pudicam infamari sustinuit. Hi qui iam ream iudicauerant, sententiam verterunt in accusatores, lapidibusque obruti sunt, quos furens & ineffrenata libido ad mendacium egerat & impietatem. *Dan. 13.*

IVDITH vidua & multa diuitum, & iuuenilis aetas, & elegans praeter ceteris forma ad repetendum connubiū hortabantur. Illa tamē viduitatem praetulit nuptijs, molli indumento cilicium, luxuriae ieiunium, somno atque otio vigiliae & oratione, hisque armis instructa, Holophernis, id est, diaboli dissecuit caput, nullum ei ad se corruptedam relinquens locum. Hinc illi quae sic vicerat, dicitur: Confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaueris, & post virum tuum alterum nescieris, & ideo manus Domini confortauit te, & ideo eris benedicta in aeternum. *Iudith. 13.*

ANNA

Anna Prophetissa.

ANNA Prophetissa Phanuelis filia, cum septem tantum annos vixisset cum viro, in viduitate ad quartum vsq; & octogesium vite sue annum perseverauerat, quando Christum videre, & de illo vaticinari meruit. Didicisti incorrupte viduitatis premium: disce & quo fale, ne corrumpi posset, condita fuerit. Non discedebat de Templo, & ieiunijs & obsecrationibus seruies die ac nocte. *Luc. 2.*

Virgo Maria Mater Dei.

VENIMVS ecce cum viduis in Templū. Sed iam cum Virginibus etiam ipsa Sancta sanctorum ingredi licebit, quandoquidem illum, quem nec cœli cœlorum capere possunt, Virginis uterus tulit. Virgo electa est, quæ Deum & hominem pareret, & ut propter Virginitatem electam scires, mater facta Virgo esse non desijt.

sp̄s Christi.

Quia hanc secuta sunt, non hominis mortalis, sed Christi Sponsarum nomine censentur, cœlestibus dignæ nuptijs, quoniam terrenas contempserunt.

Iphigenia Virgo.

HINC Iphigenia Agippi Æthiopum regis filia, Mathæi Apostoli prædicatione à falsa ad veram Religionem conuersa, cum virginitatem Domino vouisset, & iam constructo cœnobio multis præesset Virginibus, neque minis, neque blâditijs moueri potuit, ut Hirtacum paterni regni successorem acciperet maritum, æterni regis Sponsam se esse dicens, nec licere sibi illo relicto alteri nubere. Tunc Hirtacus ex amore in furorē versus, Iphigeniam cum reliquis quæ cum illa erant, atque adeo cum ipso Monasterio, concremari iussit. Admoto vero igne flamma virginalis pudicitie vltix inde se auertens, in regiam prosiliit, quam Hirtaco cum unico filio vix euadente, funditus cōsumpsit. Sed tamen filius à demonio correptus interfijt, pater elephantia perfrusus, morbi dolorem nō ferens, ipse sibi mortem conceiuit. Itaque qui male perdere Iphigeniam cum suis Virginibus cogitauerat, tēterrimē ipse cum filio disperiit. *Abbas in vita Mathæi.*

Tecia Virgo.

TECIA etiā Virgo, Paulo Apostolo Iconij Christum euangelizanti credidit. Cumq; iam desponsata esset, repudiato coniugio virginitatē seruauit, & ob fidei confessionē in ar-

in ardentem rogi missa, vti non potuit, subitis imbris igne extincto. Deinde leonibus, vrsis, tauris exposita, tot feris beluis repente mansuefactis euasit inoffensa. Pudiuit Procōsulem vltiā in illam seuire velle, cui tam atroces bestie pepercerant, & liberam dimisit. *Ambros. de virgin. lib. 2. Sur. Tom. 5.*

PHILIPPI Apostoli quatuor filix, quia virgines erant, prophetandi donum accipere meruerunt, etiam post Iohannem, cum Prophetas cessare oportebat. *Quatuor Philippi filie.*

AGATHA Cathanensem virginem, nec Aphrodisie meretricis illecebræ, nec Quintiani Prætoris promissa, minæ, supplicia, ad impudicitiam trahere potuerunt. Omnia contempsit, ut Virginitatem illibatam Deo offerret. Cum apparuisset illi in carcere Apostolus Petrus, mammillam quæ Quintiani iussu auulsa erat curaturus, exhorruit vitilem attactum, & chirurgicam refugiebat manum, donec quis esset agnouit, & statim ipso abeunte se sanatam sensit. Cum super acutas testas ardentēque prunas nuda volutaretur, minus pœnam doluit, quā nuditatis ignominiam. Quod scelus nec terra ferens intremuit, vrbs cōcussa est, muri ruina Prætoris assecclas oppressit, ac ne ipsi quoque in virginem impietas impudē cederet, equorum suorum calcibus dentibusque petitus periit. Ipsa autem Virgo, cū omnes vicisset cruciatus, vltiō oprauit mori & esse cū Christo. Quo annuēte læta decessit. Merito ergo venit Angelus ad exequias eius, tumuloq; insculpsit. Mētem sanctam, spontaneam, Deo honorē, & patriæ liberationē: ne angelicis in morte careret laudibus, quæ in vita castitatis puritate par Angelis fuit. *Metaphr. & alij. Sur. Tom. 1.*

LUCIA quoque Syracusana Virginitatem vita habuit *Lucia Virgo.* chariorem. Iuueni cui pacta fuerat, iungi noluit, ut iungeretur Christo, pro cuius amore martyrium cōstanter per tulit, cum illo viuere recusauit. Igitur Paschasio consulari potestate tumentī, haud tātum licuit, ut ei castitatem posset eripere. Impietatis furij ardens, puellam duci ad lupanar iussit. Sed illā vis nulla, nulli prorsus conatus mouere

potuerunt. Funibus circumligatam mille viri, mille boum iuga trahere nitebantur. Sed eodem loco quo eam fixerat Dominus, veluti mōtis rupes immota stetit, atque ibidem vri, cædi, iugulari potuit, abduci vt prostitueretur non potuit, quoniā Deo vouerat castitatē. *Sigeb. & alij. Sur. To. 6.*

Catharina
Virgo.

IN Catharina Virgine, vieti Philolophi scientiam, patienter tolerata tormenta constantiam, rotarum fractio impiorumque percussio meritum testantur. Sed ne Virginalis quoque candoris ac puritatis deessent testimonia, de abscissæ cervicis vulnere, lac, nō sanguis effluxit. Exanime corpus Angeli sepelierunt, monumentum oleo manat: & si tantus honor mortuæ in terra, quanta beatitudo viuētis in coelo? *Metaphrasi.*

Cecilia
Virgo.

CÆCILIA Virgo Valerianum, cui desponsata fuerat, ipso nuptiarum die ita perterruit, cum Angelum Virginitatis suæ defensorem esse asseruisset, vt ipsam ne cōtingere quidem ausus sit. Quinimō deposito gentilitatis errore ad Christum conuersus, & ipse visionibus perfrui meruit Angelorum. Sed & Martyrij coronam cum fratre Tiburtio laudabiliter consecutus est. Ergo non solum intacta permansit Cæcilia, cupidissimo iuueni tradita, verumetiam eidem saluti fuit, non auso prophanare illud quod virtute protegi vidit diuina. Denique ambo rubentibus rosīs & candentibus lilijis ab Angelo coronari meruerunt, vt hoc Virginitatis insigne esset, illud Martyrij. Neque enim supplicij vinci potuerunt, quos non vicerat voluptas. *Ibid. & Sur. Tom. 6.*

Margareta
Virgo.

MARGARETA Antiochena Christo deuota Virgo, & patris gentilis odia, & omnes corporis cruciatus pati maluit, quam Olybrio Antiochiæ Præfecto matrimonio copulari. Equuleū, virgas, ungulas, ignem, grauiora morte supplicia, sed ipsam mortem capite truncata fortiter per tulit, ne nuptijs Virginitatem mutaret. Hinc quidem pro Olybrio repudiato accepit Christum, pro breuibz poenis æterna gaudia, pro morte vitam. Nec immerito à dracone deglutita fracto ventre exiuit incolumis, quæ carne circum-

data, carnalis impudicitia veneno infici non potuit, lasciuia vincens pudore, & in fragali corpore seruans mentis integritatem. *Ibid.*

BARBARAM Nicomediæ ciuem, forma, genere, diuinitijs, floreque ætatis præstantem, fidei tamen ardore talia contemnentem, cum multis eam petentibus nulli nubere vellet, & se Christianam Virginitatis votum suscepisse diceret, furēs gentilis pater Dioscorus, stricto gladio illam persequi cœpit. Sed quam pater persequabatur, saxa miserata sunt. Eam namque montis crepido, ad quam fugiens constiterat, inclinata trans vallem in aduersā rupe deposuit, & rursum se erigens persecutorem impediuit. At neque miraculo mollitus, omni silice durior pater, tandem per deserta latitantem quæsiuit, donec inuenit. Tunc per capillos tractam Martiano Præfidi torquendam tradidit. Quam Martianus post multos cruciatus, & vtrancūq; auiulam papillam, ignominia causa nudam per vrbs fora duci iussit. Exhorruit nuditatem Virgo, quam non terruerant supplicia. Et cum Dominum orasset, extemplo affuit illi Angelus, papillas restituit, sanatumque corpus candenti stola contexit. Sed quoniam miracula maleficijs, non virtuti imputabantur, iussa est decollari. Et nequid ad immanitatem deesset, præuenit carnificem pater, filiamque gladio, quo antè persecutus fuerat, interemit. Qui omnibus feris ferocior, interficere quidem illam quam genuerat potuit, cogere autem vt vel idola adoraret, vel Virginitati nuptias præferret, non potuit. *Ibid.*

SED neque te hoc loco tacitus prætermittam, celeberrimā Agnes Virgo. Præfecti vrbs filium nuptias tuas petentem despexisti, diuitias, quæ illi affarim suppetebant, offerentem neglexisti, patrem quoque eius vt minantem, ita iniuria afficientem risisti, ob quam constantiam Dominus, dum te impij expoliant, capillorum vestit incrementum. Dum ad prostibulum trahunt, sua tutatus est luce. Infamem locum micatis fulgoris decore honestauit. Perculit horrore corruptores, & in fugam conuertit.

356 DE CASTI. SERVAN. EXEM.

Prociū autem illum libidinis furij actum, nihilq; pensi habentem, cum ad te irruisset, repentina nece multavit. Tu in medias proiecta flammās, non es adusta. Neq; enim quam in te exureret, obsecrari rumoris maculā ignis inuenit. Dissipatus ergo ardor crudelitatis appetijt ministros, & insonti parcens, conuersus est cōtra nocentissimos, Dei voluntati obsequēte elemento. Deniq; suscepto per iugulū gladio, intactam Virginitatem eidē, cui deuoueras, Christo Sponso obtulisti. Cuius nunc sequeris vestigia quocūque se ille verterit, perpetuoq; eius frueris consortio, recepta victoriæ palma, quoniā pertinacissimos pudicitie tue oppugnatores magnificē superasti. O felix victoriā, cuius merces est Christus. *Prudent. & Ambros. Ser. 90.*

Columba. E r ne quā aliquando dubitet, ne vi eripi possit castitas, Columbā yirginē apud Senones passā cum inter meretriculas vitādam pettraxissent, vsus ab iniuria tutatus est. *Martianā* Cæsareā defendit paries, inter ipsā & corruptores mirabiliter se interponens. *Hyrenem* Romæ liberauit Angelus, ijs qui eam ad lupanar trahebant illudēs. *Flauiam* domicillam Terracinā intactā reliquit repentina eorum insania, qui vim inferre parabant. *Seraphiā* apud Vendinenses eripuit horrendus fragor, motusq; terræ illos exanimans, qui ipsā polluere nitebantur. *Sir. & Ado in Martyrolog.*

Iustina. *IUSTINA* Damasci munita Crucis signo magijs Cypriani supplantari non potuit, vt viri copulam virginitate potiorem haberet. Vide igitur quantæ virtutis sit Deo dicata Virginitas, vt violari nullo modo queat, ipso eā protegente cui dicata est, *Gregor. Nazianz. en. Orat. 20.*

Regnum plu- rimum ex- emplā. *HUIUS* ē propositi pariter & constantie fuere *Dorothea* passā Cæsareā, *Euphemia* Chalcedone, *Iuliana* & *Dula* Nicomedie, *Euphemia*, *Dorothea*, *Tecla*, *Erasma* Aquileie, *Susanna*, *Basilla*, *Domicilla*, *Anastasia*, *Felicula*, *Daria* Romæ, *Victoria* Tiburi, *Valena* Lemouici, *Vrsula* cum vadecim millibus Virginum Colonia. Hæ & aliæ tam in ijs, tum alijs orbis partibus, multæ nuptijs Virginitatem,

LIBER. IIII.

357

nitatem, vitæ prætulērunt Christum, nec coniugalis voluptatis illecebris, nec tyrannorum tormentis victæ.

S. & D. dicit aliquis, nefas fuisse Christianis puellis maritos habere infideles, ideoque Martyrium potius elegisse quam illicita cōiugia, legis obseruandæ gratia, non Virginitatis. Cuius argumentum vna interrogatiuncula confutabimus. Cur ante fidelibus maritis, cum multi superessent, non se tradiderint, si tantummodo infideles displicebant? Aut cur *Cecilia* Virgo *Valerianum* iam credentem & baptizatum, Martyrij maluit, quam thori habere consortem? Et ne vllus calumniæ relinquatur locus, subiiciemus etiam illarum aliquot exempla, quæ ne legitimi quidem Matrimonij nexibus implicari voluerunt, vel etiam implicatæ (quod multo difficilius est) castitatis cultum nunquam deseruere.

BRIGIDA Virgo inter Scotiæ puellas pulcherrima cum à potentibus (& quidem Christianis) viris in matrimonium peteretur, & illa Virginitatem Domino vouisset, eundem orauit, vt aliquo corporis vitio ipsam deuenustaret, quò procorum inquietudo facili sedari posset. Itaque cum oculorum decore maximè placuisset, alterum subito vlcere percussum amisit. Cui ergo charior oculis fuit Virginitas, nonne tantò pulchrior fuit in conspectu Sponsi coelestis, quantò illis terrenis (qui iam illam, quam paulò antè tam ardentè appetierant, desponderi sibi dedignabantur) visa est deformior? *Sir. Tom. i.*

ANDRAGASINA Virgo in Gallia Lothario regnante fuit, quæ cum à parentibus Auiberto principi viro (qui postea Rothomagensē Ecclesiā rexit) inuita desponsaretur, multis cum lachryis Domini obsecrauit, ne suam pollui Virginitatem pateretur. Moxque lepræ morbo totum corpus occupante, ob foeditatem intacta dimittitur, & ne in incerto esset, cur id mali contigisset, vbi coenobium Virginum ingressa sanctum velamen accepit, continuo sana euasit. Puto quæ tam enixè orauerat, lepram etiam ipsam quoad vixit pati maluisset, quam Virginitatem

Cecilia Virgo

Brigida Virgo

Andragasina Virgo.

tatem amittere. *Sur. Tom. 1. in vita Anserii.*

*Alia, Phara
Virgo.*

FARRA Virgo, cum à patre Agerico (qui primo loco apud Theodebertum Galliarum regem habitus erat) ad nuptias vrgeretur, sic vberim fleuisse dicitur, vt nimio lachrymarum humore oculorum aciem hebetauerit. Et cum visum Beati Eustachij Episcopi precibus à Domino impetratum recepisset, rursus patris molestijs infestationibusque, & iam odio agitata ad Ecclesiam confugit. Ille iratus inde raptam in carcerem detruxit. Nec tamen efficere potuit, vt voto suo filia consentiret, quæ se iam Christo desponderat. Vbi vero firmam in proposito permanere vidit, & neq; minis, neque verberibus moueri, iam placatior, dimitti iussit, nec deinde impedimento fuit, quin ipsa inter sacras Virgines perpetuam virginitatem profiteretur. Tanta pro castitate perpassam, Martyrem dicerem, nisi obstarat fidelis pater. Martyrij tamen coronam meruit, quæ sic oppugnata, Virginittatem non amisit. *Greg. Turon.*

*Gregoria
Virgo.*

GREGORIAM Romanam Virginem, à Beato Gregorio traditum est, ipso nuptiarum die ad Ecclesiam confugisse, & perpetuæ Virginittatis voto Deo se consecrassse. Reliquit virum, & amplexata est Christum. Reliquit corporis voluptates, & voluptatibus fruitur Paradisi. Prudens deliberatio, sed felicius euentus, & qui perraro sequi soleat in tam presenti periculo. Maioris ergo prudentiæ est, ante in portum se recipere, quam procelle turbine expectare. *Greg. Dial. lib. 3. c. 114.*

*Spoletana
Virgo.*

SICVTI fecisse Spoletanam Virginem idem autor est. Quæ diuitis & principis viri filia, cum pater ipsam nuptui collocare decreuisset, illo incio ad Monasterium abiit, Virginittatis velum habitumque accepit. Quod si nuptias sustinuisset, nescio an ei integrum fugere fuisset. Auidius enim ipsam Spolus, quam pater filia obseruasset. Quauis & ipse indignatus illa exheredauerit. Sed quæ exheredauit pater, Deus regni sui coelestis herede fecit, & quæ nihil acceperat à patre, à Dño accepit, vt ab obsessis demonia pelleret, sicuti de illa testatus est S. Eleutherius Abbas. *Ibid.*

Ev-

EUPHRASIAM Virginem Antigoni filiam, quia cuiusdam Romano Patritij generis iuueni à parentibus antea pacta fuerat, quam Religionis se dedisset, cum illi accipere Theodosij Imperatoris literis in Thebaidem, quod concesserat, missis vrgeretur, respondisse tradunt, Sponsum se habere in cælo, non in terra, & certum sibi esse omnia prius extrema perpeti, quam fallere fidem illi datam. Cumque insuper Theodosius opulentis viri nuptias suis donis se cumulaturum polliceretur: Opes meæ, inquit, Christus est, dona tua alijs dato. Quid prius mirer, nescio, senile teneret ætatis in respondendo sapientiam, an puellaris animi in proposito constantiam? Sed id ille hanc Christiano Principi respondere docuit, qui gentilibus Philosophis Catharinam: & qui fecit ne Luciam Virginem homines bouesque mouere possent, fecit & hanc ne Imperator. Perpetuum namque Spiritus sancti habitaculum est impolluta Virgo, quæ perpetuæ sese dedicat castitati. *In Viris P. P. Sur. Tom. 2.*

MARIA Decegnies puellula duodecim annos nata, parentum (non sua) voluntate cuidam Iohanni nuptui tradita, vitæ districtione ac sanctitate commouit virum, vt intactam dimitteret. In Virginittate ergo perseverans, multa virtute multisque miraculis celebris euasit. Evita decedenti, Christus, Angeli, Apostoli in visu apparuerunt. Quorum consolationibus iocundata, mortis angustias non sensit. Solutam deinde à corpore animulam, à Beata Virgine cum Angelorum comitatu in cælum ferri conspexit Episcopus Tolosanus. Haud immerito tantam consecuta est beatitudinem, quæ ne viro quidem iuncta virilem copulam admisit, & matrimonij iugo cui iam subdita fuerat excusso, incorrupta & corpore & mente permansit. *Iacob. Viriat. Sur. Tom. 3.*

TAM ancipitis pugne gemina victoria potitæ Edildrida Virginem Sigebertus & Beda scriptores tradunt, quæ Annæ regis Orientalium Anglorum Christianissimi filia, primum Tonberto Australium Giruorum Principi in coniugium tradita, cum eodem pari voto Virginittatem seruauit.

360 DE CASTI. SERVAN. EXEM.

servavit. Deinde eo defuncto, iterum à patre inuita desponsatur Egfrido regi. Sed cum ipso quoque in Virginitate annos duodecim vixit. Postea vero eius permissu Religioni se consecrauit, & securiorem quidem in Monasterio, sed nunquam domi castiorem vitam duxit. Haud dubium quin castitatis merito tanta gratia illam donauerat Deus, ut etiam ijs quibus nubebatur, statim continentiam persuaaderet. Rarissimum sane exemplum, ac nescio an à condito auro alterum tale, ut aliqua & bis maritata sit, & semper Virgo. Beda Hist. Eccl. lib. 4. c. 19.

Kunegundis
Virgo.

SEMPER quidem Virgo, sed tamen vnius viri coniugis Kunegundis Henrici Imperatoris fuisse dicitur. Denique viro muliebri constantia dissidenti, ac zelotypo suspecta, super candentes vomeres nudo, sed inoffenso vestigio ambulando castam se probasse. Eo amisso liberius Deo servire potuit, non castius vivere. In eadem ergo castitatis puritate perseverans, nulli postea nubere voluit, ne cum Henrico simul amitteret Virginitatem. Qui ambo, quoniam in coniugio caelestes permanferunt, coelo digni effecti, & ad coelum sublati, multo feliciter perenniusque regnum acceperunt, quam reliquerunt. Iacob. de Vorag.

Filia Gunzo-
nis Ducis.

GUNZONIS Arbonæ Ducis filia, Galli Abbatis precationibus à dæmonio liberata, Virginitatem vouit. Coeperat enim Spiritus sanctus ibi habitare, unde immundus fugerat. Cumque à Sigeberto Galliarum rege in Matrimonium peteretur, à patre tradita, Sponsam se coelestis regis esse dixit. Quæ vox ita exterruit Sigebertum, ut puellam contingere non ausus, Monasterio Virginum delegaret, ei ipsam cedens, cuius se Sponsam assererat. Illa itaque in coelesti beatitudine Christo iungi meruit, quia dum in terris viveret, plaris fecit castitatem quam Galliarum regnum. In vita S. Galli. lib. 1. c. 21. Sur. Tom. 5.

Editha Virgo.

EDITHA Virginis Edgari Anglorum regis filie corpusculum post annos aliquot quam conditum fuerat, aperto sarcophago redactum in puluerem inuentum est, præter ventrem & genitalia. Cunctisque mirantibus, cur ea pars tantum

LIBER. IIII.

361

tantum integra extaret, euidam ipsa Virgo in quiete apparens, minime mirandum esse dixit, si reliquo corpore fatisciente, vterus incorruptus maneret, qui Virginitate sanctificatus esset, & nulla libidinis labe inquinatus. Dūstano quoque Episcopo de illa reuelatur, celebrandam esse in terra, quæ digna fuerit ut in coelo celebris esset inter Sponsas Christi. O grande Virginalis pudicitie meritum, quo tanta comparatur felicitas, ut anima hominis honoretur in Dei regno, & corpus cariem nesciat in sepulchro. Huius mentionem facit Po. 3d. Hist. lib. 5.

QUASDAM autem etiam apud infideles reuerenter habitas legimus. Luceiam Romanam Virginem rex quidam barbarus, nomine Ancias, cum captam stuprare vellet, Dei coeli Sponsam esse audiuit, & vi abstinuit, ac simul liberam fecit. Quinetiam ad Christum cōuersus, cum ipsam Romæ Martyrio cōsumptam audisset, captivæ suæ sorte incensus, relicto regno Romam perrexit, & pro veræ Religionis assertionem supplicia pertulit, magis iam desiderans regnare in coelo, quam in terra. Tantum illi profuit venerationi Virginem habuisse. Metaphrast.

Luceia Virgo.

EUGENIUS etiam barbarus Aphricæ rex Floram & Lucillam sorores Deoque dicatas Virgines Latium incurfans, captas abduxerat. Sed cum eas perpetuam castitatem deuouisse intellexisset, vitiare pertimuit, & liberrate donauit. Ad bella procedens earum precationibus se commendabat, victorque redibat, & frequenter successu letatus, Christo ab ipsis predicato credidit, intantum ut Romam ad Martyrium tendentes relinquere noluerit. Iam quippe didicerat, fragilem & caducam esse regni sui coronam, sed Martyrij stabilem & æternam, atque vnam cum illis passus coelū petijt. Tantum & isti attulit vtilitatis honorata Virginitas.

Flora & Lucilla.

VIRGINITATIS amor effecit, ut Euphrosina Alexandrina domum, parentes, patriam fugeret, & ne iuueni (cui pacta fuerat) inuita traderetur, sub virili habitu latens, proximi coenobij Monachos adiret, seque in eorum numerum solenni professione redigeret, dicta Smaragdus.

Euphrosina
Virgo.

Z 5

Cur,

362 DE CASTI. SERV. VAN. EXEM.

Cur, inquit, vnu fugiens tam multis se credidit? quia eos quibus se credebat, æquæ ac se castos esse nouerat. Quem autem fugiebat, longè disparis voti diuersique propositi erat. Neque tamen negare possum, difficillimum esse for- minæ cum viris versanti mentem integram gerere, & inter scopulos nauigantem nulla in parte elidi. Quam ergo fortis Virgo Euphrosina, quæ saluas pudicitie merces per media ipsa pericula vsque ad portum perduxit salutis? In vni. PP.

Margar. Virgo

Hoc idem mirari licet in Margareta Ægyptia Virgine, quæ & ipsa de Sponsi thalamo ad thalamum peruenit Christi. Prima quidem nocte illo ex lassitudine alius dormiente, vt qui diem totum in choreis & tripudijs delitasset, ipsa dormire non poterat, assidue secum voluens, quomodo Virginitatis suæ thesaurum subtraheret eius rapinæ. Clanculum ergo pedetentimque sese de cubili propinquit, adibusque excessit, & virum assumulata, monasteriūque ingressa, inter Monachos latuit vocata Pelagius, vbi per sanctam vixit, neque quod foemina fuerit, vlli ante obitus sui diem cognitus fuit. Igitur non dormiendum Virgini vbi periculum imminet, sed vigilandum fugiendumque est, si sese integræ cupit conseruare. Et nisi huiusmodi incumbat necessitas, nunquam viris Virgo se credat, vbi diuersus focus est, diuersarum cogitationum pugnas incidere necesse est. Sim. Metaphr.

Quedā Virgo.

Idcirco Beatus Martinus Episcopus, cum Virginē quandam vitæ sanctitate percelebrem inuifere vellet, & illa aditu negato ei excusando dixisset: Mi pater sancte, ora pro me, quia à viro nunquam sum visitata, gratias egisse Deo scitur, quod illa talibus imbuta moribus castam custodiret voluntatem, ac benedicens eam abijisse latus. Seuer. Sulpit. & Hieron. Epist. ad Oceanum.

LIBERICA siquidem res castitas est, nisi summa circumspectione fulciatur, facile labascit. Quod bene intellexit Petrus Apostolus, qui cum omnes morbo aliquo laborantes passim curaret, filiam Petronillam Virginem febri vexari dimisit.

LIBER. IIII.

363 dimisit. Et cum interrogaretur, cur qui alios sanasset, filiā regrotare sustineret? sic ei expedire, respondit. Didicit virgo in infirmitate esse fortior, & iam nec sana de corporis voluptate cogitare. Maluitque casta mori, quam Flacco Cōsuli (a quo petebatur) nuptiā viuere. Exaudiuit Deus deprecantem, & vitæ pariter Consulique libidini iam vim paratis ipsam surripuit. Atque eandem quæ hominis vxor esse noluit, Spōsam fecit Christi, celestibus fruituram nuptijs, quia terrenas contempserat. Apud Aloysium.

Sic & Hilarius Pictauensis Episcopus, cum filiam suam Apram castè sancteq; viuendi præceptis imbuisset, & illa aliquandiu in Virginitatis proposito perseverasset, veritus ne malitia mutaret mentem, Dominū deprecatus est, vt ipsam è medio sublata, iam in tuto collocaret. Itaque tam lætus & alacer mortuam extulit, quam ne Virginitatē in coniugium verteret, anxius ac sollicitus fuit. His exemplis & timere discat ancilla Christi, vt securior sit: Et si casus ineliderit, vitam amittere optet priusquam castratam. In vita eius.

Apra virgo.

SARS hæc de Virginibus: Viduarum nunc nostrarū castitatem exponamus, ne à veteribus (quarum superius fecimus mentionem) victi videamur.

NATALIA Hadriani Martyris coniugem (quoniam forma multis præstabat) Tribunus Nicomedie in coniugium petijt. Denegare non erat quod tribunus peteret, & ancilla Christi iam quod se verteret, nesciebat. Impetrat tamen tridui spatium ad deliberandum, atque interim Dominum votis precibusque sollicitat, vt pudicitiam quam illi vouerat, ipse tueatur. Et somnio edocta, inde solues Constantinopolim versus fugam fecit. Quod vt rescituit Tribunus, consensa naui fugientem persequitur. Iam propè erat vt consequeretur, cum contrario flante vento coactus est reuerti; illa suo, quod volebat, peruenit. Itaque in viduitate ieiunijs & precationibus vacas, Deo seruiuit, seruisset autem homini, si iterū nupsisset. In vita S. Hadr. Mart.

Natalia virgo

PAVLAM Romanā, à Hieronymo prodictum legimus Paula viduā, post mari-

364 DE CASTI. SERV. EXEM.

post mariti mortem non solum nubere noluisse, sed etiam cum viris nunquam comedisse. Casta mulier vix se viduam esse putavit, si cui non sui sexus hominum, vel ipsa tantum conuiuii familiaritate iungeretur. Sic itaque viduitatem sancte pureque custodiuit, ut in Monasterio sacris virginibus praelet: quas etiam aequauerat castitate, ceteris virtutibus superabat. *Hieron. de Epitaph. Paulae.*

Elizabet
vidua.

ELIZABETH Langraui tradita votum vouit, si marito superesse sibi contingat, Deo se in castitate seruaturam, & casti propositi meritum habuit etiam coniugata. Post viri obitum, de ingentibus diuitijs ad ultimam depoluita est paupertatem, rapientibus omnia, qui se Langraui succedere dixerant. Vnde ab Episcopo Bambergensi suscipitur, pieque sustentatur. Quo rursus ad nuptias hortante, dotemque multam pollicente, respondit: Si id conari pergeret, sibi in animo esse, truncatis naribus vel scissa facie ita se deformem reddere, ut qui ducere velit, futurus nemo sit. Igitur inops & egena mulier, nec prioris fortunae felicitatem amissam doluit, nec secundae oblata accepit, dum sola castitate gaudet. Adeoque impatienter tulit ad coniugium repetendum se inuitari, ut nisi qui inuitabat cessasset, suam ipsa faciem lacerasset. Quanta autem sanctitate profecerit, hinc nosse licet, quod nullum ferè virtutis genus in hoc opere, eius exemplo vacuum sit. Profecto nisi perpetuam castitatem tam ardentem adamasset, ad tantam perfectionem nunquam peruenisset. *Conrad. Coniun.*

Galla Vidua.

GALLA Symmachi Consulis filia (ut Gregorius refert) Gothis Italiam vallantibus viduato viro, cum quo annum tantum vixerat, nulli postea nubere voluit, licet & etate integra esset, & non illiberali forma. Egrotanti soceraeque corporis scabredine affectae, medici consulebant, rursus uti marito, alioquin eo morbi genere vel perituram, vel si vixerit, contra sexus sui morem villosam mentum habituram. At illa neque oris deformitate, neque mortis periculo terri, propositum dimisit castitatis. Dum autem diem suum obiret, affuit in visu Petrus Apostolus, a peccatis absolutam

LIBER. IIII.

365

solutam esse dixit, promissis vitae aeternae erexit: & ut secum veniret, hortatus est. Tunc sancta animula illo dimisso corpore, quod vocabatur, laeta abiit. Si his etiam digamas frui solere visis nostis, nubite viduae. Sin vero nihil tale de illis memoriae proditum legistis, non est cur illas imitemini, de quarum beatitudine a scriptoribus siletur. Si qua tamen continere se non potest, nubat. Melius est enim nubere, quam vri, quia minus malum maiore malo melius est. *Greg. Dialog. lib. 4. cap. 13.*

A quo quidem malo multum abhorrens Euphrasia Euphrasia. Virginis Euphrasiae mater, hac vnica prole suscepta, cum viro suo Antigono caste continenterque vixit. Ceterum illo defuncto, quoniam aetas, forma, diuitiae suppetebant, ad secundas nuptias virgeri coepit Theodosij Imperatoris Augustaeque suasionibus ac promissis. Quod quamquam amore erga ipsam summo agebatur, illa tamen indignata, & castitati metuens, rebus occulte nauigio impositis, cum filia in Aegyptum nauigauit, & in Thebaidam perueniens, filiam monasterio tradidit, quae secum tulerat, pauperibus erogauit, ipsaeque operibus incumbens, castitatis propositum nunquam dereliquit. Cumque Abbatissa, cui filiam commendauerat, in quiete vidisset Antigonus in Paradiso fulgentem a Domino exorasse, ut coniugem suam de terris euocatam sibi iam sociam faceret, die qua praedictum fuerat, laeta decessit. Tanta ergo accepit bona, quia & cum viro caste se habuerat, & sine viro viduitatem constanter seruauerat, quanta Imperator iterum nubenti dare nunquam potuisset. *In vi. PP. Sur. Tom. 2.*

SALABERGA post quinque filios ex Alduino marito Dagoberti Galliae regis Dux genitos, ab eodem impetravit, ut deinceps in castitate Deo seruiret. Itaque constructo apud Lugdunum aniplo Monasterio, trecentis ferè ancillis Christi praesae meruit, & multorum signorum operationibus celebris fuit. Et quia seruandae castitatis gratia virum liberosque reliquit, nunc cum Christo regnat, & in quo omnis beatitudinis summa est, eius indissolubili

Salaberga
vidua.

fruitur

266 DE CASTI. SERVAN. EXEM.

fruitur consortio, conspectuque letatur. *Sur. Tom. 4.*

RADEGVNDIS Clotarij Gallie regis coniux cum annos aliquot cum marito sine querela vixisset, tandem seruanda castitatis cupiditate accensa, diuortium impetrat, & monasterio se includit. Quæ, regis vxor fuerat, facta est Sponsa Christi, & magis deinde miraculis clauit, quàm antè claruerat Gallie regno quod reliquit. *Sur. Tom. 4.*

Melania. vid.

MELANIA Urbani Prætoris filia viro tradita, cum duos liberos quos ex eo susceperat, impuberes adhuc, morte immatura amisisset, nequaquam de reparanda prole cogitare cepit, sed de castitate seruanda. Crebris itaque sessionibus induxit maritum, vt distractis in pauperum usus bonis, ambo animum ad Dei seruitium applicarent. Itaque ille inter Monachos, ipsa inter ancillas Christi, quod vitæ superfuit (relicto geniali thoro) laudabiliter peregerunt, viduitatem seruantes antequam vidui essent, imò quod plus est, religione se vincientes, ne vxorios actus repeterent expeditum foret. I nunc insatiabilis libido cui maritum habuisse non est satis, alios atque alios tibi quære, cum hæc sanctissimæ formæ etiam quem habebant habere noluerint, vt Christum haberent. *Pallad. Histor. 119.*

Contra impudicos.

Sed quid de illis dicam siue fœminis, siue viris, qui ne adulterijs quidem abstinent, qui meretricatur, qui libidinibus diffiunt, quandoquidem etiam matrimonia iterare, et illicitum, non tamè satis honestum putatur, nisi forte honestum sit, vri & continere se nò posse. Meminerint igitur in Decalogo præceptum esse: Non mœchaberis. Non concupisces vxorem proximi tui. Et in lege adulteros lapidibus obrui. Et à rege Babylonio, id est, diabolo in igne frixos: Pro eo, inquit, quod fecerint stultitiâ in Israel, & mœchati sint in vxores amicorum suorum. Reminiscatur in Euangelio gregem porcorum mergi in profundum. Et Samaritanam mulierem, quia quinque viros habuerat, argui à Domino, sextum iam non esse suum. Et ab eodem adulteræ, ne amplius peccaret, iniunctum, ne grauius illi contingat. Sciant etiam, fornicationis reum ab Apostolo traditum

Dent. 5.

Jerem. 28.

Matth. 23.

Iohan. 4.

Ibidem 8.

LIBER. IIII.

267

traditum latana in interitum carnis. Quod vitium vsque adeo execrabile indicat, vt Corinthiis eorum consuetudinem, qui illo infecti sunt, interdicit, dicens: Ne commissimini fornicarijs. Eisdem: Nolite errare, inquit, neque fornicarij, neque idolis seruietes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, regnum Dei possidebunt. Iterum alibi ait: Fornicatores & adulteros iudicabit Deus, hoc est, damnabit. Et in Apocalypsi legimus: Fornicatorum partem cum veneficis futurâ, & idololâtris & omnibus mendacibus in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Sed percurramus etiâ Scripturarum exempla, quò magis innotescat, quanto odio Deo sit omnis impudicus.

1. Cor. 5.

Ibidem 6.

Hebr. 13.

Apocal. 21.

Lamech primus duxit duas vxores, & primus Cain occidit fratrem, dicitur tamen, septuplû ultio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagesies septies. Sodomitæ & Gomorhæi, cum aduenas turpiter appetissent, cæcitate primam lucem amiserunt, deinde etiam vitam, cum ipsis urbibus funditus euerfi, & qui igne libidinis exarserat, cælesti igne super eos plueret consumpti sunt. Ob Dinâ Iacob filiam violatam Sichemorum vrbs vastatur, & vnus stupratorum

Lamech.

Cain.

Sodomitæ.

Sichemite.

Ruben.

Zambri.

Vxor Samson.

Alter Samson.

David Vxor.

Zambri cum scorto Madianite, ad quod palam intrare non erubuerat, pugione sacerdotali cõfodiuntur: & ne non iure cecos arbitreris, illis punitis, Dei in filios Israel ira placatur. Prima Samsonis vxor, quia ipso repudiato alium acceperat, simul cum patre igne cõbusta pœnas dedit. Ipse Samson secundæ vxoris (vt scias qualis digamiz euetus sit) dolis ac proditione perijt. Tribus Beniamin penè internecione deletur, ob vim illatâ cõiugi alienæ. Dauid regè adulterij perpetratio ad innocetis & quidem de se bene meriti indignam compulsi necè, vt intelligas, illicitos concubitos causam esse plurimorum malorum. Et licet peccatum hoc mox per poenitentiam translatum dicatur, ipsa tamen peccati labes non nisi multarum maximarumque patientia calamitatum elui purgarique potuit. Filius etiam Dauid Ammon, defloratæ Thamar

DE CASTI. SERVAN. EXEM.

Salomon.

Thamar iniuriam morte rependit, a fratre interemptus. Salomonis sapientiam multarum amor fecit insanire, ita ut earum Dijs Deabusque phana poneret. Quamobrem scissum est regnum de manu filij sui, & datum Ierobolam seruo suo. Igitur cum oblectant libidinis voluptas multo maioribus supplicijs semper compensata sit, certe si nulla etiam castitati premia proponerentur, caste tamen vivendum esset. Rursum, cum tanta castitatis sit merces, quantam aestimare nemo potest, si nulla libidinem sequeretur punitione, libidine abstinendum esset. Ut ergo & vitium caueamus, & virtuti penitus innitamus, qualis utriusque finis sit, iugiter cogitemus. Sed dices: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, & non quod volo bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud facio. At castiga corpus tuum, & in servitutem redige, ut obedire discat spiritui. Deinde quanto infirmiores, tanto sollicitius pete a Domino auxilium: Petenti datur, & pulsanti aperitur: frequentius ora, ventri minimum indulge: hoc demonium non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium. Somnolentiam caue, & vigilijs operam da: qui vigilat, non sinit perfodi domum suam. Fac aliquid operis, ut nunquam te diabolus inueniat otiosum. Sexum diuersum quantum potes fuge, quantum licet obliuiscere: fugientem deserit concupiscentia, obliuiscens dimittit foeda titillatio. Semper tamen totam vincendi spem in Deo colloca. Sine me, inquit, nihil potestis facere.

De Poenitentia peccatorum per exempla
veterum. Cap. IX.

Proverb. 24.
1. Iohan. 1.

HACTENUS de castitate: nunc ijs qui culpa aliqua lapsi sunt, demus Poenitentiae locum ut resurgant. Et quidem nemo est qui non peccet. Septies in die cadit iustus, ait Scriptura. Et Iohannes Apostolus: Si dixerimus, inquit, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus,

LIBER. III.

369

cimus, & veritas in nobis non est. Igitur quoniam omnia Deus conclusit sub peccato, ut omnium misereatur, omnibus necessaria est Poenitentia, quae quanti fructus sit, aut qualiter agi debeat, exemplis patebit.

LEGIMVS Israelitas quoties Legem sanctam praeruaricati sunt, Deo vindicante, aerumnis vastationibusque afflicti. Rursum cum poenitendo sese correxissent, eodem miserante liberatos, ut & iustum in puniendo agnoscas, & facilem in remittendo.

Cum ergo Iosue duce iam defuncto, alienigenas conubio sibi iunxissent, & (quod execrabilius est) immolassent eorum dijs Baalim, & Ashtaroth, obliti Dei sui, a quo multa magnaque acceperant beneficia, bellis oppressi, Chusafathaim Mesopotamiae regi annos octo seruiuerunt. Tandem errorem suum incusantes, & ad poenitentiam conuersi, Dei quem abiecerant opem implorarunt, & Othoniele duce victis hostibus, recuperare libertatem, rerumque potiti sunt. Percutit ergo Dominus, ut sanet, occidit, ut viuificet. Sed neque sanat, neque viuificat, nisi poenitentes. *Iud. 3.*

OTHONIELE vero mortuo, cum iterum iside flagitijs se polluisent, Eglon Moabitarum regi decem & octo annos tributa pensitauerunt. Postremo poenitentes, Aod ambidexter vindicauit in libertatem, rege ipso interempto, & decem millibus hostium caesis. Deinde annos octoginta nemo illos armis laceffinit, ut hinc intelligas, cum poenitentibus diabolus congredi minus audere: & si audeat, nocere non posse. *Ibid.*

MORTUO Aod, peccauerunt & traditi sunt Iabin regi Chanaan, sed post annos viginti cum eos sceleris poenituisset, clamassentque ad Dominum: Delbora prophetata, Barach tummodo cum decem millibus armatorum Sisaram regis exercitus Ducem cum nongentis falcatis curribus & ingenti militum copia in praedium descendente fudit fugauitque. In decem millibus Decalogi numerus habetur, quo si poenitens se munierit, vitiorum multitudinem contra insurgentem facile superabit. *Iud. 4.*

AA

I A N N E

370 DE POE. PEC. PER EXEM. VET.

Iudic. 9.

IAHEL autem vxor Aber Sisaram, adfecto in tempora clauo, interfecit. Iahel interpretatur incipiens, Aber lucidus. Iahel ergo vxor est Aber, quia illum quem poenitere incipit, lux recti prauique dignoscendi comitatur. Sisara exclusionem gaudij designat, i. diabolus, qui nos a Paradisi gaudijs maligna suggestione nititur excludere, quem clauo in tempore transiimus, cum in tempore poenitentiam agimus, compunctionis clauo virium expungentes. Hoc tempus si elabi sine poenitudine dimiserimus, frustra postea nos poenitebit. Incautum enim tunc lugetur, cum iam actorum ratio exigitur.

Iudic. 6.

POST annos quadraginta in pace peractos, rursum ad impietatem prolapsi a Madianitis denastatur annos septem. Et cum tandem illos delicti poenituisset, per Gedeonem opitulatus est eis Deus. Qui diuino fretus auxilio, non amplius quam cum trecentis armatis, vix numerabiles hostium copias fudit atque concidit. Oreb & Zeb Principum Madian capita victor abscidit. Oreb dicitur tentatio, Zeb lupus, Madian contradictio siue iniquitas. Igitur vere poenitens incipit cum tentationibus colluctari, nec se ultra spiritalis lupi rapinis exponit, sed ut primum se impugnant animaduertit, ita primum resistit, & hoc est capita principum contradictionis vel iniquitatis truncare, peruersarum cogitationum initia recidere, ne si moram fecerint, Crescant, & tacitum viuat sub pectore vulnus.

Iudic. 10.

SED Gedeone quoque vita defuncto, auersi sunt populi ritum, colentes Baalim & Asaroth. Et cum Philistinorum inuasionibus per sedecim annos attutii essent, poenitentiam quidem egerunt, sed non exaudivit eos Dominus. At cum etiam idola de finibus eiecissent, per Iephte duce tutatus est eos, vlciscens aduersarios a quibus assidue vexabantur, ex quo patet, poenitentiam non verbo tantum, sed etiam facto agenda esse, ut venia promereri possis. *Iud. 10. & 11.*

Iudic. 13.

RURSUS ob idololatriæ crimen annos quadraginta sub iugo Philistinorum fuit. Postea vero poenitentes per Samsonem liberati sunt, qui ligatus fregit vincula, & maxilla

LIBER. VIII.

371

Maxilla asini interfecit inimicos, & de molari maxilla egressis aquis sitim sedauit. Per poenitentiam quippe diuelluntur nexus peccatorum. In maxilla oratio, in asino humilitas intelligitur, quibus prosternuntur nequitie spirituales, quia humilitatis se oratio nubes penetrat. De molari autem maxilla fluunt aquae, cum inter orandum conscientie morsus elicit lachrymas, quibus deinde parata beatitudo restinguit desiderij sitim. *Iud. 14.*

Sed Heli quoque Sacerdote a Philistinis angustias claudique passi, Samuelis admonitione atque hortatu ad poenitentiam inclinatur. Ipsoque pro eis deprecate, hostiasque offerente, fleuerunt, ieiunaueruntque, palam cōfitebentes, quod Baalim & Asaroth idola coluissent, Dei sui cultu derelicto. Hac poenitentium afflictione placatus Dominus, Philistinorum multitudinem in illos irruere paratam tonitru ac fragore ita exterruit, ut repente auersi terga darent. Filij vero Israel eos fugientes persecuti ad internecionem conciderunt, vrbes quas amiserant recuperarunt, nec postea ab inimicis infestati sunt, quoadiuu vixit Samuel. Hinc percipitur, quantum deprecatio, quantum lachryme, quantum ieiunia possint poenitenti. Quid est enim aliud vrbes amissas recuperare, nisi pristinae virtutis meritum, quod peccando deperditum fuerat, instaurare?

PERCAVI, inquit David, Dominus, cum adulterio homicidium iuxisset, & statim meretur audire: Dominus quoque transiit peccatum tuum, non morieris. Magni peccati magna remissum est misericordia. Haud dubium quin & magnus poenitentis dolor extiterit, qui tam repente venia dignus fuit. Quoniam enim minime Propheeta tanti delicti conscius non vehementer doluisset, qui paruulo egrotante, quem de illicito genuerat coitu, fleuit, ieiunauit, in terra iacuit? Qui Absalonem filium fugiens, nullis pedibus, & aperto capite, & lachrymantibus oculis incessit. Multum ergo dolendum est, cum multum peccatum est. Nec te moueat si aduersis casibus concutitur, cui venia indulgetur. Saepius excoctum aurum purius nitet.

ATIDEM iam omnium inimicorum suorum victoria potius, cum describere regni populos iussisset, quorum numerus

371 DE POE. PEC. PER EXEM. VET.

merus fuit virorum fortium de Israël octingenta millia, de Iuda quingenta millia. Vidēs se præſſe tantæ multitudini, mentis elatione peccauit, & continuò (vt diſcas non differendam eſſe poenitentiam) Peccauit, inquit, valde in hoc factò, ſed precor Domine, vt transferas iniquitatem ſerui tui, quia ſtultè egi nimis: Ecce morer, & poenitens ſe deliquiſſe conſitetur. Cur ergo non vt ante ſequitur confeſſionem venia, cùm præſertim illud, quàm hoc, peccatum grauius fuerit? Quia licet deinde quis leuius peccet, magis tamen efficitur ingratus, dum poſt remiſſam culpam in culpam relabi negligit. Proinde Dominus, cui prius facile pepererat, nunc eundem de tribus eximijs malis vnus optione onerat, hoc eſt, vel famis, vel cladis, vel peſtilentiæ; nequis venia pro licentia vtendum putet. 2. Reg. 24.

Roboam rex.

ROBOAM rex Iudæ, & illi quibus præerat, lege Dei contempta, gentiliū ritum ſequebantur, cùm Seſach rex Ægypti de improuiſo fines eorū irrumpens, oppida multa & loci natura & armis munita expugnauit, illoſque qui aduerſum ſe in campum deſcenderant, in urbem fugere compulſit. Porro cùm per Semeiam Prophetam audiſſent:

1. Paral. 12.

Vos reliquiſtis me, & ego reliqui vos in manu Seſach, dicit Dominus: ab errore conuerſi poenitentiam egerunt. Inde rurſum Dominus ad Semeiam ait: Quia humiliati ſunt, non diſperdam eos, verum tamen ſeruient Seſach, vt ſciant diſtantiam ſeruitutis meæ, & ſeruitutis regni terrarum. Ergo etiam per poenitentiam placatus Dominus nō ſemper omnem anguſtiam auferit, cùm ſcilicet hoc illi profuturum nouit cui placatus eſt. Nam virtus in infirmitate perſcitur. 2. Paral. 12.

2. Cor. 12.

Achab.

3. Reg. 11.

ACHAB Samariæ regū peſſimus, qui vineam Naboth Iezraēlita per ipſius cædem ita occupauerat, vt crudelior tunc an auior fuerit, non facile dignoſci poſſit: minante ſibi Domino per Eliam Prophetam pertimuit, & ſciſſis veſtibus texit ſe cilicio, ieiunauit, in ſacco iacuit. Idcirco Dominus in alium quod illi interminatus fuerat, diſtulit poſt eum in diebus Ochoziz & Ioram filiorum eius. Hinc per Ieze-

LIBER. IIII.

371

Iezechiēlem Prophetā ait: Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conuerſus fuerit ab impietate ſua. 3. Reg. 21.

IOſAPHAT rex Iudæ irruentibus aduerſum ſe Moabiticis, & Ammonitis, & Idumais, iudixit ieiunium atque orauit, omneſque de Iuda ſteterunt coram Domino, cùm parulis & vxoribus, ac liberis, & in terram proni adorauerunt. Cantores præcedentes exercitum Deo laudes perſonabant, cùm illi, quos pertimuerant, in ſeipſos conuerſi mutuis vulneribus cōcidere. Ioſaphat & Iuda diripuerūt ſpolia, & gratias Deo egerunt, quòd ſic pro ipſis depugnaret Cor enim contritū & humiliatum Deus nō ſpernit. In tribulatione, inquit, inuocaſti me, & liberaui te. 2. Paral. 20. Pſalm. 80.

BENADAB Syriæ rege Samariam obſedēte, oppidani fame laborabant, ita vt quædam mulieres à filiorum eſu non abſtinerent, quando poenitentia & humiliatione Ioram Samariæ regis, qui cilicio ſe induerat, die vno ſumma inopia in ſummam verſa eſt copiam. Syri enim horrendo armorum ſtrepitu diuinitus excitato, vehementer perterriti, relictis impedimentis omniſque ſupelleſtuli diſmiſſa, fugam fecere. Samaritæ verò egreſſi diſceptis caſtris inſperata præda ditati ſunt, & modius ſimilæ ſtegit ſtatere vno, ſicuti prædixerat Eliſeus, & duo modij orde ſtatere vno.

REX Iſrael Ioachaz cum ſuis quos præuaricari fecerat, ſubditus Azaheli Syriæ regi, & Benadab filio eius, poenitentiam egit, orauit, ad Dominum, & ſicut Scriptura ait: Datus eſt illis ſaluator, cuius ope liberati ſunt. 4. Reg. 13.

EZECHIAS fide & religione probatus, ſed ob plebis & Achaz patris impietatem Ieroſolymis obſeſſus, conſidiſſe veſtimenta dicitur, ſaccoque ſe operuiſſe, ad Templum veniſſe, ad Iſaiam vt pro ipſis oraret miſſiſſe, & continuò ab eodem Propheta meruit audire, ne timeret. Denique ira in hoſtem conuerſa, nocte vna cecidere CLXXXV. millia Aſſyriorum, Angelo cædente, & à pernicie liberate poenitentem. Prophetauerat autem Iſaias, dicens: Cædet Aſſur in gladio non viri, & gladius non hominis vorabit eum, & fugiet non à facie gladij. 4. Reg. 19. Iſaie. 37.

AA 3

IDEM

374 DE POE. PEC. PER EXEM. VET.

Idem.
4. Reg. 20.

Idem Ezechias, cum aegrotanti sibi diem extremum imminere per Prophetam audisset, stendo atque orando impetravit vitæ propagationem, vixitque ultra quam vixisset, si sic non egisset, quindecim annos. Argumento est, vere poenitentes non esse morti obnoxios, sed vitæ destinatos æternæ, dicente Domino: Nolo mortem morientis: conuertimini, & vivite. 4. Reg. 20.

Ezech. 18.
4. Reg. 20.

At cum gloriatus Merodach Babylonis regis legatis gazam suam omnem ostendisset, & ob id illa ad Babylonios quoque transportandam Isaiâ prophetante didicisset, delicti conscientia consternatus, non est ausus multam hanc auferri poscere, sed differri. Bonus, inquit, sermo Domini, sit tantum pax in diebus meis. Itaque in posteros dilatum est malum, forte etiam ab ipsis differendum, si vel non deliquissent, vel continuo illos delicti poenituisset, *Ibid.*

Manasses rex.
4. Reg. 21.

MANASSES eius filius cum in regnum successisset, patris virtutes vitij suis æquauit. Coluit enim idola, somnia obseruauit, artes maleficas exerceuit, Domini per os Prophetarum minas denuntiationesque contempsit. Ob hoc ab Assyrijs captus, & catenis atque compedibus vitæ, abductus est in Babylonem. Et tamen postquam eum flagitiorum suorum poenituisset, precatusque esset Deum quem peccando irritauerat, exauditus est, reductusque Ierosolimam, & in regnum postliminio restitutus. Tunc simulacra quæ posuerat euerit, arasque destruxit, & restaurato Altari Domini, victimas & pacifica immolauit, suisque præcepit, ut colant Dominum Deum Israel. In bonum denique ex pessimo mutatus est, in liberum ex seruo, in Regem ex captiuo, quia poenitens ac dolens ad Dominum clamitauit, eodem Domino per Isaiam dicente: In indignatione mea percussi te, & in reconciliatione tua misertus sum tui.

Isai. 60.

Iosias rex.
4. Reg. 22.

IOSIAS Regi Iudæ, quoniam cum Legis librum perlegisset, patrum populique transgressionem vehementer tristatus est: Cuius Prophetis respondit. Hæc dicit Dominus: Ecce ego adducam mala super locum istum & habitatores eius,

LIBER. VIII.

375

eius, quia dereliquerunt me, & sacrificauerunt Dijs alienis. Te autem quoniam audisti verba voluminis, & perterritus est cor tuum, & fleuisti coram me, colligam te ad patres tuos in pace, ne videant oculi tui mala quæ inducturus sum super locum istum. Itaque propter viuis poenitentiam, communis omni calamitas, quoad ipse vixit, dilata est. Vixit autem post hæc duodecim annos.

Si vero plerique sanè peccatum suum doluerunt, Iosias *Esdrae Sacerdos.* vero, & post illum Esdras, etiam alienum. Nam hic quoque, cum intellexit, quod ipsi qui secum à Babylone Ierosolymam remigrauerant, misceissent semen sanctum cum exteris nationibus connubiorum copulatione, scidit pallium & tunicam, vulsit capillos, barbam depilauit, seditque moerens ante Templum usque, ad sacrificium vespertinum. Tunc demum surgens curauit genua, expandit manus ad coelum & flens orauit. Ex eius moerore ceteri suum metientes crimen, & ipsi fleuerunt, magnoque diuinæ ultionis metu expauescens, intantum illi obedierunt, ut cõsenserint, & uxores repudiare, & qui de ipsis nati fuerant filios abdicare. Igitur ipso Dei Legem exponente, conuenisse dicuntur in ieiunio & in sacris, puluere cõspersi, & ab omni filio alienigena separati, confitentes peccata sua, & iniquitates patrum suorum quater in die, & quater in nocte, & adorantes Dominum Deum suum. Ideo in pace stabiliti pristina libertatis statum sibi recuperarunt, dicente Domino: Si abstuleris ostendiculum tuum, à facie mea non commoueberis. *Ierem. 4.*

CATEVUM ego non tam miror aliquem proprii reatum grauitate vehementer angere, quam cum qui alienum crimen deflet ut suum. Et iam præter modum dictos, video etiam Daniele Prophetam oppidum, quam sollicitum atque anxium, non pro suis, sed pro populi peccatis, dum ea veluti sibi communia cõfiteretur, & perinde misericordia Dei implorat, ac si & ipse deliquisset. Video in ieiunijs, in facie, in cinere illum sponte affligi, per tres hebdomadas lugere, panem desiderabilem non comedere, & neque carnem, neque vinum gustare, neque vnguento perfundi. Video, inquam, illum

illum pro delictis aliorum talia facientem, & intra me confusus conscientia metui concutior, quodd ego miser pro meis quibus obrutus sum, nihil tale effugio. Contere, Domine, contere duritiam viscerum meorum, & virga directionis tue percutere cordis mei petram, ut saltem aquam effundat lachrymarum, & ipse plangere possim ea quibus te offendi, cum Sancti tui sic luceant etiam ea, quibus te alij offenderunt.

Sed interim & reliquorum in poenitendo solitudinem persequamur, ut & ipse de mea tepiditate magis erubescam, & alij de peccato suo dolore plenius instruantur.

Iudei.

Iudib. 4. & 6.

МОЛОДЫЕ Иудeos invadente, tutatus est eos Dominus, quoniam innocaverunt nomen ipsius, & ieiunauerunt, & Sacerdotes induti sunt cilicij, cinereque capita conspersi, & infantes prostrati ante faciem Templi, & Altare opertum cilicio. Illa quoque, quae interfecit inimicum, vidua erat, quotidie ieiunabat, lumbos cilicio praecinxerat, cinere caput perfuderat, in secreto domus suae cubiculo cum ancillis clausa morabatur, & tunc prostrata clamavit ad Dominum, cum tam audax facinus esset aggressura. Huiusmodi ergo poenitentiae afflictionibus atque angustijs conciliatur Deus, reprimitur diabolus, innocentia statim reparatur, reparatus conservatur, conservatus demum sortem capit aeternitatis. *Iudib. 4.*

Ninivitis.

Iona 3.

НИНІВІТА quoque cum urbem suam post dies quadraginta evertendam audissent, praedicaverunt ieiunium, vestiti sunt saecis, rex ipse surrexit de folio, abiecit regalia ornamenta, & saccum induit, seditque in cinere, ac iussit ne homines, iumenta, boves, pecora gustent quicquam usque mane, usque, unusquisque convertatur a via sua mala. Id videns Deus quærit omnem perniciem illam, quam eis comminatus fuerat scillaturum. Quis ergo dubitet, quin a diebus Iohannis regnum coelorum vim patiat, & violenti rapiant illud, si etiam ante Iohannem hominum poenitentia mutare potuit Dei sententiam? *Iona 3.*

МАРДОХАЙ ad Susa abductus, cum Aman per se odio

se odio in ipsum ac similitate factum esset, ut rex Persarum Assuerus edicto iuberet interfici Iudæos omnes qui Susis atque alibi in regno eius erant, vestimenta scidit, saccum induit, asperxit cinere caput, cum clamore & ciulatu incessit. Illi etiam qui per provincias erant Iudæi ieiunaverunt, cilicij, & cinere pro stratu usi sunt, & Deo propitio, cædes quæ in ipsos grassatura erat, versa est in autorem Aman, quodque ipse Mardocheus ac cæteris Israelitis facere intenderat, hoc cum afflicto atque assentatoribus suis passus est. Tam cito misericors & iustus Dominus, & eos liberat qui in conspectu suo se humiliant, & illos punit qui impie superbiunt. Mardocheus vero ipse tam præfenti periculo erutus, primum apud regem obtinuit dignitatis locum, & quantum poenitentiae humiliationibus se submiserat, tantum fuit exaltatus. *Hyst. Hester.*

At etiam iusti interdum quasi qui peccaverint, poenitentiae districtione se coartant. Iob, quem diabolus omnium adversitatum mole premens vincere non potuit, saccum cõfui, inquit, super cutem meam, & operui cinere carnem meam, facies mea intumuit à fletu, & palpebrae meae caligaverunt, & confidenter ait: Hæc passus sum absque iniquitate manus meae, cum haberem mundas ad Deum preces. Ecce in cælo testis meus, & conscius meus in excelsis. Quod si sic corpus suum sponte atterebat vir innocens, & simplex, & timens Deum, ob hoc solum ut humilitatem probaret: quid nos facere oportet, qui & in multis offendimus, & in non paucis adhuc offendere non cessamus?

Idem quia ingentibus oppressus ærumnis Dei iudicium aliquantulum sugillauerat, se iustum iactando, & cum Deo disputare concupiscendo, à Domino redargutus culpam confitetur, & ait: Unum locutus sum, quod utinam non dixissem: & alteri, quibus ultra non addam: & iterum, Inspienter locutus sum, ipse me reprehendo & ago poenitentiam in favilla & cinere. Si ille in favilla & cinere, qui tam æquo animo tantas toleravit calamitates: in quo illi, qui multo levioribus affectu mustant, indignantur,

Aa 5 cum

*Mardocheus
& Iudæi alij,
Hester. 4.*

Ibidem 7.

*Iob.
Iob. 16.*

Idem.

*Iob. 39.
Ibid. 41.*

378 DE POE. PEC. PER EXEM. NO.
cum Deo non disputare, sed pugnare videntur? Et ut scia-
mus quale propositum poenitentis esse debeat, memine-
rimus dictum: Quibus ultra non addam. *Iob. 39. 6. 42.*

*Nabuchodo-
nosor.*

NABUCHODONOSOR regis ineffrenatam super-
biam contundens Deus regno illum menteq; eiecerat, ita
ut procul ab hominum consuetudine annos septem cum
feris per desertum vagatus sit, fornum quasi bos comede-
rit, autus, pluias, ventos patiens absque tecto. Postquam
tamen ille ad se reuersus, agnouit mundanam potentiam
non suam, sed Dei esse arbitrium, ac proinde cōfiteretur,
neminem esse qui virtuti eius possit resistere, aut dicere
ei, quare sic fecisti? veniam meruit, & sanitati regnoq; re-
stitutus, amplioem honorē adeptus est poenitendo, quā
fuit quem amiserat peccando. In quo impletum est illud
quod per Isaiam dicitur: Vias eius vidi, & sanauit eum, &
reduxi eum, & ipsi reddidi consolationes.

Isai. 37.

*Iesus filius
Iosedech.
Zach. 3.*

In Zacharia legimus, Satan accusatione aduersari pa-
rantem Iesu filio Iosedech sacerdoti, prohibitum fuisse a
Deo, eod quod ipse Iesus poenitentiam egisset. Qui deinde
sordidis tegumentis in quibus iam se submiserat, exui, &
cidari munda operiri iussus, desiderabilem illam Domini
vocem audiuit: Ecce abluui iniquitatem tuam, & indui
te mutatorijs. Quā ergo magna poenitentiae virtus?
Diabolo os obstruit ne accusare possit, & peccatorum sor-
des cum innocentiae puritate commutat. *Zach. 3.*

*Maria soror
Aaron.*

Num. 12.

Ecclesiast. 5.

Et ut firminis quoq; aliquod veteris Instrumenti de-
mus exemplum, Maria soror Aaron Sacerdotis, & ipse e-
tiam Aaron Moyse arroganter detraxerant. Sed alter sta-
tim commissum doluit, & veniam accepit, altera quia pau-
lo peruicacior fuit, lepram incurrit. Oravit pro ea Aaron,
oravit Moyse, & tamen Dei iudicio damnata, extra ca-
stra propellitur, nec nisi peracta septē dierum poenitētia,
sanitatem recuperare, & in castra redire potuit. Non tar-
des igitur (ut Ecclesiasticus inquit) cōuertere ad Dominum,
& ne differas de die in diem. Subito enim venit ira illius,
& in tempore vindictae disperdet te.

De Pani-

De Poenitentia peccatorum per exempla
nauorum. Cap. X.

ET si istis (quos quamuis sanctos, ad inferna tamen de-
scendere primorum paritum cogebat preuaricatio)
tante curae poenitudo delictorum fuit, quāto magis
nobis esse debet, quibus per Saluatoris aduentum Legis
maledicto solutis, pateat aditus Paradisi? Dies quem illi
diu in tenebris expectarunt, nobis lucet, nec iam in Chri-
sto credentibus quicquam expectare necesse est. Si poeni-
tendo satis fecerimus, hinc decedentes recta ad beatitudi-
nem tendemus. Inspiciamus ergo etiam nouitia nostro-
rum exempla, ut ipsorum sequentes ludium, adipiscamur
& gratiam.

PRIMA in Euangelio Precursoris vox est: Poenitentia
agite, appropinquabit enim regnū celorum. Et ut qua-
liter agenda esset, in se ostenderet: de camelorum pilis
textum habuit indumentum, zona pellicea praecinctus e-
rat, locustis syluestrique melle vescabatur: lugubris & as-
per vestitus peccatorum tristitiam indicat, zona pellicea,
carnis mortificationem testatur, ciborum vilitas ieiunium
abstinentiamque commendat. *Matth. 3.*

*Iohannes
Baptista.
Matth. 3.*

POST Iohannem eadem sane vox Dominicae prae-
dicationis initium fuit: Poenitentiam agite, appropinqua-
bit enim regnū celorum. Sola peccati turpitudine ad poe-
nitendū monere debuit peccatorem, quāto magis cum
etiam ea promittitur merces, qua maior nequit desiderari
Et certe si regnum terrenum offerretur, nullum labo-
rem refugerent mortales, nullum periculum declinarent.
Offertur autem coeleste, & a vitijs ad virtutem retrahi nō
possunt. Retraherentur saltem, quando praemij spe nōlūt,
poenae terrore, quae manet obduratos, dicente Scriptura:
Cor durum habet male in nouissimo. Aut si verbis non
credunt, crederent saltem exemplo. *Ecc. 3.*

*Christus.
Matth. 4.*

ECCE enim, serue peccator, innocēs Dominus in de-
tecto solus manere non dedignatur, quadraginta dierum
inedia

*Christus.
Matth. 4.*

DE POE. PEC. PER EXEM. NO.

inedia ieiunium protrahere non recusat, & ut hominis in Deo naturam agnoscat, postea elurijt. Denique omnia illa quæ passus est, ut te redimeret, non inuitus sustinuit, tu ut illi (quem quotidie offendis) reconcileris, exiguum poenitentia fatigationem suscipere detrectas, & erga illum ingratus, & erga teipsum impius.

Latro.
Petrus.
Paulus.
Matheus.
Zacheus.
Publicanus.

RESPICE poenitentem latronem; de Cruce euolat ad Paradisum. Respice poenitentem negatorem; Princeps constituitur Apostolorum. Respice poenitentem persecutorem; vas efficitur electionis. Respice poenitentes publicanos; Matthæus de telonio ad Apostolatum vocatur, Zacheus Iesum hospitio meretur accipere, & ille qui in templo lugens pectus pungens planxerat, & flagitiorum conscientia cœlum suspicere non fuerat ausus, redit iustificatus. Nunquid tantæ istorum gloriæ, quantam assecuti sunt, te participem fore distidis, si ipsorum imitatus fueris poenitentiam?

Marcellinus
Papa.

ADAMVS tamen his complures alios, ut ex ipsa poenitentium frequentia, multo stultius ac detestabilior appareat obstinatorum duritia. Marcellinus Pontifex Maximus, Diocletiano & Maximiano persecutoribus, tormentorum immanitate perterritus, dijs thura posuerat. Postea in Campaniam discedens, coram octoginta Episcopis assistens, cilio & cinere opertus, confitens peccatum suum ac petens, pro ea ab ipsis sibi poenam indici atque decerni. Quibus arbitrium in Præsidentem recipere nolentibus, ipse in se sententiam tulit. Pontificatum deposuit, corpori sepulturam denegavit, execrans eos qui ipsum non fuissent super terram putrescere ac dissolui, & confectum Romæ ad Martyrium est reuersus, ultro exponens se supplicijs quæ modo expauerat. Decollati cadaver insepultum iacuit, timen- tibus Christianis violare Pontificis interdictum. Sed Petrus Apostolus nocturno apprensus Marcello presbytero, illuc iuxta corpus suum sepeliri iussit, dignum esse asserens, ut qui secum peccauerat, secum fleuerat, secum recumbens honoraretur. Placuit in viis Pontif.

IAC

LIBER. IIII.

IACORVS quoque natione Persa, sed professione Christianus, dum inter regis Persarum aulicos honori precipuo haberetur, ad exercendum Idolorum cultum prolapsus est. Mox poenitens, grauius animo angere cepit. Et cum palam se Christianum esse, & deos vanos falsosque despicere diceret, ipsius regis iussu supplicia pertulit, membra- tim articulatimque dissectus. Inde alij denotatum, alij inter- cefum cognominant, ego potius dearruatum dicerem. Nihil tamen refert quo cognomento appellandus sit, sed magis considerare decet, à quanta perditione per poeniten- tiam liberatus, ad qualem peruenerit gloriam, ut inclutissimis Christi Martyribus annumeratus sit. Iacob. de For.

Iacobus de For-
matius.

BONIFACIUS Aglaie Romanæ matronæ dispensa- tor, diu cum illa inhonestè vixerat, & sub Diocletiani per- secutione ad poenitudinem ambo conuersi, finem pernicio- se voluptati statuunt, atque Roma Tharsum perue- nientes, cum omnia quæ secum habuerant, in elemosy- nas pauperum distraxissent: illa in monasterio degens vi- tre sanctimoniam miraculis probauit, ipse Martyrio coro- nari dignus fuit. Sur. Tom. 3.

Bonifacius
Martyr.

MONACHVM qui æger de Scythiotico coenobio ad ciuitatem curationis gratia profectus, in multo grauiore animæ suæ morbū inciderat, castitatem vertens in libidi- nem, cū puero quæ meretricio coitu sultulerat, reuersum ac in omnium fratrum conspectu scelus publicè confitentem miserabiliterque lugentem, Moyses Abbas & ipse flens excep- pit, atque dies aliquot cellæ carcere castigatum, in statum pristinum ordinemque redegit, & is qui mortuus fuerat pec- cando, poenitendo reuixit. Potuit quidem crimine quod occultum erat dissimulare, absque rubore redire, sed maluit tunc manifestus fieri & mundari, quam postea in die Iudi- cij multo confusibilius detegi, multoque infelicitius in igne illo inextinguibili sine fine cruciari. In viis PP. fol. 1036.

Quidam Mo-
nachus.

VICTORINO Episcopo dum eremum incoleret, Dia- boli dolis, qui se foeminam effinxerat, capto, tanto dolori fuit semel perpetratæ fornicationis crimine, ut manibus in- fissuram

Victorinus
Episcopus.

DE POE. PEC. PER EXEM. NO.

fissura ligni impactis, herba cruda, & aqua frigida per triennium se sustentavit. Post hæc miraculis insignis, Episcopatum Amiternensem suscepit, magnificèq; rexit, & Nervæ persecutione Martyrij triumphum reportavit. Magna poenitentis angustia, magna post poenitentiam episcopalis dignitas; sed vtriusq; maius, devicto persecutore, victoriæ præmium. *Gregor. Hom. 34. in Euangel.*

David Monac.

DAVID Monachus in finibus Herimopolis in latrocinij exercendis ætatem consumplerat, & tandem poenitentia ductus Monachum se fecit, & de lupo in agnū versus, ita vixit, ut Angelo nuntiante omnia peccata sibi à Deo condonata meruerit audire.

Moyse Monachi.

MOYSES Maurus & ipse latrocinij Ægyptum agitauerat, sed Anachoretarum inibi vitam contemplatus, monachum se fecit. Poenitendo igitur mutavit Æthiops pellem suam, & pardus varietates suas. Etenim quinq; & septuaginta annos Deo in solitudine servivit, sex annos cella inclusus permanfit, ad multam noctem stans orabat, pane tantum & aqua sustentabatur. Deinde charitatis operi se accingens, noctu peragrabat solitariorū tuguria, hydrasq; eorum aqua replebat, ut procul haulū petentibus labore eleuaret: peracto officio tacitus redibat. Sic faciendo, qui prius homicidijs infamis fuerat, factus est sanctitate clarus, & qui quondam rapinis terram infestauerat, regnum rapuit cælorum. *Hist. Trip. lib. 8. cap. 1.*

Banō Monac.

BANONEM quoque in Gallia, ex prædone Monachū factum accepimus, & qui in sylvis viatores despoliare solitus fuerat, postea in monasterio cella inclusum vixisse, manus ac pedes vinculis ferreis onerasse, hordeaceum panem cinere mixtum esitasse, carne vinoque abstinuisse, cilicium pro stratu, lapidē pro pulvillo habuisse, sæpe dū laudes Deo diceret, eundem lapidē humero sublatū tenuisse. Quibus corporis fatigationibus, gravissimorum quoddam criminum erus, catalogo meruit ascribi Sanctorum.

Alban, mart.

ALBANUM furore percitum patri necem intulisse constat, & peregrinationis perpetuæ labore patricidij crimen

LIBER. IIII.

381

men diluisse, & cum Martyrio consumptus esset, corporis eius tactu leprosus mundatus fuisse. Nemo igitur dicat, Maius est peccatum meum, quàm ut veniam merear. Nulum tam grande flagitium est, quod nō delect poenitendo. *Petr. de Natal.*

Genes. 4.

IULIANVS cognomento Hospitator, errore magis quàm furore patres interemit. Cum enim summo mane domum reuersus, in suo vxorisq; cubili dormientes offendisset, putavit vxorem esse cum adultero, & educto repente gladio ambos transfixit. Vxor autem antequam ille aduenisset, ad Ecclesiam perrexerat. Re tandem cognita, vbertim fleuit, utque commissi veniam promereri posset, relicta domo, prope fluminis ripam, ubi multi vado transientes deperibant, Xenodochium posuit, & viatores recto accipere, & nauicula transuectare gratuito coepit. Postremo diuinitus dictum sibi audiuit, quod culpam eluisset hospitalitatis merito. Parentum ergo intersector, per poenitentiam factus est cæli habitator. *Iacob. de Vorag.*

Iulianus Hospitator.

GENERALDVS Laudunensis Episcopus, cum vxore (cum qua Religionis causa diuortium fecerat) cognouisset, septem annos in Ecclesia clausus pergit desens peccatū suum, atque illud tandem sibi condonatum esse, Angelo nuntiante, didicit. Et eiusdem Angeli iussu à Sancto Remigio Rhemensis Episcopo in locum suum restitutus, cautius vixit, quā ante peccatum innocentior erat, post peccatum sanctior fuit. *Sur. Tom. 1. fol. 292.*

Genes. Episc.

EVAERIUM Presbyterum eximie sanctitudinis virum, cum eremū incoleret, nescio quod detractionis verbū semel protulisse tradunt, & pro eo se ita castigasse, ut dies quadraginta sub dio permanserit, nec prius tectū subierit, quàm se satis pro delicto fecisse celsuisset. Recte igitur per Prophetā dicitur: Iustus cū ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit manū suam: ut scilicet poenitendo resurgat, & resurgendo iusti nomē nō amittat. *In vitiis PP.*

Euaerius Presbyter.

MAVRILIUS Andagauensis Episcopus, dū expectaret donec missale Sacrificiū peragat, interim puerum quem baptiza-

Psalm. 36.

Maur. Episc.

baptizaturus erat, vita defunctum comperit, suamque id negligentiam imputans, usque adeo doluit, ut relicta Ecclesia nauim conscendens clam effugeret. Fortè Sanctuarij clauis secum tulerat, quibus de manu in mare elapsis, existimauit eo indicio se prorsus Episcopatu indignum, atque inde iam proposuit, nunquam se in Sedem suam reuerfurum, nisi inuentas quis ad se retulisset. Transmisso mari, veste seculari indutus, cuidam principi viro operam seruilem locauit, olitor eius factus. Septennio sic peracto à Clericis inuentus & cognitus, nolebat cum illis redire propter clauum illarum casum. Ipsi ergo (quas Episcopus requirebat) clauis in mediis proferunt (eas autem in itinere capto pisce & exenterato inuenerant). Itaque iam manifestè Dei voluntati contradicere non ausum, cum alacritate secum reducunt, quem paulo ante earundem clauum argumento in mari perisse suspicati fleuerant. Mauriliū igitur ex Episcopo culpa seruum fecerat, sed rursus ex seruo Episcopū fecit culpæ poenitudo, & post poenitudinem vitæ sanctimoniam extulit supra coelum. Fama est, cum redactus esset, quamprimum ad pueri illius vnam prostratum orasse, atque ipsum à morte suscitatum Baptismo perfudisse: tantam iam virtutem diuina contulerat pietas poenitentis humiliationi. *Fortunat. Sur. Tom. 5.*

Metron Confessor.

METRONEM Confessorem (cuius corpus Veronæ positu venerationi habetur) cum poenitentiae laborē subiret, compede ferrea se vinxisse traditum est, & clauis qua nexu dissoluebantur, in Athesim fluuium proiecit, atque orasse, tunc illam repertam cōspiceret, cum ipse omni culpæ labe purificatus esset. Inde non post multos annos, intra caput piscis ventriculum repertam, ei que restitutam. Sic illum compedem deposuisse, vitæque defunctum, viuere in coelesti beatitudine coepisse. O optandas pedicas, per quas à vinculis expediri sicut peccatorum, granteque exaltationem laudis.

*Psalms. 115.
Annulphus
Episcopus.*

ANNULPHVS quoque Lotharingæ Dynastes Caroli

Magni

Magni Imperatoris auus, cum relicto Dominatu Christo in solitudine seruiret, anulum suum in flumini Mosellam iactauerat, tunc se pro delictis Deo satisfecisse crediturus, cum ille repertus sibi redderetur. Postea Metensis Episcopus electus, cum diu Ecclesiam optime rexisset, allatus est ei piscis, in cuius intestinis inuēto anulo Deo gratias egit, nec tamen poenitentiae rigorem remisit, quinimò dimisso Episcopatu eremum repetijt, & ad solitudinis angustias reuersus, diē suū obiit, nunc amplitudine fruatur Paradisi. O quam bona poenitentis piscatio, cuius hamo suffocatur Leuitia, & trahitur thesaurus immortalitatis? *Per. de Na.*

Si quis autem miretur, quomodo aquaticum animal, vel clauis illas, vel anulum hunc deglutierit, cum eiusmodi cibis non vescatur: legat in Evangelio didrachmam quod in ore piscis inuentam, & vtrumque diuino factū nutu nihil dubitet. quippe alterum procuratum est, ut haberet Petrus, quo pro se & Domino tributum solueret: alterum, quo isti se solutos à peccatis cognoscerent.

ANTONIO Abbati Alexandrino in spiritu visum legimus, aliquando se ab Angelis in coelum ferri, & dum ferretur, malos demones iter impedire conatos, obijcientes ea quæ olim ipse in seculo viuens commiserat, sed ab Angelis repulso afferentibus, ea omnia monachali professione deleta esse, nec quicquam deinde superextare, quod ab ipso perperam factum argui posset. Hoc modo ipsum Satanae molestia liberatum, & celos ascendisse, & rursum redisse ad terram. Si sic extitit tantæ perfectionis homines, qualiter quis iudicabitur, qui nullo poenitentiae genere illa quæ iure exprobari possunt, destruere curat, & poenitendi tempus peccando consumit, de quo dicitur: Dedit ei Deus locum poenitentiae, & ipse abutitur eo in superbia. *Athanas. in vita eius.*

Hic est quod sanctis viris maxime semper curæ fuit, ut peccantes traherent ad poenitentiam, quoniam & sine pro quodam illa infelices, & per illam beatos fore, non ignorabant. Ioannes Apostolus (ut quidam tradunt) peregrè proficiscens,

Matth. 17.

*Antonius
Abbas.*

105. 24.

*Ioannes Apost.
ut pro quodam
illa infelices.*

24

in uia

DE POE. PEC. PER EXEM. VET.
iuuenem conuersum apud Episcopū reliquit, & vt grande
quoddam depositum custodiendum cōmendauit. At cum
redisset, illum discessisse comperit, & commeatium in
nera subsidendo latrocinari. Statimque conficiso equo,
perditam oīem solus quæsitum abiit: sed ille venientem
conspicatus, pre pudore equum insiliens fugere coepit.
Intequi vero Apostolus & succlamare, vt patrem specta-
ret, qui pro filio rationem Deo reddere paratus esset, si se-
cum modò reuerti vellet. Cōmotus tanta Apostoli solici-
tudine iuuenis atq; erga se pietate subfuit, redijt, penite-
tiam egit, & de latrone tandem Episcopus fieri meruit.
magisque Angeli in coelis gaudiū sunt super vno peccatore
penitentiam agente, quam super nonaginta nouē iustis,
qui non indigent poenitentia. *Enoch. Hist. lib. 3. cap. 22.*

Lm. 15.
Andreas Apo-
stolus pro quo-
dum Nicolao.

ANDREAS Apostolus curia Nicolaiam senis spo-
nicandi incontinentiam vehementer dolens, ab hora ter-
tia ad ponā Deū pro illo cū lacrymis obsecrauit dicens,
deinde cum etiā inedia se conficeret, die tādē quinto de
cælo sibi à Domino dictum audisse: Tua opera, o Andreas,
Nicolaium quem amiseram, inueni. Quotiusquisq; est, qui
sic suum lugeret delictum, vt Apostolus alienum?

Basilus pro
quodam.

BASILIS quoque Magni studio atq; industria, ut qui
diabolo se mancipauerat, peracta poenitentia, liber euasit.
Coacti sunt maligni spiritus reddere chiographum, quo
ipsum sibi denūciū tenuerant, cum penitentem tenere
nullo modo possent. Et factus est Dei seruus, qui fuerat
diaboli. Ita & Basilus onem de sanctibus lupi ereptam
gregi Ecclesie reddidit, & proximi salutem lucrum san-
cti. *Amphiloeh. in vita Basilij.*

Mutius Abb.
pro altero.

MUTIVS Abbas cuiusdam iam animam agentis, Deum
precatus trium annorum spatium ad poenitendum impe-
trauit, sanūq; secum ad eremum duxit. Et ille cum trien-
nium peccata sua luxisset, in vigilijs, ieiunijs, obsecra-
tionibus, decessit secutus. Et cuius ope vitæ terminum pro-
telauebat, eius & manibus sepultus in Domino quieuit.
In vitā PP.

Egidius

LIBER. IIII.

387

EGIDIUS Arelatensis Abbas, dum Missam celebras-
set, pro quodam regis Caroli delicto quod nulli cōfiteri ausus
fuerat, precaretur, schedulā super altari reperit, in qua re-
uelabatur peccatū, & Abbatris merito venia cōcedebatur
regi, si modò ille se peccasse doluisset. Hinc patet, quā-
tum proficit peccatori bus iustus precator, vt penē desperanti-
bus eius oratio saluti sit. *Fulbert. Carnotens.*

SICUTIDEM & Odonis Cluniacensis Abbatis moni-
tis, quidam ex prædione Monachus factus, dum è vita se-
cederet, Beatam Virginem sibi apparuisse dixit, iubentem
na timeret, eò quod Odonis meritis ipsi peccata omnia
remissa essent. Fecit itaque magistri sanctitas, vt discipu-
lus diem suum securior obiret. *Sur. Tom. 6.*

ANTONIUS Ordinis Fratrum Minorum, sed ipse ma-
gnæ virtutis vir, cuiusdam consistenti, quod ira cōcitatus pa-
trem calce ferierat, calcem illā abscindi dignam dixit. Ille
id pro peccato apponi ratus, domum abiens, pedem sibi
amputauit. Postea reuersus, cur claudicaret, cum ab eodē
rogaretur: impleui, inquit, quod dignum iudicasti. Ob-
lupuit hominis patientiam Antonius ac simplicitatem,
qui seruandum sibi duxisset, quod increpationis causā di-
ctum fuerat. Et pro illo Deum precatus, membrum quod
manulatum erat, integrum fecit, atq; utroq; pede ambulās
abiit, qui vno venerat. Profecto qui sic doluit se patri irro-
gasse iniuriam, dignus fuit & pro quo oraret Antonius, &
cuius miseraretur Deus. Nec tamen laudamus poeniten-
tis factum, sed ex facto poenitentiam pensamus, cui quod
simpliciter credidit, feliciter cessit. *Antonin. Hist. part. 3.*

PACOMIVS quoque Abbas, cum aliquem ex fratri-
bus inimici supplantatione in nequitiam deiectum acce-
pisset, conuincere omnino non poterat, tam diu pro illo
preces offerens Deo, donec ad poenitentiam conuersum
esse certior fieret. *Metaphr. & in viii PP.*

PYAMON in Scythiotico monasterio spectatæ sanctitatis Pres-
byter, dum Missæ sacra conficeret, Angelū Domini hys pro fra-
tribus vidit, qui Monachorum nomina in codice partim scriberet, partim

Egidius Abb.
pro rege Ca-
rolo.

Odo Abbas pro
discipulo.

Antonius pro
altero.

Pacomius Ab-
bas pro fra-
tribus.

BB 2 partim

38 DE POE. PEC. PER EXEM. VET.

partim scripta deleteret. Visa ergo Monachis explicans, eos peccato obnoxios comperit, quorum nomina subdici vidit. Ac tam diu cum illis lugens venia oravit, donec iterum apparet Angelus, etiam illorum nomina concriberet, quorum ante deleverat. Illi itaque quantum meritis prius conceperant, tantum deinde letati sunt, cum post poenitentiam se quoque conscriptos in caelis, ac in libro vitae repositos agnouissent. *Trip. Hist. lib. 3. c. 1. Pallad. Hist. 72.*

Theophilus
Presbyter.

Et hoc sane quod modo dicemus exemplum, magnæ erga poenitentem misericordiae indicium est. Theophilus Presbyter in Cilicia ab officio Archidiaconatus per iniuriam eiectus, diabolo chirographum consecerat, quo se illi tradebat, Christo repudiato, si modo per illam dignitatem amissam recuperasset. Cumque pristino honoris loco restitutus esset, ad se rediens, vehementer animo confictari coepit, & ad Beatam Dei Gemtricem Mariam Virginem conuersus, auxilium cum lachrymis implorare. Igitur dies quadraginta in luctu iugique supplicatione peractis, apparet Virgo moestum consolata est, salutem sperare iussit. Ac post triduum iterum apparet, peccatū ipsi dimissum nuntiavit. Atque ille (ne tanta Dei erga peccatorem poenitentem pietas latere) publice in Ecclesia peccatū suum confessus, visa enarrauit, ac deinceps ita sancte vixit, ut miraculis nobilitatus sit.

Beati qui lu-
gent.

BEATI sunt igitur qui lugent, non mundi aduersa, non persecutiones, non corporis agilitudinem, non suorum mortes, sed sua aliorumque peccata. Nihil ita diluit maculam criminis, ut lachryma poenitentis. Huius exundans humor, animam purā reddit, & spiritali replet suauitate, peccatoris tristitiam mox immensi gaudij spe temperat, ut qui prius gehennæ timore fleuerat, iam audius fleat beatitudinis desiderio, & incolatum suum prolōgari conquaratur, dissolui cupiens, & esse cum Christo.

Philip. 1.

Petrus Apost.

PARVS negationis culpam amare fleuerat, & tamē idē impetrata venia, & Clauibus regni acceptis, & summi Pontificatus officio sibi delato, post Domini ad ccelos ascen-

LIBER. IIII.

39

ascensum, vix vilo die à lachrymis temperasse dicitur, atque ad eas identidem sicandas, lineum linteolum de manibus nunquam dimisisse. *Clement in Recon.*

AUSENIUM Abbatem ob frequentes lachrymas, fluxis cilijs, turgidulis oculis, suffusisque rubore genis, fuisse ferunt. *In vii PP.*

Arsenius Abb.

VINCENTIUM quoque Prædicatorem ad lachrymas promptissimum extitisse legimus, sed tunc præcipue, cum salutarem hostiam offerret, Corpori & Sanguini Christi communicaturus. *Per Rausan & alij. Sur. Tom. 2.*

Franciscus

Pater Mi-

norum.

FRANCISCO Minorum Patri, plorandi assiduitas hebetauerat visum, & cum oculis parcere moneretur, respondebat, haud esse tanti ipsos corporis sensus, ut eorū causa languescere debeat deuotæ mentis vigor, qui cerre suspirijs alitur, & per lachrymas ad Deum sibi accessum parat. *Benavent. c. 5.*

DIUVS Hieronymus, præter exteras poenitentiae suæ angustias, quas ad Eustochium scribens enumerat: Quotidie, inquit, lachryma, quotidie gemitus. Quali autē illas consolatione terminare solitus sit, declarat, dicens: Post multas lachrymas, post cælo inherentes oculos, nonnumquam videbar agnibus interesse Angelorum, & letus gaudensque cantabam: Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus. *Hier. ad Eustoch.*

Cantic. 1.

CASSIVS Narniensis Episcopus, quotidie Missam celebrans, Eucharistiam sumpturus, crebro in fletum prorumperebat. Et Dominus cuidam Presbytero per visum apparens: Igitur, nuntia Cassio, ut operi solito constanter incumbat, natali Petri & Pauli Apostolorum die accepturus laboris mercedem. Perseuerauit Cassius, & anno demum septimo post, sed ea qua prædictum fuerat die vita defunctus, pro modicis lachrymis gaudia percepit æterna. *Greg. Dial. lib. 3. c. 6. & Hom. 37. in Euang.*

Cassius Episc.

SED quid istos tantopere fleuisse miramur, qui flendi causas dum peccassent habuerunt, cum etiam Dominus noster Iesus Christus Agnus immaculatus, qui peccatum

Iesus.

Christus.

1. Pet. 2.

B b 3

non

Luc. 19.

Ioh. 11.

Iob. 1.

Idem.

Luc. 13.

Isa. 30.

Isa. 61.

Femina.

Peccatrix in
Euangelio.
Sapient. 1.

non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius, lachrymas interdum fuisse dicatur, risisse nunquam? Flenit Ierosolymam vallo inimicorum circumdadam, funditus diruendam, id est, animam vitiorum septam multitudinem, diaboli praeda futuram. Fleuit in monumento sortentem Lazarum, hoc est, peccatorem longa delinquendi assuetudine mortuum, & scelerum putredine corruptum, de quo dicitur: Conputraverunt iumenta in stercore suo. Et flendi ergo nobis exemplum reliquit, & cur flere debeamus, simul monstravit.

IN SUPER IJS qui poenitentiae iugum subire aspersionem, cominatur dicens: Nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis, sicut illi octodecim supra quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos. Rursum idem per Isaiam promissis nos allicit, & ait: Si reuertamini & quiescatis, salvi eritis, in silentio & in spe erit fortitudo vestra. Et iterum: Ad annuntiandum mansueris, inquit, misit me, ut mederer contritis corde, & predicarem captivis indulgentiam, & clausis apertionem, ut predicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo vestro, ut consolarem omnes lugentes, ut ponerem consolationem lugentibus Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mortis. Cum haec ita sint, quis tam aversus est, tam sibi met infensus atque iratus, ut poenitentiae laborem ferre aut recuset tanta mercede, aut recusare audeat, tanto proposito supplicio?

SED iam etiam foeminarum, quae Christum secuta sunt, poenitentiam parumper contemplemur, ut saltem pudeat nos qui viri sumus, isto virtutis genere a foeminis vinci ac superari.

MYRIAM illa de Euangelio peccatrix in aliena domo quae fuit Saluatorem, quoniam in sua non habebat. Non enim habitat Deus in corpore subdito peccatis. Conscientiae ergo stimulis acta, illuc ubi Iesus accubuerat, irrupit, accessit retrò, & pedes eius lachrymis rigavit, capillis perfudit, osculata est, unguento perfudit. Condonanturque ei peccata multa, quia dilexit multum. Aduenerat peccatrix, & poenitentia-

poenitudinis humilatione abiit sancta. Denique dimittitur in pace, quam turbauerat dolor vitae nequioris. Luc. 7.

PLORANTI ad monumentum Mariae Dominus, ante quam Apostolis apparuisse dicitur, quia illa prior consolari meruit, quae lachrymas vberius fudit. Cum fleret (ut Iohannes inquit) inclinavit se, & prospexit in monumentum, & vidit duos Angelos, vnum ad caput, & vnum ad pedes. Paucis verbis tota poenitentis ratio comprehensa est. Qui enim ad poenitentiam conuertitur, primo se peccasse dolet, & compunctus lachrymas emittit, deinde inclinat se dum humiliatur, & in monumentum prospicit, dum boni acta mente voluens quid mali commiserit, quid boni omiserit, conscientiam examinat, & singula quaeque diligenter perpendit. Tunc autem Angelos videt, cum iam constanti animo angelicae consentit inspirationi, & vnum quidem ad caput, alterum ad pedes, quia conscientia a principio usque ad finem perseverare debet. Postquam autem perseverauerit, restat ut videat Iesum, non in terra sepultum, sed iam deinde morte in caelo triumphantem, quem sic videre, perfecta consummataque beatitudo est. Ioh. 20.

UT ergo illam in sua Patriusque gloria aspicere mereamur, prius eundem imitari debemus in sua humilitate. Idcirco dum crucifigendus duceretur, populi & mulierum turba cum lamentis illum & eiulatu sequebatur, ut scias quia hi verè sequuntur Iesum, qui per poenitentiam affliguntur, & peccatorum sordes imbre lachrymarum eluere festinant.

CHANANAEA quoque mulier non mediocriter poenitentiae nobis exemplum reliquit. Nam & ipsa post Iesum clamavit, misericordiam eius imploravit, repulsa non recessit, despecta se submisit. Quamobrem filiae quae male a daemonio vexabatur, salutem (ut voluit) impetrauit. Ita & tu, si animam tuam diabolicis infestam suggestionibus dolisque subuersam liberari cupis, ad poenitentiam conuersus oratio clama, de misericordia Dei ne dissidas, humiliare in conspectu eius, & si te ille statim non audierit, tu tamen persevera. Cumplacior gratia datur cum disierit, si tamen

Maria Magda-
lena.
Ioh. 20.

Mulieres plorantes post Iesum.

Chananea
mulier in
Euangelio.

interim nec supplicatio cessat, nec spes deficit, nec titubatur fides. Vnde huic, quæ prius veluti canis contemnebatur, postremò tanquam optime de Deo merèti dicitur: Magna est fides tua, fiat tibi sicut vis, hoc est, non tantum sicut postulasti, sed si vis, etiam melius quàm postulasti. *Mat. 23.*

Monica B. Augustini mater.

Prius quidem fletus quanta vis sit, Monica etiam Augustini mater testatur. Cui pro filio Manichæa heresi implicato, multum lugenti atque oranti diuinitus dictum est, ubi ipsa, ibi & illum futurum. Ab Episcopo etiam, quem ut pro illo oraret cum fletu rogauerat, audiuit: Fieri non posse, ut tantarum lachrymarum filius periret. Qui tandem Ambrosij Episcopi prædicatione conuersus, non solum errorem omnem abiicit, sed etiam errantibus viam veritatis monstrauit, obscura quæque declarando, dubia edisserendo, certa confirmando, praua falsaque omnia plenissimè confutando, tantum profecit matris pro filio lugentis assidua sollicitudo. *August. Conf. lib. 3. c. 12.*

Maria Aegyptiaca.

Et quoniam maius peccatū, maiori indiget animaduersione, Maria Aegyptiaca prostibuli volapitatem cum eremi asperitatibus commutauit, & Deum quæ carni seruendo vehementer offenderat, carnis castigatione placauit. Quadraginta annos in deserto vixit, quæ fortasse tantundem temporis in obscenitatibus vitæ consumpserat. Antea se ornauerat, ut hominibus placeret: tunc nuda incessit ut placeret Deo. Antea lasciuix cantibus, & delicatis epulis indulserat: tunc assiduis precationibus quotidianisque se fatigauit ieiunijs. Hoc itaq; quadraginta annorum labore ad æternæ quietis peruenit felicitatem, tantumque boni percepit pro poenitentia, quæ tam perceptura erat mali pro oblatione, si poenitere noluisse. In ea impletum est illud per Ieremiam dictum: Tu fornicata es cum amatoribus multis; tamen reuertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te. *In vitis PP.*

Ierem. 3.

Pelagia.

PELAGIA etiam illa, quæ cunctas Antiochiæ foeminas diuitijs, luxuria, libidine superauerat, Nonij Heliopoleos Episcopi prædicatione conuersa flevit, peccata confite-

teri coepit, & non Pelagiam se, sed Pelagus omnium virtutum vocitandā esse dixit. Deniq; seruos suos & ancillas manumisit, opes pauperibus distribuit, & relictis omnibus, in monte Oliueti solitaria confedit, sexum veste nominèq; occultas, dicta atque credita Pelagius Monachus. Tantum itaque vitæ austeritate profecit, quantum antè effluerat delicijs. Sic poenas effugit inferni, & gaudia comparauit Paradisi, summumq; bonum summi mali declinatione inuenit, inuito sine fine fruitura. *In vitis PP.*

THAÏS Alexandrina Pafnutij Abbatis industria atq; Thais. exhortatione ad poenitentiam conuersa, omnia quæ sibi meretricio quæstu parauerat, in foro congesta populo spectante combussit, eiusdemque Abbatis consilio, sceminarum Monasterium ingressa, cella se inclusit, lugens peccatum suum, pane tantum & aqua vitam sustentans, ipsumq; Dei nomen proferre non ausa, orabat, dicēs: Qui plasmasti me, miserere mei. In tali labore triennio exacto, Paulus Antonij discipulus in quiete vidit supra cælum positum cubile auro gemmisque refulgēs, arte ineffabili ac decore constructum, & cum rogasset, an illud Antonio esset paratum: accepit, non Antonio, sed Thaidi meretrici. Educta ergo de cellæ carcere, quintodecimo die migravit ad Dominum, & coelestè thalamum feliciter possedit, quia terrenum & impudicum aliquando possedisse dolenter tulit. *In vitis PP.*

THEODORA commissi adulterij conscia virum reliquit, & inter Monachos latuit Theodorus dicta, ubi multa diaboli tentamenta vicit, & hoc postremò, quod cum insimularetur, foeminam quandā de se gravidam peperisse, patienti animo tulit, puerum educavit ut suum, annos septem ante Monasterij fores permansit, veluti stupri rea. Recepta deinde cum puero cella se ocluserat, atque ipsum viam perfectionis impensè docuit. Biennio post vita defungitur, & à Deo honoratur, quam homines infamauerant. Foeminam autem fuisse antequàm decessisse sciretur, Abbas reuelatione cognouit. Vidit enim nuptiarum pom-

Theodora.

pam in coelo parari, ipsamque ab Angelis in sponsi cubiculum ingenti cum exultatione induci, tripudiante Sanctorum choro, Deoque laudes cōcinnante. O inextimabile diuinæ largitatis donum pœnitentia, per quam meretricibus etiam & adulteris datur ad Sanctarum Virginum gloriam peruenire. *Iacob. de Vorag.*

Aurea Virgo. Sicut & Virginum lampades extinguuntur, si pœnitentia oleum in vasis suis habere neglexerint. Aurea Virgo Parisiensis monasterij Præposita, quoniam inter Missæ solennia Diacono Euangelium ineptè admodum legenti, stolam eripiens, ipsa sibi apponere, & eius officio defungi ausa fuerat, semet arrogantiæ accusans dignitatem deposuit, annosq; septem à cella sua non discessit. Ibi etiam sedile sibi faciendū curauerat, cuius pars quæ humero tenus confidentem hemicyclo amplexabatur, in summo clauorum cuspidibus ad Psalmorum numerū dispositis horrescebat. In eo sedili illa cum psallere vellet, sese collocabat, & dextro lateri innixa quinquaginta Psalmos perlegebat, sinistro totidem, & totidem in tergo resupinata, pungentibus quaque versum ferreis aculeis. Dum ergo paulo insolentioris facti eam pœniteret, sponte passa est præidentia depositionem, cellæ carcerem, legendi laborem, sedendi dolorem, ad hæc quotidiana ieiunia, noctesq; peruigiles. Hinc saltem discant ij qui alijs præsumunt, quali pœnitentia expiari debeant, si deliquerint. Quia multum quidem imputandum est illi, etiam cum leuiter peccat, à quo reliqui viuendi exempla petunt. *Audoemus in vita Elgg.*

Isaie 55.

Ierem. 3.

Et quoniam post lapsum nulla spes est salutis, nisi erigamur per pœnitentiam, præter iam dicta exempla, sacrarum etiam Scripturarum crebre præceptiones ad illam suscipiendam nos prouocant atq; compellunt. Isaïas Propheta: Quærite Dominum, inquit, dum inueniri potest: inuocate eum dum propè est. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius: & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendū. Ieremias: Reuertere, inquit,

auerfatrix Israel, ait Dominus, & nō auertam faciem meā à vobis, quia sanctus ego sum, dicit Dominus, & non irascar in perpetuum. Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras. Laua à malitia cor tuum, Ierusalem, vt salua fias: vsquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ? Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel. Bonas facite vias vestras, & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto. Nunquid qui cadit, non resurget, & qui auersus est, non conuerteretur? Per eundem Prophetam ait: Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam & ego pœnitentia super malo quod cogitavi vt facerem ei, & subito loquar de gente & regno, vt edificem & plantem illud. Sin fecerit malum in oculis meis, vt non audiat vocem meam, pœnitentiam agam super bono quod locutus sum vt facerem ei. Hoc idem in Iezachiele habetur, dicente Domino: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam, vita viuet, & non morietur, omniū iniquitatum eius quas operatus est non recordabor, in iustitia sua quam operatus est viuet. Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non vt conuertatur à vijs suis & viuat? Et iterum: Conuertimini, inquit, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Et rursum: Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua. In Iohēle quoq; Propheta legimus: Dicit Dominus: Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & plāctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & conuertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multæ misericordiæ, & præstabilis super malicia. Quis scit si conuertatur & ignoscat, & relinquat post se benedictionem? De hoc fletu & in Psalmo dicitur: Qui seminat in lachrymis, in gaudio metent. Euntes ibant & flebant: Venientes autem venient cum exultatione.

Ierem. 4.

Ibidem. 7.

Ibidem. 18.

Iezech. 18.

Ibidem. 31.

Iohel. 2.

Psalm. 125.

SEd iam ad largiorem Euangelij gratiam transeamus, ubi poenitentiae merces coepit esse beatitudo regni coelestis. Poenitentiam, inquit, agite; appropinquabit enim regnum coelorum. Et: Facite fructum dignum poenitentiae. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et: Intrate per angustam portam, quia angusta porta & arcta via est quae ducit ad vitam. Ac ne angustis istis terreamur: Iugum meum suauis est, inquit Christus, & onus meum leue. Neque enim peccatorem ita delectant quies, & otium, & deliciae, ut verè poenitentem labor, sollicitudo, vitaq; asperitas. Hinc nanque regnum coelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Ergo si manus, pes, oculus scandalizat te, abscinde & proijce, id est, omnes corporis affectus ad vitia pronos per poenitentiam submoue ac repelle. Melius est sine his intrare in regnum Dei, quam cum his mitti in gehennam ignis. Nisi enim conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum coelorum. Non est voluntas, inquit, ante Patrem vestrum qui in coelis est, ut pereat vnus de pusillis istis. Quis autè pusillus est, nisi qui poenitentiae humilitate se submittit? Vnde & procidentis seruo suppliciterq; roganti debitum omne dimittitur. Et: Non veni, inquit, vocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam. Beati qui nunc fletis, quoniam ridebitis. Etenim maius gaudium erit in caelo super vno peccatore poenitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent poenitentia.

Ad hanc nos & Apostolus hortatur, per quam ipse ut Apostolus fieret, meruit: Abijciamus opera tenebrarum, inquit, & induamini arma lucis, sic ut in die honestè ambulemus. Et: Expurgate vetus fermentum, ut sitis noua conspersio. Et: Gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad poenitentiam. Quae enim secundum Deum tristitia est, poenitentia in salutem stabilem operatur. Seculi autem tristitia morte operatur. Idem monet ac dicit: Deponite vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris: renoua

Math. 3.
Ibidem 4.
Math. 5.

Math. 7.

Math. 11.

Math. 18.

Luc. 5.

Ibidem 6.

Luc. 15.

Roman. 13.

1. Corint. 5.

2. Corint. 7.

Ephes. 4.

renouamini autem spiritu mentis vestrae, & induite nouum hominem qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Idem ignauia torpentem excitas ait: Surge qui dormis, & exurge a mortuis, & illuminabit te Christus. Poenitentibus quoque quorsum viam suam dirigant ostendens, inquit: Deponetes omne pondus & circumstantias nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in autorem fidei & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit Crucem.

IACOBUS item Apostolus ad poenitentiam nos inuitans: Subditi, inquit, estote Deo; resistite autem diabolo, & fugiet a vobis. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores, & purificate corda duplices animo. Miseri estote, & lugete, & plorate, & risus vester in luctum conuertetur, & gaudium in moerore. Humiliamini in conspectu Domini, & exaltabit vos. Cum igitur & veteris, & nouae Scripturae, hinc minis, inde promissis virgeamur ad poenitendum; erimus ne vsque adeo diaboli laqueis irretiti, ut non protinus his excussis, ad ipsam poenitentiam curramus? Erimus ne ita nobismet irati atque infesti, ut potius eligamus breuem vitam huius voluptatem cum aeternis miserijs, quam breuem poenitentiae laborem cum aeterna foelicitate?

Quod si obturata vitijs inculcationibus aure, hos monitus, haecque exhortationes, quibus saluti nostrae consulitur, pertransierimus: quid reliquum erit, nisi ut irae & ultionis in obstinatos effundenda poenas cogamur sustinere? Talibus quippe in Leuitico Dominus comminatur, dicens: Si ambulaueritis ex aduerso mihi, nec volueritis audire me, addam plagas vestras vsque in septuplum propter peccata vestra, emittamq; in vos bestias agri, quae consumant vos & pecora vestra, & ad paucitatem cuncta redigant, desertaque fiant viae vestrae. Idem in Prouerbijs ait: Quia vocavi & renuistis, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret: desepxistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitu vestro

Ephes. 5.

Hebr. 12.

Iacob. 4.

Contra obsequiosos.

Leuit. 26.

Prouer. 1.

DE POE. PEC. PER EXEM. NO.

vestro ridebo, & subfannabo; cum vobis quod timebatis aduenire. Cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio & angustia. In Isaia quoque scriptum est: Puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit. Et in Jeremia: Verterunt ad me tergum & non faciem, & in tempore afflictionis suae dicent: Surge & libera nos. Cum autem nec afflictionibus ab impietate recessissent, Propheta respondens ait: Percussisti eos, & non doluerunt: attriuisisti eos, & renuerunt accipere disciplinam; indurauerunt facies suas supra petram, & noluerunt reuerti. Idcirco, inquit, percussisti eos leo de sylua, lupus ad vesperam vasaui eos, Pardus vigilans super ciuitates eorum. Rursum per eundem Prophetam alibi Dominus minatur, & ait: Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum eius, quia verba mea non audierunt, & legem meam proiecerunt. Et iterum: Locutus sum ad vos, inquit, mane confurgens & loquens, & non audistis: & vocavi vos, & non respondistis. Faciam domui huic, in qua invocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam, & loco quem dedi vobis & patribus vestris, sicut feci Silo, & proiciam vos a facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros vniuersum semen Ephraim. Valde praeterea horrendum est, quod pro his ne orare quidem permittit. Sequitur enim: Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumes pro eis laudem & orationem, & non obsistas illis, quia non exaudiam te. Et rursum ait: Mane confurgens contestatus sum, & dixi: audite vocem meam, & non audierunt, nec inclinauerunt aurem suam, sed abierunt unusquisque in prauitate cordis sui mali. Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt, & clamabunt ad me, & non exaudiam eos. In Osee quoque Propheta dicitur: Non dabunt cogitationes suas, ut reuertantur ad Deum suum, quia spiritus fornicationum in medio eorum, & Dominum non cognouerunt. Deinde insert & ait: Super eos effundam quasi aquam iram meam. Ceterum cum nec

Isaia 63.

Iere. 2. & ibidem 31.

Ibidem 5.

Ibidem.

Iere. 5.

Ibidem 7.

Iere. 17.

Osee 5.

Ibidem.

LIBER. IIII.

399

aduersitatibus concussi in viam iustitiae redire vellent, exprobrat illis per Aggeum Prophetam, dicens: Percussisti vos vento vrente, & aurigine, & grandine omnia opera manuum vestrarum, & non fuit in vobis qui reuertetur ad me, dicit Dominus. Huiusmodi hominum consuetudinem familiaritatemque fugiendam etiam in Euangelio discimus. De illo enim qui correptus, neque te, neque alterum, neque Ecclesiam audierit, dicitur: Sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Vnde ergo praegnantibus & natiuitatibus in illis diebus, hoc est, qui prauis cogitationibus pleni fouent scelus quod conceperunt, & forum alunt cum ediderint, malefactaque pro beneficiis usurpat. De quibus Salomon ait: Latantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis.

Hic sunt terra illa petrosa, super qua verbi Dei semen sparsum, non habet quo radicem agat, illicoque arefcit, & cum praecipitis minime moueatur, miraculis quoque non adhibent fidem. Vnde in ipsos exclamat Dominus, dicens: Vae tibi Corozaim, vae tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sydone factae fuissent virtutes, quae factae sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedentes poeniterent. Veruntamen Tyro & Sidoni remissus erit in iudicio, quam vobis. Hoc quoque mali habet peruersae mentis obstinatio, ut nec suis finibus contenta indies ad deteriora prolabatur. Inde enim spiritus immundus exiens, non inuenit requiem, & dicit: Reuertar in domum meam vnde exiui, & assunxit septem alios spiritus nequiores se, & ingressi habitantibi, & sunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Hic est sicut oca illa, quam bonus agricola circumfodit, dum sarculo conscientiae intima scalpit cordis, & mittit stercore, respiscendi occasionem praebens. Vbi vero nec sic fructum fecerit, Domini iussu succiditur, ne terram occupet, ut sciamus eos qui bonorum operum sterilitate laborant, ne terrena quidem possessione esse dignos. Talem alloquens Paulus Apostolus: Ignoras, ait, quoniam benedi-

Agg. 2.

Matth. 23.

Matth. 24.

Marc. 13.

Prov. 1.

Luc. 8.

Luc. 10.

Luc. 11.

Luc. 12.

Roman. 7.

400 DE POE. PEC. PER EXEM. NO.

benignitas Dei ad poenitentiam te adducit. Secundum autem duritiam tuam & impoenitens cor thesaurizas tibi iram in die irae & reuelationis iusti iudicii Dei, qui reddit unicuique secundum opera eius. Dominus quoque in Apocalypsi. Memor esto, inquit, unde excideris, & age poenitentiam, & prima opera fac. Sin autem, venio tibi, & mouebo cancellabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris.

*Psal. 61.
Apocal. 2.*

*Genes. 14.
Genes. 4.
Ogos in puni-
tendo imitari
debeamus.
Matth. 27.*

Filius prodigii.

Luc. 15.

Iohan. 6.

Luc. 15.

Luc. 12.

Nos ergo cum delinquimus, non sequamur Pharaonis duritiam, ne cum illo mergamur in profundum, non Cain desperationem, ne misericordiae diffidentes grauius fraticidio crimen committamus, non Iude proditoris immoderatam ex delicto tristitiam, ne praenimio dolore citius ad laqueum, quam ad petendam veniam curramus. Is enim quem commisisti poenitet, morore quidem se afficere debet, quia peccauit, sed a spe veniae nunquam decidere, quia clementissimus est cui peccauit. Quem igitur in poenitendo sequi nobis expediet? Sequamur Sanctos, quorum exempla proposuimus. Imitemur prodigum filium, ut cum quo in regionem secessimus vitiorum, bona animi consumpsimus, porcos pauimus immunditiae seruientes, cum eodem ad indulgentissimum patrem reuertamur, & ante ipsum humi prostrati dicamus: Pater, peccaui in coelo & coram te: iam non sumus digni vocari filij tui. Tunc ille adhuc aduentantibus occurret, & cum propius accesserimus, amplexabitur, & cum rogauerimus, osculo pacis excipiet, pristinae innocentiae stolam nobis offeret, annulum fidei in manibus, calceamenta Euangelij in pedibus dabit, vitulum etiam saginatum apponet, cuius caro verum est cibus, & sanguis vere est potus, cuius palatu viuatur in aeternum. Tunc demum Sanctis omnibus ad celebre conuersionis nostrae conuiuium conuocatis dicet: Manducemus & epulemur, quia hi filij mei mortui erant, & reuixerunt: perierant, & inuenti sunt. Postremo & praecinet se, & iam in illo caelesti ineffabili incomparabiliue diuersorio faciet nos discumbere, & transiens ministrabit nobis incorruptionem, immortalitatem, letitiam sempiternam.

ILLV

LIBER. III.

401

ILLVD interea nobis erit praecauendum, ne postquam misericorditer suscepti, clementem ac piū Dominū oblati poenitentiae muneribus adorauerimus, redire velimus ad Herodem, neque relicta Aegypto, Angelorū iam cibum comedentes, rursum ollas Aegyptias concupiscamus, & rure de nobis prouerbum illud ventiletur: Canis reuersus ad vomitum suum, & sus in volubro luti. Tu ergo qui templum Dei factus es, vide quāso, ne per lapsum iterum efficiare spelunca latronum. Audi Dominum dicentem: Vade, & noli amplius peccare, ne quid deterius tibi contingat. Quāto enim sublimior gratia, tantō cadentis ruina maior. In Ecclesiastico scriptum est: Qui baptizatur a mortuo, & iterum tūgit mortuum, quid proficiat lauatio illius? sic homo qui ieiunat in peccatis suis, & iterum ea faciens, quid proficiet humiliando se? Orationem illius quis exaudiet? Verū tamen si contigerit (quoniam natura fragiles sumus) ut iterum & iterum labamur, semper enitendum erit ut surgamus. Qui citō surgunt, citō & sanantur: iacentium plaga desperabilis est. Iacent autem, qui per abrupta vitiorum praecipites ire cursu irreuocato contendunt. De quibus dicitur: Conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens in prelium. Nos ergo quoties inquinamur, toties ad poenitentiae nitrū recurramus: quandoquidē etiam septuagies septies delinquenti venia indulgetur. Sed & si cum hemorrhoidis peccatorū fluxu diutius cōtabuimus, cum illa quoque retrō accedentes tangamus poenitentiae ac fidei manu Domini simbriam, & remedij virtute sentiemus. Quod si vel vndecima hora patrifamilias operam locabimus, forsitan ab eo non minus lucri, quā qui primō mane laborare coeperūt, referemus. Nunquā sera poenitudo est, donec poenitendi tempus superest. Sed quia donec superfuturum sit, nescimus, cur illam hodie agere cunctamur, cras forsitan iudicādi? Nulla profecto res est, quae maiore cum periculo differtur, quoniam nullam aut grauius actam vberior sequitur fructus, aut negligenter omissam grauius damnum.

Canendū poenitenti ne relabatur.

*Prouerb. 26.
2. Petr. 2.*

Iohan. 8.

Eccl. 34.

Ierem. 18.

Matth. 18.

Matth. 9.

*Luc. 11.
Matth. 11.*

De pec. n.

DE PECCATORVM CONFESS.

De peccatorum Confessione..

Caput XI.

PENITENTIVS verò confessionem peccatorum necessariam esse, cum vtriusque Instrumēti præceptis, tum exemplis facile probari potest. Inde est, quod illi Ecclesie autoritate execrantur, qui saltem semel in anno non fuerint coram Sacerdote confessi peccata sua, confitendi habētes facultatem. Impius est enim, qui quicquam infectum relinquit, quod ad placandam Dei iram nouent pertinere. Peropportune igitur de hoc Confessionis genere sermonem facere nunc pergemus.

Adam & Eva.
Genes. 3.

PATET homines Adam & Eua cum deliquissent cibum sibi interdictum comedendo, compulsi Deo confiteri peccatum suum: Adam, inquit, ubi es? hoc est, quod excidisti, quantum commisisti mali? Et ad mulierem: Quare hoc fecisti? Post confessionem, eieci sunt de Paradiso laboribus, doloribus, morti. Venit deinde Christus, exoluit pro eis debitum, & reducti sunt vnde pulsi fuerant, angustijs liberati, & ex miserrimis felicissimi facti. Tūc ergo gratia accipit Confessio, cum satisfactum est per delictum, Gen. 3.

Leuit. 13.

HOC Sacramentum in Leuitico figuratum est, ubi lepra perfuncti, arbitrio Sacerdotis dijudicantur. Qui immundi fuerint, extra castra eijciuntur, donec mudentur. Quia peccator nisi per penitentiam & Confessionem fuerit expiatus, non admittitur in consortiū Sanctorum. Itaque illi qui ob hanc pram separatus est, lex datur, vt habeat vestimenta diluta, caput opertum, os veste contectum, vtque contaminatū se ac sordidum clamet, & solus habitet extra castra, quæ omnia nō nisi magnæ humiliationis signa sunt, dolore animi luctumque præferentia. Per hanc enim purgantur peccata, lachrymisque & confessione humiliantis se delectur scelus, quod superbiendo contractum fuerat.

Neh. 9.

Delictorum autem Confessionem cum in multis diuine Scripture locis, tum in Propheta Nehemix libro legimus, ubi dicitur, quod filij Israel dū de captiuitate reuer-

reuer-

LIBER. VIII.

401

reuerficatē Ierusalem, ieiunantes & operi saccis, & terra conspersi confitebantur peccata sua, & iniquitates patrum suorum quater in die, & quater in nocte, & adorabāt Dominum Deum suum. Penitentiam igitur iungat Confessione, qui de captiuitate peccati redire cupit ad pristina innocentia statua, & construere ciuitatem sanctam in celo pretiosis lapidibus virtutum, auroque puritatis. Quoniam non intrabit in ea aliquid coinquinatum.

Apocal. 21.

Confitebatur & Iob, dicens: Peccaui. Quid faciam tibi, & cullos hominum? quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihi met ipsi grauis? Cur non tollis peccatum meum? & quare non aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormiā, & si manē me quaesieris, non subsistam. Insuper & vrget, vt citius veniam consequatur, incertus an vsque manē vita sibi suppetet: certus autem, post mortem non esse veniæ locū, sed iudicio, vt quisque recipiat propterea in corpore, siue bonū, siue malum. Et si Iob, qui Dei sententia iustus habebatur, non negat se peccatorem, quis existimabit se expertem esse peccati? Aut si ille qui nihil graue commiserat, sic erigatur, dimitti sibi, vt vsque manē differri periculosum arbitretur: cui periculum non erit, procrastinare opus, quo veniam ipsam promereri possit?

IDEM ait: Vias meas in conspectu eius arguam, & ipse erit Saluator meus: vt ex hoc intelligas, peccatorum Confessionem refugium esse salutis.

QUOD ipse Dauid? nōne statim post Confessionem translātū a se adulterij simul & homicidij crimen agnouit? Peccaui, inquit, Domino. Et continuo responsum accepit a Propheta: Dominus quoque; translulit peccatū tuū. Sed & rursum in Psalmis clamat: Iniquitatē meā ego cognosco, & peccatū meum contra me est semper. Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Et iterum: Cc. Iniqui-

David rex.
1. Reg. 12.

Psal. 50.

Psal. 31.

404 DE PECCATORVM CONFESS.

*Psalm. 77.
Ezechiel. 18.*

Iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo. Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici indicia iustitiae tuae. Viar meas enuntiavi tibi, & exaudivisti me. Cogitavi vias meas, & converti pedes meos in testimonia tua. Ex his discamus Confessionis virtutem, confitentis humilitatem, cogitantis sollicitudinem, ad haec etiam poenitentis dolorem, ubi ait: Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam. Et: Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Certè si iugiter consideraverimus, quanto & quali Domino peccavimus, etiam post veniam nunquam deerit nobis ilendi materia, donec ille tandem benignitate lachrymas nostras penitus absterget, quia & peccatum remisit.

Ezechiel. rex.

Isaie 38.

Ezechiel quoque, cuius poenitudo & innumerata hostium multitudinem stravit, & longiora vitae spatia illi meruit impetrare docet, quo more delicta meditando confitenda sint, dum ad ipsum cui confitebatur, ait: Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animae meae. Et quid huiusmodi Confessione sequatur, ostendit subiungens: Tu autem eruisti animam meam, ut non periret: projecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

*Daniel Prophet.
Daniel. 9.*

Ad Daniele Prophetam, dum populi & patrū peccata confitetur, Gabriel Angelus aduolasse dicitur, & eisdem liberatione eorum de Babylonica servitute mox futuram nuntiasse. Ex quo apparet, humiliter confitenti prelo esse Angelorum ministeria, & eundem his internuntijs Deo reconciliari, & de peccati iugo ad innocentiae libertatem revocari.

Israelite.

*Christus.
Sacerdotes.*

CONFITEBANTUR igitur fideles Israelitae soli Deo, quoniam nullus adhuc inter Deū & homines medius erat. Postquam autem mediator venit Dominus noster Iesus Christus, non nisi per ipsum nobis ad Deum accessus est. Sicut autē ipse est Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech, ita cum eorum conscenderet, vicarios nobis in terra reliquit Sacerdotes. His ligandi solvendi que potestatem

LIBER. IIII.

405

potestate tribuit, hos gregis sui Pastor bonus curā habere iussit, his denique Claves regni coelorum dedit. Per illos ergo vitam nostrā exponamus Deo, & cum hic ab eis remitteretur nobis peccata nostra, tunc remissa credamus & in coelo.

Post haec delicta nostra confiteri nos oportere, iam tum inibat Saluator noster, cum leprosis mundatis, ut se facerent vicarios, i. ad eosdem Sacerdotes pertinere, iam tum significabat, cum eis ut Lazarum insulis & sudario ligatum soluerent, & abire sinerent, mandavit, cumque aliam & pullū fūnicis vinculis liberare, atque ad se adducere eis praecepit, signis ostendens quod auctoritate firmabat.

Post haec sanè & Iacobus Apostolus, non ad alios quam ad Sacerdotes nos mittit, dicens: Infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros Ecclesiae, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus. Ac ne tantum de infirmitate corporis curanda dictum putemus, adiungit: & si in peccatis sit, remittentur ei: statimque infert: Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem ut saluemini. Itaque & Presbyteros inducere, & peccata confiteri iubet, ne sufficere arbitreris, aut intra te confiteri Deo, aut alteri quam Presbytero confiteri. Alioquin frustra Claves date essent Ecclesiae, si sine illis pateret aditus regni coelorum. Frustra ad solos Discipulos dictum fuisset: Quorum remisistis peccata, remittentur eis: si & alij quam Sacerdotes confitentium peccata possent remittere. Hinc illud emanavit Ecclesiae institutum, ut utriusque sexus fideles proprio Sacerdoti saltem semel in anno confiteantur, & ab eo iniunctum Poenitentiae laborem perficiant. Hoc ut libentius accuratiusque exequamur, nostrorum exempla Sanctorum perquiramus.

LANGVESTI Monacho, qui iam fari nequibat, Philibertus Rothomagensis Abbas Deum precatus linguam Abbas expetivit, ob hoc solum ne sine Confessione decederet. Vbi enim confessus est, illico exspiravit. Satis esset in tali

necessitate intumescit peccatorum dolor & ipsa cordis contritio. Sed Sanctus Abbas nescius, an ille conuenienter doleret, a confitente discere voluit, vt pro eius salute confitens oraret, simulq; ostenderet, quam necessaria sit Confessio his qui loqui possunt, quandoquidem & pro mutis elaborandū est, vt cōfitebū causa loquantur. *Sur. Tom. 4.*

*Seuerus
Presbyter.*

Nō solum inuito vocē, verūmetiam mortuo vitam aliquando restitutam hac de causa fuisse legimus. Seuerus enim Sacerdos (vt in Beati Pontificis Gregorij Dialogo relatu est) vocatus ad cuiusdam agrotantis Confessionem audiendam, cum paulo tardius venisset, vita defunctum offendit, eaque vehementer angustari cepit, se illius interfectorem, se homicidam clamitans. Et dum in his lamentis cadaueri incumbens acerrimē fletet, reuixit qui iacebat mortuus, dixitque se dum ab impijs spiritibus ad horrenda tenebrarum loca raptim traheretur, ab Angelo protinus dimitti, atque corpori restitui iussim, quod diceret Deum id Seueri lachrymis indulsisse. Igitur ubi confessus est, peracta septem dierum Pœnitentia, iterum obiit, corporis vinculis pariter peccatorumque absolutus. Caueat ergo Sacerdos horam tenere cunctando, quoties ad tam necessarium opus accersitur, ne si Seueri fletum imitari nequiverit, reatum subire cogatur mortui, non confessi. Caueat & æget differre Confessionem, ne confitendi mora peccandi pertinacia imputetur. Sicuti isti imputata fuisset ad perpetuum supplicium, nisi aliena ei merita peropportune succurrissent. Hinc est illud in Ecclesiastico præceptum: Confiteberis vivens, vivus & sanus confiteberis, & laudabis Deum: & gloriaberis in miserationibus eius. *Greg. Dial. lib. 2. c. 12.*

Ecc. 17.

CAVEAT præterea Sacerdos, ne qua nimis acerba increpatione conturbet confitentem, & vulnus quod leni foris curandum est, diuinus contrectans exasperet ac suppurare cogat, ne forte & ipsi contingat, quod contigisse leni cuidam in Ægypto refert Iohannes Cassianus. Qui Monachum adolescentē cum in Confessione audisset, libidinis

incentiuis identidem vigeri, immoderata reprehensione prope ad desperationem compulsi, indignum Monachi nomine contestans, cuius pectus impudicus cogitationibus patere potuerit. Sed mox ipse iusto Dei iudicio eadem tentatione tam vehementer inquietari cepit, vt & hic senex, sicut & ille iuuenis, iam ad seculū redire secum in animo verteret. Ceterum sapientia ac sanctitate præditus Apollo Abbas, inueniens vultu demissum cernens, eum tristitie causam didicisset, blanditer consolatus est, docens nō esse malum fœda cogitatione impugnari, sed vinci. nam se quoque idem sæpe passum, Deo tamen adiuvante nunquā succubuisse. Deinde senē, ita relicto in quo aratē egerat tugurio, vagum profugumq; ad se aduocans, vt rediret admonuit, & iam suam expertus imbecillitatem, alienæ misereri disceret, non irasci. Posthæc pro illo precatu, tentatione in oratione abegit. Improvidus igitur iste confessio-nis auditor, nōne & se, & confitentem perditū isset? Nōne cretus excum duceus ambo in foueam corruissent, nisi Apollo Domini miserantis nutu, manum suam vtrique supposuisset? Sapienter itaque ab Apostolo præceptum est: Si Galat. 6. preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans tripsum, ne & tu teneberis. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis Legem Christi. *Cassian. Coll. 2. c. 13.*

Vgo Abbas.

QUANTA verò sanctæ Confessionis virtus sit, etiam inde disci potest, quod Vgoni Boneuallensi Abbati quendam ex fratribus post mortem apparuisse ferunt, & mox vt peccatum confessus est, poenis quibus afficiebatur, se liberatum dixisse. Hanc autem confitendi facultatem idcirco sibi reservatam, quoniā absente Abbate decesserat, deliberatum habens illi confiteri cum redisset. Etenim fratrum absolutio, ex monastico instituto, ad solum Abbatem spectabat. Expedie igitur etiam cum abest cui confitendum sit, confitendi semper habere propositum. Pro inconfesso erit, qui quamvis copiam confitendi nō habeat, non habuerit voluntatem.

Serapion Abb.

ILLUD quoque exemplo vis patuit Confessionis, quod in collationibus Cassiani proditum est de Serapione Abbate. Hic iuuenulus adhuc sub Theona Praeposito, edictatis morbo tetatus, post Nonae refectioem, paximacium furto sublatum, vespere latenter comedere consueverat. Sed tandem conscientiae stimulo agitatus, coram Abbate prostermitur, peccatum confitetur, & cum poenitentiae more veniam exposcit. Vix dum verba finierat, & flamma de sinu eius, in quo paximacia recodere solitus erat, promicans, intolerabili scortore cellam in qua erant, repleuit. Ille nunquam postea tali ededi audire se pulsatum sensit. Vincebatur quamdiu occultum tenuit facinus, porro ubi confessus est, ita victor enasit, ut ad eandem pugnam redire ultra necesse non fuerit. Illam quippe diaboli flammam poenitus extinxit humilitas confitentis. *Cassian. Coll. 2. c. 11.*

Institutum Monasticum.

RECTE itaque quibusdam in Monasterijs praeceptum constitutumque esse legimus, ne iuniores quicquid mente conceperint, pigritentur illud repente praepositis manifestum facere, ut nihil ipsi dijudicent, nihil sibi metipsis credant, sed semper Seniorum regantur arbitrio, Seniorum sententijs stare assuecant. Ita fiet, ut in eis neque prae cogitationes moram faciant, neque dubia errorem inducant, neque ullus vnquam aduersario super sit fallendi locus.

Pamine.

NE vero nihil de foeminis dixisse arguamur, tamen si omnia ferè quae ad virtutem spectant, utriusque sexui communia sint, vnum tamen earum exemplum promam. Fuit mulierem quandam peccata sua in volumine descripta, Basilio Magno potius, supplicante uti pro eorum remissione Deum deprecaretur. Oravit ille, & omnia deleta apparere praeter vnum ceteris grauius. Cuius causa dum ad Eusebium Eremitam missa, mulier nihil profecisset, inde rediens, Basilium iam diem suum obisse comperit, fleuitque vbertim, mox chartam illam super iacentis poctus deponeus, cum tandem iussulisset, id quoque in ea quod residuum erat abolitum deprehendit. Hinc nosse licet, quantum profic confitenti bonum ac sanctum habere auditorem, cuius

enius merita sibi ad veniam facilius pleniusque assequendam suffragari possint.

Quod vero (ut dictum est) per sacram Confessionem abolitio fiat peccatorum, etiam quotidianis experimentis discimus. In ijs utique, qui malignis arrepti spiritibus quandoque occulta aliorum facinora manifestant, ea palam obijciantes, quae illi, quibus obiecta sunt, mox ut confessi Sacerdoti fuerint, & ad eum qui arreptus est reuersi, nihil ultra quod sibi exprobandum sit audiunt. Quinimò ipse in homine loquens, affirmare solet daemon, nequaquam esse eos illos qui paulo ante fuerant, sed alios omnino. Tanta ergo res est Confessio, ut diabolo statim os obstruat, ne hominem accusare possit, quem prius in multis damnare ausus fuerat.

Arreptiij.

Et cum hoc ita sit, quis adeò impudens est, ut in ijs quae forda atque turpia sunt, diabolo prodente deprehendi nullo, quam ea secreto vni homini confitendo ante delere? Aut quis econtrario tam verecundus, vel potius tam vecors est, ut illud Sacerdoti dicere erubescat, quod in conspectu Maiestatis diuinae (cui omnia aperta sunt) facere non erubuit? Pudere quidem debet peccatorem, sed eatenus, ut & peccasse confundatur, & nihil subtrahat in Confessione, cum scriptum sit: Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam. Altera quippe crimen suum quantum potest celat, nec tamen ab eo discedit; altera vero detegit cui oportet ac reuelat, & confitendo poenitendoque diluit, atque iterum eo delabi, ubi confundi necesse est, cauet. Qui ergo (ut Salomon sapientia plenus ait) abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Idem dicit: Reuella Domino opera tua, & dirigentur cogitationes tuae. Et Iohannes Apostolus, cui futurorum arcana spiritalibus oculis licet intueri: Si confiteamur, inquit, peccata nostra, fidelis est & iustus ut remittat nobis. Quid autem opus est celare hominem, quod non latet Deum?

Exhortatio ad confitendum.

Ecc. 4.

Prouer. 28.

1. Ioh. 1.

410 DE SACROSANCTA COMMVN.

Quod si ea quæ malè nequiterq; egisti, vni nunc Sacerdoti absconderis, postea certe in die Iudicij toti publicabuntur mundo, amicis, inimicis, viris, mulieribus, omnibus Angelis, omnibus Sanctis videnda coram exponentur. Nihil tunc absconditū erit quod non reueletur, nihil occultum quod nō sciatur, nisi quod antè Cōfessione ac pœnitentie fuerit abolitum. Pandentur ex cordibus multorū secreta cogitationes, dicta factaq; in aperto erunt, dicente Domino per Prophetam: Reuelabo pudenda tua in facie tua, sed omni etiam reuelata turpitudinis confusione intolerabilior sequetur vltionis pœna. Quam quidē Osee Prophetā puerperæ cruciatibus (vt omnium maximam) comparat, dicens: Colligata est iniquitas Ephraim, absconditū peccatum eius, dolores parturientis venient ei: sed vehementiam expressit angoris, non diurnitatem. Parturientis enim labor brevis est, at verò inconfessis & impœnitentibus perpetuum infinitumq; supplicium paratum est.

De Sacrosancta Communionē.
Caput XII.

POST Pœnitentiam Confessionemq; peccatorum, restat vt ad Mensam Domini accedamus, Corpori & Sanguini eius communicantes, qui est Caput nostrum, sine quo nos qui membra sumus, viuere omnino non possumus. At enim: Nisi manducaueritis Carnē Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, nō habebitis vitam in vobis. Cuius nunc Sacramenti veritatem, excellētiā, fructum, exemplis astruere conabimur, quantum in nobis erit, autoritateq; Scripturarum, ne cui fortē incredibile videatur, quod supra omnem naturæ vim fieri audierit, & ibi magis eius vacillet fides, vbi credentibus certior beatitudo promittitur.

DOMINVS igitur noster Iesus Christus acceptum panem & vinū benedixit, dicens: Hoc est Corpus meū, &c: Hic est Sanguis meus. Non fallit ipse qui veritas est, & si multa

LIBER. III.

411

multa hominibus credimus, cū scriptum sit: Omnis homo mendax: non credemus Deo qui verax est, imò veritas ipsa? Aut non fuit illi possibile panis vinique mutare substantiam, cui possibile fuit creare cuncta? Sed panis & vini, inq;ies, formam permanere cerno: quomodo vis, vt aliud esse, quā quod video, credam? Eodem profectō modo quo animal aliquod ex ære lapidēve effigiatum conspicias, fucatumq; coloribus, & tamen nō animal esse intelligis, sed æs aut lapidem, aut materiam aliam. Rursum dices: Ista quidem animalis effigies visum posset decipere, odoratu tamen, gustu, tactu deprehenditur, non esse id quod videtur. At in Sacramento isto panis & vinum sicuti oculis videntur, ita & sensibus ceteris pariter percipiuntur. Statuarius ergo in æris vel lapidis materia potuit obijcere oculis tuis animalis speciem: nō poterit Christus in Corpore suo panis & vini, sicuti oculis, ita & naribus, & palato & tactui? Non vis plus Deum posse, quā hominem: & cūctorum autorem, quā creaturam? Quod si ille artifex efficere potuit, vt aliud cernas quā quod est, non poterit artificis Dominus & plasmator omnium efficere, vt aliud etiam gustes, odoreres, tangas, quā quod est? Si vinum ex sensibus homini subdis, subde & reliquos Deo, aut consistere inter Deum & hominem nihil disferre. quod prorsus Deum esse, negare est. Ad hæc nōne inest hydro-meli vini sapor & color, cū mel & aqua sit, non vinum? nōne etiam vltu venit, vt quædam vel vetustate, vel vitio, alienum odorem imitentur, suum amittant? Aquæ cūm gelantur, corpus non liquoris, sed vitri habent. Vides igitur quibusdam in rebus interdum contingere alterius rei saporem, colorem, odorem, tactum, nec tamen ideo reris illas esse alias quā quæ sunt: & de Christi Corpore dubitas, quia quæ panis & vini sunt in se conseruat, non quæ Carnis & Sanguinis, cū tamen Caro & Sanguis sit? Imò idem ille qui natus est de Virgine, qui pependit in Cruce, qui surrexit de sepulchro, qui ad dexteram Dei sedet in cœlo? Deniq; noli sensibus tuis credere, qui falli decipique possunt.

1. Corint. ii.
Psalm. li.
Veritas Corporis Christi sub specie panis & vini.

Lucæ. 11.

Lucæ. 2.

Naum. 3.

Osee. 13.

Iohan. 6.

Matth. 16.

Marc. 14.

Iohan. 22.

412 DE SACROSANCTA COMMVN.

possunt: crede illi, qui nec falli, nec fallere potest, quo nihil est verius, nihil certius, à quo vel minimum dissentire perniciosissimus error est. Et quid mirum, si ille tibi in panis & vini figura apparet, qui Magdalene in forma apparuit hortulani, & Discipulis ad castellum Emaus peregrinibus in forma peregrini, & quidē ab ijs noluit statim agnoscī, tibi verò quoties panis & vinum à sacerdote consecrantur, dicit: Hoc est Corpus meū, hic est Sanguis meus. Et Beati qui non viderunt & crediderunt, hoc est, qui sacramentum hostiarum illam quam vident, Christū Iesum esse credunt, quem non vident. Latet Diuinitas, latet Humanitas, sed vtrunque solā intuetur fides, dum de vtriusque presentia nihil hæsitat. Credendum ergo est, & citra omnem rei ambiguitatem firmiter tenendum, panis viniq̃ substantiam in substantiā transire Corporis & Sanguinis Christi, & hoc quidem virtute verborum Christi, quæ per illos duntaxat proferuntur, quibus ipse dixit: Hoc facite in meam commemorationem: Iam tunc Sacerdotes institutus, per quorum ministerium ipse nobiscum esset vsque ad consummationem seculi. Quoniam sine illo ieiuni & esurientes deficeremus in via, veluti defecerunt, quibus Manna in deserto fastidio fuit.

Quæ tres species non mutantur.

Num. 21.

Cum autem panis & vini, neque forma, neque forma accidentia immutentur, ne scilicet manducare potareque exhorrescas. Si enim species illas in Carnem & Sanguinem, sicuti sunt, ita versas cernerēs: respuerēs profectō & stomachans atque auersus cum illis fortasse qui credere noluerunt, dicerēs: Nauseat anima mea super cibo isto leuissimo. Ipse itaque qui manducari, potarique voluit, sicut etiam sumentibus se ita voluit, vt omnem prorsus excusationis occasionē de medio auferret, quā dicere quis posset, sibi horrendū fuisse, orti ac dentibus admouere Corpus Christi viuum, ideoque ipsi fungi communicarique noluisse. Sic igitur se nobis offerens, infirmitati nostræ prudenter cessit, & simul saluti clementer consuluit, ne cibum sumere timeremus, cuius passu immortalitatem, incorruptionem

LIBER. IIII.

413

prionem, beatitudinemque consequimur æternam.

Quomodo autē Christus & in cœlo cum Angelis, & in terra nobiscum sit, quomodo vnus in multis hostijs sicut & in vnaquaque earum, vel qua ratione fractis illis & communicatis ipse semper integer illæsusque perseueret: quomodo etiam qui quotidie à fidelibus sumitur, nō consumatur: Vel qualiter sub tam angusta forma totus sit: Vel quo pacto is qui supra cœlum est, illico vt dicta fuerint consecrationis verba, in altari adsit: mirari potius, quā scrutari licet. Sed quæquā diuina humanis inuisibiliaque visibilibus nequeant comparari, quæramus tamen aliquas rerum similitudines, quō magis credibilia videantur, quæ veriora sunt, quā vt de illis quicquam dubitare fas sit.

Sic igitur in cœlo simul & in Altari est Christus, quemadmodum radij Solis cum oritur, in Oriente pariter & in Occidente apparent, nec tamen lux illa substantia Solis est, cum in sacrificio Altaris eadem substantia Christi sit, quæ in cœlo est.

Vnus quoque Christus in plurimis hostijs est, nec minus in vna quā in omnibus, nec plus in omnib⁹ quā in singulis, sicuti eadem vox & in ore sermocinantis, & in omnium auscultantium auribus est: aures multæ, vox vna. Auris tamē alia magis, alia minus vocis capax est, vtrique autem Sacramenti species æquē capax Christi est. Quem quidem haud inepte Solis luci, atque loquentis voci comparauimus, quia ipse & Sol iustitiæ, & lux mundi, & verbum Patris est.

Præterea fractio illa manducatioq̃, in specie panis & vini, nō in substantia Christi sit, quæ diuidi separariq̃ non potest, velut fracto speculo non frangitur intuentis imago, sed etiam cuique fragmento eadem imago, quæ speculo integro inerat, inest. Attamen in Sacramento nō imago Christi est, sed substantia eius: imago autem panis & vini est, quamuis ipse Christus imago Dei inuisibilis sit.

Quotidie enim à nobis sumptus nō consumitur, sicut nec amor erga me tuus idcirco minuetur, si alijs quoque

Quæ miranda in Sacramento, sed credenda.

Quod & in cœlo, & in altari sit.

Quod fracta specie nō frangatur Corpus.

Quod sepe sumptum non consumatur.

414 DE SACROSANCTA COMMV.

que quamvis multis communicatus fuerit. Potest quidem omnibus impertiri, & semper apud te integer permanere. Sicut etiam lucernæ unius lumen non ob hoc minus fulgoris habebit, cum ab ea plurimæ alie accensæ fuerint. Et si ijs rebus nihil inferitur detrimento ex communicatione, multo minus Christo, qui & verus amor est, diligens electos suos usque in finem, & lucerna semper lucens omnibus qui in domo sunt.

Ioh. 13.
Matth. 5.

Quod sub mo-
dica specie to-
tus Christus
sit.

TOTVS autem Christus sub tam exigua latet specie, quemadmodum intra pupillam oculi oppidum aliquod videtur, vel mons. Representatio tamē ibi est sicut in speculo, non veritas: in Sacramento autem tota substantia Christi magnitudo est, quam non loci spatium metimur, sed vi naturæ. Ac ne forte ideo spatium illud quo hostia circumscriptur, vacuum putes, sua specie plenum est: species in loco, substantia in natura est.

Quod sine mo-
do ex celo ad
Altare adsit.

Ex celo quoque ad Altare. i. ad terram usque, delabendo, moram non sustinet, sicut nec oculi nostri acies cælum & sidera suspiciendo, cum hæc à nobis tam distent procul. Verum obtutus noster non ita perfecte absoluteque longinqua, ut proxima, cernit: Deo autem omnia pariter proxima sunt, pariter præsentia, neque locorum intercapedine præpediri, neque temporis puncto retineri potest, quin statim ibi sit ubi vult, & quali forma videri voluerit, tali repente & appareat: denique omnia potest, per quem facta sunt omnia.

Quod dicendo
omnia non pos-
sum explicari.

Non solum profecto (ut in Ecclesiastico scriptum est) multa dicimus & deficiamus, nequaquam valentes explicare sermone quod fide tenemus. Igitur quoniam ibidem præcipitur, ne laboreris, non enim comprehendetis: imitemur turbam illam quam pavit Dominus, ut quod capere possumus capiamus, reliquias dimittentes in cophinos eorum recondendas, quibus datum est nosse Mysterium Dei: sed tamen cum illis pariter credentes, ut pariter cum illis saluemur. Quam quidem fidem ut nobis magis certi probatamque redderet Dominus noster, signis manifestissimis interdum dignatus est roborare, nec credere dubitemus etiam illud, quod intellectu non percipimus.

VITER.

LIBER. IIII.

415

VITERBII (quod oppidum Piceni est) Sacerdos quidam dum Missam celebraret, hostiam sacram sumptuosius dubitavit, essetne illa vera Caro Salvatoris, & cum de more manibus confregisset, cruor inde manare cepit, ita ut album panniculum, quod Corporale appellant, sibi subiectum magna ex parte inficeret, frustra que tentatum est maculam illam elui aquis. Atque ob miraculi fidem, pannus ipse in sacario Viterbinæ Ecclesiæ adhuc servari dicitur. Eam potissime ob rem, quartus Urbanus Pontifex (cum forte ibi adesset) diem Corporis Christi festum constituit, qui peractis Pentecostes officijs Feria quinta proxima sollemnis est. Pontificis maximi testimonio credat, annuatque Celebrari ab eo indictæ, quicquid vel miraculo non interfuit, vel panem sancto Sanguine perfusum non vidit.

Miraculum
Viterbij.

EDVARDVS Anglorum regi sanctitate magis quam regno celebri, dum Missali sacrificio interfuisset, in manibus sacrificantis Presbyteri Christum ea corporis forma, quam de Virgine matre sumpsit, ferunt apparuisse. Non quod sanctus rex quicquam de veritate Sacramenti ambigeret, sed ut ambigentibus ipse (cuius verbis habebatur fides) visa prædicaret. Eo attestante, crediderunt, quibus veritatem persuadere ratio nequiverat. Osbert. Sac. Tom. 1.

Edwardus rex.

IN Beati quoque Pontificis Gregorij vita legimus, cum Corpus dominicum cuidam foemina sumendum offerret, quæ panes ipsos quos ille consecrabat facere consueverat, incredula renuebat accipere, quod diceret, nequaquam esse illud Corpus Domini, sed panem quem ipsa suis manibus formaverat, ipsa coxerat. Tunc Pontifex agere ferens infidelitatem mulieris, oravit Dominum, & panis species versa est in speciem carnis. Rursum oravit, atque ubi pristina Sacramento facies redijt, credenti iam ac poenitenti illi obtulit. Experimento credidit mulier, quod si absque eo credidisset, multo maius fidei sibi meritum accessisset. Beati enim qui non viderunt, & crediderunt. In vita Greg. lib. 2. c. 41.

Gregorius
Pontifex.

STEPHANVS Presbyter Constantinopolitanus, ca- put foeminae Hostia sacra contingens, ab ea demonem à quo

Ioh. 10.
Stephanus
Presbyter.

416 DE SACROSANCTA COMMV.

à quo verabatur, expulit. Quæ liberata dixit, sibi tunc visum fuisse, quod ille puerum nudum ac viuum vertici supponeret suo. Dubitari possit ne commentum cõfinxerint, si secuta finitas non faceret fidem. Panẽ quippe malignus ille spiritus minimẽ timuisset, sed ipsum ferre nequiuisset, qui panis figuram nobis præfert. Puer ergo terruit dæmonem & fugauit, vt si foemina verbis non credimus, operibus Christi credamus. *Niceph. rerum Rom. lib. 22.*

Maria De-
cognita.

MARIA etiam cognomento Decegnies eundẽ pueri figura visum perhibet, dum Sacerdos inter sacrificandum de more manus sustulisset. In quo hoc quoque mirum & ineffabile, quomodo eodem tempore, in eodem corpore alij aliam effigiem viderint, illa pueri, alij panis: illa quod erat, alij quod esse videtur, & nõ esse creditur. Cur autem ita ei, nisi ad submouendum scrupulum dubietatis, non ab ipsius mente quæ sancta & fidelis erat, sed illorum qui dubitassent, si tantæ opinionis mulierem mentiri posse arbitrantur? At quare non cæteris, sicut & ipsi vni, puer apparuerit? vt scilicet credentes quod non vident, videre mereantur quod credunt. *Iacob. de Vir. Sur. Tom. 3.*

SARS hæc de veritate Sacramenti, nunc eius excellentiam dignitatemque tractemus.

De excellentia
Sacramenti.

INDU primum tanti Mysterij panditur magnitudo, vbi in veteri Instrumento figuræ eius præcesserunt, & si in signis nobilitas inerat singularis, quãto maior inest veritas. In typum ergo huius prima libatio fuit panis & vini. Et ne vulgare Sacrificium putes, qui libabat, & rex erat, & Sacerdos, & quidẽ talis, vt Sacerdotiũ significaret Christi, cui per Prophetam dictum est: Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.

Genes. 14.
Psal. 106.

Exod. 12.

AGNVS quoque filijs Israël immolari iussus enim de seruitute Pharaonis liberati sunt, prænuntiabat Sacramentum istud, quo nos à seruitute diaboli liberamur vni Deo. Si ad agnum respicit, absque macula est. Si ad diei quæ immolabatur, celebritatem nullã apud Hebræos maiorem Phasæ inuenies.

HOSTIA

LIBER. IIII.

417

HOSTIA etiam illa quæ in Lege offerebatur pro peccato, quæ sanctificabat quicquid terigisset, quæ Sancta sanctorum dicebatur, cuius sanguis inferebatur in Tabernaculũ testimonij ad expiandũ in Sactuario, nonne per omnia innuebat hostiam hæc, quæ pro peccato in ara Crucis offerenda erat, quæ verè Sancta sanctorum est, cuius carnẽ manducantes sanctificamur, cuius sanguinem potantes mundamur?

Et de hostia pacificorum scriptum est: Qui fuerit mundus, vescetur ex ea: anima polluta quæ edierit de carnibus hostiæ pacificorum quæ oblata est Domino, peribit de populo suis. De hac autem, quæ de cœlo descendens pacem attulit terræ, cõcilians ima summis, per Apostolũ dicitur: Probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini. *Ibidem.*

MARIA etiam illud, quo populus Israël vixit in deserto, figurabat cibum hunc, quo nos in seculi huius deserto sustentamur. Alioqui fragiles & imbecilli deficeremus in via, neque diabolo resistere, neque concupiscentijs repugnare possemus. Et tamen ad illos dicitur, Patres vestri manducauerunt Manna, & mortui sunt. Qui verò comederit panem hunc, viuet in æternum; vt scias quanto figuræ præcellat veritas. *1. Corint. 11.*

MVLTRO ergo validior est panis iste pane illo subcinitio, qui in manu Gedconis ducis evertit castra Madian. Multo sanctior illo, quem ipsi Dauid & ihs qui cū eo erant, edere nõ sicut, nisi cum se mundos à mulieribus esse cõfessi sunt. Multo plus vigoris conferens comedenti, quam ille, in cuius fortitudine ambulauit Elias xl. diebus & totidem noctibus, vsque ad montem Dei Oreb. Multo suauior farina illa, quæ ab Elifso in ollã missa pulmenti amantitudinem vertit in dulcorem. Nullũ denique sacrificiũ, nulla oblatio huic oblationi cõferenda, quæ quidem lux est, non vmbra: veritas, non typus: & indulta in Euangelio gratiæ plenitudo, non in omnibus Legis caeremonijs suspensa futuri expectatio. *1. Reg. 11.*

De Hoc

418 DE SACROSANCTA COMMVN.

Isaia. 25. Hic enim est illud conuiuium, de quo *Isaias* Prophetans ait: Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vinemix, pinguium medullarum, vinemix defecatz. Hæc est illa oblatio, de qua Dominus ipse per *Malachiam* gloriatur, dicens: In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus. Hanc *Zacharias* quoque in spiritu cernens & admirans, bonum & pulchrum Dei appellat, dicens: Quid bonum eius est, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines? Est sane bona etiam & pulchra pro tempore fuerit legis sacrificia, nunquid tamen aliquod eorum virgines germinare dicta sit. Unde apparet, non terrenum, sed celestem esse cibum, quo alii homines angelicam vitam vivere cœpere proficientes castitatem. Etenim cibus quoque ipse caro est de Virgine sumpta, Deoque ita vnita, ut Deus & homo non duo sint, sed vnus Christus. Christum ergo in Altari sumimus, quo quid vnquam dici aut cogitari potest præfatus, magnificentius, sublimius?

Iuan. Presbyter. TERTIUM haud temere Iuoni Presbytero Missam celebranti, dum sacra hostia reuerenter offerret, igneus globus super vertice astitisse visus est. Quæ res tantæ admirationi fuit, ut quod ipse manibus extulerat, ipsi etiam qui prius dubitauerant, diuinum esse appareret, adorarentq; deinceps in Sacramento, non quod videret, sed quod esse crederet. Neque enim ad species illas visibiles dirigenda adoratio est, sed ad substantiam Christi, quæ sub ipsis occultatur. *Su. Tom. 3.*

Dominicus. Sic nempe faciens Dominicus ille Predicatorum pater, dum inter sacrificandum tanti Sacramenti maiestatem secum cogitaret, nimio interdum stupore attonitus, exterior obrigecebat, interior ineffabiliter consolabatur. Quantum hic ergo, & qualis est, qui contemplatione sui totum occupat hominem, & manentem in corpore, à corpore facit alienum? & nec sic profecto gloriam suam totam pandit, quâ ne Angeli quidē comprehendere possunt, cum incircumscripta atq; infinita sit. *Iuan. Gerson.*

LIBER. III. 419

Et ne tam admirabilis Sacramenti homines mortales tantum ministros esse putemus, nonnunquam etiam ab excellentiore, hoc est, spiritali creatura ministratum hominibus est. Perunt *Onophrium* in vasta *Egypti* solitudine Deo seruientem, dominico quoque die illud Angelo deferente accepit, cum Sacerdotis copiam procul ab humano cultu degens habere non posset. *In v. PP.*

MAIOR. etiam Episcopo in *Britannia* Paschali die oranti, Angelum ter apparuisse, terque sacra Communionem porrexisse, prædicentem quod propediem decessurus esset. Sed qui tali viuis est ministro, tantoq; donatus viatico ad vitæ finem gratanter cucurrit, ut vitam, quæ finem non habet, inchoaret.

MAIOR. quoque Scriptor apud *Egyptios*, ita cognominatus, quoniam curæ illi fuit Anachoretarum *Egypti* vitas describere; cum aliquando genibus prostratus *Eucharistiam* à Sacerdote poposcisset, apparuit manus eam sibi porrigens, nec dubitauit ille accipere, quod diuinitus offerri credidit, neque ambigitur, quin Angelus fuerit, qui præcipere ausus sit officium Sacerdotis, magisque inculcit hominibus reuerentiæ erga se metum panis ipse Trinitatis, cum tam mirabiliter etiam ab Angelis porrigi visus est. *In v. PP.*

NON minori admirationi dignum, nec minus ad huius Sacramenti spectans dignitatem illud fuit, quod in vita *Faustini & Iouita.* *Faustini & Iouita* Martyrum legimus. Hi namque cum secundum militem *Mediolani* conuersi baptizassent, & Communionem quoque membrum Ecclesie iacere voluissent, nec haberent panem ex quo Sacramentum conficeret, à columba alite rostro delatum accepere, eiq; sumendum porrexerunt, sacrum esse minime dubitantes, quæ affe-sanctum apparere solitum *Euangelia* testantur, hoc ideo contigisse putat, ut credamus, sicut credimus ibi Deum Patrem, ibi Spiritum sanctum esse, ubi Filius est, cum trium Personarum simplex vnicq; substantia separari non possit. Quæ ergo honore totæ Trinitatis exhibendum cæses, huc vni

420 DE SACROSANCTA COMMVN.

Sacramento deferre ne dubites, non visibilē eius figurant tantummodo oculis attendens, sed sub visibili figura inuisibilem veritatē alta mente contemplans *Ado. Sur. Tom. 1.*

Honor. Episc.

Eiusmodi autem honor quanti meriti sit, Honorati Ambianensis Episcopi exemplo disci potest, qui Missam celebrans, cum ante se in altari sacram hostiam attentius considerasset, iā sumere volens, manibus cōtingere hēsitabat. Itaq; depictē ibi imaginis Christi manu sublatā, sibiq; porrectam haurit, sumere non recusans quod diuinitus datur, & certē dignus fuit ā Christo cōmunicari, qui se tātū etiā eius indignū iudicauit. Non negamus, & Iudā ā Christo communicatum. Sed quia irreuerenter simul & impiē accesserat, post buccellā diabolo ad se aditum prēbuit, & vitę autorem in honoras, mortis laqueo se infeliciter implicauit. *Philos. Arelat. Sur. Tom. 1.*

*Tharstius
Martyr.*

At non ita Tharstius martyr Romę passus. Qui eūdem Sacramentum hoc sub veste tēctū ad quēdā fidelē approptantem ferret, in impios gentiles fortē incidens, quid sub veste haberet, querentibus non indicauit, magisq; ab his rei, quam ferrebat, contemptū aliqūē, quā sibi necesse fuit. Itaq; illi fustibus casum interimūt. Et cū iam exanimis vestimenta excussissent, Sacramētum nusquā compariuit: ipsi autem lymphatico pauore cōuulsi diffugerūt. Non ergo licuit sacri legis illud polluto contactu prophānare, cuius honorē Tharstius vitę suę antetulit. Illi infidelitatis errore prolapsi ad interos corruerūt, hic armis eorum fortior, cum martyrij plama cōclā petijt, ipsam in sua ibi specie perpotus visurus, quem hic in aliena dignē coluit. *In gēsi. Steph. P.P.*

*De vilitate
Sacramenti.*

Hactenus de excellentia Sacramenti, reliquū est, vt aliqūid de vilitate ipsa quam ab eo haurimus, fructūque dicāmus, tamen si nihil de illo pro dignitate dici queat, cū omnia diuina humani captu ingenij maiora sint.

Christus.

CHRISTVS igitur panis viuus de cōelo descendens, cū ex omni parte perfectissimus sit, haud dubiū quin se piē fideliterq; sumentibus, & pręsentis vitę conferat perfectionē, & futurę.

CON-

LIBER. IIIL.

421

CONFERT primū peccatorum purgationē. Si enim *Hebr. 9.* (vt Apostolus inquit) sanguis hircorum & taurorū & cinis vitulę aspersus inquinatos sanctificat ad emundationē carnis, quanto magis Sanguis Christi? Et certē hic ille est, quem varijs morbis affecti tangere cupiebant, quia virtus *Luc. 6.* (vt Evangelista ait) inde exibat & curabat omnes. Et si ipsi solum tangendo curabantur, nos non curabimur sumendo? Sed qui primi sic sumpserunt, eos idem ille quem sumebant, exterius lauit, vt ostenderet intimas quoq; eorum sordes lauisse se, & ipsos sicut corpore, ita & animo puros nitidosq; reddidisse, quam in illo virtutem nequam ignorauit, qui cum digito demonstrans, dixit: Ecce *Iohan. 1.* Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.

CONFERT deinde spiritalis boni appetēdi copiam, exercendiq; facultatē, vt animus noster vitijs eradicatis virtutibus exuberet. Quod Osee Propheta pręuidēs, inquit: Viuet tritico, & germinabūt quasi vinea, memoriale eius *Osee. 14.* sicut vinū Libani. Vnde & Discipuli statim post salutare cōuiuuiū, montem conscendūt Oliueti, iā altiora & fructuosiora petētes, quā antē petierāt. Et Zachęus quidē cū ipsum Dominum suo suscepisset hospitio, reddit quadruplum pro eo quod antē fraude interuerterat atq; dolo, & in pauperes sua incipit effundere, qui rapuerat aliena.

Pręstat quoq; cōtra illicitas animi cupiditates resistēdi robur, vt seipso fortior sit, qui cōlestis cibi pabulo fuerit saginatus. Quemadmodū enim illi qui in mari fluctibus agitabatur, cū Iesum vndas pedibus cōculcantē in nauicula suscepissent, viderunt possuisse ventū, & turbinem procellarū versum in trāquillitatem: ita nos cū in pectoris nostri nauicula eundē piē susceperimus, malarum cogitationū violenti æstus cessabūt, & omnis turbatę mentis tēpestas lenietur illico atque conquiescet. Quoniam (vt in Euāgelio legimus) mari & ventis imperat, & obediūt ei.

ITEM aduersus improbißimi hostis assiduas pugnas vincēdi spem viresq; nobis confert ac suggerit, iuxta illud Prophetę: Paraßti in conspectu meo mēlam, aduersus eos *Psal. 22.* qui tri-

D d 3

411 DE SACROSANCTA COMMVN.

qui tribulant me. Nihil quippe magis terrori diabolo esse potest, quam Sacramentum istud. Et si Dauid parui lapidis ictu prosternere potuit Goliath illum magnum, Deo hominibusque infestum: profecto facilius frangetur diaboli audacia lapide isto, qui de monte absq; opera manu abscissus obstruit statuum Nabuchodonosor, & factus mons ingens orbis terre regna occupauit: lapide, inquam, qui in capite anguli positus, vtrumque parietem vnum fecit, super quo ædificata Ecclesia, nec fluminu impetu subruitur, nec ventorum flata concutitur: qui & super se cadentē confringit, & super quem cadit, conterit, vsque adeo nihil illo neque solidius est, neq; granius. Iungamur illi, & appropinquare non audebit Belial, vbi manere viderit Christum.

Hoc præterea præstantissimū Sacramentum discit ignorantie tenebras, & altioris intelligentie nobis lumen infundit. Lux enim vera est illuminans omnem hominem venientē in hunc mundū. Hominē, inquam, nō mundum, quia mundus eum nō cognouit, & sui eum nō receperat, dicentes: Nauseat anima nostra super cibo isto leuitissimo. At verò illi, quorum in Emau pergentiu oculi caligabāt, & Maiestatis Domini agnoscere non poterant, nōne in ipsa panis fractione ipsum dicuntur agnouisse? & mysteria quæ ignorabant, ipso aperiente, didicisse? Et de viro iusto per hæc ipsa Sacramenta à Domino sapientie luce illustrando, nōne scriptum est? Cibauit illum pane vite & intellectus, & aqua sapientie salutaris potauit illum.

Ac ne plura enumerando nimius sim, hæc verissima Sanctorū Communio est, hoc felicissimū glutinum, quo Dño nostro copulamur, & (vt ita dicā) inserimur atque incorporamur, veluti capiti mēbra. Ait enim: Qui manducat meā Carnē, & bibit meū Sanguinē, in me manet, & ego in eo. In illo manentes viuimus in æternū, quia Panis vite est: & qui manducat me, inquit, & ipse uiuet propter me.

Quam autem manducatio ista, potusque nobis Carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, nou habebitis vitam

1. Reg. 17.

Daniel. 1.

Iohan. 1.

Num. 12.

Discipuli.

Luc. vii.

Ecd. 15.

Iohan. 6.

Iohan. 6.

LIBER. IIII.

412

vitam in vobis. Etenim venit ad Patrē, nisi per me. Igitur cum tam fructuosum sit, ardentē accedamus: cum tam necessarium, nunquā negl. gamus. Cumque ipse qui & conuiuiū & inuitator est, vocet nos atq; hortetur, solerter obsequamur. Scit enim quo indigemus, & quid expediat nobis. Venite, inquit, & comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Qualiter autem venire debeamus, instruit subiungens: Relinquitē infantiam & venite, & ambulate per vias prudentie. Hoc sane prænitiō (de qua superius locuti sumus) vitæque correctio efficit.

Nos interea illud ipsum, quod postremo de utilitate sacre Communionis disseruimus, diuinarū nixi testimonio Scripturarum, idoneis quoque Sanctorū exemplis more nostro confirmemus.

In Actis Apostolorum legitur de illis, qui primi ipsis euangelizantibus credere: Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorū, & Cōmunicatione fractionis panis, & orationibus. Fiebat autē omni animæ timor. Sicuti ergo quotidie celestē panē hūc illis gustare mos fuit, ita & celestis desiderio flagrantes, assidui factores verbi erant, non auditores tantum, in oratione solliciti, in timore Dei humiles, in charitate seruantes, vnde sequitur: Omēs etiā qui credebāt, erāt pariter, & habebāt omnia cōmunia. Ad tantā perfectionē quid, quæso, illos adduxerat, nisi fides Christi, & frequēs Christi cōmunicatio? Quæ postquā à posteris desita est frequētari, vitæ quoq; integritas liguere coepit. Panis enim, qui quotidianus fuerat, factus est annuus.

CASSIO Narniensis Episcopo (vt in Dialogo Gregorius testatur) quotidie hoc Sacrificiū Dño offerēt Presbyter eius retulit, dicens: Per viū sibi à Domino fuisse inunctum, vt ei diceret: Age quod agis, nec solitum opus intermitte, natalitio Apostolorū Petri & Pauli die venies ad me, recipiesque mercedem. Ille itaque anno quidem septimo, sed tamen die quo prædictū fuerat, cum Missam celebrasset, percepta Communionē vita decessit. Beatus qui per quotidianam Agni immortalis immolationem, ad

Prout 9.

Act. 2.

Primitia

Ecclesia.

Cassius Episc.

424 DE SACROSANCTA COMMVN.

coenam nuptiarum eius vocari meruit, celebritate æterna in cœlo fruatur, quia temporalem in altari nullo die intermisit. *Dial. lib. 4. c. 56. & Hom. 37. in Euang.*

Liberalis.

L I B E R A L I S Heliodori Altinensis Episcopi discipulus, hunc vitalem cibum singulis Dominicis diebus percipiens, reliquos dies absque esu potuque peregrisse dicitur. In fortitudine ergo cibi huius peruenit usque ad montem qui Christus est, sublatus in cœlum, cum se de terris transferri postulasset. Quem enim sumendo assidue cernebat per speculum & in ænigmate, ipsum iam facie ad faciem videre concupivit.

anon Clericus.

B A N O N quoque Gandauensis cœnobij Clericus (multa licet vitæ sanctitate præditus fuisset) cum ægrotaret, noluit sine tam salutari viatico decedere, statimque vocari, qui illud sibi afferret, Presbyterum iussit. Is vero qui missus fuerat, viz ignarus, ab Angelo ad Presbyterum usque perductus est, ut iam Angelos ei quamprimum suffragari scias, qui Domino communicari expetierit. Cui Banon ipse communicatus, nunquam postea ab eo discessit, & nunquam discedet, receptus in Paradisum.

Ambrosius Episcopus.

A M B R O S I U S item Mediolanensis Ecclesiæ Antistes, doctrina simul & sanctitate insignis, cum à vita decederet, & communicari Domino exoptaret, sed fieri iam non posset, mox Honorato Vercellensi Presbytero Eucharistiam afferente, laetus accepit. Qui Presbyter ut hoc faceret, tertiam vice vocatum se dixit, dum dormiret, neque à quo vocaretur, scire potuisset. Quid hoc est, nisi quia Christus fideles famulos suos absque se duce ad cœlestem regnū transmutare non permittit, ne viam aberrant, si ab ipso qui veritas est, non continuo dirigantur? *Paulus. in vita Ambrosii.*

Hieronymus.

E T D. Hieronymus diem agens extremum, sacrum Christi Corpus dari sibi petijt. Illud vero sumpturus de lectulo humi se deponi fecit, saccoque operiri. Tunc genibus pronolurus lachrymas fudit, pectus pugno percussit, & sic sanctam oblationem hausit, gestu habituque se illa indigni cōtestans, illam tamē sibi necessariam hauriendo docēs. *Euseb. in vit. Hier.*

Q V O D

LIBER. IIII.

425

Q V O D autem & intelligentiam piæ sumētibus præstet, Edmundus Cāuariensis Episcopus testis est. Qui die crastino de Trinitate disputationem initurus, noctu in somnijs vidit, se Sacramentum istud accepisse, columba offerente, & cum mane in auditorium venisset, præter spem magna omnium admiratione disseruit. Siquidem illi tunc spiritaliter communicauerat, qui Dei sapientia est, & Dei virtus. *Osbert. Sur. Tom. 1.*

Edmundus Episcopus.

H A C insuper immortalis & ineffabilis hostia, si in altari pro mortuis offeratur, maximo illis adiumento erit ad commissam in Purgatorii locis diluenda. Gregorius Pontifex refert, quendam Centumcellensium Presbyterorum, dum in thermis lauaretur, homini ignoto, qui tamen ipsi officiosius ibi inferuaret, panes aliquot referendæ gratiæ causa muneris obtulisse, illum verò noluisse accipere, quod sibi eis non opus esse diceret vita hac iam defuncto. Se enim loci illius dominum aliquando fuisse, & eo deinde labore expiare culpam ibi iussim. Quamobrem si sibi gratificari vellet, illos panes pro se consecratos Deo offerret. Quod cum ille fecisset, die octauo ad thermas reuersus, homine non inuenio, noxa absolutum agnouit. Ille ergo primum poscendo, deinde non comparendo, quanto hoc sacrificium defunctis emolumento sit, patefecit. *Gregorius Dial. lib. 4. cap. 55.*

Presbyter Centumcellen.

I D E M sanctus Pontifex tradit, dum adhuc Abbatis officio fungeretur, monacho sui monasterij, cui Iusto nomen erat, & ægrotanti, fratrum colloquio se interdixisse, & defuncto cœmeterij sepulturam, eo quod tres aureos apud illū absconditos deprehenderat, qui omnibus cōmunes esse debuissent: hac seueritate in languentē primò, deinde in mortuū vsus, ut sanos viuentēsq; ab eiusmodi vitio coerceret. Cæterum & saluti illius cōsulens, Missas triginta per eo celebrare, Pretiosum monachū iussit. Iustus ergo trigesimo die post fratri suo Copioso apparēs, pœnis quibus pro delicto afficiebatur, se demū absolutū dixit. Itaque idē dies & oblationū finē statuit & supplicij. *In vit. Greg. lib. 1. c. 15.*

Gregorius PP.

D d 5

Q V A

Quædam mulier

QUÆDAM mulier (ut apud eundem autorem legimus) pro viro ab hostibus capto, & in vinculis coniecto, per Sacerdotem sacram Deo hostiam statutis diebus offerre consueuerat, & cum illo postliminio tenero didicisset, dum captiuus teneretur, identidem se reuinctum comperisse, neque scire potuisse, quomodo id sibi contingere solet, dies quibus id ei contingeret sciscitans, eosdem ipsos fuisse animaduertit, quibus oblatum fuerat Sacrificiū. *Ibid. 4. c. 57.*

*Agathus
Episcopus.*

Idem testatur, Agathum Episcopum Panormitanum, cum Romam versus nauigaret, ad Insulam quæ in Tyberis ostio est applicuisse, & Sacrificium Missale obtulisse pro nauia suo Baraca nomine, quem in scapham descendente, dum nauis plenis velis ferretur, rupto fune in medio mari reliquerat, & fluctibus obrutum perijisse putabat. Cum autem ad Romanum portum peruenisset, egressus in litore Baricam sibi obuium habuit, & vehementer miratus adiuit, cum dum scapham regendo, partim labore, partim inedia iam deficeret, obdormisse, & dormienti sibi visum à quodam pane accepisse, atque eo gustato se resocillatum sensisse, deinde expergescens nauigio iuxta prætereunte susceptum Romamq; delatum. Rem ergo curiosus exquirens, comperit ea ipsa die illum pane eo resectum fuisse, quæ Sacrificium fuerat oblatum, & Deo gratias egisse, quia hic ille panis esset, de quo per Ieremiam dicitur: Inebriavi animam lassam, & omnem animam esurientem saturavi. *Dial. lib. 4. c. 57.*

Ierem. 31.

*Femina.
Maria Magda-
lena.*

Feminarum quoque sanctarum hac in re curam studiumque indicabimus, ut ex eo simul & utilitatem non streamus. Maria Magdalena vitæ agens in deserto coelestium spirituum societate fruebatur, & tamen cum sibi vitæ finis imminere cognouisset, Maximinum Episcopum iussit accersiri, & precepta ab eo Communionis, ad coelum migravit. Non fuit illi satis cum Angelis iter hoc ingredi, nisi Dominum Angelorum ducem habuisset. Sic olim à sepulchrum eius lugens, dimissis Angelis quos viderat, illum solum quaesivit quem iugebat, & tunc demum consolata abiit, cum

cum ipsum resurrexisse cognouit. *Iacob. de Vorag.*

PETRONILLA Virgo cupiens iam ad coeleste de terreno transferri habitaculo, ne sine viatico discederet, à Presbytero Nicomede panem Trinitatis accepit. Itaque Sponsa aeterno copulata coelum adiit, ne frustra illum procis mortalibus præposuisse videretur, si eidem & in terris posita communicare neglexisset. *Sir. Tom. 7. & alij.*

*Petronilla
virgo.*

LUCEAM Virginem nec inter flammam constrictam, nec perfossa à sacrilegis iugulo letaliter vulneratam mori potuisse accepimus, donec sacram sibi Communionem à Sacerdote oblatam sumpsisset. Tunc cum Martyrij corona coelū letæ petijt, cum eum, pro cuius amore supplicia contemperat, sibi iunxit itineris ducem. *Alois. in Hist. SS.*

Lucia virgo.

Si ergo sanctis hominibus tantæ curæ fuit, ad hanc sacrosanctam Communionem etiā corpore accedere, à qua spiritu & voluntate nunquam discedebant: quanto magis nos, qui peccatores sumus, idē oporteat facere? His enim magis opus remedio est, qui grauius ægrotant: hoc autem remedio à peccati morbo conualescimus, ab inquinamentis mundanum, ab errore in viam iustitiæ dirigimur, denique de morte transimus ad vitam, de tenebris ad lucem.

Exhortatio.

In primis tamen videndum, quo animo, qua mente accedatur. Aptis ad sumendum corporibus medicina prodest, male autem dispositis, si sumatur, exitio est. Et si Philistini, quod Arcam Domini captā in templo idoli Dagon posuissent, aduersa passi sunt, & Bethsamitæ ab eis restutam suscipientes, quod parū reuerenter habuissent, penè interfectione sublatis: quanto deterius afficiendus erit, quisquis vel prætermissa quæ Deo debetur adorationis ratione, vel non absteris prius à se quantum potest, inuidiæ, odij, luxuriæ, ceterorumque vitiis spurcitijs, mundissimum Domini Corpus præsumpsit accipere? In Iudæ, quia malignis cogitationibus æstuans illud sumere non timuit, post butcellā Satanas introisse dicitur. Ideoq; nō à peccato mundatus est, sed potius peccatum peccato cumulauit, & editionis crimē veniæ desperatiōe, & cū male poenitendo

*Philistini.
Reg. 5.
Bethsamitæ.*

sibi ipsi

418 DE SACROSANCTA COMMVN.
sibi ipsi prae dolore mortem conscuisset, in abyssum eorruat
tormentorum.

Math. 2.

Nos ergo cum Magdalena lachrymis prius laeuimus
pedes Domini, & cum Centurione clamemus: Domine,
non sumus digni ut intres sub tectum nostrum. Compa-
rantesque aromata poenitentiae & humiliationis exemplo
sanctarum foeminarum, ad vngendum illum in odore vin-
guentorum eius festinemus, vinctum tandem ritu piissimi
Ioseph, syndone conscientiae nostrae pura mundaque inuol-
uamus. Et cum sic inuolutum in monumento pectoris no-
stri nouo reposuerimus, Passionis eius poenas mente reco-
lentes, ad Resurrectionis quoque eius gloriam nos peruen-
turos speremus, visuri quidem illum, non iam sub diuersarum
specierum velamento, sed facie ad faciem, in eandem ima-
ginem (ut Apostolus inquit) transformandi à claritate in
claritatem, tanquam à spiritu Domini, semper cum illo futuri.

1. Cor. 3.

LIBER QVINTVS.

De nemine temere iudicando.

Caput I.

Math. 7.

ED plerique aliena nimis auidè iudican-
tes, ipsi errore incauto in culpam labun-
tur, dum vel incerta pro certis affirmant;
vel si certa sunt, iudicare ad eos non per-
tineat: vel si pertinet, occulta pro mani-
festis iudicet: vel etiam si manifesta sunt,
quo animo fiant ignorent, & veluti ma-
le facta persequantur. Huiusmodi autem iudicia quoniam
temeraria sunt, à Domino prohibentur dicente: Nolite
iudicare, & non iudicabimini: Nolite condemnare, & non
cop-

LIBER. V.

419

condemnabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iu-
dicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur
vobis. Igitur hoc loco colligere exempla decreui, quibus
instructi circumspiciat, utrumque esse poterimus ad noxam hanc
deuitandam, Deoque obediendum, ne quis in alterum quo-
modo non licet sententiam proferendo, seipsum damnet.

AARON & Maria Moysen probro iactauerant, ob
uxorem eius (ut inquit Scriptura) Aethiopissam, &que tam
audacis perulata caput & causa fuerat, in lepram incidit,
ut corporis morbo mentis vitium puniretur, quoniam ab
homine reprehendi non debuit, quem Deus suis colloquijs
suaque familiaritate dignum iudicabat. Hinc discere licet,
quanti periculi sit, seculo seruientibus, ut quicquam fini-
strum indecensue sentiant de seruis Dei. Sic enim plerun-
que, ut quod illi reprehendendum iudicant, apud Deum
laudabile sit. Idcirco & Apostolus clamat, dicens: Tu quis
es, qui indicas alienum seruum? Domino suo stat, aut carit.
Et ne de cadete etiam desperemus, ait: stabit autè. Potens
est enim Deus statuere illum.

Aaron &
Maria.
Num. 12.

Rom. 14.

QVOD autem ad coniugatos spectat, quamdiu adul-
terij crimen latet, suspicari fortasse licet, credere non licet. Ha.
Et veteri quidem lege mulieris suspectae causam per sacri-
ficium zelotypiae viro discutere permissum erat, tunc ne-
fas est accusare nisi deprehensam. Sed si deprehensam etiam
lapidari vetuit Dominus, nisi ab eo qui sine peccato
esset, cum nemo sine peccato sit: vix dici potest, quam gra-
uiter delinquant, qui suspectam veluti deprehensam lapi-
dant iactibus detractionis, & infamiae dentibus lacerant
fortasse innocentem. Et profecto de ijs quae latent, qui iu-
dicat, etiam si euenerit ut verum iudicet, mentitur, dum se-
crete affirmat quod nescit.

Mulier suspec-
tae.
Num. 5.

QVOD Susanna accusauerat, falsitatis convicti lapidibus
obruunt, ipsa post mortis quoque sententiam absoluta. Susannam.
Quisquis igitur infontem sceleris alicuius insinulauerit,
ab ipso iudice, quem nihil omnino latere potest, tantidem
condenabitur, quanti danari accusatus debuit, si deliquisset.
Vnde

Presbyteri in
Susannam.
Daniel. 13.

DE NEMINE TEMERE IUDICI

Vnde mendacem testem talione punit Lex, ut quantum perne quis in proximum parva delatione molitus fuerit, tantum pro impletate ferat. Non misereberis ei, inquit, sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges.

Deut. 19.

Ibidem.

Ac ne facile delatoribus credamus, aut rumoribus incertis ad iudicandum compellamur, diuina sancitum est Lex: Non stabit testis vnus cōtra aliquem, quicquid illud peccati & facinoris fuerit, sed in ore duorum aut trium testimonium stabit omne verbum. Cōtra Dei ergo Legem agit, qui contra aliquem vnus tantum verbis fidem adhibet.

Ysrlj Israel.

Iosue. 12.

Si v manifestum quoque aliorum opus, quod ita bono ut malo animo agi potest, qualiter accipiendū sit, sequenti exemplo satis patebit. Diuisa promissionis terra, victique hostibus Iosue duce, & iam militia missione accepta, Tribus Ruben & Gad, & dimidia Tribus Manasse de Silo, ubi tabernaculum fixerant, ad Galaad possessionem suam quæ ultra Iordanem erat, reuertentes in ripa fluminis citeriore altare construxerunt, ob hoc duntaxat, ut posteris fidem facerent, se cōtinuandū ius habere ad offerendū in Silo, nequando separati à reliquis Tribubus sicuti possessione, ita & religione viderentur. At verò ceteri filij Israel rati illud ad sacrificandum dijs alienis edificatum, Dei sui iniuriam armis vlcisci parant. Mox ybi missa legatione ponendi altaris causam didicissent, probare factum ceperunt, quod inculauerant, & quos morte dignos iudicabant, laudibus extulerunt. Quod si rem paulo accuratius non inquisissent, falsa decepti opinione, pios pro impijs trucidassent, & non leuius crimen foret inconsultum iudicium, quam ipsa cui infensi erāt, diuine legis prauaricatio. Itaque semper magnopere cauendum est, ne quid in alijs cōtinuo detestandum putemus, quod sub specie aliqua mali, & bonum esse queat, ne propheticum illud in nos retorqueri possit: Vt qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Semper quidem

Isaia. 5.

LIBER. V.

451

entius est, honesta potius quam turpia, de ambiguis coniectari. Iosue. 22.

Quod cum quidam terræ Hus Habitatores minus obseruarent, simplicem illum & rectum, Deoque probatum virum Iob, eo quod calamitatibus operus fuerat, iudicauerunt iniustum. Ipsi Dominus inter aduersa patientiæ meritum exaggerat: sed falsi rerum existimatores, non habentes in quo eum manifeste arguant, occulti criminis reum putant, quia in miserijs vident, digni illi talia ob culpam perperam, qui talia passum vanissimo argumento delictis obnoxii censuerunt. Ex vitæ moribus, non ex casuum angustijs, qualis quisque sit iudicari debet, iuxta Euangelium illud: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Matth. 7.

Si v etiā illud inter temerarias iudicationes ponendum, quod Amam Elcanæ coniugem Domino in Silo ardentius deuotiusque supplicantem, cum cōsiderasset Heli Sacerdos, tumulentam putarit. Vsq; quo ebria eris? inquit: digere paulisper vinum quo mades. At ipsa à Domino exaudita, sterilitatis opprobriū fecunditate deleuit. Exteriori corporis gestum notauit Heli, & ebrietatis obiecit vitium, sed Deus intima respexit cordis, & compotē voti fecit. Sic eum saepe falli necesse est, qui ex facie hominis animi occulta iudicat. Et quia solius Dei est nosse mortaliū cogitationes, quisquis eas in altero cōiecturis explicat, rei iudicij sibi usurpat. Dumque in dubijs male de proximo sentit, charitate offendit. Quod ut sollicitius declinemus, meminimus à Domino præceptum esse: Nolite iudicare secundum faciem, sed rectum iudicium iudicare. Tobia. 7.

Inconsulti quippe iudices iustissimas poenas dedit Ammonitarum rex Hanon, qui David regis legatis ad se de obitu patris sui consolandum missis, obiecto quod terram suam exploratum venissent, partem barbe abscondidit, vestesque ad nates vsque succidi, & hac ignominia affectos abire iussit, quos quidē honore prosequi debuerat, si David erga se animum ita ut erat, perstasset. Peruersa igitur de amico suspicione in suū abreptus perniciē pro barbis raris capitis diadema

Heli Sacerdos

1. Reg. 1.

Tobia. 7.

Hanon rex.

2. Reg. 10.

1. Paral. 19.

43 DE NEMINE TEMERE IV DC.

diadema amisit, pro succis vestibus regnum. Hinc quoque patet, quantæ stultitiæ sit, eius amorem despiciere, cuius odio pares esse non possumus.

Michol.

2. Reg. 6.

Perversum autem iudicium & in Michol vxore David diuina ultione punitum est. Cum enim regē ephod lineo accinctum, & præ gaudio subsilientem coram Arca Domini vidisset, despexit atque contempsit, leuitati ascribens, quod humilitatis erat & magnæ in Deum pietatis. Ille ergo quantum se humiliauerat, tantum gloriæ adeptus est. Ipsa verò perpetuæ sterilitatis cōtumeliam tulit, vt se eius coniugio indignam agnosceret, quem scurris comparandum existimauit. 2. Reg. 6.

Salomon rex.

3. Reg. 3.

Videant & ipsi iudices quali examine illos, quibus præsunt, iudicare debeant. Si enim rex Salomon, Deo offerente quicquid petisset, nihil sibi magis necessariū duxit, quam in decernendo sapientiam: Dabis seruo tuo, inquit, cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum & malum, quis adeo sibi confidit, vt in iudicando errare non formidet? Qui quidem error nisi grauissimus esset, non pro eo vitando Salomon magis sollicitus fuisset, quam pro vitæ spatio protelando, pro diuitijs cumulandis, pro inimicis domandis, imperioque propagando. Et quoniam his rebus iuris dicendi scientiā prætulit, plus etiam quam postularat, accepit: Sapientis vtique opinionis præmium referens, opes & gloriam. 3. Reg. 3.

Assuerus rex.

Heft. 3. cap. 8.

A 1 Assuerus Persarum rex, malignis inuidi Aman delationibus plus æquo credulus, Iudæos qui in regno suo erant, veluti pacis turbatores, edicto omnes perdere iusserat. Mox innocentia eorum cognita, sententiam vertit in accusatorem. Quos autem nec iam addixerat, honore affecit. Laudabilius egisset, si non præcipit iudicium. Sed neque in eo laude sua fraudatus, quod iniuste decretum, iuste reuocare non tardauit. in illum animaduertens, cuius suggestionem deceptus fuerat, tam æquus iniqui hominis ultor factus, quam seruus fuisset innocentium interemptor si ante dictam internecioni diem, id quod erat non rescis-

LIBER. V.

44

uisset. Quam itaque recte Iob? Causam, inquit, quā nesciebam, diligentissime inuestigabam.

Sunt qui suis de rebus alios consulunt, sed cum sibi recte consultum est, contemnunt, quosque ante amauerant, odisse incipiunt, si illos quicquam secum dissentire animaduertunt, eorum iudices facti, quorum iudicij vsuri videbantur. Horum perversitatem secuti Iohanan Carex filius & qui cum illo erat, cum post Babylonicam captiuitatem in terra Chanaan, iuxta Bethlehē resedissent, & Chaldæos timentes, quod fugam vertere sibi expediret, Ieremiā Prophetam consulissent, illeque Deo reuelante ibi tuto manuros dixisset, & si ad Aegyptum (vt parabant) transfugerent, perituros: male de Propheta suspicati sunt. Et mendacium loqueris, inquit: non misit te Dominus, sed Baruch Nerix filius, vt tradat nos in manus Chaldæorum. Transeuntes ergo in Aegyptum, vbi se putabant tutiores, ibi citius à Chaldæis oppressi sunt, & qui mendacem Prophetam iudicauerant, sibi magis quam illi credentes, in interitus sui foueam corruerunt. Quod nos defugientes, fidelium ac prouidorum consultorum monitis discamus acquiescere, non ea temere dijudicare. Salomonis quoque sententia est: Audi consilium & suscipe disciplinam, vt sis sapiens in nouissimis tuis.

Nunc Evangelicæ institutionis exempla, quæ ad propositum quicquam spectare videbuntur, colligemus. Dominus noster Iesus Christus Iudæorum in iudicando malitiam arguens: Venit, inquit, Iohannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicitis, Demonium habet. Venit Filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo deuorator, & bibens vinum, amicus publicanorum & peccatorum. Tales sunt qui de omnibus male sentiunt, & quicquid egeris, vitio vertunt. Humilem appellant hypocritam: simplicem, fatuum, ieiunantem, phreneticum, non ieiunantem, gulosum: delinquentes corripientem, durum & asperum: quieti studentem, desidem & ignaum. Nullum denique bonum agitur, quod hi ma-

Et

higis

Psal. 30.

Simon Pha-

risaeus.

Luce. 7.

lignis peruersisq; fucillationibus denigrare nō cōtendat. Propterea merito sane de illis dicitur: Erubescat impij & deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa. Quia loquuntur aduersus nullū iniquitatē, in superbia & abusione. SIMONEM quoque Phariseum Saluator, apud quem discubuerat, falsa exultationis cōtūcit. Putauerat ille, non esse Prophetam qui se à peccatrice muliere tangi permitteret. At misericors Dominus hospitem suū ab errore volens reuocare, & secretas eius cogitationes arguēdo in mediū promittit, & mulieri peccata palā dimisit: Vt se non solum Prophetā, sed etiā Deū probaret. Peccatrice deniq; illi prætulit, humilitatis officijs, dilectionis signis, fidei argumentis. Caueat igitur peccator peccatorem cōtēnere, ne dum aliū accusat, ipse accusabilior appareat, sed potius peccatricis huius more humilior, vt dum ipse ab alijs reprehenditur, à Domino defendi mereatur.

Iudas Isca-

riotus.

Matth. 26.

Marci. 14.

Sed quorundam iudicium sub honestatis velamento malignitate plenum est. Iudas Iscariotes vnguentum quo perfunditur Dominus, perditionem vocat. Vt quid perditione hac facta est? inquit: Poterat vnguentum istud vendi dari plus quā trecentis denarijs, & dari pauperibus. Officiorum erga Iesum, venerationi callidē obtruncat, prætendens in egenos pietatem, nō quod egenis ipse misereri foret. Quomodo enim in pauperes pius esse poterat, qui in Dominū suum tam impius fuit? Pro indignum facinus! eleemosynam commendat, qui sacrilegium facit: misericordiam effert, qui prodicionem meditat. Nō ergo ideo commendat eleemosynam, vt commendandam pateret, sed vt animi sui auaritiā tegat, qua vnguenti effusionem non in suum verum lucrum trahit. Itaque mulier, quam ille accusat, à Veritate defenditur. Bonū, inquit, opus operata est in me: quid ei molestus es? At eleemosyna etiam bona est, bona vtiq; sed qui bonum alterius boni cōparatione malum appellat, tam falsus atque peruersus est, vt ne illud quidem quod approbat, satis amet.

Scribe & Pharisei.

Scriba quoq; & Pharisei se Legis diuinæ zelatores ostendunt.

& Sabbatum obseruant: Christi quidē miraculis eo potissimum die fieri solitis inuidēs, non Deo gratū faciēs, cum nullum omnino tempus sit, quo benefacere non liceat. Eundem in Beelzebub eijcere dāmonia dicūt, ne in eo Dei virtutem confiteri cogantur. Et cum se ille à dextris virtutis Dei sedentem in nubibus iterū venturum respondisset, blasphemare inquit. Atque ipsum qui mortuos viuificauerat, reum esse mortis iudicāt. Adeoq; nihil verē videre potest huor, vt innocentē & iustum crucifigat homicidā & sediciosum dimitti, exposcant. Barrabas liberatur, Iesus occiditur. Quā autem execranda talia iudicia sint, Salomon aperit, dicēs: Et qui iustificat impium, & qui

Matth. 12.

Marci. 3.

Luce. 11.

Matth. 26.

Marci. 14.

Ibidem 15.

Luce. 13.

Proverb. 17.

condemnat iustum, abominabilis est vterque apud Deum. QUAM etiam iniquum sit aliorum vitia cernere, suorum obliuisci, docet ipse Saluator, dum huiusmodi hominem reprehendens, ait: Quid tu vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo nō vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Frater, sine eijciam festucam de oculo tuo: & ecce trabs est in oculo tuo. Hypocrita, eijce primū trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Tunc ergo alios decentius corripere poterimus, cum prius nosmetipsos correxerimus: corripere, inquam, non condemnare, vt charitas conseruetur, & semper declinetur impietas.

Matth. 7.

Luce. 6.

ILLI tū quippe qui nimis arroganter adulteram accusauerant, mox Dominō in terra scribente, cum suum legiscent scelus, alienum vlcisci erubuerunt. Qui sine peccato est vestrum, inquit, primus in eam lapidem mittat. Non solum autem lapidem in accusatam torquere nequiuērūt, sed nec iusti iudicis ferre præsentiā. Ad lapidandū conuenerant, sed parua mora, ipsi quasi lapidibus acti, fugam fecerunt. Tamq̃ue indigni erant qui alios arguerent, vt adulterij crimen ab eis delatum faciliē veniam inuenerit. Nos itaq; si nostra peccata ante oculos posuerimus, aliena post tergum relinqueamus, nec alterū accusare audebimus, magis ipsi accusandi.

Accusatores

adultere.

Iohan. 8.

436 DE NEMINE TEMERE IVDC.

Moses Abb.

Moses Abbas in deserto Scythi nominatissimus, cum accersiretur, ut sententiam diceret in fratrem qui peccauerat, venit sacum arena plenum in tergo baiulans, & rogatus quid illud esset: Peccata sua esse dixit, quæ vix ferre prævaleret, ne dum aliena iudicare posset. Quod Prepositi Monasterij audientes, fratri poenitenti veniam indulgere, quam poenam infligere maluerunt, dum considerant, ne se quidem sine peccato esse. Nec tamen ideo delinquentibus ignoscendum est, ne coquatur hædus in lacte matris suæ. Sed ipsi qui præsumunt, ita severitatem in puniendo exerceant, ut semper se quoque infirmos esse meminerint. In vitis PP. & Jacob. de Vorag.

Monachus qui
dam Pastor
Presbyter.

Eiusdem loci Presbyter Pastor, Monacho qui se de Cœnobio discessurum dixerat, quod se cum Fratre manere, de quo male audisset, pigeret: Ne facile malum credideris, inquit, quod audisti. Cumque ille id sibi a viro fideli relatum asseueraret, respondit: Si fidelis esset, non tibi dixisset. Postremo proposuit ei trabem & festucam de Evangelio, ut semper aliena peccata festucam putet, sua trabem, se prius condemnans, quam alios iudicans. Quo tandem consilio ipse usus, ibidem habitavit unde recedere decreuerat, male agentes sibi de altero obloquentibus credere destitit, male agentes sibi præferre cepit, & si quis etiam manifestò deliquerat, non iam ei iudicandi occasionem, sed magis humiliandi præbebat. Et nos ergo Pastoris vocem audiamus, ut mites & quieti potius cum agnis in partem dexteram cœcedamus, quam lasciuientes & curiosi ad sinistram cum hædus declinemus. Lasciuunt autem qui præsumptionis speculam inscendentes, aliorum actus auidè explorant, suos non satia considerant, & dum alios nimis licenter iudicant, ipsi gratius Dei iudicium incurrunt. Jacob. de Vorag.

Manb. 23.

Peret
Vitalis
Monachi.

Sicut de illo legimus, qui Alexandriæ Vitali Monacho de prostibulo egredienti obuiam factus alapam incussit, quod ab eo libidinis causa infamem locum frequentari diceret. Et statim ipse a demonio arreptus, male torqueri cepit. Assiduus quippe ibi erat Vitalis, non tamen libidinis

LIBER. V.

437

libidinis causa, ut ille putavit, sed ut eas quæ se libidini prostituerant, à tam turpis vitæ proposito reuocaret. Ad singulas enim penetrans, oblata pecunia noctem pacifcebat, neque quicquam tota ea nocte aliud quam dolenter ingemiscere, & Deum pro salute perditæ mulieris deprecari: ita alias ad Deum conuertere, alias saltem eo tempore ut à scelere cessarent, compellere. Quæ res tunc clarius patuit, cum post vindictam diuinam in percussorem miraculò, illæ ipsæ mulieres, apud quas aliquando pernoctauerat, palam confiterentur, atque idem percussorem suum miseratus, oratione sanitati restituisset. Nos tam anceps iudiciū facile vitabimus, si Iohannis Alexandrini Episcopi prudentiam imitari voluerimus, qui ipsius Vitalis delatoribus ita fidem adhibuit, ut sanctum virum ne in iustis quidem impudicè versari crederet. Tutius nanque consilium, æquior deliberatio, certius iudicium, semper bene præsumere de ijs, quos nunquàm in crimine nouim⁹ deprehensos. In vi. PP.

In 2. u. Sanctus Iohannes Episcopus illos etiam, qui publicè peccauerat, absentes carpi taxarique prohibuit. Fieri enim posse, ut peccatum poenitendo diluissent, & iniquum esse id ab homine petulanter exprobrari, quod à Deo clementer fuerit condonatum. Itaque domesticos suos grauiter increpuit, cum quendam virginis raptorem morte dignum dixissent. Et qui scitis, inquit, si ille iam peccare desistit, cum vos fortasse non cessetis? Iure quidem ista Iohannes. Cum enim Scriptura diuina dicat: Nescit homo utrū amore, an odio dignus sit: qua ratione homo in altero sciet, quod in se nescit? utrū scilicet aliquis odio, vel amore, dignus sit? In vitis PP.

Iohannes
Episcopus.

Eccl. 9.

Beatus vero Franciscus etiam oblique suspicionis Franciscus culpam in fratre castigauit. Cum enim pauperculo quodam sibi obuiam facto, nuditatem eius dolens identidem ingemisceret, & frater quocum vna iter agebat, dixisset: Pater, & si ille rebus pauper est, fortasse rerum concupiscentia diues est: continuo ipsum tunicam suam exuere, & pauperem operiri iussit, ut quem lingua læserat, ei beneficio

Ec 3

latis-

DE NEMINE TEMERE IVDI.

factis faceret. Præter igitur suspiciones, cum præsertim de crimine nihil constaret, sedula vitanda sunt. Et licet semper vitari nequeant, quoniam homines sumus, ibi saltem commoriantur ubi ortu fuerint. Linguam contineamus, si cogitationes non possumus. *Bonam. 1. 8.*

Lupus Episc.

Quis enim de Lupo Senonum Episcopo non male opinaretur, si eum præcessoris sui filiam virginem iam adultam (quam iuxta se educabat) tenerrime diligere conspexisset, & quanta ille sanctitate polleret, ignorasset? Sed profecto neque nota sanctitas obstitit, quin aliquando domesticus eius ipsum nimis in puellam amoris inter se taxarent. Quod ipse resciens, coram omnibus evocatam osculo excepit, dicens: Non offendunt obloquentium verba, quæ propria non inquinat conscientia. Quoniam autem virginis animus in Dei amorem propensum cognoverat, eam ardenter quidem, sed corde sincero diligebat. Nihil pravius de ipso conijcere debuerunt, quem irreprehensibilem totius reliquæ vitæ institutio testabatur. *Ser. Tom. 1.*

Daniel Abb.

Ab hac impudicitie nota Daniel Aegyptius Abbas miraculo se expedivit. Cum enim rogatus, rustici cuiusdam domum adisset, uxori eius diu infecundæ ac sterili sobolem oratione à Domino impetravit. Vicini verò tumescente ventre mulierem cernentes, quam olim de marito nunquam gravidam factam nouerant, de Abbate concepisse putauerunt. Postquam ergo peperit, Daniel omnibus ad spectaculum conuocatis, infantulum per Deum obsecrat, ut quis pater eius esset, palam diceret: & statim ab osculo illo, à quo nihil aliud adhuc nisi vagitus audiebatur, verba proruperunt, quibus cognitum est, mulieris maritum esse pueri patrem. Mutata igitur sententia, omnes Danielis sanctitatem laudibus extulerunt, cuius precatione factum esset, ut & sterilis generaret, & puer mox ut natus est, loqueretur. Itaque tota criminis suspicio in admirationem versa est virtutis. *In viis PP.*

Briccius.

Idem contigisse Briccio Turonensi Episcopo, sed non eodem successu legimus. Mulier professione, non opere, reli-

LIBER. V.

479

religiosa, quæ indumenta & lintheamina eius lauare consueuerat, illicito cum quodam coitu prolem edit. Briccius commissi reus agitur, affertur puer nondum menstruus iubetur, qui Briccio in nomine Christi interrogati respondit, ipsum non esse patrem suum: quis autem esset, non indicauit. Itaque ne se quidem conuenit aduersum Episcopum concitata plebis indignatio, magica & arti deputantes, quod virtute fiebat diuina, in illum inelementius fremebant. Ipse verò ut se altero quoque signo (quando unum non erat satis) innocentem probaret, prunas in sinum congestas per urbem tulit, dicens, quod sicut vestimentum suum non urebatur, ita se à libidinibus flagitio alienum esse. Illi tamen prorsus increduli, suspectum ab Episcopatus officio vi deponunt, & alium in locum suum constituunt. Ceterum tam infantis infamiam Deus non ferens, duobus iam successoribus eius paucorum dierum spatio vita defunctis, ipsum in Sede suam per summum Pontificem restitui fecit, ne plus potuisset videretur malorum oblitata suspicio, quam iusti manifesta miracula. *Greg. Turon. in Catalog. Episc. 1. 31.*

Quomodo autem id quod aperte non viderint, iudicantes non faller, si etiam visa interdum fefellerunt? *Syluanus Episcopus.* Dicitur namque Sylvani Nazarethensis Episcopi integritatem cum peruertere nequisset, infamia dehonellare decreuit, & formam eius habitumque assumulans, matronam quandam noctu adiungit, ad concubitum vergere coepit. Pudica mulier vim timens, domesticorum opem protinus inelamat. Ille latibram sub lecto petijt, sed ut volebat, à concurrente familia inuentus, verberibusque & contumelijs affectus, extra ades eiecitur. Interim rerum inscius Sylvanus, ubi manere tandem percepit se vulgo diffamari, & pro scelere quod ne cogitaret quidem, iam ad vindictam expeti, furori cedere sitius ducens, properè Bethlehæ se contulit. Sed cum ibi quoque vitæ suæ insidiarentur, qui iam ipsum ferire volentes, versis mucronibus ipsi sibi mortem conscuerunt. Post hæc cum ad tumultum D. Hieronimi mulier de moniaca curationis gratia adducta esset, plurimique eo simul

Et 4

confu-

confluxissent, apparuit Hieronymus, & dæmoni vt ab ea exiens, quibus præstigijs Nazarethanos aduersus Sylyanū ludificasset, palā faceret, imperauit. Illic mulier sanatur, & præfente Sylyano, Sylyanus alter iuxta illam cernitur, qui rem ordine confessus disparuit, & vulgato miraculo cessauit innocētis infamia, versipellisq; impostoris officiz magno omnibus tunc stupori fuere. Quā igitur circumspectos, quā vigilantes nos esse decet, ne quid malè de sanctis viris, etiā cū in crimine deprehensos esse credimus, nimis citò affirmemus. *Inter Epist. August. 206. c. 5.*

Fortunatus
Episcopat.

Idem quippe callidissimus hic veteranaque malitia veneno imbutus serpens, Beatum quoque Fortunatum Tudertinæ vrhis Episcopū infamiz probro laceffiuir. Per ipsum nanque ab homine expulsus, peregrini formam assumpsit, & cū clamore incedens, passim queri cœpit, quod Fortunatus Episcopus (qui ab omnibus hospitalis ac pius exultimabatur) se ab hospitio suo cum iniuria exturbasset. Hunc quidā malignis rumoribus nimis credulus, ac simul vt munificentiorē Episcopo se ostenderet, domi suæ accepit. Sed dum vnā cum illo ad ignem sedens (frigus enim erat) Fortunato licentius detraxisset, animaduertit confessorē suū nusquā comparere, & filium paruulum iam ab eo possessum vertiginoso volutatu inter prunas deieci, vitæque destitui. Vnici tandem orbitate didicit infelix pater, quantum scelus sit, & quale crimen, sanctorum hominum vitam vel camillari, vel cauillantibus facili credere. *Greg. Dial. lib. 1. c. 9.*

Effren Solita-
pius.

MAXIME quidem lentos continentēsq; in iudicandis aliorū moribus nos esse oportet, cū etiā perfectioris vitæ viri in ea re aliquando lapsi fuisset serantur. Effren Eremita columnam ignis ad coelum vsque porrectam viderat, audieratq; talem esse magnū Basilium Episcopum, & hac visione illectus Casaream venerat, vt tantæ exultationis hominem oculis quoque consideraret. Sed cū solenni Epiphaniæ die pontificali pompa in magno Clericorum cœtu fulgentem cōspexisset, ipsum clare superbi-
colum-

columnam esse censuit, non ignitæ charitatis. Postquam verò ab illo accitus eiusmodi cogitationis errorem sibi obijci audiuit, cognouit Deum esse in homine, qui aliorū arcana illi reuelaret, & ostētis quā magnus apud se esset testaretur. Prostravit ergo se, & peccatū confitens veniam petijt, atq; ita iam deinde, vt erat, de ipso definire cœpit: quanto scilicet exteriori apparatu elatior videretur, tantò interius humiliorem esse. *In vitis PP. Sur. Tom. 1.*

Alium quoque eremi cultorem in Basilio deceptū tradunt, qui cū in festo quodam die in Ecclesia multo composum ornam, atque in loco edizore sedentem cerneret, non hoc (vt quidem debebat) Episcopali dignitati impuit, sed cuidam inanīs gloriæ fūco atque oblectamento. Quamobrem voce ad se de cœlo lapsa audiuit, multo plus ipsum voluptatis capere solere, felem bestia, quam in cella habebat, manu demulcendo, quā Basilium Episcopum sacris indumentis se ornando. His exemplis docemur, non ex signis, quæ foris apparent, animum qui intra hominem latet, iudicare debere, eius præsertim, quem multorū opinio commendat, sermo celebrat, obsequium honorat. *In vita Basilij.*

Sed hic iudicij error ijs ferè cōtingit, qui paupertatis & humilitatis vitā professi, putant si quis inter ipsos paulo cultiorem qua vtatur rem habuerit, propositi præuaricatore esse, quasi non eos tantum beatos vocet Dominus qui spiritu pauperes sunt, aut etiam gloriæ cupiditas sub sortido & squalenti amictu latere non possit.

Hic ergo Carthusiensis cenobij Præpositus Bernardus Abbas, cum ille ad ipsum visendum equo vectus aduenisset, Ephippio nimis eleganti vsum exprobrauit. Attamen qui Deum magis quā equi phaleras animo voluebat, quale ephippium illud esset, cui insidens à Clareualle iter egerat, penitus ignorabat, & ab ijs qui secum venerant, quale esset querere cœpit. Tunc haud dubiè apparuit, magis illi curæ fuisse qualem animum eò afferret, quā qualem supellectilem. Itaq; non semper ex utensilium aliquo decore

Quidam Ere-
mita.

Bernardus
Abbas.

decore mens hominis erit metienda, sed ex operibus potius, vitæq; conuersatione. Neq; enim qualis quaq; arbor sit, folia ostendit, sed fructus. *In vita heriar. li. 7. c. 1.*

*Mathetes
abbas.*

MACHETES abbas in Ægypto (sicut à Iohāne Cassiano traditum est) frater inculcare solitus, quod vnam in faucibus tumentem tolerare non possent, sed præciderent, quod in cellulis sagu haberent, quod secularibus hominibus oleu pro medicamēto consecraret: duo prima ad impatiētiā referebat doloris & paupertatis. Tertius quandā animi arrogantiam, virtutisq; ostentationem præ se ferre aiebat. At verò quicquid dudum in alijs reprehenderat, mox ipse egit inuitus. Nam in morbum vix incidens, præ dolore eam præcidi non solum passus est, sed rogauit. Deinde corpori ex valetudine frigescenti sagum admisit. Postremo secularium hominum molestijs victus, oleum benedixit. Et confessus est, suapte iam exemplo se didicisse, Monachū in quo alios lahi iudicauerit, ipsum in eo lapsurum vel nolentem. Veram enim esse Domini sententiam dicentis: In quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Nam si nosmetipsos (vt Apostolus inquit) iudicaremus, non vti que iudicemur. *Cassian. lib. 5. c. 30.*

*Matth. 7.
1. Cor. 11.*

*Femina.
Ancilla in
Saram.*

Ac ne foeminas prætermittendo ab hac iudicandi culpa vindicare videamur, Raguelis ancilla Saram eius filiā septios vi duam & adhuc virginem, virorum suorum incertis fricem, ausa est appellare. Quos tamen Deo volente à demanio per focatos tradit Scriptura, vt illa tandē Tobie Deum timenti integra inuolutaq; seruaretur. Hanc ergo Deus ita diligebat, vt à prophanis contingi non sit passus: & eandem ancilla temeritas parricidio pollutam dicere non dubitauit. Pudeat nos vilis ancillulæ procaecitatem sequi velle, vt hominum mores ex casibus ponderemus. Non semper quicquid aduersi euenerit, ad culpæ meritum est referendum. Viros amittebat Sara, nō quia peccauerat, vt viduitate puniretur: sed quia non peccauerat, vt intacta digniori viro copularetur. *Tobie lib.*

A hac tamen illi inconultius errant, ne dicam impuden-

dentius, qui etiam bonum aliquod opus, ne bono animo factum videatur, cauillantur.

GERMANA Monasterij Thebaidis soror, sorori Euphraxie per hebdomadam interdum perducta ieiunia, quæ admirari debuerat, vitio dedit, ausa dicere, ijs ab illa nihil aliud quàm viam affectari vt cæteris præsir, cō quod hoc ieiunij genus nulla antea præter Abbatissam attentasset. Tantam in iudicando temeritatem Abbatissa nequaquam impunitam dimisisset, nisi Euphraxia de se obloqueri protinus veniam suis precibus exorasset. Qua sanè erga amulam benignitate ostendit, quàm quoque sincero in Deum animo ieiunaret. Tantò tamen Germana malè iudicans discessit confusor, quantò Euphraxia malè audiens patientior. Et profectò inexpiabilis poenæ inuidiæ crimen est, ob hoc virtutem aliquam in altero mordere, quod eam ipse assequi posse desperes. Nam etiam Spiritui sancto iniuriam facit, qui donum eius in illo cui datum est, petulanter sugillare contendit. *In vitis PP.*

SE nos ab huiusmodi fatuitate abhorrentes, imitemur Bernardum illum de Quintaualle Beati Francisci in terris olim laboris socium, nunc in cælo gloriæ confortem, regniq; coheredem. A cuius oculis, veluti duabus lucidissimis stellis, miri splendoris radios promicare in visu conspexit Leo frater, & accepit ipsum ideo habere fulgentes oculos, quod neminem quondā intuitus fuerat, quem se meliorem non iudicaret. Fertur enim, si quem vili veste rectum aspiceret, sibimet dicere solitus, hic patientius paupertatem tolerat quàm tu, Bernarde, & si quem pretiosius indutum, hic forte sub veste delicata melior est quàm tu, Bernarde, sub tunica rudi. Merito igitur oculi illi radiaūt, quorū aciem nulla vnquàm temerarij iudicij hebretauerat lippitudo, & semper integram puramque cōseruaret veræ sanctæque collyrium humilitatis. *Bonauent. c. 7.*

*P*ONTO aduersus eos qui secus iudicant, vas electio- nis Paulus Apostolus ad Romanos scribens, exclamat: Inexcusabilis es, o homo, omnis qui iudicas. In quo enim alterum

*Bernardus de
Quintaualle.*

Rom. 2.

444 DE NEMINE TEMERE IVDI.

Ibid. 14.

1. Cor. 2.

Ibidem. 9.

alterum iudicas, te ipsum condemnas. Scimus enim quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc, o homo, qui iudicas eos qui talia agunt, quia tu effugies iudicium Dei? Et rursum: Is qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicat. Deus enim illum assumpsit. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Quod autem ad Corinthios idem scripserit: Spiritualis iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur: ostendere voluit, quantum differat spiritualis homo ab homine animali. Alter enim spiritualiter viuenti ad res discurrendas intellectus acuitur, multa que interdum occulta diuinitus reuelantur. Alter verò, quem animale vocat, carnis non spiritus affectibus vacas, id est, voluptatibus deditus, ne illa quidem quæ videt, quæ contrectat, recte vereque diiudicat. Animalia inquit, homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur. Spiritualis ergo qui iudicat omnia, iudicat sanè, sed aperta ac manifesta, & de quibus dubitare non est, quo animo fiant, cuiue fini dirigantur. Quæ verò bonæ malæque intentioni communia sunt, quæque vel adhuc occulta latent, vel futura nesciuntur, ea diuinare nisi ex reuelatione non præsumat. Quod si cælitus inspiratus, iam cum Paulo dicere poterit: Nos autem sensum Christi habemus: iudicet omnia. Ita demum ipse omnia iudicans, à nemine iudicabitur, hoc est, iure reprehendi poterit. Propterea idem Apostolus: Mihi autem pro minimo est, inquit, ut à vobis iudicer, aut ab humano die: sed neque me ipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Discamus in Apostolo magnam animi modestiam. Nullius conscius culpe, non audet se iustum dicere. At nos, qui quotidie aliquid delinquimus, saltè alijs velle preponi erubescamus. Et cum ipse subsequenter dicat: Qui autem iudicat me, Dominus est: desinamus nos ipsos ita iudicare, ut proximos putemus contemnendos, quandoquidem & illorum, & noster, & omnium Iudex & Conditor

Vnde

LINER. V.

445

vnus Deus, vnus & Redemptor Iesus Christus. Nolite, inquit, ante tempus iudicare, quoad vsque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit vnicuique à Deo. Interim verò qui se existimat stare, videat ne cadat. Per spiculum autem est, cum labi & ruere, qui se ijs quos iudicat, arbitrat meliorem, Iacobo Apostolo dicente: Qui detrahit fratrem, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit Legi, & iudicat Legem. Siquidem etiam in Lege scriptum est: Non eris sulcator, nec criminator in populis. Pulchrè itaque Apostolus continuat, dicens: Si autem iudicas Legem, non es factior Legis, sed index. Vnus est enim Legislator & Iudex, qui potest perdere & liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum tuum? Nimis itaque audax est, & plus quam dici potest temerarius, qui suo iudicio æternum iudicem præuenire non formidat. Christus venturus est ut iudicet mundum: qui præuenit, non Christus, sed Antichristus est. Antichristum autem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui. Ergo & illos, qui de incertis, confidenter: de occultis, asseueranter: de ambiguis, indiscusse: de nihil ad se pertinentibus, arroganter: de omnibus denique præiudicè iudicauerint, simul disperdet.

Iacobi. 4.

Leuit. 19.

Iacobi. 4.

De Patientia iniuriarum.

Cap. II.

Cum igitur ratio constet, nostris iudicijs neminem lædi debere: quò ab eis facilius abstinere possimus, læsi quoque pati potius offensas, quam vindicare, discamus. Nihil est enim quod ita animi tranquillitatem conciliet atque conseruet, ut omnium aduersitatum quæ accidere nobis possunt, toleratio stabilis & firma. Et proprium quidem Christiani est, ut non inferre iniuriam, ita illatam obliuisci, ut non amare diuitias, ita rei amissæ damno non moueri, non mala valetudine concuti, non tyrannorum minis terri, sed à vita prius quam à iustitiæ cultu

disce-

446 DE PATIENTIA INIURIAE.

discedere. Opportunè itaque eorum nunc proponemus exempla, quos in perferenda iniuria fortes fuisse accepimus, deinde dereliquis Patientie generibus suo ordine dicturi.

Ioseph.
Genes. 42.

IOSEPH fratrum in se inuidiam beneficiorum relatione compensauit. Fame qua laborabant interijissent, nisi ille eos aluisset, in cuius necem conspirauerant, quem in cisternam, ut ibi extingueretur, deiecerant, quem mox ut seruus potius quam liber moreretur, inde exemptum alienigenis vendiderat. Non esset magna in Ioseph patientie & benignitatis virtus, nisi & magnum in illum fruentium fratrum extitisset odium: tantò plus laudis meruit, quanto maiorem iniuriam remisit. Gen. 42.

Moyse.

MOYSES illatam sibi non leuem verborum contumeliam, & fratri Aaron statim ignouit, & pro Maria sorore deprecatus est. Quamquam Deus lepra morbo pro crimine petulantie corripuerat, ipse ut sanaretur, orando impetravit.

Num. 12.

Idem.

Exod. 32.

IDEM cum vituli adorationem vlciscens Deus populum internectione delere pararet: Aut dimitte eis, inquit, aut dele me de libro tuo quem scripsisti: & tamen sibi insultantes in deserto saepe expauerat, ita ut diceret: Adhuc modicum & lapidabunt me. Dissidij ergo & simularum oblitus, nisi impune dimittantur, simul optat mori. Ac ne forte ideo illis gratia ab eo quaesita putemus, ut supersint quibus ipse praesit, iam Dominus audierat pollicentem sibi: Faciam te in gentem magnam. Sed maius existimauit pro malo reddere bonum, quam praesidere plurimis.

Exod. 17.

Exod. 32.

Saul rex.

1. Reg. 10.

1. Reg. 11.

David rex.

SAUL quoque regis illa patientia commendatur, quia rex factus cum à quibusdam suorum contemptui haberetur, nosse dissimulauit. Deinde victis Ammonitis, cum triumphans rediret, milites qui eam contumeliam armis vlcisci moliebantur, coercuit: Turpissimum ratus, si paucorum obrectatum inuidiam ferre nequiuisset, qui tot millium bellatorum exercitum potuit superare. Magni profectionis animi vir, si vitij postea non fuisset deprauatus, ita ut idem & patientie, & impatientie exemplum sit. 1. Reg. 11.

Innocentissimum nanque David & semper optime de se mo-

LIBER. V.

447

se meritum capitali odio persecutus est, ob hoc tantum, quia sibi militaris virtutis gloria cum praeteriit audivit. Sed quanto ille aduersus David extitit infensor, tanto ipse erga eum se gessit submissus. Nec in persecutorem suum non semel potestatem nactus, semper illatum dimisit, fugiendo inuidiam declinare malens, quam vlciscendo. Denique ipsum, qui viuis vitæ suæ insidiabatur, ab hostibus læsum flevit. Hanc tantam in eo patientiam, tantam animi mansuetudinem magis ego miror, quam belligerandi praesantiam: cum multo magnificentiùs sit, seipsum quam hostes vincere. Seipsum autem vincit, qui perturbata metis libidinem rationi cedere cogit, & iniuria laceffitus non exandescit.

EVDAM cum de Ierusalem fugeret, filij Absalonis factionem timens, & Bahurim usque venisset, inde egressus, Semel Gera filius de cognatione Saul, per montis crepidinem ex latere incedens, ausus est maledictis & lapidibus incessere, virum sanguinum, ac virum Belial compellans, atque multa in illum congerens tam petulanter, quam temere. Qui cum rege erant, ad vlciscendam iniuriam conitabantur, sed ab ipso cui irrogabatur, inhibiti sunt. Et dimitte eum, inquit, ut maledicat. Dominus enim praecepit ei, ut malediceret David: Et quis est qui audeat dicere, quare sic fecit? Ecce filius meus qui egressus est de utero meo, quærit animam meam: quanto magis hic filius Gemini maledicat mihi? Dimitte eum ut maledicat iuxta praeceptum Domini, si forte aspiciat Deus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna. Quid hac patientia humilior? quid humilitate patientius? Rex erat, & quidem fortissimorum virorum grandi agmine stipatus, & tamen vnius privati hominis tantas coram acceptas contumelias dimisit impunitas. Neque cum spes illa frustrata est, qua sibi pro maledictis propiciaturum Deum dixit. Post hæc enim ab omnium inimicorum suorum molestijs liberatus gratias egit, dicens: Accinxisti me fortitudine ad prælium, incuruasti resistentes mihi subtus me.

1. Reg. 18.

Idem.

2. Reg. 16.

1. Reg. 12.

443 DE PATIENTIA INIURIAE.

Iob.
Iob. 31.

IO: quoque confidentem audimus, ab omni proflua vindictae appetitione semper se fuisse alienum. Ait enim: Si gaudium meum ad ruinam eius qui me oderat, & exultavi quod inuenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam eius. Molliter igitur ferendo inimicos usque adeo fortis euasit, ut nullo deinde calamitatum genere ad aliquod impatientiae signum impelli potuerit. In maximas quidem incidit zurnas, sed omnibus grunnis maior in illo tolerationis virtus fuit. Denique qui non est gaudium ruinis inimici, idem nec suis vinci potest.

Iesus Christus.

SE: quibus tandem verbis, quo ore Domini nostri Iesu Christi patientia explicabimus? Profecto maior est, quam ut pro dignitate exprimi queat. Dei Filius ab hominibus, probris, flagellis, morte afficitur, iustus ab impijs, Dominus a seruis, & ab ijs quidem quos saluare venerat, ac de maledictione, cui addicti ab initio erant, in benedictionem gratiamque vindicare. Poterat in vno oculi ictu simul perdere omnes, ne quid mali ab eis pateretur, sed vltro obtulit sese, ut nos per sui Corporis Sacrificium conciliaret Deo. Irridebatur itaque, & tacebat: accusabatur, & nihil respondebat: verberabatur, & sustinebat: crucifigebatur, & pro crucifigentibus ad Patrem orabat. Quis tam durus est, ut hanc secum consideras, ad ignoscendum ijs, a quibus laesus fuerit, non mollescat? Indigne ille passus est, quicquid passus est, quia delictum non fecit. Nobis nulla propterea iniuria indignè inferri potest, qui peccatores sumus. Feramus ergo aequo animo quicquid in nos committunt homines, quia nos ante peccauimus Deo. Quicquid patimur, non est offensa, sed vindicta.

Idem.

Luc. 9.

IDEM: omnis patientiae & exemplar, & magister, & remunerator Iesus Dominus, cum a Samaritanis non fuisset in urbe receptus, tam leniter tulit, ut Iacobus & Iohannes vlcisci iniuriam volentes increpuerit. Vis, inquit, dicimus, ut ignis descendat de caelo, & consumat illos? & responsum accipiunt: Nescitis cuius spiritus estis. Filius homi-

LIBER. V.

449

hominis non venit animas perdere, sed saluare. Nos igitur si spiritus Christi esse cupimus, si parere voluntati eius optamus: curemus ne quae impatientia nostra irritando perdamus, cum ille sustinendo pro salute omnium voluerit mori.

Dicet aliquis, tur ergo Elias quinquagenarios Ochozia regis, qui ad se comprehendendum missi fuerant, igne de caelo excito afflati consumique imprecatus sit? Cui respondimus, quod alij etiam Propheta multis in locis diuinae Scripturae itidem fecisse videntur, nec tamen irati (ut equidem reor) sed Spiritu sancto inspirati, futurum praedicentes, non malum alicui exoptantes, aut vindictam appetentes. Itaque nec Elias iracundia commotus, sed numine actus, in impios illam sententiam dixit, quam equam iustamque esse, repentinus probauit euentus. Vel aliter dicendum est: Nondum Christus aduenerat propitiatio nostra, qui veteris Legis rigorem noua benignitate mitigauit. Vnde: Dignum est antiquis, inquit, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite ijs qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos, ut sitis filij Patris vestri qui in caelis est, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & super iniustos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne & Publicani hoc faciunt? Et si saluaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne & Ethnici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester coelestis perfectus est.

SE: hic etiam illud quaerendum nobis occurrit: Quare etiam in noua lege Christi Apostolus Paulus in facie cecus tam aegre tulit, ut Anania Sacerdoti, qui ipsum caeci iussit, maledixerit, dicens: Percutiet te Deus, paries dealbare, & cum argueretur iniuriae in Sacerdotem: Nesciebam, inquit, fratres, quia princeps est Sacerdotum. Scriptum est enim: Principi populi tui non maledices. Ignoracionem ergo excusauit, non officij, sed hominis. Nunquid autem si etiam Sacerdos non esset, maledicere illi debuit? Nequaquam.

ff

Non

440 DE PATIENTIA INIURIAE.

Non igitur maledicendi affectu hoc dixit, sed Spiritu sancto concitatus, in quo homini poenam denuntiavit. Vel etiam prophetavit, quia vetus Iudaeorum Sacerdotum percutiendum, hoc est, repellendum erat nouo Evangelij Sacerdotio. Vnde alij codices scriptum habent, percutiet, non percutiat: ut quod futurum erat, significet, non quod ex indignatione futurum optet. Excusat autem, ne quis eo exemplo putet, in malo Sacerdote dignitatis ratione non habendam, cum etiam malo & discolor honor desiderus sit. *Act. 23.*

*Martyres.
Apoc. 6.*

Sed quo tandem argumento illud in Apocalypsi ab-
soluimus, ubi Sancti Martyres ad Deum clamant: Viqueque Domine, sanctus & verus non iudicas, & non vindicas sanguinem nostrum de ijs, qui habitant in terra? Hoc quidem perinde est, ac si dicerent: Da iam, ne ultra sanguinem nostrum stuant persecutores nostri, sed ad te conuertantur, & salui fiant. Itaque vindicta ista quam implorent, non impatentia est, sed amoris: non inimicitiae, sed pietatis. Quod ita esse ut dicimus, vel ex eo facile persuaderi potest, quia plurimi inter illos, qui Martyrum cruce manus foedauerunt, mox credentes, & ipsi Martyrio coronati sunt. Qui gratiam nequaquam alleciti fuissent, si in eos aliter vindicandum Sancti postulassent. Vnde Dominus in Psalmo: Vltus sum in eos. Quod exponit Augustinus: Vindicavi me, inquit, de inimicis meis. Quomodo me vindicavi? occidendo in eis errorem, suscitando fidem. Atque inde nos admonens, ait: Quando te persequitur homo, noli attendere illa figuram quam fecit Deus, aut animam illam quam inspiravit Deus. Non te persequitur quod fecit Deus, sed malitia quam fecit homo. In malitia ergo hominis Israelici licet, in hominem non licet.

*Martinus
Episcopus.*

REACTVS Episcopus Martinus, dum a fello veheretur, forte obuiam fit quibusdam equitibus: eo viso territi equi, salubris in diuersum actus, suum quisque sessorem dorso excussere, & illi casum indignantes, Episcopo inmodestius insultarunt, ita ut nec manibus temperarent. Sed rursus consensu equis, cum loco eos & calcaribus, & flagris urgendo, mouere non possent, diuinam in homine virtutem

(quem

LIBER. V.

441

(quem improbe vexauerant) animaduertunt, & repente ante ipsum suppliciter prostrati, peccatum confitentur, & veniam exposcunt. Tunc ille pro iniuria beneficium referens, eos amice amplexatus est. Equis autem ut dominis suis obedirent, imperauit, qui quasi vinculis carceribusve soluti, statim abiit, iter corporum maturantes. Merito brutis beluis imperare potuit, qui superbiorum hominum offensam tam moderate tulit: merito miracula fecit, qui laesus irasci nesciuit. *Senec. Sulp. in vita S. Mart.*

LUPVS Trecafinae urbis Episcopus, Atrila ciuitatem *Lupus Episc.* obidente, interrogauit quis hic esset, qui sic in se arma laceraret. Vbi accepit, Atrilam flagellum Dei esse, ingemiscens ait: Et ego Lupus vastator gregis Dei, dignus flagello eius. Portas eis referari iussit. Ingressi autem hostes, recta urbem pertransire, nihil hostiliter agentes, ne respicientes quidem quenquam oppidanorum, quasi neminem vidissent. Hanc tantam tutandae ciuitatis gratiam Deus contulit Lupo, ut qui se dignum flagello confessus fuerat, a flagello liber esset. *Sur. Tom. 4.*

BENEDICTVS Abbas Florentinum Presbyterum vitæ *Benedictus Abbas.* suae insidiantem, patientissime tulisse perhibetur. Panem veneno infectum sibi ab illo muneri missum (licet dolos cognouisset) benigne accepit, ne recusando scelus hominis (quod ceteros latebat) proderet. Ceterum abutibus qui panem attulerant, cornu aliti precepit, ut illum rostro sublatum eo transportaret, ubi contingi a nemine posset: & protinus volucris illa iussis eius obediuit, cuius sancti minus rationales esse. Decipi autem Dei seruus non potuit, Spiritu sancto insidias reuelante: eas tamen ipse nosse tunc distimulauit, ne malitia inimici palam faciendo, suam vltus iniuriam argui posset, timens illud: Qui vindicari vult, a Domino inueniet vindictam. *Greg. Dial. lib. 2. c. 7.*

Eccles. 18.

Idem.

FLORENTIVS vero in flagitio perseverans, quæ occulta fraude vincere nequiuit, aperto bello aggredi decreuit. Meretriculas ergo de prostibulo conuocatas, in hortum

Ff 2

Mon-

432 DE PATIENTIA INIURIAE.

Monasterij adduxit, quæ impudenter inter se lasciuendo monachos ad libidinem prouocarent. Abbas autem cum iam non vitæ suæ vnus, sed animabus cunctorum qui secum erant, periculum verti vidisset, loco cessit, & vna cum suis longius inde demigrauit. At hic scelestus infelicissimæ pugnae victor, quod eos fugere compulisset, exultans domum redijt. Sed cum lætabundus tripudiaret, repentino pavimenti lapsu elisus, expirauit. Benedictus verò exitialis inimici tristem exitum vehementer dolens, discipulum suum Maurum, quod eo nuntio letari videbatur, puniuit, vt doceret, ne persecutorum quidem malo quenquam gaudere debere, cum etiam inimicos diligere, & pro eis orare, Domini præceptum sit. Sed eodem exemplo timentant tandem & improbi iustos insectari, qui quamvis ab ultione sui se contineant, suum tamen ultorem Deum habent. *Ibid. cap. 8.*

Matth. 9.
Luc. 6.

Bernardus Ab.

BERNARDVS Abbas Presbytero cuidam monachum profiteri volentem refragatus est, quod cum etiam inter suos perfectum esse posse diceret. At ille repulsam ægerime ferens, atque ire impatiens, eidem cui dudum supplicauerat, pugnam in faciem incussit. Fratres vindicare volebant Abbatis iniuriam, sed ab ipso inhibiti sunt, obsecrante atque obestante, ne vindictæ animum intenderent, sed eum potius, à quo se læsum scirent, impunitum dimitterent. Aequissimum enim esse, alteri parcere ipsum, qui quotidie à Deo sibi parci expeteret: cum præsertim veritas affirmet, dicens: Nisi dimiseritis, non dimitteatur vobis. Ferre igitur, non referre verbera illum oportet, qui ad pacis æternæ quietem peruenire contendit. *In vit. Bern. lib. 3. c. 6.*

Matth. 6.

Christophorus
Martyr.

Vnde & Christophorū Martyrem, cum à Prefecto Sami colaphum accepisset, dixisse ferunt, percussissem te, si Christianus non essem. Proprium ergo Christiani esse existimauit pati, nec vindicare iniuriam. *Sur. Tom. 4.*

Gregorius
Papa.

GREGORIUM quoque Pontificē ne summa quidem dignitas ad iniuriæ impatientiam compulit. Mauricio Augusto filijsque eius se persequentibus dicitur scripsisse: Quo-

LIBER. V.

433

Quoniam ego peccator sum, vos tantò magis (vt opinor) Deum vobis conciliatis, quantò magis me illi ignauiter feruentem affligitis. Post hæc Imperator, cum solus esset in conclauis, vidit monachum ad se intrantem, strictoque ense ferociter minantem, nisi à Pontificis persecutione protinus cessaret. Eo visu territus, incunctanter & veniam ab eo, cui vehementer insensus fuerat, petijt, & odium in amicitiam commutauit. Itaque ipsum, cui multorum bellantum exercitus resistere nequiuisset, vnus hominis toleratio fregit. Victusque est patientia, quem arma vincere non valuissent. *In vita Greg. lib. 4. c. 17.*

AGILIUS Monachus Columbani Abbatis discipulus, cum manum arefactam ei, qui se in itinere educto gladio ferire voluerat, sanitati restituisset: Theodoricum regem ad quem ibat, Abbati suo Columbano iratum, antequam audisset, fama miraculi præueniente, placauit: ita vt quem ille dudum à monasterio expulerat, protinus reuocaret. Igitur in Agilio benignæ patientiæ virtus manum alterius malè affecti sanauit, regis iram molliuit, Abbate in gratiam reduxit. Qui si pro inimico orare neglexisset, nihil horum proculdubio efficere potuisset.

Agilius Mo-
nachus.

LIBERTINUS Fundensis Cœnobij Monachus, ab Abbate irato in faciem scabello grauiter percussus, ne gemitum quidē edidit, sed tacitus in cellam suam se recepit. Postero autem die negotij causa, quod sibi iniunctum fuerat, ad ciuitatē iturus, Abbatem adiens eundi potestatem de more petijt. Ille ob acceptam iniuriam discessurum ratus, cur id peteret interrogat: sed cum causam didicisset, animaduertit ipsum, tametsi liuidam adhuc & tumentem ex verberibus faciem præferret, iniuriæ tamen omnino non recordari, & patientiam eius admiratus, genua submisit, se peccasse confitetur, veniam poscit. Libertinus verò & ipse in terram procidens, imò se peccasse, asseuerabat, & sibi magis veniam postulare conuenire. Sic patientis discipuli humilitas magistri fregit duritiam, & cui murmuranti iracundus senex plus fortasse mali intulisset, ei malum illatum

Libertinus
Monachus.

474 DE PATIENTIA INIURIAE.

illatum modice ferenti se subiecit. *Greg. Dial. lib. 1. c. 2.*

Idem.

Insuper Libertinus quod volebat dimissus cum peruenisset, & vnde liuorem in facie haberet rogaretur, se in scabellum impigisse respondit. Etenim quoniam patientem istum pertulerat, sapientiae donum accepit, ut rationem inueniret, qua & Abbatis crimine celaretur, & quod verum erat, sciscitantibus referri posset, ut idem tam expertus medicus foret, quam erat impatientiae perturbatione alienus. *Ibid.*

*Pauli Abbatis
discipulus.*

PAULUM in partibus Aegypti Abbatem Cassianus tradit, magno Monachorum & suorum & alienorum ceterum discumbente (qui tunc eo forte conuenerant) suo cuiusdam discipulo adolescenti, quod tardius ferculum apposuisse, colaphum infregisse, ita ut & illi qui non viderat ferientem, istus tamen sonitum audirent. At vero ipsum, qui percussus fuerat, tanta patientia usum, ut non mutiret, non tristitiam fronte praeferret, non vultum dimitteret, non colorem saltem mutaret. Omnes tantam adolescentis constantiam admirati, tandem didicerunt, Abbatem quoque patientiae illius consciunt, id ex industria, non ex culpa castigacione egisse, ut scilicet ipsa patientiae virtus ceteris (quibus adhuc incognita erat) exemplo foret. O inuidi animi iuuenem! Percussus in maxilla ita stetit, ut praeberet videretur & altera, ac tacitus dicere: Posui faciem meam ut petram durissimam, & scio quoniam non confundar. *Cassian. Coll. 19. c. 1.*

Isa. 50.

*Paphnutius
Presbyter.*

IDEM Cassianus Paphnutij quoque Presbyteri impubis adhuc patientiam commemorat, dicens: Quod cum inter fratres Scythiote solitudinis persancte versaretur, quidam inuidiae stimulis agitatus excogitauit, quemadmodum illum delicti insinularet, & captata occasione, dum Dominico die Paphnutius cum ceteris ad Ecclesiam conuenerat, celam eius clanculo adiens, codicem suum inibi absconditum reliquit. Cumque mox & ipse Ecclesiam esset ingressus, precatatione solenni peracta, questus est codicem sibi esse furto ablatum. Nouum erat id criminis inter eos audire, & cunctis mirantibus ipse qui detulerat petijt, ne quis ante ab Ecclesia discederet, quam missis fidelibus viris cellulae singulorum excu-

LIBER. V.

475

excuterentur, Missi seniores, codice ubi suppositus fuerat, inter palmeas Paphnutij fidei cellas inuentum referunt. Diu attonitus hoc audito stetit Paphnutius, neque ausus est negare quod tam apertum affirmabatur indicio, & ut sibi poenam qua satisfaceret imponerent, rogauit. Inde vero egressus, per duas hebdomadas ieiunij ac fletu sese afflixit, nec interim ad Communionem accedere praesumpsit, sed tandem in limine Ecclesiae coram prostratus, veniam petijt cum innocens esset. Tunc demum Dei iudicio factum est, ut eius ignominiae autor daemone arreptus, nequitia suam aedolos consistendo proderet. Qui cum diu multumque vexatus a sanctissimis viris curari nequiuisset, postremo ipse Paphnutij oratione curatus est. Sicque mitis ac modestus adolescens, iam labefacta honestatis & sanctimoniae famam patientia sua reparauit, pietate auxit, dum & inculpatus tolerat, & offensus miseretur. *Ibid. Coll. 18. c. 15.*

*Eulogius
Presbyter.*

Sed ne quis ab ingratis saltem per impatientiam subtrahenda esse beneficia existimet, Eulogius Presbyter Alexandrinus, leprosum quendam domi susceptum iam per annos quindecim benignius, quam dici potest, aluerat, & tandem pro tanto pietatis officio conuita excipiens, & ab eo cui pro amore Christi, contempto contagiosi morbi periculo, suis ipse manibus ministrabat, contumelijs assidue affectus, iam quid ageret nesciebat. Antonium ergo Abbatem consuluit, utrum illum dimittere deberet, a quo talia patiebatur? Vtrique consultum est, modicum adhuc sustineret, donec alter sicut pietatis, ita & patientiae meritum impleteret, alter ingratitude vitium emendaret, ne grauiorem animi quam corporis lepra incurreret. Itaque cum admoniti tranquillus manere simul coepissent, Eulogius dies quadraginta superuixit, leprosus die tertio post eum obiit. Pius ergo ac piens Eulogius consilio saniore usus, geminae tandem virtutis diademate meruit coronari. Quod nequaquam meruisset, si illum, quem languentem misericorditer acceperat, ingratum impatienter repulisset.

Et 4. Innot.

Iunxit patientiam pietati, & duplum adeptus est felicitatis primum. *Pallad. Hist. 26.*

Alexius Romanus.

ALEXIVS quoque Patritius Romanus, sicuti voluntaria paupertatis perpetuus observator, ita ad tolerandas iniurias patientiae extitit assiduus cultor. Mendicus (ut Christum lucraretur) sponte factus, cum in Syria diu de elemosynis vixisset, Romam rediit, & in paterna domo pro inope susceptus, annos decē & septem nulli cognitus mansit. Toto eo tempore à servis patris indigna passus, dumque acceptus, non se prodidit, neque de aliquo coquestus est. Rideri, verberari, foeda colluione perfundi à mancipijs patienter sustinuit, ut Christum suum (cuius paupertatem secutus fuerat) tolerantiae quoque humilitate exprimeret. Quis autem esset, qualiterque vixisset, diuinitus tandem reuelatum est, tunc scilicet, cum à vita discederet, ne tantae patientiae exemplum ignorata generis claritate in obscuro foret. Neque enim satis magnum erat, si & ipse (ut videbatur) seruilis conditionis fuisse crederetur. Maximum verò fuit, & omni admiratione dignū, filium familiae patre Consulari natum, ita se domesticis submisisse servis, ut illis omnibus magis infimus appareret. *Metaphr.*

Florentius Solitarius.

FLORENTIVS Nursiae Prouinciae Solitarius, in illos qui sibi vrsū bestiam interemerant, invidentes quod syluestre animal homini seruiret, dixisse fertur, sperare se in eos Deo vlciscente commissum luituros. Inde ergo vrsū cedis rei repentino leprae morbo cōfecti, paucos post dies versis in saniem corporibus contabuerunt. Tunc qui vrsū necem doluerat, horum inopinatam mortem mœrore ac lacrymis inconsolabiliter prosequi coepit, seipsum reprehendens, quod pius in beluam, impius in proximos fuerit, quod illi vrsū, illos ipse peremerit, quos ita ac seipsum diligere debuerat. Postremo intantum eum poenituit verba vindictae protulisse, ut si fieri posset, sua morte illos qui consumpti fuerāt, vitam redempturus videretur. Itaque semper flebat, fletu ipso ostendens, ne mentionem quidem vindictae esse faciendam. Nos ergo cum laesi fuerimus, linguam

quam quoque à maledicto coërceamus, quādo vox paulo acerbior aduersum iniuriae auctores emissā, huic Dei seruo tantae inquietudini tantoque angori fuit. *Greg. Dial. 3. c. 15.*

O hoc sanè Paulus cognomento Simplex, uxorem suam cum adultero deprehendens, ne tantam iniuriam vlcisci cogereetur, statim auersus abiit, domo excessit, & se Monachum fecit, magnique Antonij dignus euasit discipulus. Denique manus illas, quas à vindicanda ignominia continuerat, ad Deum porrigens, nihil petijt quod non impetrauit, maximeque in faciendis miraculis insignis fuit. *Pallad. Hist. 28. & Hist. Trip. lib. 1. c. 11.*

Paulus Simplex.

MACHARIVM verò Alexandrinum Scythioticae solitudinis cultorem tradunt, dum culicis ictu percitus palme percussione illam corpori allisisset extinxissetque, mox facti poenituisse, atque affixisse se, ita ut sex menses nudus per eremi loca deambulans, vltro culicum moribus se exposuerit, tuleritque multarum iniuriam, qui vnus nō pertulerat. Vique adeo igitur sanctissimi viri omne proflus vindictae horrebant genus, ut à bestiis, nedum ab hominibus offensi, perpeti quā vlcisci satius putarent, illud semper animo versantes: Mihi vindictam & ego retribuam, dicit Dominus. *In vitis PP.*

Macharius Alexandrinus.

Vnde Cassianus de sene quodam Christiano hoc patientiae virtute praedito testatur: Cum apud Alexandriam infidelium turba consipatus maledictis impulsibusque agigaretur, & ab eo quærerent, quid vnquam miraculi fecisset Deus eius Christus? ipsum respondisse: ut ijs, quas inferis, atque maioribus non mouear, neque offendar iniurijs. Recte id quidem: neque enim ventorum flatu conculci, aut fluminum illisu eueri potest domus quæ supra petram fundata est. Petra autem est Christus. Denique qui confidit in Domino, sicut mons Sion, non commouetur in æternum, in persecutionibus gloriatur, in aduersis gaudet, in omnibus Deo gratias agit, & illi soli penitus inhaerens, offensas non sentit improborum. *Cassian.*

Quidā senex.

Idem auctor Mutij Abbatis patientiam scriptis commendans,

Mutius Abb.

mendans, ait: Cum suscepto religionis voto filium quoque parvulum secum ad Coenobium adduxisset, de industria puer male à fratribus accipiebatur, coram patre subinde casus, ac saepe per capillos tractus, ob hoc solum, ut patris in eo constantis periculum facerent. Ille ergo neque fratrum verberatione, neque vincti filii iugibus penè lachrymis moveri poterat, ut vultu saltem tristitia præferret, quin potius gaudebat, eum quoque quem genuerat, quotidianis castigationibus ad patientiam erudiri. Itaque nunquam eum sic dure attereret, quasiuit, nunquam ad silentem respectum, nesciebat se eius patrem quem dedicaverat Deo. Adhuc etiam (ut alibi diximus) in proximum sume illi projicere iussus, promptè voluit obedire, nihil nõ faciendum ratus, quod ab Abbate esset iniunctum. Igitur post probatam primò tolerationis, deinde obadientiae virtutem, Senior Coenobij ipsum cunctis præponens sibi successorè reliquit, præfuitque omnibus, qui omnium patientissimus obsequensque fuerat habitus, *Cassian. lib. 4. c. 27.*

Famina.
Sara.
Tob. 3.

Prosequamur modo infirmioris quoque sexus in perferendis iniurijs equanimitatè. Sara Raguelis filia ab ancillis probro petita, quod interfecitrix esset virorù, non ad vindicandam ignominiam animi applicuit, sed ad Deum preces porrexij, ut sicut crimine se carere nosset, ita infamia liberam faceret. Inde illa, quæ iam septè maritis orbara fuerat, in octavi Tobie thalamo feliciter conquieuit, multoque inter se rerù successu diu latati sunt: Tantum profuit non vindicasse contumeliã, sed pro abolenda orasse. *Tobie lib.*

Chananea.
Matth. 15.

CHANANEA mulierem in Euangelio patientia voti compotem fecit. Cum repelleretur, non indignabatur, & canibus comparata, magis se submisit. Quod ergo cõsidenter petierat, efficaciter obtinuit, dum cõtemptra atq; despecta vitis modestique animi constantiam non dereliquit.

Euphrasia
Virgo.

EUPHRASIA Virgo (cuius sæpe mentione fecimus) coram illa, à qua cõtumeliã indigne acceperat, ad genua procidens, veluti quæ offenderet veniam petijt. Abbatissæ quoque in illam animadvertere volenti, ut missam faceret suppli-

supplicavit, nihil ei mali referre cupiens, à qua passa iniuriam fuerat, ut patientiæ remunerationem à Deo sperare posset. *In vitis PP.*

Et Paula Gracchorum stirpe nobilis, sed nobilior vitæ humilitate, cum ne ipsa quidem, quæ omnia cõtempserat, propter Christum morsu hominũ carere posset, nihil quicquam molestè ferebat. Cumq; audisset se quorundam iudicio stultam ac metis emotæ reputari: Theatrum, inquit, facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus: nos stulti propter Christum, sed stultum Dei sapientius est hominibus. *Hier. in Epitaph. Paula.*

Paula vidua.

ELIZABETH Pannonum regis filia, postquã amisso viro distractisq; fortunis, Deo in paupertate servire coepisset, sorte per semitam pergens hinc inde lacunosis silicibus voraginosam, notæ cuidam feminae, & in quã non pauca quondam beneficia cõtulerat, facta est obuiam. Quæ contemptum admodum superbeq; occurrens, ipsam quã antea coluerat obseruatque, tunc per iniuriam aduerso impulsam latere evertit in lutum, atque præterijt. Multo ergo deturpata coeno, Christi ancilla nihil indignationis præ se tulit, sed tacita tantum subrisit, gaudens se ab hominibus despici, ut placeret Deo. *Conrad. Concion.*

Elizabeth
vidua.

Quamobrem quædam vltro etiam quærere, vbi huiusmodi patientiæ virtutem exercerent. Sicuti illa nobilis Alexandrix inatrona, quæ (ut tradit Cassianus) Athanasium Episcopum adiens, petijt sibi dari vnam ex viduis, quæ Ecclesiæ impensis alebantur, cui ipsa benefacere posset. Ceterum cum petenti optima concessa esset, queri deinde coepit, non ex animi sui sententia viduam sibi datam. Ea igitur restituta, deterrimam omnium accepit. Et dum illi benigne humaniterque deferuiret, nihil ab ea nisi contumelias maledictaque referebat, verbera quoque interdum excipiens, ne quid ad exercendam animi toleratione deesset. Inde lata gratias egit Athanasio, quod eam tandè sibi delegisset contubernalem, cui pro malo bonum, pro iniuria beneficium reddere assuesceret. Nam se ab illa priore (quo-

Quædam ma-
trona Alexan-
drina.

460 DE PATIENTIA INIURIAE.

(quoniam mitis & mansueti ingenij erat) officiis fuisse superatam. Sancta ergo ac prudens femina, eam sibi conficiuerat locum, quam non tantum liberaliter alendo pietatis meritum consequi posset, sed etiam constanter perferendo patientie adipisci mercedem. Quota quaque est quae talem non abdicasset filiam, qualem ita alienam adoptauit? Quae cum tali manens, se perditum iri non timeret, qualem ista, ut vberiore beatitudinem promereri posset, elegit?

Cassian. Coll. 18. c. 14.

Scripturarum
sententiae.

Leuit. 19.

Prouer. 15.

Ibid. 19.

Ecd. 7.

Prouer. 16.

Psal. 38.

Psal. 118.

Psal. 119.

Matth. 5.

PRATER haec iam dicta exempla, operae pretium est preceptorum quoque idem iubentium meminisse, ut quod recte ac sapienter factum credimus, audius imitemur. Scriptum in Leuitico est: Non quaras ultionem, nec memoreris iniuriae ciuium tuorum. Et in Prouerbijs: Qui dissimulat iniuriam, callidus est. Vir iracundus prouocat rixas: qui patiens est, mitigat fuscitatas. Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. Ne dicas, reddam malum pro malo: expecta Dominum, & liberabit te. In Ecclesiaste quoque dicitur: Cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne forte audias seruum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua, quia & tu crebro maledixisti alijs. Et in Ecclesiastico: Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impij ignis & vermis. Qui vindicari vult, a Domino inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Tale est & illud Prophetae in Psalmis: Dixi custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cum cõsisteret peccator aduersum me. Obmutui & humiliatus sum. Quod vnde affectus fuerit, alibi confitetur & ait: Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo, quia in eternum mihi est. Pax multa diligentibus Legem tuam, & non est illis scandalum. Ac se demum talem ostendens: Cum ijs, inquit, qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabam me gratis. In Euangelio quoque clamat Dominus: Beati mites, quoniam

LIBER. V.

461

quoniam ipsi possidebunt terram. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum coelorum. Beati essis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me: Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis. Profecto talia ac tanta patientiae praemia quisquis dignè perpenderit, facile cõtemnet omnia, gaudebit in persecutionibus, & cõtumelias ducet pro delicijs. Et si idem mala etiam, quae iracundis & impatientibus proposita sunt, consideraue rit: tanto remissius iniurias perferet, quanto maiore in periculo se intelliget constitutum, cum praemij amittendi, tum subeundi supplicij. Omnis, inquit, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, Racha, reus erit cõcilio. Qui autem dixerit, fatue, reus erit gehennae ignis. Quod si is, qui tantum verbo offenderit, ad gehennam destinandus sit: quanto magis qui referendo iniuriam facto atq; opere laeserit? Ideo nempe Paulus Apostolus ad Romanos scribens: Benedicite, inquit, persequentibus vos, benedicite & nolite maledicere. Nulli malum pro malo reddentes, sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum. Idem suo exemplo Corinthios ad patientiam informans atque instituens, ait: Maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus. Tanquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsque adhuc. Ad hanc eandem virtutem capefendam, Thessalonicenses inuitat, dicens: Patientes estote ad omnes, & videte ne quis malum pro malo alicui reddat, sed semper quod bonum est sectamini inuicem, & in omnes. Ac ne quis aduersantium molestijs carere se gloriatur, ad Timotheum, inquit: Omnes qui pie volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem patientur. Ex quo potius timendum est illis, ne non satis religiose viuant, quos nemo neque persequitur, neque aliquando persecutus est. Quam-

462 DE PATIENTIA DAMNI.

Hebr. 10. Quamobrem idem scribens ad Hebræos, protestatur & ait Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. Sic ipsum & in Actis legimus docentem: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Proinde Petrus quoque improborum in nos malitiam, non tribulationem, sed gratiam appellat, dicens: Hec est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias patiens iniuste. Quæ enim est gratia, si peccantes & colophizati suffertis? Sed si beneficiæ patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum. Et si exprobrabimini in nomine Christi, beati eritis. Satis multa de toleratione iniuriæ: nunc ad illam, quæ dispendij & iacturæ est, accedamus.

De Patientia damni.

Cap. III.

RERUM iacturam fortiter feremus, si nihil accidere abiq; diutino nutu posse crediderimus. Cum autem ita Dei voluntas fuerit, quis est qui resistat ei? Si peccauimus, vult ut calligati ad poenitentiam conuertamur. Si non peccauimus, ut sustinendo humilitate proficiamus. Non est ibi querelæ locus, ubi exorcendæ occasio datur virtutis.

Job.
Job. 1.

IOB inter omnes Orientales magnus (ut scribitur) pecorum utique copia & seruatorum familieque nobilitate. At verò his repente amissis, non solum inter Orientales, sed etiam Occidentales magnus fuit. Patientia eius in aduersis vbiq; terrarum prædicatur atque extollitur. Dum autem prosperitatibus frueretur, in patria tantum nouus erat. O verè magnum & omnibus seculis memorandum virum! cum die vno tot opibus, tot seruis, tot liberis orbati se cognouisset, corruens in terram Deum adorauit. Et nudus egressus sum, inquit, de vtero matris: nuda & nudus reuertar. Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.

In om-

LIBER. V.

463

In omnibus his non peccauit Iob labijs suis, neq; stultum quid contra Deum locutus est. Quia certè vel labijs peccare Deo, maius damnum maioremq; miseriam esse existimauit, quam cuncta quæ habuit simul amittere.

EREKTAS cum omnes diuitias suas nimis iactatè ostentasset legatis regis Babyloniorum, omnes pariter Babylonem Deo puniente transferendas audiuit. Cum ergo tantam iacturam se facturum didicisset, non est turbatus. Sed quia peccauerat, libenter & peccati poenam admisit, dicens: Bonus sermo Domini quem locutus est, sit tantum pax & veritas in diebus meis. Quæ patientiæ humilitate meruit, vtilis regie gazæ direptio ad successores suos Iochim & Sedechiam vsque differretur, quando etiam populus ipse ob delicta ductus est in captiuitatem. Non sensit damnum, qui eo se dignum confessus, animum statim ad sustinendum parauit. Qui verò sepe aduersa passi vitam corrigere neglexerant, amissis tandem omnibus, iugum quoque tulere seruitutis. Et qui leuiores male tolerauerant, grauiora ferre compulsi sunt.

SIC in Euangelio Gergezeni illi porcorum damnum pluris facientes, quam beneficiū quo homines, & quidem ciues ipsorum à demonum læsione liberati fuerant, rogauerunt Iesum, ut inde à finibus suis discederet, & discessit. Indigni quippe erant presentia ipsa Saluatoris, qui sua magis quam se saluari concupiscebant.

AT contra Sanctissimi Apostoli ceterique discipuli, ut soli Christo adhererent, omnia quæ habebant, constanti erectoq; animo reliquerunt. Neque Mattheus pecuniosum teloneum dimittere distulit, neque Zachæus diuidium bonorum dare pauperibus, & ijs quibus imposuerat, reddere quadruplū tardauit. Quia multo plus lueri se in vno Iesu facturos confidebant, quam in omnium quæstibus vbiq; sunt diuitiarū atque opū. Quod si à posteris quoq; nisi in paupertate Christo fideliter seruari nō potuit, cur nos dolēbimus aliquo rei familiaris detrimento, ob quod ad Dei cultū efficiamur aptiores? Ad quæ quisquis conuertitur, fragiliū bono-

Ezechias rex.
4. Reg. 20.

Gergezeni.
Matth. 8.

Apostoli.
Marci. 2.
Mattheus,
Zachæus.
Luce. 19.

464 DE PATIENTIA DAMNI.

Prouer. 12.

Christus.

Luc. 6.

bonorum amissionibus non mouetur, dicente Scriptura: Non contristabit inustum, quicquid ei acciderit.

P O R R O ipse etiam Dominus ad seruandū huiusmodi patientiam nos compellit, dicens: Ab eo qui auferit tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere, & qui auferit quæ tua sunt, ne repetas. Noli prohibere, inquit, ne scilicet prohibendo magis irites raptorem, & illum ad necem tuam accendas, cui ne rem auferat, obsistis, atque idem & tibi ingentioris damni, & illi grauioris peccati causa fias. Idcirco etiam ablata postea repeti Dominus vetat, ut potius patientia suscinendi, violentum usurpatorem ad miserandum pronoces, quam vlla repetēdi molestia, ad iram. Talis præcepti ratio magis elucebit additis eorum exemplis, quæ illud, cum casus tulit, obseruauit.

Libertinus.

I G I T U R Fundeſis Monasterij Prepositus Libertinus, viam pergens, forte incidit in quosdam equites Gothos. Cumque equum sibi quo vehēbatur abstulissent, etiam flagellum eis porrigere cœpit: Tollite & hoc inquit, quod vobis ad agendum iumentum vsui erit. Illi vero abeuntes, cum ad Vulturū peruenissent, nulla vi equos, ut summis vadis intrarent, cogere potuerunt, & memores iniuriæ quam Dei seruo intulerant, regressi sunt, ut equum suum sibi restituerent. Sed cum ipse omnino abnueret recipere, ac diceret, eo sibi opus non esse, inuitum superimposuit, & protinus remeantes, locum ubi prius subsisterat, recto cursu pertransierunt. Quia ergo Libertinus, non modo non repetere ablata, sed nec recipere restituta volebat, recipere inuicem vel inuitus. Greg. Dial. lib. 1. c. 2.

Monachus.

Olitor.

Eiusdem Monasterij Monachus, cui excolendi hortus cura erat, cernens in eo olera partim pedibus conculcata, partim sublata furto, & reperto aditu quo fur ingredi conſueuerat, serpenti præcepit, ut illum custodiret, nec inde nisi iussus decederet. Proh pudor, irrationale animal seruo Dei obedivit, homo damnum irrogare non dubitauit. Fur ergo reuerſus cum serpentem conſpexisset, præ timore se retrò ferre voluit, & pede vepribus implicato prorsus

LIBER. V.

465

pependit, donec ab ipso olitore superueniente expeditus fuit. Tum ab eodem amice admonitus est, ne vltra furto tolleretur, quod ipse petenti gratuito concessurus esset. Itaque non olerū damno monachus angebatur, sed furantis peccato. Quippe qui illi sic deprehensio nihil se denegaturum quod poposcisset dixit, & iam pœnas pro delicto soluenti, dum per pedes pendēret, incunctanter succurrit. Ibid. c. 3.

I S A A C quoque apud Spoletanam urbem Solitarius per spiritum præcians fures ad hortum suum venturos, sarcula & rastros ibi apposuit, atque illi cum noctu hortum ingressi fuissent, instrumentis protinus arreptis, vsq; manē nihil aliud agere potuerunt, quam terram vertere, & herbas infructuosas conuellere, donec Isaac adueniens eis prandium attulit pro opera, in super exhortans, ut a furto abſtinerent. Semper enim quicquid eis opus esset, se liber ter indulturum, & tunc primum omnis generis oleribus oneratos amice dimisit. Itaque & cum abesset, a flagitio illos cohibuit, & cum adesset, rebus donauit, maius damnum reputans proximi peccatum, quam sui hortuli, quo vitam sustentabat, vastationem. Ibid. lib. 3. c. 14.

I N Valeriz provincia partibus, cuiusdam Monasterij greges in proximo stabulabantur. Fur noctu eo accedens, veruece sublato, cum rediret, quia per cœmitem iū transitus erat, super sepulchrum, ubi illis diebus sanctas quidam Sacerdos conditus fuerat, fixis vestigijs hæsit, & neque progredi, neque regredi potuit, nec prædam quam tenebat dimittere, donec facta iam die à monachis deprehensus, peccatum confitens veniam poposcit. Illis que orantibus, ergo ostendit grauem culpam esse furtum, reum viuum ipse inortuus mirabiliter retinendo. Monachi ostendit ut nihil se turbari damno, pro illo deprecando qui damnum inferre venerat. Ibid. c. 22.

T A L I S & in Stephano venerabili apud Reatinam civitatem Patre patientiæ virtus enituit. Qui cum ex agello (quem vnicum habebat) messem ad aream congestisset, & quidam

Gg

quidam

466 DE PATIENTIA DAMNI.

quidam bonorum persecutor, igne supposito ignem incendisset, accurrenti discipulo ac succclamanti, vx Pater Stephane, quid tibi accidit? imò vx illi, inquit, fili, per quē accidit, nam mihi nihil accidit mali. Etenim nihil omnino malum esse arbitrabatur prater peccatum. Itaque illi qui damnum intulerat, indoluit, non sibi qui passus fuerat: cum præsertim nihil aliud ad victum ei superesset, nisi quod à Domino nunquam se desertum iri consideret.

Niceph. rer. Rom. lib. 22.

Medardus
Presbyter.

MEDARDVS Presbyter Torniaci Gallia oppidi vineæ suæ vastatore vvas collectas exportare frustra conatum cum deprehendisset, absoluit, dimisitque illæsum. Alium mella ex aluarijs suppilantem, sed apum aculeis ita affectum, vt inde se mouere non posset, recepto furto poena liberauit. Quidam etiam milites, qui vicum eius Solemniacum depredauerant, loco pedē efferre, nisi præda omni reddita, non valuerunt. Suarj item illius porcorum gregem procul abigere molientes, cum nocte tota iter fecissent, manē ibidem vnde recesserant inuenti sunt, & ipse peccatum cōsistentibus ignouit. Quia ergo semper in eos, qui se incommodo aliquo afficere tentauerāt, mitis & clemens extiterat, ab omni prorsus incommodo tutus est illū Deus, & eundem Episcopū primò Nouientem, deinde Torniacensem fecit, super multa constituens, quia super pauca fidelem fuisse nouerat. Sur. Tom. 2.

Math. 25.
Luc. 19.

Odo Abb.

Odo Cluniacensis Cœnobij Pater, ei qui equum suū noctu abegerat, & in eo sedēs die luceſcente cōprehensus fuerat, cum nec desilire interim, nec descendere quīuisset, veniā petenti indulſit, atque insuper nummos quinq; dari iussit, gaudēs vtiq; nō quia equū recepisset, sed quod equi raptore ad poenitentia conuersum cernebat, & iam ab eo Deū timen, qui prius contemnere consueſſet. Sur. Tom. 6.

Hieronymus
Abb.

D. quoque Hieronymus illos, qui aſellum Monasterij ſurtim abduxerant, & inuiti rursus reſtituerant, cum veniam rogatum aduenissent, dimissa offensa, conſultio excepit, & admonitos, vt ſuis rebus contenti aliena nō ap-

pete-

LIBER. V.

467

peterent, multa cum benedictione dimiſit. At illi, quod ab eo quē leſerat, tam benignē accepti fuiſſent, quorūannis Monasterio eius non parnam olei copiam miſtarunt, vt iam nō ſolum alieni auidi non eſſent, ſed etiam ſua largirentur. Euseb. in vita Hieron.

ELDVVS in partibus Britannia Abbas, Paulo discipulo ſegetis iam matureſcentis delegarat custodiam. Quo obdormiente, graculorum agmen eo delapſum depaſcere agrum cœpit, & ille eorū ſtrepitu expectatus, eiſdem in nomine Domini ne auolarent, præcepit. Omnes ergo nō ſecus atque quadrupedes, ante ſe agens ad Monasterium viſque compulſit, & admirante atq; interrogante Abbate, quid hoc ſibi vellet, frumenti ſe vaſtatores ad illū adduxiſſe, vt pro culpa punirentur, reſpondit. Sed Elducus nihil de iactura dolens, illaſ aues proutinus dimitti iuſſit. Discipulus itaq; ſoliti custodis functus eſt officio: Abbas verò patientia præbuit exemplum, etiam alitibus parcens, quæ ſe damno affecerant.

Elducus
Abbas.

IOSEPH antinus in condonando Mamertini apud Antiochodorum Monasterij Sancti Germani Abbatis fuit. Qui vſum ad rapiendas oues ventitantē, cum in laqueos quos Monachi tetenderāt, inciſiſſet, miſeratus exoluit ac dimiſit, tantū imbēs, ne vltra ſibi fuiſq; damno eſſet. Si ergo Sanctiſſimi viri beſtjis quoque, à quibus rerū ſuarū deductionem factā nouerant, ignoſcendū duxerunt, quomodo nos non ignoſcemus hominibus? Iacob. de Vorag.

Mamertinus
Abbas.

EUSTACHIUS Romanus aduerſis caſibus in vita multum conſictatus, & ſemper ſuperior, ita vt nō immerito poſt Bearum Iob alterum patientia dicatur exemplar, amiſſis fortunis, ſeruis, vxore, liberis, Chriſtum ſuū (cuius fidem miraculo edoſtus acceperat) nunquā dimiſit. Quia animi conſtantia meruit poſt annos aliquot (dare miſerabili terq; peractos) recuperare quæ amiſerat, vxorē ſcilicet olim à pyratibus auēctā, duos filios, alterū à leone, alterum à lupo raptos: vtrumque enim paſtores illo inſcio ſeris eripuerat, atq; à pueritia ad adultam viſq; ætatē educauerant.

Eustachius
Romanus.

Gg 2

Demum

468 DE PATIENTIA DAMNI.

Demum ipsam (quam apud Traianum habuerat) militiam dignitatem, rursus recepit. Sed maius his omnibus postremo sub Hadriano assecutus est, cum coniuge simul ac liberis Martyrij coronam, ut quos præter spem viuos in terris reperisse letabatur, cum ipsi etiam viueret in coelo. *1. em.*

Bernardus
Abbat.

BERNARDVS Clareuallensis Abbas, cum ducenta argenti pondo sibi ad impensas construendi Monasterij missa, a grassatoribus intercepta fuisse audisset, gratias Deo egisse dicitur, quod magno se onere leuasset. Tam ergo modicè tulit argenti amissionem, ut eo grauari se putaret, si non amississet.

Ambrosius
Episcopus.

QUANTVM autem mali metuumdum sit ijs, quos peruerla vulgi opinio putat felices, quia opibus affluunt, illo exemplo discimus, quo traditum est, Ambrosium Episcopum cum apud diuitem quendam hospitadi gratia diuertisset, & ille se nihil utquam in vita aduersi passum iactaret, & vestigio cum suis recessisse dixissetque, ideo se inde fugere, ne una cum homine perpetuis prosperitatibus suo simul pereat. Haud ita procul excesserant, & respicientes, vident ades illas cum omnibus qui ibi erant terræ hiatum iam absorptas. Quam ergo melius agitur cum ijs, qui idem talem seculi huius premuntur angustijs, ut illie felicitatem quarant, & biculus timeri non possint. *Paulin. in vit. Amb.*

femina.
Othilia
virgo.

QUANTO igitur felicior (ut sceminarum quoque in calamitate patientia explicemus) Othilia Virgo? Hec apud Bauariam caeca nata fuerat, paternas deinde vix effugerat manus, qui eam procellerat insanire, ut propter ipsum corporis vitium ei necem intentaret. Illa vero in omnibus quas patiebatur angustijs, Deo gratias agens, meruit tandem & visum recipere, & in gratiam redire patris, & quod his prælabilius beatiusque est, in sanctarum Virginum numero computari. *1a. ob. de Forag.*

Elizabeth
vidua.

ELIZABETH viduaregia stirpe & Thuringie Principis connubio nobilis, defuncto viro, propinquis eius Tetrarchiam occupantibus, cum parulis liberis eiecta, inops, gens, vaga, ærumnis omnibus obruta, ab ijs quos

LIBER. V.

469

in quos olim beneficia contulerat contempta, ita omnia constanti animo sustinuit, ut ad patrem regem in Pannoniam, cum accersiretur, redire nollet, ne patientiam & humilitatem, quæ in miserijs inuenerat, inter regales delicias amitteret, vnamquaque animi virtutem thesauris omnibus habens chariorem. Nos quoque talibus instructi exemplis, iacturam omnem presentium bonorum fortiter constanterque seramus, ut huiusce perlationis merito, ad illam tandem vera & æterna bona possimus peruenire. *Conrad. in vita Elisab.*

De Patientia ærotationis.

Cap. IIII.

ADVERSAS etiam valetudines, quoties in has inciderimus, a quo animo ferre, virtutis lucrum erit. Langueente enim corpore, animi vigor in contemnendis voluptatibus roboratur, iuxta illud Apostoli dictum: Cum infirmor, tunc fortior sum. Quod si corpore infirmitati quicquam inesset mali, hanc Sanctis suis Deus contingere non permetteret. Permittit autem, ut efficiat sanctiores. *1. Cor. 12.*

ISAAC itaque ab illo benedictus, & dum inter alienigenas non sine magno vitæ discrimine peregrinaretur, semper protectus, cum senuisset, oculis captus est, intantum ut ne oculis quidem quos genuerat, dignosceret. Et bene hoc cessit illi, quoniam per cæcitatis errorem ad posteritatis sue felicitatem a Deo promissam peruenit. Dilexerat Esau, sed benedixit Iacob. Et cum se deceptum rescivisset, non irritam fecit benedictionem, quia iam Prophetæ spiritu repletus, videre mente cœperat, quæ oculis perspicere nequeunt, futurorum arcana. Illumque Dominum constituit fratrum suorum, cuius propaginem in Christo claudendam cognouit. *Gen. 26. 27.*

IACOB quoque, cum & ipse corpore aegroto visusque per aetatem caligante, nihil ferme cerneret, vidit tamen quæ ex duobus filiis filij sui Ioseph, alteri præferret. Vtrique enim

Gg 3

enim benedicturus cancellatis brachijs dexteram capiti eius imposuit, qui sinistræ adlitterat. Ei verò qui dextera se obtulerat, non exit lanam. Lippientibus oculis prospexit, quod prospicere non potuit qui habebat sanos. Nempe Ioseph dexteram eius apprehensam super Manassén transferre frustra conatus, ab eodè audiuit: Quia Ephraim Manassén maior erit, licet Manassés natu prior esset. Idem Jacob suis postmodò filijs convocatis, certissimo vaticinio prædixit, quæ singulis olim euentura erant, ut intelligas, oculorum hebetudinem spiritus acumini nihil officere. Neque enim qui mundis oculis, sed qui mundo corde sunt, Deum videbunt.

Math. 5.

Samson.
Iudic. 16.

Ierem. 9.

Tabiat,
Iob. 1.

SAMSONI fortitudinem non minuit cæcitas, multoque plures hostium occidit erutis oculis, quam antè integris occiderat. Tu quoque, quem corporis visus destituit, mentis fortitudinè excita, bono animo esto, iam securior irruentes in te vitiorum cuneos excipies clausis obturatisque fenestris, per quas mors ingredi ad animam solet. FORTIA viro tum in Deum pietate, tum sollicitudine in pauperes claro, dum resupinatus obdormisset, stercus de nidulo hirundinum cadens oculos excæcavit, & nihil eo contristatus dicitur, sed gratias egisse Deo, pristinaque religiositatis ardorem accendisse magis quam restinxisse. Ob quam patientiam anno à cæcitate sua quarto visum recipere Angeli ministerio meruit, & rursus gratias Deo agens: Ipse, inquit, castigavit nos propter iniquitates nostras, & ipse saluabit nos propter misericordiam suam. Qui sic castigatus, sic se humiliaverit, & ipse visum recipiet, non quo infidus, sed quo mundi Dominus cõspicitur, visum utique mentis & spiritus.

Jacob.
Gen. 32.

ALIAM præterea ipsius Jacob imbecillitatè hoc loco commemorabimus, ut simul & patientiam ostendamus. Cum Angelo luctatus, & ab eo in femore tactus, torpesciente nervo claudicavit. Sed pedù vitium non sensit, dum mètis aciem in Deum dirigit. Nusquã queritur de femore debilitato, & statim post luctam, vidisse se Dominum facie

ad faciem gloriatur. Unde illi nomen Israël, id est, Deum videns, inditur. Nequaquam illud malù putavit, quod se à colloquijs diuinis non arcebat: ideo nec lamètari voluit.

MIPHIBOSETH Tonathæ filius, deleta Saulis domo solus superhuit, quia utroque pede claudus non potuit interesse bello, quo ceciderunt fortès Israël. Insuper aruitos agros solus possedit, & regis David mensæ particeps fuit. Tantum ergo illi pedù ægritudo contulit, ut & diutius & felicius viveret, fortasse vnà cù alijs occubiturus, si sanos pedes habuisset. Cù ergo huiuscemodi valetudo plus prodesse possit quàm obsit, æquo animo tolerari debet, si euenierit.

SED arguet aliquis, hùc ipsum Miphiboseth, eodè quod claudus erat, à Siba seruo cõtemptum ludibrioque habitù, quippe qui ipso relicto fugiens, falsà ad regem delatione possessionum eius partem intercepit. Respondebimus, multos etiam qui nunquam claudicauerat, dolis atque perfidia seruorum deperisse. Itaque neque isti sua pedum imbecillitas detrimento fuit, sed nequitia serui, quem fugientem fortasse peremisset, si consequi potuisset: innocentior fuit, quia ingredi nequiuit. Multo autem satius est, debiles pedes habere, quàm manus cruentas.

IOSEPH ipse nò tantum pedibus aut manibus, aut aliquo membrorum æger erat, sed toto prorsus corpore tabidus atque putridus, & à planta pedis vsque ad verticem foedis finis vlceribus confectus. Testa saniem radebat, lacebatque in sterquilinio, magis etiam dolendi causas habens, quod paulo ante omnem substantiam (cùm opulētissimus esset) vnà cum liberis amiserat, nec tamen cogi vnquam potuit, ut saltem labijs peccaret. Vxor iacenti assidebat, non quæ consolaretur afflictum, sed petulantia sua grauius exasperaret. Nanque tantarum impatiens ærumnarum iubebat, ut iam in suam ille necem maledictis Deum prouocaret. At verò Iob nò ignarus, longè maiorem esse miseriã, Deo peccare, quàm ista pati, in ipsam indignatus: Quasi, inquit, vnà de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non sustineamus? Affligens me

Miphiboseth.
2. Reg. 9.

Iob. 20.

472 DE PATIENTIA AEGROTA.

dolore non parcat, nec contradicam sermonibus sancti. Merito igitur post tot aduersa, plenamque patientiam duplicia dicitur recepisse, ceteris felicior futurus, qui dum viveret, miserior existimabatur. In libro Iob.

Ezechias rex.
2. Reg. 20.
Ecl. 38.

EZECHIAS rex aegrotavit usque ad mortem, sed cum orasset, factus est sibi ipsi superstes. Ita & tu in tua infirmitate (ut Ecclesiasticus inquit) ora Dominum, & curabit te. Sed & hoc diligenter attende, quantum interfuerit inter aegrotantem & sanatum: dum langueret, expers delicti fuit, mox ut convaluit, iactantia crimen incurrit, ostentans alienis diuitias suas, quas aeger contempserat. Nec levis culpa fuit, ob quam illas ad alienos quoque transferendis audiuit. Nobis ergo, si meminerimus, quanto ad peccandum propensiores existant qui corpore sano sunt, minus molesta erit infirmitas.

Christus.
Matth. 7.

ORANDUM autem esse pro infirmo & Dominus docuit, suspiciens in coelum, cum surdum ac mutum hominem curare vellet, nec solum suspexit, sed etiam ingemuit, ut precaturi mentem simul cum oculis ad Deum dirigerent. Paralytico priusquam sanitatem concederet, peccata dimisit, ut quia propter peccata in morbum inciderat, submota causa cessaret effectus. Ex quo sane datur intelligi, aegritudinem quandoque delicti poenam esse. Quod si per poenitentiam & confessionem deletum fuerit, reliquum est ut aeger conualescat. Itaque semper curandum, ut ante animae nostrae remedia adhibeat Sacerdos, quam corpori medicus, ut etiam si alia de causa quam ob delictum male affecti fuerimus, & morbus curari nequiverit, magis securi vitae huius finem expectemus. Ne mors quidem gravis erit vitam meliorem sperantibus. Morbo autem liberatis, magnopere cauendum est, ne veluti canes ad vomitum reuertamur. Ait enim: Ecce sanus factus es, iam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Aequum quippe est, ut qui accepto sanitatis beneficio rursus delinquit, grauius puniatur.

Paulus Apostolus.

PAULUS post triduanam cecitatem, ita se correxit, ut de

LIBER. V.

473

ut de persecutore Apostolus fieret. Percussit eum Dominus ut sanaret, & ille sanatus tantum profecit virtute, ut omnia ardua, dura, acerba, contumelia, verberationis, vitaeque periculi plena non inuitus subiret pro Christo, frigus, famem, gladium, iuxta contemnens, & Libenter, *Ibidem. 12.* inquit, gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi, & Cum infirmor, tunc potens sum, & Licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est, renouatur de die in diem. Id enim quod in presenti est momentaneum & leue tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quae videntur, sed quae non videntur. Quae enim videtur, temporalia sunt: quae autem non videntur, aeterna sunt. Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod aedificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, sed aeternam in coelis. His Apostoli documentis patientiam nostram muniamus, & eiusdem exemplo quicquid euenerit, non modo constanter, verum etiam alacriter perferemus.

In Vedasti Atrebatensis Episcopi vita legimus, cum corpus eius de loco, ubi olim positum fuerat, transferretur: quandam caecam, cui Andomaro nomen fuit, expetisse, ut videret Sancti ossa, & illico visum recepisse. Deinde cum rursus orasset, ut si ea res animae suae saluti minus conducere, rediret infirmitas, iterato oculis captum fuisse. O prudens votum, singularemque caeci patientiam, qui ne tunc quidem cernendi copiam postulasset, nisi tam pie desiderij causa incidisset. Ideoque Sancti corpore viso, ad cecitatem suam reuerti maluit, quam ad ea, quae ante cecitatem forte se commississe recolebat. Contempsit oculos, ut innocentius viveret, & innocentius victurum, obducti denud oculi fidem fecere. *Sur. Tom. 1.*

Petrus quoque Abbas Clarenallensis, quadam graui valetudine vexatus, oculum amisit, & se gaudere dixit, quod e duobus inimicis alterius molestia iam liber esset. Argumento

474 DE PATIENTIA AEGROTA.

mento est, magis etiam gaudendū illis qui utroque orbantur. Et cur enim non se consolari habeant qui ambobus carent, cum non sit eis opus ad Deum clamitare cum Propheta: Domine, auerte oculos meos ne videāt vanitatem. Qui si illos vel auertere per se potuisset, vel omnino nō habuisset, neq; adulterij, neq; homicidij crimine se polluisset.

Pygmenius
Presbyter.

Æ Q V O animo ferebat & Pygmenius Presbyter Romanus quod oculis captus esset, nequando illi inimicos Ecclesie Christiane aspicere contingeret. Vnde Iulianus Apostata Imperator, cum forte ipsi occurrisset, deridiculi causa: Gratias, inquit, ago Dñs, qd Pygmeni, quod te video. Econtra ille: Gratias Deo meo ago, respōdit, quod te non video. Tam igitur forti animo cecitatem pertulit, quam tyrannū cōtempnit. Dehinc Martyrij corona donatus, videre

2. Cor. 2.

cœpit, quæ oculus nō vidit: & audire, quæ auris nō audiuit: & intelligere, quæ in cor hominis non ascenderunt. Et nos (proh nephas) cecitatem horremus, cum tantam beatitudinem & cæci cernere possint, & qui inoffensos oculos habent, difficilius assequi soleant. *Pedas in Martyrol.*

Maiolus
Abbas.

M A T O L V S Cluniacensis Monasterij Monachus cæcus erat, & tamē sapientie ac sanctitatis merito factus est Abbas Maticensis. Nec sua ipsi obstitit cecitas, quin alios cæcos curaret, surdos insuper mutosq; & claudos sanauit, proculdubio sanaturus & seipsum, nisi multo plus emolumentum ac fructus percipere se sciret ex eiusmodi imbecillitatis toleratione atq; patientia. Itaque cæcus quidē vixit, sed miraculorum fama videntibus illustrior fuit. *Sur. Tom. 3.*

Valdus
Episc.

A D Vbaldum Eugubine vrbis Episcopum (quoniam & ipse miraculis pollebat) cæcum quendam venisse legimus, opemq; implorasse, & ab eodem illi persuasum, ne visum sibi restitui expeteret, quia eo restituto anime cecitatem esset passurus. Itaque incuratum dimissum. Consolentur se hoc saltem exemplo, qui videre desierunt, ignari si sani essent, quam continentes oculos forent habituri. Noluit cæco mederi Vbaldus, ne corpori subueniens, anime faceret detrimentum. *Steph. Cremonens.*

E r

LIBER. V.

475

Et Spem Abbatē virum sanctimonie fama celebrem, *Spes Abbas.* oculis captū fuisse, in Dialogo Pōntificis Maximi Gregorij traditum est. Sed eundem quadagesimo tandem anno visum diuinitus recuperasse, audisseque sibi dictum, vti proxima monasteria inuisere pergeret, & fratribus perfectius viuendi præcepta daret, ipse propediem decessurus. Itaq; eo perfunctū officio, postquam ad suos redijt, in Fratrum cœtu psallentem expirasse. Tunc ergo videre cœpit, cum ē vita egredi oportuit, vt palam esset, cecitatem illam non culpæ fuisse, sed probationis, qua auctum est per patientie virtutem vite meritum. Ab ore morientis columbæ exisse, & ad cœlum euolasse visam ferunt. Columbæ igitur puritate interius totus nituit, qui oculis tantum exterius orbus fuit. *Greg. Dial. lib. 4. c. 10.*

D E Didymo Alexandrino testatur Hieronymus qui eius auditor fuit, quod à parua ætate oculis captus, & ob id elementorū quoq; ignarus, tantum miraculū sui omnibus præbuit, vt Dialecticam & Geometriam (quæ vel maximè visu indiget) vsq; ad perfectū didicerit. Addit etiā plurima opera ab eo nobilia scripta, Cōmentarios in Psalms omnes, Commentarios in Euangelij Matthæi & Iohannis, de Dogmatibus cōtra Arrianos libros duos, de Spiritu sancto librum vnū, in Isaiam decem, in Osee octo, in Zachariam quinque, & infinita alia, quæ digerere propriū indicis est. Quod si tanta nosse cæcus potuit, apparet ne in discendo quidē oculis admodū opus esse. Quinimō plerunque videmus, magis docile ingenium tenaciore inque memoriā cæcorū hominū esse, quam cernentiū, & eo plus menti eorū datū, quod oculis minus. Conceptus enim & imaginatio, & ipsa rerū reminiscētia, totā se penitus ad animam colligit, firmiterq; inhaeret, dū foras per varia visus obiecta nequit euagari. Ita fit, vt hac quoq; de causa cecitas nobis tolerabilior esse debeat, si acciderit. *Hier. de vrbis illustrib.*

Reliquarum quoque infirmitatum fortia perquiramus exempla. Gregorio Pontifici, quod pro Traiano infideli Imperatore Deum deprecari ausus esset, poenæ nomine hanc

Didymus
Alexandrinus

Gregorius PP.

hanc optionem datā perhibent, ut siue quamdiu viueret, magnis assidue languoribus ageretur, siue cum defunctus fuerit, bidui spacio ignem Purgatorij sustineret, & elegissē languores, constanterque pertulisse. At nos grauioribus quidem obnoxij delictis, & nullo virtutis genere cum hoc Sancto conferēdi, quoties morbo aliquo afficimur, indignamur: Ut scilicet post hanc leuiā, quae impatienter ferimus, nec illa tantō atrociora deuitemus. Neque enim indignando peccata minui solent, sed cumulari. Qui autem libenter corporis mala tolerat, ad expiationem spiritus proficit. *Greg. Dial. lib. 2. c. 44.*

Egidius Solitarius.

PROTERE Egidius ad Rhodani ostia solitarius, cum a venatoribus sagitta in incertum missa inter sylvas latentem sauciasset, non modō medicinam corpori admittere noluit, sed etiam ad Dominum orauit, nequando lesa caro sanitatem reciperet. Parum erat solitudinis necessitatem ferre, quotidianas vigilandi, precandi, ieiunādi fatigationes pati, vulnus insuper quasi diuinitus inflatum manere voluit incuratū, ut additus corpori dolor, ab animo procul arceret voluptatis cogitationes. *Fulbert. Carnotens.*

Stephanus Anachoreta.

STEPHANVS verō Marcotidis regionis Anachoreta, cum verendas corporis partes exulceratas taboq; diffuentes haberet, curationem quidem non recusauit, sed dum curatur, maioris patientiae prebuit exemplum, de sectiones a Chirurgo passus nullo emisso eiulatu, nullo edito gemitu, ac si omnino doloris vim nō sentiret. Adhuc eiusmodi aegritudine affectus, non intermisit manuum laborem, de palmarum folijs funiculos contorquens, non spiritalis exhortationis curam, semper eorum, qui in eo ad se conuenissent, saluti consulens. Ita magnam languoris molestem maiore virtutis meditatione vincebat, animo etiā fortior, quam corpore debilior. *Hist. Trip. lib. 8. c. 1. Pallad. Hist. 20.*

Beniamin Eremita.

BENIAMIN Eremita aquae intercutis morbo vehementer laborabat. Ac ne hoc illi ob delicta datum, crederet, alios infirmos oratione sola curauit. Eis verō qui infirmitatem eius miserabantur, ē diuerso supplicare solebat, ne cor-

ne corporis sui sed animae curam haberent, veniamque ad Domino sibi exorarent peccatorum, quae dum sanus esset, se commississe aiebat. Ita quod peccator foret, plurimum agebatur: quod aeger, nihil. *Hist. Trip. lib. 8. c. 1.*

PAVLVS quoque solitudinis quondam (quae Panephius Aegypti oppido adiacet) cultor, resolutis (ut Cassianus tradit) paralyti membris, in lectulo decumbēs ceteris, qui aegrotabant, sanitati erat. Oleo enim, cui ipse benedictionem imposuisset, perundē curabantur. Quae quidem in re ostēdere nobis voluit Dominus, quantum ille & fortis esset in patiendo, & pius in miserando. Idem enim qui pro sua valetudine nihil sollicitus videbatur, pro aliena anxius erat, & praesentaneum omnibus remedium conferebat. *Cassian. Coll. 7. c. 26.*

DE Sernulo mendico in Homilijs & in Dialogo Gregorij relatum est, quod toto vitae tempore paralyti laboraret, ita ut in lectica iacens mouere se omnino non posset, semper tamen in doloris accessionibus Deo gratias agere, Hymnos decantare, & concitatore quodam quasi stimulis actus spiritu, aliquid de Scripturis, quod non legendo, sed audiendo didicerat, recitare. Merito ergo moriens Angelorum cantus audiuit, merito mortuus odore suauissimo fragrauit. Quibus indicijs consideratum est, quantam illi beatitudinem aequanimiter tolerata infirmitas attulisset, quantum iam felix esset, qui dum viueret, tam miser ac tam miserabilis putabatur. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 14. & Homil. 1. Evang.*

DYNSTANVS ante morbum ab Elphego Ventario Episcopo necessario suo, nullis hortatibus, ut monachum proficeretur, compelli poterat. At verō febre correptus, mox ut conualuit, vltro ad Monasterium properauit, & Religioni se addixit, multaque vitae sanctitudine pollere coepit, breui Presbyter factus, atque ad Cantuariensem Ecclesiam regendam accitus, pontificia quoque dignitate effulsit, multis denique miraculorum signis nobilitatus fuit. Ita quae tantum illi aliquando aegrotasse profuit, quan-

Paulus Solitarius.

Sernulus mendicus.

Dynstanus Episcopus.

478 DE PATIENTIA AEGROTA.
tum, si semper sanus perseveraret, fortasse nocuisset.
Sur. Tom. 3.

Franciscus.

Ipse etiam nunquam satis laudatus Franciscus, non ante coepit esse perfectus, quam gravissimam corporis valetudinem incurrisset. Vigesimo aetatis suae anno infirmatus didicit terrena continere, quae sanus dilexerat. Aeger soli Deo servandum esse intellexit, qui antehac sanus avaritiae servierat, dum negotiationibus operam daret: & quisquam infirmitatem incusare audet, quae tantum gignat boni? Quod autem in plerisque non eundem fortiaur eventum, non hoc eius vitio fit, sed ipsorum qui sanati sic vitam instituere negligunt, ut dum aegrotarent, promiserunt. Bonavent. cap. 1.

Sergius.

SERGIVS Senogalliae Princeps, elephantico morbo divinitus liberatus, omnia quae habuit, partim Ecclesiae, partim pauperibus erogavit, & relictis omnibus, soli Deo humilis & egenus toto animi affectu servire coepit. Compulerat enim sua ipsum infirmitas humani generis conditionem altius considerare, & deprehendit, nihil prodesse homini terrenum dominatum, atque illum, ubi convaluit, dereliquit, coelestia tantum quaerens & aeterna. Non ab re igitur in Ecclesiastico scriptum est: Infirmitas gravis sobriam facit animam.

Ecl. 31.

Marcellinus
Episc.

MARCELLINI Anthonitani Episcopi sanctitatem haud impedivit podagrae morbus, quippe qui manibus gestatus alienis, virbis incendium ex adverso se obijcens derelictum cessare fecit, tam potens virtute, cum pedibus tam debilis esset. Hinc nos quoties imbecillitate aliqua superati vestigijs insistere minus valuerimus, meminisse debemus, ob hoc nobis terram calcandam denegari, ut coelum mente conscendamus: nec dubitemus, brevis infirmitatis nostrae patientiam aeternae illie incolumitatis beatitudine compensandam. Greg. Dial. lib. 1. c. 6.

Thomas Ar-
chiepisc.

In vita Thomae Cantuariensis Archiepiscopi memorie proditum est, quendam acquirendae valetudinis gratia ad sepulchrum eius accessisse, & voti compotem factum, dum redi-

LIBER. V.

479

rediret, secum quattuor corpisse, sanitas ne corporis, an imbecillitas, ad animae salutem magis cessura esset: & rursum Sancti aram repetisse orasseque, ut quod sibi ad beatitudinem adipiscendam accommodatus esset, id eveniret, ac statim eodem implicitum fuisse morbo. Virtus ergo (ut Apostolus inquit) non in sanitate, sed in infirmitate persi-
citur. Iacob. 5. Porag.

1. Cor. 12.

NUNC debiliore quidem sexus, nec tamen debiliore exempla contemplerur. Agatha Virgo & Martyr, cum illi post multos cruciatus mamillam a pectore auulsisset tyrannus, quoniam fidem non poterat, & Petrus Apostolus eam curaturus in carcere apparuisset, Chirurgum aliquem ad se venisse ratum, detestabatur medicinam, dicens: nunquam se pharmaca corpori admisisse, sed illius medici opera semper usam, qui solo verbo omnem infirmitatem curaret. Hunc autem esse Dominum Iesum. Tunc Petrus, Apostolum se eius esse, & ab eodem ad illam missum indicans, evanuit, ipsa sana relicta. Non hoc dicimus, ut infirma Virgo medicamentum respuat, sed semper spem omnem in Christo collocet, semper soli gratias agat: hoc in agra, patientiae in sanata, gratitudinis testimonium erit. Sur. Tom. 1.

Femina.
Agatha
Virgo.

Quamvis Sylvaniam quoque Ruffini Alexandriae Praefecti soror, Deoque dicata Virgo, cum male haberet, medicis consulentibus balnea adire noluit: hoc tamen, non medellam contemnens, sed mollitiem cauens, quippe quae per annos sexaginta neque vultum, neque pedes lavisse dicitur, neque aliam corporis partem, praeter summos manuum digitos, cum capere vellet cibum, non aliud ad cubandum lectulum habuisset, quam nudam humum. Cogita nunc, qualiter infirmitatem tulerit, quae talis, dum sana esset, sua sponte, ut Christo placeret, tulit. Pallad. Hist. 142.

Sylvania
Virgo.

PAULA Romana cum febris laboraret, & stomachi cruditate cibum non digereret, ut mollior vino vteretur, nec medicorum placitis, nec religionum suasionibus compelli potuit, nolens ab instituto vitae monasticae ne in agitudine quidem declinare. Multo enim tempore aquam bibens, magis

Paula Virgo.

480 DE PATIENTIA AEGROTA.

magis expavit vini guttum, quam infirmitatis periculum, neque tanti fecit sanitatem, ut eius recuperandæ gratia spiritalis continentia modum, quem ad illam usq; diem perpetuò servauerat, intermitteret. Hier. Epist. Si cuncta.

Calla vidua.

GALLA & ipsa Romana Symmachi Cõsularis viri filia, cum intra puellares annos marito viduata ægrotaret, corpore toto in tabeficam scabredinem verso, medicis affirmantibus nisi iteraret matrimonium, vel morituram eo morbo, vel mentum pilosum veluti vir habiturâ: neglexit medicorum consilium, & omnia perpeti maluit, quam ad coniugium redire, ad quod repetendum, si sana exstitisset, fortasse nemine hortante solus iuuenilis ætatis ardor eam compulisset. Ægra didicit optare meliora, itaque ut optata possideret, omne carnis detrimentum pro nihilo duxit. Mamillam deinde vlcibus affectâ ita toleravit, ut iam morti proxima, apparente sibi Beato Petro Apostolo, non ut curaretur rogavit, sed an sibi peccata sua condonata essent, quæsierit. Quæ dimissa esse audiens, multo plus ex hoc consolationis cepit, quam ex ægrotatione ceperat doloris. Si sic animæ curam gesserimus, omnis aduersa corporis valetudo tolerabilis erit. Greg. Dial. lib. 4. c. 13.

Elizabeth.

QVOD quidem etiam Elizabeth de Sconaugia Deo dicatæ Virginis probatur exẽplo. Quæ (ut Sigebertus scribit) toto corpore vlcibus cõtubefacto iacens, nunquam ob hoc aliquam animi tristitiam vultu prætulit, multas interim futurorũ reuelationes accepit, acceptaq; prodidit, ut facile dixerim, & ideo sanctam fuisse quia patiens erat, & ideo patientem, quia sancta. Ecbertus & alij.

Clara virgo.

SIC & Clara Virgo, cum languente corpore semora in lectulo decubaret, mentis oculis cernebat quæ procul in Ecclesia agerentur, & ea deinde reuerfis ad se sororibus (magna cum omnium admiratione) referebat. Nihil itaq; illi obfuit fracti corporis egritudo, cum tantum animo valeret. Sur. Tom. 4.

Aplaides virgo.

APLAIDES quoque Virginem toto corpore saniofam, apud Tudotum Gallia vrbem fuisse constat, tante tamen

LIBER. V.

tamen apud Deum gratia ac meriti, ut per annos multos infirma, nullo alio cibo vixerit, præterquam Sacrosanctæ Eucharistia pane, in spiritu rapta damnatorũ poenas beatorumque gloriam viderit, quæque diuersis per orbẽ locis agerentur scierit, atque interdum futura prædixerit. Si tot ac tanta cum languore possunt venire bona, quis illi præferre audeat sanitatem, quæ si præferenda esset, haud dubiũ quin diutissimè illa perfrui Sanctos suos Deus concederet, nec ita frequens apud eos esset ægrotationi locus.

QUANTVM verò ad seruandum sanctæ castitatis propositum conferre soleat ipse corporis languor, atque infirmitas, Petrus Apostolus documento est. Qui Tito discipulo interroganti, cur Petronillam filiam suam diutius ægrotare pateretur, cum alijs male affectis repente sanitatẽ induceret? ita illi expedire, respondit. Ac ne dissimulare impossibilitatem videretur, iussit eam surgere, & ipsis discumbentibus ministrare. Exurrexit sana, & ut perfuncta est officio, rursum patris iussu ad lectulũ pariter ac morbum redijt. Ægrotando igitur didicit Virginitatis amare puritatem, ita ut postea sanata, mori præoptaret, quam Flacco Prætori nubere. Quare non modo patienter ferenda ægrotatio est, verum etiam appetenda, quoties intimis in medullis cõcitatus ardor iuuenilia occupat membra, venasq; succendens ad turpem libidinem illicitasq; prouocat voluptates. Marcell. apud Alexijm.

HANC siquidẽ appetijt, & valde appetijt Andragasina Virgo, quæ à patre desponsatã, pro tutanda Virginitate Deum orauit, atque hinc lepræ morbo deformatam exhortauit. Neque illa antea ad amauerat, intactamq; repudiavit. Neque illa quicquam pensi fecit tam acre malum, dum multo mallet castè viuere, quam sana. Ne autẽ morbi huius causa in ambiguo esset, ut primũ professã est religionem, sana euasit. Ita palam factum est, ideo fuisse leprosam, ne esset corrupta. Et ne plura huiusce patientiæ exempla enumerare longum sit, hac tandem breui sententiola partem istam concludamus: Nullã esse tam grauem infirmitatem

Petronilla Virgo.

Andragasina Virgo.

Petr. de Natalib.

483 DE PATIEN. MAR. SEX. VI.
mitatem, nullam tam vastam horrendamq; calamitatem,
quæ non æquo animo perferetur, si æterna cogitabimus.

De Patientia Martyrum sexus virilis.

Caput V.

AETERNÆ ac cœlestis secum meditando fortissimi
Christi milites (vt postremò de Martyrij patientia
disseraui) omnia tormentorum genera facillè con-
temperare. Non sunt enim condignæ passionis huius tem-
poris (vt Apostolus inquit) ad futuram gloriam, quæ reue-
labitur in nobis.

Rom. 8. **P**ALMI Veteris Legis Martyres Prophetæ fuerunt, de
quibus Micheas in maxillam percutitur, & in carcerem
truditur, Vrias interficitur, Ieremias carcerem & verbera
patitur, in lacum cœni per ludibrium iactatus lutatur, po-
stremò lapidibus obruitur: Isaias in duas partes viuus se-
catur. Dum enim missi à Domino veritatem prædicarent,
sensuum Principum vim atque minas pro nihilo
habuerunt.

Dan. 3. et 6. **D**ANIEL Sidrach, Misach & Abdenago pueri, ætate
æquæ magnitudine supergressi, cum regis Nabuchodo-
nosor statum adorare nollent, in fornacem ardentem pro-
iiciunt, & inter furentes flammarum globos laudes Deo
decantant. Daniel leonibus deuorandus datur. Sed nec il-
los adustus ignis, neque humiles leones attigerunt, vt omnibus
manifestum fuerat, vtque religionis virtutem potentissimò
tyranno fortiores esse, & intoles, nisi Deo permittente,
nulla videri possent.

Iud. 13. **P**ost hæc Antiocho Epiphane Ierosolymam vastante,
idolum defolationis super Altare Dei positum multi ex
Iudæis, volentes adorare cruciati sunt. Pueri qui circun-
cisione deprehendebantur, suspendio interempti, & qui
cibus immundis abstinerant, neci traditi. Quidam qui se-
prius armis defenderant, deinde ab inuadentibus die Sab-
bati ad vnum fere cæsi sunt. Etenim ne diuinæ Legis man-
dato

LIBER. V.

dato derogaret, ea die repugnare nefas esse duxerunt. Duæ
mulieres, quæ filios circumciderat, cum ipsis infantibus ad
vbera alligatis missæ in præcep. Plerique quia Sabbatum
obseruarent, flammis exusti. Adeo hi omnes mori minus
timuerunt, quàm præuaricari.

ELEAZARVS Scriba & ipse sacrarum Legû seruatoꝝ
assiduus, interimi quidem potuit, vt autem porcina m-
staret, cogi nõ potuit, præferens vitæ suæ diuini ritus fidem.
Et cum amici aliam carnem, qua vesci solebat, supponerent,
volentes eum suberahi neci, non eis acquieuit, nolens
hac simulatione se seruare, & alios perdere, præuicatio-
nis exemplo, qui putassent ipsum cibo Lege verito vsum
fuisse. Forti itaque animo cadentium ictus pertulit, vt ad
eosdem constantè tolerandos fidelem populum animaret,
haud ignarus, multo gloriosius esse, Deo obediendo mori,
quàm obsequendo infideli tyranno, viuere.

SEPTEM verò fratres, septem in Apocalypsi Ecclesia-
rum typus, multo atrocioribus tormentis conficiuntur
cum matre, quia maior persecutio in Ecclesiam quàm in
Synagogam scuitura erat. Igitur respuentes cibum Lege
venitum, supplicia constantè sustinuerunt, & quid aliud
post alium, vt prioris poenâ cæteris cernentibus terrori
esset, sed nequaquam terri sunt. Itaque vice cuiusque ser-
uata, linguas omnibus amputarunt, capita cute decalua-
uerunt, manus pedesque præciderunt, & sic trunca corpora
super ignitam sartagine torrendo consumpserunt. Mater
deinde quæ non fleuerat filios, sed ad patientiam iam hor-
tata fuerat, iam de illorum victorijs læta, mortem alacriter
obijt, & quos tunc tam acerbos cruciatu tolerare vidit,
nunc vnâ secum in æternæ beatitudinis regno triumphan-
tes cernit, tanto facta est post arumnas felicior, quanto in-
perferendo extitit constantior.

Neque te, Rasta, vir non solum castitate (quæ rara in Iu-
dalino erat) sed etiam fide præstantissime, hoc loco præ-
teribimus. In quo vno impiissimus Nicanor omnes reli-
quos se superaturum sperauit. At tu, cū iā vndiq; circumdatus
effugere

Eleazarus

Scriba.

1. Mach. 6.

Septem fratres

Math. 23.

1. Mach. 7.

Rasta.

1. Mach. 14.

DE PATIEN. MAR. SEX. VI.

effugere non posses, vt doceres te non timere necem, sed magis religionis ab infidelibus ridenda ludibrium, Spiritus sancti instinctu tibi ipsi mortem consciuisti, ferro te feciens, & de arduo loco in præceps mittens, & erumpentia viscera manibus proprijs direpta in turbam proijciens, ac Deum tuum inuocans, vt illa tibi iterum redderet, futuræ Resurrectionis spe certissima ipse stabilitus. O incredibile animi tui fortitudinem! Ternisti tyrannum, nihil vitæ tue parens, dum Dei cōsulis honori. Sensit inimicus se ab vno vinci, qui te vno victo, ceteros facile in suam erroris sententiam se tracturum credidit. Ostendisti, te etiā grauiora pro nomine cœlestis regis pati posse, quā fortalie terrenus omnium immanissimus inferre cogitabat. Felix qui tali privilegio dotari meruisti, vt in perferendo Martyrio ad confusionem inuitici, tua in te vteroris manu, quod paucis admodum concessum aliquando fuisse nouimus: & quod alijs imputaretur ad peccatis, tibi versum est ad gloriam. Nam cum omnibus præceptum sit: Non occideres te, & viueres.

Exod. 20.

Iohannes
Baptista.
Matth. 11.
Lucæ 3.

Iesus
Christus.

Matth. 10.
Lucæ 21.

Hic de veteribus ad noua veniamus. Iohannes præcursor Domini, & pius quā Prophetæ, & quo nō surrexit maior inter natos mulierum, Herodis Antipæ iussu in gratiam adulteræ carceri mancipatur, obtineaturque, ac medius inter Legem & Euangelium, huius initium, illius finem sanguine suo consecrat.

Post illud primitiis mortuorū Dominus noster Iesus Christus, ludibria, maledicta, cōiugia, multa horrendaque supplicia, & ignominiosissimam Crucis mortē sustinuit, vt pro quibus ipse volēs ac libens talia patiebatur, eosdem ad patiendas Martyrij pœnas suo excitaret exemplo: Iam tum dux inclytissimus milites suos non armis muniens, sed toleratione confirmans, cum diceret: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam verò non possunt occidere. Sed eum potius time, qui potest & corpus & animam perdere in gehennā: Et qui perdiderit animā suā, inue-

LIBER. V.

485

inueniet eam. Et in patientia vestra possidebitis animas vestras. Si ergo commoremur (sicut Apostolus inquit) & contineamus. Si sustinebimus, & conregnabimus.

2. Tim. 2.

Hic sane est, quod ipsi Domini Apostoli flagellis primum acriter cæsi, non dolent, sed gaudent, nō tristatur, sed exultant, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.

Apostoli.

Act. 5.

Ex his deinde Iacobus Maior Herodis Agrippæ gladio decollatur, & eiusdem iussu Petrus in carcerem catenis vincus conijcitur. Sed horum alter à vinculis diuinitus liberatur, alter pro temporali vitæ æternam accipit. Infelicitissimus verò Herodes à vermibus consumptus expirat, & ad inferna rapitur, ab immortalī verme semper rodendus, igneque illo inextinguibili sine fine cruciandus.

Iacobus

Maior.

Act. 12.

Petrus Apost.

Rursus Petrus Romæ, cum nec ipsius Neronis immanitate terri potuisset, ne Christum prædicaret, morti addicitur Crucis, versoque ad terram capite crucifigitur, quoniam erecto suspendi, sicut Dominus suus, indignum se dixerat. Primus igitur crucem ascendere meruit pro Domino, quam pro omnibus ascenderat Dominus: vicem reddidit, & præmium accepit, eos quandoque cū Domino indicaturus, à quibus talia passus est. A. Egeipp. lib. 3. c. 2.

Petrus Apost.

Ips quoque vas electum Paulus à Litris lapidibus eijcitur. Philippis cum Sila discipulo virgis cæsus, & compedibus vincus, carceri includitur. Inde dimissus, plurimiq; peragratil locis, profectus Ierosolymam, ibi alligari & mori paratus pro nomine Iesu comprehenditur, ligatur, flagellatur, torquetur, in ore percutitur. Postremo Romæ capite truncatur, tunc demum cessans euangelizare Iesum, cum in corpore viuere cessasset.

Paulus Apost.

Act. 14.

Ibidem 16.

c. 21.

Andream deinde Apostolum Patras à perniciæ erroris vindicare conantem, Egeas Achæa Proconsul comprehendit iussu, & in facie cædi, & in crucem suspendi. At ille ne sic quidem inhiberi potuit, quin pendens quoque Christum plebi astanti prædicaret, donec ingenti luce circumfusus emisit spiritum, illos in tenebris relinquens, qui

Andreas

Apost.

Philippus.
Bartholomaeus.
Iohannes
Apost.

Thomas
Apost.

Matthaeus
Apost.

Iacobus
Minor.

Simon
Zelotes.

Iudas
Thaddaeus.

Matthias
Apost.

Barnabas.

Matth. 5.
Luc. 7.

Stephanus
Procurator.

Altor. 7.

increduli in ipsum saeclerunt. *Bernard. Ser. de S. Andrea.*
PHILIPPUM Apostolum Hieropoli Phrigiae vrbem crucifixum, ac lapidibus interemptum constat. Bartholomaeum apud Armeniam in oppido Albano vivum excoriatum decollatumque. Iohannem Apostolum Romae in ferventi oleo decoctum, nec tamen lesum, Christo protegente, qui sic eum voluit manere, donec ipse veniret. Thomam Didymum apud Indos carceri traditum, nudis vestigijs per candentes laminas ductum, & in ardentem fornacem trusum, postremo lanceis perfoctum. Matthaeum Apostolum in Perside, dum Missale Sacrificium offerret, post tergum transfixum. Iacobum Minorem Ierosolymis lapidatum, & pro inimicis deprecantem, sillonis fuisse interemptum. Fratres vero eius Simonem Zelotem, & Iudam Thaddaeum in Persiae vrbem Senair, quia ipsis ingrediens in templum simulachra deorum corruerunt, ab aditu trucidatos. Matthiam, qui Apostolatium, a quo Iudas decidit, sortitus est, Ierosolymis a Iudaeis lapidatum, & Romano ritu securi percussum. Barnabam Gentium Apostolum, Salamine a Iudeis comprehensum, atque igni consumptum. Profecto nisi summa & preclara esset Martyrij gloria, nunquam Christus Apostolos suos quos praeter omnes dilexerat tanta ac talia pati permisisset. Sed beati, inquit, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum coelorum. Beati etiam cum vos oderint homines, & cum separaverint vos, & exprobraverint, & eiecerint nomen vestrum tanquam malum, propter Filium hominis. Gaude in illa die, & exultate. Ecce enim merces vestra multa est in caelo. *Abdian. & alij in vitis Apost.*

HINC Stephanus quoque Spiritu sancto & fortitudine plenus, faciens signa & prodigia, lapidibus obruit. Sed quid mali illi lapidum ictus inferre poterant, cui caeli iam aperti erant? Vitam impij eripiebant, sed Iesus a dextris virtutis Dei manens animam suscepturus expectabat. Ille itaque iam de sua salute securus, pro suis occisoribus orabat: Domine, inquit, ne statuas illis hoc peccatum, auxilij Martyrij

Martyrij gloriam pietatis erga inimicos merito, & in Domino obdormiuit, quia vigilauerat pro Domino, nomen eius confitens, & mortem contemnens. *Altor. 7.*

IN Marcum Evangelistam Alexandriae idolorum cultores farentes collo fune circumiecto, per salebrosam humum huc illuc tractum extinxere. *Marcus Euag.*

LYCAM vero in Bythinia diem suum obiisse tradunt, voluntate, non sorte Martyrem, cum & ipse gentibus ea de Christo praedicare ausus sit, quae scripta reliquit. Sicque Martyrij corona nec illum caruisse. *Lucas Euag.*

HINC Apostolorum, Discipulorum, Evangelistarum finem tanto felicioris fuisse haud ambigimus, quanto passi sunt graviora. Sed & si alius aliter consumptus sit, omnes tamen pari animi magnitudine nullum supplicij genus expaverunt, dum beatitudinis pramiam cogitarent, nullum laborem refugerunt, dum ad supernam quietem ascendere festinarer, Deo fruturi, qui pro Deo mundum contempserant. *Apostoli. Discipuli. Evangelista.*

POX hos deinde Martyrum innumerabilis per orbem multitudo exuberavit. Ex quibus paucos commemorabimus, quorum tamen singulorum exempla ad pellendam omnem animi ignaviam, timiditatemque propulsandam, sufficere possunt. *Martyres.*

MARTINVS Martyr tenellus adhuc, sed fortissimus Christi miles, in quo (sicuti in plurimis) Deus ostendit, facile se suos fideles ab omni iniuria tutari posse, si id illis expedisset, Romae Martiani Praefecti iussu bubalis loris flagellatus est, in equuleo extectus, ferreis vngulis laceratus, deinde ad machinam, ut membratim distraheretur, applicitus: at illa mox fracta, diuinitus liberatur, & a plagis quas acceperat, apparuit sanus. Sed rursus quia a puero vinci pudor erat, scissae apertaeque ad medium vsque truncum arbori inferitur, ut partibus ad se redeuntibus collisus deficeret. Arbor autem veluti adactus cuneis funditus diuisa in diuersum laxatur. Inde ergo ad ferream cratem torrendus transfertur, plumbo liquato perfunditur, sed repente proximi fluminis inundatione ignis extinguitur. *Martinus Martyr.*

Iterum ille in fritorio coquitur, sed rore celesti protectus calorem non sentit. In cacabum pice bullientem iactatur, at ibi etiam effusa pice mansit illæsus. Feris immanibus obiectus nihil iniuriæ patitur. In fornacem missus, die pospero cum iam in cineres redactus putaretur, exijt incolumis, capitis tandem truncatione tormentorum finem, & beatitudinis accepit initium. Martianus verò ne tam obstinatum in puero rabiem imponere ferret, putrescentibus membris, & toto corpore vermibus scaturiente, infelici morte infeliciorem vitam ad æternos ignes deputatus inchoavit. Nobis operæpretiū erit, hinc pefare, quàm suavis est Dominus, cuius amore tam horrenda subire supplicia ne pueri quidem timuerunt.

Canon cū filio
Martyr.

CANON cum paruulo filio apud Isauriam sub Aureliano Imperatore passi sunt. Hi iubente Domitiano Prefectio, primū in craticula extenti oleo, iue peruncti, deinde ad sartagine m translati, torrentur ac friguntur. Postremò cum magis torqueretur tyrannus, quòd tam diris mortiferisque supplicijs neque cederet, neque consumi possent, constructa copiosiore pyra superiniecti expirant. Cur autem sicut alia, ita & hoc pœnæ genus viui nō euaserint, ostendit vox de cœlo lapsa, quæ illos, quoniam strenuè contra dolorem decertassent, ad percipiendas iam Martij coronas euocauit. Mori non poterat, donec multiplici cruciatu probaretur tolerationis virtus, probatà autem remunerari restabat. O sapientem pariter ac pium Patrem, qui ipsum quem genuerat secum pro Christo cruciari sustinuit, vt se cum cœlo inferret. In Martyrol. I. Iuar. di. Maij. 29.

Vitru Martyr.

VITRUS puer septem tantum annos natus, ab impio patre ne Christum sequeretur, nullis minis verberibusque coerceri potuit. Et quia patri male suadenti non cessit, miraculis nobilitatus est. Diocletiani filium ab immundo spiritu vexatum, sanitati restituit. Sed non ideo fracta est perfidi Imperatoris duritia, magis indignari coepit, tantum inesse virtutis homini Christiano, & ipsum ad Deos adorandos compellere perrexit. Tantum autem profecit, vt a puero

puero Imperator victus sit. Potuit illum mittere in carcerem, in olla, pice, resina, & plumbo bulliente excoquere, feris, bestiis laniandum præbere, & in equuleo extentum crudeliter verberare: occidere non potuit. Exclamante enim inter ipsa verbera Vito, Domine, libera me; cœlum intotuit, terra tremuit, Deorum simulacra corruerunt, territus Diocletianus fugit. Vitum Angelus inde sublatum longius transportauit. Vbi ille cum orasset Dominū suum, vt iam de terris euocatus in ipso requiesceret, tradidit spiritum. Glorietur nunc proternæ potestatis vanus Imperator Diocletianus, maximæ orbis parti se imperitasse, validissimas quondam gentes suæ subegisse ditioni: Si vni puero Christum colenti imperare nequiuisset: Si ipse pœnas inferendo plus timuit, quàm ille patiundo: Si vitium denique dimittere coactus est, ad quem perimendum tam dira expetiuit supplicia. Iacob. de Vorag.

FLOCELLUS quoque decem annorū puer, Antonino Augusto Ecclesiam persequente, apud Austudinum passus est. Hic Valeriani Præsidis iussu, cum ad immolandum dijs cogi non posset, in equuleo suspensus flagellatur, in cauea cum leone occluditur, in ignem mittitur, clavis configitur: sed ijs omnibus superstes, feris tandem beluis obiectus, conculcatu pressaque earum præfocatur, in nulla corporis parte cruentatus. Vnde tam tenello tantum animi robur, tanta tolerationis vis? nisi quia Christi charitas in quocunque fuerit, omnibus fortior est supplicijs. Pet. de Natalib.

HINC & Mammes puer septennis Cæsareæ, Agapitus quindecim natus annos Preneste, audacter se Christianos esse predicarunt, neque vlla pœnarum magnitudine ab ea confessione dimoueri potuerunt. Vita eos prophana tyrannorum crudelitas priuauit, sed non etiam fide. Si quæ tali necessitate constrictum patiendi timor agitauerit, horum memor exemplorum, se pueris imbecilliores esse erubescat, & saltem his exæquari nolle, nefas putet. Metaphr. Sur. Tom. 3. Ado. Treuerens. & alij.

Hh 5

SICUTI

Dionysius
Martyr.

SICUTI putauit Dionysius Martyr Romæ passus. Qui iubente Diocletiano sustibus prelumbatus, deinde equuleo suspensus, & virgis cæsus, ad motis etiam lampadibus miserabiliter vltulatus, pro ciuitatu clamorem edebat, quo se Christianum esse asseueraret. Et si milles, inquit, occidi possem, Dominum meum Iesum confiteri non cessarem. Itaque Imperator non modo vt idola adoraret efficere nequiuit, sed etiam vt ne Christu taceret, donec caput, id iam optanti, amputari iussit. Sic ille ipse Domino, quem tam audacter, tamq. perseveranter in terra positus inuocauerat, feliciter iungi meruit in coelo. *Petr. de Natalib.*

Eustratius
Martyr.

EADEN Diocletiana persecutione Eustratius apud Auaricenos à Lybia Præfide equuleo à terra suspensus, fumo suppositi ignis ac vapore torquetur, depositus cæditur, & toto corpore plagis cõfecto, quò magis doleret, sale, aceto diluto confricatur. Deinde pedibus perforatis, ne effugere posset, è Satalia ciuitate, vbi hæc primum passus est, ad Auarim urbem ductus, & hinc quoque cum multis Christianorum Sebalien missus, ab Agricola Præfide igne consumptus, Martyrij palmam recepit, cæteri obtruncati, præter vnum Oresten nomine, qui super lectum ferreum distentus, substratis prunis tandiu excruciatu est, donec animam exhalaret. Magna quidem hæc poenarum acerbitas, sed maius patientiæ præmium. *Ibid.*

Orestes Mart.

Gregorius
Martyr.

SUB Diocletiano & Gregorius Martyr Spoleti passus, dum Flacci & Hircani Præsidum minas rideret, colaphis cæditur, sustibus verberatur, super ferream cratem torretur. At verd vt fidei ab eo prædicatæ virtus patefceret, pars vrbis terræmotu concussa, trecentos & quingenta idololatrias suis oppressit ruinis. Præfides terribi fugam fecere. Cessante autem timore, sed perseverante perfidia, Martyrem idolis thura adolere nolentem, virgis ferreis cædi iubent, & facibus ad latera admotis vltulari, ac demum capite truciari. Sic extinctum corpus, ne à Christianis honore sepulture afficeretur, in theatro feris laniandum datur, sed à nulla læditur. Flaccus verò, qui pertinacius in Grego-

rium seuerat, eadem hora intestina per os euomit, miserabiliter expirauit, multò acerbiora apud inferos, & quidem sine fine passurus. *Ibid.*

Sebastianus
Martyr.

SEBASTIANUS Romæ Diocletiano & Maximiano Imperatoribus, ad stipitem nudus ligatus, sagittis conditur. Hircene mulier Christiana, vt corpus mandaret sepulture, noctu venit, & ipsum adhuc viuere comperit. Solutum domi fouit, atque ille intra paucos dies curatus, rursum in publicum procedens, Principum in Christianos immanitatem arguere cepit. Ipsi mirabantur, quomodo viuere potuisset, & cum eo miraculo ad credulitatem moueri debuissent, ad indignationem moti sunt, atq. eundem tandem sustibus cædi iusserunt, donec exanimaretur. Tanto igitur Martyrij amore flagrant Sebastianus, vt nec sagittas passus conuiescere potuerit, quòvisque ad optatum vitæ finem peruenit. *Iacob. de Forag.*

Vincentius
Martyr.

VINCENTIUS Martyr in Hispania Cæsareæ passus est, verè Vincentius, quia omnia vicit tormenta, dum se Christianum confitetur. Cum in equuleo sublatus à Daciano Præfide per ludibrium rogaretur, vbi nam esset? in sublime, inquit, vnde te potestate terrena tumetum altior despicio. Grauiora minitanti: Non minari mihi videris, respondit, sed quod votis omnibus concupieram, offerre. Igitur cum vngulas, faces, prunas, toto corpore dilacerato constanter exciperet, ait: Frustra fatigaris, Daciane. Non potes tam horrenda excogitare tormenta, quam ipse paratus sum sustinere: carcer, vngulæ, candentes lamine, morsque ipsa ludus ioculq. Christianis sunt, non tormentu. Post hæc alijs atq. alijs cõfectus poenis, cū victoriæ palma migravit ad coelū. Et qui talia pro Christo pati optauit, nunc regnat cū Christo. *Prudent. in lib. Peristeph. August. Ser. 12. de SS.*

Martyres.
Audifax.
Martha.
Audifax.
Abacuc.
Martyres.

MARIVM & Martham vxorem eius liberofq. eorum Audifax & Abacuc natione Persas, Claudio Augusto Christianos persequente, Romæ Martyrium passos legimus. Cum enim Deos gentilium demonia esse prædicarent, & Martha eos hortaretur, vt cõfidenter pro Christo

tormenta exciperent, fustigationem, equuleum, flagella, faces, ungulas pertulerunt. Precibus deinde manibus & ad collum alligatis, per urbem ducti sunt, acclamante præcone, sic puniendos esse deorum contemptores. Postremo capite cæsi Martyrium consummauerunt. Martha post illos in nymphæo aqua suffocata, & ipsa æquæ cōstantis in tolerando animi exemplum posteris reliquit. Quam dum suorum supplicia spectaret, non dolor sollicitauit, sed timor, ne fortè ipsi cruciatuum acerbitate superati, prius à fide quàm à vita decederent. Itaque tanto alacrius ad necem iuit, quantò de illorum victorijs facta est securior. *Vuard. Martyrolog. Sur. Tom. 1.*

Pontianus
Martyr.

PONTIANVS Martyr sub Antonino Augusto Spoleti passus, nolens gentium sacrificare dijs, virgis ceditur, per prunas nudis pedibus ambulare compellitur, in equuleo tollitur, ungulis ferreis ad ossa vsque proscinditur, leonibus in theatro exponitur. Sed eidem (in quem homines grassabantur) bestiarum pepercere. Posthæc in carcerem fame consumendus traditur. Sed Angelo hominem nutritæ, quem inedia iam extinctum putabant, die decima saluum educunt. Tunc Index plumbo liquefacto nudum perfundi iussit. Sed cum neque hoc supplicij genere periri ille potuisset, capitis tandem abscissione finitur. Poterat nec sic mori, sed iam omnes pœnas passio beatitatis præmia disferre Dominus noluit, & breuiem viri patientiam æternæ felicitate remunerauit. *Sur. Tom. 1.*

Ignatius
Martyr.

Epist. 12. ad
Rom.

HIC est, quod Ignatius Antiochenæ Ecclesiæ tertius post Petrum Apostolum Episcopus, Traiani persecutione damnatus ad bestias, cum Romam victus mitteretur, & iam Smyrnam peruenisset, ad Romanos qui fidem receperant scribens, ait: De Syria vsque Romam pugno ad bestias in mari & in terra, nocte dieque ligatus cum decem leopardis, hoc est, militibus, qui me custodiunt, quibus cum benefecerim, peiores fiunt. Iniquitas autem eorum mea doctrina est. Sed non idcirco iustificatus sum: vinam fruor bestijs, quæ mihi sunt paratæ, quas & oro mihi veloces esse ad in-

ad interitum & ad supplicia, & allici ad comedendum me, ne sicut aliorum Martyrum non audeat corpus attingere. Quod si venire noluerint, ego vim faciam, ego me ingeram ut denorer. Ignoscite mihi, filioli: quid mihi profit, ego scio. Nunc incipio Christi esse discipulus, nihil de ijs quæ videntur desiderans, ut Iesum Christum inueniam. Ignis, crux, bestiarum, confractio ossium, membrorum diuisio, & totius corporis contritio, & tormēta diaboli in me veniant, tantum Christo fruor. Cumque iam ductus esset ad bestias, & rugientes audiret leones, ait: Frumentum Christi sum, dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inueniam. Præfocatum itaque à leonibus, & nusquam cruentatum ferunt. Profectò non fuisset in illo tam seruens pro Christo patiendi affectus, si quicquam dulcius esse potuisset, quàm frui Christo. *Metaphr. & alij. Sur. Tom. 1.*

APRONIANVS Romæ cum ad Sisinium Martyrem de carcere ut torqueretur educitū vocem coelitus delatam audisset: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum vobis à constitutione mundi paratum: nihil cunctatus, ad pedes Martyris pronoluitur, Baptismo lustrari petit, deinde patiendi cupiditate, Laoditum Prætozem de impietate in Christianos redarguere cœpit, se quoque Christianum confessus, capitis tandem abscissionem gaudens letisque sustinuit, eodem die Martyr factus, quo & Christianus. At nos à natiuitate ipsa fidem tenentes Christi, si fortè inter infideles versari contigerit, Christianitatem dissimulabimus, ne vitæ periculum subeamus, quasi nescij, vitam nostram esse in Christo, & hanc cui tantopere timemus, velimus nolumus mox desitura. Sed meminerimus, nos quoque voce illa inuitari, qua inuitatus Apronianus, & ante eum Sisinus, mortem contemplere, & vitam æternam adepti sunt. *Vuard. Sur. Tom. 1.*

Apronianus
& Sisinus
Martyres.
Matth. 5.

POLYCRONIUS Episcopus & Parmenas Presbyter Polycronius
& Parmenas
Babylone passi, magni ambo spiritus multique animi viri. Cum enim à Decio comprehensi multa singulati in iocero-
rogarentur, & Polycronius nihil omnino responderet, quærenti

querenti Imperatori an mutus esset, Parmenas ait: Non esse mutum Episcopum, sed ideo tacere, ne impiorum colloquiis inquineretur. Quare in iram ille concitatus, statim Parmenæ linguam præcidi iussit. Polycronio os lapidibus contūdi, deinde utrumque decollari. Itaque alter ne loqui quidem cogi potuit, alter sic locutus est, ut illum qui in se necis potestatem habebat, contemneret. Hac animi præstantia ostenderunt, verum Christi militem omni terrena virtute esse fortiozem, & occidi posse, terreri non posse. *In Passione S. Laurentij.*

Marcus &
Marcellianus
Martyres.
Psal. 132.

Siquidem Marcus quoque & Marcellianus Romæ passi, gaudere ad supplicium ibant, & quoniam fratres Germani erant, supitibus infixi Psalmum illum alternatim decantant: Ecce quam bonum & quam iocundum, habitare fratres in unum. Cumque non modo ferrent, sed etiam iriderent tormenta, erubuit Diocletianus contemptui se haberi ab ijs quos torqueret, & ambos læcis cōfodi iussit atque interim, & præclare quidem cum illis actum est, quia tanto maturius ad coronam Martyrii perueniunt, quanto poenæ minus expauescere visi sunt. *Sur. Tom. 1. in gestis Schast.*

Tranquillinus
Martyr.

Per idem tempus Tranquillinus Martyr, cum audisset Zoen uxorem Nicostri pro Christo neci datam, exclamans indignum facinus esse, ut foemina viros ad subcundum Martyrium præcederent, in medium prorupit, & palam se Christianum confessus, lapidibus obiuitur. O laudabilem inuidiam, qua doluit Tranquillinus, non quia foemina fortis esset, sed quod ignavi viri, proindeque seipsum tam egregie fortitudinis præbuit exemplum. *Ibid.*

Christophorus
Martyr.

CHRISTOPHORUS magnus corpore, sed maior fide, Christum in armo tulerat, & eundem in corde fixum gerens nunquam dimisit. In oppido Ammonitarum Lycia, cum militum cohors, ut ipsum comprehenderet missa, manum illi inungere timerent, & litro se illis vincendum præbuit, & eosdem a quibus vincius ducebatur, a vinculis erroris exoluens, monitum veritate Christianos fecit, ita ut Christum consistentes capitalem sententiam libenter subirent. Ipse

Ipse vero virgis ferreis ceditur, galea sub prunis feruefacta operitur, & igne supposito in ferro scamno torrendus constringitur. Postremo ad stipitem ligatus, sagittis impetitur, & cum ne sic quidem confici potuisset, capite mulctatur. Quod autem rege illo, a quo preceptus est, superior fuerit, etiam inde apparet, quod rex oculum sibi sagitta forte confossum, cruore eius linens in integrum restituit. Itaque ad se sanandum eius opem, quem interfecerat, requirit: & impetrata, credidit, mortui religionem sponte sequens, quem viventem ut suam sequeretur, nulla vi, nullo prorsus supplicio cogere potuit. *Sur. Tom. 4.*

Pantaleon
Martyr.

IN Pantaleonem Martyrem Nico media passum, dum Maximianus furor defeciret, tormentorum genera defecerunt, ipsi patendi ardor deesse non poterat. Pertulit itaque equum ungulas, faculas, sartagine, plumbum, in mare mersionem, in terra feras. Postremo eum ad rotam clauorum mucronibus aculeatam lancinandum ligaretur, solute protinus machinae fragmenta impietatis ministros percutere peremere quoque. Ipse quoque Caesar magis iam timens quam timendus, nequid Martyrem torquendo grauius ipse pateretur, statim illum obtruncari iussit. Sed ne sic quidem eum interficere potuisset, nisi remuneranda virtutis tempus id requireret. Tunc mori miles Christi permissus est, cum per patientiae merita iam ad immortalitatem transferri debuit. *Iacob. de Foris.*

Quid de te dicis, Prime Srephane Pontifex Maxime ac Martyr insignis? Tu ad Martis templum perductus, ut aut sacrificares, aut poenam capitalem subires, tanti istud periculum fecisti, ut bellatoris Dei, imo diaboli templum funditus euertes, ac solo æquares. Te enim Iesum inuocante, idoli ædes corruit, & cultores suos, qui te ad impietatem urgebant, contritos in fugam vertit. Valerianus quoque Caesar tua expauesfactus virtute, ad te unum occidendum, ad te, inquam, & unum & nudum, atque inermem, cohortem misit armatam. Tu vero dum solennia sacra ageres, non intermissa precatione imperterritus vitæ finem expectasti. Ita

Primus Ste-
phanus Papa
& Martyr.

496 DE PATIEN. MAR. SEX. VI.
Itaque ante aras iugulatur, sed ante Deum in Paradisum
sublatus, plenissimum veræ gloriæ triumphum peregit,
recipiens de manu Domini inuictæ patientiæ incorrupti-
bilem coronam, beatus factus in sempiternum.

Maximus
Martyr.

MAXIMVS Martyr sub Decio Imperatore ab Opimio
Proconsule in Asia passus, cum fustibus cæsus, & in equu-
leo extensus, ungulis quoque laniaretur, tormenta hæc nõ
dolori sibi esse dicebat, sed iucunditati. Inde extra urbem
tractus, lapidibusq; obrutus, incunditate illa quam inter
cruciatu capiebat, iam omni molestia liber frui plenius
cepit, fruicturus sine fine. *Sur. pag. 941.*

Quiriacus
Martyr.

QUIRACVM Ierosolymitanũ Episcopum (qui ante
Iudas dictus est) Beate Helenæ lignum dominicæ Crucis
diu sub terra celatum indicauit, quia Christum prædicare
non cessabat, Iulianus Apostata comprehendi iussit, & ma-
num illi dexteram abscindi, plumbum liquefactum in os
infundi, super lectum ferreum torreri, ferreisq; virgis cedi.
Matrem quoq; eius Annam per capillos altè suspendi, un-
gulis prociudi, facibus aduri. Ea consumpta, rursus Qui-
riacum in foueam serpentibus refertam mitti mādāt. Sed
eo dimisso, serpētes omnes mortui apparuerunt. Ammo-
nius verò veneficus, qui illos incantauerat, viso miraculo,
conuertitur, & Christũ confitens obtruncatur. Quiriacus
in cacabum oleo bullientem demersus, cum mori nequi-
ret, gladio transverberatur. O inuictæ fidei virum, qui
vt Christum negaret, compelli nulla vi potuit. *In Hist.
de Inuent. Crucis.*

Bonifacius
Martyr.

BONIFACIUS Tharsi passus, ad locũ suppliciorum
audacter accedens, Martyres ad patiendum palam hortari
cepit. Et Sulpitij Prædis iussu in equuleo erectus, un-
gulis ita laceratus est, vt ossa apparerēt. Clauiculos dein-
de harundineos in digitis inter ungues & carnem defixos
pertulit, atque in os plumbum infusum, tum demum in
bullientem picem in caput præcipitatur. Sed cum neque
hoc cruciatu consumi posset, capitis amputatione peregit
Martyrium, & dum feriretur, terra tremuit, plurimique
conuersi

conuersi idola reliquere, tam immania tormenta nihil for-
midantes, dum Christum sequuntur. *Sur. Tom. 3.*

SED VT his tam fortibus ac tam fidei exemplis aliquod
imbecillum atque infidele, & fidelibus cunctis maxime
cauendum interierat: Legimus Decio Imperatore quen-
dam Nicomachũ nomine in vrbe Troade fuisse, qui dum
à Proconsule Opimio torqueretur, doloris impatiens, Dijs
eius se dixit sacrificaturum. Atque vbi dimissus thura ante
Idolum incendit, illico à demonio arreptus, grauiores
pœnas dedit. Quippe in rabiem versus, propria linguam
dentibus mandens, expirauit. Heu, heu, infelix Nicoma-
che, non tormenta mutasti, sed tortorem: non pœnam,
sed fidem: nec mortem diffugisti, sed mortem felicissimam
relinquens miserimam elegisti. Inter damnatos compu-
tari, quia inter beatos censi cum posses, noluit. Pro
fide breuissimos pati cruciatu recusasti, at pro perfidia pa-
teris æternos: & perenni illa amissa gloria, cõ descendisti,
vbi ignis extingibilis vrit, vermis immortalis rodit, te-
nebræ indiscussæ caligāt, sulphuris fœtor semper exhalat,
procellarum spiritus perpetuò furit. Vbi denique horror
sempiternus inhabitat. Merito talia fortietur, quisquis ob-
latam sibi ex diuina largitate Martyrij coronam, ignano
victus metu accipere contemplerit.

Nicomachus
tormentati-
oni dam-
natus.

LDRO sane nihil formidans Venantius Martyr, sub
Decio Casare in oppido Camerino, Prædis iussu fustibus
verberatur, leonibus exponitur, per pedes pendens vertice
ad terram verso, subditi ignis fumido vapore torquetur.
Inde depositus, discessis manibus pedibusque diuicatus,
prono distentoque funiceis vinculis corpore à solo suble-
uatur, & eiusdem ignis flamma ventrem & ilia lambente
cruciatu. Postremò gladio perimitur, & tamen tot
talibusque afflictus tormentis, nunquam se Christianum
negauit, neque idola dæmonia esse timuit confiteri, omni
cruciatu fortior, omnibus tortoribus audacior, Casarem
ipsum contemnens, dum amplexatur Christum. *In Mars-
tyrol. / Juardi.*

Venantius
Martyr.

*Eustachius
Martyr cum
coninge et
liberis.*

EUSTACHIUM cum vxore & liberis Hadrianus Princeps ob confessionem Christi, in boue aneo introclusos cremari fecit, & cum triduo machina illa arsisset, ipsique iam in cinerem redacti putarentur, exanimati quidem inuenti sunt, sed nusquam adusti, ita ut neq; capilli, neq; pulidorem vllum aduiferint: Deo volente etiā in igne corpora eorum seruari integra, quorum in credendo fides, & in patiendo constantia exitit incorrupta. *Iacob. de Forag.*

*Marcellinus
Martyr.*

MARCELLINUM Diocletianus pugnīs circa gattur exdi fecit, nudū super vitri fragmenta volutari in carcere clausum famo sitiue torqueri. Et cum eum nullo cruciatu genere ad sacrificandum Dijs compellere posset, decollari iussit, vidū se testatus vniūm vtiq; dimissurus, si vicisset.

*Quadragenta
miles Mart.*

Quadragenta milites Sebastus passi sunt sub Licinio Imperatore, Lysia & Agricola Praefectis. Hos quidem cum Christum publice predicarent, in stagnum gelu concretū colloctus merfos manere vsque ad diem alterum compulerunt. Thermæ propè appositæ erant, ut ad eas confugeret, si quis eorū pro Christo pati frigus reculeret. Vnus ex illis algoris impans, ut ad thermas peruenit, vita defunctus est. Reliqui in glacie perdurantes, Deo laudes decantabant. Circa vigiliam noctis tertiam descendit lux super eos, & triginta nouem coronæ in luce apparuerunt. Quod cernens custodum Praefectus, illis qui secum erant à somno excitatis, Christianum se professus est, & vestitu reiecto nudus in stagnum profuigit, atq; vnā cum ijs quibz erant psallere coepit, coronā perecepturus quam is qui inde effugerat, cum vita simul amisit. Mane posthac eductis, & in fidei proposito persistenlibus, crucia confregunt, illiq; animas Deo tradentes, tam gloriosa Martyrij victoria feliciter ponti sunt. *Basili. Hom. in 40. Mart.*

*Alexander
Papa cū facie*

QVI Romæ in carcere cum Alexandro Maximo Pontifice vincū tenebantur, post eius Martyrium adeo & ipsi mori pro Christo concupierunt, ut Quinto Tribuno, qui iam conuersus eorum religionem sequebatur, claustra referante, fugamque suadente, exire noluerint, inde eductos Aure-

Aurelianus Princeps, alligatis ad colla ingentibus faxis, in mari submergi iussit. Quid furis, imo quid infans, Aurelianus? Vincula adhibes fugere nolētibz, extrema minitaris mori cupiētibz. Nō est quod iustorū nece glorieris: eos occidisti qui occidi optarunt, ut Christo fruerentur. Nihil illis felicius cōtingere potuit, quā te inimico uti. Irascere igitur, & quantum vis debacchari, ac sœuire perge, dū magis nocere ignoscēdo queas, quā puniendo. *Sur. Tom. 3.*

HINC quidem Tiburtius & Valerianus, cum ab Almachio Urbano Praetore in vincula coniecti rogarentur, Principum sententijs damnatos honore sepulture afficere præsumerēt quia, inquiunt, quos Principes ipsi pro Christo damnandos iudicant, eorum nos fieri serui cupimus. Itaque & ij sicuti volebant, obtruncationem passi, Martyrij coronam perceperunt, tyrannorum sœuitiam in suum conuercentes triumphum. *Metaphr.*

ELEUTHERIUS Hadriani iussu, lectū ferreum, craticulam, sartagine, fornacem expertus, noxam nō lenit: equorum ferociū caudis alligatur distrahendus, & solutis unculis incolumis euasit. Leonibus in theatro exponitur: sed cum neque leones illi quicquam mali inferrent, capite cæsus diem suum obiit. Hoc quidem postremū permittente Domino, ne Sanctus Martyrij gloria careret: illa vero priora cohibente, ut credere nolentiū inexcusabilior esset periclitia. *Pontific. c. 14.*

VICTOREM Martyrem Maximianus apud Massiliam iniecto pedibus fune raptatim trahi mandauit, atque ita vexatum, tantumque non exanimem in carcerē trudi. Vbi illa diuino splendore refocillatus ac resectus, carceris custodes ad Christum conuertit, eosque in fide stabiles Imperator capite cædi præcepit. Porro Victorem in equuleo tolli, fustibusq; & neruis duriter cædi, ac rursus in vincula coijci. At ipse cum simulachrū Iouis ante se constitutū adorare iuberetur, id abominatus pede statuā euerit, iacuitq; resupinatus Iupiter, suis etiā ridēdus cultoribus. Ceterum Maximianus fortiorem se Deo suo ostendēs, viciū voluit eius

500 DE PATIEN. MAR. SEX. VI.
eius iniuriam, qui seipsum defendere, ne saltem caderet, nequirit. Victorem igitur, cum pedē illi prius abscidisset, molendini rota subiectum conteri, & adhuc spirantē gladio feriri iussit. Et hic quidem Martyr efficitur, sed euerſi lous ignominia non aboletur. Ac ne Imperatori quidem tantum virum fuit, vt torquendo hominem, fidem extorqueret, & quem vincere non potuit, interemit. In Martyrol. Vſuard. In g. 26.

Hadrianus
Martyr &
Natalia vxor.

HADRIANVS Martyr Nicomedie paſſus, cum eſſet militum Præfectus, cernens noſtrorum in ſupplicij conſtantiam, credere coepit, & ſe Chriſtianum proſitens, inter damnatorum nomina ſuum aſcribi petijt. Itaque Maximiani iuſſu in carcerem ducitur, & reis per tormenta conſumendis cōputatur. Id vbi reſciuit Natalia vxor eius (quia Chriſtiana erat) lata ad carcerē cucurrit, virum ad patientiam hortatur: mox enim fore, vt pro tēporali poena æternis fruatur bonis. His & alijs huiusmodi verbis animatum relinquens abiit. Hadrianus verō cupiens illam ſuæ ſortitudinis fieri ſpectatricem, cū dies Martyrij inſtaret, vadibus datis dimiſſus, ipſam accerſitum perrexit. At illa aduentantem proſpiciens, rata ideo liberum factum, quod præuicatus eſſet religionis fidem, claudit oſtium, & ſe nolle eum domo recipere exclamat, qui à Chriſto deſciuiſſet. Vt autem rem ſicuti erat didicit, admiſſum dulciter amplexata, vnā cum illo ad carcerem redijt. Deinde cū ipſe ſuſtibus durè admodum verberatus, fractusque cruribus in terra ſeminiuſ volutaretur, illa leniter plagas reſonendo, animum viri in poenis deficientem adhortationibus erigebat. Vbi tādē ipſe manu inſuper amputata expiraſſet, illa Deo grāſ egiſt, & manū eius in ſinu ſuo conditā latēter tulit, ſiccataque in delicijs habuit. Corpus mandatu eſt ſepulturæ. Mira vtriusque virtus, ſed in ſexu fragili mirabilior. Vir vltro certē ſe neci expoſuit, vt cum Chriſto viueret: mulier coniugium viduitate mutare præcepauit, vt maritum Martyrem videret, cum illo ſimul cupiens torqueri, cum illo mori. Ado.

Doro-

DOROTHÆVS & Gorgonius, etiā ipſi Nicomedie paſſi ſunt. Quos quia inter Romanos milites virtute ac nobilitate præcellēbant, Diocletianus primum largitione & blanditijs auertere nixus eſt. Vbi id parum proceſſit, quaſitione torquere coepit, equuleum, flagra, ungulas in eos experitur, additque vulneribus dolorem, ea ſale & aceto perficando. Deinde in crate diſſentos ad prunas applicat. Poſtremo ſuſpenſos laqueis necat. Aded nullum tormenti inuenit genus, quo illos ne magis Chriſto quam ſibi militarent, mouere poſſet. Melioris itaque militiæ ſtipēdia certiora perceperunt, non argentum, neque aurum, ſed ipſum cœlorum regnum. Eufeb. Hiſt. Eccl. lib. 8. c. 6.

NICETÆ Martyris poenas difficile eſt enumerare, nec miracula minus. Nicomedie illas à Maximino rege paſſus eſt auunculo ſuo magno, ſed primum ab infideli patre. Nam cū deos argenteos domi ſublatoſ cōſregiſſet, egeniſque erogāſſet, ligatur à patre, & bubalis nervis nudus acerrimè flagellatur. Mox ab Angelo ſpirituali conſolatione recreatus, & in cœlum ſuſpicere iuſſus, vidit manū coronam incredibilis decoris inde ſibi porrigētem, ob quod magis patiendī cupiditate ardere coepit. Et cū ei ſuper plumæum ſtratam vinculis colligato, molliterque compoſito meretriculam adduxiſſent, linguam dentibus præſectam in illam expuit, & ſtupore attonitā diſcedere coegit. Inde ſuper carrucam clauis præacutis aſperatam nudus collocatur, vtdū raptatus fuerit, ipſa quaſitione crebrius vehementiſque ſauciaretur. Sed ipſo orante, omnes ferreæ culpidēs illæ palearum inſtar molleſcunt. Cumque ſicardi non poſſet, atrociora excogitantur tormenta: hamo orindito ſuſpenditur, ferro candenti per vtramque aurem tranſforatur, per latera quoque pilo perfoditur. Mira reſ, tot letalibus plagis affectus, mori nō poterat. Hinc etiā per pedes à terra ſuſpenſus, ſumo cruciatur, mox in pyram cremandus proijcitur, & tamen inde quoque euadit inoffenſus, manibus pedibuſque truncatur, ſuper candenti lamina mutilatis cruribus inſilire cogitur, in foueā multæ altitu-

altitudinis factatur, sed & inde membris omnibus ab Angelo redintegratis viuis incolumisque educitur. Posthæc venenum sibi propinatum sine noxa hausit, ac mortuos quosdam precationibus ad vitam reuocauit. Quo quidem miraculo plurimi ad Christum conuersi, mota seditione in regem impetum faciunt, & frustra fugere conantem occidunt. Niceta verò cum eos baptizasset, Ecclesiæq; aliquot construxisset, ad Dominum tranquillo vitæ exitu migravit. Verè Niceta, qui tot tormenta vicerit, & de cuius nece tyranno non licuerit gloriari. Illo enim viuente ipse peremptus, impietatis lux pœnas dedit, longè acerbiores apud inferos, & quidē sine fine daturus. *Martyrol. Vinar. lvi. 24.*

Romanus
Martyr.

ROMANVS cum esset gentilitæ perdidit amulor, & Beatum Laurentium tormenta pro Christi amore patientem spectaret, dixit se videre iuuenem forma insignem, candidissimo linteolo cruore illius detergentē. Laurentiū ergo ad carcerem reductū secutus ab eodem se baptizari fecit, & cum iam apertè se Christianum esse proclamaret, Decio iubente, virgis cæsus capite truncatur. Quid est, quæso, quod tam horrida aliorum supplicia nō deterruerint illum, sed animarint, vt Martyr esse optaret, qui paulo antè fuerat gentilis? Adeone spectaculo illo delectatus est? imò exinde firmissimam æterni præmij spem animo concepit, si eadem sibi credenti pati cōtigisset, & ad quietē properas pœnas contempsit. *Prudent. in Perseph.*

Laurentius
Martyr.

LAVRENTIVS verò cum diuersorum tormentorum instrumenta sibi ante oculos proposita videret, semper se optasse dicit ad eiusmodi epulas inuitatum ire, & ad ipsas hauriendas accedere. Cumq; Decius cæteros Christianos ab eo sibi prodi poposcisset: Vt quid, inquit, eos requiris, quorum cōspectu es indignus? Nam nomina illorū scripta sunt in cælo. Iratus ille, cōtempitorem suum fustibus prælubari iussit, laminis cadetibus vri, scorpionibus lacerari, in ore lapidibus cōtundi, sic denique excruciatum, super ferrea crate distendi, pruniq; torreret. At ille supplicia irridens, intentis in Decium oculis: iam satis assatū est, inquit, tolle

tolle & manduca. Mox Deo gratias agēs, quod se Martyrij gloria dignatus esset, animam reddidit, tantò maius recepturus præmium, quanto passus duriora.

HIPPOLITVS quoq; (cuius custodia Laurentius traditus fuerat) & ipse Christum credens atque confitēs Valeriani Præfecti iussu, ad colla indomitōrum equorum ligatus cum distraheretur, fidem quam receperat, integram seruauit. Membra diuidi potuerunt, Christi amor scindi nō potuit. Pœna quoque hæc non casu inflicta, sed Dei nutu videtur electa, vt nomine eius cui irrogabatur, pulchrè cōueniret. Hippolitum quippe Græca compositio, si in nostrum vertatur sermonem, equo discriptū sonat. O felicem virum, qui quoties nominatur, toties patientiæ suæ laudem simul proferri sentit, id pro Christo passus in corpore, quod a patientibus accepit in nomine! *Prudent. in Perseph.*

CYPRIANVS Carthaginēsis Episcopus, cuius multa religiosè & eleganter scripta extant, Carthagine passus est sub Valeriano & Galieno Principibus. Hic ob Christianā assertionem primò in exiliū actus, deinde reuocatus, cum cunctum, quo capite cadendus decernebatur audisset, Deo gratias egit, nihil præ se tristitiæ ferens. Deinde suis præcepit, vt spiculatori a quo percuti deberet, quinq; & viginti aureos mercedi darent, quasi beneficium ab eo, nō interitum, accepturus. Itaque oculos ipse sudario tegens, extensam ceruicem gladio subiecit, & coronā accepit Martyrij, tam animi constantia in patiēdo clarus, quā eruditione in docendo. *Prudent. & August. Serm. 118. in Nouis Serm.*

Archadius
Martyr.

ARCHADIVS Martyr (vt Zeno Veronensis Episcopus de illo prodidit) manibus pedibusq; articulatum atque membratim discriptis, truncus in suo sanguine voluntandus relinquitur. Sed tantò integriorem spiritum Deo reddidit, quāto patientius corporis multilationem tolerauit. *Sur. Tom. 1. 295.*

IACOBUS Martyr in perfide passus, quē a supplicij genere alij denotatum alij interitum cognominarunt, nos vltatiore vocabulo deartuatū potius dicendum censuimus.

Iacobus Dear
inatus Mart.

Huic enim se Christianum profitenti, manuum pedumque digiti nodati precipiuntur, tum palmas, tum brachia, tum lacerti ad humeros usque, sic & pedes, & tibiae, & crura. Ita tamen ille trunco corpore Deo laudes gratiesque agere non cessauit, donec regis iussu dissecta ceruice, consummavit Martyrium, tam fide integer, quam membris lacer. Sic statur pro Religione, sic dimicatur pro Christo, Hoc militis genere, ad coelestem gloriam Angelorumque triumphum peruenitur. *Iacob. de Porag.*

Dominicus.

Quamobrem haud alium animum etiam ijs inesse oportet, quibus patiendi deest occasio. Sic enim sine Martyrio Martyrij meritum adipisci poterunt, sicut adeptum credimus Beatum Dominicum Praedicatorum Patrem. Qui cum iter ageret, intrepidus in haereticos qui sibi insidiabantur incurrit. Ab ijs percunctatus quid facturus esset, si comprehensum trucidare vellent: Precarer vos, inquit, ne vno ictu mortem mihi inferretis, sed prius particularum mutilantes, membrorum meorum frusta ante me numeranda exponeretis: deinde ut hos oculos effoderetis, & postquam me aliquandiu in meo voluisssem sanguine, tum demum reliquum corpus caesum dilaniantes, crudeliter extingueretis pro nomine Domini mei Iesu Christi. Obstupescit illi tanta viri audacia, intactum dimiserit. Alius etiam haereticis necem minitantibus, nondum se Martyrij gloria dignum dixit, sed ut dignus euadat, valde cupere. Igitur neque insidijs inimicorum, neque minis deteritus est, ne vel pergeret, quod necesse erat: vel loqueretur, quod opus erat ad salutem multorum. *Garz. p. in vita eius.*

De Patientia Martyrum feminei sexus.

Caput VI.

SATI est hec de viris, foeminarum iam Martyria pertractemus, quandoquidem nec illarum aut minor in sustinendo fuit constantia, aut leuior in patiendo poena.

BAR.

BARBARAM Christo deditam Virgine infidelis pater *Barbara virgo* hostiliter persecutus est. Flagris caesam, & per capillos tractam, Alexandria Praefidi Martino puniendam obtulit. Praefes autem sacrificare nolentem nervis bubalis duriter verberari iussit, & in carcerem trudi. Ob quam illa patientiam meruit a Christo visitari, & passionis dolorem praesentiae dominicae suauitatis mitigauit. Dehinceducta dum ad supplicium traheretur, gaudebat. Itaque lampades, malos, flagella constanter pertulit. Cumque amictu ipsam exuissent, magis pudore nuditatis, quam dolore affecta poena, ad Deum orauit, & stola candidissima diuinitus induta apparuit. Postremo cum obtruncari iuberetur, pater filiae carnifex fuit: sed mox tanti sceleris iustas exoluit poenas, fulminis ictu interemptus. Ipsa vero corporis vinculis expedita, cum Virginitatis Martyrijque coronam ad coelestis tandem Sponsi thalamos lata migravit. *Metaphr.*

PAR in tolerandis tormentis Agathae Virginis fortitudo fuit. Quintiano Siciliae Proconsuli extrema minitanti, nisi vijs thura poneret, respondit, se Deo vero sacrificaturam non demonijs. Et cum fiducialis equuleoque vexaretur, delectari se poenis, non tristari, dixit: Quoniam sicut triticum non reconditur in horreum, nisi tritura ventilationeque permundatum: ita & se non posse ad patientiae praemia peruenire, nisi supplicij ante probetur. Hinc iubente Quintiano, mamillam illi a pectore distorquet, mox & abscidunt. At ipsa ad Quintianum conuersa, exclamat: Impie, crudelis, dire tyranne, non te pudet in me amputare quod in matre suxisti? sed nihil proficis. Habeo enim quas anellere non potes interioris fidei speique mamillas, quarum alimento reparatur in me sustinendi virtus. Posthuc in carcere posita, Petrus Apostolus apparens plagam curat, & locus ante tenebris horreus, pedoreque tristis repente illustratur, suauiterque fragrat. Attoniti eo miraculo eustodes, referatis ianuis Virginem ut abiret hortantur. Ceterum ipsa ne stans in limine victoriam pedem referendo praemium amitteret, nusquam discessit. Postero igitur die

Quintiani iussu super prunas testis permixtas aliquandiu volutata torretur, simul ac laceratur. Fluenteq; vberum cruore ignis extingui coeperat, cum tam immane facinus terra non ferens intremuit, pars muri quassata Quintiani affeclas oppressit ruina. Virgo rursus carceri reddita, cum finem orasset vite, obdormiuit in Domino. Neque illa in funere Angelicis laudibus caruit, quæ in tormentis fidem seruauit. Ab Angelis quippe adposita fertur sepulture eius marmorea tabella, in qua scriptum erat: Montem sancta, spontaneam, honorem Deo, & patriæ liberationem. Et si tam gloriosa iacuit in tumulto, quam felix regnat in coelo? Vt autem & hinc pateat, quanto sint miserioris qui torquent, quam qui torquentur: Quintianus cum equo cui infederat, in fluuium precipitatus, vorticibusque obrutus, nusquam comparuit. *Sur. Tom. 1. 842.*

Agnæ Virgo.

AGNÆ Romana Virgo tertio decimo ætatis sue anno, primum contra pudicitie oppugnatores inulsa perstitit, & ad lupanar vi adducta, Deo protegente corrumpi nequiuit. Deinde ab Aspasio Tribuno, quod Christum confiteretur, ei se desponsatam dicens, in ignem comburenda impingitur. Sed diuisa flamma carnifices adussit, ipsam non attigit. Aspasij tamen ira flammis feruentior, ferro illam iugulari iussit, cui ignis pepercerat. Miremur viros contempsisse supplicia, si in tam tenella ætate foemineum pectus tantum exhibuit constantiæ, vt torqueri, vt occidi mallet, quam vel sanctæ Virginitatis propositum deserere, vel Christianæ credulitatis fidem. *Ambr. Serm. 90. & 1. Offic. 44.*

Ceciliæ Virgo.

CACILIÆ quoque Romanæ Christo dedicata Virginitas Martyrij retulit triumphum. Quæ Valeriano desponsata, dum nuptiarum celebris ageretur dies, profectum in Evangelium intra se tacita decantauit. Et cum iam in cubilis secreto cum Sponsio adesset, illi fidem Christi, deinde etiam Tiburtio fratri eius persuasit, atque ambos ad coronam egit Martyrij, Angelorum visu rosarumque celestium odore ante animatos. Ipsa quoque, quoniã Deos gentilium simulachra vana esse diceret, Almachij Urbani Prætoris iussu

iussu in ignem cremanda deiecit, & cum illa permaneret, decollari iubetur. Ter percussa occidi non potuit, & dimissa triduum superuixit, vt neque tunc moreretur, cum carnifici liberet, neque ultra quam sibi expediret, viveret: ne & ille nece eius gloriari posset, & ipsa tardius quam vellet, cum seruata castitatis, tum consummati Martyrij reciperet mercedem. *Ado. & Aloysius.*

CATHARINA Virgo sanctitate magis quam regia stirpe clara, atque inter Alexandriæ puellas pulcherrima, plus tamen virtutibus quam forma pollens, cum Maxentius Cæsar Christianos ad idolorum culturam cogeret, prorupit in medium, Cæsarem increpuit, Martyres præmij spe confirmauit, mandis sapientes disputando vicit, ita vt conuersi pro Christi nomine quod impugnaverant, iam defendendo mori non formidarent, pro quo & ipsa scorpionibus cæsa, in carcere fame siti que afflicta, ab Angelis visitatur atque alitur. Faustina Maxentij coniugem, Porphyriumque militem Magistrum cum ducentis militibus in fidem recipit Christi. Quamobrem rotis applicatur, ita arte compositis, vt in orbem actæ, multiplici mucrone discidissent alligatam, nisi extemplo vi diuina, veluti fulminis cum fragore ruentis ictu, ipsa tormenti moles fracta dissilisset. Itaque Virginem intactam reliquit, multam tamen infidelium turbam violento fragmentorum excussu prostrauit. Ceteri qui euaserant, fere omnes Christo credidit, Martyrioque cum Faustina & Porphyrio coronati sunt. Cum ergo Catharina tantam multitudinem ante se ad cælum præmisset, & iam eos cuperet sequi, obtruncatur. Vultus lacte manasse constat, vt Virginali puritatem testaretur. Corpus ab Angelis inde usque ad montem Sinai delatum, vt ubi à Deo data Lex fuit, ibi illius monumentum esset, quæ pro lege stetit Christi, vt & Philosophorum sapientiam confutaret, & tyranni seuitiam nec reprehendere timeret, nec ferre recusaret. *Metaphr.*

LUCIA Virginem Syracusanam Pascasius Proconsul ad prostibulum adduci iusserat, & illa neque virorum, neque

Catharina Virgo.

Lucia Virgo.

neque boum vi, qui funibus vinciam trahere nitebantur, loco moueri potuit. Lignorum ergo struem tyrannus circumponi, & Virginem incendio consumi decernit. At illa inter flammam constituta calorem non sentiens, Deo gratias agebat. Furit Pascauius, & iam quo se verat nescit, dum ipsum a foemina vinci pudet. Cumque animo conflaretur, quidam ex lictoribus districto ense Lucie iugulum transfodit, nec tamen illa mori potuit, donec Eucharistie Sacramentum de manu Sacerdotis accepit, illoque comitata ad coelum abiit, cuius fidem in terra, cum torqueretur, non deseruit. *Aloysius.*

Tiela virgo.

TELIA Virgo Pauli Apostoli praedicatione instructa, Christo se dedicat, & iunem cui pacta fuerat, repudiat: a matre Christianitatis quasi sacrilegij accusatur, a Proconsule Alexandro igne cremanda condemnatur, sed ignis repetino imbre extinguitur, illa intacta liberatur. Rursum comprehensa bestijs exponitur, sed inter leones & vrsos tuta securaque permanet. In fossam serpentum deturbatur, & serpentes emoriuntur. Tauris ferocissimis distrahen da alligatur, & ruptis vinculis periculum euadit, omniumque mentibus in stuporem versis, libera dimittitur. Inde ab Iconio vbi talia passa est, Seleuciam deueniens, multis doctri nae sua Christo assensu, vitam hanc cum aeterna commutauit, parata quidem pro veritatis assertionem omnia perpeti supplicia, nisi ab ijs illam Dominus protexisset, multorum consulens saluti, dum vni parcat. Ipsam tamen sic premij afficiens Martyrij, ac si poenis Martyrij esset consumpta. O felicem Virginem, quae non sensit tormentorum cruciatus, & recipere meruit premium. *Ambr. lib. 2. de Virginit.*

Dorothea virgo.

Theophilus Martyr.

DOROTHEA Virgo Caesareae Cappadociae oppido pro Christi nomine a Fabricio Praefecto diu torta, cum tandem ad capitale supplicium duceretur, gaudebat quod se ad Sponsum ire diceret, cuius Paradisus omnium florum, omniumque fructuum ferax, multo amcenius quam dici possit, vernat, suauius fragrat, copiosius exuberat. Tunc Theophilus Scriba ridiculi causa illam rogauit, ut cum eo perue-

peruenisset, inde sibi rosas aliquot mittendos curaret. Cui ipsa: Ne quid, inquit, impossibile esse credentibus credas, quod petis efficiam. Postquam ergo decollata est, Theophilus in curia versanti, puer cum recentium cistula rosarum apparuit, & quidem brumae tempore, quando nihil in aruis florere solet, easque ipsi a Dorothea de sui Sponsi Paradiso missas dixit, & cum obtulisset, ex oculis euauit. Videns ergo ille sermo factum, quod ioco poposcerat, quia fieri posse non credebat, & altius rem considerans, Christianum se fecit, Martyriumque sustinuit, post rosas, fructum quoque verae perfectaeque beatitudinis percipiturus. Si Theophilum rose mouerunt, moueant & nos quotidiana Sanctorum miracula, ne pro Christo quicquam terre perpetuae timeamus. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 8. c. 17.*

NACE te, Alexandrina Virgo Apollonia, hoc loco tacebis, cui dentes euellere, quam igne cremare Decij Caesaris immanitas potuit, fidem corrumpere non potuit. *Ibid. lib. 6. c. 31.*

EXTU inter Africas puellas forma, nobilitate atque animo praeclans, Iuliana Virgo, ut Christo nubes, Eleusij Nicomediae Praefecti nuptias contempsit, & vnius Dei famulam te confitens, ab idolis autem abhorrens, flagella, virgas, plumbum pateris, nec propositum mutas. Diabolus visibili specie tibi insidiantem ligas, & verberibus afficis, & in latrinam praecipitem mittis, hunc vindicando, tyrannum patiendi superas. Sed etiam inter tormenta apparuit patientiae virtus: rotis conterenda subieceris, & frangitur: in bulliens plumbum mitteris, & tepescit. Capitis denum obtuncatione implet Martyrium, & Ecclesiae Capiti Christo iungis, tanto morte facta felicius, quanto fusti in tolerando constantior. *Sur. Tom. 1.*

EADEM virtus & Margaritam Virginem Christo desponsauit. Hae ab Olybrio Antiochiae Praefecto adamata, deinde quod Christiana esset, amore in odium versa, in equileo fuit suspensa, virgis caesa, ungulis lacerata, carceri tradita. Vbi a dracone deglutita, rupto illius ventre euasit illaesa. Et dixit.

Apollonia virgo.

Iuliana virgo.

Margarita virgo.

210 DE PATIEN. MAR. SEX. FOE.

Et demonem qui humana figura ad se decipiendam venerat, prostratum pedibus conculeavit, ita ut ille emisso clulatu, & se victum confessus, evanesce- ret. Victrix igitur diaboli, nec humanis viribus vinci potuit. Cum enim iterum in equuleo tolleretur, facibus vreretur, in aquam mergeretur, terra tremuit, vincula soluta sunt, vulnera curata, Virginal caput solari radio coronatum apparuit, multa hominum millia ad Christum cōversa sunt. Ipsa postremo Virgo capite cāsa, relicto corpore cōelum petiit, ut semper cum Christo viveret, quā pro Christo mori nō dubitavit. *Metaphrasi, Sur. Tom. 4.*

*Euphemia
virgo.*

EUPHEMIA Virgo, dū Martyres Chalcedone ad tolleranda fortiter tormēta palam hortaretur, dum cum ipsis torqueri cupiens, clamat: Iniquū esse, ut sibi quā Romana esset, & quidem Senatoris filia, advenae & ignoti homines praeferantur, se prius ad Christum mitti oportere. Hac vociferatione provocato Prisco Praefecto, in carcerem cum ceteris qui damnati erant detruditur, & Deo gratias agit, quod se Martyrum numero dignam fecisset. Deinde cum alij vincti, ipsa soluta, in forum producerentur, quæstā est derogari Principum edicto, quod non se quoque sicuti reliquos vincula constringerent. Praefectus ergo se ludibrio à puella haberi ratus, iracundē hoc tulit, omniaq; in illam tormēta, quā furenti occurrere poterant exerevit, alapas, equuleum, ignem, inediam, trapeta, bestias, gladium, quātandem illa confossa, tradidit spiritum. Igitur non sola Virginitate Christo placere desiderans, vltro se exposuit supplicijs, ut placeret & Martyrio. *Metaphr. & alij.*

*Theodosia
virgo.*

THEODOSIA Virgo Cæsarea Palestine oppido passa, quia Christum aperte confitebatur, Urbani Praefidis iussu per capillos nuda suspenditur: nubeyantem ab alto delapsa nuditatem eius texit, ferreis nexibus confusa in tēterrimo carcere cōpingitur. At verō veniente ad ancillam suam Christo, illuxit carcer, vincula cōfracta sunt, ipsa Virgo iocunditate perlusa. Deinde saxo ad collum ligato, in mare præcipitatur, sed ab eo soluta ad littus enavit. Tum

LIBER. V.

211

Tum etiam leopardis exponitur, sed bestiae quam illico dilaniaturā putabantur, nō attigerunt. Denique Praefes omnibus bestiis effrator, quandoquidē illā aliter cōsumere nequirit, obtruncari iussit, nullis tamē tormentis ut idolis adoleret, efficere potuit. *Martyrol. I. Iuar. d. Apr. 2.*

*Christina
virgo.*

CHRISTINAM Virginē in oppido Italiae Tyro (quod ad Vulsinium lacum sitū est) passam, mirari facilius est, quā laudare. Patris sui Urbani Tyri Praefecti idola argētea cōfingens, egenis dispersit, blandimenta illius, quibus ipsam à Christo auertere moliebatur, despexit, minas irritas, non flagellis, non vngulis dilaniata cōstantiā mutavit, Quinimō lacerae carnis frustum in patrem projiciens, ait: Satiare carnibus miser quas genuisti, filiam comedere potes, ac certē ut impietati tuae consentiat, facere nō potes. Hinc rotis alligatur, & subdito igne vritur, in lacumque deijcitur. Mox defuncto patre, a Dione eius successore in oleo, resina & pice coquitur, & cum ab hac quoq; pernicie liberasset eam Dominus, ad Apollinem adorandum ducta statuat precatione subvertit, & ipse vates Apollo, quod futurum de se non praeviderat, redactus est in pulverem. Tum Dione quoque morte repentina subtrācto, subrogatur Iulianus. Qui Christinam in fornacem ardentem mitti iussit, sed missa noxam nō sensit. Serpentibus mordendam obiecit, sed serpentes illa dimissa, veneficum inuasit, interemptam verō ipsa suscitavit, & serpētes in desertum fugere compulsi. Serpentibus tamen saevior Iulianus, in nullas illi amputari iubet, linguam præcidi, ipsam sagittis confici. Tali demum Martyrio consumptam cōelum suscepit, Sancti honoravit, Angeli laudibus extulerunt, Christus amplexatus est, Deus Pater regni coelestis hereditate donavit. Siquidē vna puellula à tribus crudelissimis ciuitatis Praefulibus continenter excruciatā, vinci nequirit, hoc est, ut peccaret, compelli nulla vi vinqūam potuit. *Vincen. Spec. lib. 12. c. 82. Sur. Tom. 3.*

ANTONINO Augusto Ecclesia persequente, dum in Sicilia Sebastiani Proconsulis iussu Victor Martyr torquetur.

*Stephana
Martyr.*

512 DE PATIEN. MAR. SEX. FOE.
retur, Stephana militis cuiusdam vxor, visis miraculis ad
credulitatem conuersa, Christum Iesum Dei Filium confi-
tori coepit. Cumque nullo pacto ab ea confessione reuocari
posset, duobus duarum arborum aliquantulum inter se
distantium ramis aduerso inflexu vi ad terram curuatis,
alligata atque dimissa, rapido eorum in diuersum deductu
repente disceperitur, & disperso per humu cruore, disfluen-
tibusque intestinis corporis partes in suo vtraque ramo
suspense palpitauit: nec tamen discepi mulieris fides
potuit, quam illa integram conseruauit, & pro qua seruata
inmarcescibilem Martyrij coronam accepit, tanto maiori
honore a Christo suo affecta, quanto pro eius nomine a
tyranno crudelius interempta.

*Julia & Qui-
ricus Mart.*

IULIA cum paruulo filio Quirico apud Tharsum Si-
liciae oppidum passifunt. Ipsa primum Alexandri Impera-
toris iussu, dure flagellatur. Quiricus vero adhuc trimus
puer, ipse eam matre praecipitio in terram eliditur. Rursum
ipsa cum in confessione Christi perseveraret, excoitur,
piceis bullore perfunditur, postremo decollatur. Necdum
satiata tyranni rabies, aduersus interfectos defrui: mor-
tua corpora frustatim concidi lateque dispergi iubet. quasi
vero si Sancti in terra tumultu careant, in caelo non sint ha-
bituri locum. Vt tamen illo inuito etiam ab hominibus ho-
norarentur, qui tamen Angelis iuncti erant: frustis illis
inter se coeuntibus, atque consolidatis, corpora integra inuenta
sunt, & sepulturae mandata, & a fidelibus reuerentia habita.

*Maxima &
Donatilla
Martyres.*

MAXIMA & Donatilla sorores, cum se suamque Vir-
ginitatem Christo dedicassent, persecutione Salieni Prin-
cipis in Africa passae sunt. Felle primum & aceto Anolini
Praefidis iussu potate, gaudebat, quod digne habere essent,
eam iam bibere pro Domino amaritudinem, quam ante
pro ipsis Dominus biberat in Cruce. Inde verberibus di-
ruptae, calceaeque conficatae, ut plagarum dolor duplicare-
tur, adhuc etiam in equuleo exteae, compelli non potuerunt,
ut idolo immolarent. In quod cum expuissent, super cra-
ticula torrentur, deinde ad bestias damnantur. Sed igne
bestiis-

bestiisque parentibus, non parit Anolius, gladio ambas
cadi iussit, ut se & flammis ardentior, & feris animalibus
truculentior ostenderet. Ipse autem Virgines, quoniam
constanter tormenta pertulere, nunc inter Angelorum cho-
ros feliciter exultant, eius conspectu semper fruantes in
caelo, cuius vnus amore terrena omnia contempserant.

CIVIS etiam amore Felicitas Romae passa, nec Anto-
nini Imperatoris edicta, nec Publij Tribuni minas quicquam
pensi fecit. Seque & septem filios tyrannica ultro ingessit
crudelitati, dum vna cum illis quos genuerat, ad Martyrij
palmam cuperet peruenire. Ecce iam cernit alium plum-
bati cedi, alium iustibus mactari, alium praecipitio elidi,
ceteros capite truncari, & inde non se animo minus quam
illos corpore torqueri, & tamen ut in confessione perdu-
rent, hortatur. Ipsa demum colaphis fracta, carceris an-
gustis afflictis, cum liberos, quos ad Martyrium praemiserat,
qui optaret, decollatur. Vere felix Felicitas, cui tantum
animi fuit, ut & filiorum tormenta constanter spectaret,
& ea fortiter perferret. Felix, quae octuplici patientia,
octies Martyr, octo donanda coronis caelum ascendisti, to-
ties pro Christo mortua, quata cum filijs, quos vna tecum
morti exposuisti, numeraris. Vicisti fortitudine Macha-
bzeorum matrem, quod illa pro Lege sustinuit, tu passa es
pro Evangelio. Sed illa comprehensa dicitur, tu te tua sponte
obtulisti: magnificum quidem Christianorum, proprium
existimans, Christianitatem non dissimulare, supplicia con-
temnere, quorum toleratione probatur fides, glorificatur
Christus, vere Dei cultus innotescit. Greg. Hom. 3. Euang.
& Pet. Chrysolog. Serm. 134.

Sententia.

Infinita sunt huiusmodi cum virorum, tum foemina-
rum exempla. Sed nobis ista satis sint, quae retulimus. Et
si cui non satis erunt, nec illa profecto satis esse poterunt,
quae omissa sunt. Quo tamen quisque ad omnia minus tre-
pide se accingat, liber in fine partis huius etiam quaedam
Scripturarum dicta, veluti vigentes ad poenarum contem-
ptum stimulos adhibere. Tu igitur, qui persecutionibus
Kk preme-

§14 DE PATIEN. MAR. SEX. FOE.

premeris impiorum, noli animo concidere: tecum est Dominus, noli timere: ille te de hac breui calamitate, mox ad eternam euehet felicitatem. Ait enim: Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum. Hoc idem & in Euangelio affirmavit, dicens: Mundus gaudet, vos vero contristabimini: sed tristitia vestra conuertetur in gaudium. Idcirco sicut Dominus, ita & serui eius hac spei expectatione patientiam nostram stabilire monendo exhortandoque studuerunt. Iacobus, qui primus inter Apostolos lauream meruit Martyrij: Patientes, inquit, estote fratres vsq; ad aduentum Domini. Ecce Agricola expectat pretiosum fructum terre, patienter ferens, donec accipiat temporaneum & serotinum. Ipse etiam Princeps Apostolorum Petrus: Communicantes, inquit, & Christi passionibus gaudete, ut & in reuelatione glorie eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis, quoniam quod est honoris, glorie & virtutis Dei, & qui est eius spiritus, super vos requiescit. Hinc quidem vas electionis Paulus magis iam in vinculis, quam cum liber esset, gaudens: Hac patior, ait, sed non confundor. Scio enim cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in illum diem. Denique in ipso vite exitu seruata innocentie recordatione, praeijque capiendi magnitudine letus: Ego iam delibor, inquit, & tempus resolutionis meae instat, bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruavi, in reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex: non solum autem mihi, sed & ijs qui diligunt aduentum eius. Quod si quis adhuc sanctos Martyres imitari ignaua timiditate victus hesitauerit, discat, quia ijs sunt equi illi in Zacharia Propheta, cruoris aspersione rufi, patientiae virtute robustissimi, de quadriga prodeuntes Euangelij, & perambulantes terram. Dum enim ad coelum sibi viam affectant, terrena omnia pedibus conculcant. Hi sunt illa tertia pars, quae apud eundem Prophe-

LIBER. V.

tam, duabus reliquis, hoc est, Iudaeis & gentilibus deficientibus, praedicatur superflutura. Partes dux, inquit, in terra dispergetur & deficient, & tertia pars relinquetur in ea, & ducam tertiam partem per ignem, & vram eos sicut vritur argentum, & probabo eos sicut probatur aurum. Hi sunt (ut in Apocalypsi legimus) qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolae suas, & dealbauerunt eas in sanguine Agni. Ideo sunt ante Thronum Dei, & seruiunt ei die ac nocte in templo eius, & qui sedet in Throno habitabit super illos: non esurient neque sitient amplius, neque cadet super illos Sol neque vllus aestus, quoniam Agnus qui in medio throni est, reget illos, & deducet eos ad vitae fontes aquarum, & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum. Hi (sicut alibi scriptum est) stabant in magna constantia aduersus eos qui se angustauerunt, & illi videntes turbabuntur. Denique gementes dicet: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudine improperij. Nos insensati vitam illorum existimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter Sanctos fors illorum est. O exoptanda tormenta, desiderabiles poenae, nunquam satis concupita nex, per quorum patientia ad tantam peruenitur felicitatem.

De ratione resistendi diabolo.
Cap. VII.

DI DICIMUS quemadmodum praua atque impia diuidentium minas oporteat contemnere, omniaque extrema pati, prius quam Religionis fidem violare: Discamus nunc diabolo resistendi ratione, quando hic quoque blanditijs allicit, terrificationibus vrget, partim dolo, partim ut contendit, modis omnibus, horis omnibus, nunc occulte, nunc palam, ut hominis innocentiam subuertat molitur, inuidens illi coelestem beatitudinem, a qua se irreuocabiliter decidisse meminit. Facile autem & calliditatem eius cauere, & vires non timere poterit, quisquis hac

316 DE RATIONE RESIS. DIABOLO.

etiam in parte Sanctorum exempla diligentius inspexerit, accuratiusque obseruauerit.

Adam & Eua
Genes. 3.

Iam à principio coluber tortuosus diabolus humano generi infensus, in primos homines inuidiæ suæ virus vomere coepit, ac ligni à Deo vetiti vsum suadens, nequaquam moriemini, inquit, sed eritis sicut dii, scientes bonum & malum. Mendaci promissione pellexit eos ad peccandum, & illi diuinum transgressi mandatum, quamprimum maledictionibus succubuerunt. Igitur caueamus ab eo, quia inimicus est, nec verbis eius præstemus fidem, quia fallax est. Homicida fuit ab initio (vt Saluator ait) & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo: cum loquitur mendacium, ex proprijs loquitur, quia mendax est, & pater eius.

Iohan. 8.

Iob.

Laudatur à Domino Iob. Satanas inuidet, sed nocere nisi permissus non potest. Vbi verò potestatem nocendi accepit, iustum hominem omnibus afficit ærumnis, postremò & mala corporis valetudine terribiliter vexat. Sed fortis Dei athleta semper inconcussus perstitit, quodque diabolus ad eius integritatem euertendam machinatus fuerat, id illi cessit ad gloriam, & patientiæ virtute tanto est factus clarior, quanto calamitosius oppressus. Constat igitur, aduersos interdum casus diaboli calliditate provenire, vt hominem ad impatiètiā trahat, quem prosperis in rebus modestum, pium ac Deū timentem videt. Quod si etiam in aduersis patientem esse cognouerit, iam illum vltra infestare erubescit, quem tot virtutum armis munitum cernit. Duplicia autè Iob post probationem recepisse dicitur, vt & tu te multò plura adepturum speres, si amissa æquo animo pertuleris.

Christus.

Matth. 4.
Luc. 4.

QUEM autem hominum omnino intentatum relinquet ille, qui Dei Filium Iesum tentare non timuit? Cum enim dubitaret an ipse esset, ieiunium & iam esurientem ad gulæ vitium prouocat, dicens: Dic vt lapides isti panes fiant. Mox quem constantem in ieiunando cognouit, posse eum mentis elatione cadere credidit, qua sibi iam sanctus videretur, & supra pinnaculum Templi constituto ait: Si Filius

LIBER. V.

Filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim, Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Cumque etiam humile esse deprehendisset, adhuc avaritia animum pullat, ostendensque ei regna mundi & gloriam eorum: Hæc omnia tibi dabo, inquit, si cadens adoraueris me. Cum autem & hoc incassum suassisset, iam omni vincendi spe amissa, reliquit eum, & Angeli accesserunt, & ministrabant ei. Angelico ergo ministerio honorari dignus erit, qui diabolum vicerit.

Matth. 4.

Vt autem vincamus, quoties ad lautiores cibos auditas vrget, meminerimus, quia non in solo pane viuit homo. Quoties ad subeunda pericula sola temeritas prouocat, statim occurrat, quia Deū tentare non debemus. Quoties honorum opulentiaque cupidine sollicitamur, protinus ad mentem reuocetur: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruius. Postremò quoties perniciosarum cogitationum stimulis agitabimur, semper resistendo ac repugnando clamemus: Vade retro Satana; iam satis certi, eo Angelos accessuros, vnde diabolus victus recesserit.

Ibid.

At victo etiam Satana, impense cauendum est, ne qua ex hoc surrepat inanis gloriæ iactatio. Mirabantur se Apostoli, quod demonijs imperarent, & audiunt: Nolite gaudere in hoc, quia demonia subiiciuntur vobis; gaudete autem, quia nomina vestra scripta sunt in celis. Et videbam Satanam, inquit, sicut fulgur de celo cadentem. Qui quanto se altius erexerat, tanto inferius corruit. Qui ergo acceptam gratiam semper integram conseruare cupit, semper humilitari studeat, in omnibus Deo gratias agat, si malarum tentationum victor euaserit, illi soli acceptum referat. Ait enim: Sine me nihil potestis facere.

Apostoli.
Luc. 10.

Iohan. 15.

Satanas quippe ille nequissimus, cum Domini discipulos cribrare sicut triticum expetisset, non est permissus, nisi in eum, qui de se multum præsumplerat, dicens, Domine, tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire. Petrus ergo & tentari, & labi dimissus est, vt per poenitentiam humiliatus, disceret iam non sibi metè cōfidere, sed ei cuius beneficio

Petrus Apostolus.
Luc. 22.

DE RATIONE RESIS. DIABOLO.

beneficio etiam post lapsum subleuatus est ne periret. Igitur quisquis aliquid boni operis propria vertute se esse. Curum promiserit, diaboli vanto concutietur, & cum triticum mundum se esse crediderit, inter decernina computabimur. Frustra aliquid conamur, nisi Domini affuerit auxilium; cum illo in carcerem vel in mortem ire tunc poterimus, cum ipse audendi præsiterit fiduciam. Ut autem præslet, rogari vult, dicens: Petite, & dabitur vobis.

Luc. 11.

Nec solum diabolus, verum etiam corpus nostrum aduersatur nobis. Vas electum Paulus: Video, inquit, aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Deinde exclamat, Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? & quia ipse per se non sufficit, respondet: Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Sed quoniam gratia ista sollicitis, non otiosis, operari soleat, ipse quoque non cessat, quantum potest, reluctari aduersario suo, & flagellationum iugo premere illum, atque imperare volentem, ad obediendum compellere. Castigo, inquit, corpus meum, & in seruitutem redigo. Igitur si pugnat caro, castigatione reprimenda est, reprimentem Dei gratia adiuuabit. Carnis autem castigatio est, Ieiunium, vigilia, deprecatio, verberatio, labor.

Paulus Apost.
Rom. 7.

1. Cor. 9.

Idem.

1. Cor. 12.

2. Timo. 2.

Ad hæc idem Apostolus etiam à Satana verbera sustinuit, neque hoc sine Domini voluntate. Sed ne magnitudo reuelationum, inquit, extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae, Angelus Satanæ qui me colaphizet, propter quod ter Domini rogauit, ut discederet à me, & dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea: Nam virtus in infirmitate perficitur. Qui Apostolo gratiam dederat, dedit & stimulum. Nulla enim potest esse victoria, ubi nulla est pugna. Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Rogemus ergo Dominum, non ut submoueat nobis tentatorem, sed magis ut suppeditet vincendi facultatem.

In illos autem præcipue diaboli insurgere solet malignitas, qui terrenis contemptis, religiose vitam institueret decernunt,

LIBER. V.

519

decernunt. Idcirco præceptum est: Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Duo iuuenes Iohannem Apostolum secuti (ut alibi diximus) cum deinde augi animo cœpissent, quod facultates suas in pauperum usus erogassent, nec iam Apostolo meliora certioraque sperare iubenti acquiescerent, virgis in aurum mutatis, & lapillis in gemmas, plus etiam recipiunt quam reliquerant. Mox cuiusdam (cui Strabon nomen erat) à morte suscitati verbis credentes, quibus ille se vidisse affirmabat, quam ingentem gloriam in cœlo paratam sibi ipsi amississent, ad quantam infelicitatem deuoluendi essent, quod retrò cesserint: rursum ad populum reuersi, restituito quicquid ab eo acceperat, paupertatem in vitam coluere, ut potius post obitum diuites fierent. Renocauerat eos diabolus ad pristina conuersionis vomitum, sed Apostoli precibus & Dei dispensatione factum est, ut deprehensis inimici fraudibus ac dolis, quod impudenter repetierant, constantius resutarēt. Sic in tempore resipiscences, gloria illam, quæ sibi in cœlo repositam fuisse audierant, iam amissam recuperarunt. *Abbas in vita Ioh.*

Eccl. 2.

Duo Iohannis
Apostoli discipuli.

De Hugone quoque Bonauallis Abbate legimus, quod Religionem professus, continuo ad seculum redire tentatus sit, nec ferre ad intima usque penetrantes inimici sagittas potuisset, nisi eis orationum scutum opposuisset. Oranti Virgo Dei Genitrix apparuit, & iam dubium suspensumque ad perseverandum in sancto proposito animauit. Non est ausus postea diabolus eum lacessere, quem pro viribus repugnantem ipsa cœli regina, ipsa Angelorum Domina, dignata est adiuuare. *Sur. Tom. 2. & alij.*

Hugo Abbas.

Sub hoc Abbate iuuenis quidam religionis voto obstrictus cum itide peruersis cogitationibus multum agiteretur, ut e monasterio fugam faceret, confessus est Abbati tam perniciose tentationis molestias. Tum demum eius exhortationibus roboratus, illis fortiter repugnauit. Bientio post aduersa valetudine correptus, vita decessit, atque aprensus in visu, Abbati gratias egit, quod eius consilio, ope, operaque,

Eiusdem discipulus.

520 DE RATIONE RESIS. DIABOLO.

operaque, Religionis statum non deseruit, & eam ob rem inter beatos collocatus esset. Tanti ipsi profuit hæc inimici suggestiones suo detexisse Abbati, neque calatas tenuisse.

Eiusdem discipuli duo.

Dvo etiam novitij Monachi, eandem impossibili spiritus molestiam passi, ab eodem Hugone admonentur ne discederent. Vitam enim æternam in Monasterio permanendo consecuturos, discedendo male finituros. Alter eorum recedens, ab inimicis in prælio peremptus, occubuit: alter manens, cum aduersa valetudine oppressus animam ageret, Beatam Virginem vidit, & ab ea consolatus, ac certior factus, quod beatitudinem olim ab Abbate promissam, mox accepturus esset, lætus diem suum obiit. Vtriusque euentus aperte docet, & quantum mali consequantur qui Religionem professi ad seculum redeunt: & quantum boni, qui in ea perseverant.

S. Bernardi Abbatis discipulus.

Ad superandum hoc diabolice machinationis genus, multum profecto adiuvat oratio Sanctorum. Sub Bernardo Abbate quidam nobili familia ortus, cum se Monachum fecisset, in tantum mentis tedium lapsus est, ut palam diceret, nunquam se hilari sedatoque animo futurum. Frustra illum fratres, ut in Domino consolaretur, & spe præmij celestis molestiam deponeret, hortabantur. Frustra hoc ipsum Abbas admonendo exaggerabat. At verò ubi idem Abbas pro eo oratione fecit, ita immutatus est, ut e contrario exultaret, ac se iam deinceps perpetuo contentum victurum affirmaret. Quippe diabolus orantis Abbatis virtutem sustinere non valens, ab impugnatione fratris illic desiste, & ipse spiritalis gratiæ luce perfructus, causam agnovit, ob quam gaudere iocunditateque affici deberet, & non conturbari neque molestus esse. *In vita S. Bernardi.*

S. Mederici discipulus.

Ne c. precationibus tantum Sanctorum, verum etiam rebus quas ipsi contrectauerint, terrentur demonia & fugiunt. Siquide Medericus Abbas apud Edunum sanctitate clarus, cum Monachum libidinis cogitationibus æstuantem, tunica sua inuolueret, eiusmodi molestia liberauit, discedentisque ab illo immundi spiritus ululatus auditus est, & ipse

LIBER. V.

521

& ipse in castitatis proposito, absque lascivia prurigne pure integreque, permansit.

Alivs frater Mederici reliquijs de mensa collectis atque haustis, vagæ mentis inquietudinem repressit, cum antehac tali demonis illusionem sollicitatus, persistere in Ecclesia omnino non posset, sed semper priusquam solennis precatio peracta foret, egrederetur. Itaque vehementiorum tentationum remedia à viris quidem sanctitate præstantibus petenda erunt, cum eos impurissimi spiritus ferre iam nequeant, à quibus toties victos fugatosque se remiscuntur.

Benedictus Abbas, cum fratrem quendam similiter à diabolo illudi audisset, eius vicem dolens, ad Monasterium, ubi is habitabat accessit, viditque ipsum ab Æthiope puero extra Ecclesiam per vestem trahi, dum ceteri fratres psallere cœpissent. Insecutus ergo eum atque increpans, virga percussit, neque ipse postea eiusmodi metis instabilitatem passus, cum alijs in oratione perseveravit. Sic Benedictus Monachum feriens, malignum ab eo spiritum in fugam convertit. *Greg. Dial. lib. 2. c. 4.*

Nathanael Anachoreta, cum ipsum solitudinis pertedisset, ea relicta cellam sibi proxime pagum constituerat. Ibi demon forma supra modum fœda terribilique ei apparet, ac flagellum manu concutiens, circumstrepere ferociter cœpit, ut pauescens inde abigeret. Insuper iactabundus, quod etiam prius habitaculum eum deserere compulisset. Quod ut audiuit Nathanael, ne qua in re de se gloriari diabolus posset, ad desertum reuersus, ita illic postea habitavit, ut de cellulæ suæ septo annos septem & triginta pedem non extulerit. *Pallad. Hist. 18.*

Se d. rursum Satan illum fraude aggreditur, Agasinem assimulat, & asellum panibus oneratum agens, cum sub onere lapsum attollere nititur, Nathanaelis opem inclamat, ut foris euocet. Suspensus ille restitit: charitas proximo auxilium ferre stimulabat, propositi ratio exire dissuadebat. Dum autem quid facto opus esset, secum deliberat, venit

Kk 5

in men-

in mentem, ne forte id quod cernebat, diaboli ad fallendū fabrica esset, & vocanti respōdit: Si Christianus es, Deum deprecare, & ipse adiunabit te. Sin Christi aduersarius, indignus es cui succurratur. His dictis visio euauit. Et ipse Deo gratias egit, quod tam callidē consutis dolis non sit captus, nec suum intermiserit institutū. Exemplo est, cum nos in laqueos paulatim labi remissius agēdo senserimus, resipiscētes etiam pristinae perfectioni aliquid addamus, ut potius in laqueos incidat qui illos parauerat, & conuertatur dolor eius in caput eius. *Ibid.*

Psal. 7.

Antonius
Abbas.

Plurimum autem circa conuersionis nostrae initia demonum in nos cōcitatur indignatio, quibus si eo tempore minimē cesserimus, facilius erit reliquarum postea congressionum victoria. Antonium Alexandrinum Abbatem ad eremum pergentē, iam primum verberibus discidēte. Semianimis relictus, ad proximum vicum curandi gratia delatus est. Cūque aliquantulum conualuisset, rursum eodem se referri iussit, iterum verberari caedique paratus, si ita Domini ferret voluntas, nec vlla inquam diaboli iniuria à proposito deterrendus. Hac animi constantia armatum cū iam contingere nequissimi spiritus non auderēt, monstrosa diuersarum imaginū facie metum illi incutere conabantur, ferarum more in eum rugientes, vluantēque ac simul serpentum sibillationibus perfridentes, rictibus ringentes, dentibus infrendētes, toruo oculorum aspectu scintillantes, & flammās ore, naribus, auribusque perflantes, nulla pauoris omīssa specie, qua auertere illum possent. Cāterum vbi fortissimum Christi militem, neque ictus curare, neque tam horrendo tetroque spectaculo quicquā commoueri vident, victos se confessi, confusique discelsere. Ille feruendi Deo semel iam susceptū votum, magno constanter animo profecutus est. *Athanas. in vita Antony.*

Idem.

Posthac veterator spiritus, ne quid adhuc intentarum relinqueret, cogitationibus Antonij callidē sese insinuās, tantō solitudinis cadio animum eius pulsauit, ut ille quid iam agere deberet dubius, ad Deum exclamaret, dicens:
En ego,

En ego, Domine Iesu, cupio his in locis tibi famulari, & nescio quō me inuitum subinde rapit violenta mētis meae euagatio. Hæc dicenti Angelus monachali habitui iuxta apparuisse dicitur. Et cū aliquandiu nunc genibus prouoluitus orasset, nunc surgēs manibus fscellas texuisset, ad Antonium conuerti duxit: Ita & tu, Antoni. Et hoc dicto, ex oculis eius euauisse. Tali ergo precū laborisq; vicissitudine deinceps vsus Antonius, diabolicae molitionis tentamenta facile vicit, & cū minimē esset otiosus, minimum in eum potuit inanis cogitatus distractio. *Ibid.*

Et hoc quoque relatu dignum de illo ferūt, dum verbera *Idem.* terroresq; perferret, lucem diuinitus apparuisse, qua expansi dæmones diffugere. Antonium verō eo splendore recreatum erexisse se, & quasi præsentem Dominum aspicere duxit: Vbi eras, bone Iesu, vbi eras? responsumque accepisse: Aderam Antoni, sed euentum pugnae tuæ præstolabar, quam quoniam imperterritus inmotusque viriliter sustinuisi, manet te victoriae tuæ indeficiens in coelo triumphus, immarcescibilisque corona pramiumque sempiternum. Igitur omnis diaboli vis atque decertatio, sola ppi propositi continuatione destruitur atque dissipatur. Perseuerauit nempe Antonius, & mala quæ perpeffus est, ad gloriæ illi cessere incrementum. *Ibid.*

MACHARIUS quoque Alexandrinus Abbas, & ipse *Macharius Abbas.* quidem multum ab iisdem spiritibus traditur infestatus. Parem autem eorū terrori extitille vel inde constat, quod in gentiliū sepulchro nocte quadam amoto cippo decubare ausus sit. Cumque ossa super quæ iacebat, in vocem prorupissent, mansit immotus. Vox autem erat alteri respondentis, venire se nunc non posse, quod eius, quem super se habebat, pondere grauatus esset. Ad quem Macharius, Exi atque abi, si potes, inquit: ego hic pernoctabo. Dæmones igitur tantam hominis audaciam persupentes obmutuere, ne si plura in eum conari pergerent, victi magis erubescerent. *Pallad. Hist. 19. & 20.*

Aliās etiam terribilis demon falcem ferream manu vibrans

54 DE RATIONE RESIS. DIABOLO.

vibrans ac percussuro similis, eidem occurrit. Cumq; nec sic eum terrere potuisset, superatum se fateri coepit, superatum tamen non vigilijs, non ieiunijs, cum & ipse neque dormiret, neque comederet, sed sola animi semper se submittentis humilitate. *Ibid.*

Idem.

ITERVM illi apparuit medicis speciem præferres, multasque vitreas ampullulas circa se gerens, & quò pergeret interrogatus, quidve sibi vascula illa vellent? ad proximi Monasterium iter se habere respondit, vt fratribus singulis singulas offerat portiones, eosque qui hauerint, sibi obnoxios reddat. Non multò post Macharius inde reuertentem conspiciens, quid egisset quaesivit, atque accepit vnũ duntaxat ex fratribus illis Theotiscũ nomine ampullæ veneno delinitum. Anxiusque de fratris periculo protinus Monasterium adit, Theotiscũ conuenit, inimici in eum captiuiculas detegit. Et ille his auditis expauidus, quicquid mortiferum diabolo propinante gustauerat, repente corrigendo sese, totum id euomere curauit. Si quid itaque quod peccatum sapiat, in animũ influxerit, statim est egerendum, ne diutius ibi remoratum nos interimat. *In vni PP.*

ITEM Macharius fratri, quẽ nequam spiritus occulta suasionẽ eò induxerat, vt crederet inutiliter se in solitudine vitam agere, quòd nemini alteri quicquàm benefacere posset, salubriter consuluit, vt quoties in huiusmodi cogitatus incidisset, eis responderet: Hoc saltem in solitudine vtiliter ago, quòd amore Domini mei Iesu Christi à tuguriolo isto non decedo. Cessarunt ibi prestigatoris insidiae, vbi Christi amor datus est locus, & in cellula sua tranquillus permansit, qui iam de abitu cogitabat. *Ibid.*

NEQ; Vt hoc de eodem sancto ac mirabili viro hic prætermittendum, quòd carnalis lasciuia titillationem corporis fatigatione suo exemplo docuerit arcendam. Cum enim saccum harena plenum humeris baiulans incederet, cur id ageret interrogatus, vexare se vexatorem suum respondit. Quippe voluptas, quæ otio alitur, labore fugatur. *Pallad. Hist. 10.*

MVLT

LIBER. V.

55

MYRTA quoque expauescenda, & Hilarionem Abbatem à Satana in deserto perpeßum, Hieronymus in eius vita tradit. Sæpè enim nocte intempesta ab eo auditos infantum vagitus, balatus pecorum, mugitus bouum, placiũs quasi mulierũ, leonum rugitus, murmur exercitus, & rursus variarum portenta vocum, vt antè sonitu quàm aspectu territus cederet. Deniq; ipsum fronte Crucis signo armata sollicitè circumspectantem, splendente Luna vidisse currum directis equis super se irruere. Cumq; inclamasset Iesum, ante oculos eius in terræ hiatũ visũ descendisse. Postremo quoties ille, inquit, nudè mulieris cubanti, quoties efuriẽti largissimè apparuere dapes? Interdum lupus ululans & vulpecula ganniens transiit, psallentiq; gladiatorum pugna spectaculum præbuit, & vnus quasi interfectus, & ante pedes eius corruens sepulturã rogauit. Orabat semel fixo in terram capite, & vt natura fert hominum, abducta ab oratione mens nescio quid aliud cogitabat, insiliit dorso eius festinus gladiator, & latera calcibus, ceruicem flagello verberans: Eia, inquit, eur dormitas? cachinnansq; desuper, si defecisset, an hordeum vellet accipere, sciscitabatur. Dixerat enim ille quandoque corpori suo iratus, quòd se ad libidinem prouocaret: Ego te, aselle, iam non hordeo, sed paleis alam, ne calcitres. Huiusmodi ergo insidijs iniurijsque contendunt cæcæ demones isti, vt eos exterreant, quos proficere studio virtutis vident. Sed qui confidunt in Domino, sicut mons Sion non commouebitur in æternum. *Hieron. in vita Hilarion. c. 2.*

*Hilarion
Abbat.*

Psalm. 124.

Psalm. 124.

PONÒ hæc versipellis bestia transfiguratur se interdum in Angelum lucis, quòd facilius id quòd velit hominẽ persuadeat. A Cassiano relatum legimus, Hieronem senem in Thebaidis deserto annos quinquaginta commoratu, semperque ieiunijs intentum, suo tamen, non Patrum arbitrio vixisse. Hic ergo à demone laudatus, cum eum à Deo missum ad se de coelo Angelum credidisset, credidit etiã quòd ab illo audierat, se scilicet tanti iam apud Deũ meriti esse, vt si ex arduo aliquo loco ad imum rueret, corpus suum asiligi

*Hero Solita-
vini.*

316 DE RATIONE RESIS. DIABOLO.

Deut. 6.

Matth. 4.

Psal. 90.

affligi lædive non posset. Itaque immemor scriptum esse: Non tentabis Dominum Deum tuum, sed potius in perniciem suā illud imprudenter amplectens, Angelis suis mandavit de te, & in manibus tollent te, ne offendas ad lapidē pedem tuum: noctū surrexit, & in puteum haud modicæ altitudinis se præcipitem misit. Ad sonitum casus exciti fratres, ipsum seminecē extrahūt, & cum rem didicissent, à dæmonio illud affirmant. Sed ille in sua credulitate præsumptuosæque superstitione perdurans, die tertio post vita defunctus est. Et quoniam in tali errore defecerat, vix illi à Paphnutio Abbate multorum precibus exorato, inter dormientium in Domino fratrum sepultura memoriaque concessa est. Proh dolor, tot tantosque viri labores vna destruxit sanctitatis præsumptio: ea impostorem suum non agnouit, ea nulli de se nisi sibi credidit. Sic sic virtutum quamvis altè structum adificiū repente labi solet, ubi subtraxeris humilitatis fundamentum. *Cassian. Coll. 2. c. 5.*

Quilam
solitarius.

De alio etiam apud eundem Scriptorem traditum est suppresso nomine (quia adhuc supererat) quem captum diabolus diutulè ludificavit, noctu ad eum ventitans, & cellam splendore illustrans, multaue ei occulta verè reuelans, ut postremo in erroris foueam incautū præcipitaret. Nihil ei vltra ad promerendum gloria culmen deesse dixit, præter Abrahæ obedientiam: proinde Deo iubete, ne dubitaret, filium quem secum habebat, in holocaustum offerre. Credidit miser. Sed dum præter consuetudinem cultum in cote subigeret, & vincula præpararet: cōtinuò pueri mens mali prælaga, suspicari id quod erat, ac subinde quid ille acturus esset, paulo semotior quā ut ab eo comprehendī posset, spectare cepit. Cumque iam aduersum se insurgentem vidisset, nihil moratus e cella se proripuit, & fuga salutē petijt. Certè nisi effugisset, pater ipse pessimi parricidæ in filium scelus, non Abrahæ obsequium consummasset, & quem Deo genuerat, diabolo immolasset. Eo iam vesaniæ processerat imprudens inconsultaue credulitas. *Ibid. c. 7.*

N A R-

LIBER. V.

317

NARRAT idem Cassianus, Monachum etiā quendam Mesopotamenum, qui annos multos clausus vixerat, continentis cæterarumque virtutum fama supra omnes insignis, eodem fraudis genere, hoc est, sub Angeli forma à diabolo deceptum, ita ut ad Iudaismum declinaret, & circumcisionem acceperit. Etenim multis illius non falsis reuelationibus, & coram se coruscantis luce delinitus, firmitimè credidit, ipsum esse cœli, non tenebrarum spiritum. Vbi hoc persuasum est, illo tandem mōstrante, videre sibi videbatur, Apostolos, Martyresque & omnem prorsus Christianum cœtum, tristes abiectosque in locis miseris ac perditionis esse, ac e contrario Iudaicum populum cum Patriarchis & Prophetis ingenti lumine fulgere, & altè sideris in sedibus lætos ac gesticantes versari. His itaque diabolicæ malignitatis præstigijs illectus, corruit in errorem, nihil ab eo falsum ostendi posse ratus, à quo toties ea que vera erant didicisset, ignarus hanc esse plicatorū maliciam, ut hamum escis tegant, non pascendi, sed prehendi per dendiue causa. Aut quid aliud diaboli blandimenta, nisi odiorum insidie sunt? *Ibid. c. 8.*

Quo quidem bene intelligens Elphegus Cantuariensis Archiepiscopus, cum ab infidelibus in carcere teneretur, & à diabolo in Angelum transformato eductus, multum iam itineris vna cum illo emētus esset, ambigere cepit, reprobi ne, an boni Angeli opera Martyrum fugeretur. Dumque id sibi ostendi Deum orasset, diabolus euasit. Ille ad carcerē reuersus, coronā recepit Martyris. Inuidia inimici seruare homini vitā hanc voluit, ut æternā differret. Sed ipse bonum à quo auerteretur cōsiderans, iustam dubitandi causam habuit, & dolos euasit. *Sor. Tom. 2.*

A D Euagriū Presbyterum amborum quondam Machariorum discipulum, dum solitarius eremum incoletet, tres demones clericali habitu venisse constat, qui se diuersum heresum esse simulantes, suū quisque dogma probare nitebantur, ut illum aliquo eorum peruerterent. Ceterum Euagrius cum fidem Catholicam aduersus quemlibet eorum

Monachus
quidam.

Elphegus Ar-
chiepiscopus.

Euagrius
Presbyter.

518 DE RATIONE RESIS. DIABOLO.

eorum acerrimè meretur ac defenderet, Deo adiuuante, omnes facile superauit, ita vt confusi repente euanesceret, nihil aliud moliri in eum ausi, quem in fide tam firmum cognouerant. *Pallad. Hystor. 86.*

Martinus
Episcopus.

MARTINVM quoq; Turonensem Episcopu, sanctitati eius virtutibusq; inuides, cõmunis iste omnium hominum hostis ludificare conatus est. Aureo enim diademate & purpureo superbus indumento ei occurrens, regē se Christum esse, & ad iudicandū mundum descendisse asseuerabat. At vero Martinus & diabolice arrogantia gnarus, & mansuetudinis Domini memor: haud talem, inquit, venturum se pollicitus est Christus, sed cum omnibus Passionis (quam pro nobis sustinuit) signis, cum spinea corona, vulnerūq; cicatricibus, & ipso victoriæ suæ trophæo Crucis: cum talis apparuerit, eum aduenisse credam, alioquin hoc ab eo præceptum obseruabo: Si quis vobis dixerit, Ecce hic, aut illic, nolite credere. Immundus ergo spiritus verbis veritatis victus disparuit, nihil ibi suum relinques, præter sui indicem foetorem. Luculentus accesserat, foetulentus abiit, vt nullam illi inesse lucem nisi apparentem & imaginariam credas. *Seuer. Sulp. in vita Martini.*

Math. 13.

Pacomius
Abbas.

Idē omnis mortifera fraudis artifex Pacomius Aegyptio Abbati apparuit, pulcherrimæ formæ formam præ se ferens. Sed qui libidinis ardorem ieiuniorū frigore iam extinxerat, nulla carnis concupiscentia intellectum occupare, facile perspexit inimici insidias, & frontem Cruce signans, ipsum Crucis fugauit aduersarium. *In vitis PP.*

Pacomius
Monachus.

PACOMIUS alter in Scythi monachus queri solebat annos XII. venereq; voluptatis cogitationibus multum se fuisse molestatum, & cum postremo diabolus puellæ ætate & forma florētis imaginem gerens, ad genna eius procaciter lasciuendo procubuisse, ipse facinus detestans, atque indignandus colaphum illi in faciem intorsit, quo ictu repulsus daemon euauit, & tum illa diuturna genitalium titillatio cessauit, quia qui visibili palpabiliq; specie seduci nequiuit, frustra iam deinde ijs inanibus cogitationū officijs

LIBER. V.

429

officijs oppugnaretur. Magis enim visa quàm cogitata mouent, multoque magis etiam ad tactum vique admissa. *Pallad. Hyst. 29.*

Paternianus
Episcopus.

Sed eadem puellari figura nequissimus demon Paternianum in deserto Aegypti Abbatem, qui postea Vr̄is illius regionis oppido Episcopatum gessit, longè quidem dolosius, sed æque cauto labore est aggressus. Cum iam diei vesp̄er esset, ei in lumine Monasterij stanti apparuit dicens, seruam se cuiusdam Principis viri nouitiam esse, & dum ad aquam hauriendam missa esset, viam aberrasse, proinde orare, vt sui miseris nocte illa sibi locum intra Monasterij septum concederet, ne forte foris manentem solitudinis bestia laniarent. Pietate motus Paternianus, puellam admisit, & cum attentius eam spectasset, formam admiratus concupiscere cepit. Veruntamen ad se reuersus, illicitum in præcordijs sensum non sine inimici opera prouenire intellexit, ac protinus e focolo qui iuxta erat arrepto torro, facie puella percussit, & omnis mala tentatio cū tentatore simul dissipata effugit. Incipere igitur peccati morbo, medicorū imitanda prudentia est, statim ad remedium recurro, nec patiendo, vt malū curationis dilatione inualeseat.

Zozimus
Papa.

Sed nequaquam ita vigilanter sibi cauerat Zozimus Pontifex Maximus, qui diaboli supplantatione in fornicationem semel lapsus, iterum & saepius lapsurus fuit, nisi Antidiv Turonensis Episcopi opera se a scelere retraxisset. Antidivus quippe (cū forte qua nocte id commissum est) multitudinem daemonum conspiceret inter se instantium de illis hominibus, quos captriosa inductione in laqueos mortis impegerant, & vnum præ ceteris gloriantem audiret, quod Zozimum Papam annos 4 se septem sollicitatum, tandem cum Virgine quadam coire fecisset: euestigio visa audiatque ad ipsum Zozimum desert, & ille pro breui voluptate æterni supplicij metu exterritus, poenitentia egit, multoque deinceps vixit circumspicius, nullam prius cum feminis consuetudinem sibi indulgens, sed potius declinans quantum poterat etiam conspectum earum.

570 DE RATIONE RESIS. DIABOLO.

1. Cor. 10. Huius exemplo, & qui stat, caveat ne cadat: & qui ceciderit, poenitendo resurgat, ita ut ne rursus corruat. Nam crebrius corruendo languescere resurgendi potestatem ac debilitari, necesse est.

Andreas
Episcopus.

P A R T I ac penè eadem Iudæi cuiusdā visione, ob quam & ipse (ut Gregorius in Dialogo ait) ad Baptismum venit, servatus est Andreas Fundanæ vrbis Episcopus. Qui cum sanctimoniam quandam foeminam secum cohabitare, suæ illiusque continentie nimium confidens, permisisset tandem demonis instigatione stimulatus, concupiscere quod semper abominatus fuerat, coepit. Ac die quadam rudens palma tantummodo tergum foemina leuiter distinxit. Ceterum ubi audiuit, hac ipsa de re diabolum fuisse iactatum, non solum moniam ipsam, sed omnes prorsus foeminas, quæ sibi in Episcopo famulabantur, expulsi atque abegit, & illa foedæ cogitationis tentatio cum ipsis pariter eliminata prurire desijt. Vide homini quamvis sancto incauta cōuersatio quantum obfutura sint, nisi Domini erga ipsum pietate inimici insidix quam primum patuiscent. *Greg. Dial. lib. 3. c. 7.*

Launomarus
Abbas.

I N E M implacabilis & impius humani generis inimicus, etiam orantibus & cum Deo loquentibus nobis negotium facere audeat, quoquomodo potest, pietatis iustitiaeque opera impedire nitens ne perficiatur. Launomaro Carnotensi Abbati nocturnas agere vigilas, & in oratione posito lucernam extinxit, quasi verò lucernæ lumine indigeat, in cuius corde lucet Christus. Ne tamen vel hoc liceret tenebrarū amatori diabolo aduersus lucis amatorem Launomarū, rursus diuinitus accessa reluxit. *Sar. Tom. 1.*

Sulpicius
Episcopus.

S U L P I T I V S quoque Bituricensis Episcopus, dum in Ecclesia cum suis Clericis noctu oraret ac psalleret, horrendos circa se demonum strepitus fremitusque audiuit, sed interim opus suum minime intermittendo, fortasseque ob hoc ipsum intentius orando, cessare tumultum fecit, magis terrenis aduersarios, quam ab eis territus.

Eadmundus
Archiepisc.

T E R R V I T illos & Eadmundus Cantuariensis Archiepi-

LIBER. V.

571

chiepiscopus, quicum ad multam noctem peruigil iam tandem somno surrepente supinus decubaret, ita graue pondus impositum sibi sensit, ut experrectus mouere se omnino non posset, manum leuare voluit ad signandum se Crucis signo, & impeditus est. Excutere se totis viribus conatus, plus grauitatis addi sibi cognouit, atque adeo ut vix iam sufficeret sustinere. Vbi autem spiritum ipsam ut se dimitteret, per Christi sanguinē adinrasset, statim diuissus assurrexit, & ab eodē a quo dimittebatur dilicet, nullū adurationis genus magis timori esse demonijs. *Sar. Tom. 1.*

I L L A M quoque efficacissimam contra tentationis precatorem esse credimus, qua vsus Nicolaus quidā in sancti Patritij Specum apud Scotiam ad Purgatorij (ut aiunt) loca descendens, tanta ac tam varia demonum tentamenta, tot fraudes, tot blāditijs, tot iras, tot terrores vnus superauit. Nam quoties ad Dominum conuersus dixit, Domine Iesu Christe, Fili Dei viui, miserere mei peccatoris, toties ab insidijs liber euasit. Breuis quidem oratio, sed permultæ virtutis, si fideliter, si ardentè, si humiliter exprimitur.

N V N C ut maioris ignominie cauterio notetur imbecillitas inimici, & in nobis repugnandi augeatur audacia, foeminarum quoque de illius conflictu victoriam breuiter enarremus.

Femina.

S A R A in partibus Thebaidis Abbatissa, cum cogitationes eius ad libidinem incitare soleret diabolica malignitatis suggestio, nunquam ut recederet tentatio orauerat, sed ut & illa assidue oppugnaret, & ipsa semper vinceret. In hoc carnalis lasciuie bello per annos tredecim fortiter contendit. Sed tandem aliquantò acius impugnata quam sustinere posset, clamauit ad Dominum Iesum Christum, & superauit inimicum, ita ut oranti apparēs demon diceret: Vicisti me, Sara, vicisti. At illa nihil sibi ex hoc laudis vendicans: non ego, inquit, vici te, sed Dominus meus Iesus. Hinc discamus, si quando vehementior tentatio ingruerit, orare sollicitius, & quoties vicerimus, victoriæ gloriam Deo, non nobis tribuere. *Petr. de Natalib.*

Sara Abbatissa.

L I A

T H E O.

DE RATIONE RESIS. DIABOLO.

Theodora
Monacha.

THEODORA Alexandrina semel tantum commissi adulterij confessa, se iam indignam maritali thoro iudicabat, & viro relicto, in Monachorum cœtu, nulli quod femina esset cognita, sub nomine Theodori latens commanebat, in multa vix austeritate Deo seruient, & peccatum suum legens. Ceterum diabolus ut illam maiori tristitia oppressam ad desperationem impelleret, ei apparuit, adulterij crimen exprobrauit, frustra q̃ illam fatigari dixit, eò quod tam grande delicti veniam promereri nō posset. Ipsa vero nequiquam de misericordia Dei diffidens, cum se Cruce signasset, tam manifesti mendacij assertorem eam nescere utrumq̃ coegit. *In vita PP.*

Eadem.

Rursus ille sumpta mariti eius forma, blanditijs assentationibusq̃ ipsam allicere cepit, impenās orans, vel potius vergens ut domum rediret: & cum nec sic doli successissent, ferocum eam beluarum imaginibus, ut a Monasterio discederet, terrere conatus est. Sed & hoc incassum. Theodora enim iam supra firmam petram fundata, tum ad ventorum, tum ad fluminis impetum immobilis, Deo fiduliter supplicando, talem quoque visionē repulit, reiecit, in nihilum redegit. *Ibid. & Russ.*

Eadem.

AT TAME N inquieta & indefessa malignitate veterator diabolus, ne quod adhuc fraudis genus inexpertum dimitteret, a multo stipatus comitatu, ac maiestatem quandam præferens ad illa venit, & cum ab omnibus qui circa eam erant, plurimum honoraretur, ipsam quoq̃, ut se adoraretur, nolentem vero, & quod unus Deus adorandus esset dicentem, flagellis verberauit. Cumq̃ illa ne verberibus quidem cederet, ipse fremens & indignans abiit, patientia victus fuit, constantiaq̃ superatus. *Ibid.*

Eadem.

P O S T R A M O, ut saltem vel ad auaritiæ, vel ad gulæ victimam incautam traheret, hic auri massam, illic canistrum varijs daubus plenum ei apparere fecit. Illa autem præsentissimè cōtra omnia tentamenta remedij memor, Crucem designauit, & diaboli laqueus dissipatus est, tantumq̃ in eam profecit malignus, ut quò eam magis tentauerit, eò plus

LIBER. V.

33

eò plus sibi confusionis cōparauit, toties victus, nunquam victor. Igitur quæ semel corruerat, ita se erexit, ut nullo deinde aduersarij conatu eueri viqua posuerit. Ob quod quantum receperit mercedis, inde coniectari licet, quod qua die vita decellerat, in visu Abbati apparuit, ad coelestem thalamum gloriose sublata, tantoq̃ ac splendoris fulgore radians, ut prestingeret oculos intuentis. *Ibid.*

P E L A G I A M Antiochenam, & diuitijs, & genere, & impudicina quondam nobilem feminam fuisse legimus, & (quod peius est) in idololatriz errore natam atq̃ adultam: sed postquam ad Christum fuit conuersa, pauperem, humilem, pudicam, & omni inter fideles probitate præstantem. Hanc ergo conuersionis suæ initio, Mammonæ spiritus ad pristinas renouare lordes tali veritatis loquio renauit, nocta illam adiens: Opes, inquit, quibus assuis, o Pelagia, Dijs patrij, quorū ego nūcius sum, tibi cōcessere, & tu nunc illis relictis, nescio quem Christum sequeris. Illos tamen & crimen tibi remittere, si ad eorum cultum redieris, & hoc insuper polliceri crede, tantum priorū opū beneficio ad dituros, quantum magis ipsa nequeas optare. Facile deprehendit dolo mulier, quæ iam veras diuitias Christum esse noverat, & cum Crucis in pectore lignum dextere manus ductu impressisset, iussit in suam impietatis, & tam facile abegit, quam solet puluerem ventis, tantique illius promissa fecit, ut cōtinuo ea etiam quæ habebat, cuncta indigentibus erogaret. Et quoniam Deo, non Mammonæ seruiuit, coelestes æternaque diuitias possidere meruit. *Ibid. & Sur. Tom. 5.*

I U L I A N A Virgini iam pueris pro Christi nomine affecta, & tantum coronam Martyrij in carcere expectanti, Reclus diabolus formam Angeli fidelis gerens, apparuisse ferunt atque dixisse, Christum iubere, ut illa potius tuis gentium sacrificaret, quam in cruciandis deliceret. Obstupuit Iuliana tali nuntio, & dubitans quinam esset a Deo sibi certius indicari postulauit. Mox diuinitus inspirata, manu illum apprehendens, vinculis constringit, verberibusq̃

Pelagia con-
uersa.

Juliana Virgo

114 DE RATIONE RESIS. DIABOLO.
busque affectit, volente Domino, ut scelestus Belial ab ea-
dem, cui dissuadere ausus fuerat suppliciorum pro Christo
patientiam, supplicia ipsa perferret. *Sur. Tom. 1.*

Margarita
Virgo.

MARGARITAM etiam Virginem post tormenta car-
ceri mancipatā, terribilis draco latē patenti faucium hiatu
ferociter inuadēs deglutierat. Verū ubi illa signū Crucis
edidisset, draco crepuisse visus est, quaque crepuerat, Vir-
ginem viam sanamq; euomuisse, sicuti euomitur a pisce
Ionas Propheta legitur. *Metaphr.*

Iona. 2.

Eadem.

ITERUM eidem in specie humana apparens imponere
tentauit. At illa per capillos apprehensum humi allisit, &
cū quæreretur, cur tam insensibilis infestusque Christi cultu-
ribus esset, accepit, cecodæmonum proprium ac peculiare
esse, inuidiæ odijque facibus accendi erga eos qui saluandi
sunt, cū pati non possint, ut ad cœlū, unde & ipsi deiecti
sunt, homines retrahantur. Semper ergo eos aliquid tētare,
mohi, struere necesse est, quo iustitiæ opera impediatur, &
innocentes ad peccandum prouocent. Sub hæc dimissus
euauit, illa ad Martyrij palmam gaudens peruenit, tam
diaboli victrix quā tyranni. *Ibid.*

Iustina
Virgo.

Sed nec Iustinam Virgine Cypriani magi larum præ-
stigiaque pervertere valuerūt. Cū enim Aglaius iuuenis
eam arderet, & ipsa iam Christo iuncta mortali hominis
nuptias respiceret, dæmonem misit Cyprianus, qui illius
animum ad libidinem occulta carnis utilitatione illiceret.
Re autem infecta reuersum, cū eam mouere nequiderit,
interrogat, & audiuit, signo Crucis perterritum inde effu-
gisse. Alium ergo misit, nequiorē illo, qui Virginealem
formam habitumque indutus ad Iustinam accedēs, etiam
se sicuti illa Virginitatem Deo vouisse dixit, proinde petēs
ut si non in societatem, saltem in seruitutem reciperetur.
Susceptus igitur post dies aliquot captata occasione sus-
penso tristisque vultu dubitare se ait, ne Virginitatem ser-
uando offendant potius Deum, quā aliquid promerean-
tur. Scriptum enim esse: Crescite & multiplicamini, & re-
plete terram, indeque in veteri Testamento sanctissimas
mulie-

Ita prorsus
nunc argu-
mentantur

LIBER. V.

115

mulieres Deoque gratas viros habuisse, & filios genuisse, *heretici contra Castitatis*
Cœperat Iustinae animus iam nutare, ac de Virginitatis
proposito penē ambigere: mox seipsam reprehendens,
Christi nomine inuocato, Cruce se signauit, & demō Cru-
cis virtutem non sustinens effugit. *Greg. Nyssen. Orat. 20.*

heretici contra
Castitatis
vota.

Eadem.

ITERUM idem Aglaii formam assimilatus, noctu ad
eam venit, & nunc blandus, nunc minax, ut voto suo con-
senseret, petijt. Sed eodem quo prius modo ab ea fugatus,
abiit. Deinde Iustina Virgo alijs atq; alijs, partim diaboli,
partim ipsius magi commentis tentata, cū semper Cruce
se muniret, semper superior euasit. Quam rem videns Cy-
prianus, & ipse Christo credidit, & vna cum illa Martyriū
subijt, fidelis factus, quia fidelibus dæmonia præualere nō
posse, liquidū cognouit. *Ibid.*

EUPHRASIA Romana Virgo nobilis genere, sed stir-
pis nobilitatem mentis humilitate superans, cū se in Mo-
nasterio apud Thebaidem inclusisset, ne seruilia quidem
opera à se aliena putabat. Inuidens verō virtuti eius dia-
bolus, ut persecutionis molestia propositum turbaret, ad
hauriendam aquā se inclinātem in puteum præcipitauit.
Sed ipsa inde sana à sororibus educta, crebrius aquatū ire
cepit. Iterum illam dum coquinā faceret, in bullientem
ollam impegit, sed ipsa bullore illo humefacta, non læsa,
nihilō segnius ceptum opus peregit. Rursum ligna sin-
dentem in latus impulit, & ipsa obliquo securis ictu pe-
dem sauciavit, breui tamen curata, multo promptior ad
subeundos labores accessit. Deniq; nullis infestationibus,
nulla inimici iniuria ab humilitatis officio auocari potuit.
Ita victis tandem superatisque tentationibus, etiam mira-
culorum operatione insignis fuit. *Ruffin. vit. PP.*

Euphrasia
virgo.

Ac ne plura de hac re prosequi longum sit, hæc sunt Sa-
tanæ artes, hi doli, hæc tendicula, hæc ad decipiendū frau-
des atque fabricæ, hæc præterea illius terrificatio, furor,
seuitudo, immanitas, ita ut nemo tā prudens ac tam fortis
sit, quin vel malitia eius caperetur, vel vi superaretur, nisi
vtrūq; compesceret Dominus, alligans fortē, & vasi eius
diti-

Exhortatio.

DE RATIONE RESIS. DIABOLO.

dimiens, tentari quidem nos volens, nō cogi: & probari, nō vinci. Ille dūtaxat vincitur, qui dedere se manuū quam repugnare. Nos verō ne quando ad deditiōē istam, cuius cōpes est interitū, aut aliu aliquo inducamur, aut trahamur inuitis, cōsēj imbecillitatis nostrae, clamemus ad Dōminum, poscāmus opem, oremus prāsidiū, & non ferro, non fossa, non vallo, non murorum ambitu nos muniamus, sed veritate, iustitia, pace, fide, spe, charitate, ceterisque virtutibus, dicente Apostolo: Induite vos armaturā Dei, ut possitis stare aduersus insidias diaboli, quoniam non est in nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarū harum, contra spiritualia nequitia in ecclesiis. Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. Stare ergo, succincti lumbos vestros in veritate, & induti loriceam iustitiae, & calcetis pedes in preparatione Euangelij pacis, in omnibus sumentes securam fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeam salutis assumite, & gladiū spiritus, quod est Verbum Dei, per omnem orationem & obsecrationem, orantes omni tempore in spiritu, in ipso vigilantes. Si sic instructi militabimus, vincemus, & donatū militis nostrae erit coelorum regnum, Iacobo Apostolo dicente: Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam repro-mittit Deus diligentibus se.

De Perseuerantia bene agendi.

Cap. VIII.

Cum in omni bene beatēque agēda vite insērito, cōstat nos nobis ipsi dederit. Nunc hoc, nunc illud velle, lenitatis indicium est. Multi de ordine Clericali ad Monachalem transigunt, non profectus desiderio, sed novitatis. Multi domicilia mutant, sumunt regio, non societate verō, & id deterrimum inconstantia genus est, cum diu

LIBER V.

317

diu sancte vixerint, ad vitia delabuntur. Nos ista sedulo deuitantes, cum semel boni alicuius exercēdi propositum sancto afflante Spiritu arripuerimus, semper idem simus, eademque animi alacritate curramus qua cepimus. Viam namque Domini incedentibus magis cauendum est, ne remittant gradum, quā curandum ut intendant. Nullaque certior ad finem vique perseuerandi ratio est, quā viribus aquare onus, ut quisque non quantum ferre potest sumat, sed perfere. Huic rei nunc subiiciemus exempla.

Treccentos & sexaginta quinque annos vixit Enoch, & ambulasse cum Deo dicitur, atque ob id non apparuisse, quia tulit eum Deus. Dignus quippe visus est, qui tam diu corpus suum ab immunditia custodierat, ut cum corpore simul transferretur ad Paradisum.

Non itidem cum Deo ambulasse fertur, iustus perfectusque fuisse, gratiamque inuenisse, & tamen quingentorum iam annorum erat quando cepit edificare Arcam, sexcentorum quando perierit, nongentorum & quinquaginta quando vita defunctus est. Itaque tam diutina innocentia, fidei, spei observatione meruit solus cum coniuge liberisque & nuptibus, mundo pereunte, saluari. Ex quo illi iure arguendi sunt, qui cum ne decimam quidem partem summe huius viuunt, in exercendis tamen virtutibus minus constanter se habent.

Abraham centum septuaginta quinque vixit annos, Isaac centum octoginta, Iacob centum quadraginta septem, omnes tam Deo chari gratique, ut eorum Deus dicitur voluerit. Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob. Certe nisi ab ineunte aetate ad vixisse exitum iustitiam pietatemque coluissent, nunquam ad tanta dignationis culmen peruenissent. At nobis iudem in virtutibus perseuerandi facultas tanto quidem datur maior, quanto vita breuior, & sic reprobis delictis.

Idcirco, ut de illo adhuc plenius explicemus, ad Laban amicum suum venit, cum aliquot ex fratribus eius ducturus uxorem. Serui autem illi annos septem pro Rachaele, L 5 sed Lia

DE PERSEVE. BENE AGENDI.

sed Lia data est. Seruivit alios septem, & Rachel accepit. Seruivit etiam annos sex, & valde ditatus est pecudum seruorumq; copia. Igitur quoniam viginti annos perseuerauit seruando, tali rerum successu potitus est.

Moset.
Exod. 17.

Moset. charitate in proximos, pietate in Deū semper prastatissimus, & Aaron Sacerdos à Deo electus, quoniam longum virtutum suarum tractum semel peccando ad aquas contradictionis interruperant, populum Israel in terram promissionis non induxerunt: Quomodo nos terram viuientium intrabimus, qui non semel, sed frequenter peccamus?

Dauid.
2. Reg. 11.

Peccauerat tamen & sanctus Dauid. Sed quia post peccatum quod poenitendo deleuit, syncerus vixit, non minus Deo placuit, quam si omnino non peccasset. Igitur si quo sorte vitij diuerticulo iustitiae iter interruptum fuerit, rursum ad illud per poenitentiam reuertamur. Quoniam autem reuertendi facultas interdum morte praeciditur, diuertere periculosissimum est, continuare semper tutissimum.

Prophete.

Reges.

Continuare ex Prophetis Samuel, Nathan, Elias, Eliseus, Isaias, Ieremias, Iezechiel, duodecimque alij. Ex Regibus Ezechias & Iosias, nisi quod Ezechias opulentiae suae ostentatione deliquit. Caeterum quia à Deo puniendus mulctae denuntiationem submisit, multa ad posteros dilata, ipse pacem habuit quam optauit: vsque adeo expedit repente corrigere sese, & vitium virtute mutare.

Christus.

Matth. 10.

In Euangelio quoque Dominus noster pijs actionibus nos continenter inhaerere monet, dum ipse turbis praedicare non cessat, dum varijs languoribus affectos curare non desinit, dum dies quadraginta neque comedit, neque bibit, dum in tentationibus perdurat, dum in oratione pernoctat, dum suos vsque in finem diligit, dum denique persecutiones vsque ad ignominiam Crucis aequanimiter tolerat, nunquam ab exercitatione virtutum quietus, ut ab ea nunquam quiescendum esse doceret, dicens: Non qui inceperit, sed qui perseuerauerit vsque in finem, saluus erit.

IOHANNES

LIBER. V.

119

IOHANNES Baptista eius praecursor, quia perseuerauerat in abstinentiae proposito, nunquam opiparos cibos ventri suo indulgens, nunquam vinum aut ficeram bibes, nunquam mollibus indutus, assidue in deserto baptismum praedicans, iugiter turbas ad se confluens docens: idcirco ipsius Domini testimonio plus quam Propheta dicitur, & nulli inter natos mulierum posthabendus censetur. Denique tantae constantiae virum Herodis improbitas occidere potuit, terrere non potuit.

Iohannes
Baptista.

Post Dominum Sancti Apostoli Discipuli quoque eius perseuerarunt, illum sequendo, illi obediendo, Spiritum sanctum per illum à Patre mittendum expectando, per orbem vbique Baptismi gratiam annuntiando, nec vnquam desiciendo, donec quod annuntiauerant, Martyrio confirmarent, morientes prius, quam tacentes Religionis veritatem. Et hi quidem tam fortes, tamque magno animo viri, tanto primitus pauore perculsi fuerant, ut Domino relicto fugerent, Petrus etiam se illum nosse negaret. Ne quis itaque sibi applaudat quod firmus sit, ipsa perseuerandi firmitudo non à nobis, sed à Deo est.

Apostoli.
Discipuli.

Matth. 16.

Dent.

Matth. 11.

Videt autem Deus boni operis in nobis affectum, exercendi praestat facultatem, exaudit preces, & consummandi affert auxilium. Negotiari volentibus commodat talentum, sollicite lucrantes beat, ignauiter torpentes damnat. Itaque summo opere enitendum est, ut semper aliquem questum faciamus in ijs, quae nobis à Deo credita sunt, & nunquam otio nos corrumpendos tradamus. Qui super pauca fidelis fuerit, super multa constituetur, & intrabit in gaudium Domini sui, caelestique beatitudine perpetuo perfruatur.

Turbae.
Matth. 15.

Illi quidem fideles serui sunt, qui in seruitio perseuerant, Perseuerantibus autem miseretur Dominus & commodat. Misereor turbae, inquit, quia triduo iam perseuerant mecum, & non habent quod inducant. Et dimittere eos nolo, ne deficiat in via. Sic ergo Dominus perseuerantes gratia sua pascit, ut deficere non sinat, imò ut abundare faciat. Nā & comederunt, inquit, & omnes saturati sunt. Ac ne quis ad vitam per-

vite perfectionem sibi nihil deesse existimet: fragmenta multa superfluerunt, non a turba, sed ab Apostolis colligenda.

Duo cæci secus viam sedentes, cum post Iesum clamarent misericordiam implorando, increpabantur ut tacerent. At illi magis clamabant. Perseverarunt ergo in clamoribus pijs, & quod volebant assecuti sunt. O constans inconcussique animi viros, quos non retraxit obsecratio multorum ab invocatione Salvatoris, sed accendit. Qui sicut non cessarunt sanitatem petendo, ita impetrata non fuerunt ingrati, dicente Scriptura: Et secuti sunt eum. Sic peccator si deprecando continenter clamaverit, appropinquabit ut audiatur, auditus illuminabitur, illuminatus assidue sequetur Iesum, non passibus, sed affectu.

Quid de Paulo primo post Christum eremi cultore dicamus? Sic Deo serviens perduravit, ut a decimo sexto ætatis suæ anno quo solus desertum adiit, usque ad centesimum & decimum tertium, quo vita defunctus est, hominem non viderit. Hac tam diuturna tamque propositi continuatione meruit (veluti Elias Propheta) diuinitus nutrieri, coruo pabulum homini quotidie deferente. Meruit ab Antonio sepeliri, cauata a leonibus terra. Quodque omnium maximum est, meruit ab Angelis in coelum terri, teste Antonio, qui hoc oculis suis conspexisse affirmabat. Cuius quidem mercedis magnitudinem quisquis crebro secum cogitauerit, nullo unquam spiritalis vite labore grauari poterit, nunquam lassitudinis tedia sentiet, tantorum spe præmiorum sustentatus. Hieron. in Epist. de vita Pauli.

Antonius quoque cum primum & ipse solitudinem inhabitare decreuisset, ne verberibus quidem demonum absterri potuit, quis quod cooperat, persequi pergeret. Perseveravit itaque ab octavo decimo ætatis suæ anno usque ad centesimum quintum, quo in Domino quiescit cui seruierat: Angelorum sortitus gloriam, quia in perseverando demonum contempserat iniurias. Athanas. in vita eius.

Et vix discipulus Paulus Simplicius, cum se recipi postulat, & Antonius ab eo discipulus, donec rediret, expectari respon-

responsum inisset, toto triduo ante ianuam persistit, plus moræ ibidem tracturus, nisi Antonius iam satis eius constantiam se expertum arbitratus, illum intro admisisset. Hoc exemplo eorum sane arguitur ignavia, qui Religionis habitum sumere volentes, nisi statim in collegium recepti fuerint, indignantur, mustitantque, abeunt, & primum de ipsius periculum factum sit, ea re quam petebant, se indignos ostendunt. Palladius. Hist. 28.

At vero post hæc idem Paulus multo etiam constantior perseverantia specimen dedit. Nam lingua quandoque lapsus, cum se errasse animaduertisset, trienne silentium seruauit, donec scilicet se iam didicisse credidit, quid loquendum, quid tacendum esset. Si cui difficile facta videtur, parte aliqua diei ex monastico instituto silentii custodire, consideret quanto difficilius sit, annos tres nihil cuiquam proloqui voluisse. Ibid.

Symeonem Susotionis filium tredecim annos natum, adisse Timothei Abbatis Monasterium ferunt, & Monachum se profiteri velle dixisse. Cumque non esset admittendus, quod ea ætas leuitati propior videretur, ante ostium prociidisse, & ita dies quique sine cibo ac potu perseverasse, ibi mori paratum, nisi quinta demum die receptus vorum suum impleisset: stupente Abbate tantam in puero firmitatem, quanta raro in senibus esset. Hoc ille stabilitatis præludio, sic reliqua ætatem egit, ut in omnibus mirabilis euaderet, & si cuncta vera sunt, quæ de illo produntur, nemo unquam corpus suum acerbius afflixit. In viis PP.

Mervinam tam diu pro foribus Monasterii rogantem permansisse constat, ut contra consuetudinem unam cum octenni filio in ordine Monachorum receptus sit. Immobile fixoque perseverandi proposito extorsit, quod exenobica lex vetabat. Ab eo enim vocabatur, qui supra Legem erat, & qui ait: Pulsare, & aperietur vobis. Neque hoc fecit quod a filio separari non posset, sed quod simul cum filio saluari optaret, malens illum secum offerre Christo, quam relinquere mundo. In viis PP.

Et Pa-

Duo cæci.
Matth. 10.

Paulus pri-
mus heremi-
ta.

Antonius
Abbas.

Paulus
Simplicius.

Symeon
Monachus.

Mervinus Abb.

542 DE PERSEVE. BENE AGENDI.

Pacomius
Abbat.
1. Cor. 9.
2. Timo. 2.
Et Pacomio quidem Abbati præter cætera, curæ fuisse legimus, iuniores ad perseverandum exhortari. Frustra ac-
bat eos ad brauium salutis currere, nisi sic currant ut com-
prehendant. Frustra cum hoste cõfigere, nisi sic certent ut
vincant, dicente Apostolo: Non coronabitur nisi qui legiti-
mè certauerit. Legitimè autem certare esse, certando nõ
defatigari. *Metaphr. & d. ij.*

Theodorus
Monachus.
THEODORVS itaq; eius discipulus, professionis sue
initio à matre multum ut rediret sollicitatus, nunquàm as-
sensit. Attulerat illa ab Episcopis literas, quibus reddi sibi
filium præcipiebatur. Hisq; obsequi con- pulsus, Abbas
discipulo discedendi potestatem fecerat. Cæterù ipse om-
nibus præferens Christum, nec egredi de monasterio vo-
luit, nec saltem se ostendere matri. Ne scilicet scandaliza-
tem oculum, quem à se iam proiecerat, rursus quærere vi-
deretur. Perseveravit ergo in monasterio, & facilius est Dei
filius, qui matris esse noluit. *In vni PP.*

Franciscus.
Et beatum Franciscum ipse qui genuerat Pater, in se-
admodum animo persecutus est, nec efficere potuit, quin
ille sicuti cõperat, post Christum ire perseveraret. Verber-
ratur ergo Franciscus, despoliatur, contemnitur, & gaudet
quòd dignus habitus sit pro nomine Iesu contumeliã pati.
Et quoniã omnia aduersa subire prius paratus erat quàm
proposito discedere, mox virtutum operatione vitæq; san-
ctitate tantum profecit, ut & terram sui fama repleret, &
gaudio cælum. *Bonavent. cap. 1.*

Thomas
Aquinas.
THOMAS quoque Aquinatem de monasterio Prædi-
catorum vi tractum, & domi clausum fratres eius ut à re-
ligione reuocarent, biennio serè tenuerunt. Sed cum ille
neque minis terreretur, neque blanditijs allici posset, neq;
meretriculæ quam ad illum intromiserat, lasciuia deliniri,
dimissus ad monasterium redijt, ac veluti Sol, qui diu nu-
be tectus latuerat, mox serenato cælo irradiare terram in-
cipit, sic ille relictis fratribus & domo, illuminare Ecclesiã
cœpit, & morum, & ingenij, & doctrinæ nitore. Nequa-
quàm ad tantã gratiæ claritudinem peruenisset, nisi etiam
nebula

LIBER. V.

543

nebula fraternæ satuitatis circũseptus currere perseveraf-
set, in proposito firmus, in tẽrationibus inuictus. *Sur. To. 2.*

Iohan. Abbat.
Illa quoq; duorum perseverantia, in primis memoratu
digna, Iohannis Abbatis & Pessij Eremitæ. Hunc (sicut à
Cassiano relatũ est) quadraginta annis quos in solitudine
exegerat, comedente Sol non vidit, quòd occaso duntaxat
Sole ieiunium soluere consueuisset. Illum verò nunquàm
vidit iratum, eò quod nunquàm omnino in iram conci-
tatus esset, licet magno fratrum numero præsideret. Quæ-
ret aliquis, quomodo infantes castigaret, si nõquàm iratus
sit. Neque enim fieri potest, ut in tãta multitudine aliquis
nõ peccarit. Huic respondebimus, quòd ne delinquentes
quidem irascendo castigandi sunt, sed miserendo. Iræ pro-
priũ nocere est, castigationis prodesse: in altero virtus, in
altero vitium est. Sed cur, inquiet, in Scripturis Deus irasci
dicatur, si ira vitium est? Irasci quidem Deus dicitur, non
quòd irascatur, sed quia dum iuste punit, iratus videatur.
Iudici autè ac prædici punire convenit, ut inueter, non irasci,
ne noceat. Quòd autem & ille inueter qui punitur, hinc
patet, quia impunitus plus deliquisset: & ubi plus delicti
est, ibi pœnæ grauioris exactio est. Hoc quidem modo Io-
hannem hunc nunquàm fuisse iratũ crediderim. Alioquin
si peccantem fratrem nunquàm corripuisset, si nullo pœ-
næ genere affecisset, irato nocentior esset. Malum enim,
quod quantum in ipso est, præcidere debet, crescere licen-
tia sineret. Itaque, ut eodem vnde digressus sum reuertar:
semper eandem animi lenitudinem seruasse, non omiſſa
delinquentium animaduersione, magnum atque magnifi-
cum fuit. *Caluan. Coll. 5. cap. 27.*

Stylius Abb.
De Elpidio quoque Abbate memoriæ proditum est,
quòd per quinque & viginti annos nunquam se ad Occi-
dentem verterit, semper serè orans, & illum cui nomen
Oriens, iugiter contemplans. Non putauit nefas esse re-
trò aspicere, sed sibipsi voluit imperare, ut cum corporis
appetitu ab ijs etiam, quæ licita erant, refrenasset, faci-
lius ab illicitis custodiret. *Pallad. Hystor. 108.*

NATHA-

544 DE PERSEVE. BENE AGENDI.

Nathanael
Anachoreta NATHANAELIS etiam Anachoreta quam conflass
in persecutando animus fuerit, ex eo intelligi potest, quod
semper clausus vixit, & ipsos ad se venientes reueneret
excepit, abentes ad limen usque officij gratia persecutus
est. Neque ut inde pedes efferret, callida (ut alibi diximus)
diaboli euocatione induci potuit, sed septem & triginta
persecutus annos, elatus inde non egressus est, & corpus
pariter cellamque relinquens in consortium receptus est
beatorum. *Passat. Hist. 18.*

Hanc laudabilem, imo & necessariam perseverandi
stabilitatem, nec sanctis foeminis defuisse, nonnullarum
exemplo monstrabimus, minimeque illis continere illud
quod dici solet, Varium & mutabile semper foemina.

Anna Pl-
nellis filia. ANNA Phannelis filia (ut Lucas tradit) annos septem
Luce. 2. vixerat cum viro, quo defuncto, ad quartum usque & octo-
gesimum aetatis suae annum vidua permansit? semper ca-
ritatem seruans, nunquam de templo discedens, nocte ac
die ieiunij, obsecrationibusque intentis. Hae perpetua p
propositi obseruatione digna euasit, quae Spiritu sancto af-
faretur, & multa prophetaret, imo quae illum quem Pro-
pheta venturum praeviderant, praesentem cerneret, &
ipsum esse mundi saluatorem, palam confiteretur. Perse-
uerando igitur aditus ad Iesum comparatur, ut ibi ipse el-
Iohan. 7. ibi sit noster eius.

Mulier Cha-
nana. AD quem etiam Chananae mulier in Euangelio cla-
Matth. 15. mat, dicens: Miserere mei Domine, & Dominus tacet. Et
rursus illa: Adiuta me. Respondet ipse: Non est bonum
sumere panem filiorum, & dare canibus. Illa tamen insistit
& urget, nec deignatur canibus comparari. Sed & catelli
edunt, inquit, de micis quae cadunt de mensa dominorum.
Quia ergo & petendo & humiliando sese perseuerauit,
nec silentio repressit, nec contumelia confusa, meruit au-
dire: O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Ma-
gnam fidem indefecta supplicatis probauit assiduitas, quae
si semel vel iterum repulsa cessasset, proleto neque magnae
fidei esse diceretur, neque quod petebat impetraret.

MARIA

LIBER. V.

545

MARIA quoque; Magdalena veniens ad montimentum, *Maria Magda-*
vidit lapidem reuolutum, currit nuntiare Discipulis, & vna *lena.*
cum illis redit. Mox eis recedentibus, ipsa permanet plorans, *Iohan. 10.*
anxia inclinat se, videt Angelos, sed neque eorum visione co-
tenta, loco cedit, neque flere desistit. Solus ergo Domini
desiderio tota ardens, prima mortis victorem videre me-
ruit, quem praeter ceteris perseuerantius quaesivit.

SARA in Scythiotico Virginum monasterio Abbatisa, *Sara Abba-*
iuxta quod fluuius molliter labes perspicuitque limpida *issa.*
aquis intuentium oculos mira amoenitate detinere sole-
bat, cum tantam in eo cernendo iocunditatem esse audis-
set, sibi ipsi imperauit, nequando illum aspiceret, ne quam
ex eo caperet voluptatem. Itaque annos sexaginta quibus
ibi vixit, nunquam fenestram adiecit, nunquam tam propae
fluentem fluuium vidit, ut potius flumen illud videre di-
gna esset, cuius impetus iustificat ciuitatem Dei. Et quo- *Psal. 47.*
niam in cauedis terrenarum rerum oblectatiunculis per- *Petr. de Natal.*
seuerauerat, caelestium felicitate perenniter possedit, aeternis
digna delicijs, quae breues perituraeque semper contem-
platur. Sed quid singula referentes exempla diuini immo-
ritamur? Omnes enim seculorum Sancti Sanctique ad ipsum
sanctitudinis culmen in bonis operibus perseuerando per-
uenere. Alius alia virtute magis excelluit, sed unusquisque
in sua vita finiuit. Nisi bene & rationabiliter inchoata ad
victum usque deduxissent, nec inchoasse profuisset. A custo- *Psal. 119.*
dia matutina usque ad noctem speret Israel in Domino, ut
quod sperarit accipiat. Seruiamus illi in sanctitate & iusti-
tia cora ipso, omnibus diebus nostris, & morebimur au- *Exc. 1.*
dire: Vos estis qui permixistis mecum in testationibus meis, *Ibid. 21.*
& ego dispono vobis, sicut disposui mihi Pater meus, re-
gnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno
meo, & sedetis super thronos iudicantes duo decim Tri-
bus Israel. Quod si tanta beatitudinis gloria remuneratur
in bono perseuerantes, quae nam tanta mentis infamia nos
tenet, ut velimus deficere? cum praesertim deficientes ad
contrariam beatitudini miseriam deuoluuntur.

Mm Sd

546 DE PERSEVERE. BENE AGENDI.

Saul.
1. Reg. 31.
Roboam
3. Reg. 14.
Ioas.
4. Reg. 12.
Sed ille, quo non erat in filiis Israel melior, quia potestatem prevaricatus est, ab eodem Deo a quo electus fuerat, regno indignus iudicatur, & ab inimicis occiditur. Roboam una cum populo cui praeerat, in vijs Propheta David ambulasse dicitur, mox deinde Legem Domini reliquit, ob quod a Sefac Aegypti rege capti, spoliati, in servitutem redacti sunt, dicente Domino per Prophetam: Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Sefac. Rex quoque Ioas Ochozai filius, quam diu vixit, Ioasda Sacerdos, a quo vocatus fuerat, recte ac laudabiliter se gessit: eo autem defuncto, ad idola declinavit, & a servis suis interemptus perijt. Sed & hac lenis inconstancia poena, nisi post eam aeternis etiam additi iussent supplicij.

2. Pet. 2.
Galat. 3.
1. Thess. 3.
Hebr. 12.
Eccles. 5.
Quantum melius cum illis actum esset (sicut Petrus Apostolus inquit) non agnoscere viam iustitiae, quam post agnitionem retrorsum converti: Propterea quidem & Paulus Galatas dementiae accusat, dicens: Sic stulti estis, ut cum spiritu experitis, nunc carne consumamini. Et eosdem ad id quod bonum est perseverandum hortatur, & ait: Bonum autem facientes non desiciamus: tempore enim suo metemus non deficientes. Idem ad Thessalonicenses: Nolite deficere, inquit, benefacientes. Et ad Hebraeos: In disciplina perseverate. Et in Ecclesiastico scriptum: Ego firmus in via Domini.

3. Reg. 7.
Hac est ergo columna Iachin, & columna Booz, id est, firmitatis & fortitudinis, quae epistylia liliorum malogravatorumque sustentant, quia firmi ac fortis est, summam conservare virtutum quam semel amplexus fuerit. Hac est talaris tunica siue poderis Aaron, a capite usque ad pedes demissa. Hac est hostiae cauda, quam Deo offerri Lex iubet. Hoc illud calcaneum est, quo serpentis caput conteritur. Hac denique Crucis longitudo, quae latitudinem illam fuleit, in qua manus extenduntur. Latitudo quippe bonorum operum inniti debet longitudini continuationis, ut partem illam quae superne eminet, valeat attingere, hoc est, ad coelestis beatitudinis altitudinem pervenire. Opti-

LIBER. V.

547

Optima autem perseverandi ratio est, non solum non retro cedere, sed etiam indies ulterius progredi, & quantum possumus ad sublimiora semper tendere ac niti. Abunt de virtute in virtutem (inquit Propheta) videbitur Deus eorum in Sion. Unde & Apostolus: Quae retro sunt oblitiscens, & ad ea quae priora sunt, se extendens, ad destinatum persequitur brauium supernae vocationis Dei in Christo Iesu. Beati enim qui eluriant & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur, ait Dominus. Quo autem pabulo vel qualibus epulis hi saturandi sint, in Apocalypsi declarat, dicens: Vincenti dabo edere de ligno vitae, quod est in Paradiso Dei mei. Vincenti dabo Manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. Quibus verbis quid nisi vere perfectaeque beatitudinis indicibilis designatur suavitudo? Et ut aperius loquatur, ait: Ego fidei, usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitae. Corona vitae gloria immortalitatis est.

De Mortis meditatione.

Cap. IX.

PERSEVERANTIAM autem boni honestique commo-
dissime in nobis conservabit mortis meditatio, iuxta illud: In omnibus operibus tuis memorare nominis tui, & in aeternum non peccabis. Haud igitur incongruum erit, si nunc exponere aggrediemur, quemadmodum hi quoque quos imitari cupimus, ultimum vitae die semper ante oculos habuerint, mentesque versarint, plurimum in eo curae ponentes, ne mors offenderet imparatos.

Idcirco omnia vincens patientia, nullis fractus est armorum, nulla collapsus adversitate, ut qui non ignoraret, brevi se expeditum iri, eo quod diu hic vivere non posset, & deinceps multo beatius perenniusque vivere speraret: Breves, inquit, dies hominis sunt. Et: Expecto donec veniat immutatio mea. Domine, vocabis me, & ego respondebo tibi;

tibi; operi manuum tuarum porriges dexteram. Et iterum: Spiritus meus attenuabitur, dies mei breuiabuntur, & solum mihi superest sepulchrum. Dies mei transierunt, & cogitationes meae dissipatae sunt, torquentes cor meum. Noctes verterunt in diem: & rursum post tenebras spero lucem. Denique ait: Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viuenti. Haec & talia assidue secum cogitans, cum omnia corporis bona amisisset, animi non amisit.

David.

Psal. 38.

Et Beatus Propheta David identidem reminiscens se esse mortalem, ut morti paratior occurreret, diem quoque moriturus esset, nosse optauit, Deumque deprecatus est, dicens: Notum fac mihi, Domine, finem meum: Et numerum dierum meorum quis est, ut sciam quid desit mihi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & substantia mea tanquam nihilum ante te. Veruntamen vniuersa vanitas, omnis homo viuens. Veruntamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur. Thesaurizat, & ignorat cui congregabit ea. Sub hac omnem spem suam in Deo collocans ac firmans, continuo ait: Et nunc quae est expectatio mea? nonne Dominus? & substantia mea tanquam nihilum apud te est. Itaque ista mente reuoluens, ne inimicorum quidem iniurijs ad iniustitiam potuit concitari.

Salomon.
Eccles. 1. & 2.

Eccles. 3.

Eccles. 9.

Dum eadem considerat sapientiae antistes Salomon, vociferatur & ait: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Et iterum: Vidi cuncta quae fiunt sub Sole, & ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus. & Risum reputavi errorem, & gaudio dixi, quid frustra deciperis? & Nihil permanet sub Sole. & Omnia tempus habent, & suis spatijs transiunt vniuersa sub coelo. Definire autem volens quid esset in vita optimum: Et cognoui, inquit, quod non esset melius, nisi letari, facere bene in vita sua. Omnis enim homo qui comedit & bibit, & videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est. Ad haec peccatorem sollicitum exhortans: Quodcumque facere potest, inquit, manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quod tu properas. Ac ne aliquid esse putemus diu

viuere:

viuere: Si annis multis, inquit, vixerit homo, & in omnibus letatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis & dierum multorum, qui cum venerint, vanitatis arguuntur praeterita.

Horum meditatione & Elias Propheta iam vita defungi optabat, dicens: Sufficit mihi, Domine, tolle animam meam. Neque enim melior sum quam patres mei. Sic & David: Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Et Ionas: Domine, tolle quaeeso animam meam a me, quia melior est mihi mors quam vita. Ex quo pater, quantis hic premimur miserijs, cum etiam illi quibus non nisi ad inferos descensus erat, hinc decedere tantopere concupiscunt. Cui sane argumento Iob sententia aspiculatur dicentis: Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur & conteritur, & sicut velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet.

Hoc idem vidit & Iesus ille in veteri Testamento Sirachius filius, qui in Ecclesiastico suo admonendo nos ita ait: Me mor esto quoniam mors non tardat. Ante mortem benefac amico tuo, & secundum vires tuas exporriges da pauperi. Ante obitum tuum operare iustitiam, quoniam non est apud inferos inuenire cibum. Omnis caro sicut foenum venterascet. Quam ergo grauiter agendum est, ut quotidie lucet aliquid faciamus, incerti, quando ratione negotiationis nostrae reddere cogemur; & certi, quod longe abesse non possit. Unde & Ecclesiastes: Memento, inquit, Creatoris tui in diebus iuventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis tuae, & propinquent anni, de quibus dicas, non mihi placent. Rursumque Iesus: Memento nouissimorum, & de sine inimicari. Nihil quippe ita inacundiam nostram frangit atque emollit, ut ista haec recordatio.

Itaque Propheta, & ipse futura mente scriptisque praeterita pertractando didicit contemnere praesentia, nec mori timebat, dum illum viuere inter seculi vanitates piget. Hinc etiam exclamat, imo exclamare iussus, ait: Omnis caro foenum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Exiccaturum est foenum & cecidit flos, quia spiritus Domini sufflauit in eo.

Mm 3 Vere

Verè scœnum est populus, exiccatum est scœnum, & cecidit
flos: Verbum autem Domini manet in æternũ. Hęc recogitans,
Manassæ regũ nequissimi ferram fortiter perculit, &
sectus, in Dño requieuit. Quis fidelium non præoptet huius
necem cum meritis suis, quàm illius vitã cum regno eius?

Christus. Quid si crudele aliquod turpẽ mortis genus
expauescimus, Domini Iesu Crucem cogitemus. Sin
verò id nos terret, quod nescimus, quando mors ventura
sit: occurrere illi semper parati simus. Vigilate, inquit, quia
Matth. 24. nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Si sciret pater
familias qua hora sur venturus esset, vigileret utique,
& non sineret perfoli domum suam: ideoq; & vos essote
parati, quia qua nescitis hora, Filius hominis venturus est.
Beatus ille seruus, quem cũ venerit dominus eius, inuenie
rit sic facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia
bona sua cõstituet eum. Vigilate ergo, nescitis enim quãdo
dominus domus veniat, sed, an media nocte, an gallicantu,
an manẽ: ne cũ venerit repente, inueniat vos dormientes.
Mar. 13. Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate.
Id breuius in Matthæo scriptum est: Vigilate quia nescitis
Matth. 23. diem neque horam. Sic ergo hodie viuamus, tanquã
cras morituri.

Siquidem & Beatus Iacobus Apostolus vite huius con
ditionẽ animo metitus: Quid est, inquit, vita vestra? Vapor
est ad modicũ parens. Eleganter eam vaporĩ cõparat, in quo
Iacob. 4. & fumus & calor est. Per calorẽ libidinis incitium, per
fumũ humanæ gloriæ vanitas designatur. Vtrunq; fluxum
atq; fragile, & ideo ad modicũ patet, sed in æternum cruci
ans. Quamobrẽ Angelus in Apocalypsi clamat: Esto vi
gilans, & cõminatur: Si nõ vigilaueris, veniã ad te tanquã
Apocal. 3. fur, & nescies qua hora veniã ad te. Et iterũ: Ecce venio,
Ibid. 19. inquit, sicut fur. Quoniam autẽ qui gnauiter excubat, non
supplatur, subiugit, dicens: Beatus qui vigilat, & custodit
vestimenta sua, ne nud' ambulet, & videat turpitudinẽ eius.
Igitur nequando vigiliam hanc aliqua obliuionis dor
minatione intermitteret Iohannes Eleemosynarius Patriar
cha A-

cha Alexandrinus, dum sibi edificaretur sepulchrum, im
perfectum relinqui iussit. Porro ministris suis iniunxit, ne
vlla die præterirẽt, se de illo perficiendo interpellare. Itaq;
nunquã ab eo mortis memoria recedente, sic vitam in
stituit, vt morte multò beatior factus sit, quàm si semper
hic viueret, & omnibus afflueret vitæ huius voluptatibus,
omnibulq; delicijs. Terrena enim cœlestibus confertũ
non possunt, etiã si æterna essent. *Leontius in vit. PP.*

MACHARIO Alexandrino per cremũ aliquando per
genti (vt antẽ diximus) nocte superueniente cũ somnum
capere vellet, sepultura, in quã fortẽ inciderat, lectus fuit,
nec demonis intra illa, quæ iacendo præferat, cadauerum
ossa perstreptentis vocibus territus loco cessit, quia iugis
fatorum commemoratio & mortis fecerat intrepidum,
& demonum contemptorem. *Ruffin vit. PP.*

PHILOROMVM quoque Galatam Presbyterũ tradit
Heracles, annos sex in sepulchris habitasse mortuorum,
vt semper meminisse posset, se mudo mortuum, & viuere
Christo. *Palladius Hist. 13.*

NEC Apollo Abbas (vt Cassianus refert) oblitus est
mundo se mortuum esse, tametsi non ita procul à necessa
rijs suis posito tuguriolo habitaret. Nam cũ à fratre se
culari enocaretur, vt sibi auxilio veniret, quod ipse bonẽ,
qui pedibus alto cœno immeris hæserat, euellere solus
non posset, & nisi protinus euelleretur, ibidem eum amif
surus erat: Cur, inquit, alterius fratris domum tibi proxi
miorẽ præteritis huc me rogatum venisti? Cuius ille
responderet, annos iam quindecim esse ex quo alter frater
diem suum obijisset: Et mihi, inquit, viginti iam anni sunt,
ex quo mortuus mundo sum: tantum autem temporis ex
egerat in religione. Itaque nihil mundanum ad se perti
nere arbitratus, egredi de cella noluit, ne rogatus quidem,
& rogatus à fratre, atque in tam præfenti talis iacturæ eius
periculo. Quia ergo qua iam morte mortuus esset, semper
in mente habuit, immaculatũ se ab hoc seculo custodiuit.
Cassian. Coll. 24. c. 2.

Sylvanus
Episcopus.

Philip. 3.

Columbanus
Monachus

Psal. 117.

Hilarion
Abbat.

Martyr.

MORTALITATEM quotidie meditando, & eaque mortem secutura sunt, intantum quidam proficere, ut non modo non horrent illam, sed etiam appetere. Nam ut de Paulo taceamus, qui dissolui cupiebat & esse cum Christo, Sylvanus Episcopus Nazarethanus, cum ei D. Hieronymus in visu apparuisset, & si quid à Deo vellet, interrogasset. Velle se ex hac vita migrare dixit, & subsequens est euentus. Pergant nunc nimis anxie vite sue amatores, medicamentis sustentare sanitatem, morbos depellere, & brevis- simi temporis spatium totis redimere patrimonijs: innēti sunt Dei serui, qui mori optarent, ut in eternum vivere ci- tius inciperent. *Aug. Epist. 206. c. 5.*

NAM & Columbanus Monachus Columbani Abbatis discipulus, cum febris grauius astuaret, & ei vir apparui- set dicēs, preces & lachrymas Abbatis ipsi obflare ne mori posset: continuo rogauit Abbatem, ut ab oratione cessan- do, permitteret se de corporis carcere quamprimum educi, eo quod ad eternam beatitudinē se transferendum mini- me dubitaret. Statim ergo sumpto animæ viatico relictaq; carnis sarcina, coelum petijt quod iam diu peruenire cupie- rat. O verē pretiosa in cōspectu Domini mors Sanctorum eius. Nisi enim pretiosa esset, haud ita expeteretur.

Idcirco sanē nec Hilarionem Abbatem latrones cum armis circumfilleptes terrere potuerunt. Cumq; intre- pidum permanere mirarentur, nunquid necem non time- ret, interrogant? Necem non timet, respondit, qui paratus est mori. Quis, quæso, militum Ducūmve seculi tam præ- stanti animo vquam fuit, ut in tanto vitæ periculo non contremuisset? Vnus miles Christi nudus & inermis inter tot armatos nihil expauit, plusq; ipsi audacie ad mortem patiendam, quam illis ad inferendam fuit. Quem enim in- terimere, vel saltem spoliare decreuerāt, stupore correpti illatum reliquere. *Hieron. in vita eius. c. 4.*

Sic & multos Martyrum vitæ huius finem etiam per supplicia quæsisse constat, dum vitam, quæ finem non ha- bet, concupiscerent: vltro se persecutoribus offerebant, cum

cum latere possent: magisque dimitti, quam occidi, me- mebant. Nunc formidarum proferamus exempla.

PRÆDEXIS Virgo Romana, cum facultates suas pau- perum fecisset, ad illum festinans, cuius amore hoc egerat, orauit vitæ istius finem, & impetravit. Mira res: robustissi- mis viris terrori mors est, Virgini iuuenulae desiderio fuit. *Ado. in Martyrol.*

SAVINA quoque Virgo ad tumulum Sauini Martyris fratris sui prostrata, orasse dicitur, ne vltro viueret, nō fra- trem dolens, sed eum sequi cupiens, quem diuino frui con- spectu non ambigebat. Illis ergo grauis & terribilis mors est, qui terrena curant, nō ijs, quorum conuersatio in cœ- lis est, & qui moriendo ad immortalitatem transmigrant. *Iacob. de Orag.*

Quotidie igitur animo voluamus, quotidie rume- mus, quales mox futuri simus, & presentium voluptatum illecebras dolos esse patebit. Quibus qui capti fuerint, tūc cum se ad felicitatis culmen euectos putabūt, ad extremas corruent miseras ignemq; illum inextinguibilem, vnde nullus vnquā sperari regressus potest. At verō qui se ipsum aliquantulum recognouerit, contemplariq; incipiet hu- manæ naturæ cōditionem, iam intra se tacitus dicet: Heu, quam magna pars mei indies minuitur, quam citò ad finē summi ætus properat? Puer eram, & non sentiente me, mo- mento temporis ad pubertatem veni, nec scire possum, quando esse corpi, & iam factus sum vir, iamiam canis al- bicat caput, & rugis arata facies cognatā morti sehectam indicat. Denique (ut Propheta ait) Dies mei sicut vmbra declinauerunt, & ego sicut foenum arui. Quid, quæso, re- liquum est, nisi ut de qua confectus sum, terra fiam? Soluta autem corpore, & terra terræ reddita, quicquid deinde animæ erit, æternum erit. Iustis beatitudo, iniquis depu- bitur poena: vtriusque finis nullus. Cur tandem non resi- piscō, miser? Cur hoc non saltem quod superest vitæ, sic dirigo, sic exerceo, ut pro breui labore quietem capiam sempiternā? & nō sicut adhuc egi, ut pro breuib; delicijs

Mm 5 in perpe-

Famula.
Prædexis.
Virgo.

Savina
Virgo.

Exhortatio.

Humana
conditio.

Psal. 101.

Matth. 7.

in perpetuos incidam cruciatus? Ecce iam secaris posita est ad radicem, & velim nolim iam iam cadendum est. Quid agis anima? quid torpes? quid otiosa dormitas? consilium salutis tue negligis, & pernicie tue lxtaris? Age iam tandem, excita te & expurgare, & vel hoc saltem nonissimo pene temporis puncto poenitentia age, quam si differre perges, vide quanto te periculo committas: vita fugit, mors adveniat, semperque propior est quam esse creditur. Cum autem venerit, non erit amplius poenitentiae tempus, sed iudicij. Iudicij, inquam, sicut districti, ita irrevocabilis, quo quicquid decernitur, sine caret, sine boni, sine malum sit. Nos igitur inter utrumque infinitum constituti, perpendamus animo, dum licet, quid alterum horrendum sit, alterum concupiscendum: & ita nobis ipsis moderemur, ut hoc assequi, illud evitare valeamus. Scriptum est enim: Beati mortui qui in Domino moriuntur. Et: Mors peccatorum pessima.

Apostol. 14.
Psalm. 33.

De hora Mortis.

Cap. X.

Quam autem beati sint, qui in Domino moriuntur, dici non potest: ex parte tamen interdum omnipotens Deus signo aliquo ostendere nobis voluit in exitu illorum, ut ad eos imitandos magis accenderemur, quorum finem ipse miraculis illustrasset. Itaque & quid singulis copiosissimum tempore contigerit, & qualiter ipsi sese habuerint, hinc iam dicere incipimus, ut non solum vivere, sed etiam morierum exemplis discamus.

Abraham.
Genes. 23.
Isaac.
Genes. 25.
Iacob.
Genes. 50.

Ibid. 51.

Ac primum ne omnia condendi cadaueris distraximus curam, Abraham emisse agrum Ephron Hethai scribitur, in quo antrum erat: eo antrum pro sua suorumque sepultura usus est. Ibi primum ipse, deinde Isaac, postremo Iacob depositi recubuerunt. Desine peccator magnifica tibi extruere monumenta, & immodico sumptu suspendis artificum operibus exornare. Ecce qui cum Deo colloquebatur, sepeliri voluerunt in spelunca, & ne impensas defuisse credas, diuites

diuites erant. Dicit enim Scriptura de Abraham: Erat diues valde in possessione auri & argenti. De Isaac: Et locupletatus est, habuitque possessiones omnium & armentorum & familiarum plurimum. De Iacob: Dignatus est homo ultra modum, & habuit greges multos, ancillas & seruos, camelos & asinos.

Aaron quoque Pontifex Maximus a Deo electus peregre moritur, & Dei iussu in monte Hor sepelitur, nulla ibi exequiarum pompa, nullus inanis honor, nisi triginta dierum multitudinis luctus fuit. Quippe plurimorum lachrymarum multo melius defuncti probitate testantur, quam superflui funebres apparatus.

Aaron.
Numer. 33.

Post hunc mortuus est seruus Dei Moyses, & sepultus in valle terrae Moab, & non cognovit homo sepulchrum eius usque in presentem diem. Quid est, quod tantus vir in valle sepultus dicitur, nisi quia quanto maiores, tanto debeas te gerere submissius, in morte praesertim, quae sola aequat seruum domino, pauperem diuiti, stultum sapienti, omnesque pariter conficit atque consumit? Quid est praeterea quod sepulture eius locus ignoretur, nisi ut illorum arguatur facinoritas, qui nisi in marmoreis conditorijs, assabre sculptis, ad vnguem leuigatis, auroque linitis, & in celebri loco positus, putrescere nesciunt? Quin etiam incisis in lapide literis nomina conscribunt, quasi quicquam ei prodesse possit, ut qui fuerint, posterius cognoscant, cum ipsi semet dum viuerent, non cognorint, magis inani gloria quam virtuti studentes. Moyse sepulchrum ignoratur, sed vitae illius integritas ac sanctitudo nullis unquam seculis oblietabitur. Quisquis illi similis esse curauerit, profecto non quaeret, quo loco sepultus iaceat, sed ubi sempiternum viuat.

Hoc etiam eiusmodi viris curandum erit, ut sicut in vita, ita & in hora mortis alios pie informet, quo ipsi decedentes plus meriti secum ferat, dum ne in fine quidem proximis prodesse reculent. Etenim Iosue Naue filius, cum die suu esset obiturus, Tribus Israel conuocatis, enumerauit Dei erga illos beneficia, & ut legem eius obseruarent, eumque solum, non neos alienos perpetuo colerent, hortatus est.

Iosue.
Iosue. 24.

Et rex

David.
3. Reg. 2.

Et rex David morti proximus, dedit præcepta filio suo Salomoni. Sed cur illi magis quam cæteris? quia cæteris ipse præfuturus erat, & vnus præpositi instructio, ad omnium vtilitatem spectabat. Salomon autem, quoniam paternis institutis obsequens fuit, sapientiam, & diuitias, & gloriam à Deo muneri accepit.

Tobias.
Tob. 4.

Tobias cum & ipse se iam discessurum speraret, sic docuit filium, vt in illo vno omnes docuisse videatur. Deum inquit, cole, parètes reuerere, eleemosynas da, à vitijs abstine, & alienum libenter dissolue, nemini fac quod factum nolis tibi. Sapientum nitere consilijs. Benedic Deo semper, & ab eo dirigi pete. Illa quidem plenius in eo libro, qui Tobias inscribitur, recensentur. Sed nos pro tempore breuiter perstringimus, vt vel hinc cæteri patres discant, talium potius institutionum, quam multarum opum, filios suos relinquere hæredes.

Ezechias.
4. Reg. 20.

Videndum quoque vt deficienti animæ succurrat proprii reatus dolor, & culpam prius abluit sletus, quam flamma exurat. Ezechias rex morbo correptus, cum mortis sue nuntium accepisset, orauit & slevit, diuinamq; miseratione additi fuere vitæ eius quindecim anni, dicente Domino: Audiui orationem tuam, & vidi lachrymam tuam, & ecce sanavi te. Die tertia alcèdes templum Domini, & addam diebus tuis quindecim annos. Ex quo instruimur, tunc maxime precibus, & poenitentia merore nobis opus esse, cum mortis inflat dies, vt plenior venia peccatorum impetrata, addantur nobis vitæ anni, nõ quandoque finiendi, sed anni æternitatis.

Enoch.
Genes. 5.
Elias.
4. Reg. 2.

Et ne corporis nostri mox dissoluendi nos conturbet conditio, Enoch & Elias non mortuos, sed translatos fuisse, Scripturæ testimonio probatur. Vterque autem ambulasse cum Deo dicitur. Ita & nos quidem, si cum Deo ambulantes, hoc est, mandata eius obseruantes, mors occupauerit, trāsferemur in anima prius, postea & in corpore, nõ quò illi tunc translati sunt, sed quò ascendit Christus. Nihil igitur doleamus, carnem nostram nunc corrumpi

redigique in puluerem, cum rursus quandoque reparanda sit in incorruptione & in gloria, si modò vsque in finem fuerimus fideles.

In sepulchro illo vbi positus fuerat Eliseus Propheta, proiectum hominis cadauer statim reuixit: & nos Dei viuentis voce, & Archangeli iussu, & nouissima tuba euocati, non reuiuifcemus? Hinc etiam liquet, Sanctorum reliquias reuerenter esse habendas, quando quidem tanta vis eis inest, vt tactu ipsorum interdum etiā mortui ad vitam suscitentur. Satis hæc de veteri Instrumento; noui quoque exempla inspiciamus.

Omnis virtutis fons atque origo Dominus noster Iesus Christus, vt viuendo, quomodo viuere: ita moriendo, quomodo mori debeamus, nos erudiuit. Mortuus est pro salute nostra, vt nec nos pro salute proximorum mori recusemus. Pro inimicis orauit, vt & nos dimittamus, siquid habemus aduersus alterum. Animam Patri cõmendauit, ne nos quoque discedentem animam Deo commendare prætermittamus, à quo illam accepimus. In alieno monumento condi voluit, ne confundamur, si non habuerimus propriam sepulturam. Quocunque loco humati fuerimus, Domini est terra & plenitudo eius. Syndone munda inuolutus est, & aromatibus delibutus, vt ostenderet, eos feliciter hinc discedere, qui puritatem cordis & odoramenta virtutum secum ferrent. Die tertia resurrexit, & celum ascendit, vt fidem faceret, nos quoque resurrekturos, coelumq; ascensuros, si tales in fine inueniemur, quales esse debere suo monstrauit exemplo.

Et Apostoli quidem, omnesque reliqui Martyres pro iustitia, pro veritate, pro Christo morientes, præstantissimum id esse Mortis genus testantur, quod ipsi passi sunt. Sed non omnibus hoc cõtigit, omnibus tamen ea mens esse debet, vt si fors ita ferret, libenter & ipsi sustinerent. Cui is animus vel tunc cū e vita egreditur fuerit, proculdubio Martyrum ipsorum coronæ particeps erit. Corda enim perpendit Dominus magis quam facta. Die ergo cū Paulo:

Non

Eliseus.

4. Reg. 13.

Reliquie ss.

reuerenter

habende.

Iesus Christus.

Luce. 23.

March. 15.

Psalm. 137.

Idem 16.

Act. 1.

Apostoli.

Martyres.

DE HORA MORTIS.

Act. 11.

Philip. 1.

Paulus primus
Eremita.

Antonius Abb.

Hilarion Abb.

Iohannes
Anachoreta.

Non solum alligari; sed & mori in Ierusalem paratus sum propter nomen Domini Iesu. Certè talis in moriente charitas elenabit doloris angustiaque sensum, & hominem alterius vite desiderio accendens faciet exclamare, Cupio dissolui & esse cum Christo.

PAULUM primum Eremitam Antonius Abbas orantis gestu expirasse offendit, necdum exanimem putabat, donec nullos (ut solebat) gemitus, nulla suspiria ipsam emittere deprehendit. Indoluitque vehementer, quod se relicto mortem obisset. Nec immerito cum illo decedere concupivit, cuius etiam defuncti corpus Deum adorare conspexit, imò cuius animam ab Angelis in cœlum ferri viderat. Hier. de vita Pauli.

Ipsè verò Antonius, cum disc, qua de terra cessurus erat, multo ante predixisset, eadē detunctus est. Sed dum adhuc æger spiraret, Monachis vitæ monita dedit. Insuperque iniunxit, ut cum se humassent, curarent, ne qua ibi humanitatis vestigia apparerēt, & locū nemini unquā indicaret, ne ab hominibus honoraretur, volēs & in morte humilitatem servare, quam apprime in vita coluerat. In vit. PP.

HILARION Abbas ad Hesitum Monachum testamēti vice epistolam scripsit, omnes divitias suas ei relinquens, quæ erant, Evangelium, tunica, sacca cuculla, palliolum. Et cum plerique religiosi viri ad ægotantem convenissent, omnes admiravit, ut ne puncto quidem temporis post mortem reservaretur, sed statim se terra operirent, sicut vestitus erat, cum tunica cilicina, & cuculla, & iagorutico. Cumque iam extremo anhelitu laboraret, apertis oculis loquebatur: Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta prope annis servisti Christo, & mortem times? In hæc verba beatū exhalavit spiritum, statimque terra obrutus, ante vrbis sepulchrum, quam mortuum, innotuerunt. In vit. eius. c. 17.

IOHANNES Aegyptius Anachoreta, præter vitæ sanctitatem, futuris etiam vaticinijs clarus, cum diem possitremum sibi imminere cerneret, toto triduo neminem ad se

LIBER. V.

519

ad se admisit, ut Deum (ad quem gaudens proficiscebatur) liberius expeditiusque contemplari posset. Triduo verò elapso, complicatis genibus orando spiritum emisit. Qui cum tali gesta talique humilitate egrediuntur, eos ego misericordiā iam adeptos arbitror. Non enim tanta gratia prævenirentur, nisi maior esset secutura. In vit. PP.

ONOPRIO in vastissima Aegypti solitudine moranti, & nulli hominum cognito, & consumptis indumentis nudo, cum iam vita excessurus esset, cōtigat, Panucium Abbatem videre, a quo interrogatus, nomen vitæque exposuit, & ipsum a Deo sibi destinatum, a quo postera die sepeliendus esset, dixit. Cum ergo animam (ut prædixerat) exhalasset, vidit eam Panucius ab Angelis in cœlum tolli. Cuius corpusculum suavissimo odore divinitus perfusum sepelire volens, instrumentum quo terram cavaret nō habuit. Et ecce accurrunt duo leones, telluremque ungibus scalpentes, fossam hominis capax fecere. Sicque ipse pallio suo involutum, atque ibi depositum, humo quam bestie egresseram, operuit. Eo vix sepulto, cella corruit, & palma, quæ iuxta illam stabat, radicibus evulsā procubuit, quasi dedignant aliorum vñi sequi, quæ tam exacte sanctitatis viro servissent. Cuius ergo tam magnifica in terris mors fuit, quam gloriosa vita est in cœlo? In vit.

D. HILIONYMVS moriturus humi se collocari iussit, saccoque quo induebatur operiri. Tum discipulis convocatis, eos ut in Dei servitio perseverarent, multum exhortatus est, deinde Sacramentū Corporis & Sanguinis Domini in genua erectus, & lachrymis perfusus, reuerenter hausit. Mox terram prono ore petens dispellit manibus: Nunc dimittis, inquit, servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutem tuam. Quod parasti ante faciem omnium populorum. Tunc ad revelationē gentiū, & gloriā plebis tue Israel. Post hæc lux multa circa eū fuit. Quidā etiā Angelos vidisse se testantur, vocemque audisse illū ad patriam exilesse invitatum, & ipsius respondētis, quod libet cupideque venire. Mox

Oec. hinc
Solita. inc.

Hieronymus
Presbyter.

Luc. 1.

Mor discendente luce, anima quoque a corpore suo discessit. Exanime corpus diuini spirare odorem coepit, omnia vnguenta suauitate vincentem. Eadem hora diuersis in locis visionibus quorundam, ad quantam ille beatitudinem translatus sit, liquidò patuit. Nos eius humilitatem saltem in moriendo imitemur, quandoquidem tantam in viuendo sanctitatem assequi indigni sumus. *Euseb. in vit. S. Hier.*

Eusebius Cremonensis.

Item Eusebius quoque, Cremonensis eius discipulus, cum post illum mortem obiret, ipsius humiliationibus visus est. Ceterum qua hora migraturus erat, repente caput erigens, oculis pauitantibus circumspicere, & quasi in furorem versus clamitare. Non faciam, non faciam, mentiris, mentiris. Deinde ad terram procliuius faciem abscondere, intremiscere, ac quantum poterat vociferari. Adiuuate me fratres, adiuuate me, ne peream. Illi vero partim expansi, partim morore concussi rogabant: Quid habes, pater? qua hinc te exagitat sollicitudo? quid times? An, inquit, non videtis deponum cateruam, hic in meam perniciem congregatam? Ille qui præ cæteris horrendus appareret, compellit me ad blasphemias, hæresumque prauitatem, & tam dirus est, ut contra rueri non ausim. Tunc fratrum supplicationibus demones in fugam versi sunt. Et Beatus Hieronymus apparens, ipsum ne paueret hortatus est. Eius itaque conspectu Eusebius recreatus, in Domino obdormiuit. Nemo ex incompto aliquo deformique decedentium gestu animas eorum iudicet: si vir tam sanctus ita se in morte habuit, ut de illo dubitaret, nisi quod contigerat palam factum fuisset. *Aug. Epist. 206. c. 3.*

Ambrosius Episcopus.

Ambrósio Episcopus, tum doctrina, tum sanctitate notus, cum animam esset acturus, Communione sacra sumpta, expansis latè brachijs, demissaque ceruice, tacitus intra se orauit, atque hoc gestu actum; illi decedere libuit, ut talis Domino occurreret, qualis ipse pro nobis peperderat in Cruce. *Paulin. in vita Ambrosii.*

Augustinus Episcopus.

Et ipse inter quatuor Ecclesiarum candelabra numerandus Augustinus, cum febri correptus vitæ sibi finem imminere conspi-

conspiceret, Psalmos, qui Pœnitentiales dicuntur, conscribi, & ante se legendos parieti affigi iussit. Eos dum legeret, lachrymas habertim fudisse dicitur, neminem ad se accedere passus est, præter Medicum & Discophorum puerum, ne varijs multorum interpellationibus ab earum rerum cōtemplatione auocaretur, ad quas perpetuò fruendas iam se profecturum sperabat. Tandem Communione venerabiliter percipit, spiritum reddidit. Sed prius & hoc memoratur dixisse, neminem (quauis sanctum & perfectum virum) decedere debere, nisi ante confessus communicatusque fuisset. Nolle enim confiteri, arrogantis esse: nolle cōmunicare, inobedientis. Si autem Augustinus pœnitentiæ preces cum fletu sibi peragendas putauit, quid nos facere oporteat, qui in nullo ad eum cōparandi sumus? Discamus tamen, nunc maxime pœnitendum dolendumque esse, cum periculum est, ne dolere incipiamus in æternum. *Possidon. in vit. August. c. 31.*

Benedictus Abbas diem suum postremum præcognouit, & quibus hoc indicauerat, ne cui antequam euenisset dicerent, iniunxit. Sexto autem die ante euentum aperiri tumultum iussit, & sebricitare coepit. Deinde ingravescente morbo, in oratorium delatus, sublati manibus Deo se commendans, inter discipulorum manus expirauit ea ipsa qua prædixerat die. Quidam in visu viderunt viam in sublime tendentem, piano stratam, multisque lampadibus quasi stellis fulgentem, & responsum accepere, patri Benedicto, per quam ad coelum ascenderet, paratam. Qualis, quæso, gloria illa ad quam fruendam pergebat, si talis via quam calcabat? *Greg. Dial. lib. 2. c. 37.*

Benedictus Abbas.

Odilone Cluniacensi Abbati cum ægrotaret, diabolus tetra horribilique forma propius affuisse ferunt, sed mox ab eo contemptum confusumque discessisse. Ille ergo, fugato aduersario, confidentius finem suum expectauit. Quem enim terrere diabolus non potuit, et ne mors quidem timori fuit. *Hugo Cluniac.*

Odilo Abbas.

Ad Probum Reatinæ urbis Episcopum, puer qui ægro-
tanti assidebat, vidit duos viros ingredi candidis vestibus
Non indutos,

Probus Episcopus.

indutos, radiantique facie lucentes, & mente cōsternati, qui essent, clamare magis quā interrogare cœpit, donec ab Episcopo Probo sedatus, audiuit, illos Iuvenalē & Eleutherium esse, pro Christi nomine olim supplicia necemq; passos. At neq; hoc ferre valens, & cella profiliit, & rē alijs detulit, qui mox vnā cum ipso ad cubitulum accedentes, offenderunt Episcopum iam expirasse, aliumq; ibi adesse neminem. Nec dubitarūt, quin ille cum iisdem, quos puer viderat, ad caelestem beatitudinem possidendam abiisset, dignus utiq; Martyrum consortio, qui vehemētis languoris molestias æquo animo pertulisset. *Greg. Dial. lib. 4. c. 15.*

Stephan. Abb.

STEPHANVM quoque Abbatem sanctimoniz singularis virum, ij qui ad agrotantem conuenerant, præ timore fugientes reliquere, pars Angelos ad eum intrantes viderant, pars nihil viderant, & omnes vnus idemq; occupauit pavor. Cum sedato timore rediissent, defunctum inuenere quem viuum adhuc dimiserant. Quā putas gloriosi Angelorum cœtus hominis animam exceperē, cum eorum aduentum illi etiam, qui non viderant, sustinere nequiverint? *Ibid. cap. 19.*

Antonius Monachus.

ANTONIO Monacho, qui Romę in Gregoriano monasterio vitam pie sancteq; degebat, die quodam dictū est: Paratus esto, & quia Dominus iubet, migra. Qui cū sibi viatica ad migrandum deesse respondisset, audiuit, si de peccatis ambigeret, iam dimissa esse sciret. Multum tamen ille hac de re dubitare cœpit, & sequenti nocte cū se sopori dedisset, eodem oraculo sollicitatus dubitare desijt. Exinde die quinto febris repentino æstiuans ardore, animam reddidit exactori eius Deo, tam feliciter, quā libenter. Et quis enim adeo mortis pauidus est, vt inuitus hinc cessisset, dum sic euocaretur? *Ibid. cap. 47.*

Mervins Monachus.

MERVINO eiusdem monasterij Monacho, egregia morum sanctitudine prædito, in quiete visum est, coronā candidissimis floribus contextam e cœlo labi, ac super caput suum filii. Post hæc aduersa valetudine agitur, cum magna animi alacritate diem obiit extremum. Anno deinde

decimoquarto Petri Abbatis iussu aperto eius sepulchro, incredibilis odoris inde suauitas exhalauit. Quæ ex illud, quod per somniū viderat, verum fuisse cognitum est. Qui tā feliciter mori cupit, debet sicut ille vixit & ipse vivere. Non potest eius mors mala esse, cuius vita bona fuit. *Ibid. c. 11.*

NVRSA Presbyter Vrsinus, cū animā ageret, prorupit in verba salutationis, quasi qui principes viros ad se accedere cōspiceret, & aduentu eorū admodum gauderet. Oprato, inquit, aduenistis Domini mei, & gratias ago, q; præsentia vestra me dignamini, qui vester seruus sum. Deinde tanquā ab ipsis inuitatus. Venio, venio, respondebat. Tunc quid videret, vel quocum loqueretur, ab ijs qui aderant interrogatus: Nunquid, ait, non conspicitis hic Petrum & Paulum Apostolos, qui modò huc intrarunt? Et cū rursus ad illos conuersus iam iam se venire diceret, relicto corpore abiit. Hoc ferē ijs contingit, qui pie casteq; vivere, vt decessuri Sanctos videant, ne in morte mortis æternæ pericula formident, & dum tali spectaculo confortantur, vltimę anxietudinis dolorem nō sentiant. *Ibid. c. 11.*

SIC & Seruulus paralyticus (de quo sepē locuti sumus) cū extremos iam anhelitus duceret, & quo modo dicat, poterat, vnā cum ijs quos circa se conuocauerat, Psalmos concineret: mox, Tacete, tacete, inquit, nunquid non auditis, quanti & quā dulces cantus resonant in cœlo? & dum intentos in cœlū oculos tacitus teneret, vita elapsus est. Corpus verò donec sepulchræ mandatum est, miro odore fragrauit. O felicem optandumq; exitum, quem spectat beatitudinis duo certissima signa commendarunt, in cœlo, Angelorū melos, in terra, suauitas odoris. *Ibid. c. 14.*

BEATVS Martinus Turonēsis Episcopus, obitū suum multo ante prædixit, quo iam proximo, mala valetudine grauiter affici cœpit. Tunc discipulis flentibus: Nec mori, inquit, timeo, quia pij Domini seruus sum; nec viuere recuso, si vobis adhuc necessarius sum. Languens autem & morbo tantum non consumptus, cubabat in cilicio & cinere, neq; alio in stratu Christianū mori oportere aiebat.

Nu. 2. Sublati;

Sublatis in cœlum manibus indefinenter precabatur. Dis-
bolium vidit, sed cum expirasset, cum Angelis abiit, quorū
cantus in sublime volantiū quidā sentire meruerunt. Tam
ergo gloriose ad immortalitatem ascendit, quam humiliter
mortalitatem finivit. *Scurr. Sulp. circa finem.*

*Cudbertus
Episcopus.*

CUDBERTVS (vt Beda scribit) primò Monachus, de-
inde Episcopus; obitum suum in proximo futurum, sibi
diuinitus prænuntiatum; Herberto Presbytero, quē cha-
rissimum habebat, indicauit. Et ille ne in morte quidem
amicum deserere cupiens, obsecrare cœpit, vt se quoque
ea in re comitem assumeret. Tunc Episcopus Deum ali-
quandiu precatus: Herberto, inquit, Dominus noster te
voti tui compotem facit, proinde præpara te, mecum viā
discessurus. Itaque anno post, quamuis locorum intervallo
diuersi manerent, cum die qua prædictū erat, decessissent,
iunctis tamē spiritibus cœlum sui uisū petiere. Grandis cha-
ritas, cōmori amico desiderantis: sed maior felicitas quod
desiderauerat impetrantis. *Beda Hist. lib. 4. c. 29.*

Liberalis.

LIBERALIS quoque, qui Altini genitus, Tarsis
sepultus honoratur, orasse perhibent vitæ huius finem, &
se exaudiat Angelo nuntiante didicisse. Posthæc vicinas
inuisisse Ecclesias, & in ea quæ Sancti Laurētij est, Deo ani-
mam reddidisse. Quid misera mortalitas longioris ætatis
annos expectis? Tædet Sanctos diu viuere, dum ad vitam,
quæ in Deo est, proficisci festinant.

Beda Presbyt.

Venerabilis Beda Presbyter Domino reuelante præ-
cognouit, die tandē quinquagesimo se à corporis vinculis
exoluitum. Itaque festo Dominicæ Ascensionis, dum in
Ecclesia cum cæteris vespertas celebraret, nulla ægritudine
affectus, atque etiam stans in hemicyclo, cubitisque inni-
xus, finitis vespertis expirauit, mirabilisq; odoris fragrantia
subsecuta est, vt plane quo die in cœlum Christus ascen-
derat, eodem & seruum Christi, relicto in terra corpore,
ascendisse nemo dubitaret.

Cassius Episc.

CASSIVS quoque Narniensis Episcopus, per visum
cuiusdam Presbyteri accepit, se natalitio Petri & Pauli
Aposto-

Apostolorum die, de terris migraturum, & anno tandem
septimo, die quo prædictū fuerat, cum Missale Sacrificium
peregrisset, mortuus est, atque inde viuere nunquam mori-
turus cœpit. Nosse autem mortis tempus meruit, quia
omni tempore mori paratus fuit, quotidie & Deo sacram
offerens hostiam, & multam pauperibus eleemosynam.

Greg. Dial. lib. 4. c. 56.

PAVLINI etiam Nolani Episcopi, vt vita, ita vitæ exitus. *Paulinus
Episcopus.*
mirabilis fuit. Cubiculum in quo æger iacebat, ipso expi-
rante intremuit, & eos qui aderant, repentino pauore ob-
stupescit. Si viri sanctitatem consideres, ideo in morte eius
concessum pauimentum dices, vt beatorum spirituum
multitudinem ad suscipiendum defunctū animam cō con-
uenisse testaretur. Dignus quippe tali tunc comitatu fuit,
qui dum viueret, omnia quæ habere poterat, indigentibus
dabat, & cum res defecissent, seipsum dedit, vicaria serui-
tute redimens viduæ filium. Merito nunc cum Angelis
gaudet, qui sic homines dilexit. *Ibid. lib. 3. c. 1.*

GERMANVS Parisiensis Episcopus supra lectulum *Germanus
Episcopus.*
suum inscripserat, Quinto Cal. Iunias. Nemo inscriptionis
causam nosse potuit, donec eodem qui notatus fuerat die,
ipsum vita defungi contigit. Quid hoc est, nisi quia digni
sunt diem transitus sui nō ignorare, qui semper parati sunt
transire? *Fortunat. & Sur. Tom. 3.*

NAM & Amator Antisiodorensis Episcopus, qui etiam *Amator
Episcopus.*
in Matrimonio Virginitatem seruare potuit, vltimū diem
imminere sibi præcūit. Et cum ad Ecclesiam perrexisset,
sermoneque ad populum habuisset, in solio suo sedens
animam efflauit. Quam sub columbæ effigie in sublime vo-
lantem quidā cōspexere, vt eo visu & puritas Virginitatis,
& meritum patetceret sanctitatis. *In vita S. Germani.*

DONATVM Presbyterū apud Aureliā Galliarū urbē fe-
cit, cum dies dormitionis eius instaret, nunquā preces in-
termisisset, donec animā exhalaret. Deprecatio enim mis-
ericordiam impetrat, gratiamq; cōciliat, vt vitæ huius finis
illius vitæ initium sit, quæ sine caret. *Hist. Trip. lib. 9. c. 26.*

Iuonem. Iuonem quoque Presbyterum tradunt diem, qua mortē obituus erat, prædixisse, ac ne cum agrotaret quidem, conſucta abſtinentia modum remiſiſſe. Poſtremo Corpori & Sanguini Domini communicatum, die nocteque intentis in imaginē Crucifixi oculis, oratio perſeuerante, & altero illuſcente die ſpiritum reddidiſſe. Igitur dū paſſi Domini ſupplicia inſatiabiliter conſiderat, dum ipſum obſecrare non ceſſat, reſurgentis gloriam hora ipſa qua reſurrexiſſe dicitur, vidit, & à dextris Patris ſedentem iam ſine ſine beatus conſpexit. *Sup. Tom. 3.*

Homobonus. Homobonus Cremonenſis multa ſanctitate clarus, dum Miſſales Ceremonias genibus prouolutus audiret, expirauit. Nemo cum non viuere putabat, donec dum Euangelium legeretur, eodem geſtu perſeuerantem, neque ſe ut ſolebat, in pedes erigentem, viderunt. O felicem viri exitum, cuius beatitudinem locus, tempus, geſtus teſtati ſunt. Adde etiam deſuncti miracula, eo quod agroti, & à ſpiritibus vexati, cum ad tumultum eius adducti eſſent, conſolueſcere. *In ipſius Hiſtor.*

Franciſcus. PATREM Franciſcum legimus nudū ſe ſuper nudam humum deponi ſeciſſe, cum diem expectaret ſupremum, fratribusque benediſſe, & Dominico exemplo ſingulis buccellam panis dediſſe, ſumpto demum ſalutis viatico, vita deceſſiſſe. Sic ergo nudus, ſic ad terram vique humiliatus, coeleſtibus abundauit diuitijs, & ſupra coelos exaltatus eſt, illicque ipſi Seraph inſeparabiliter iunctus, cuius olim ſtigmata in corpore ſuo portarat. *Donauent. c. 13.*

Dominicus. PATER Dominicus vltimo vitæ die, ne intelletus obiret, hec ſe fratribus ſuis legare dixit, charitatem, humilitatem, voluntariam paupertatem. O beatum virum, qui cum hinc decederet, nihil habuit quod ſuis relinqueret præter exempla virtutum, quarū qui hæres fuerit, coeleſtis quoque regni hæres erit. *Garz. 9.*

Antonio. ANTONIO Hiſpano, cuius corpus Parauij in uenatione eſt, cū aduerſa valetudine oppreſſus iaceret, Chriſtus apparuit, cuius coſpectu lætus, atque in nimis exultans præcor-

precordijs, Hymnum illum, cuius initium eſt: O glorioſa Domina, Excellſa ſuper ſydera, voce qua poruit, decantauit, ſimulque Hymnum & vitam hanc finiuit, illam vitā feliciter inchoans, quæ ſinem non habet. *Antonini Hiſt. p. 3.*

IAM tandem & regibus bene moriendi exemplū aliquod proponamus, quādo ne illos quidē immodicæ opes ditiaque regna à morte redimunt, ſed potius ad mortem, dum ab alijs cōcupiſcuntur, impellunt. Quintus Ludouicus Gallorum Rex, cum ingentibus copijs ad recuperandam Ieroſolymam proſectus, parteque iam regionis illius occupata, febris morbo intercepſus eſſet, nequiuit præſtare quod promiſerat. Dum autem agrotaret, non in ſericis, ſed in cinere iacere voluit, & exteſis ad inſtar Crucifixi manibus, animam eſſauit. Sic humiliatus regnum deſeruit terrenum, & cum Chriſto regnare cœpit in celo. Sic deuotus dum inſimam Ieruſalem capere nititur, poſſedit ſupernam. Sic denique magnanimus caduca cōtemnens, ad illa quæ æterna ſunt, perpetuū fruenda conſcendit. *Iudic. Chelhon.*

Iam ſicut viri à viris, ita foeminae à foeminis mori diſcāt, *Feminae.*

ut vitæ nunquā morituræ præmia & ipſe conſequi poſſint.

MARTA Magdalena Domini Ieſu Apoſtola, cum diem dormitionis ſuæ iam proximum præſciuiſſet, nolens quidem abſque Eucharistiæ Sacramento deſcedere, à Maximino Epilcopo illud accepit, & ante Altare humiliter proſtrata ſpiritū tradidit. Corpulculū odore perquam ſuaui fragrauit: anima ab Angelis in celum ſublata, pro laboribus quos in terra ſuſtinuerat, perpetuæ quietis felicitate gaude re cœpit, & quæ quondam lacrymis lauerat pedes Domini, nunc in conſpectu eius exultat ſine fine. *Iacob. de Forag.*

MARTHA deinde ſoror illius, reuelato ſibi vitæ fine, annum febris ignibus æſtuauit. Cum autē deceſſura eſſet, lampades accendi iuſſit, & altantibus ut vigilarent iunxit. Nocte propē media ventus irruens luminaria extinxit, dzmones apparuerunt. Sed cū illa oraſſet, ſoror ē celo deiapia, aſſuit, malignos ſpiritus in fugam vertit, ipſam conſo-

Quintus Ludouicus rex.

Maria Magdalena.

Martha Virgo.

consolata est, lucernas accendit. Tunc & Christus ei præs-
sto fuit, & ut secum veniret, hortatus est. Ipsa igitur tam
oprato itinere se accingens, efferri se sub diuo fecit, cinere-
que conspergi, & Crucem sanctam iuxta apponi, atq; Eu-
angelium Dominice Passionis à Luca descriptum legi. Po-
stremo in manus Domini spiritum suum commendans, obiit.
Itaq; non minus cum ad Christum proficisceretur, sollicita
erat, quam olim cum ei ministraret, nisi quod magis gau-
deret aternitatis hospitio, quam temporalitatis. *Ibidem.*

Maria Aegypti-
aca.

MARIA Aegyptiaca vasta in eremo degenti, & ferarum
tantum sociis, ne in fine vite sine salutari viatico decederet,
Zozimas Abbas occurrit. Qui dato ei Trinitatis pane,
cum postea defunctam reperisset, reperit simul in pulvere
scriptum: Sepeli, Zozima, Mariæ corpus, & terram terra
tege, ac pro me ora. Tunc leo ad cavendam sepulturam ope-
ram præstitit, Zozimas ad cadaver condendum. Sic ergo
& deserti bestię, deserti habitatoribus inferuiunt, & in so-
litudine Christum querentibus, neque sacra deest Com-
munio cum oportet, neque sepultura. *In vitis PP.*

Amata Ab-
batissa.

AMATA in Thebaidis Monasterio Abbatissæ Colonatus
Martyr apparuisse dicitur, & ut proximo Dominico die ad
Ecclesiam suam cenatum veniret, eam invitasse. Ipsa igitur,
quæ iam per annos quadraginta lumen monasterij trans-
gressa nunquam fuerat, tunc primum ut Martyri morem
gereret, exijt, & cenulam quam secum tulerat in Ecclesia
eius peregir. Inde reuersa, sororibus propediem ex hac
vita se migraturam, prædixit. Ac post biduum nulla corpo-
ris infirmitate laessita, ubi se veluti sepeliendam compo-
suisset, expirauit. O omni melle dulcior cornu, Mannaque
suauior, cui cælestis conuiuij nunquam defutura dapes tam
feliciter successere. *Ruff. in vitis PP.*

Salaberga
Abbatissa.

SALABERGA quoq; apud Lugdunum Abbatissa, cum
diem clausura esset extremum, iocundissima visione ne mor-
tem timeret, roboratur. Vidit enim se ad locum imminenti
fulgoris adductam, & in eo pratum multiplici florum pi-
ctura decoratum, mirabiliq; odorum suauitate fragrans,
& id sibi

Id sibi præparatum auduit. Dormienti quoque, zona
quæ cingebatur soluta, nec usquam comparens, ipsam à
corpore soluendam portendit. Nam & vox audita est, quæ
diceret, die tandem centesima hoc euenturum. Dehinc
sancta & prudens foemina, ut veniens Dominus vigilan-
tem inueniret, Psalmos legere non cessauit, nisi cum etiam
vivere cessasset, ea quidem visione confidentior facta, sed
non & segnior. Neque enim tale quid apparet, ut certiore
premiij expectatione piæ operationis ardor in nobis lan-
guescat, sed ut accendatur. *Apud Sur.*

GALLA CHRISTO dicata, in monasterio quod a-
pud ædem Petri Apostoli Romæ situm erat, dum canceri mor-
bum in mamilla patiens iaceret, duo candelabra ante le-
ctulum eius ex monastico fortasse instituto accensa, per
noctem inceabant, inter illa medius idem Apostolus ipsi ap-
paruit, cuius repentino conspectu læta magis quam per-
territa, interrogauit, essent ne delicta sua sibi dimissa? &
cum dimissa esse accepisset, ab eodem euocata, ut iam ex
hac vita ad meliorem migraret: Rogo, inquit, ut soror Be-
nedicta mecum veniat, & responsum accepit, alteram nunc
secum venturam: Benedictam autem die postea trigesimo
ipsas secuturam. Abijt visio, atque illa excitis ad se sororibus,
quod viderat, enarrauit. Inde die tertio cum illa,
quam Apostolus prædixerat, simul oppetijt. Die deinde
trigesimo Benedicta quoque moriens, oraculum impleuit.
O vere omnes benedicte, quæ sic euocatur, ut nullius cul-
pæ conscientia eas terrere possit. *Gregor. Dialog. lib. 4. c. 13.*

Galla Roman.

In eadem vrbe Romula Redemptæ religiose sceminæ
discipula, Christo fideliter seruiebat. Sed dum debilitatis
paralyti membris langueret, Redemptæque & altera disci-
pula læcenti assiderent, subita lux in cubiculo resulsit, &
assidentium oculos pariter mentemq; perstrinxit. Mox etiã
intransit turbæ strepitum audierunt, sed neminem viderunt.
Excessit lumen, & secuta est odoris grata suauitas, quæ
panore quoq; ex luce illa tumultuq; conceptum lentret. Sub
hęc Romula ipsa, Nolite timere, inquit, non morior modo.

Romula Virg.

Postea verò die quarto, cum sacram Communionem accepisset, pro foribus cellulæ eius psallenti chori auditi, & illa corporis vinculis expedita, cum eisde coelū petijt. Quis dicere queat, quā illi iocūda mors erat, quæ moriendo supernæ felicitatis tantā præguſtabat dulcedinem? *Ibid. c. 15.*

Trasilla Virgo

TRASILLA Beati Doctoris ac Pontificis Gregorij amica in visis Sanctus Felix Pontifex apparuit, qui sedē illi ostendens multa luce renitente: Veni, inquit, te enim hæc sedes manet. Postero die Trasilla febrī implicita eggoravit. Iamq; in ipsius morbi accessione vehementer anxibatur, cum Christum vidit, atque ad eos qui aderant: Facessite hinc, ait, abire, ecce Dominus Iesus venit. Itaque ad eum quē videbat toto animi affectu anhelās, expiravit. Odoris inecuta suavitatis fidē fecit, verē ibi affuisse Iesum, & illam vñ cum ipso abiisse. Sed neq; mortem timere potuit, quæ ante mortem mortis destructorem vidit. *Ibid. c. 16.*

Musa Virgo.

MUSA tenella adhuc, & nondum adultæ ætatis Virgo, Virginem Deiparam cum multarum Virginum glorioso comitatu ad se venisse conspexit, & admonita est, ne quid ultra puellari more leuiter siue incōsideratē ageret, die trigesimo inter ipsas quas videbat Virgines, ab eadem coeli Regina feliciter admittenda. His visis vitam mutauit, quitoque & vigesimo die in febrim incidit, trigesimo verò eandem Beatā Virginē cernens, dicere coepit: Venio, Domina mea, venio, & in hæc verba de corporis carcere exijt. Quomodo hanc vllam mortis molestiam sensisse reat, quæ se non mori, sed venire dixit? Aut quare non foelicissimam putē, quæ de seculi huius miseria in consortiū Dei Genitricis Mariæ recepta, gaudijs perfrui coepit æternis? *Ibid. c. 17.*

Elizabeth Vidua.

Quid de Elizabeth illa dicam? quæ longē felicior fuit, quod Regis coelestis ancilla esset, quā terreni filia. Hæc ex febrī iacens, cum ad parietem se vertisset, apiculæ fortē aduolantis tinnulo cantu admodum delectata, quasi iam Angelos in coelo, quo mox itura erat, cōcinentes audiret, & ipsa Deo laudes voce ob languorem tenui pressaq; succinere coepit. Læta mortem expectabat, iugiter orabat, & cum

cum prope se demonem vidisset, vt protinus recederet, iussit. Eo fugato, Christum vidit, à quo ad coeleste thalamū inuitata mox ire petirexit, & tunc exanime corpusculū diuinum spirauit odorem, quia in odorem vnguentorum Christi dum viueret, ecurrit. *Conrad. Corvion.*

Ad istorum igitur exemplum, quos modò commemorauimus, nos componentes, tunc præcipue cum à corpore secedendum est, humilitatem seruiemus, poenitentia agamus, precibus instemus, fidē, spem, charitatē nullo modo in nobis labascere patiamur. Quia ex fide viuit iustus. & Qui sperat in Domino, subleuabitur. & Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Ad hæc Sacerdoti, cui ligandi soluendique indulta est potestas, confiteamur delicta nostra. Tum demum peccatorum vinculis expediti, submissius quā possumus accedamus ad Mensam Domini, & salutare cibum ore sumentes, cordis hospitio suscipiamus Iesum. Hic est enim Panis verus, qui de coelo descendit, & dat vitā mundo. Si quis ex ipso manducauerit, non morietur, sed viuet in æternum. Et quoniam maxime cum vitæ finis instat, leo ille rugiens modis omnibus amabit nos, vt deuoret: si aperte se ostenderit, facili contemnitur. Sin autem occultē dolis contenderit, solerti animi circumspectione opus erit, vt deprehendatur. Nam (vt alibi diximus) Angelum lucis interdum malignus assimilāt, & callidis inductionibus fidem primū euertere nititur, vt subruo fundamento, destruat in nobis ædificium virtutū. Idcirco Apostolus: Licet nos, inquit, aut Angelus de coelo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Quamcunque igitur versipellis bestia formam induerit, in quamcunque speciem se verterit, siue Angeli, siue hominis, siue Sancti, siue etiam Christi: in hoc profecto agnosci poterit, si dicto factōve aliquo ab orthodoxæ fidei veritate per erroris anfractus abducere nos incipiet, si ab humilitate ad inanem gloriam sictis laudationibus erigere tentabit, si veniæ spem terrore iustitiæ opprimere conabitur, si denique mentem nostram terrenarum fragi-

Exhortatio.

*Roma. 1.
Prouerb. 29.
Iohan. 4.*

Iohan. 6.

1. Petr. 5.

Galat. 3.

fragilibiumq; rerum recordatione ab earum cogitatu, quæ coelestes & æternæ sunt, auocare atque auertere molietur. Tu igitur, qui ex fructibus malis malam arborē iam nosse poteris, ubi patuerint insidiæ, protinus exclama: Discedite à me maligni, & ego scrutabor mandata Dei mei. Tum demum ad Saluatorem mente, ore oculisque conuersus, illum contemplare, illum ora, illi te committe, totumque trade, & dic: In manus tuas, Domine, commēdo spiritum meum. In ijs verbis frigescentia deficiant labia, & palpitantis pectoris interrupti anhelitus finiantur. In his desinant laboriosa suspiria, ipseque nouissimus exhaustus vitalitatis conticescat singultus. Felix illa anima, & plus quam dici queat beata, cui supremum vitæ huius diem sic tandem claudere contigerit.

De Purgatorio.

Cap. XI.

AD minores culpas post obitum expiādas ignem Purgatorium, sicuti ad maiores perpetuū plectēdas, æternum, & quem gehennam nuncupamus, à Deo constitutum esse credimus. Idque puto per Malachiam Prophetam significatum, ubi de Domino loquens, ait: Ipse enim quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum, & sedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurum & quasi argentum. De hoc & ipse Dominus in Euangelio: Omnis, inquit, igne salietur, & omnis victima sale salietur, quasi diceret: Sicuti caro salitur, vt corruptibili humore exiccato dierum multorum vni apta sit: ita qui purgatorio igne salutus fuerit, aptus erit vni vitæ æternæ. Nisi enim ad purū excocti fuerimus, nunquam summa illi puritati Deo iungi adhærereque poterimus. Neque enim Apostolis: ipsi licuit partem habere cum Iesu, nisi pedes lauati sibi permississent. Et qui mundus est, inquit, non indiget nisi vt pedes lauet: vt scilicet mundiciem eius augeat etiam illarū sordium deterfio, quibus nemo

nemo, dum in huius vitæ via est, carere potest. Sic & agricola ille Euangelicus palmitem quamuis foecundū purgat *Iohan. 15.* & excolit, vt adhuc foecundior sit, & fructus plus reddat. Ita ignis iste bonos purgando vrendoque efficit meliores. Nemo quippe tam bonus est, vt nulla in illo mali labes residua sit. Quis enim sine peccato, si septies in die cadat *Proverb. 24.* tustus? Esse verò ignem, qui fideles animas vrendo purificet, ex Domini verbis colligitur, dicentis: Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei. Qui *Matth. 12.* autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Qui grauissimum crimen in futuro seculo irremissibile dixit, nonne dedit intelligi, leuora ibidem remitti posse? Quod si nullū illic remitteretur peccatum, de hoc quoque quod non remittatur, simpliciter absoluteque dixisset, neque secula distinxisset. Distinxit autem, quia sciebat esse quasdam in homine maculas peccatorum, quæ si in presenti seculo conuenienti castigatione penitus dilutæ non fuerint, dilui debeant in futuro: vtique in carcere illo, de quo non exiit, donec redditis fuerit nouissimus quadrans qui debetur: non in illo, in quo neque soluendi debiti facultas vlla est, neque exuendi potestas. Huic quidem sententiæ etiam Apostolus attipulatur, dicens: Vniuscuiusque opus quale fuerit, ignis probabit. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: *1. Corinth. 3.* ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Quis est iste, quæso, cuius opus ardet, & detrimentum patitur, & tamen ipse saluus erit per ignem? Non ille, qui supra fidei fundamentum imponit aurum, argentum, lapides pretiosos, id est, meras desecatasque virtutes: non etiam qui ferrum, æs, plumbū, hoc est, delicta grauiora, quis ergo? quis, nisi qui superextruit ligna, fœnum, stipulam? quæ quidem leuia tanto leuora sunt, quanto magis exuruntur. Et si secus res se habet, dicat assertionis nostræ calumniatores, ubi illos collocabunt, qui statim vt conuersi confessique fuerint, vita decedunt? Damnari non merentur, quia doluerunt se peccasse: absolui non debent, quia nondum iusto dolore

*Psal. 118.**Psal. 30.**Malach. 3.**Matth. 9.**Iohan. 13.**Aduersarij hæretici.*

DE PURGATORIO.

574
dolore satisfecerunt. Neque enim Implere illis per mortem
licuit, quod à Sacerdote poenae nomine iniunctum fuerat.
Quia ergo iustitiae ratio exigit, ut nullum prorsus crimen
relinquatur impunitum: profectò necesse est, ut aliquis
alicubi existat poenarum locus, in quo puniantur ij, qui ad
aeterna supplicia delegandi non sunt, sed potius tempora-
libus purgandi, ut expurgati eo demum regno digni eva-
dant, in quod nihil intrabit coquinatù, & in quo intrantes
gaudeant & dicant: Probasti nos Deus, igne nos exami-
nasti, sicut examinatur argentum. Transivimus per ignem
& aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Veritas ista ne in
obscuro latèret, quorundam defunctorum manifestis ap-
parationibus illustrata est, perspicaciusque patet, quam ut
argumentis ad se probandam indigeat. Ne qua igitur hu-
iuse rei in cuiuspiam animo residere possit ambiguitas, ea
nunc miracula in medium proferre operae pretium erit.

Tres viri per
beatum Hiero-
nymum à mor-
te resuscitati.

Hae antiquae
haereses, nunc
virescentes
est.

I n ea Epistola, quam Cyrillus Ierosolymitanus Episco-
pus de signis D. Hieronymi post obitum factis ad Augusti-
num scribit, legimus per id tempus haeresim quandam in-
surrexisse, quae diceret, defunctorum animas nec beatitu-
dinem, nec poenā sentire, donec communis Resurrectionis
die suis iungantur corporibus; hoc cum ipsis vnā mediūre,
quod simul seminarunt: Purgatorium quoque post mortem
nullum esse. Cumque falsitatis huius pestifera malignitas
inualescere coepisset, tamque altius multorum animus ha-
reret, quam ut verbis euelli posset, Hieronymus Eusebio
apparens, iussit saccum suum, quo pro indumento usus
fuerat, trium virorum cadaueribus (qui ea nocte obierāt)
imponi, ut vite redditi doceant, quanto errore tenerentur,
qui talia assererent. Resuscitati ergo, coram omnibus, qui
ad Ecclesiam, ut hoc miraculum viderent, magno certu
conuenerant, confitebantur, & beatorū presentē gloriam,
& damnatorum poenam, & eorum qui minus plenē poe-
nuerant pergressissent, purgamentum. Per quae omnia, ut
vni testari possent, à Beato Hieronymo se circumductos,
& sic ad vitam redire iussos affirmabat, rursus die vigesimo
vnā

LIBER. V.

575

vnā cum Eusebio eius discipulo decessuros, & cū eodem
(si modò æqualem interim delictis poenitentiam egerint)
vitae aeternae prēmia consecuturos. Itaque tanto tamque
evidenti miraculo explosa & exhibita Haeticorum sen-
tentia est, atque illi qui paulo ante subuersi fuerant, statim
resipiscences, Catholicam amplexi sunt fidem: eum prae-
sertim eos, qui à morte surrexerant, poenarū recordatione
indefinenter atque inconsolabiliter flere, lamentariq; vi-
derent, ac tandem qua praedixerant die, Eusebio moriente,
& ipsos iterum mori, ut etiā eiusce rei euentu magis con-
staret, quā vera essent ea quae per illos dicta fuerant.

Anter Epist. Aug. Epist. 206. c. 2.

Adhuc Elias quidā in deserto Aegypti Solitarius, multae
sanctitudoinis vir, & quondam Beato Hieronymo familia-
riter vsus, in quiete vidit (sicuti idem Cyrillus testatur)
animam cuiusdam Episcopi Anconitani, cum ante Divinae
Majestatis Tribunal listeretur, ob vitae luxum atq; delicias
ad aeternam poenam destinari, animam verò Theodosij Se-
natoris, quod Beatum Hieronymum magno semper honore
coluisset, ad Purgatorii tormenta deducendam decerni.
Cumque diem signasset, quo illa viderat, comperit eo-
dem ipsos ambos fuisse vitae defunctos, & credidit vera esse
quae sibi per somnium apparuerāt. Ex hoc praeterea liquet,
quantū expediat coelestis regni ciues per sanctū venerari,
cum sepe cōtingat, ut ipsis opitulantis iij, qui ad infernū
conuissent, infernum Purgatorio commutēt, & de futura
beatitudine consequenda certi fiant. Ibid. c. 24.

H i autem eo facilius maturiusq; purgari possunt, quod
magis viuorum precibus, ieiunijs, elemosynis, peregrina-
tionibus iuuantur. Pascasius Apostolicæ Curiae Diacono-
mus, pietate erga Deū & homines praestans (ut à Gregorio
traditum est) nisi quod contra Symmachum iam omnium
suffragijs Maximo Pontificatu dignum iudicatum, per-
necius quā fas erat, pro Laurentio, quem ipse dignorem
censuerat, stetit. Cum itaque hanc culpam post mortē lue-
ret, à Germano Capuano Episcopo in Angulanis thermis
opera

Elias Eremita

Pascasius
Diaconus.

opera ferui fungens inuētus est. Qui Germanus vt causam didicit, abiit, & per dies aliquot pro illo supplicationes fecit, sicuti ipse rogauerat, atque eodem rediens, liberatum onere illo cognouit, quem iam ibi nō comparere animaduertit. Hoc est illud quod Iohannes Apostolus precipit, dicens: Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petat, & dabitur ei vita peccanti nō ad mortem. *Greg. Dist. lib. 4. c. 40.*

Presbyterus quidam Centumcellis, cum ad balnea Iuanian venisset, & homini qui ibi sepe iam illi operum laudandi gratiam praeliterat, panes aliquot muneri obtulisset: accepit, ipsum eis non indigere. Loci enim illius olim dominum fuisse, & post mortem ibidem angustiani noxæ cuiusdam expiandæ causā, piaculiq̃ soluendi, veruntamen multum profore ei, si ipse panem consecratum Deo offerendo pro illo oret. Quamobrem Presbyter sacrā Hostiam obrulit, Deum precatus est, ad balnea redijt, sed non inuento homine, a pœna liberatum intellexit. Agnus igitur, qui immolatus abstulit peccata mundi, & eorū peccata, qui in Purgatorio sunt, si pro illis offeratur, aufert: ita vt multo citi⁹ a debito soluantur, quā soluerētur. *Ibid. c. 55.*

Instr. Monach. ut. **H**oc idem sequenti quoque exemplo asserere possumus. Dum enim Beatus Gregorius Pōtēfex (vt ipse in Dialogo suo refert) Abbas adhuc munit obiret: quidā inter Monachos nomine Iustus grauitē agrotans, & iam morti proximus fratri suo seculari Copioso indicauit sibi tres aureos nummos esse, quod nemo alius nosset. Cū tamen ea res periret, Abbas indignans iussit, ne quis Monachorum Iustum monasticæ legis violatorem adire, neque cum eo vllum miscere verbum præsumeret. Id ille per ipsum, qui sibi assitebat, Copiosum fratrem resciscens, considerauit secum quantum ea re flagitij commississet, & vt par erat, magis doluit, quod Deo peccauerat, quā quod ab hominibus deprehensus esset. Vbi autem vita elapsus est, corpus eius in sterquilino sepelierūt, cum aureis illis quos reliquerat, dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem.

Altor. 2.

ditionem. Hoc clarē, ad reliquorum terrorem actum: illud occultē, vt scilicet Pretiosus monasterij Præpositus per dies triginta quotidie pro iniusticia Iusti offerret Dominicum Sacrificium. Postea tandem Iustus Copioso noctu apparet: Haftenus, inquit, in tormentis fui, nunc demum sacra Communionē percepta, ab ijs me expeditum certō scias. Nemo præter Abbatē nouerat, pro quo Pretiosus quotidie rem diuinā faceret, sed vbi visio Copiosi vulgata est, & ipsi palam fecere, eum iam trigessimū diem esse Sacrificiorum pro Iusto actorum, proptereaque illum a Purgatorio erutum cœloque illatum. O quanta hæc Missalis Hostiæ virtus, & præter hanc quā prudens piissimū Abbatē erga suos cura? Sic delinquentem puniuit, vt & ipsi prodesset ad salutem, & ceteris ad exemplum. *Ibid.*

Ondione Abbati Cluniacensi Vgo, qui vitam eius conscripsit, diuinitus reuelatum tradit, supplicationes pro defunctis die proximo post Festum omnium Sanctorum ab Ecclesia fieri oportere. Idque ipse primus obseruauit, deinde obseruandū vniuersā recepit Ecclesia. Et quisquā tam temerariæ perfidiæ est, vt negare audeat, esse post mortem expiationi locum? *Sur. Tom. 1.*

Decimus Benedictus Pontifex Maximus cū mortem obiisset, Iohanni Portuensi Episcopo apparens, confessus est se Odilonis Abbatis precibus ab æternæ moris periculo seruatum. Se autem ideo tunc ei apparuisse, vt ipse eundem Abbatē rogatum iret, ne sibi in flammis Purgatorii ardenti subtraheret auxilium, quod ferre adhuc in corpori viuenti cōsueuerat. Hoc nuntio sibi allato Abbas, & ipse suppliciter pro illo orauit, & omnibus qui cum ipso erant Monachis, vt itidē facerent, iniunxit. Haud ita multo post Benedictus totus lucidus ac resurgens apparuit Eldoberto Monacho, seq̃ a Purgatorio ad beatitudinem translatus dixit, Odilone ac Monachis pro se deprecantibus. Deinde & ipsi Odilone sub eadem forma se ostendens, gratias egit, cō quod tam grande beneficium per eum potissimē accepisset. Non frustra igitur pro fidelibus defunctis

Odilo Abbas.

Benedict. Papa.

orat Ecclesia, non incassum solennem pro eis instituit supplicationem, statutaq; Sacrificia. Quam quidem rem, nequaquam faceret, si nullus esset post mortem Purgatorium.

Judas Machab.

2. Mach. 12.

Hoc etiam ante Euangelium sub Lege factatum esse, Machabæorum historia testatur, de Iudæ Israelitarum duobus erga eos pietate, qui in bello desiderati fuerant, sic loquens: Fortissimus Judas facta collatione, duodecim milia drachmas argenti misit Ierosolymam, offerri pro peccatis mortuorum Sacrificium, bene & religiose de resurrectione cogitas. Nisi enim eos qui ceciderant, resurrekturos speraret, superfluum videretur & vanum, orare pro mortuis: Et quia considerabat, quod ij, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis orare, ut à peccatis solvantur. Sic soluti vox illa in Psalmo ad Deum est: Misericordia tua magna est super me, & eruisi animam meam ex inferno inferiori.

Psalm. 83.

Eccles. 7.

Ibid. 3.

Præter hæc etiam in Ecclesiastico quod scriptum est: Mortuo non prohibeas gratiam. Quis mortuo prohibet gratiam, nisi qui illum in Purgatorio poenas luentem, cum viuare possit, negligit? Tale est & illud eiusdem libri præceptis interfectum: In requie mortui requiescere fac memoriam eius. Quæ alia memoria in requie, hoc est, in morte mortui potest requiescere, nisi quæ officio constat pietatis? id est, quando ij qui supersunt, pro eo qui defunctus est orant, ieiunant, & in paupere Christum pascunt? Alia vero quævis memoria non requiescit super mortuum, sed potius in ventos dilapsa evanescit. Quid enim conferunt animæ, vel dum effertur funus, ardentes carrei: vel dum conditur cadaver, dealbata sepulchra? Viuorum ista solatia sunt, non suffragia mortuorum.

Urgim magna Purgatorij poena.

Gregor. Papa.

Quæ magis autem quamq; acerbæ Purgatorij poenæ sint, illo celebri Gregorij Pontificis exemplo satis constat: Quoniam (ut aiunt) cum sibi in poenam pice cuiusdam temeritatis, vel potius temeraria pietatis, quod pro Traiano orauerat, optio per Angelum à Deo offerretur, maluit hic omnibus

omnibus diebus vitæ suæ, vario ac multiplici languorum genere affici, quam per biduum in Purgatorio cruciari.

In vita Gregor. lib. 2. cap. 44.

Huius cruciatus gravitatem non mediocrè, sed prope maximam esse, etiam ratione argumentisque probari posse videtur. Quippe exuto corpore quod aggravat, purior fit in anima intellectus. Vnde in Psalmo dicitur: Anima mea cognoscet nimis. Quanto autem quis Deum magis intelligit, tanto magis appetit. Hic verò appetitus ex certitudine quoq; spei caput passionis incrementum. Audiens enim bonum illud quisq; appetere solet, quod se minus dubitat assecuturum, ideoq; ex dilatione rei magis appetit, magis animo torquetur. Hinc est illud Propheta: Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.

Ratio.

Psalm. 138.

Psalm. 83.

Dolet præterea qui in Purgatorio est, quod dum viueret, non hic potius voluntaria poenæ exactione pro reatu satisfecerit, cum multo leuiore cruciati id efficit potuisset. Etenim debitum quod sponte redditur, pluris æstimat Deus, quam quod ab iniusto iuste extorquetur. In hoc observatio æquitatis est, in illo remissionis meritum, ut pauca etiam libenter soluent, multa condonentur. His igitur intus animæ angoribus extrinsecos adde, ardorem vtiq; illum, quo omnis delictorum scoria ita penitus excoqui debet, ut ad nihilum redigatur, & nulla prorsus culpe nota, nullum vitij vestigium in anima, quod non deletum absterisumque fuerit, relinquatur.

Ratio.

Ignis.

CATERVM tametsi poena hæc vehementissima sit, in eo tamen consolatur qui patitur, quod iam de adipiscenda immortalitatis gloria nihil dubitat, nec si posset, ad vitam hanc redire vellet, malens illic torqueri cum certi tanti boni consequendi expectatione, quam hic delicijs affluere cum periculo amittendi. Quod quidem bonum qui peccando amittit, supplicij mancipatur æternis, ut non solum non beatus sit, sed etiam infelicissimus ac supra quam quisquam dicere potest, miser. Is ergo qui in Purgatorio affligitur, afflictiones suas gaudio quandoq; futuro compelat.

Consolatio eorum qui purgantur.

Flammis quidem torretur, desiderioque afficitur, sed videt
hac omnes inquietudines, omnemque laborem ad illum
finem indeclinabiliter tendere, in quo sempiternæ quietis
initium est, & inter acerrimos dolores quos tolerat, con-
tentatur ipsa dolorum conditione. Ac veluti lucri avidus
negotiator, qui naui merces vehit, ventorum turbine
sustinet, procellarumque & aeris intemperie tolerat, flu-
ctibus iactatur, sentina fœtore torquetur, nausea conta-
bescit, & commotis intestinis, algenteque stomacho, ipsa
penè viscera euomit & eruciat, & tamè grandem facturus
quæstum, omnia turbulentæ navigationis fastidia a quo
animo fert: sic se habet qui Purgatorio igne carpitur, præ-
sentes enim poenas futuræ beatitudinis lucro sustinet, &
supplicia patiēdo gaudet magis quàm tristatur, seq. ipsum
erigens: Quare, inquit, tristis es anima mea? & quare con-
turbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi:
Salutare vultus mei, & Deus meus. Et ad Dominum con-
uersus deprecatur: Educ de custodia animam meam ad
confitendū nomini tuo: me expectat iussu, donec retribuas
mihi. Nobis ergo in primis emittendum erit, ut hic potius
quæque etiam minima expurgemus pietatis officijs, cor-
porisque labore, ne vel biduum illud, quod sanctissimus
Pontifex tantopere exhoruisse dicitur, in Purgatorio per-
agamus. Deinde si hoc difficile factu videtur, saltè cauea-
mus, ne illis poenis obnoxij simus, quarum nullus finis est,
nulla requies, nullum leuamen, quas denique cogitare,
necdum pati, poena est.

Psalm. 41.

Psalm. 141.

LIBER SEXTVS.

De Signis vltimi Iudicij.

Caput I.

MULTO

Vltro maxima cum solitudine hoc ca-
ueamus, si pensauerimus diuini illius
Iudicij terrores, omniumque formidabi-
lium magis expauescendum diem. Igitur
cum plurimum nobis ea res conducatur,
peropportunum videtur, ut hoc vltimo
volumine de ipso vltimo Domini Iudicio pertractemus.
Et primum de signis quæ præcessura sunt, deinde de Anti-
christo, de Christo, de regno Christi, de damnatorū poena,
de iustorum gloria, & si qua alia interim occurrent non ab
ijs aliena, neque memoratu indigna.

SIGNA ergo quæ antè euentura prædicantur, & quæ
multi aliqua ex parte iam euenisse affirmant, horrores & iræ
plena sunt: & si talia signa, quale, quæso, illud & quàm ter-
ribile, quod per ea fuerit significatū? Audituri estis (inquit
Dominus) prælia & opiniones præliorum. Videte ne tur-
bemini. Oportet enim hæc fieri: sed nondum statim finis.
Magnum quippe rerum apparatus multo antè fama nun-
tiare solet, quàm ipse se prodatur. Prius itaq; prælia audienda
sunt, postea etiam videnda. Cum autem supremus iam
aduentare dies cœperit, tunc & bella magis sauiunt, ma-
laque malis cumulabuntur. Consurget, inquit, gens in gen-
tem, & regnū in regnum: neque id satis. Erunt pestilentie
& fames, & terremotus per loca, & terrores de cœlo.
Hæc autem omnia initia sunt dolorum. Quomodo, Dñe,
initia dolorum, & non dolores, vbi tot ac tanta mala? vbi
hominum odia, opum rapinæ, urbium excidia, liberorum
seruitus, sanguinis sitis, cædes muræ? vbi statim perimēs
morbus, repente multas domus vastans lues, & super ter-
ram putrescentia humana cadauera, deficientibus qui ea
sepeliant? vbi etiam illos qui gladio, qui pestilentia super-
erunt, torquetur esuries, inedia consumet? vbi postremo
& cœlum supra verticem fulgurans, & terra sub pedibus
tremens, miserorum corda nouo metu concutient, ita ut
hæc iam se dehiscere velle videbitur, ut viuos deglutiat:

Matth. 14.

DE SIGNIS VLTIMI IUDICII.

illud ruere, vt opprimat & elidat. Tetra sanè omnia ista & terrifica nimis, & tamè penè nihil ad ea quæ secutura sunt. Pleraque enim talia iam & ante nos, & nostra ætate contigere. Nouimus Italiam intestino bello sæpè afflictam, peregrino vastatâ. Audiuimus Hispaniam, Galliâ, Germaniam, Britannîâ, inter se frequenter cõcurrissè, Pannonios quoque cum vicinis gentibus cruenta bella assiduè gerere. Scimus Bythiniam, Asiam, Syriam, Graciâ, Macedoniam, Mysiam, plurimas denique Christianorum Prouincias à Barbaris nationibus, aut vi, aut deditiõne occupatas. Non ignoramus pestilentia crebrò in populos famemq; fuisse. Ad hæc cometas in cœlo crine sanguineo lugubre minantes, facelq; & holidas, & ignitas trabes longo admodum tractu, sed celerissimo aëra transuolantes, & multa id genus ostèta interdù apparuisse. Terræ quoq; vibratione magnas ædificiorû moles funditus conuulsas procubuisse. At verò de hac, quam futuram exspectamus, ærumna dicitur: Erit tunc tribulatio magna, qualis nõ fuit ab initio mundi vsq; modo, nec fiet. Et nisi, inquit, breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro, sed propter electos breuiabuntur dies illi. Hic ergo dolores, hic gemitus, hic meræ iam angustia, illic initia tantum dolorû. Quàmuis enim graue malum, si vni isti compares, aut leue, aut nullum putabis.

Sed iam audi quale hoc malum: quantoque reliquis omnibus plus habeat infelicitatis, diligenter tecum perpende. Et multi, inquit, Pseudoprophetae surgent, & seducant multos. Miserum est, ferro, pestilentia, fame perire: sed multò miserius infidelitatis errore, & alicuius hæreseos prauitate à veritatis Religione deficere. Et quia hic quidam maius periculû, idcirco Saluator noster haud parum nostri sollicitus, pramonet nos & ait: Videte ne quis vos seducat. Multi enim veniunt in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus, & multos seducet. O misera vtrorumq; cõditio, & qui seducant, & qui seducuntur. Felices quidem sibi videbuntur op̃ delicias voluptatûq; & rerum omnium copiam, quæ illis satis superq; erunt, & nõ animaduertent nec

Matth. 24.

adverte diligenter nostrorum temporum miseriam.

Matth. 7.

LIBER. VI.

nec recordabuntur, quòd lata via illa, quam ingredientur, via perditionis sit. Quoniam ergo abundabit iniquitas, & refrigescet charitas multorum, succedetibus vnijs deficiet virtus. Quid autem infelicius, quàm charitatem amittere, sine qua cætera animi bona nihil sunt? Abundabit iniquitas, quæ iniquitas? Illa planè, de qua Apostolus ad Timotheum scribens, ait: Hoc autem scito, quia in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protèrui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegates. Et quemadmodum Iannes & Mambres resistunt Moysi, ita & hi resistent veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Quis locus tunc erit iustis in tam perditorum hominum cœtu? Quod consortium pijs cum infidelibus? Quæ honorum quies esse poterit, vbi improbißimi homines terram cælumq; per licentiam conturbabunt? Sed non multum diu feret tantam nequitiam Deus, ideo breuiabit dies, vt innoctibus adsit, & peruersitate malorum irritatus, maturabit iudicium suum. Hinc Osee Propheta vociferatur & clamat: Audite verbû Domini, filij Israël, quia iudicium Domino cû habitatoribus terræ. Non est enim veritas, & nõ est misericordia, & nõ est scientia Dei in terra. Maledictû, & mendaciû, & homicidiû, & furtum, & adulterium induerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre cœli, sed & pisces maris cõgregabuntur. Hoc ergo propter scelestos, & qui terrenarû rerum cupiditatibus capi, cælestia cõtemplere. Porro propter iustos non solùm dies breuiabuntur, sed etiam ne interim vel hominû improbitate, vel diaboli supplantationibus, euerantur, Enoch & Eliâ mittet eis clemens & misericors Dominus. Et illi quidè alios iâ lapsos pijs exhortationib; erigēt,

583

Matth. 24.

2. Timoth. 3.

Osee 4.

Enoch et Elias

384 DE ANTICHRISTI PERSECVT.

Apocal. 11. alios ne labantur cōfirmabunt. Sic quippe de ipsis in Apocalypsi scriptum est: Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. Hi sunt dux oliuæ, & duo candelabra lucētia in cōspēctū Domini terræ stantes, & si quis voluerit eis nocere, ignis exiet de ore eorum, & deuorabit inimicos eorū, & si quis voluerit eos ledere, sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi cœlum, ne pluat diebus Prophetiæ illorum, & potestatem habent super aquas, conuertēdi eas in sanguinem, & percutere terrā omni plaga, quotiescūq; voluerint. Per Enoch & Eliā alios quoq; fideles Verbi Dei prædicatores intelligimus, qui orbem peragantes, cōsulant credentium salutē, dicente Domino: Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio, id est, sæculi finis. Quod autem Elias vēturus sit, etiam in Matthæo testatur Dominus, dicens: Elias quidem vēturus est, & restituet omnia. Quid est, restituet omnia, nisi quia tūc & ipsi conuertendi sunt, qui occidentem Legis literam adhuc sequuntur? Sic enim in Malachia legimus: Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetā, antequā veniat dies Domini magnus & horribilis, & cōuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum. Tunc igitur & Ieremiæ impletū erit vaticinium dicentis: In diebus illis saluabitur Iuda, & Israel habitabit confidenter. Quanto autem tempore durabit prædicatio hæc, & quibus miraculis proficiet, superius expressum est. Post hæc verò Antichristi aduersus Ecclesiam furere incipiet persecutio, de qua non sine vehementi animi dolore nunc nobis restat dicendum.

De Antichristi persecutione.
Caput. II.

Ierem. 1. **T**ERRIMAM bestiam omni immanitate atrociorē Antichristum, ab aquilonis finibus venturum autem, iuxta illud Ieremiæ: Ab Aquilone pandetur omne

LIBER. VI.

385

omne malum super omnes habitantes terræ. A Tribu verò Dau oriturum, ex eo quod Iacob ad filios prophetante dicitur: Fiat Dan coluber in via, cerasles in semita, mordens ungulas equi, vt cadat ascensor eius retrō. Antichristus enim partim doli veneno, vt coluber, partim potestatis cornu, vt cerasles, eos inuadet, quos per viam veritatis, & semitā iustitiæ ire viderit. Cum itaq; Enoch & Eliæ prædicatio per vniuersum terrarum orbem vulgata fuerit, tūc Satana filius prodere se, & aduersus eos inualescere incipiet. Sic enim in Apocalypsi legimus: Et cū finierint testimonium suum, Enoch scilicet & Elias, bestia quæ ascendit de abyssō, faciet aduersus eos bellum, & vincet illos, & occidet eos, & corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter, Sodoma & Ægyptus, vbi & Dominus eorū crucifixus est. Iacebunt quippe Catholicorum fidelium corpora in plateis, quoniam pro veritatis religione mori præoptabunt, quā in infidelitate viuere. O gloriosa martyria! iacebitis quidem in plateis, sed habitabitis in cœlo. Pro Christo cadetis, sed cū Christo regnabitis. Sanguis vester super terram effundetur, sed spiritus vester supra cælum requiescet. Pro breui supplicio gloriam capietis eternam. Non vos fraudis laqueis irretire poterit inimicus, quia in Christo credentibus astutia non deerit ad cauendum; non furoris immanitate terrere, quia non timebitis illum, qui tantum corpus potest occidere, sed eum potius, qui corpus & animam potest mittere in gehennam. Quanto terribilior erit hostis, tantò patientia vestra fortior, & gloria insignior, & remuneratio maior. De illo simul ac de vobis per Ieremiam prophetatū: Ecce afflicto egredietur de gente in gentem, & turbo magnus egredietur à summitatibus terræ, & erunt interfecū Domini in die illa à summo terræ vsque ad summum eius, nō plangentur, & non colligentur, & non sepelientur, in sterquilinio super faciem terræ iacebunt. Diuina enim permissio fiet, vt diabolus contra Ecclesiam sauiendi potestatem accipiat. Oportet ergo illum, quem Christus nunc

Apoc. 17.

Ibid. 10.

Matth. 24.

Matth. 20.

Daniel. 3.

vinculum tenet, nouissimo tempore dies aliquot solui at
dimitti. Quod Iohannes in Apocalypsi cernens ac dolens
clamat: Vt terra ac mari, quia descendit diabolus ad vos
habens iram magnā, sciens quod modicum tempus habet.
Et idem rursus ait: Soluetur satanas de carcere suo, &
exibit, & seducet gentes, quæ sunt super quatuor angulos
terra, Gog & Magog, & cōgregabit eas in prælium, quo-
rum numerus est sicut arena maris, & ascenderunt super
latitudinem terræ, & circumierunt castra Sanctorum &
ciuitatem dilectā. Ciuitas dilecta, vel Ierusalē, vel Ecclesia
Dei est. In eam impetū faciet hic diaboli filius, & illorum
multitudine quos decipiet, eos opprimere molietur, quos
decipere non poterit. Ad hæc etiam, o facinus indignum,
illa desolationis abominatio in Templum Dei irrumpens,
omnia sancta prophanabit, & in medio sedens Deum se &
Christum impudenter improbeq; mentietur, mittet mali-
gnitatis suæ satellites per provincias & loca qui dicant:
Ecce iam venit Christus, Venite ad adorandū illū. Quam
futuram fallaciam præsciens Dominus, cauere nos iubet,
dum ait: Si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus, aut
illic, nolite credere. Si dixerint vobis: Ecce in deserto est,
nolite exire: Ecce in penetralibus, nolite credere. Cur
ita? quia nō talis aduentus Filij Dei erit, qualis filij diaboli.
Qualis aduentus filij diaboli in deserto cum belijs, in pe-
netralibus cum facinorosis turpiq; luxuriæ deditis homi-
nibus. Qualis filij Dei? Sicut fulgur exiens ab Oriente, &
apparens vsque in Occidentem. Illius ab aquilone, huius
e coelo: illius locorum interualis latens, huius in aere om-
nibus æquē manifestus: illius in tenebris, huius in luce.
Hoc plenius postea monstrabimus, nunc interim pessimi
omnium tyranni audaciam, arrogantiam, impietatem, astu-
tiam atque potentiam, vt corpimus, prosequamur.

DANIEL Propheta cum visionem de quorundam re-
gum futuro euentu vidisset, sic demū de Antichristi regno
sibi dictum audiuit. Post regnū eorum cum creuerint in-
iquitates, consurget rex impudens facie, & intelligens pro-
positio-

positiones, & roborabitur fortitudo eius, sed nō in viribus
suis, & supra quā credi potest, vniuersa vastabit, & pro-
sperabitur, & faciet, & interficiet robustos, & populum
sanctorum secundum voluntatem suam, & dirigetur dolus
in manu eius, & cor suum magnificabit, & in copia rerum
occidet plurimos, & contra Principem principum consur-
get. Quod ait, roborabitur fortitudo eius, facturum signa
& prodigia significauit, ita vt in errorem inducatur, si fieri
potest, etiam iusti: & hoc nō in viribus suis, sed demonis,
cuius instigatione agitatus ad tantam prorumpet temeri-
tatem, vt sui oblitus Deum se reputabit, & contra Christū
consurget, & Ecclesiam vastabit, & superbia spiritu infla-
tus, diuina omnia prophanabit, polluet, cōtemnet, ac tan-
tum satanam illum, cuius consilij opeque nitetur, colet.
Nam alibi etiam in Daniele scriptum est: Et faciet iuxta
voluntatem suam rex, & eleuabitur & magnificabitur ad-
uersus omnem Deum, & aduersus Deum deorū loquetur
magnifica, & dirigetur, donec compleatur iracundia. Tum
ne quid impuritati spurcitiaq; eius desit: Et erit, inquit, in
concupiscentijs sceminarū, præterea nec quēquā Deorū
curabit, quia aduersum vniuersa consurget. Deum autem
Maozim in loco suo venerabitur, & Deum quem ignora-
uerunt patres eius colet, auro & argento, & lapide pre-
tioso, rebusque pretiosis. Vide hominis dementiam, da-
monio supplicat, demoniū veneratur, & se ab hominibus
pro Deo vult coli haberi. Quasi verō non seruus diaboli
sit, qui ei ancillatur, sed Dominus & Deus. Rursus idem
Propheta impietate eius audaciamq; designans, etiam quā
diu regnaturus sit, declarat. Sermones, inquit, contra ex-
celsum loquetur, & Sanctos altissimi conteret, & putabit
quod possit mutare tempora & leges, & tradentur in ma-
nus eius vsque ad tempus, & tempora, & dimidium tem-
poris, hoc est, vsque ad annos tres cum dimidio. Hanc tem-
poris præscriptionem Apocalypsis aperte indicat, vbi dici-
tur: Et ciuitatem sanctam, hoc est, Ecclesiam conculcabit
mensibus quadraginta duobus. Adhuc quidam opinantur,
ipsum

Matth. 24.

Daniel. 11.

Idem. 7.

Apoc. 11.

DE ANTICHRISTI PERSECVT.

Apoc. 17.

ipsum vt se Deum probeat, eum post tridui latebrâ rursus apparuerit, mortuum se fuisse, & resurrexisse simulaturus, ex eo quod in Apocalypsi scribitur: Et vidi vnum de capitibus suis quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est. Hinc etiam dicunt, quod finget se coelum velle conscendere, atque à malis spiritibus in aëra feretur, cogit modo plaga mortis eius curabitur, quia scilicet illi quibus illudet, verè mortuum & resuscitatum fuisse credet, quem in coelum quoque sublimem ire cōspicient. vnde sequitur: Et admirata est vniuersa terra post bestiam, & adorauerunt draconem qui dedit potestatem bestie, & adorauerunt bestiam, dicētes: Quis similis bestie? & quis poterit pugnare cum ea? Sed bene illi qui draconem & bestiam adorant, terra dicitur. Terrena enim sapient, nescientes quia Christus iam non moritur, & mors illi vltra non dominabitur. Qui verò posthac mori & resurgere simulabit, Christum se esse asserens, non Christus, sed Antichristus erit.

Rom. 6.

Interea verò dum dira agetur persecutio, dum Christianorum passim innoxius effundetur cruor, dum vastans omnia prophanorum rabies debacchabitur, dum denique Conditor omnium Deus ore sacrilego vbique blasphemat, indignabuntur elementa, & verso naturæ ordine, Sol obscurabitur, Luna non dabit lumen suum, stellæ cadent, terra quassabitur, commotis mare fluctibus rugiet. Et, prohi scelus, tam trepida rerum facies nō commouebit impios, vt ab impietate sua desistant. Erunt signa (inquit Dominus) in Sole, & Luna, & stellis, & in terris presura gentium præ confusione sonitus maris, & fluctuum, arescentibus hominibus præ timore & expectatione, quæ superuenient vniuerso orbi. Putabunt maligni hanc se presuram pati, quia nondum satis vlti sunt illos qui Antichristum recipere noluerunt, & ob id magis magisque incrucescent, dum cadendo eos arbitrabuntur obsequium se prestare Deo. Ita de errore in errorem prolapsi, grauius postea diuinæ vindictæ terent suppliciu. De signis autem his etiam veteres Prophetæ itidem locuti sunt, non alio

Lucæ. 21.

Ioban. 16.

LIBER. VI.

389

afflati spiritu, quàm illi qui Euangelia scripsere. Isaias: Stellæ, inquit, cœli & splendor earum non expandent lumen. *Isaia 17.* Sol, obtenebratus est Sol in ortu suo, & Luna nō splendet in lumine suo. Ieremias ait: Ipse Deus viuens & rex sempiternus, ab indignatione eius commouebitur terra, & non sustinebunt gentes comminationem eius. Et Ioël Propheta: A facie eius, inquit, contremuit terra, moti sunt cœli, Sol & Luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum. Et iterum: Sol cōuertetur in tenebras, & Luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis. Hinc iam Satanae artificia deficere, prodigia cessare, vires languescere, animos cōcidere incipiet, & sicut maleficorum Pharaonis virtus in faciendis miraculis per Moysen & Aaron superata succubuit, ita tūc omnis vis diaboli & Antichristi & Pseudoprophetarū indies deperiens contabescet. Etenim post Sanctorum eadem, super omnes repentinus irruet pavor, & ante illos flagitiorum suorum torquet conscientia, quàm vltio consumet diuina. Ac sicut Ieremias ait: Erit in die illa, dicit Dominus, peribit cor Regis, & cor Principum, & obstupescunt Sacerdotes & Prophetæ consternabuntur. *Ierem. 4.*

Posthac Elias & Enoch ab Antichristo interempti, ex diuina virtute resurgent viui, vt fideles qui residui erunt, in spe Resurrectionis mox future corroborentur. Legitur enim de ipsis in Apocalypsi: Et post dies tres & dimidium spiritus vitæ à Deo intrauit in eos, & steterunt super pedes suos, & timor magnus cecidit super eos, qui viderunt eos, & audierunt vocem magnā de cœlo dicentem eis: Ascende hic, & ascenderunt in cœlum nube, & viderunt illos inimici eorum, & in illa hora factus est terræ motus magnus, & decima pars ciuitatis cecidit, & occisi sunt in terræ motu nomina hominum septem millia, & reliqui in timorem sunt missi, & dederunt gloriā Deo cœli. Terrentur iniqui qui terruerant, & magna pars ipsorum Ecclesiæ sanctę persecutorum concussis terræ motu zificijs ruina oppressi sunt, vt Dauidicum illud impleatur: Confundantur, & conuer-

Apoc. 11.

psalm. 118.

590 DE ANTICHRISTI PERSECVT.

conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut scenum teclorū, quod priusquam euellatur exaruit. Arescent quippe illi partim domorum casu elisi, partim pauore percussi, qui dudum se turos putabant, & qui innocentum sanguine manus scedauerant, cadente super eos Ecclesie lapide, conterentur. Iusti vero videntes tot terribilia in coelo, & in terra, & in mari, fortasse & ipsi expauescunt contremiscent, sed tamen manibus in celum sublati gloriam Deo dabunt, neque spes eos destituerit futuri regni quam semper habuerunt, quem inter tot facientes persecutionum procellas integram inuiolatamque seruauerunt, nunquam a fide desciscentes, vt vsq; in finem perseuerando salui fierent. Timebunt quidem horrendum Iudicii diem iam instare cernentes. Sed memoria repetet, Dominum sibi in Euangelio dixisse: His autem fieri incipientibus, respicite & leuate capita vestra, quonia appropinquabit redemptio vestra. Et in Ioel Propheta: Eum qui ab Aquilone est, procul faciam a vobis, & expellam eum in terram inuiam & desertā. Qui ergo adhuc reliqui cum Antichristo erunt, limphatico quodam furore acti, veluti dementes discurrent, ac prae horrore circumspicientes latebram quarent, & non inuenient, iam liquido cernentes, ad scelera suorum vindictam elementa conspirasse, & creaturas pariter omnes contra Creatoris aduersarios iusta indignatione esse commotas. Vnde ad eos Isaias: Vultate, inquit, quia propē est dies Domini, quia vastitas a Domino veniet: propter hoc omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis tabescet & conteretur, tortiones & dolores tenebunt, quasi parturiens dolebunt, vnusquisq; ad proximum suum stupebit, facies combuste vultus eorum. Ecce dies Domini veniet crudelis, & indignationis plenus, & irae furorisque, ad ponendam terrā in solitudinem, & peccatores eius coterendos de ea. Et Ieremias ait: Ecce turbo Domini, furor egrediens & procella ruens in capite impiorum conuiescet; non auertet iram indignationis Dñs, donec faciat & compleat cogitationem cordis sui in no-

Luce. 21.

Ioel. 2.

Isaie. 34.

Ierem. 30.

LIBER. VI.

in nouissimo dierum intelligetis ea. Eadem illis obnuntiā Ioel Propheta, ait: Clamate ad Dominum, a, a, a, dies, quia propē est dies Domini, & quasi vastitas a potente veniet.

De die Iudicii incerta.

Cap. III.

DE die autem illo vel hora nemo scit, neque Angeli in coelo, neque Filius, nisi Pater. Sic in Marco legimus. Quod si recte interpretari voluerimus, dicemus: Ideo Pater scit, quia communicat filio. Ideo Filius nescit, quia nemini reuelat. Non autē putemus aliquid latere Filiū quod nouit Pater, aut quicquā minus esse in Filio quam in Patre, ne in Arrij vel Eunonij haeresim erroremque incidamus, qui Filiū Patri negant esse aequalem. Scit ergo Iudicii & diem & hora ille qui iudicaturus est, sicut & ille qui omne iudiciū dedit Filio, & qui cū Filio vnū sunt. Sed ob hoc nos diem hunc ignorare voluit, vt semper verētes ne forte is crastin⁹ sit, quotidie occurrere illi parati simus. Itaq; etiā post Resurrectionē suam de ipso die interrogatibus Discipulis respondit: Nō est vestrum nōscire tempora vel momenta, quae pater posuit in sua potestate. Hinc & Apostolus ad Thessalonicenses scribens, ait: De temporibus autē & momentis, fratres, non indigemus vt scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis, quia dies Domini sicut fur in nocte ita veniet. Cum enim dixerint: Pax & securitas: tūc repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor in vtero habentis, & non effugient. Et vt ostenderet qui sunt, quos repentinē veniens opprimeret: Vos autem fratres, inquit, non estis in tenebris, vt vos dies ille tanquā fur comprehendat. Omnes enim vos filij lucis estis, & filij diei. Vtique qui in luce sunt, inuigilāt virtutibus: qui autē in tenebris, in vitiis impingunt, & mentis oculis capti, furē venientem videre nequeunt. His igitur tanquā fur veniet ipse tremēdi Iudicii dies, quoniam imparatos offendet. Quamobrem diluino illum comparans Dominus: Sicut in diebus Noe, inquit, ita erit

Mar. 13.

1. Thess. 5.

591 DE DIE IUDICII INCERTA.

Matth. 24. ita erit aduentus Filij hominis. Sicut enim in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsq; ad eum diem quo intrauit Noë in Arcam, & non cognouerunt, donec venit diluuium, & tulit omnes: ita erit & aduentus Filij hominis. O miseri & sibi met infensi, qui tanto periculo se expositos agnoscunt, & tamē tanquā nullū sit, negligunt. Comedant, bibāt, quātū possunt, gulā ventrig; indulgeant, nubāt, nubantur, aut etiam (vt faciunt) illicitis libidinibus incumbant; nūquā tantum haurire poterunt voluptatis, vt non pro eo omnes mundi labores, omnes misērias in vita pertulisse mallent, cū ad eas peruenerint misērias, quarum finis nullus est. Et si tam nequiter uiuant, tempus quo iudicandi sint nescientes, fortasse cras aut perendie futurū: quātō nequius uiuerent, si ad multorum annorū spatium id prorogatum scirent? Vtiliter ergo diem hunc, de quo loquimur, occultum nobis esse Dominus voluit. Diceret enim quispiam, hinc ad annos quinquaginta iudicandus sum: cur non interim otio delicijsque me oblectem; iocis, risibus, iustis non vacem, gaudijs presentibus nō fruor: si tantum temporis ad poenitendum mihi restat? Itaque dum vitæ spatia tecum copularet, cupidinibus frenā permitteret. Quam obrem hunc secūdi Aduentus Domini diem ne Prophete quidem definire potuerunt, cū cetera omnia definissent.

Zach. 14. Et erit, inquit Zacharias, dies vna, quæ nota est Domino: addens, quæ nota est Domino, significauit, alijs notam non esse.

Daniel. 11. Danieli quoque de hoc querenti responsum est: Vide Daniel, quia clausi sunt signatiq; sermones vsque ad præfinitum tempus. Ceterum quamuis ignoretur quando præfinitum sit, longē tamen esse non potest. Nam in Apocalypsi scriptum est: Ecce venio citō, & merces mea mecum reddere vnicuique secundum opera sua. Et ante Apocalypsim Isaias: Vultate, inquit, quia propē est dies Domini, quia vallitas à Domino veniet. Et iterum: Hæc dicit Dominus: Custodite iudicium & facite iustitiam, quia iuxta est salus mea vt veniat, & iustitia mea vt reueletur.

Idem. 56. Joel quoque

LIBER. VI.

592

quoque Propheta ait: Conturbentur omnes habitatores terre, quia venit dies Domini, quia propē est dies tenebrarum & caliginis. Idem & Sophonias affirmat, dicēs: Iuxta est dies Domini magnus, iuxta est velox nimis. Ante hos etiam Abdias Propheta dixit: Iuxta est dies Domini super omnes gentes. Et hunc quidem cōstat prophetare cœpisse anno quinto Iosaphat regis Iuda, & quarto Achab regis Israël. Ex quo ad hanc vsq; diem qua ista scribimus, computantur duo millia quadringenti triginta septem anni. Quod si tam multō nobis propior factus sit iudicij dies, quā illis fuerat, qui tot antē seculis proximū vicinūq; denuntiariint; certē nos eundem iam ad ianuā, iam in limine esse, & dicere, & credere possumus. Verū ne incerta pro certis asserere videamur, concedamus quod non ita propē sit dies ista, quā mille anni in cōspectu Domini, tanquā dies vna: dum tamen nō negetur quandoq; vltura, illam euitare nullo modo possumus, aut viuētib; sese offeret, aut resurgentibus. Quid ergo refert, si antē moriamur, quā Iudicium fiat, cū quandoq; futurum est, tales ante Iudicem sistendi simus, quales hinc decedimus? Igitur si mille vel plures adhuc anni restāt, vt omnīū extremus ille numeretur dies tunc vnicuiq; nostrū adesse putāmus, cum obimus. Alioquin nō ad eos pertineret, quib; iā ante mille quadringentos sexaginta sex annos dictū est: Videte, vigilate, & orate. nescitis enim quādo tēpus sit. Et rursum: Nescitis quādo Dominus domus veniat, serō, an media nocte, an galli-cantu, an manē: ne cū veniat repēte, inueniat vos dormiētes. Et ne ad illos tantū dictū suspicemur, adiunxit: Quod vobis dico, omnibus dico, vigilate, hoc est, omnibus, & qui tunc erant, & qui nunc sunt, & qui postea futuri sint. Omnibus quippe vigilandū est, quia Stat sua cuiq; dies, breue & irreparabile tempus: Omnibus est vitæ. Si breue: cur sic viuimus, tanquā longissimū sit? Si irreparabile, cur atāt otio conterimus, tanquā ea ignauiter transacta, repuerascere liceat? & nō eo concedere necesse sit, vbi & omnis labor irritus est, &

Ep omnis

Soph. 12

Abdias 11

Marc. 13

394 DE DIE IUDICII INCERTA.

- Apoc. 16.* omnis dolor perennis? Ecce venio sicut fur, inquit, Dominus. Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem eius. Vestimenta sua custodit, qui gratia in Baptismo accepta integram illibatamq; conseruat: qui vero eam virijs deturpauerit, & sic Sponsi coelestis thalamum intrare praesumpserit, nonne audiet?
- Matth. 22.* Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? nonne ligatis manibus & pedibus, projicietur in tenebras exteriores? Ibi erit fletus & stridor dentium, ibi erit ignis qui nunquam extinguetur, vermis qui nunquam moritur. Illi autem qui vestem hanc, vel sicuti accepit, ita & custodierit impollutam, vel postea maculatam poenitentia lachrymis eluere, & antequam dies iste incertus veniat, mundam puramq; reddere curauerit, nonne dicetur? Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudiu Domini tui, gaudium perpetuum, gaudium plenum, gaudium quo maius aut melius, neque desiderari, neque cogitari potest. Profecto si quem talia & ad bene agendum non mouent, & ad male non deterrent, stupidior est terra: nam & ipsa cotremiscet. Durior est saxis: nam & ea liquefcent. Asperior est montibus: nam & ij sicut cera fluent. Tumidior est coelo: nam & illud plicabitur vt liber. Adueniet, adueniet dies Domini vt fur, & tanquam laqueus implicabit omnes qui sedent super terram, hoc est, qui terrenaru rerum curis inhaerent, vt ad contemplanda coelestia nunquam inde diuertant. Hi humanitatem omnem penitus exuentes, & pecudum amplexi naturam, quocunque appetitus fert, eo vadunt, non quo ratio suadet. Facti sunt sicut equus & semulus, in quibus non est intellectus: cum bestiis & feris habitatio eorum est, & ex hominibus abiecti cum Nabuchodonosor, sicut vt bos comedunt: vtina & cum Nabuchodonosor tandem aliquando resipiscerent, atque ad se redirent, oculisque a terra sublatis in coelum erigerent, & non cum Pharaone obdurati, ac semper in omne nefas procliui, praecipitesque mergerentur in profundu. Nos illis relictis, quonia & ipsi se re-

LIBER. VI.

395

sereliquerunt, ad diem istum subeundum gnauiter accingamur, quem quide venturum non dubitamus, sed quando veniet nescimus. Vt autem ea quoque parte certus sit, qua incertus est, quotidie ipsum expectemus, quotidie a felle, & ceruicibus imminere cogitemus. Non poterit imparatos offendere, quem semper erimus parati suscipere. Haec haecenus: nunc reliqua propositi nostri prosequentes, qualiter iam Domini & Iudicis nostri e coelo aduentus apparere incipiet, contemplemur.

De apparitione Crucis & Christi, interituiq;
Antichristi. Cap. IIII.

POSTquam igitur virtutes caeloru comouebuntur: sicut in Euangelio scriptum est: tunc apparebit signum Filij hominis in coelo, & tunc plangent omnes Tribus terrae. Si virtutes caelorum tunc commouebuntur, id est, Angelici spiritus: quantus timor, qualis stupor in pectoribus mortaliu erit? Si beati Angelorum chori turbationem aliquam patientur: quid tunc acturi sunt multorum flagitiorum conscij peccatores? Apparebit Signum Filij hominis, de quo Isaias ait: Cum eleuatu fuerit signum in montibus, videbitis, & clangorem tubae audietis. Et iterum: Eleuate signum ad populos, ecce Dominus auditum fecit in extremis terrae. Hoc illud signum est, quo si leles ipsi signari iubentur, loquente ad Angelu Domino, sicut Iezechiel Propheta testatus est: Transi per mediam ciuitatem in medio Ierusalem, & signa Tau super frontem virorum, quae sunt in medio eius. Signum ergo Filij hominis Crux sancta est, quam ante aduictum eius in coelo splendentem conspiciemus, & nisi multum splenderet, Sole iam obtenebrato, conspici non posset. Itaq; luce sua visibilis omnibus apparebit. Plangent autem omnes Tribus terrae, quoniam & ipsi fortasse quos non accusabit conscientia, pauebunt. Sed illi praecipue, qui Iesum quidem crucifixum credentes, Pp 2 mini-

Matth. 24.

Isai. 18.

Ibid. 20.

Iezech. 6.

Legant & aduertant haec de uigenti, qui nunc signum Crucis ne inueneri quidem possunt.

396 DE AP. CRV. ET CHR. INT. ANT.
minime tamen ei obsequentes, carnem suam cum concupiscentijs non crucifixerunt, & illi qui Crucifixum contemptui habentes, de Filio credere noluerunt, Crucisque ignominiam per ludibrium deriserunt, plangent videntes Crucem Domini micare in coelo, quam in terra veluti maledictū abominati sunt. Et cum maximè venerari debuissent, maximè despiciere soliti erant. Plangēt & omnes illi, qui adhuc reliqui cū Antichristo erūt Ecclesie sanctæ persecutores, & vnā cum ipso conterriti fugam meditabūtur. Sed peribit fuga à potente. Idecirco repenti pauore cōsternati, in facie suam ad terrā procident, nec ferre conspectū supra se radiantis Crucis poterunt, cuius adoratores à se paulo ante peremptos recordabuntur.

O præclarum regis nostri triumphaleq; vexillum! Si eo viso sic formidabunt inimici, quid facient, cum mox & ipsum Dominum cum virtute magna & Maiestate post illud prodeuntem cernere incipient? Et tunc videbunt, inquit, Filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa & gloria. Videbūt iniqui, quem videre supplicium illis & mors erit. Iam enim ex timore in stuporē versi animis deficiunt, & tandem Spiritu oris eius percussi, crudeles animas cum diris gemitibus ingentiq; cruciatu exhalabunt. Siquidem dici non potest, quam horrendus tunc erit impijs vel solus cōspectus Iudicis irati. Egredietur enim Dominus (vt Isaias ait) de loco suo, vt visitet iniquitatem habitatoris terræ contra eū, & reuelabit terra sanguinem suum, & non operiet vltra interfectos suos. Et rursus idē: Ecce, inquit, nomen Domini venit de longinquo, ardens furor eius, & grauis ad portandum: labia eius repleta sunt indignatione, & lingua eius quasi ignis deuorans, Spiritus eius veluti torrens inundans vsq; ad medium colli, ad perdendas gentes in nihilum, & frenum erroris quod erat in maxillis populorum. In Apocalypsi quoque legitur: Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt, & plangent se super eum omnes Tribus terræ: etiā, Amen. Igitur terribili minaciq; facie ad nesciam

Signum Crucis
vexillū Christi
est, & nūc, &
in Iudicio su-
mro.
Marc. 13.

Isai. 26.

Idem. 30.

Apoc. 1.

disimulū

disimulū illum impostorē bonorumq; interemptorē Antichristi, & impietatis eius ministros cōuersus clamabit, & dicit: Dies ultionis meæ in corde meo, annus retributionis meæ venit. Hūc clamorē præuidens Ioel Propheta admiratur, & ait, Dominus dedit vocē suā ante faciem exercitus sui, quia multa sunt nimis castra eius, quia fortia & facientia verba eius. Magnus enim dies Domini, & terribilis valde, & quis sustinebit eū? Vox ista gladius ille est, quē Iohannes in Apocalypsi vidit ex vtraq; parte acutū procedere de ore fidelis & veracis, vt in ipso pereunat gētes. Et de quo Iob ait: Fugite à facie gladij, quoniam ultor iniquitatum est gladius, & scitote esse iudicium. Hoc ergo gladio, id est, hoc Spiritu oris sui, Dominus Iesus trasuerberabit impijsimū tyrannum, & eos qui illum secuti fuerint simul delebit, dicente Isaias Propheta: In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro & grandi & forti super Leviathan serpentem veterem, & super Leviathan serpentem tortuosum, & occidet cetum qui in mari est. Hoc neq; Ieremias tacuit, dum ait: Dies autem ille Domini Dei exercituum, dies ultionis, vt sumat vindictam de inimicis suis, deuorabit gladius, & saturabitur, & inebriabitur sanguine eorum. Itaq; quemadmodum Sol ortu suo fugat noctē, tenebrasq; dispescit, sic apparense iustitiæ Sole, perfidiæ nox & erroris tenebræ interibunt. Latē iacebit interfectorum strages, & iusti videbunt vindictam. Id futurum cecinit Isaias, dicens: Et percutiet terram virga oris sui, & Spiritu labiorum suorum interficiet impiū, & erit iustitia cingulum lumborum eius, & fides cinctorium renū eius. Hoc & Apostolus affirmat, cum ait: Et tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet Spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui. Non ergo armis, non virū vi, non veneno perimetur ille nequissimus, sed solo Spiritu oris Domini. Et hoc est illud quod Daniel de illo prædicens, ait: Contra principem principum consurget, & sine manu conteretur, Etenim qui in humilitate veniens, armatorum manum sequentem (cū dixisset, Ego sum) retrō ruere in terram

Isai. 63.
Ioel. 2.

Apoc. 19.

Iob. 19.

Isai. 27.

Ierem. 46.

Isai. 11.

1. Thess. 2.

Daniel. 3.

598 DE AP. CRV. ET CHRL. INT. ANT.
fecit: quomodo idem in Maiestate apparens verbo aut spi-
ritu ira sua nō prosterneat malignos? Aut quem mitem aut
placidum in monte cum Mose & Elia visum Apostoli aspi-
cere nequiverūt, cum resplendisset: quomodo indignarū
adversarij sustinere poterunt, innumerabilium coelestium
spirituum exercitu septū, Sole ipso (cum septemplici luce
lucebit) lucidiorē, & iam virtute glorię suę terram, maris,
coelosq; concutientem? Ambulabunt ergo (vt Sophonias
inquit) veluti caci, quia Domino peccauerunt, & effunde-
tur sanguis eorum sicut humus, & corpora eorum sicut
stercora. Sed & argentum eorum non poterit liberare eos
in die ire Domini. Quibus ita per Iezchielem minatus est
Dominus, dicens: Ecce ego super te Gog principem capitis
Mosoch & Thubal, & circumagam te, & educam te, &
ascendere te faciam de lateribus aquilonis, & adducam te
super montes Israel, & percutiam arcum tuum in manu
sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua deijciam.
Super mōtes Israel cades, & omnia agmina tua, & populi
qui sunt tecum, feris, auibus, omni volatili corli, & bellijs
terrę dedi te ad deuorandum. Per Gog Antichristus intel-
ligitur, quia Gog rectum interpretatur, quę est pars domus
superior, & ipse super omnes efferet sese, etiā supra Deum,
tanto superbix spiritu inflatus incedet. Mosoch autem &
Thubal filij fuere Iaphet, & hoc loco designant illas gētes,
quę ab ipsis originem trahentes, cum Antichristo contra
Ecclesiam venturę sunt. Sed de earū plaga Zacharias quo-
que vaticinatur, dicens: Et hæc erit plaga qua percutiet
Dominus omnes gentes, quę pugnaverunt aduersus Ieru-
salem. Tabescet caro vniuscuiusq; stantis super pedes suos,
& oculi eius contabescunt in foraminibus suis, & lingua
eorum contabescet in ore suo. De nece verō Antichristi, &
Daniel. 7. Principum qui eius factionis erunt, Daniel prophetas ait:
Et vidi quoniam interfecta est bestia, & periisset corpus
eius & traditum esset ad comburendum, aliarum quoque
bestiarum ablata est potestas, & tempora vitę constituta
essent eis vsq; ad tempus & tempus. Sicq; Ecclesia sublati
perse-

persecutoribus conuiescet iam secura, nisi forte tam glo-
riosum Sponsi sui aduentum & ipsa stupēs timebit, donec
ab illo euocata introducatur in cellaria sua, & gaudens di-
cat: Sub ymbra illius quem desideraueram sedi, & fructus
eius dulcis gutturi meo. *Cantic. 1.*

*De horrendo Christi ad iudicandum Aduentu, &
creaturarum aduersus peccatorem accusatione,
& igne quo consumenda sunt omnia.*

Caput V.

QVAM enim formidabilis atq; horredus Iudicis Chri-
sti Aduetus, cunctis qui tunc in terra erūt, apparebit,
sed illis præsertim qui damnandi sunt, quis fando ex-
primere possit? Quia tamen hoc impensius cōsiderare plu-
rimū expedit, nos vt possumus, adhuc indicare pergemus.
Verum ita sit, vt non meis verbis, aut humanę sapientię
argumentis quicquam affirmem, ne quis minus credibilia
putet quę audit: sed diuinarum testimonijs vtar Scriptura-
rum, eaquę duntaxat astruam, quę verissima esse nemo nisi
qui errat, dubitat. In Psalmo dicitur: Nubes & caligo in
circuitu eius, iustitia & iudicium correctio sedis eius. Ignis
ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos
eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terrę: vidit & commota
est terra. Montes sicut cera fluxerūt à facie Domini: à facie
Domini omnis terra. Ignis ergo sæuiet, terra tremet,
montes liquefcent. Et quis hominum inter tot terribilia
subsistere poterit, nisi cui Dominus manum suam suppo-
net ne cadat? Et si iustus vix saluabitur, impius & pec-
cator vbi apparebunt? In Sapientię libro scriptum est:
Et accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam
ad vltionem inimicorum. Induet pro thorace iustitiam,
& accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum in-
expugnabile, & equitatem: acuet autem diram iram in lan-
ceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insen-
satos. Tot acalibus armis munito quis resistet? quis à
lancea

600 DE HOR. CHR. AD IUDIC. ADV.
lancea iræ illius satis tutum se putabit aut quid responde-
bit is, quæ coram Creatore omnis accusabit creatura? At
enim: Pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensa-
tos. Videamus quomodo pugnabit. Omnia quippe arguet
peccatorē ingratitudinis erga Deum, cum nihil sit usquam
ab eo conditum, ex quo humano generi non accedat ali-
quid siue gratiæ, siue honoris, siue utilitatis.

TERRA. Arguet ergo illum terra, & dicet: Domine, secisti me
ad hominis huius usum, & tuo iussu fructus proruli ei qui-
bus vesceretur. Arborea sub quorum umbra æstus pluuiaq;
declinaret, Sylvas, ligna, lapides, herbas, odores, flores,
succos, vinguenta, linū, byssinum, bombycinum, sericumq;
suppeditavi, quibus ei ad varium vitæ commodum opus
fuerat. Dedi oves, quarū lanā vestitus est: boues, quorum
labore fruges comedit: equos, mulos, asinos, camelos,
qui ipsum & sarcinas ipsius quod vellet, ferret. Dedi omnis
generis animalia, quorū lacte, butyro, caseo, carne nutri-
retur, & quorū pellibus tectus, frigora ridere posset. Dedi
æ, ferrum, plumbum, argentum, electrum, aurum, gem-
mas. Et ipse pro omnibus his non obediuit tibi.

AQUA. Arguet illum mare, arguent flumina, arguent lacus, &
dicent: Nos quoque tuum opus sumus Deus, & te volente
piscibus aluimus hominem hunc, & dorso nostro navigia
eius tulimus, potum, salem, lauacrumque ministravimus,
aquas quibus ab incendio se defenderet, & quibus arel-
centes agros irrigaret, præstitimus. Corallia, & margari-
tas, & uniones ad corporis ornatum, formæque decorem,
tūc etiam conchilia, arenam, algam, spongas, ad multarū
rerum necessitatem contulimus, & ipse legem tuam præ-
uaricatus est.

AER. Arguet illū etiā aer, & dicet: Et me, Domine, cōdidisti,
ut huic seruirem, teq; iubente respirandi illi potestate feci,
vocis tribui sonū, pluias & rorem, ventos & aurā, nubes
& serenum utilitati eius aptavi, mea opera iste percurret
maria, Solis ardores temperavit, arua siccitate percuncta
reparavit. Impendi ei annuum genera, ut earum cantu per-
mulceret

mulceret aures, earum plumis mollius quiesceret, earum
carnibus dulcius pranderet, & ipse talium immemor tibi
seruire contempsit.

Arguet quoq; illū sublimior aëre ignis, ac dicet: Me etiā **IGNIS.**
ut huic cōmodarem esse iussisti, Dñe. Mea itaq; opera cum
algeret, calefactus est, cum in tenebris cecutiret, illustratus
vidit: per me metalla in opus cōflavit ac procudit, per me
vasa testacea induravit, vitrea formavit, cætam glaciēq;
& quædā duriora in usum suū liquefecit, petrā ad ferrumi-
nandam murorū structurā in calcem cōuertit, ad linienda
navigia de flagranti tēda picem liquavit, per me panes co-
xit, cibos confecit, carnes nūc elixas, nūc assas māducauit,
seccilescētes glebas, & effusa arua incensis culmis pristinæ
freunditati restituit, meo cauterio morbos curavit, meis
cineribus ad candificandos poliendosque pannos usus est.
Et cum tot ex me commoda colligeret, nunquam animum
induxit, ut tibi obtemperando gratiam referret.

Posthæc arguet illum, & aëre & igne excelsius cœlum, **Cælum.**
& dicet: Me etiam æternæ Deus, ut hunc iuuarem, desuper
extendisti. Solem ei lucere feci per diem, Lunam & stellas
per noctem: per me cognouit horas, dies, menses, annos,
ver, æstatem, autumnum, brumam: per me distinxit mundi
ætates, ætatumq; secula: per me certorum temporum or-
dinem, rerumque vires tenuit et obseruavit. At idem do-
norum tuorum oblitus, iussis tuis non paruit, legem tuam
implere neglexit.

Postremo et Angeli et Sancti qui cum Christo erunt, **Angeli.**
arguent peccatorem. Angelus inquit: Ad custodiā huius
hominis, Domine, ego per te missus frequenter eum pro-
texi a periculis, frequenter a dæmonū iniuria tutatus sum.
Sed dum in vitia subinde prolabentem tacita cordis ipsius
reprehensione cohiberem, suam sequi voluntatem quā
tuam maluit.

Sancti verò dicent: Multa prædicauimus, multa scripsi- **Sancti.**
mus, multa fecimus, unde iste plenius apertiusque discere
poterat, quā iter esset ad salutem. Sed omnibus his con-
temptis,

607 DE HOR. CHRI AD IUDIC. ADV.
his contemptis, per abrupta facinorum auersus abiit, nec
promissis beatitudinis conuerti potuit, nec æternæ dam-
nationis minis deterreri. Szp numero in memoriam illi
reduimus, vt per te ad imaginem Dei factus sit, paulo An-
gelis minoratus, in Paradiso positus. Vt etiam cum inde
per inobedientiæ crimen eiectus exularet, tua tandem pie-
tate reuertendi potestatem acceperit, ad patriam multo
feliciorem, quam illa fuerit quam amisit. Tu Deus homo
factus, ludibria, vincula, sputa, alapas, flagella, spinas, cla-
uos, crucem, sel, acetum, hastam in tuo corpore pertulisti,
vt pro hominis peccato hostiam pacificam te offerres Deo
Patri. Mori voluisti, vt ipsum viuificares: ad infernum
descendisti, vt ipsum super sydera exaltares. Resurrexisti,
& in coelum ascendisti, vt ipsum post te traheres, & beati-
ficares. Dedisti ei carnem tuam in cibum, & sanguinem
tuum in potum, vt vitæ æternæ compotem faceres, atq; in-
ritum susciperes consortiū. Et hic quidem tot tantorumq;
inmemor beneficiorum, non retulit tibi gratiam. sed of-
fensam, cupidinibus deseruiens, & iussa tua paruipendēs,
bonis fragilibus inharens, & æterna non multi æstimans.
Eat ergo sub terram, qui cœlestibus præponere non dubi-
tauit terrena. Hęc & ijs plura olim exprobrabantur pecca-
tori. Sicq; aduersum iniquos armabitur creatura. Sic or-
bis terrarum decertabit contra insensatos. Quid facient
miseri peccatores, vbi tot aderunt accusatores? vbi omnia
contra illos in iudicio stabunt, & pro illis nihil?

Orat.
psal. 50.

psal. 71.

psal. 71.

Pecraui tibi, Domine, multumq; deliquimus; mi-
serere nostri secundum magnam misericordiam tuam, &
secundum multitudinem miserationum tuarum dele in-
iquitates nostras. Da vt nunc ploremus ingratitudinem no-
stram, ne tunc confundamur: vt nunc lugeamus, ne tunc
semper lugendi causam habeamus. Remitte facinora cle-
mentissime Domine, & præsta veniam, quia: Beati quoru
remissæ sunt iniquitates, & quorum tēta sunt peccata.
Remitte illa precamur in presenti, ne imputetur in futuro.
Cum etiam cœli (vt Isaias inquit) sicut fumus liquefcent,
& ter-

& terra sicut vestimentum atereretur, & habitatores eius
sicut hęc interibunt: Cumq; & illa euenient, quæ ipse
per lezechielem minatus est, dicens: In igne irę meæ locu-
tus sum, quia in die illa erit cōmotio magna super terram
Israhel, & commouebuntur à facie mea pisces maris, & vo-
lucres cœli, & bestię agri, & omne reptile quod mouetur
super humum, cunctiq; homines qui sunt super faciem
terrę, & subuertentur montes, & cadent sepes, & omnis
murus corruet in terram: Inter hęc tam expauescēda, esto
refugium nostrum, Redemptor noster, ne metu concussis
fides titubet, spes deficiat, charitas languescat: commo-
ueantur bestię & homines qui te ignorant, & montes &
muri subuertantur, non cōmoneamur nos, neque subuerta-
mur, neq; à te vsquā discedamus, neque vi vlla separemur.

Vinam (inquit Isaias) dirumperes cœlos & descende-
res, à facie tua montes defluerent, sicut exustio ignis tabe-
scent, aquę arderent igni, vt notum fieret nomen tuum
inimicis tuis, à facie tua gentes turbarentur, cum feceris
mirabilia, non sustinebimus. Desiderat aduentum Iudicis
Propheta, quia tunc demum se plenam beatitudinem con-
secuturum sperat, & tamen non sustinebimus, inquit, vt
ostēdat eo die, ne Sanctos quidem sine pauore futuros. Et
quis non formidabit videns furere ignem, montes cōteri,
valles diuidi, dicente Michea: Ecce Dominus egredietur
de loco suo, & descender, & calcabit super excelsa terrę, &
consumentur montes subtus eum, & valles scindētur sicut
terra à facie ignis, sicut aquę quę decurrunt in præcep-
to. Quis non timebit, cum Naum Propheta dicat: Montes
commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt, & contremuit
terra à facie eius, & orbis, & omnes habitates in eo? Ante
faciem indignationis eius quis stabit? & quis resistet in ira
furoris eius? Indignatio eius effusa est vt ignis, & petreę
dissolutę sunt ab eo. Quis deniq; non cōcidet præ timore,
cum Ioel Propheta conqueratur, dicens: Clamate ad Do-
minum, a, a, a, diei, quia propē est dies Domini, & quasi
vallitas à potente veniet. Et rursus idem: Ad te, Domine,
clamabo:

Isa. 34.

Isa. 64.

Mic. 1.

Naum. 1.

Ioel. 1.

604 DE HOR. CHRI. AD IUDIC. ADV.
clamabo, quia ignis comedit speciosa deserti, & flama succendit omnia ligna regionis. Et iterum: Ante faciem eius ignis vorans, & post eum exurens flamma, quasi hortus voluptatis terra coram eo, & post eum solitudo deserti, neque est qui effugiat eum. De hac mundi per ignem vastatione, Sophonias quoque Propheta vaticinatur & ait: In igne zeli eius deuorabitur omnis terra, qui consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. Hoc idem & Petrus Apostolus testatur, dicens: Adueniet autem dies Domini ut fur, in quo cæli magno impetu transient, elementa vero calore soluentur, terra autem & quæ in ipsa sunt opera exurentur. Et rursus: Expectantes, inquit, & properantes in aduentum diei Domini, per quem cæli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent.

Ignis igitur & terribilis flammæ inundatio, summi Iudicis faciem præcurrens, operiet terrarum orbem, exedatque montium cacumina, & contra naturam suam ardébunt aquæ, siccabitur mare, fontes fluminaque deficient, & tanti ardoris torrēs veluti diluuium late omnia inuoluet, sed arca, qua aliquis euadere posset, nulla erit: bonos malosque simul fluctus iste igneus absorbebit, sed bonos exprobabit, malos vero affliget tantum, & idem ardor alijs erit in salutem, alijs ad poenam, dicente Malachia Propheta: ecce enim dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi, & omnes facientes impietatem stipula, & inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quæ non derelinquet eis radicem & germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitiæ, & sanitas in penitis eius. Id sane ita erit, quemadmodum etiam nunc videmus aurum in igne purius effici, lapides & ligna corrumpi, & in cinerem redigi. Illo præterea igne terra & cælum immutabuntur, dicente ipso Domino: Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. Vnde in Psalmo dicitur: Initio tu, Domine, terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli. Ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vestimentum veterascēt. Et sicut opertorium mutabis eos, & muta-

LIBER. VI.

605

& mutabuntur, tu autem idem ipse es, & anni tui non deficiēt. Et tunc demum terra cultoribus suis vacua relinquetur, & ubique erit vasta solitudo, nullus prorsus vsquam locorum erit, non homo, non iumentum, non pecus, non fera, non in mari piscis, non in aere volucris, non saltem sub terra vermis, nullum postremo animal tanto incendio superesse poterit. Quod quidem per Sophoniam significauit Dominus, dicens: Congregans congregabo omnia a facie terræ, congregans hominem & pecus, congregans volatilia coeli & pisces maris, & ruina impiorum erunt, & disperda homines a facie terræ. Quam rem & Ieremias Propheta in spiritu admirans, inquit: Asperi terram, & ecce vacua erat & nihil, & cælos, & non erat lux in eis. Vidi montes, & ecce mouebantur, & omnes colles cōturbati sunt, intultus sum, & ecce non erat homo, & omne volatile coeli recessit. Re & ergo ab Apostolo dicitur: Deus noster ignis consumens est. Hebr. 12.

De Resurrectione mortuorum.

Cap. VI.

Post hæc autem in flu Domini angelica vox intonabit, mundum concutiens, & mortuos ab Adam vsque ad nouissimum hominem omnes veluti e somno excitās. Omnes repente resurgent viui, suis quisque artibus incorporabitur, & capillus de capite eorum non deficiet. Sic quippe per os Zachariæ loquitur Dominus & ait: Sibilabo eis, & congregabo illos, quia redemi eos. Hoc significauit Ieremias, cum prophetaret, dicens: Dominus de excelso rugiet, & de habitaculo sancto suo dabit vocem suam, rugiet super decorem suum, cæluma quasi calcantium cōcietur aduersus omnes habitatores terræ, quia Iudicium Domini cum gentibus. Dicens, super decorem suum, & aduersus habitatores terræ, iustos & iniustos complexus est. Quia omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. Sic & Ioel Propheta: Dominus, inquit, de Sion rugiet, & de Ierusalem dabit vocem suam, & mouebuntur cæli &

606 DE RESURRECTIONE MORT.

1. Ier. 4. solo sic inter utrosque discernente: Ipse Dominus, inquit, in iussu tubæ, & in voce Archàngeli, & in tuba Dei descendet de coelo, & mortui qui in Christo sunt, resurgent primi, deinde nos qui uiuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam Christo in aëra, & sic semper cum Domino erimus. Mali ergo in terra quam dilexerunt relinquentur, boni autē coelū versus in sublime tollentur, eò quòd illorum conuersatio semper fuerit in coelis. Quare autē ætate resurrecturi simus, idem declarat, dicens: *1. Ier. 4.* occurramus omnes in unitatē fidei & agnitionis Filij Dei in virum perfectū, in mensurā ætatis plenitudinis Christi. Cæteram eorum quoque qui saluandi erunt, corporibus diuersa inerit claritas. Quamuis enim eiusdem generis semina sint, aliud tamen centesimum fructum reddit aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Quam diuersitatē Paulus edisserens, ait: Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas stellarum. Imparia quidē merita, sed in omnibus idē Deus. Et quia Deus charitas est, mutu⁹ inter illos amor efficiet, ut beatitudo singulorū beatitudo simul omnū sit.
- Quòd si quis Saducæorum heresim secutus, negare voluerit futuram Resurrectionem: respondebimus ei quòd illis responsum est. Erras nesciens Scripturas, neque virtutem Dei. Si enim Scripturas scires, nesses utique per Iezechielem, sed non ab Iezechiele dictum: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, popule meus, & inducā vos in terrā Israël, & sciētis quia ego Dominus, cūm aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, popule meus, & dederō spiritū meum in vobis, & vixeritis. Nesses & in Daniele scriptum esse: Multi de ijs qui dormiunt in terræ puluere, euigilābūt: alij in vitam æternam, alij in opprobrium, ut videant semper. Nec ignorares Osee Prophetam idem astruere, cūm diceret: *Osee 6.* Viuificabit nos, post duos dies, & die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius, sciēmus sequemurque, & cognos-

LIBER. VI.

607

cognoscamus Dominum. Sicut enim in Adam morimur, *1. Corin. 15.* ita in Christo, qui die tertia resurrexit, viuemus. Ipse mortis nostrę destructor est, ipse & resurrectio nostra. Vnde per eundē Prophetam dicit: De manu mortis liberabo eos, de morte redinā eos. Ero mors tua, o mors, ero morsus tuus, inferne. Quæ res nequaquam latuit virum iustum Iob, qui futuram corporū resurrectionem & cōstanter credidit, & firmiter sperauit, & fideliter cōfessus est: Scio, inquit, quòd Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surre- *Iob 19.* cturus sum. Et rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum. Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciuntur sunt, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Et ne veterū tantū autoritate hoc nobis persuasum putes, audi recentiora. Dominus in Euangelio: Amen amen dico vobis, inquit, quia venit hora & nūc est, *Iohan. 5.* quando mortui audient vocem Filij Dei: & qui audierint, viuent. Et paulopost iterum ait: Venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei. Et pro- cedent qui bona egerunt in resurrectionem vitæ, qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Et rursum idem: Hæc est enim voluntas eius qui misit me patris, ut omne *Idem 6.* quod dedit mihi, nō perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die. Martha fratrem sepultum resurrecturū qui- *Martha.* dem non diffidebat, sed vix credere poterat, ut iam quati- *Lazarus.* dianus reuiuiscere posset antequam resurrectio, quæ om- nibus promissa est, venisset, & respōsum Domini accepit: Ego sum Resurrectio & Vita, qui credit in me, etiā si mor- *Iohan. 11.* tuus fuerit, viuet, & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Qui credit ergo, viuet: Incredulus autem quamuis & ipse resurget & viuet, inter mortuos tamen non inter viuentes deputabitur, atque (ut apertius intelligas) neminem non resurrecturum, Iohannes in Apo- *Apo. 20.* calypsi ait: Et de dit mare mortuos suos qui in eo erant, & mors & infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erāt, & indicatum est de singulis secundū opera ipsorum. Paulus quoque Apostolus per quem Christus locutus est: *Mylla.*

663 DE RESURRECTIONE MORT.

1. Cor. 15. Myſterium, inquit, vobis dico, omnes quidē reſurgemus, ſed non omnes immutabimur, in momento, in iſtu oculi, in nouiſſima tuba. Canet enim tuba, & mortui reſurgent incorrupti, & nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Poſſem argumētis niti, quibus eam rem non eſſe factū impoſſibilem, atque etiam fieri debere probarem, ſi plus apud me argumenta valerent, quā ſanctarū autoritas Scripturarū, & ſi noſtri nunc propoſiti eſſet, incredulis fidem ſuadere, & nō magis credentes ad virtutem exhortari, apud quos nihil eſt quod Deus æternus facere non poſſit: quippe qui in cœlo & in terra omnia quęcunque voluit fecit, qui dixit & facta ſunt, mandauit & facta ſunt, deniq; per quem omnia facta ſunt, & ſine quo factum eſt nihil. Nos itaque qui Catholicam veritatem plena fide ſequimur, ſic Reſurrectionem futuram mente agitemus, vt prius nobis reſurgere à vitij curæ ſit. Malē illam exspectat, qui hanc quę prior eſſe debet, nō peregerit. Beatus autem & ſanctus (vt Iohannes in Apocalypſi ait) qui habet partem in Reſurrectione prima: in eo ſecunda mors non habet poteſtatem. Tales enim cum ſuis corporibus de limo terrę ſeſe ad ſonitum tubę cœleſtis erigentes, atq; in altum ſublatis, obuiam ibunt Chriſto, et in parte dextera, hoc eſt, in beatitudine, in qua nihil eſt ſiniſtrum, collocabuntur. Scriptum quippe eſt: Et mittet Dominus Angelos ſuos cum tuba et voce magna, et congregabunt electos eius à quatuor ventis, à ſummis cœlorum vſque ad terminos eorum, hoc eſt, omnes qui vbicunque erunt, ad ſe conuocari iubebit. Quod Propheta etiam præuidēs ait: Deus nŕorum Dominus locutus eſt, et vocauit terram. A Solis ortu vſq; ad occaſum, ex Sion ſpecies decoris eius, Deus manifeſte veniet, Deus noſter, et non ſilebit. Poſtea infert: Congregate illi Sanctos eius, qui ordinant Teſtamentum eius ſuper Sacrificia. Et annuntiabunt cœli iuſtitiam eius, quoniam Deus Iudex eſt.

De De-

LIBER. VI.

669

De Domini deſcenſu ad iudicandum viuos & mortuos. Cap. VII.

Deſcendens igitur Maiestatis Dominus cum Angelis ſuis, & cum omnibus Sanctis ſuis, cōſpiciuus in aëra ſtabit ſupra Ieruſalem, vt inde homines iudicet, vbi pro hominibus pati voluit. Sed ſupra illam partem imminet, vnde poſtquam à mortuis reſurrexit, ſublatus eſt in cœlum, vt locus ille, à quo olim deuicta morte triumphas cœlum petijt, ruſum ē cœlo aduenientis gloriā teſtetur. Quod futurum Zacharias prophetauit, dicens: Et ſtabunt pedes eius in die illa ſuper montem Oliuarum, qui eſt in Ieruſalem ad Orientem. Et tunc ſedebūt ſedes in iudicio, hoc eſt, Patriarchę, Prophete, Sacerdotes, Apoſtoli, Diſcipuli, Martyres, Confeſſores, Virgines, Viduę, Coniugate, Sancti, Sanctęque omnes. Tunc implebitur illud: Qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, cūm Filius hominis ad iudicandū venerit, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim Tribus Iſraēl. Inde eſt quod Paulus ad Corinthios ſcribens, ait: An nescitis, inquit, quoniam Sancti de hoc mundo iudicabunt? nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quāto magis ſecularia? Hinc iam multo terribiliora, quā quę hactenus dicta ſunt, ſubſequentur, & ſuprà quā quis dicēdo exprimere poſſit horrenda, & ſigna, & iudicia, & anguſtię, & dolores. Iam primū ſicut Zacharias ait: Scindetur mons Oliuarum ex media parte ſui ad Orientem, & ad Occidentem. Mons ille ideo (vt equidem reor) ſupererit reliquorum conſumptioni, quō magis terreat ſciſſus, quā terruiſſet conſumptus. Quid autem innuet ſciſſura tam horribilis & vehemens, nūi diſcretionem illorum ſtatim futuram, qui iudicandi erunt. Et veniet, inquit, Dominus Deus meus, omneſque Sancti cum eo, & erit in die illa, non lux, ſed frigus & gelu. Non enim erit illis lux, quos iam æternę noctis timor occupabit, in quibus charitatis flamma refringit, & amoris diuini ardor malitię gelu extinctus eſt. Heu in ter-

Qq

in ter-

610 DE DOM. DES. AD IVDI. VI ET MOR.
quàm miseri, quàm infelices, quos ista fors manet, qui se
in terra residere conspiciunt, cum alij in aera ferentur: qui
se iam ad sinistram compelli cernent, & alios constitui ad
dexteram: qui se carne liuida, lurida, nigra, & quasi sanie
ta boque confecta vestitos animaduertent, & alios pulchra
elegantique, & iam beatitudinis fulgore luculenta atque
splendenti, & illos quidem Angelorum coelestium conse-
sortio copulari: se verò cum apostolicis spiritibus, quibus
in vita mortali magis quàm Deo obtemperabant, ad inferna
trudi, ad gehennam mitti, nullo tempore, nullis seculis,
nullo vnquam die inde egressuros. Ceterum antequam co-
pellantur, tremebundi & eiulantes & plangentes con-
sistent coram illo tanti horrois, tantaq; maiestatis Tribu-
nali. Quo solim admirans Daniel, ait: Aspiciebam donec
throni positi sunt, & Antiquus dierum sedit, id est, Christus
Deo Patri coeternus, vestimentum eius candidum quasi
nix, & capilli capitis eius quasi lana munda, thronus eius
flammæ ignis, rotæ eius ignis accensus, fluminis igneus ra-
pidusq; egrediebatur à facie eius, millia millium ministrab-
ant ei, & decies centena millia assidebant ei. Iudicium
sedit, & libri aperti sunt. Explicabuntur igitur libri prede-
stinationis, præscientiæq; diuinæ, & Dñs iudicabit orbem
terre in æquitate, & populos in veritate sua. Iustus & im-
pius iudicabit Dominus, ipso per Iezechielem dicente:
Ecce ego iudico inter pecus & pecus, arietum & hircorum.
Matth. 25. Quemadmodum enim pastor (vt in Euangelio dicitur) segre-
gat oves ab hœdis, ita separabuntur iusti ab iniustis. Et
quidem ad sinistram raptim cogentur, quia opera illorum
sinistra sunt: Illi verò ad dexteram concedent, quia semper
dexteritas quædam atque agilitas ad bene beateq; viuendu-
m in ipsis effulsit.

Locus iu-
dicii.
Ier. 3.

Locus verò iudicandorum ad quæ congregabuntur, vallis
Iosaphat assignatur, dicente Domino per Ioel: Congregabo
omnes gètes, & deducam eas in valle Iosaphat, & disceptabo
cum eis ibi. Et iterum: Consurgant & ascendant gentes in
valle Iosaphat, quia ibi sedebo, vt iudicem omnes gentes in
circuitu

LIBER. VI.

611

circuitu. Sed quoniã vallis illius angustie nõ ita multorum
hominum capaces sunt, credimus alios in valle, alios circa
vallem cõfluxuros atq; ideo in ea omnes cõgregandos dici,
quia super omnes inde iudicij sententia proferetur. At verò
antequàm proferetur, antequàm (sicut Amos ait) reuela-
bitur quasi aqua iudicium, & iustitia quasi torrens fortis:
Amos. 5.
peccatores interim illam præsolantes, intra se grauissimè
conflictabuntur, clamabunt, ululabunt, ora lachrymis riga-
bunt, pugnis pectora plangent, quia deliquerunt ei à quo
iudicabuntur. O miserandũ spectaculũ, & quidẽ venia di-
gnũ, si tũc veniæ locus esset, cum iudicij erit. Scriptũ est
autẽ: Zelus & furor viri. i. Fij hominis, non parcat in die
vindiçæ, nec acquiescet cuiusquã precibus, nec suscipiet
Prover. 6.
pro redemptione dona plurima. Sera enim nimis est pœni-
tentia, cum iã pro delictis paratur pœna. Tũc sisse decuit,
cũ vacabãt iocis: tũc tristari operapretium erat, cum inrefre-
nato animi appetitu voluptatibus indulgebãt, cũ denun-
tabatur eis: Vx vobis qui nunc ridetis, quoniam flebitis.
Vx ergo illis, quibus nunc veritatis verba pro ludibrio
sunt, quoniam tunc quàm vera fuerint, damno irrecupera-
bili experientur. Visitabo super Orbis mala, inquit per
Iosaphat. Dominus, & cõtra impios impietatem eorum,
super hoc cœlũ turbabo, & mouebitur terra de loco suo,
propter indignationem Domini exercituum, & propter
diem iræ furoris eius, & erit quasi damula fugiens, & quasi
ovis, & non erit qui congreget. Quàm hoc vehementer
doleret, idem Propheta ostendit dicens: Propterea repleti
sunt lumbi mei dolore, & angustia possedit me, sicut an-
gustia parturientis: corruui cùm audirem, conturbatus sum
Idem 12.
cùm viderem, emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt
me. Et si hic alieno malo, quod futurũ vidit, sic cõtristatus
est, quantus illos afficiet mœror, quibus tale malum pro-
prium aut peculiare erit? Meditabuntur fugam. Sed idem
vbiq; occurrit pavor, nec fugiendo effugere poterunt, nec
latendo latere. Vnde in Ieremia scriptũ est: Terror vndiq;
ait Dominus, non fugiet velox, nec saluari se putet fortis.
Ierem. 46.

Q9 = Deni-

DE DOM. DES. AD IVD. VI. ET MOR.

Isa. 11.

Denique temporis huius calamitatē designans Sophonias Propheta: luctu est, inquit, dies Domini magnus, iuxta est, & velox nimis: vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis: dies irae dies illa, dies tribulationis & angustiae, dies calamitatis & miseriae, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulae & turbis, dies tubae & clangoris super ciuitates munitas, & super angulos excelsos, hoc est, super potētes & superbos, & tribulabo homines, & ambulabūt vt cecī, quia Domino peccauerunt. Neque enim nisi cecī sunt qui Domino peccant, quoniam dum peccant, nec quantum boni amittant vident, nec quantum mali comparent, perspicunt.

Mal. 3.

Talibus per Malachiam comminatur Dominus, dicens: Ecce accedam ad vos in iudicio, & ero testis velocis maleficis, & adulteris, & peruris, & qui calumniantur mercedem mercenarij, & humiliant viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituum: ego enim Dominus, & non mutor.

Psal. 49.

Igitur cū iam (vt in Psalmo dicitur) aduocabit Dominus coelum defunctum, & terram discernere populum suum: cū patēfamilias peregrinē rediens, exiget rationē à seruis de pecunia ipsi olim ad negociandum tradita, cū etiam de omni verbo otioso ratio reddi iubebitur, cū denique Dominus mittet Angelos suos, & secernent malos de medio iustorum: illos, qui à sinistris erunt, incredibilis (vt dictum est) timor ac rigor exagitabit. Sed & eos qui ad dexteram deducuntur, spes metusq; inuicem sollicitabunt, non tam poenā timentes, quā ne tanta gloria, quā in Christo vident, indigni sint. Itaque & ipsi de se dubitabūt, donec illam optatissimā pī erga se Iudicis vocem audierit, quae continuo illis & metum omnem abiget, & perficiet spem. Audient enim: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnū à constitutione mundi. O vox omni melle dulcior, omni cibo suauior, omni auro & omni lapide pretioso desiderabilior, omni terreno regno felicitior, vox perpetui gaudij, immensae letitiae, coelestis iocunditatis, vox omnia superans desideria, omni voto maior,

Mat. 25.

omni spe plenior. Venite benedicti Patris mei, possidete regnū. Verē benedicti & beati, quibus contingerit vt sic euocentur. Quibus autem operibus tam benigne euocari, tanq; feliciter benedici, ac tanto potiri regno meruerint, declarat, dicens: Esuriui enim, & dedistis mihi manducare: Sitiui, & dedistis mihi bibere: Hospes eram, & collegistis me: Nudus, & operuistis me: Infirmus, & visitastis me: In carcere eram, & venistis ad me. Tum iustis admirandis tanta remunerationis magnitudinem, ac simul quarentibus, quando ea quae commemorata sunt, ei praesentent, respondet: Amen dico vobis, quādiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Christo igitur praestatur, quicquid pauperi Christiano impenditur. Non est contentiendus etiam minimus pauper fidelis, quia frater Domini nostri est: non est in necessitate deferendus, ne in illo deferatur Christus. Omni ope qua indiguerit subleuandus est, cū in eo subleuando tantum lucrū sit, quantū alimatio non capit humana. Comparantur agri, & edificantur villae, construuntur vrbes, vt inde annui redditus capiantur, cumulenturque diuitiae: alij negotiantur, alij manibus laborant, alij militant, alij nāgant, atque alij alijs rebus indulgent, vt pecuniam acquirant. Vis tu omnibus minimus fatigari, & plus acquirere? Opera exerce pictatis: modicum est quo pauper indiget, sed immensum est quod largienti compensatur.

LIBER VI.

De Sententia Christi aduersus impios.

Caput VIII.

Idicisti pīe miserationis pramiū: disce nunc eorum, qui miseris misereri negligunt, supplicium. Tunc, inquit, dicet & ijs qui à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo & Angelis eius. Tam plena est indignationis, & irae, & erumnarum vox ista, quā illa superior benignitatis ac munificentiae. Vtrumque infinitum, vtrumq; immensum, & quod illa obrulit, & quod haec influit. De vtraque in

Mat. 25.

Eleemosyna.

Matth. 25.

614 DE SENT. APOST. ADVER. PEC.

Ecclesi. 39. Ecclesiastico prædictum est: Benedictio illius quasi fluvius inundabit; & quo modo cataclysmus aridum inebriavit, sic ira ipsius gentes quæ non exquisierunt eum, hereditabit. Causam autem subdens cur sic eos damnaverit, ait: Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare, sitiui, & non dedistis mihi potum; hospes eram; & non collegistis me; nudus, & non operuistis me; infirmus & in carcere, & non visitastis me. Quam ergo melior nunc eorum conditio, qui cunctarum oppressi sunt onere calamitatum, quam illorum qui rerum copia abundat, & nihil impertunt indigenti. Non ob paupertatem in iudicio damnabimur, sed ob impietatem. O infelices divites, qui divitijs uti nescitis. O felices, qui sciunt. Nesciunt protectio illis uti, qui eam regnum celorum illas dilargiendo lucrari possint, avaræ retinendo cum illis pariter arsurus sunt. Discedite, inquit, a me maledicti. Quid infelicius, quam a Christo discedere? Discedite in ignem æternum. Quid miserius, quam nullam finem poenæ sperare? Discedite in ignem paratum diabolo. Quid horribilius, quam cum diabolo, & a diabolo semper cruciari? Si gravitatem damnationis huius iugiter pensabimus, nihil tam grave est, quod pro ea vitanda non lubenti animo perferemus. Sed interim quidam sinistri gregis & ipsi perditæ pecudæ, non ad se damnationem pertinere arbitrabuntur, eo quod aliquando egenis opem tulerint, licet ipsi in popinis ganeisque versati sint, atque etiam contra unum eleemosynæ bonum, quod quandoque excrucierunt, plurima perpetrarint mala. At longe aliter illis, quam putabunt, eveniet. Postquam enim pius Dominus eos, qui viscera pietatis non habuerunt, condemnaverit, continuo reliquorum criminum cognitionem suis committere assessoribus, ut illud quod per Isaiam prædictum est impleatur: Brachia mea populos iudicabunt. Itaque Apostoli ad Prophetæ adversum ceteros peccatores sententiam dicunt.

De Sententia Apostolorum adversus peccatores.

Caput. IX.

Primus

LIBER. VII

615

Primus igitur omnium ipse Apostolorum Princeps Petrus in illos insurgens, exclamabit ac dicet: Novit Deus pius de tentatione eripere, iniquos vero in die iudicii reservare cruciandos. Deinde ad Simonem Magum conuersus, omnes in eo simoniacos execrabitur, dicens: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei estimasti pecunia possideri. Post illum Iacobus Zebedæi eos, qui intemperanter sine delectu verba effutunt, siue turpia, siue vana, nimia loquacitatis damnabit, dicens: Si quis putat se religiosum, non refrenans linguam suam, huius vana est religio. Arguet etiam illos qui inter se odio diffident, simultatibusque decertant. Vbi, inquit, zelus & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum. Et contra proximorum diffamatores dicet: Qui detrahit fratri, aut qui iudicem fratrem suum, legi detrahit, & iudicat legem. Postremum ipse, qui felicitatem suam in cumulandis opibus ponunt, insultabit ac dicet: Agite nunc divites, plorate, ululantes in miserijs vestris quæ aduenient vobis: diuitiæ vestre putrefactæ sunt, & vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum & argentum vestrum ruginavit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus: ecce merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est a vobis clamat, & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introiuit. epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra, in die occisionis adduxistis & occidistis iustum, & non restitit vobis. Adhæc, ut illum etiam, qui vel unum tantum ex mandatis Dei prævaricatus fuerit, morte dignum ostendat, inquit: Quicumque totam legem servauerit, offendit autem in uno, factus est omnium reus. Iohannes deinde frater eius de peccatoribus definit in hæc verba: Qui facit peccatum ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat. Omnis qui non est iustus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est: & scitis quia omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem.

Q 4

Idem

Petrus.

2. Petri. 2.

Alter. 8.

Iacobus.

Iacobi. 1.

Iacobi. 3.

Iacobi. 4.

Iacobi. 5.

Iacobi. 2.

Iohannes.

1. Iohan. 2.

616 DE SENT. APOST. ADVER. PEC.

- Apocal. 1.*
Ibid. 100. Idem eos qui terrenis inuoluti diuina negligunt, dam-
nabit dicens: Vx, vx, vx habitantibus in terra. Et illos
qui nimis delicate vixerunt: Quantum, inquiet, gla-
rificaui se & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum
& luctum. Tum de multis vnā proferens sententiam,
Idem. 11. dicit: Timidis autem & incredulis, & execratis, ho-
micidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatrijs,
& omnibus mendacibus, pars illorum erit in flagro ar-
denti igne & sulphure, quod est mors secunda. Mox etiam
Idem. 20. quasi indignabundus exclamabit: Foris canes, & uenefici,
& impudici, & homicidæ, & idolis seruientes, & omnis qui
amat & facit mendacium. Tunc & ipse gentium Doctor
Paulus
1. Corin. 1. Paulus, quosolim docendo corrigere nequiuit, increpando
damnabit & dicit: An nescitis, quia iniqui regnum Dei
non possidebunt? Nolite errare, neque fornicari, neque
idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque
malesculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque
ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnū Dei possidebūt.
1. Corin. 3. Et in eos qui sibi sapientes videntur, contestabitur atque
affirmabit, quod sapientia huius mundi, stultitia sit apud
Idem. 3. Deum. Et in eos quoque, qui sermonis magis quam mo-
rum elegantia student: Non in sermone est regnum Dei,
inquiet, sed in virtute. Ac ne ignorantes excusari possent,
1. Corin. 14. qui necessaria ad salutem discere contempserunt, di-
cet: Si quis ignorat, ignorabitur. Præterea aduersus impu-
dicos impurosque & cupidos, hunc in modum sententiam
Ephes. 5. promulgabit: Omnis fornicator, aut immundus, aut au-
arus, quod est idolorum seruitus, non habet hereditatem
Hebr. 13. in regno Christi & Dei. Et iterum: Fornicatores, inquiet,
& adulteros iudicabit, id est, damnabit Deus. Et rursum:
1. Corin. 15. Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt, neque
corruptio incorruptelam possidebit. Quod alibi distin-
Ephes. 5. guens atque exponēs ait: Manifesta sunt autem opera car-
nis, quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria,
idolorum seruitus, veneficia, inimicitie, contentiones,
amulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homici-
dij,

LIBER. VI.

617

cidia, ebrietates, comestiones, & ijs similia, quæ prædi-
co vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum
Dei non consequentur. Idem de illis qui suorum vel
sibi commissorum saluti nihil aut parum prospiciunt, de-
fuiet, dicens: Si quis autem suorum, & maxime do-
mesticorum curam non habet, fidem negauit, & est in-
fidei deterior. Infidelitatis ergo arguentur Episcopi &
Ecclesiæ Præsides, qui magis seipsos quam gregem suum
pascunt, & lupum venientē videntes, dimissis onibus fu-
gunt. Arguentur Principes, qui sibi subiectos minus recte
gubernāt. Arguentur patres matresque familias, & omnes
qui eorum quibus præsunt, saluti atque vtilitati consulere
negligunt. Post hæc idem Apostolus aduersus perfidos Lu-
dæos excutiēs vestimenta sua dicit: Sanguis vester super
caput vestrū: mundus ego ex hoc ad gentes vadā, ut sci-
licet Ludæis ob incredulitatis pertinaciā ad æternas tene-
bras relegatis, ipsos gentiles conuersos & credentes in ca-
lestra recipiat tabernacula.

De Sententia Prophetarum aduersum iniquos.

Capitulum X.

Post Apostolos sancti Prophetæ iudicabunt. David
de Psalmis suis proferet sententias contra impios: *Psalm. 137.*
Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus.
Contra amicitie simulatores: Qui loquuntur pacem cum
proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis se-
cundam opera eorum, & secundum nequitiam adinuen-
tionum ipsorum. Contra detractores: Erubescant impij &
deducantur in infernum, muta fiant labia dolosa, quæ lo-
quantur aduersus iustum iniquitatem, in superbia & abu-
sione. Contra homicidas & raptōres: Gladium euagina-
uerunt peccatores, intenderunt arcum suum. Ut decipiant
pauperem & inopem, ut trucident rectos corde. Gladius
eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringa-
tur. Contra eos qui honores ambiunt, cum honoribus in-
digni sint: Vidi impium superexaltatum & eleuatum sicut
cedros

618 DE SENT. PROPHE. ADVER. INI.

Psal. 43.

Psal. 51.

Psal. 93.

Psal. 118.

Psal. 128.

Psal. 118.

Psal. 139.

Psal. 9.

Iob.

Iob. 21.

Salomon.

cedros Libani. Transiit, & ecce non erat, & quæsiit eum, & non est inuentus locus eius. Et iterum: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Hæc via illorum scandalum ipsis, & postea in ore suo complacebunt. Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos. Contra malignos delatores: Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Tota die iniustitiam cogitavit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatem magis quam loqui æquitatem. Dilexisti omnia verba precipitationis, lingua dolosa. Propterea Deus destruet te in finem, euellat te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuientium. Contra superbos: Exalta te qui indicas terram, redde retributionem superbis. Et iterum: Increpasti superbos, maledicti qui declinant a mandatis tuis. Contra Ecclesiarum persecutores: Confundantur & conuertantur retrorsum, omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut scænum tectorum, quod priusquam euellatur exaruit. De quo non implebit manum suam qui metet, & sinum suum qui manipulos colliget. Deinde aduersus omnes qui cum vitiorum morbo laborarent, poenitentiam remedium contempnere, clamabit & dicet: Longe a peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquisierunt. Et rursum: Caput circuitus eorum, labor laborum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones, igne deiciet eos, in miseris non subsistent. Postremo dicet: Conuertantur peccatores in infernum, omnes gentes que obliuiscuntur Deum. Iob quoque vir iustus & timens Deum, impios & malos dānabit, & execrabitur, dicens: Quoties lucerna impiorum extinguetur, & superueniet eis inundatio, & dolores diuidet furoris sui? Erunt sicut paleæ ante faciem venti, & sicut fauilla, quam turbo dispergit. In diem perditionis seruetur malus, & ad diem furoris ducetur. Salomon & ipse aliquando peccator, sed per poenitentiam iustificatus, arguet peccatores de inconstancia eorum, qui ad omnem fortunæ statum circumaguntur, & dicet:

LIBER. VI.

619

Auersio paruulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet eos. De impijs: Impij, inquiet, de terra perdentur, & qui inique agunt, auferentur ex ea. De ijs qui otio tempus terunt, quod exercenda virtuti impendere debent, dicet: Usquequo piger dormies? Quando surges de somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conferes manus tuas, ut dormias, & veniet tibi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus. Et ad improbos conuersus, inquiet: Sex sunt quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia, testem fallacem, & eum qui seminat inter fratres discordias. Iterum aduersus mendaces proclamabit: Abominatio est Domino, labia mendacia. Et rursum: Testis falsus non erit impunitus, qui mendacia loquitur non effugiet. Illis quoque qui in iocos risuque plus æquo effusi sunt, ita denuntiabit: Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Et quoniam etiam occulte cogitationes examinabuntur, dicet: Abominatio Domini cogitationes malæ. In eos vero qui tergiversantes obliquo iudicio recti tramitem deserunt, sic decernet: Et qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abominabilis est uterque apud Deum. Et illos quibus insiturius spiritalis ludibrio esse solet, damnabit, dicens: Perata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorum corporibus. Et illos qui parentes probro lacerant: Qui maledicit patri suo & matri, extinguetur lumen eius in medijs tenebris. Rursum alibi: Oculum qui subannat patrem, & qui despiciat partum matris suæ, suffodiāt eum corui de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ. Et de his qui ad hæreses declinant, inquiet: Vir qui errauerit in via doctrinæ, in cœtu Gigantum commorabitur. De illis quoque qui de usura, furto, rapina, aut aliquo turpi lucro elemosynas offerunt, dicet: Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere. Superborum etiam arro-

Prover. 1.

Idem 2.

Idem 6.

Prover. 12.

Idem 19.

Idem 14.

Idem 15.

Idem 17.

Idem 19.

Idem 10.

Idem 30.

Idem 21.

Idem 30. arrogantiam contundens, dicet: Per tria mouetur terra, & quartū quod non potest sustinere. Per seruum, cū regnauerit: per stultum, cū saturatus fuerit cibo: & per odiosam mulierem, cū in matrimonium fuerit assumpta. & *Eccles. 8.* per ancillā, cū fuerit haeres domini suae. Post haec impijs maledicet: Nō sit bonū impio, nec prolongetur dies eius: sed quasi in umbra transeant, qui nō timent faciē Domini.

Isaia. Post Salomonem consurgit Isaia Propheta, & eorum primum spem irritam faciet, qui cū in proximos impij & immisericordes sint, in ijs duntaxat quae Deo offerunt, confidunt. Audite, inquit, verbum Domini Principes Sodomorū: Cū extenderitis manus vestras, auertā oculos meos à vobis. Et cū multiplicaueritis orationem, non exaudiam: manus enim vestrae sanguine plenae sunt. Ad iudices verō qui pecuniam pluri, quā iustitiam faciunt, dicet: Principes tui infideles, socij furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones, pupillo non iudicant, & causa viduae non ingreditur ad illos. Propter hoc, ait Dominus Deus exercituum, fortis Israël: En ego consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis.

Isaia. 1. Deinde aduersus mulieres, quae plus opere ponūt in corporis decore, quā in pudicitiae cultu, vociterabitur ac dicet: Pro eo quod eleuatae sunt filiae Sion, & ambulauerunt extento collo, & nictibus oculorum ibant, & plaudebant, & ambulabant, & pedibus suis composito gradu incedebāt, decaluaabit Dominus verticem siliarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mystras, & discriminalia, & perichelides, & mureculas, & olfactoriola, & innaures, & anulos, & gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus, & specula, & syndones, & vitras, & tenistia, & erit pro suauī odore foetor, & pro zona, funiculus, & pro crispanti crine caluitium, & pro fascia pectorali cilicium. In illos quoque quos luxuria voluptasque corrumpit, exclamabit, dicens: Vae qui confurgitis mane ad ebrie-

ebrietatem se standam, & potandum vsque ad vesperam, vt vino assuetis: cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiujs vestris, & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. De tyrannis autem qui iniustis exactionibus plebem vexant, inquit: Vae qui condunt leges iniquas, & scribentes iniustitiā scripserunt, vt opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerēt caulae humilium populi mei, vt essent viduae praeda eorum, & pupillos diriperent: quid facietis in die visitationis & calamitatis de longē venientis? Ad cuius confugietis auxiliū? & vbi relinquetis gloriam vestram, ne incurramini sub vinculo, & cum interfectis cadatis? De superbis dicet: Dominus exercituum cogitauit hoc, vt detraheret superbiam omnis gloriæ, & ad ignominiam deduceret vniuersos in clytos terrae. Notabit etiam illos qui aliena vi occupant, & contemptui proximos habent: Vae, inquit, qui praedaris, nonne & ipse praedaberis? & qui spernis, nonne & ipse sperneris? cū consummaueris depredationem, depredaberis: cū fatigatus desieris contemnere, contemneris. Tum etiam in mathematicos, qui ex syderum motu futura tenere iudicant, sic sententiam dicet: Augures coeli qui contemplantur sydera, & supputabant menses, vt ex eis annuntiarēt futura, ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos, non liberabūt animam suam de manu flammæ. *Idem 23.* *Idem 33.* *Idem 47.*

Post hunc sequetur Ieremias, & pro concione exurgēs declamabit cōtra obdinos, dicens: Confregerunt iugū, ruperūt vincula, quia scilicet nec iugum legis, nec vincula Euangelij ferre voluerunt. Idcirco percussit eos leo de sylua, lupus ad vesperam vastauit eos, pardus vigilans super ciuitates eorū, hoc est, propterea vitij corrupti sunt, percussitque eos leonis superbia, vastauit lupi auaritia, excitauit pardi leuitas. Vel aliter: Percussit eos diabolus foris vt leo, rapax vt lupus, & multarum fraudum maculis distinctus, vt pardus. Deinde in eos qui cibo potuque repleti in libidinem turpiter effunduntur, sub persona Domini indignabitur, & dicet: Saturauī eos & mœchati sunt, & ibidem 5. in do-

62 DE SENT. PROPHE. ADVER. INI.
in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores in fe-
minas & emissarii facti sunt, unusquisque ad uxorem pro-
ximi sui hincibat. Nunquid super his non visitabo, dicit
Dominus? & in gente tali non vlciscetur anima mea? Et
aduersus iniquos iudices respiciens, vociferabitur: Cau-
sam viduæ non iudicauerunt, causam pupilli nō dixerunt,
& iudicium pauperū non iudicauerunt. Nunquid super
his non visitabo, dicit Dominus? aut super gentem huius-
cemodi non vlciscetur anima mea? Et incredulos ludæos
Idem 7. manu ostentans: Hæc est gens, inquit, quæ non audiuit
vocē Domini Dei sui, nec recepit disciplinā: perijt fides,
Idem 9. & ablata est de ore eorum. De adulantium verō maligni-
tate dicit: Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta
est, in ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occulte
ponit ei insidias: nunquid super his nō visitabo, dicit Do-
minus? aut in gente huiuscemodi non vlciscetur anima
Idem 17. mea? Illos quoq; deuouebit, qui contempta Dei ope, torā
spem in hominū auxilio collocant. Maledictus homo qui
confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & a
Domino recedit cor eius. Erit enim quasi myrica in de-
serto, & nō videbit cū venerit bonum, sed habitabit in
siccitate in deserto, in terra falsuginis & inhabitabili. Et
iterū: Domine, inquit, omnes qui te derelinquunt, con-
fundentur, recedentes a te in terra scribentur, quoniā dereli-
querunt venam aquarū viuientium, Dominū. Illos etiā in
Idem 22. damnationē mittet, qui per dolum alienis damnis diti
fluunt. Væ qui ædificat domū suam in iniustitia, & coena-
nacula sua non in iudicio; amicum suum opprimit frustra,
& mercedem non reddet ei. Qui dicit, ædificabo mihi do-
mum latā, & coenacula spatioſa; qui aperit sibi fenestras,
& facit laquearia cedrina, pingitq; synopide. De Præposi-
tis autē Ecclesiæ, qui minus gnauiter suo funguntur officio,
Idem 23. dicit: Hæc dicit Dominus Deus Israël, ad Pastores qui
pascunt populum meum: Vos disperdistis gregem meum, &
eiecistis eos, & non visitastis eos. Ecce ego visitabo super
vos malitiā ludiorū vellorū, ait Dominus. Et Hypocritas
exetra-

LIBER. VI.

623

exetabitur dicens: Maledictus qui facit opus Domini frau-
dulenter. Ad superbos inquiet: Ecce ego ad te superbe,
Idem 41. dicit Dominus Deus exercituum, quia venit dies tuus, tem-
pus visitationis tuæ, & cadet superbus & corruet, & non
erit qui suscitet eum, & succendā ignem in vrbibus eius,
& deuorabit omnia in circuitu eius. Voluptarijs etiā in-
sultabit, dicens: Qui vesecebantur voluptuosē, interierunt
Idem 42. in vijs: qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.
Exurret & Baruch Propheta cōtra diuites auaros, & Baruch.
Idem 43. dicit: Vbi sunt Principes gentiū, & qui dominantur super
bestias quæ sunt super terrā? qui in auiibus cœli ludūt, qui
argentū thesaurizant, & aurū in quo confidunt homines.
& non est finis acquisitionis eorū, qui argentū fabricāt &
solliciti sunt, nec est inuentio opum illorum? exterminati
sunt, & ad inferos descenderūt, & alij loco eorū successerunt.
Idem 44. In eisdē & Iezechiel Propheta succolamabit, dicens:
Argentum eorum foris projicietur, & aurum eorum in
Idem 45. sterquilinum erit, argentū eorum, & aurum eorum non
valebit liberare eos in die furoris Dñi. Idē aduersus diui-
nos & ariolos loquetur, dicens: Hæc dicit Dñs Deus: Væ
Prophetis insipientibus qui sequuntur spiritū suū, & nihil
Idem 46. vident, quia locuti estis vana, & vidistis mendacium: ideo
ecce ego ad vos, ait Dñs Deus, & erit manus mea super
Prophetas qui vidēt vana, & diuināt mendaciū, in cōcilio
populi mei nō erūt, & in scriptura domus Israël non scri-
bentur, nec in terra Israël ingredientur, & scietis quia ego
Dñs Deus. Tum quoq; ad Pōtīfices Episcoposq; cōuersus,
Idem 47. qui relictā Ecclesiæ gubernandæ cura, in voluptatibus &
delicijs contabuerunt, dicit: Hæc dicit Dñs: Væ pastoribus
Idem 48. Israël, qui pascēbāt semetipsos. Nōne greges a pastoribus
pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, &
quod crassum erat occidebatis: gregem autē meum non
pascēbatis, quod infirmū fuit, non consolidastis, & quod
Idem 49. ærotum non sanastis, quod contractum non alligastis, &
abiectum non reduxistis, & quod perierat non quaesistis,
sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia.
Post

614 DE SENT. PROPHE. ADVER. INT.
Osee. Postillum *Osee* Propheta Sacerdotes illos, qui sibi necessarios discere neglexerunt, caeci cecos in foveam ducentes, arguet in persona Domini, & abominabitur, dicens: Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne Sacerdotio fungaris mihi. Sed aliorum quoque ignorantiam accusans, dicit: Populus non intelligens vapulabit. Assentatores etiam, qui arrogantie fomitem subdere cordibus Principum offerendo solent, reprehendet, & increpabit, & dicit: In malitia sua latificauerunt regem, & in mendacijs suis Principes, omnes adulterantes quasi clibanus succensus a coquente. Avaris quoque & cupidis exprobrabit: Aurum suum, inquit, & argentum suum fecerunt sibi idola ut interirent. Et quoniam hunc decedentes nihil ex his terre fecisse possunt, dicit: Desiderabile argentum eorum vritica hareditabit, lappa in tabernaculis eorum, cum venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis. Hunc sequetur *Ioel.* *Ioel* Propheta, & helluones, meribulosque arguens, inquit: Expergiscimini ebrii, flete & ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine, quoniam perit ab ore vestro. Et de ijs qui in carnis lascivia longo usu obsoverunt, dicit: Computruerunt iumenta in stercore suo. In eisdem & *Amos* *Amos.* *Amos* Propheta clamabit, dicens: Audite verbum hoc vacca pingues, quae calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes, quae dicitis dominis vestris, id est, vitis quorum serui facti estis: Afferte, & bibemus. Iuravit Dominus in Sancto suo, quia ecce dies venient super vos, & leuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentibus. Deinde Praefides Ecclesiae, qui luxuriose vitae exemplo etiam eos perdunt quibus praesunt, damnabit, inquit: Vae vobis qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariae, optimates, capita populorum ingredientes pomparice domum Israel, qui separati estis in diem malum, & appropinquatis folio iniquitatis, qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris, qui comeditis agnū de grege, & virulos de medio armenti, qui cavitis ad vocem Psalterij. Postremo ad frumentarios qui horrea obstruunt,

LIBER. VI. 615
 rant, ut ingruente fame, annonam carius vendant, contestabitur ac dicit: Audite hoc qui conteritis pauperem, & deficere facitis egenos terrae, dicens: Quando transibit messis, & venundabimus merces, & sabbatum, & aperiemus frumentum, ut imminuamus mensurā, & augeamus solum, & supponamus stateras dolosas, ut possideamus in argento egenos & pauperes, pro calceamentis, & quilibet frumenti vendamus. Inde *Micheas* quoque *Pro-* *Micheas.* *Mich.* *Mich.* pheta auaritiam multorum detestabitur, ira illis denuntians: Vae qui cogitatis inutile, & operamini malum in cubilibus vestris, in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Dominū est manus eorum, & concupierunt agros, & violenter tulerunt, & rapuerunt domos, & calumniabantur virum & domum eius, virum & hereditatē eius. Idcirco haec dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiā istam malum, unde non auferatis corda vestra, & nō ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est. Tunc etiam *Abacuc* Propheta in raptos, in avaros, in sanguinolentos fraudulentosque exclamabit, dicens: Vae ei qui multiplicat non sua, vsquequo & aggrauat contra se dentium latum? Nunquid nō repente consurgent, qui mordeāt te? & suscitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis? Vae qui congregat auaritiam malam domui suae, ut sit in excelsu nidus eius, & liberari se putat de manu mali. Vae qui aedificat ciuitatem in sanguinibus, & preparat urbem in iniquitate. Vae qui potum dat amico suo, mittens fel suum & mebrans, ut aspiciat nuditatem eius.
Sophonias Propheta sub persona Domini aduersus *Sophonias.* *Sophon.* *Sophon.* malos Principes & Haereticos, & superbos, & malignos, & molles proferet sententiā, dicens: Visitabo super Principes, & super filios regis, & super omnes qui induti sunt veste peregrina, id est, qui alieno dogmate se imbuerunt. Et visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limen in die illa, qui complent domum Domini Dei sui iniquitate & dolo, & visitabo super viros defixos in facibus suis. Ac ne quis opibus redimi se posse speret, in-

616 DE DAMNA. AD INFER. ABDV.
quiet: Argentum eorum, & aurum eorum non poterit liberare eos in die ira Domini. Postremo loco Malachias Propheta in persona Christi peccatoribus minabitur ac dicit: Et accedat ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis & adulteris, & periuris, & qui caluniantur mercedem mercenarii, & humiliat viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus Deus exercituum. Ego enim Dominus, & non mutor. Ac fortasse ridebit aliquis hanc nostram de Sanctorum iudicio assertionem, & qui scis, dicit, quod Sancti iudicio die illo iudicaturi sint? Cui respondemus: Cum eos iam pridem ita iudicasse cõset, haud aliter postea quoque iudicaturos. Quoniam qui spiritu Dei aguntur, sibi ipsi contrarii esse non possunt. Itaque tales illorum sententia in die iudicii erunt, quales & ante fuisse, Scripturarum veritas testatur.

De damnatorum ad inferna abductione.

Caput XI.

Uigilatur tot Sanctorum accusationibus conuicti fuerint infelices illi, quos non ante scelerum suorum pernituit, quam cum poenitere nihil profuit, quid agere quod se vertent? Nulla erit reliqua cavillatio, nullum argumentum, nullum effugium. Videbunt supra se Deum iratum, infra se ignem paratum, circa se terribiles demones grauius infrendentes, & iam ad teterrima illa inferni loca cum furore vrgentes, compellentes, trahentes. Qui clamor, qualis planctus, quantus & quam flebilis ululatus inter illos audietur, quam miserabile spectaculum illud erit, cum & pectora pugnis, & ora vnguibus tœdantes incedent; laniabunt capillos, percutient faciem, complorent palmas, comprimant digitos, totis artibus, toto corpore contremiscent: alij in terram proni corruent, alij horrore attoniti rigebunt, alij lymphatico pauore acti, huc illuc veluti amentes discurrent, ora pallor, corda dolor, mentem stupor, membra tremor languorque occupabunt, atque interea incessabilis immuet gemitus, personabit planctus, obstreperet ciuium nunquam cessans auditus clamor. Et ut Iohan. ait: Currant mortem, & non inuenient eam;

Apo. 9.

& desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. Quod si populus Israel, qui ad montem Sinai, ut praecepta Dei audiret, sanctificatus accesserat, eo loquente adeo exterritus sit, ut statim inde pedes referentes Moysi dicerent: Loquere tu nobis & sciamus, non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur, quomodo ij qui nihil in se sanctitudinis habebant, se & diuerso multorum criminum conscij erunt, ferre poterunt, non iam precipientis Dei vocem, sed iracundi damnantis clamorem, & in ignem aeternum abigentes? Ad se illas omnium creaturarum accusationes, omnium Sanctorum execrationes, non quod Sancti pietatem tunc relinquent, sed quod Dei iustitiae conformes erunt, hominibus quidem miserantes, sed Deo obsequentes, quoniam misericors & iustus Dominus. Adde etiam damnatorum insultantium, & singula cuiusque facinora exprobrantium, diros rugitus ingentesque minas. Quomodo deinde non etiam ob hoc supra modum confundentur? quia iam nihil absconditum erit, quod non sciatur, nihil occultum, quod non reueletur, dicente Apostolo: Omnes autem nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum siue malum. Et in veteri Instrumento de scelesto homine scriptum est: Reuelabunt cœli iniquitatem eius, & terra con-
fitebitur: Ecce ego ad te, dicit Dominus Deus exercituum, & reuelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam in genibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam. Quot ergo furta, quot adulteria, quot veneficia, homicidia, simulationes, perfidiae, prodiciones, insidiae, fraudes, quot pessimae cogitationes ceteraque mala, quae ad illam usque diem nemini mortalium, nisi qui commisit, nouerat, tunc cunctis in propatulo erunt, tam hominibus quam Angelis? Et quem tam ignominiose manifestationis non vehemensimè pudebit, ut vel ob hoc solum peccasse nollit, ne toti mundo proditus erubescat? Itaque ante eos erubescant, quam inferni flamma torquebit.

psalm. 110.

Matth. 10.

2. Cor. 5.

ob. 10.

Naum. 3.

Rr 1

Adhæc

63 DE DAMNA. AD INFER. ABDV.

Sap. 5.

Ad hæc etiam iustorum gloriam videntes turbantur, stupebunt ac dicent: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improprij. Nos insensati vitam illorum existimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter Sanctos fors illorū est. At nos ubi decidimus, quod perduxere nos concupiscentiæ nostræ, delitiæ molles, lauta conuiuia, obscenæ libidines, auaræ opes, blandi sopores, ignaua otia, ioci, risus, luxus, luxuria, voluptas. Illa ocyssimè desinere, & successit nūquā desitura calamitas. Felices nobis videbamur, & heu quā repente in quantā collapsi sumus miseriam? Cur concepti fuimus? aut cur conceptos nō est aborti mater? vel cur nō statim natos aboleuit mors? vel adultos oppressit valetudo? vel angustiauit egestas? vel despoliauit, & in seruitutē captiuos abduxit hostis? Cur vis aliqua non afflixit? non vexauit? ut aliam vitam, alios mores instituere nos cogeret, quā eos pro quibus ista patimur. O si mors in igne illo esset ad quem compellimur, quā libet in eum irrueremus, ut sic consumptis fugere supplicia æterna liceret? Sed hoc omnino supra quā cogitari potest, grauius est, quod semper ardere cogemur, & nunquā dabitur mori: semper viuemus, ut semper tormenta patiamur. O quā breui labore quā magnā potuimus adipisci beatitudinem: & ecce pro quā modica delectatione, momentaneisq; delicijs in quā immensam incidimus ærūnas? In hæc & eiusmodi lamenta, qui damnati fuerint, stebiliter concitabuntur.

Iudei.

Psal. 109.

Gentiles.

Inter hos autē & Iudei erūt, qui in errore infidelitatis pertinaces, obduratiq; periēre. Videbūt Crucem in salutē credentiū refulgentē, videbūt ipsum qui in illa crucifixus fuerat, ponentem inimicos suos scabellū pedum suorū, & tunc demū credere incipient, cū credere nihil proderit. Videbunt ipsum & Gentiles, & dicent: Vbi sunt iij quos coluimus? Ecce Crucifixus quem cōtempnissimus, ipse est Deus. Ecce illi quos eum confidentes occidimus, nostri nunc iudices sunt. Cernebamus in illis miracula, & puta-

LIBER. VI.

639

bamus maleficia. Illi pro veritate moriendo vicerunt, nos eos persequendo perimendoque defecimus. Et quia mendacium secuti sumus, meritō nunc ad inferna relegamur, vñ cum ipsis fatuitatis nostræ dijs cruciandi.

Tunc & qui varias hæreses asserere conati sunt, lugētes *Hæretici.* ac semet inuicem mutuis compellationibus mordentes, dicēt: Ecce Attri, quem Patre minorem affirmabas, in Majestate & potestate Patris venit, ut se Patre æqualem probaret, & te condēnaret erroris. Ecce Cherinte & Hebion, & Marcion, & Paule Samosatane, & Photine, quē purum hominem putabaris, supra omnes Angelos & Sanctos eminet, & eundē sibi subditū ipse iudicat. Nūquid homo tantū hic: & non etiā Deus? Nunquid nō ideo venit, ut a vobis infidelitatis pœnas exigeret? At tu Manichæ, & tu Valentine, ecce ille quem non ex Virgine genitum, sed alter in phantasmate apparuisse, alter ē cœlo corpus attulisse dixistis: nūc eandē ipsam Virginē supra omnes lucidā ac sublimem iuxta se ostentat, & verā matrem præ cæteris honorando cōfiteatur, ut vos tantæ prauitatis arguat, & in tenebras exteriores mittat. Vos quoq; Manichæ, Marcio, Basilides, qui Prophetas & Legē non accepistis: ecce Prophetæ & Legis observatores, vñ cum Euangelij professoribus cōmuni beatitudinis gloria illic collucent. Quoniam ipse angularis lapis Christus parietem ad parietem iungens, fecit vtraque vñum. Meritō igitur quos ipsi olim diuidere conati estis, eorū nunc pari concordique iudicio condemnamini. Et tu Nouatiane, qui misericordix Dei nimis diffidens, negabas post Baptisma peccantibus esse veniē locū: aspice quā grandis numerus eorū cū Christo in aere sit, qui etiā post Baptismum lapsi, per poenitentiam saluati sunt. Te verō tuus perdidit error, etiam nihil aliud cōmisisses. Hinc & reliqui Hæresiarchæ atq; eorū sectatores inter se vicissim laceſcentes, alij alijs proprium dogma exprobrabūt. Mox verō cōmunicatis doloribus, lugentes pariter exclamabunt: Vx miseris nobis. Deprauauimus enim sensum Scripturarū, peruertim⁹ veritatē, induximus

Lutherani omnes, Caluisti, Puritani, &c. hæc aduertant seriō.

Rr 3

erro-

60. DE SAN. CVM CHRI. AD COE. ASC.
errorem, ubi nō erat error: nunc gehēna nos excipiet, nō
vt corrigat, sed vt puniat, & si ut hacten^{us} animas nostras,
ita deinceps etiā corpora simul atq; indefinenter exurat.
Sic & vnūquemq; sua scelerum accusabit cōscientia, &
cōmūnis infelicitas ad vnā omnes compeller querelam.
Insper ipsi nequā spiritus fēda terribiliq; facie obuer-
santes in illos exclamabunt: Quid moram facis? quid
cūctamini venire nobiscū? nostri esis, & a Deo reprobati:
quoniā nobis magis quā Deo paruissis. Ibi ergo omnes
maledicti in suppliciu aternū, in poenas indicibiles, & in
multo acerbiores, quā vt verbis exprimi possit, cruciatus.

De Sanctorum cum Christo ad cælum ascensione.

Caput XII.

Posthæc Sol & Luna, qui amisso fulgore lugere dam-
natorum calamitatem videbātur, rursus ob lætitiā
gaudiumq; beatorū reparato lumine, multo clariōres
quā vnquam antea visi sunt, apparebunt. Ac iuxta illud
Isaia vaticiniū: Erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux Solis
erit septēplici^{ter}, sicut lux septē dierum. Eruntq; noui
cæli & noua terra, dicente Apostolo: Cæli ardentes sol-
uentur, & elementa ignis ardore tabescent. Nouos verò
coelos & nouam terram, & promissa Dñi expectamus, in
quibus iustitia habitat. Vnde & Iohannes in Apoc. Vidi,
inquit, cælū nouum, & terrā nouam. Primum enim cœ-
lum, & prima terra abiit, & mare iam nō est. Interim om-
nes Sancti Christi ad cælū comitantes, vnā cū Angelicis
choris glorificabunt in Hymnis, & Psalmis, & Canticis,
& vno ore omnes benedicent ei. Sicut per Sophoniā Spi-
ritus sanctus olim locutus est, dicens: Tunc reddā populis
labium electū, vt innocent omnes nomen Dñi, & seruiant
ei in humero vno. Sicut etiā ipse per Isaia ait: Mihi curua-
bitur omne genu, & iurabit omnis lingua. Tūc enim etiā
illi qui dānati erūt, cōstebuntur Christi experti virtutem
potētiāq; eius, quā sibi subiecit omnia: Et tūc adorabūt
eum (vt in Psalmo dicitur) omnes reges, omnes gētes ser-
uiant

LIBER. VI.

61

nient ei. Et timebunt gentes nomē tuū, Dñe, & oēs reges
terre gloriā tuam. Tūc tu Dñe, implebis ruinas, vt vnde
reprobi spūs precipites corruerūt, ibi homines a te electi
tecum habitent, & te ad dexterā Patris in magnificētia
æqualitatis cōfidentē semper videant, semperq; laudent.

Hoc sanē illud erit, quod Danieli quondam reuelatum
credimus dicenti: Aspiciebā in visione noctis, & ecce cum
nubibus cæli quasi Filius hominis veniebat, & vsque ad
Antiquum dierū peruenit, & in cōspectu eius obtulerunt
eum, & dedit ei potestatem, & honorem, & regnum, &
omnes populi, Tribus & linguę ipsi seruiant. Potestas eius
potestas aterna, quæ non auferetur: & regnum eius quod
nō corrūpetur. Iam enim omni prorsus dæmonū maligni-
tate ad inferos cū impijs ablegata & in abyssum detrusa,
Iam Sanctorū omnium animis corporibusq; beatificatis,
Christo victori triumphus æternus celebrabitur in cælo,
vt ipso regnante regnent & ij, qui illum fide, & cōfessione,
& opere in terra coluerunt, eodem Propheta dicente: Et
iudicium sedebit vt auferatur potentia, & conteratur, &
dispercat vsq; in finē, hoc est, potētia p̄ncipis tenebrarū,
& eorum qui illū secuti sunt. Regnum autē, & potestas, &
magnitudo regni, quæ est super omne cælū, detur populo
Sanctorum Alūissimī, cuius regnū, regnum sempiternum
est, & omnes reges seruiant ei & obediant. Et erit (vt Za-
charias inquit) in die illa Dominus vnus, & erit nomen
eius vnum. Omnes enim vnum erūt in Deo, ideo & vnus
rex omnium erit Christus, & in Christo Pater, & Christus
in Patre, & cum vtroq; Spiritus sanctus. Humanitas Di-
uinitasq; pariter in illo videbitur, sicut scriptum est: Et in
lumine tuo videbimus lumen. In de iam gloria in excelsis
Deo cōcineretur, neq; in terra vt olim, sed in cælo pax ho-
minibus bonæ volūtatē erit. Inde voces illæ magnæ, quas
Iohannes in Apocalypsi audiuit, personabunt, dicentes:
Factum est regnū huius mundi Dñi nostri & Christi eius,
& regnabunt in secula seculorum, Amen. Et iterum ait: Et
audiuit quasi vocē tubæ magnæ, & sicut vocem aquarum
multa-

63 DE SAN. CVM CHRI. AD COE. ASC.
multarum, & sicut vocē tonitruorū magnorū dicentium
alleluya, quoniam regnauit Dominus Deus noster omni-
potens, gaudeamus & exultemus, & demus gloriā ei, quā
venerūt nuptiæ Agni, & vxor eius preparauit se, id est, Ec-
clesia, & datū est illi vt cooperiat se byssino splendenti &
cādido. Byssinū enim iustificationes sunt Sanctorū, & dixit
mihi: Scribe: Beati qui ad cenā nuptiarū Agni vocati sūt.

Ad Tit. 3.
Rom. 8.

Hi quidem iam in tanta beatitudine se constitutos cer-
nētes admirabūtur. Fortasse querēt, quibus operibus, quo
labore, quā exercitatione tantā percipere meruerint mer-
cedem? Sed audient: Non ex operibus iustitiæ quæ fecistis
vos, sed secundum suam misericordiā piissimus Dominus
saluos vos fecit. Neq; enim cōdignæ erant passionēs seculi
tanta ac tali gloria, sed omnium bonorum largitor Deus,
diues in omnibus, nouit dare magna pro modicis, pro bre-
uibus sempiterna. Modica sanē imperata sunt, sed magna
promissa sunt: hæc accepistis, quia illa obsequenter solici-
tūq; implestis. Credidistis in Deū: nūc perpetuo eius con-
spectu gaudete. Timuistis eum: nunc in illo exultate. Dies
festos ei sanctificastis: nunc festiuitate nunquam finiēda
frui mini. Parētes Præpositosq; vestros digno honore pro-
secuti estis: nūc à cœlesti Patre honorē accipite Angelorū,
& in mansionibus à quibus Lucifer cum satellitibus suis ob
superbiam lapsi sunt, vos pro humilitate vestra Domino
fauente succedite. Dilexistis proximos vestros: nūc amici
Dei facti estis, & domestici, & filij. Pudicitiam, castitatē,
virginitatē obseruastis: nunc incorruptionis immortalita-
tisq; lucem induimini. Ieiunastis ablato Sponso: nūc illo
vobis reddito cœlestis conuiuij indeficienti dulcedine la-
turamini. Flestis aliquādo: nunc cōsolamini. Preces obta-
listis: nunc quod precando petistis, accipite. Vigilastis in
noctē: nunc in die qui noctē nescit, conquiescite. In vinea
Domini laborastis: nunc promissum vobis perfectæ felici-
tatis denarium sumite. Vicistis cōcupiscentias carnis: nūc
in spiritu iubilare. Vicistis mundū: nunc in cœlo corona-
mini. Vicistis diabolū: nunc in Deo cū Christo triūphate.
Nemo

Cero.
Mundus.
Diabolus.

Nemo à vobis tollet gaudiū vestrū, nullū imminuet casus,
nullū finiet tēpus. Sicut modō, ita & semper, & in secula
seculorū beati eritis in Deo, & in Iesu, & Spūs Sancto Amē.

De damnatorum pœna.

Cap. XIII.

DE istorum beatitudine paulo diffusius Deo adiun-
dicemus, si prius illorum ærumnā, quos proprium
damnauit scelus, pœnasq; indagare pro virili parte
conabimur. Quāto enim plenius æternæ perditionis con-
siderabimus periculum, tantō ad vitandum cautiōres ac
solicitiōres efficiemur.

Pœnalem igitur locū damnatorum subterraneum esse, *Locus inferni.*
credi par est, & cum quidē, à quo maximē distat cœlum.
Quāto enim peccando iniqui à iustitia pietatēq; recesser-
unt, tantū & mansionē à mansionibus Sanctorū separari,
congruum atq; consentaneū videtur. Sed neq; nomē sedis
infelicitissimæ in eo discrepat, cū ab omnibus vocetur in-
fernus. Quid autē aliud infernus, quā terræ centrum, si
cœlū hoc, quod terrā quaquaversum ambit, mundi pars
summa sit? Legimus præterea, Dathā, & Abirō, & Chore,
quā à Deo ob delicta improbatī sunt, viuos terræ hiatus
fuisse absorptos, vt vel hinc constet, sub terra esse tormen-
torum locū, non supra terrā. Vnde & per Iezechielē dictū *Iezech. 32.*
est: Descenderūt incircuncisi ad terram vltimā, hoc est, in
viscera terræ, ne scilicet cœlū, Solem, Lunāq; & reliqua
sydera videre possint, qui dum viuerent, cœlestiū contem-
plationi nunquā vacauerunt. Ideo & in tenebras mitti di-
cuntur, quoniam illic nulla dies est, nulla omnino lux, nisi
quā fecerint flammæ illæ inextinguibiles, quæ sic fulgēt,
vt etiam fulgore ipso torqueant & excrucient. Cū enim *Ignis.*
sine intermissione vrant peccatorē, hoc insuper ei præstāt,
vt etiam illos inibi vti cernat, quos charissimos habuit, &
duplicentur sibi pœnæ, dum suas cumulat alienis, vtque
idem cōspectis terribilibus dæmoniorū figuris, ex pauoris

Rr 5 magni-

634 DE DAMNATORVM POENA.

Locus.

magnitudinis magnitudinem augeat supplicij. De his po-
stea nunc locum istum (quauis sub terra sit) perscrutemur,
ut qualis & quam tristis existat, saltem ex parte nosse pos-
simus, & cum nouerimus, cauere enitumur, ne illo con-
damus, unde spes nulla reuertendi.

Isaia. 30.

In Isaia scriptum est: Preparata est ab heri topheth, ab
heri, hoc est, à principio. Topheth autem interpretatur ge-
henna pavoris, vel ampla poena vitæ stultorum, ut per hoc
intelligas & horrorem loci, & immensitatem poenarum.

Matt. 10.
C. 22.

Deinde sequitur: A rege preparata profunda & dilatata,
ut scilicet capax esset multorum, quoniam multi sunt vocati,
pauci vero electi: si illorum qui vocati sunt, numero cõpa-
ratur. Idem Propheta poenæ quoque genus indicat, dū subdit:
Nutrimenta eius ignis & ligna multa. Flatus Dñi, id est,
diuina iustitia, sicut torrens sulphuris succendens eam. De

Isaia. 34.

hoc alibi idem ait: Et conuertentur torrentes eius in picem,
& humus eius in sulphur. In ijs quidem partim somenta
ignis apparerent, partim grauitas fœtoris. Et erit, inquit, terra
eius in picem ardentem nocte & die, non exstinguetur in
sempiternum, ascendet fumus eius à generatione in gene-
rationem, desolabitur in secula seculorum. Quomodo de-
solabitur in secula seculorum, si res quæ desolantur, minui
& deficere soleant, & ad nihilum redigantur? Alia ergo cõditio
infernalis fœtoris erit, quæ & ardendo desolabitur, & nun-
quam ardere desinet, perpetuæque combustioni perpetuo
sufficiet, nec ignis extingui, nec ipsa cõsumi poterit. Et nō
erit, inquit, transiens per eam: Quia fortasse ignei torrétes
illi, vel ubique aduersi & occurrentes nequitiæ spiritus transi-
tum denegabunt. Vel aliter: Non erit transiens, ita ut inde
exire possit, dicente Propheta: Cõgregabuntur in congre-
gatione vnus fascis in lacum, & claudetur ibi in carcere.
Carcer ergo nunquā aperiendus homines damonesque pa-
riter cõtinebit inclusos, obstrueto omni exitu portis acieis
veclibusque ferreis, ac feris sempiternis. Hinc igitur idem
Propheta ait: Et possidebunt eam onocrotalus, & ericius,
& ibis, & coruus habitabunt in ea. Per hæc sanè animalia,
quæ in

LIBER. VI.

635

quæ in Deuteronomio inter immunda cõsentur, homines
peccatores designat, flagitiorumque immundicia pollutos.
Postea infert: Et erit cubile draconum, & pascua struthio-
num. Et occurrent daemonia, onocrotalus, & pilosus cla-
mabit alter ad alterum: ibi cubauit lamia, & inuenit sibi
requiem. Ibi habuit foueam ericius, & nutriuit catulos, &
circumsodit, & sinit in vmbra eius: illuc congregati sunt
milui, alter ad alterum. Miluus quoque ex immundis est.
Draco vero diabolus est, ut in his etiā bestiarum vocabulis
peccatores & simul improbos spiritus intelligam. Quod
autem ait: Inuenit sibi requiem, nō requiem significat qua
finitur labor, quia ibi nulla laboris quies est, sed quia sedes
domiciliumque non mutatur. Semper enim in tenebris,
& in igne, & in fœtore, & in tumultu, & in luctu, & in
omnibus miserijs poenisque permanebunt. Vnde conclu-
dens Propheta dicit: Visque in æternum possidebunt eam.
In generatione & generationem habitabunt in ea.

Tale ergo erit damnatorum cum diabolo habitaculū,
nalis carcer. In quo tenebræ, multo quidem illis tenebris,
quibus in Aegypto Pharaon flagellatus est, tristiores. In quo
ignis, nō sicut noster consumens est, sed longè quàm noster
grauius exurens, ut qui in illo torquetur, vehementiorem
morte dolore sentiant, & mori nō possint. In quo picis &
sulphuris assidue bullientis intolerabilis fœtor, fumique
omni nausea grauius olentis nunquā desinens exhalatio. In
quo etiā omnia perturbās procellarum spiritus, iuxta illud:
Ignis, sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum. Spi-
ritus tamē nō qui ardore ignis refrigeret, sed magis flam-
marum impulsi seuire cogat: veluti si quis in nemoroso
monte vnā tantum arbusculam incendat, mox flamma ventis
agitata totum montem cõprehendit, lateque omnem occupat
sylvam. Aut si magnis parua conferenda sunt: Veluti cum
faber æterno follium flatu prunas in vnā coactas exusci-
tat, scintille crepitant, flamma furit, vltima refulget, & sub
prunis positum ferrum concepto calore candescit, araque
loquatur: sic procellarum illarum irruente turbine concussam
infernalem incendium flammarum ingentes globos anhelati

In inferno
damnes &
homines.

Quæ tormenta
in inferno.

Psal. 10.

Comparatiu

vapore diffabit. O diram loci faciem, o sorte omnibus seculi huius arumnis, omni calamitate, omni exilio, omni tormēto, omni morbo magis expauescendam, non solum quia aeterna sit, sed etiā quia cunctis vitæ huius (si in vultu cōferantur) malis acerbior sit. Sicut enim beatorū gloriā verbis explicari nequit, sic nec damnatorū poena. tantum in hac mali est, quantū in illa boni, quoniam inter se opposita sunt, vt dies & nox, lux & tenebræ, vita & mors. Id quidē manifestius patebit, si etiā illud quod superius propositum à nobis fuit, paulo plenius considerabimus, quod scilicet ignis iste in tenebris micans, nō solum calore eructet, verum etiā fulgore ipso. Tantū quippe inter fumidas nubes lucis ostentat, vt miseri nihil aliud oculis haurire possint, nisi quod visum aut terrore affligat, aut dolore. Vident igitur præter horribilē inferni situm, formidabiles demones in diuersas portentorū facies ex industria identidem se transmutantes, vt ipsa quoque deformitate cōturbent eos, quos persequuntur immanitate. Videbūt, inquit, & vidēdo contremiscent, serpentē illum antiquum, colubrum tortuosum, Mammonā iniquum, Satanā dolosum, Asmodzum cruentum, Belial peruersum, Beelzebub demoniorū principem. Videbunt & illos beluinos ferōsque spiritus, quos Isaias Propheta bestias, dracones, struthiones, pilosos, vlulas, syrenas appellat. Videbunt Behemoth illū immanem, cuius (vt in Io b legitur) sortitudo in lūbris, & virtus in vmbilico ventris, qui stringit caudam quasi cedrū, & absorbet flumina, & depascitur montiū foenum. Videbunt parem illi, vel eo etiā vastiorē, Leviathan, cuius per dentiū gyrum formido, cuius corpus quasi scuta fusilia, compactū squamis se prementibus, cuius sternutatio splendor ignis, oculi & palpebrę diluculi, de cuius ore procedunt lampades, & de naribus fumus, cuius halitus prunas ardere facit, & in cuius collo moratur sortitudo, & in cuius faciē præcedit egestas, qui feruescere facit quasi ollā profundū maris. Deniq; de quo dicitur: Non est super terram potestas quæ comparetur ei, qui factus est vt nullum time-

Quam hor-
redi in In-
ferno de-
mones.

Isai. 34.

Iob. 40.

Idem 41.

timeret, omne sublime videt, & ipse est rex super omnes filios superbix. Nemo me Poetarum commenta loqui putet: de veritatis fonte haurimus quæ dicimus. Ibi ista leguntur, vbi nefas est credere quicquam inesse fabulosum, aut mendaciter confictum, sed vel mysterio adumbratum, vel ita vt res habet positum.

Videbūt ergo & fabrum illū de quo per Isaiam ait Dominus: Ecce ego creavi fabrum sufflantē in igne prunas, & proferentē vas in opus suū, & ego creavi interfectorem ad disperdendū. De quibus Naum Propheta loquitur, dicens: Clypeus fortium eius ignitas, viri exercitus in coccineis, aspectus eorū quasi lampades, quasi fulgura discurrentia. Et quorū seuitiā Abacuc admirās, ait: Omnes ad prædam venient, facies eorum ventus vrens, & congregabit quasi arenā captiuitatem, & ipse de regibus triumphabit, & tyranni ridiculi eius erunt, totum in hamo subleuabit, trahit illud in sagena suā, & cōgregauit in rete suam. Expandit, inquit, sagena suā, & semper interficere gētes nō cessat. Aderunt ibi & fere bestix à Daniele quondam visæ: Leæna expandens alas, Vrsus dentibus infrendens, vt comedat carnes plurimas. Pardus quoque cum quatuor alis & totidē capibus. Alia etiā bestia dentes ferreos habens magnos, & vngues ferreos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus conculcans, & alia quæ Propheta se conspexisse cōmemorat, supra modū monitrosa atque horrenda. Aderit & ille qui de cœlo cecidit in terrā, cui data est clauis putei abyssi. De quo puteo (vt in Apocalypsi scriptū est) ascendit fumus sicut fumus fornacis magnæ. Et de puteo, inquit, erierunt locustæ in terrā. i. demoniorū agmina in eos qui terrena bona beatitudinē putant. Et data est illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones terræ, & præceptum est illis ne laderent fornū terræ, id est, humiles. Neque omne viride, in quo scilicet fidei, spei & charitatis viget succus: neque omnem arborē, hoc est, eum qui à terra sese erigens cœlestia cōtemplatur, & bonorū operum fructu exuberat. Sequitur: nisi homines qui non habent Signum Dei in fron-

Isai. 54.

Naum. 2.

Abac. 1.

Dan. 7.

Apoc. 9.

618 DE DAMNATORVM POENA.

frontibus suis. Electos enim, & sanctos & fideles offendere nequeunt, sed illos duntaxat, qui licet labijs Deum honorent, corda tamen procul ab eo averſa gerunt, quibus dicturus eſt: Nescio vos. Discedite à me omnes qui operati eſtis iniquitatē. Attēdendum autem quales locuſtræ iſtæ, quān̄ terribiles. Et ſimilitudines locuſtrārum, inquit, ſimiles equis paratis in præliū, ſuper capita eorū tanquā coronæ ſimiles auro, & facies eorū ſicut facies hominū, & habebāt capillos ſicut capillos mulierū, & dentes earū ſicut dentes leonū erāt, & habebāt loricas ſicut loricas ferreas, & eos alarum earū, ſicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum, & habebant caudas ſimiles ſcorpionū, & aculei erant in caudis earum. Præterea; Vidi, inquit, equos in viſione, & qui ſedebāt ſuper eos, habebant loricas igneas, & hiacynthinas, & ſulphureas, & capita equorum erant tanquā capita leonum, & de ore eorum procedit ignis, & ſumus, & ſulphur. Porro cauda, inquit, eorum ſimiles ſerpentibus habentes capita, & in his nocent. Aliam quoque beſtiam vidi aſcendētem de mari, habentem capita ſeptem, & cornua decem, & ſuper cornua decem diademata, & ſuper capita eius nomina blaſphemiarum. Et beſtia quā vidi, inquit, ſimilis erat pardo, & pedes eius ſicut pedes vrlī, & os eius ſicut os leonis. Ac ne plura hujuſcemodi proſequi longum ſit, flamma illa ad hoc tantū lucebit, vt hæc vel his ſimilia monſtra obijciat impijs. Eſſi enim iſta, quæ à Iohanne vel Prophetis relata ſunt, ad allegoricos ſenſus referri ſoleant: nihil tamen obſtat, quin ipſi impuriſſimi ſpūs in hæc formas (vel potius deformitates) vertere ſeſe & poſſint, & velint, vt homines quib⁹ ſemper inſenſi ſunt, formidīne ipſa vexent, antequā verberibus cadant. Quod ſi ſanctiſſimis viris quādoque tales apparuere, quomodo non apparebunt damnatis? Et ſi illis iniuriā inferre auſi ſunt, quibus non erit, Chriſto protegente non poterant, quāto magis eos inſeſtabunt, in quos iam ſeuienti ius accipient? Iob iuſſū Satan humani generis inimicus, impetrata incum poteſtate, opibus

Mat. 15.
Marci. 7.
Matt. 25.
Apoc. 9.

Idem. 13.

Iob.

LIBER. VI.

619

opibus exiit, liberis orbauit, ſeruis priuauit, vlcere percuffit. Inſuper quodā qui calamitatibus eius inſultarent, concitauit. Idem beatoſ Apoſtoloſ veluti triticum cribrare expetiuit. Paulum vas electum colaphizauit. Antoniū Alexandrinum Abbatem ſuſtibus committigando tantū non exanimem reliquit. Machario bipennē manu vibrans hoſtiliter minatus eſt. Hilarionē variā portentis vocum terrere aggreſſus eſt, & eiūſdē orātis dorſo inſiliens, latera calcib⁹, ceruicē flagello verberare nō timuit: & eis pareet, qui ſibi traditi erūt, quos igneis vinctos catenis trahet ſecū in abyſſum? Sed & ipſe in igne cruciabitur. Doloꝛ ergo ſumularis, acius ad inferendā homini iniuriā inſurget. Diximus de terroꝛe qui damnatis per lucē gehennalis ignis incutietur: dicamus nūc de doloꝛe. Sicut enim monſtroſa demonū ſpecies in lumine illo atro caliginoloque cōcernendo formidabunt: ita eorū ſupplicia, quos in vitam charos habuerunt, intuēdo magis tritabūt. Frater fratri commiſerebitur, filijs parentes, parētib⁹ filij, amicis amici. Dam⁹; inuicē quilibet nunc ſuo, nunc alieno malo dolet, duplicabitur omnibus grauitas mœroris. Hinc ſanē diues ille ſepultus in inferno, multū de fratrib⁹ quos ſuperſtites reliquerat ſolicitus, mitti ad eos Lazarum precabatur, vt ab ipſo admoniti cauērent eō deuenire, vbi illorū aſſictio ſue poena additamentum foret. Audiuiſus quodam in ſuto deprehēſos, cū corā Iudice cōſtituti crimen negarent, patienter tormēta tuliſſe. Vbi autē & filios in quaſſione ad auctos cōſpexiſſent, eorū ferre ſupplicium nequiuſſe, atq; continuo ſurtum cōſeſſos. Et ſi necem ipſi ſubire maluerunt, quā liberis fiducias intendi videre: quali quantaq; premerentur triſtitia acerbitate, ſi vnā ſecum in inferno illos ardere viſiſſent, & flebiliter exclamare, & ab ijs qui ope indigent, opem implorare? Puto & ipſi exclamarent, obſecrates, vt tota in ſe verteretur incēdia, & illis leniretur poena. Aut ſi id eſſici nō liceret, vt ſalcē procul ab eis, vbi etiam grauioribus atterendi ſupplicijs eſſent, ſecedere ſibi permitteretur, tantū ne illos, quos genuiſſent, vri al-

Apoſtoli.
Paulus apo-
ſtolus.
1. Corin. 12.
Antoniū ab-
bas.
Macharius
Hilarion.

Doloꝛ damna-
torum in in-
ferno.

Diues purpu-
ratus.
Luc. 16.

640 DE DAMNATORVM POENA.

uri aspicerent, gemere audirent, affligi angique sentirent. Denique in imo infernalis baratri flēdo demergi ac desig-
præoptassent, & ut hunc vñ effugerent, omnes alios do-
lores nō ita graues credidissent. Ad augendā ergo reorum
anxietudinē atq; ærumnam, ignis iste (sicuti diximus) non
modò torrebit, sed etiā splēdoris aliquid diffundet, illarū
duntaxat rerum videndarum copiam suppeditans, quæ
spectantibus multo plus afferent molestiæ, quā si etiam
ipsas tenebræ caliginosiores occulissent. Et de hoc hactē-
nus in dūc patientiū pœnas, utrū diuersæ sint, perpēdamus.

*Pœnarum
diuersitas.*

Diuersas esse nulli dubiū est, nisi cui fortē libuerit Sto-
icorum more vitia omnia paria esse definire, ut pares etiā
pœnæ vitiōrū sint. Quæ quidem sententia toto Catholice
veritatis theatro exploditur & exhibetur. In Lege quippe

Leuit. 13.

veteri Sacerdos eos, qui lepræ morbū cōtraxerint, cōside-
rare iubetur, ac diiudicare, alba, an nigra, an rufa sit: diuer-
sa autē lepræ genera, diuersitatē significant peccatorū. Lex

Dent. 22.

etiā illum qui infamauerit vxorē, verberibus afficiendum
decernit. Qui verò alienā stuprauerit, lapidibus obruendū
iubet. Inæqualis pœna inæqualitatē criminis indicat. Idē
circo de ijs quoque qui verberandi sunt, mandatur, ut pro

Dent. 25.

mensura peccati, fiat & plagarum modus: Et plures plæ-
gæ irrogentur ei, cuius grauior fuerit culpa. Sed ne quis differe-
rentia hanc in præsentī vita, nō in futura haberi cauillari

Sapient. 6.

possit, in Sapientiæ libro scriptū est: Iudiciū durissimū in
eo, qui præsumit, fiet, & potentes potenter tormenta pa-
tientur, & fortioribus fortior inlatat cruciatio. Cur ita, nisi

Matth. 5.

quia in eodē quoq; genere peccati, magis delinquit is qui
dignitate præcellit. Adhuc etiā in Euangelio perspicua est
criminū & animaduersionū discretio. Omnis, inquit, qui

Matth. 5.

irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui autē dixerit fratri
suo racha, reus erit concilio. Qui autē dixerit, fatue, reus
erit gehennæ ignis. Frustra nimirū fieret isthæc dimissio, si

Matth. 5.

nulla esset vitiōrū diuersitas, & si aliā leuius, aliā grauius
nō puniretur. Aut si diuersa nō sunt, cur qui verbū dixerit
contra Filium hominis, remittetur ei? qui autē dixerit contra

Spiri-

LIBER. VI.

641

Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo; *Matth. 12.*
neque in futuro? Quare illo nequā spiritu cum septē alijs *Luc. 11.*

nequioribus se (differēs enim etiā spiritū nequitia est) re-
uertere ad eū a quō exierat, sicut nouissima hominis illius
priora prioribus? Quamobrē seruus qui cognouit volun- *Luc. 12.*

tatem dñi sui, & nō se preparauit, & nō fecit secū dūm vo-
luntatem eius, vapulabit multis; qui autē nō cognouit, &
fecit digna plagis, vapulabit paucis? Quomodo denique

Iudæ peccatū maius dicitur Pilati peccato, dicēte ad Pila-
tum Domino: Non haberes potestatem aduersum me vllā, *Iohan. 19.*

nisi tibi datū esset desuper; propterea qui me tradidit tibi,
maius peccatum habet. Quod aut aliud alio leuius sit, mi-
nusque noxæ habeat, Iohannes Apostolus declarat, dicēs:

Qui scit fratrem suū peccare peccatū non ad mortē, petat &
dabitur ei vita peccati nō ad mortē. Est peccatū ad mortē, *1. Iohan. 5.*

nō pro illo dico ut roget quis. Grandis distatīa, alteri pec-
canti vita orādo impetratur, pro altero qui in morte est, no-
rare quidem permittitur. Igitur sicuti distincta sunt deli-
ctorū genera, ita & delinquentiū supplicia distincta sunt.

Est & Gehenna & caminus ignis inextinguibilis, est *Tormentorum
genera.*

vermis & tinea immortalis, sunt tenebræ alie exteriores, *genera.*
alie interiores, est profundū & puteus abyssi, sunt glareæ
coccyi, secū dūm quod dicitur: Dulcis sunt glareis coccyi, *Iob. 21.*

est sicut calor, ita & frigus, iuxta illud: Ad nimīū calorem *Iob. 24.*
transiet ab aqua nimium. Sunt spiritus creati ad vindictam,
sunt pix, sulphur, grando, sitis, tames, mors, & corpi, serpe-
tes, est romphæa vindicās in exterminium impiōs, est ab-
synthium, & aqua scellis, est turbo indignationis Domini,

est tempestas erumpens & irruēs super capitaniustorum.
Est & de quo superius dictū est, procellarū spiritus, qui nā-
mas non sinit quiescere, neq; prunas consopiri, aut cinere

obducī. Sunt denique omnia mala, & nihil prorsus boni,
de hoc vñum omnium pessimū, nulla vnquam neque mi-
nuende, neq; finidā tantæ acerbitalis expectatio. Quam

rem quidam admirantes, querere qua ratione iustū esset, *Quare pœna
æterna confu-
tū sit tempo-
raliter peccā-
torum tibus.*

642 DE DAMNATORVM POENA.

trantur (brevis enim est vita mortalium super terram) poena
constituatur æterna. Quibus respirum est, hoc non tantum
diuinæ, verumetiam humanæ convenire severitati atque
censuræ, ut scelera quædam, licet horæ unius vel puncti mo-
mento commissa fuerint, plurimorum annorum mulcentur
exilio, diuturniore carcere castigantur, longioribus disci-
plinantur tormentis, quoniam non tam tempus in peccato spe-
ciatur, quam pondus. Peccat qui vno ictu homicidium per-
agit, peccat qui tota die verba blaterat otiosa, & absque
intermissione garrat atque argutatur, & cum uterque peccet,
alterque multum temporis, alter parum in peccato cõterat: homi-
cidium tamē poena interdum longiore punitur, incõsulta verò
loquacitas ne brevi quidem coercetur. Deinde tamen si ad
delinquendum non multum temporis hominibus præscriptum
sit, animus tamē illius quē nunquam delictorum poenitet, qui
nunquam male agere cessat, tēdit in infinitum. Et ut Gregorius
inquit, vellent iniqui semper vivere ut semper possint pec-
care: ideo iuste quidem flagello plectuntur sempiterno.
Præterea ut appareat, qualis quantusque sit qui offensus est,
oportet ut offensos ipse & gravissime & diutissime, id est,
sine fine puniatur. Huc accedit, quod ei quidem qui brevi
tempore peccans æternis addicitur supplicijs, non sit iniuria
neque dolus, quoniam antequam peccasset, hæc eadem pec-
cantibus proposita esse non ignoravit. Scivit etiam, quod
si brevi tempore virtutis opera exercere studuisset, æterna
remuneratione se fuisse potiturum, & tamen virtute con-
tempta vitium sequi maluit. Quis ei, quæso, fraudi fuit
quis eum in illam nunquam satiabilem carnificinam præ-
cipitavit, nisi suamet peruersa in eligendo mala voluntas?
Ad aquam ineffabilis dulcoris manum extendere poterat,
& prunis potius ardentibus eam immergit. Talibus per
Prophetam dicitur: Ecce vos omnes accendentes ignem,
accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, & flami-
nis quas succensistis. Profecto quisquis infinitæ beatitudinis
promissa parvipendit, infinitæque calamitatis minas non
timet, quando & has evadere licet, & illa promereri,
dignus

17450.

LIBER. VI.

643

dignus est cruciatibus infinitis pro tanta animi sui temere-
ritate, tantaque stultitia. At aliquis fortasse incredulus eius-
modi minis non adhibet fidem: tunc magis meretur illas expe-
ri, ut quod credere noluit libes, credat inuit: cognoscat
quia vera sunt, quæ falsa esse impie dubitavit: tradatur dia-
bolo & angelis eius, qui non credidit Christo & Apostolis eius.

Quoniam autem docuimus, diversa esse supplicia, ne
quis aliqua ut alijs minus dura, ita etiam non multum acerba
putet, ideoque ad evitanda negligentior efficiatur: ostende-
mus ea quoque quæ illis leuissima sunt, omnibus quæ hic
habentur esse graviora. Nihil hic quidem tam triste est, tam
luctuosum, ut non habeat aliquid consolationis. Pauper
es, siti, fame, nuditateque confectus: inuenies qui miserebi-
tur & stipem porrigit. Incurabiles morbi doloris inter-
valla habent, & post vehementem accessionem, vel festina
remissio expectatur, vel protinus exitus. Perpetuum exilium
non adimit patriam, sed mutat, & plerisque natale solum
reliquisse visum fuit. Qui in latronijs vinculisve coartantur,
aut perfractis claustris, aut Præsidis miseratione evadere
sperant. Qui caditur, mutilatur, vititur, in equuleo suspen-
ditur, vulgus raditur, virgis verberatur, cruci affigitur,
membratim discerpitur, omnia denique quæ crudelium
tyrannorum furor adinuenit tormenta, in suo ipso corpore
excipit, quanto vehementior dolor est, tanto citius finem
amore doloris confidit, & totum quæ intolerabiliter sustinet
angorem, se morte mox effugiturum gaudet. Soli illi qui
ad tartarum relegantur, nihil penitus habere possunt unde
conquiescant, necdum unde gaudeat. Quis enim illic misere-
bitur, ubi omnes miseri sunt? Quis consolabitur, ubi omnes
luctare non cessant? Quando dabitur vel modica tormentorum
intermissio, vel visum leuamen, ubi vres ignis nunquam ex-
tinguitur, rodens vermis nunquam moritur, vexantia di-
monia nullo labore defatigantur, nulla crudelitate satiantur?
Quis postremo malorum sperari terminum poterit, ubi diuini
Iudicij irrevocabilis maledictio in æternum perseverabit?
Deinde vitæ huius aduersitatum tribulationumque cuncta
dignus

quod mini-
ma in inferno
poena maior
sit illa quæ hic
habetur maxi-
ma.
Augusti. in
Psalm. 37.

644 DE DAMNATORVM POENA.

hæc serè est, vt aut iustus per patientiã coronetur, aut peccator per timorẽ corrigatur. sed causa gehennæ ignis alia nõ est, quàm vt obstinatus, quẽ nunquã flagitij poenituit, nunquã careat tormẽto: hic ira, illic pietas Dei est. Nonne ergo satis patet, grauiorẽ esse animi aduersionẽ Dei irascẽtis, quàm castigationẽ diligentis? Verberat aliquis filium, sed vt à vitijs deterreat: verberat hostẽ, sed vt interimat. Nonne igitur leuissimus in hostẽ ictus durius feriet, quàm maximus in filium? Sic & minima in inferno poena maior est, quàm quæ hic inferri potest maxima, quoniã hic filij, illic hostes Dei sunt. quanquã multi & hic hostes, sed ita vt esse possint filij. Hoc idem nobis contrarij quoque ratio suadet. Nam quemadmodũ in cœlesti gloria minimo beatorum ij, qui in terra felicissimi exultantur, cõparari nequeunt: ita è diuerso qui in inferno minimum miser est, omnibus quẽ supra terrã haberi possunt miseris, minor est. Quanto itaq; plus haurit gaudij, qui in cœlo minimus est, quàm qui in terra maximus: itò plus poenæ sentit, qui in inferno minimã sentit, quàm qui maximam in hoc seculo.

De reuelationibus infernalium poenarum.

Caput XIII.

His rationibus addamus etiam reuelationum argumenta, vt eorum ipsorum, qui vel periẽre, vel à perditionis limine reuocati sunt, confessionibus, quata pereuntium infelicitas sit, certius innotescat. Audiuimus epulonem diuitem de Euangelio perquam lugubriter conquerentem, & sancto Patriarchæ supplicatẽ, vt mitteret Lazarum, qui intincto in aqua digito guttulam vnã lingux suæ instillaret, eò quod totus in igne arderet totusque cruciaretur. Quanta ergo calamitas est sic torrerẽ, & vna aquæ gutta indigere, nullaq; postulatione eam impetrare posse? Sed huic tam ingenti miserix additur præteritæ felicitatis amara recordatio. Respõsum enim accipit: Memento quia bonis multis in vita fruebare, Lazarus verò pressus erat malis: tu nunc cruciaris, ille consolatur. Additur & fratru supersti-

*Dives purpuratus.
Luc. 16.*

LIBER. VI.

645

superstitum irrequieta sollicitudo, cõm tam vehementer expauescat, ne eandem & illi perniciem fortiantur, quos fortasse sciebat haud alijs moribus viuere, quàm ipse viverat. Non ergo satis est flammis excoqui, & ne linguam quidem tanti ardoris habere expertem: multiplicium insuper curarum perpetua anxietudine exæstuandum est.

STACTAYM Ephefium Iohannes Apostolus, dum effertur, ad vitam reuocatum percunctatus dicitur: Quid in alio orbe de illis duobus fratribus discipulis suis videris, qui sibi aliquandiu religiose adherentes, rursus per inconstantia lubricitatemq; descuerat. Cum ergo is quantam beatitudinẽ cum quali infelicitate permutassent, corã recensuisset, continuo illi ambo omnes diuitias paulo ante repetitas acceptasq; (hæ autẽ erant virgæ in aurum versæ, & lapilli in gemmas) vt his redimerent possessiones, quas pro amore Christi distraxisse dolebant, ad pedes Apostoli effudere, multis cum lachrymis rogantes veniam ac dicentes, omnia se perpeti paratos, tantũ vt pristina gratiam apud Deum sibi recuperare liceret. Nequaquam tam cito tantas opes iterum cõtẽpissent, & ad Apostolicam reuersi fuissent egestatem, nisi certò cognouissent, & omnibus opibus maiorem esse Paradisi gloria, & omni egestate angustiores inferni æruginem. *Abdias.*

MACHARIYS Alexandrinus dum aliquãdo per Scythiorum solitudinem deambulare, caluariam hominis humi iacentem conspicatus, cœpit per Christum Iesum obsecrare & interrogare, cuius fuisset dum viveret, quove nunc in loco animus quondam inhabitator suus degeret? Grande miraculum: aridum os, carneque & nervis nudum prorupit in vocem, ac se gẽtilem fuisse, proximiq; vici indigenam, respondit: nunc verò in foueam baratri infernalis tam altẽ retrusum angustiarĩ, quàm procul à terra distet cœlum. Sed etiam se inferius corruere Iudeos incredulos, & ipsi inferius hæreticos Christianos, qui reuelatam diuinitus veritatem mendacibus pervertere sententijs moluntur. Merito quidem ipsi hæretici & Gentilibus,

Duo Iohannis discipuli.

Caluaria cuiusdam Ethnici.

646 DE REVELA. INFER. POENA.

libus, & Iudæis, damnabiliores sunt. Nam utriq; illi aperte cum Ecclesia pugnant: hi vero amicitia simulatione ex insidijs nocent, & cum se Christianos nuncupent, nulli Christianos perniciosius laidunt. *Sur. Tom. 1.*

*Castor en-
infat rustici.*

EAD. MUND. O Cantuariensi Archiepiscopo die quadam in visu apparuisse ferunt, late patentem campū, equalentibusq; arvis vallum, & in eo rustici cuiusdam sola vite prauitate nō ignobilis, exanime corpus ab ingenti coramuli multitudine certatim impeti, distrahiq; & dilacerari. Deinde comperit ea ipsa die rusticū illū fuisse vitā defunctū. Quid mali, quid iniuriæ vīquā esse potest, quod nequissimi spiritus damnatorū animabus illic in inferno nō irrogant: si hic in cadauera eorum tam auidē de bacchantur?

*Iosaphat regis
filius.*

IOSAPHAT Auenir Indorum regis filius Barlaam Eremitæ indulgentia & disciplinis ad Christianitatem cōuersus, meretriculæ cuiusdam forma blanditijsque & procacitate captus fuisset, nisi diuina miseratione contigisset, ut parumper obdormiscens, & Sanctorum gloriam, & damnatorum penas videret. Eo somno confirmatus, in calliditatis proposito perseverauit. Tyrunculus adhuc in fide erat, & puto turpis voluptatis tam violentæ sollicitationi succubuisse, nisi per huiusmodi visum, & Paradisi delicias omnibus mundi oblectamentis magis expetisset, & omnibus formidabilibus ipsa inferni tormenta magis expauisset. Si ergo ista per speculum & in enigmate, & quandam soporis umbram visa tantam vim habuere, quid virum quantumq; efficaciar haberent, ita ut sunt, conspecta? *Dama. in vita Barlaam. c. 36.*

*Tres à morte
ad vitam re-
uocati.*

Sicuti conspexerant tres illi Ierosolymis bis morte defuncti, de quibus tunc quoque mentionem fecimus, cum de Purgatorio tractaremus. Qui (ut Cyrillus tradit) ad destruendam hæresim quandam precibus ipsius Cyrilli & Eusebij, Hieronymique iam cum Christo regnantis meritis, qua die mortui fuerant, resuscitati sunt. Tunc palam testari cœperūt, se Hieronymo duce loca Paradisi, inferni, Purgatoriiq; perlustrasse, & cum damnati essent, eiusdem

apud

LIBER. VI.

647

apud Deū gratia antequā iudicaretur, ad vitā redire iussos. Exaratis igitur omnibus quæ vidissent, sola infernalium penarū recordatione à lachrymis se temperare nullo modo poterat, quod dicerent, tales æ tantas esse penas illas, ut nulle penitus excogitari possent eū ipsis cōparanda. Itaq; sine intermissione flebant, donec peracta viginti dierum penitentia, rursū (ut prædixerant) suis exuit corporibus decessere, non ut prius ad mortem, sed ad vitam. Perpendamus horum testimonio, horumq; luctu, quā immensum malum sit illud, quod cum nullo malo cōferri queat, & cuius timor lachrymas cohibere nō sinebat. Horū quoque penitentia imitemur, qui tam paucolorū dierū fetu tantam euaserūt perniciem, & simul beatitudinē cōsecuti sunt eternam. *Inter Epist. August. Epist. 206. c. 2. et 3.*

Idem Cyrillus refert, dum moestus oraret, indicari sibi petens, qualiter se haberet Rufi nepotis sui nuper defuncti anima, se fœtorem primò sensisse supra modum grauem, neq; naribus omnino nisi cōpressis tolerabile, mox deinde Rursum conspexisse catenis candentis ferri præcinctum, flammis fumo mixtas ore vomentem, & toto prorsus corpore ex ardoribus, quos intra se habere videbatur, scintillantem. Cumq; hoc spectaculo conterritus miraretur, & vehementer expauidus quereretur, quā ob culpam iuuenis moribus integer, & ob id quondam omnibus charus talibus penas dignus iudicatus esset, ob eodē didicisse, nihil ei aliud crimini fuisse datum pro quo ita vexaretur, præter alex lusionem, quoniam ipsa identidem vsus esset, & leuissimum vel nullū peccatum existimans, illud Sacerdoti confiteri neglexisset. O seuera diuinæ iustitiæ iudicia, & expauescendum examen! Si vnum in homine vitium, tot virtutibus quæ eidem inerant, non est compensatū, ut ipse à damnatione liber esset: quomodo illis cōpensabitur, qui pleni flagitijs nulla cū probitate decedunt? Et si tam sauos pariebatur cruciatus alex lusor: quales, quæso, passuri sint frenerator, fur, adulter, homicida, vel hæreticus, vel idololatra? Non dubitamus, quin isti grauius peccent: proinde

*Rufus Cyrilli
nepos.*

nec dubitemus, præter hæc Rufi supplicia esse adhuc quædam multo grauiora. *Ibid. c. 14.*

Gregorius Pa-
pa.

Exempla quæ sequuntur, de Beati Pontificis Gregorii Dialogo recitabo, ne quis ambigat, quin ea verissima sint, quæ tanto teste præferantur.

Quidam Seue-
ri presby-
ter vitæ reueren-
tiss.

Quidam in finibus Valeriæ Prouinciæ agrotans, priusquam Seuerus Presbyter ad ipsum à peccatis absolueretur adueniret, diem suum obiit. Mox eiusdem Seueri lacrymis ac precibus, annuente Domino, reuixit. Interrogatus quid sibi cum corpore migrasset, cõtingeret, respondit se à quibusdam hominibus nigrioribus quàm Athiopes sunt, & qui ore naribusque ignem efflabant, repente correptum fuisse, & per opaca loca, atque aspera raptim deductum. Sed dum adhuc deduceretur, à candidissimis iuuenibus, multaque luce coruscantibus obuiam factis dimitti, ac vitæ pristinae restitutum fuisse, quod diceret Seuero Presbytero hoc pol-
centi Deum concedere. Igitur cum peccata sua eidem confessus poenitentia peregrisset, die septimo iterum, sed felicius, obdormiuit. Terribiles illi nodum confesso, cum per tenebras traheretur, demones fuere, haud dubie terribiliores futuri, si ad gehennam usque pertraxissent. At verò quæ fortis Seueri pietas, quàm potens meritum, qui de ore tam rapacium luporum eripuit prædam, & animam ab Orei faucibus auulsam inferuit celo? Ex quo liquet, tunc maxime Sanctorum precibus nobis opus esse, cum expiramus. Iam iudicatis nihil proficiunt preces: Nulla est in inferno redemptio. *Greg. Dial. lib. 1. c. 22.*

Oreus, id est,
infernus.

Theodoricus
rex.

Neque enim Theodoricum Italiæ regem Arrianum, ne in interitum rueret æternum, sua tenere vis, suusque valuit potentatus. Quem Solitarius quidam in Lipara Siciliæ Insula Deo seruens, in foueam illam quæ flammis eructat, vincitum deijci vidit à Iohanne Papa, Symmachoque Patri-
tio, quos ille Catholicam tuentes fidem non multo antea occiderat. Merito ab ipsis præcipitari visus est, quos ipse præcipitatos in mortis ignominiam putauit, dum marty-
rio coronarentur. Deprehensum quoque est, eodæ die ipsum inte-

interijisse, quo talia de illo Solitarius viderat. *Ibid. li. 4. c. 30.*

Opinor locum illum in quem est deiectus, ficuti & alia quæ in illis circa Siciliam insulis, atque in ipsa Sicilia per-
petuo ardere constat, inferna fornacis infumibulum esse, & flammam ac fumum ipsum inde à Gehennæ igne sursum versus euaporari. Si enim is ignis eiusdem cum nostro nature esset, unde illi materia sufficeret, per tot iam secula assidue flagrant? Nonne iam pridem insulas illas omnes in nihilum redegerisset? Is ergo ignis est, qui ad cruciandum factus est, non ad consumendum, nisi forte quod consum-
ptum aut terroris aut poenæ plus adijciat. Si quis autem nosse cupit, quàm alta profunditas sit, à summo ore bul-
lantis foraminis ad vltimum usque inferni fundum, Theo-
doricum interroget, quem ideo totum præcipitum illud emensum credimus, quia nullum crimine grauius est, quàm
ab Ecclesiastica dissentire veritate, & Hæresum prauitati-
bus implicari. Quò autem minus dubitemus, esse apud
inferos tormentorum ignem, hucusque illum nostris oculis
visendum diuina prouidentia iussit promicare. *Ibid.*

Ignis in Sici-
liæ insulis.

Hæreses cri-
men quàm
grauissimum.

Quod ita esse, Eumorplu quoque Romani Galli videtur
Elij exemplo probari potest. Qui cum animam ageret,
clamare coepit, dicens: Pergite citò accersitum mihi Ste-
phanum Opriorem. Ecce enim nauis ambos nunc ad Sici-
liam vectura in portu nos præsolatur, iam ora soluit, iam
vela suspendit. Insanire putabatur, donec rursus morantes
Eumolos increpans: Non insanio, inquit, agite, iam ite, si
libet, & quod vos volo, perficere ne cunctamini. Dum
eum audiunt Stephanum illum decessisse: dum redeunt,
Eumorphum extinctum offendunt. Vtiusque exitus eodem
temporis puncto contigit, vt talis euentus doceret, haud
temere visum eos ad Siciliam euocari, vbi Ethna sicut &
infernus igni flagrat inextinguibili. *Ibid. c. 35.*

Eumorphus
& Stephanus
Oprius.

Prosequamur adhuc ignis huius non leuia visa, vt alio-
rum casus repetentes discamus nobis cauere. Quo tempore
Gothus Italiam vastabant: Reparatus Romanus improbus
magis quàm ignobilis vir, dum defunctus plangeretur,

Reparatus
Romanus
Tribunus
Presbyter.

renixit: Permittite, inquit, ad Ecclesiam Laurentij Martyris
sciscitatu, quid Tiburtius presbyter agat. Vidi enim eum
rogo impositum acriter torreretur, vidi & alium rogi, qui
flammæ mucrone coelum lambere videbatur, de flammâ
quoque vocem erumpentem audiui, quæ indicaret quis ille
esset, cui poena parabatur. His enarratis, repente obmutuit,
non sydere, sed morte percussus, atque iterum illuc
vnde redierat abiit. Tiburtius etiam infelicem animâ tunc
exhalasse compertus est, de quo hominum quoque præiudicium
factum fuerat, nemine non vitam illius detestante. Cui enim
Presbyter esset, nihil Presbyteri habebat, præter figuram ac nomen.
Reparato autem alios admonendi, non sui à perditione liberandi
copia data erat, Deo per illud ceteris consulente, ut caueret eorum
vitia imitari, quos ad Gehennâ danatos satis certo indicio
cognouissent. *Ibid. c. 31.*

Curialis ar-
dens in sepul-
tura.

In Valerig provincie regione fuisse Curialis quidam per-
hibetur, qui cum in Vigilia Pasche filiam cuiusdam sibi ami-
cissimi iam adultam ad Baptismum tenuisset, contractâ
spiritali necessitudine eam illo die secum manere petijt,
concessam lautè atque opiparè accepit, & quasi à se genitæ
amoris signa ostendit, longè alium amorè exans in corde.
Nocte enim superueniente, misellam nihil tale timentem
inuadens, vitiauit. Ceterum cum illuxisset, tanti scelestis
conscijs ad Ecclesiam procedere verebatur, ne tamè de se
suspicionem alijs generaret, si tam solenni festo Missæ non
interesset, perrexit non cum modico diuinæ vindictæ ti-
more, sed dei illius impunitas reliquorum securitatè sup-
peditauit, quasi verò malorum obliuiscatur Deus, si non
ita citò castiget. Die igitur septimo post commissum flagi-
tium cum sanus ambularet, repente cecidit mortuus. Cum-
que sepelissent eum, flamma de tumulo erumpens ardere
non desijt, donec cadaver simul cū conditorio consumpsit.
Hinc coniectare libet, quâto vehemētius anima eius viues
ac sentiens torqueatur in inferno, cuius exanime & insen-
sibile corpus comburi dignum fuit in sepulchro. *Ibid. c. 32.*

Petrus Mo-
nachus.

Monachus quidam natione Hiber^{us}, cui Petro nomē fuit,
cūm

cūm non satis monastice viueret, mortē obijt. Mox autem
corpori restitutus, dixit se vidisse inferorū tormēta, perpe-
tuumq; Gehennæ ardorē. Cumq; propè esset ut & ipse in
ignē projiceretur, ab Angelo fuisse ereptū, & ad mortale
vitam quam reliquerat, redire iussū, hoc addito, ut iam
disceret qualiter sibi deinceps viuendum esset. Intantum
itaq; postea immutatus est, ut ipsa corporis maceratione se
vidisse testaretur, quod tantopere timeret. *Ibid. c. 36.*

STEPHANVS Romanus vir sua ætate illustris, Con-
stantinopolim profectus, in valetudinē incidēs vita deces-
sit. Et quoniā y qui illū comitari fuerat, officij gratia corpus
eius ad patriā referre volebat, quaesitus est pollinctor qui
illud exenteratū sale cōdiret, ne in itinere putresceret. Pol-
linctore tūc nō inuēto, is qui mortuus iacebat, die postero
exiit viuus, vixitq; postea nō parū diu, sed minus quā
debeuit emendatē, adeo quosdā ne visā quidē horrenda ita
terrēt, ut corrigāt. Igitur narrare solebat, tūc se ad inferos
deductū vidisse formidabilia illa quæ olim audita nō cre-
derat, & dū veluti reus ante Iudicis tribunal silleretur,
dimitti iussū, reprehensio errore eorum qui ipsum ad-
duxerant, cum non ipse, sed Stephanus Ferrarius adduci
iussus esset: se itaque restituto, eadē hora Ferrarium hunc
vicinū suum defunctū fuisse, & tantæ visionis fidē secutis,
ne somnium putaretur. Quod autē nō se satis correxerit,
hoc quod sequitur exemplo, perspicuum erit. *Ibid.*

Stephanus
Romanus.

Stephanus
Ferrarius.

Miles quidam in eadem vrbe Roma pestilentie morbo
exinctus, cum renixisset, dixit, apparuisse sibi pontem an-
gustum, sinuūque subterlabentem, tetrū admodum &
caliginosum, ac fetore incredibili grauem. At verò ad vl-
torem ripam loca amena, & quæ oculos florum varie-
tate, nates odorū fragrantia, multum præcipueque oble-
tarent, cum habitacula passim disposita diuini cuiusdam
nitioris ac formæ, sed inter ipsa vni ceteris maius elegan-
tiusque, quod totū aureis laterculis adhuc construebatur,
cui autem construeretur, se scire nequiuisset. Considerasse
tamen, quod iussu pontem secure pertrāsirent, reprobi
verò

Miles quidam.

Peregrinus
Presbyter.

Petrus Irenarcha.

Stephanus
Romanus.

Adolescent
secularis.

verò laboreretur, & in fluviū rueret. Tunc vidit (vt aiebat) Peregrinum Presbyterū tam inoffense per angustias illas gradum tulisse, quam hic pie vixerat. Sed inter eos quosq; qui ceciderant, quosque rapidi gurgitis spumosi vortices agitabāt, vidit Petrū ecclesiasticæ familiæ Irenarchā, qui quadriennio antè obierat, ferreis vinculis cōplicitū, & de horribili alueo enatare frustra conantem, atque idcirco ei supplicio mancipatum audiuit, quod reos olim quos puniendos accipiebat, sæuiter magis quā obsequenter punierit. Vidit & Stephanum, de quo modò diximus. Qui cum transire pontem velleret, ad medium perueniens pedibus delapsus est, ventre adhasit ponti. Per pedes ergo ab immundis spiritibus in fluuium trahebatur, per manus ab Angelis, ne mergeretur, tenebatur. Interim qui talia vidit, vitæ restitutus, pendēcis in ponte qui finis fuerit, scire non potuit. De quo ne Beatus quidem Gregorius præiudiciū facere ausus, lapsum adhesionemq; tantū interpretatur, dicēs: Deorsum deprimit carnis lasciuia, sursum attollit eleemosyna. Ex ijs autē duobus quid in Stephano magis excelleret, incertū erat. Ideo nec totus mergi visus est, nec totus emergi. Nos inde discamus, non sic incedere vt labamur, cū tā atra & seua sit perditionis æternæ vorago, cūq; tā virosam exhalet mephitim, vt nō min⁹ foetore ipso cruciet, q̄ vortigine fremituq; ruentiū aquarū. *Ibid.*

Fuit Romæ in monasterio Beati Pōtifcis Gregorij (vt idem tradit) adolescens quidam secularis, cum fratre monacho manens, ita mundanæ vanitati deditus, vt nulla p̄conserationis præcepta admitteret, proteruius, leuius, veneratorat, vt qui magis rei familiaris defectu, quā amore fratrem secutus esset. Hic ipso pestilentia percussus, cum iam moriens extremos ederet anhelitus, monachis assidentibus, & pro salute eius Deum deprecantibus, magno omnes pauore turbauit, dicens: Facessite hinc, cur prohibetis ne à dracone isto deuoret, si illi datus sum? iam ignitis faucibus hausit caput meum, & stridentibus squamis, quasi ferris tractim terens enecat me. Abite, quæso: nam præsen-

presentibus vobis totum absorbere non potest, & idcirco magis cruciat. Cumq; admoneretur, vt se Crucis signo cōtra illum defenderet: Quid possum, inquit, eum & manus & pedes meos candæ suæ spiris circumuolutos colligare? Hoc audito, fratres in terra cum lachrymis prouoluti, ardentius pro eo supplicare coeperūt. Inde ipse meliusculus factus, gratias Deo agere, quod exauditis fratrum precibus, & se tam immanem bestiam effugasset, insuper vitam se aliam, si conualesceret, inchoaturum polliceri, terrenaque omnia contempturū. Conualuit, & quod promiserat præstitit, tam sancte posthac viuens, quā antea petulanter. Timeamus & nos crudelissimum hunc draconem, qui nō tantum caput, sed totos penitus cupit deglutire, totos perdere, & in ardente sīamis alueum demittere, vt veluti fornace conclusos torreat semper & excruciet. *Ibid. c. 37.*

Cuius quidem credulitatem subsequens quoq; calus infelicitas facit manifestam. Iconiæ in monasterio (quod Longalathon dicebatur) monachus erat, qui simulata san- *Monachus Hypocrita.* timonia magnā apud omnes æstimationē sibi comparauerat. At vero cū agrotans ad diem vitæ suæ supremum accessisset, expauescens fratres cōuocat, hypocritism (quā diu celauerat) prodit. Et nunc videte, inquit, quō me perduxit diu mentita sanctitas. Ieiunijs me identidem affligi fingebam, sed occulte comedēs nunquā ieiunabam, nunc inimico traditus sum. Ecce me terribilis serpens tortuosi corporis voluminibus implicatum tenet, ecce in os meū, quod elādestinis dapibus replebatur, caput indidit suum, & latifero morsu sanguinem succans, adimit spiritum. Sub hæc verba miser defecit, quibus profectō nō illi, sed nobis consultiū est, vt cognito hypocritæ fine, hypocritism euitemus. Nimis animæ suæ intensus est, qui tam diu serpentis venena nō perhorrescit, cū etiā in Ieremia scriptum sit: *Ierem. 5.* Ecce ego mittam vobis serpentes pessimos, quibus non est incantatio, & mordebunt vos, ait Dominus. *Ibid. c. 38.*

Chrisorium Romanū, opulentū quidem, sed scelestum *Chrisorium Romanus.* hominem fuisse cōstat, ita vt diuitijs, an vitijs magis abundaret,

654 DE REVELA. INFER. POENA.
darit, incertū sit. Cum aut gravi valetudine quateretur, & iam expirās auxiliaretur, apparere illi terribili daemones ipsum certatim prehēntes, trahereq; ad inferna mīres. Qui cōternitū ac tremēs, Maximi filij sui opē flebiliter implorare, seque super lectū in quo iacebat, huc atq; illuc vterere miseris coepit modis. Nemo spūs videbat, & tū nemo ibi conuenisse dubitabat, cum illius gestus lamentaq; considerasset. Postremo cum iā amicorū auxiliū desperasset, ad hostes conuersus, inducias oro, inquit, inducias vel tū vsque mane: dum hoc poscendo ingeminat, animā exhalauit. Quā dura igitur & inexorabilis daemoneiorū improbitas, iā quibus nō solū pax nulla impetrari potest, sed neq; breuissimi temporis induciæ, perijisse horā arbitratū, quā ab inferēda homini molestia fortē cessarint. Assiduus itaq; & perpetuus eorū qui dānantur tortor & carnifex est diabolus, nec solū animas perditas vexans, sed interdum etiā ossa pereuntium in sepulturis quiescere non sinens. *Ibid.*

Valentinus cruciatur.

Valentinum panque Mediolanensis Ecclesie curatorem cum Genue defunctus in Ecclesia Beati Syri Martyris sepe liretur, noctu terribili clamore exciri cūstodes, viderunt per pedes vinctum foras protrahi a daemoneijs, vlulantem vociferantēque: eo visu conterriti, abierūt quisque ad cellam suam. Manē verō reliquis fratribus quæ viderant reserunt, & vnā cum illis adeunt Valentini sepulchrū: aperit, vacuum inueniunt, admirātur. Deinde extra Ecclesia corpus eius quæretes, illic vbi transpositū fuerat, iacere conspiciunt, sic vinctis pedibus, sienti tractum eūstodes dixerant. *Ibid. c. 35.*

Tinctos quidam.

Rome quoque tinctor quidam in Beati Ianuarij Martyris Ecclesia sepultus, nocte sequēti euolare auditus est, & quod arderet, grauiter lamētari. Manē adaperit sepultura, vestimenta cum quibus positus fuerat inueniunt, corpus nusquam comparuit. Hinc considerandū, qualiter anime illorū torqueatur in inferno, quorū corpora a daemoneijs iniurijs, ne in ecclesia quidē cōdita tuta esse possūt. *Ibid. c. 34.*

Famula.

Nam in Sabinorū quoque Prouincia Monialem quan-

LIBER. VI.

655

dam fuisse traditum est, quæ corporis castitatem seruans, Monialis linguam procacitatis vitio polluebat. Cumque diem obijisset extremū, & in Ecclesia sepulta esset, æditus nocte intempesta ecclesiam ingressus, vidit illam ante altare distentam secari per mediū, partemque superiorē igne cremari, inferiorem verō relinqui intactam. Manē igitur visā fratribus narrans, dum locum in quo eam vti conspexerat ostendit, deprehensa sunt in marmoreo solo ardoris vestigia. Qui ergo lingue intemperantis est, timeat tam crucientem sectionem, timeat ignem, non ignē qui tunc in ecclesia visus est, sed qui per illum significatus est, ignem Gehennæ quous alio igne acriorem. *Ibid. c. 51.*

Cuius quidem ignis tam vehemens erit cruciatus, vt ad Ignis cruciatus. maledicendum Creatori suo multos compellat. Sic enim in Apocal. relatum est: Commandauerunt linguas suas præ dolore, & blasphemauerūt Deum cœli præ doloribus & vulneribus suis. Quorum impatientiam turibundaque lamenta Isaias cernens, dicebat: Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? quis habitabit de vobis cum ardoribus sempiternis? Quod si illū blasphemare nō verebuntur, qui paulo ante in iudicio tam timendus apparebit, satis cōstabit, ipsos cedere, nihil iam posse sibi interni graminis, quā illatū erit. Iuxta immēsitatem ergo pœnæ capient blasphemadi audaciā. Ista præterea tanta vis doloris æque acerbitas conturbabit, peruertetque in illis intellectus rationem, memoriæque vigorem. Nihil cognoscent, nisi vnde doleant, nullius rei recordabuntur, nisi cuius recordatio augebit tristitiam. Cognoscet quantū boni amiserunt, dum eos peccati non poenitet, quātum mali subierunt, dum a committēdis malis non cessant. Execrabuntur liberi parētes, quod se a flagitijs iusta castigatiōe nō coercuerint. Execrabūtur parētes liberos, quod propter nimium eorum amorem, indignos se fecerint auxilio diuino, nihil pensi habentes Deum offendere, dum ipsis blandiuntur, propter ipsos auaritiæ cupiditatiq; dediti, & semper per illicitos questus diuitias, quas eis relinquāt, comparantes. Maledicet

Maledicet frater fratri, amicus amico, quod sibi perperam
actorum socius comesque fuerit, & non equi, non honesti
sedulus monitor atque consultor. Maledicet filia matri, quod
impudicitia sibi exemplum fuerit. Maledicet filia mater,
quod dum eam corripiendo ledere cauet, ipsa correptionem
non cauerit ultionis diuinæ. Maledicet, inquam, alius
alium, dum sua quisque considerat ærumnam, suarumque poenarum
stimulatur aculeis. Attamen etiam quisque, (ut diximus) propin-
quorum amicorumque tormentis quos iuxta se cernet tor-
quebitur, mutuaque inter illos commiseratio communis affli-
ctionis erit incrementum. Vellent poenas eorum non videre,
quibus coguntur maledicta ingerere. Sua singulis cruciatio
excitabit iram, aliena multiplicabit terrorem. Quid multa!
nihil ibi scietur, nihil videbitur, nihil audietur, nihil sen-
tietur, nihil cogitari poterit, nisi quod poenis cumulus ad-
dat, quodque afflictos magis premit ac vexet. Heu, heu te-
rribila damnatorum fors! Quanto melius cum illis actum
esset, si omnia mala, quæ hic haberi possunt, pertulissent:
& quæ illic habentur, euasissent? Si, sicut Adonibezech,
manibus pedibusque, abscessis, inutilis truncus facti fuissent:
Si, sicut Sichemites, quos Abimelech in phano Berith com-
pulerat, fumo & igni necati essent: Si, sicut Sedechias, li-
beros coram se crudeliter cedi vidissent: Si, sicut Ammonites,
quos David oppida eorum Rabba expugnato cepit, carpen-
torum substrati rotis, contusi atque contriti expirassent:
Si, sicut Aman, de summo penè dignitatis gradu repente
ad inum deuoluti, & in crucem suspensi, ignominiosa
morte vitam finissent: Si, sicut mulier illa, quæ Zachariæ
Prophetæ in medio amphoræ apparuisse dicitur, plumbea
massa in os indita suffocati fuissent: Si, sicut Danielem accu-
satores à leonibus, vel Elisei derisores, ab vrsis: Vel Achab
regis vxor, à canibus membratim discepti, dilaniatique
essent: Si denique, sicut illi septem Machabei fratres, tyranno
fluente, linguis mutilatis, capite pelle sua deglabrato, pe-
dibusque ac manibus defectis, in sanguine fricti atque exusti
fuissent. Nullum crudelitatis genus est, cuius toleratu in-
fer-

Iudic. 1.

Ibid. 9.

4. Reg. 25.

1. Paral. 20.

Heller. 7.

Zachar. 5.

Daniel. 6.

1. Reg. 11.

Ibid. 9.

2. Mach. 7.

inferorum tormenta redimi non debuerint. Introibunt enim
in inferiora terræ peccatores, tradentur in manus gladij, *Psalm. 62.*
partes vulpium erunt. Dentibus frement & tabescent, &
omne desiderium illorum peribit. Et ut Amos Propheta ait:
Leuabunt eos in contis, & reliquias eorum in ollis ferue-
tibus. *Amos. 4.*
Arque etiam in Apocalypsi scriptum est: Fumus tor-
mentorum eorum ascendet in secula seculorum, nec ha-
bebunt requiem die ac nocte. Quid ergo agimus, o anima?
quid desidia torpescimus? & fallacium voluptatum blan-
dijs delintri, vitæ religiosæ laborem subire cunctamur?
Sit graue in paupertate ætatem agere, nisi multo grauius
est hinc faucibus anhelantem vna aquæ stilla perpetuo in-
digere. Sit ignominiosum humilitate subijci & se nihili
reputare, nisi multo ignominiosius est, omnia immundorum
spirituum ludibria sine fine sustinere. Sit durum ac difficile cõ-
tempta carnis lasciuia castitati studere, nisi multo durius
difficiliusque est, gehennæ flammis, abyssi tenebras, dae-
monum iniurias, totius inferni multiplices variosque hor-
rores atque supplicia semper perpeti, semperque perpetenda
expectare, nunquam finienda. Hactenus de damnatorum
poena, nunc è diuerso de Beatorum gloria, sicut proposuimus,
dicere aggrediamur, ut si quæ fortè tantæ perditionis metus
ad bene beatumque viuendum non satis mouet, moueat saltem
promissi præmij spes, coelestiumque cupiditas gaudiorum.

De Beatorum gloria.

Caput. XV.

Ille igitur, qui post mirabilem corporum suorum re-
sumptionem ad possidendum æternitatis regnum à Do-
mino euocati fuerint, iamprimum multo splendore re-
nitent, ac veluti lucetia sidera Solem iustitiæ comitantes,
Angelorum mixti agminibus caeli verius ferentur. Inerit
sacris artubus infusa beatitudinis fulgor, dum eos Maie-
statis diuinæ aspectus ita illuminat, sicut Sol iste, quem vi-
demus, Lunam ac stellas. Quod si Moyse facies ex colloquio
diuino sic radiabat, ut multorum oculi prestringerentur, nec
in eum

T

in eum

61 DE BEATORVM GLORIA.

in cum intueri possent, cum tamē ille corpore corruptioni obnoxio ac mortali adhuc in terra degeret: quanto lucidiores facies eorum erunt, quorū corpus immortalitatem induet & incorruptionē, qui nunquam à Deo separabuntur, qui non terram hanc, sed terram videntis, id est, cœlestem patriam semper inhabitabunt, iam cines facti Sanctorum, & domestici Dei, & coheredes Christi Fulgebunt ergo iusti (sicut scriptum est) & tanquā scintillæ in arundineto discurrunt: tunc semet invicē admirabuntur, & mutuo affectu gaudio dicent: O quā pulchra est casta generatio cum claritate? De hac sapientiorum claritate prophetabat Baruch, dicens: Stelle dederunt lumen in custodijs suis, & luxatae sunt: vocati sunt, & dixerunt, Adsumus, & luxerūt ei cum iocunditate qui fecit illas, hic est Deus noster. Et Daniel: Fulgebunt, inquit, quasi splendor firmamenti, & quasi stellæ in perpetuas aeternitates. Hoc idem testatus est ipse Dominus, & ait: Tunc iusti fulgebunt sicut Sol in regno Patris eorū. Solem autem septemplex lucidiorē futurū prophetica nobis vox attestat. Hoc ergo Sole, in quem prospicere visus noster non sufficit, multo clarius coruscabunt corpora iustorū. Quod ut indubitanter crederetur, idem Dominus in seipso manifestum facere voluit, quādo in monte, & Sole lucidior, & nocte candidior apparuit. Nec splendor ille fuit, qui tedium oculis afferret, sed qui tantam mentem Apostolorū dulcedine perfunderet, ut Petrus ibi construi tabernaculum, sedēq; perpetuam sibi constitui expetierit, & cum ipso fulgente in deserto vel solus permanere, quem non fulgentem in civitate crederetur, etiam nosse denegavit. A Patre luminū splendorem illum oriri, & per Filium Sanctis communicari, ipse Filius ad Patrem loquens confitetur, cum ait: Claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, nō quod aliquando ipse claritatem non habuerit, sed quod à Patre eam etiā acceperit, quā nunquam caruit. Veruntamen pro meritorū mensura claritas ista singulis impertietur: ut quisq; plus lucis capax fuerit, ita plus accipiet. Et sicut ceteris beatitudinis dotibus alij alios antecel-

Sapient. 3.

Sapient. 4.

Baruch. 5.

Daniel. 12.

Matth. 13.

Isaia. 30.

Matth. 17.

Iohann. 12.

LIBER. VI.

62

retellent, ita & hac splendoris gloria, dicente Apostolo: Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas stellarū. Stella enim à stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorū. Nec tamē diversitas gloriæ invidiam inter eos parere poterit. Nam quāvis alius alio plus hauriet, omnes aequē pleni erūt. Satiabor (inquit Propheta) cum apparuerit gloria tua. Deniq; nullus erit ibi liuori locus, ubi perfectus amor etiā minores præstantioribus aliorum bonis ita gaudere cōpelleret, ut suis. Rursum idem Apostolus omnia beatitudinis insignia in Deū referēs, ait: Nos verō omnes reuelata facie gloriā Dñi specularantes, in eandē imaginem transformamur, à claritate in claritatem tanquā à Domini spiritui. Et iterū: Salvatorem expectamus, inquit, Dominū nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ cōfiguratum corpori claritatis suæ, secundū operationem qua etiā possit subijcere sibi omnia. Iohānes quoque Apostolus ille, qui in sepulchro positus fulgere coepit: Scimus, inquit, quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. Præter claritatem istam, & hoc beato corpori accedet, quod nihil penitus in se habebit, quō gravari retardari vel aliquando possit, semper præpes atq; agile erit, ut ibi præses sit, ubi voluerit, quasi qui oculis, aut cogitatione (cum libitum est) multa terrarū spatia momento temporis percurrat, atque adeo ipsas mundi regiones, Orientem, Occidentem, Meridionalem, Septentrionalemq; cœli plagam quā celerrimē peruageret ac lustraret. Scriptum est enim: Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excursorum. Cuius quidem doni spe atque expectatione exhilaratus Abacuc Propheta, ait: Ego autē in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo. Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi ceruorū: Et super excelsa mea deducet me victor, in Psalmis canentem. Hoc idem Isaias prophetando promittit, dicens: Qui sperat in Domino, mutabit fortitudinem: assumet pennas sicut aquilæ: curret, & non labo-

1. Corin. 15.

Psalm. 16.

2. Corin. 3.

Philip. 3.

1. Iohann. 3.

Agilis ac cor-
porum.

Psalm. 116.

Abacuc. 3.

Isaia. 40.

360 DE BEATORVM GLORIA.

laborabunt: ambulabunt, & non deficient. Mutabunt, inquit, fortitudinem, quia nemo nunc ita fortis ut sine peccato esse possit, ne puer quidē vnius diei. Tunc autē nemo erit cum peccato, nemo ibi peccare poterit, ubi nulla iniquitas praeualebit. Pennas verō aquilae illis tribuendo, gressus eorum velocitatē expressit. Et ne lassitudo aliqua fatigatione itineris timeretur, non laborabunt, ait, neque deficient. Leue quippe & expeditum corpus erit, quia excusso omni penitus terrae puluere, totum defecatu, totum puru, & ab omni prorsus labe alienū, mortalitatis corruptibilitatēq; naturā in immortalitatē & in incorruptionē cōuertet, ut diuinū potius quā humanū sit. Quamobrē non solum refulgens ac leue agileq; erit, sed etiā impassibile, suaueolens, penetrabile, subtile, attamen palpabile.

Apocal. 7.
Impassibilitas
corporum.
Apoc. 21.

Impassibile erit, quia in Apocalypsi scriptum est: Non esurient, neque sitient amplius, neq; cadet super illos Sol, neque ullus aestus, quoniam Agnus qui in medio Throni est, reget illos, & decet eos ad vitae fontes aquarum, & absterget Deus omnē lachrymā ab oculis eorū, & mors ultra nō erit, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor erit ultra, quā prima abierūt. Et dixit qui sedebat in Throno: Ecce noua facio omnia. Et ut sciamus gratiae munera ista esse, nō naturae, ait: Ego sitienti dabo de fonte aquae viuae gratis. Idē in Isaiā legimus, ac penē iisdē verbis scriptū: Nō esurient, neq; sitient, & non percutiet eos aestus & Sol, quia miserator eorum reget eos, & ad fontes aquarum porabit eos.

Isai. 49.

Suaueolentia
corporum.
Cantic. 3. & 4.

Suaue etiam olens erit. Quia in Cant. Canticorum de Sponsa, id est, de Ecclesia canitur, quae est ista quae ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus Myrrhae & Thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij. Et iterum: Odor inquit, vnguentorum tuorū super omnia aromata. Quod si nunc etiam videmus beatorū corpora in sepulchris posita atq; ex anima magis egregie fragrare amomo Assyrio, & thure, & myrrha, & balano, & cardamo, & nardo, & opobalsamo, & omnibus splenijs: quantō praestantius fragrantia eadē crediderim⁹ suis animabus iuncta, supra coelū sublata,

LIBER. VI.

66

sublata, ante conspectum summi Dei viuētia & letitia? Penetrabile praeterea & subtile erit, neque tam corporeum corpus quā spiritale, ut quemadmodū aqua pisci, & aer voluci, ita illi quaeque solidiora cedant, & (quod mirabilius est) sine fractura, sine apertura peruia sint, veluti cum solares radij permeant vitrum vel lapidem specularem, vel aliud perspicuum, non offensa eius materia, neque vlla in parte laesa. Sic enim & Saluator noster non aperto sepulchro cū surrexisset, exiit. Sic ad Discipulos clausis ianuis ingressus est. Et ne phantasma putaretur: Palpare & videte, inquit, quia spiritus carnem & ossa non habent, sicut me videtis habere. Itaque post resurrectionē eiusdē naturae corpora Sanctorū erunt, cuius fuit corpus Christi, ut membra sua capiti suo conueniāt, & digna sint quae in Deo maneant, & in quibus habitet Deus.

Penetrabilis
et suble-
uitas corporū.

Iohann. 20.
Luc. 24.

Post hanc corporum prerogatiuā cumulabitur gratia. Locipraestantia, iudiciumque perpetuum ex loci praestantia, iustorum contentio, Angelorum societate, malorum euacuatione, repletionēque bonorum, Deiūque conspectu. Locus igitur beatorum sicuti sublimior cunctis est, ita & pulchrior, nobilior, amplior, atque splēdidior. Hic quippe supra caelos est, & terra viuētiū dicitur, ut terrā istā, in qua nunc sumus, morientium, non viuētiū, esse intelligas, & eō ascendere, ubi vera vita est, concupiscas & enitaris. Quod si in ista etiam terra quaedam & visu iocunda, & visu grata, esse non negamus, quantō in illa quae supra est, omnia tūm iocundiora, tūm gratiora existere dixerimus? Laudantur multis in partibus florētes campi, foecundi colles, amoeni valles, montes argenti, auri, gemmarumq; feraces, pisciosa maria, molliter labentia flumina, perspicui fontes, dulces aquarum scatebrae, diffusi lacus, nō insalubria stagna, praestantissima etiam vrbes, & in ijs delubra, fora, porticus, epteraq; aedificia, cū marmorū specie, tūm artificū opere mira. Et si tot egregia in hoc infimo visuntur elemento, quantō omnia excellētiora esse credi par est, illo in loco, qui cuncta supereminet elementa, qui cuncta sibi subiecta, &

662 DE BEATORVM GLORIA.
quasi sub pedibus posita despicere videtur, & sua sublimi-
tate se omnium nobilissimum profiteri, quem summus & im-
mortalis opifex fabricavit atque ornauit Deus, ut esset An-
gelorum sedes hominumque beatorum domicilium sempiternum.
Videmus illa etiam quae sub coelo sunt, Solem, Lunam, Syde-
ra, cuncta terrena corpora luce sua formositateque superare,
nec dubitamus ea quae supra coelum sunt, longe illustriora
formosioraque esse, quae mortales oculi videre non possunt.
Noimus praeterea concepti formatique hominis primam ha-
bitationem maternam uterum esse secundam, hunc terrarum
orbem; tertiam, si sancte pieque vixerit, regnum ipsum coelorum.
Quanto igitur primam secundam, tanto secundam tertiam su-
perat decore, claritate, amplitudine. Prima quoque in vtero
habitatio nouem mensum est, secunda in terra, cum longis-
sima, centum annorum est. At vero tertiam in coelo perpetua
est & aeterna, nullo temporis spacio concluditur, nullo an-
norum numero terminatur. Quae quantum ceteras diuturni-
tate praecellit, tantum etiam operis pulchritudine, materie
nobilitate, naturae virtute, bonisque omnibus praecellere pu-
tanda est. Quid quod mundus homini simillimus sit, adeo
ut a principibus Philosophiae viris homo ipse microcos-
mus nuncupetur? Sed in homine ipso apparet, ut quaeque
membra infirma sunt, ita minus insignia esse, minusque ha-
bere decoris. Infirma sunt pedes, femora, inguina, venter;
suprema sunt pedus, manus, collum, facies, vertex & haec
quidem partes nudae sunt, ut quas forma suae minime pu-
deat: illas vero quasi erubescere plerumque tegimus, &
operumetis celamus. Inferiora etiam nulli sensum prae-
tactum habet: at in superioribus cuncti pariter sensus con-
sueti sunt. Cor sedet in pectore, ubi cogitationum conceptaculum
est, quumque passionum. In manibus praeter tactum, qui toti
corpori communis est, etiam perfectio earum voluntatis est,
quae operationem exigunt. In collo sine palato gustus est,
quo sapores discernimus: lingua, qua vocem formamus,
in facie odoratus, visus, auditus. In vertice intellectus
quo Deum cognoscimus: memoria, qua praeterita recorda-
mur.

LIBER VI.

663

mur, voluntas, quae a male agendo declinamus, & ad bene
beateque viuendum disponimur. Animaduerte igitur huius
minoris mundi, id est, hominis, quanto superiora inferiori-
bus ornatoria, generosioraque ac meliora sunt: ita maio-
rem quoque mundum se habere crede, ut quantum coelum
distat a terra, tantum quoque & coelorum regnum a regnis
terrae, rerum omnium copia atque magnificentia distare
nunquam dubites. Quin potius cum Baruch Propheta atro-
nitus exclama: O Israel, quam magna est domus Dei, &
ingens locus possessionis eius? Magnus est, & non habet
finem, excelsus & iramensus. Vel illud cum Psalmista: Glo-
riosa dicta sunt de te, ciuitas Dei. Et, Domum tuam, Domine,
debet sanctitudo in longitudine dierum. Adhuc etiam nemo
ignorat, inferiora ista per illa superiora regi & gubernari.
Inde nobis dies, inde nox, inde numeramus annos, inde
anni partes distinguimus, inde discernimus menses, inde
terra concipit, inde animantibus alimenta suppeditat. Multo
ergo nobilior locus unde talia donantur, quam hic qui recipere
donata. Hic certe sine illius munificetia ac liberalitate stare
non posset, ille vero nulla huius ope indiget, neque quicquam
pro quotidianis beneficiis repetit, sed etiam multa bona
largiendo, ad plura possidenda sursum nos inuitat, seque nobis
vltro offert, & si per viam quae ad illud ducit contenderimus,
bonis eius perfruemur. Cuius quidem pulchritudinem Pro-
pheta admirans, dicebat: Domine, dilexi decorem domus
tuae, & locum habitationis gloriae tuae. Et: Quam dilecta ra-
bermacula tua, Domine Deus virtutum concupiscit & deficit ani-
ma mea in atriis Domini. Et: Beati qui habitant in domo tua,
Domine, in saecula saeculorum laudabunt te. Postremo si loca ipsa
ex his qui in ipsis manent considerauerimus (debet enim do-
mus forma habitatoris personae dignitatisque respondere)
omnis terrae pulchritudo coelestis machina pulchritudini
collata deformitas erit. Hic mortalium habitatio est, illic
immortalium: hic peccatorum, illic iustorum: hic hominum,
illic etiam Angelorum, etiam Dei. Superi ergo coelestisque
habitu elegans & ineffabilis decor, & nulli comparanda
structura

Baruch. 2.

Psal. 86.

Psal. 92.

Psal. 25.

Psal. 85.

664 DE BEATORVM GLORIA.

structura, & omnibus lignis, omnibus gemmis, omnibus metallis magis excellens materia, pars magna gaudij letitizque Beatorum erit.

Societas San-
ctorum.

Psalm. 121.

Iohan. 1.

Psalm. 36.

Sed profecto magis etiam gaudebunt sua inter se societate Sanctorumque Angelorum. Electus gloriosusque conuentus immensam singulis pariet animi voluptatem. Illic enim ascenderunt Tribus, Tribus Domini, testimonium Israel, ad confitendum nomini Domini. Illic sunt primi parentes nostri, illic Patriarche, illic Prophete, Sacerdotes, Duces, Iudices, Reges, reliqui que veteris legis obseruatores, non per legem, sed per gratiam, que successit legi, beatitudinem adepti, quia lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Illic itaque cum Christo & Apostolici eius sunt, & Pontifices, & Presbyteri & Diaconi, & Monachi, & Anachoretz, & Martyres, & Virgines, & Vidue, & omnes Christi serui, omnesque fideles, qui fidem sinceram, spem firmam, charitatem veram in fine non deseruere. Hi omnes tam veteres, quam noui, quoniam utrique vnum in Christo sunt, concordia inter se consortio letabuntur, paresque animis ac voluntate, delectabuntur (ut Propheta ait) in multitudine pacis. O si modo, sicut speramus, eo cõscenderimus, quale nobis gaudiũ erit, viuos presentẽsq; cernere in cœlo, quorũ nunc ossa in sepulchro iacentia, multorum interdum dierum, multi que periculi peregrinationibus videre expetimus, visãque veneramus. Quanta iocunditas erit, loquelas eorum audire, quorum nunc scripta admiramur? Qui si mortali adhuc ore tam comptum, elegantemque sermonem edere consueuerunt, quanto dulciore nunc iubilant sono, cum mortis expertes sunt, cum nihil terrenum sapiunt, sed tantum spiritalem diuinamque sapientiam mente concipiunt incorruptibili. O quantum oblectamentum erit, eorũ iam consuetudine familiariter vti, quos tametsi nunquã viderimus, memoriam tamẽ ipsorũ festis, ceremonijs rituque solenni celebramus. Quid præterea de societate Angelorum dicamus? Vnum quandoque sub hominis figura conspexisse, magni miraculi loco

Societas Ange-
lorum.

LIBER. VI.

665

loco habetur: sed quid miraculi erit, eos in propria imagine videre? Nam & hoc beatissimis oculis datum erit, ut cernere angelicos spiritus possint, & non vnum tantum, aut duo, aut tres, sed tot millia millia millium, & quorũ numerum scit ipse qui creauit. Deinde quo ordine disponantur, quibus discernantur dignitatibus, quæ quisque præstet auctoritate. Hic sunt Angeli, illic Archangeli, alibi Throni, alibi Dominationes, alibi Virtutes, alibi Potestates, alibi Cherubim, alibi Seraphim, Gabriel, Raphael, Michael, & si quæ alia sunt illorũ nomina qui in cœlo sunt. O iocundissimum spectaculum, in quo licebit nobilissimam Dei creaturam ineffabili visionis dono clarẽ intueri, & cum ea fraterna iam charitate coniungi, consortioque eius perpetuo frui: & vna cum ipsa communem Dominum semper laudare, in Psalmis & Canticis illis, quorum iubilus omnia musica instrumenta superat suauitate: & non tubæ, non cytharæ, non lyre, non cymbala, non tympana, non naba, non organa, non symphoniz, non sambucę, non Psalterium, non cornu, nõ ulli qui in terra sunt hominum auiũve cantus illi valent comparari. Cunctis dulcius est angelicũ melos, cunctis iocundior beatorũ vox, cunctis delectabilior canticis cœlestis festiuitas, Alleluiaque sempiternum.

Sed quid tandem de ipsa Virgine Beata loquar? Quam etiam iocundum erit, faciem eius micantemque faciem cernere? quæ pulchrior est quàm Luna, fulgentior quàm Sol, cuius decorem Angeli mirantur, Sancti obstupescunt, virique honorant. Hæc est cœli Regina, stellis coronata, Sole amicta, supra omnes mulieres benedicta. Hæc est Dei mater, & tamen Virgo: ipsum genuit, per quem ipsa facta fuit, imò per quem facta sunt omnia. Hæc est Virga de radice Jesse, de qua flos ascendit Christus. Hæc terra, quæ non apertam mundi Saluatorem. Hæc porta clausa, per quã virtus, huius gloria talis est in cœlo, ut ordinatz castrorũ aciei comparetur: quod sanẽ partim ad ipsam, partim ad comitatum ipsius apte accommodatẽque referte possumus.

Societas Vir-
ginis Beate.

Isai. 11.
Ibid. 45.
Ezech. 44.
Cant. 6.

T t

Ad ip-

Ad ipsam, quia nihil post Christum ita compositum est, ita ordinatum, ita omni fortitudine, omni bonitate, omni gratia plenum: ad Comitatum, quia Virgines Virgini adiutunt, seruiunt Sancti, Angeli quoque ancillantur, & ipsa innixa super dilectum suum omnibus praesidet, prae omnibus conspicitur sublimis, quoniam sublimissimus est, qui de ipsa nasci dignatus est.

Psal. 8.

Societas

Christi.

Galat. 3.

Coloss. 1.

Iohan. 12.

Iohan. 17.

Elevata est enim magnificentia eius super coelos, ut sit sanctae Ecclesiae caput, & Sacerdos, & Dominus. Per ipsum accessus pater ad Patrem, quia Dei & hominum mediator est, & Dei Filius, & imago, & virtus, & sapientia, & lux, sedens a dextris Maiestatis eius, ipsi omne genu flectitur, coelestium, terrestrium, & infernorum, ipsum omnis spiritus laudat, omnis lingua confitetur, quia ipse est Verbum, in quo condita sunt universa (sicut Apostolus inquit) in coelis, & in terra, visibilia & invisibilia, siue Throni, siue Dominationes, siue Principatus, siue Potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. Ipse Redemptor, ipse Salvator, ipse inter, ipse salus nostra, pax, gaudium, beatitudo. Cum illo habitabit Sancti in hereditate coelesti, in lumine inenarrabili, in gloria sempiterna. Ait enim: Vbi ego sum, illic & minister meus erit. Et: Pater quos dedisti mihi, volo ut vbi ego sum, & illi sint mecum, ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. O felix societas hominum & Angelorum, & prae omnibus desiderabilibus magis desiderandum consortium, vbi & Virgo Dei Mater, & Christus Dei Filius, non in imagine picta aut ficta, nec sub aliena specie, sed in propria forma proprioque decore conspicui praesentemque apparent, & ab omnibus illa honoratur, hic colitur & adoratur. O plenum perpetui gaudij spectaculum, & nullius unquam aduersi particeps felicitas! Procul est a te omnis sollicitudo, omnis metus, omne periculum, procul omnis labor, omnis dolor, omne tegidum, nullus tibi proximat morbus, nulla te infestat aegritudo, nullus inquietat hostis, nulla conturbat contentio, nullum

nullum vexat odium, nullum tentat vitium, abest astus, abest hyems, abest tempestas, abest omnis ventorum hyumbrumque procella, omnisque maligni aeris intemperies. Nemo est qui de casu aliquo fortiter conqueratur, nec qui sibi praeter id quod habet, amplius optet, iocundius desideret, melius concupiscat. Tecum est quies & securitas, gaudium & gratia, salus & pax, concordia & charitas, iustitia & virtus, ver perpetuum, amoenitas perennis, & indicibili suavitate cuncta permulcens sancti Spiritus aura. Omnes in te exultant, omnes iubilant, omnes omnibus bonis plenos esse, ac semper fore se agnoscunt.

Hoc illis praestat clara visio invisibilis Dei, & lucis illius *Societas Dei.* Inaccessibilis gratuitus conspectus. Quamquam diuinus Evangelista Iohannes dicat: Deum nemo vidit unquam. Et vas electum Paulus: Quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest. Quae quidem dicta sic accipienda sunt, ut vel ad Maiestatis eius immensitatem referantur, quam nemo comprehendere potest, nisi qui immensus est: vel ad eam formam, quae corporis oculis cerni nequit, quia Deus spiritus est, & sicut in spiritu eum adorare oportet, ita & spiritu aspicere, ut qui carneis oculis invisibilis est, mentibus beatis visibilis sit, & hoc quidem verè aperteque, sed modo mirabili atque inaudito, & qui verbis exprimi non potest. Hinc sane idem Apostolus, qui Deum à nemine videri posse dixerat: Videmus, inquit, nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. Et ille quoque qui Deum à nemine unquam visum asseruerat, rursum ait: Charissimi, nunc Filij Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit: similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et iterum: Servi eius seruiant illi, & videbunt faciem eius. Et ipse Dominus in Evangelio. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Discipulis quoque rogantibus ostendi sibi Patrem, respondit primum id quod credere debeant: Ego in Patre, & Pater in me est. Deinde quod sperare in illo die, inquit, vos

Iohan. 4.

1. Tim. 6.

Quo videtur Deus.

Iohan. 4.

1. Corin. 13.

1. Iohan. 3.

Matt. 5.

Iohan. 14.

668 DE BEATORVM GLORIA.

vos cognoscetis, quia ego sum in Patre meo, & vos in me, & ego in vobis. O immensam erga nos diuinæ bonitatis charitatem: in hominibus manere dignabitur, vt ab hominibus cognoscatur, cognitus videatur, visus beatos efficiat. Vnde sequitur: Qui diligit me, diligitur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Diligit nunc nos Dominus vt credamus, postea diligit, vt quod credidimus, manifestè videamus, quia scilicet visione & Angeli semper vident faciem Patris qui in coelis est. Dabit ergo nobis credentibus Paracletum Spiritum, vt maneat nobiscum in æternum, Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum. Nos autem cognoscemus eum, & apud nos manebit, & in nobis erit. I nunc insane seculi amator, dilata tibi honorum phylacteria, magnifica iactantia tuae simbræ, cumula opes, posside regna, impera terrarum orbi: nunquam tam magnus eris, vt te conferre possis cum Christi amatore, qui accipit quod mundus non potest accipere, & videt, & scit, quæ tu neque videre, neque scire potes. Tu cum pompis & delicijs mox deficies, ille cum suis semper erit. Deliciae tuæ terra tecum simul transibit. Deliciae tuæ Deus stabit in æternū, cum illo permanebit, & in illo erit. Nihil ei vnquam ad beatitudinem deesse poterit, cui semper tam præsens propitiussque aderit omnium bonorum, omnisque perfectæ felicitatis largitor Deus. Gloria & diuitiæ in domo eius, & iustitia eius manet in seculum obriuebunt, sed qui coeleste & æternum. Hi quippe videndo illum, qui summum bonum est, omnibus quæ desiderantur bonis replebuntur, incorruptione, immortalitate, intellectus illuminatione, cordisque lætitia sempiterna, beatitudineque perfecta. In lumine videbunt lumen, in Deo Dei Verbum, & ab utroque procedentem Spiritum. Intelliget, quomodo Pater, & Filius & Spiritus sanctus sint vnus Deus, discreti in personis, vnum in substantia. Aperientur eis mysteriorum libri, & secreta coelestis arcani pandentur, vt quod

Mat. 18.

Iohan. 14.

Psal. 111.

LIBER. VI.

669

vt quod nunc fide tenent, tunc sicuti est videndo intelligendū agnoscant. Audient arcana illa verba, quæ non licet homini loqui. Denique quod Oratorum princeps Demosthenes, aut par illi in dicendo Tullius nunquam eloqui potuissent, quod gentilis Philosophiæ antistes Plato, aut ipso argutior Aristoteles nunquam inuestigare valuissent: hoc minimus inter coelestis patriæ ciues deprehender, intelliget, tenebit, possidebit, dicente Domino per Prophetam: Dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum, vt scias, quia ego Dominus. Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quantum aut quale sit bonum illud, quod præparatum est iustis, quod fidelibus repositum est in thesauris æternitatis. Cui Apostolicæ sententiæ assipulatur Isaias Propheta, dicens: A seculo non audierunt, neque auribus perceperunt: oculus non vidit, Deus, absque te, quæ præparasti expectantibus te.

2. Cor. 12.

Isaie. 49.

1. Corin. 2.

Isaie. 64.

De reuelationibus celestis Beatitudinis.

Caput XVI.

Immensam quidem & inenarrabilem esse gloriā illam, Sanctorum quoque nobis exempla certis manifestisque argumentis ostendunt. Iacob in quiete scalam vidit de terra ad coelū usque extensam, Angelosque per eam ascendentes ac descendentes. Vidit Dominū scalæ innixum, sibi que benedicientem, & euigilans ait. Verè Dominus est in loco illo, & ego nesciebam, simulque obstupescens: Quam terribilis est, inquit, locus iste? nō est hic aliud nisi domus Dei, & porta coeli. Somnias ergo imagines mēti oblatas vidit, & tanta demū admiratione correptus fuit. Quid si beatos spiritus & inuisibilem Deum, nō in imagine, sed in veritate, in qua ab ijs qui in coelesti regno sunt, videtur, cōspexisset? Idem cum viro luctatus, marcescente, tacto ab eo semoris neruo, claudicauit. At vbi in viro Deum agnouit, gloriatus est, dicens: Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Contempsit exteriorē corporis lationem, dum ex præsentia Dei intus in mente exultat, dumque

Iacob.

Gen. 28.

Idem.

Gen. 32.

670 DE REVELA. COELECT. BEAT.

dumque animæ salute lætatur, membra non sensit detrimentum. Sed quanto magis tunc exultasset, si claram non adumbratam faciem Dei vidisset; & salutem tam animæ, quam corporis, perpetuam perennemque fuisset assecutus.

Moyser.
Exod. 3.

Moyſi Dominum in flamma Rubi apparuisse legimus; atque ad se accedenti dixisse: Non appropies huc, solie calcamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo ſtas, terra sancta est, & ego ſum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob. Expavit ille tanti nominis horrore perterritus, nec in aspiciere flammam audebat, ad quam ausus fuerat accedere. Quam magna igitur cœlicolæ felicitas, quibus nec accessus denegatur, nec visiois diuinæ fruitio subtrahitur?

Idem.
Exod. 33.

Sub alijs quoque creaturæ formis latens Creator Moyſi apparebat, & (ut testatur Scriptura) loquebatur ad eum facie ad faciem, sicuti solet loqui homo ad africanum suum, & tamen ad ipsum Moyſes: Si inueni gratiam in conspectu tuo, inquit, ostende mihi faciem tuam, ut ſciam te, & inueniam gratiam ante oculos tuos. Et iterum: Ostende mihi gloriam tuam. Quibus verbis indicauit, tamen si figuram ignis aut nubis cerneret, & inde vocem emissam audiret, non tamen se faciem illam videre, quam in Paradiso beati videt. Unde respondit Dominus: Non poteris videre faciem meam. Non enim videbit me homo, & uiuet.

Idem.
Exod. 24.

1. Corin. 3.

Post hæc Moyſes de monte Sinai descendens, cum ad populum verba faceret, apparuit (sicut scriptum est) facie cornuta ex consortio sermonis Domini. Ea cornua quosdam lucis radios fuisse exponunt. Et Apostolus gloriam vultus eius appellat, qua luce ita illorum ad quos loquebatur visum præſtringeat, ut nisi velatus aspici non possit. Et si tantus gloriæ splendor in hominis adhuc mortalis vultu effulſit, quanto fulgentiores futuros putamus vultus eorum, qui induent immortalitatem, qui non momentanea & breui, ut olim Moyſes, sed perpetua & æterna mansione cum Deo erunt, & faciem, quam ipse videre non poterat, clarè aperteque spectabunt.

Idem.

Sunt tamen quidam, qui Moyſi Deum clarè & secū dū naturam

LIBER VI.

manū suam quandoque apparuisse asseuerent, ex eo quod dicitur: Palam, & non per ænigmata & figuras Deū videt. Nume. 12. Videlicet est autem, non quod Dei essentia viderit, sed quod colloquijs eius vsus sit simplicibus & apertis, non per somnium neque per ambages verborum, aut res aliud quam ostendunt significantes, ut tanto cæteris Prophetis præſtans videatur, quanto minus obscura oracula meruerit accipere.

ELIAS: curru igneo per turbinem in cœlum raptus. Elias Pro- videri potuit beatus, quoniam non est morte solutus, ne phera. sicut cæteri omnes ante Saluatorem, ad inferna descen- 4. Reg. 2. deret. Sed quātō illi beatioreſ erūt, qui resumpto corpore obuiam Christo in æra rapiendi sunt, ne ut ille per turbinem, sed per resurrectionis gloriā, nec ut ille in cœlū, sed supra cœlum, nec ideo beati futuri, quia ad inferna non descendunt, sed quia diuino semper fruuntur conspectu. Vis nosse quantum inter se differant? & ipsi in fine moriendum est, Antichristo perimente, deinde resurgendum Christo resuscitate, ut ad solidam hanc (de qua loquimur) consummatamque perueniat felicitatem.

EZECHIEL: Propheta vidit super firmamento sedentem in Throno; & cum multa alia quæ viderat enarraſſet, postea intulit: Hæc visio similitudinis gloriæ Domini. Quante autem admirationis, quantiue mysterij sint ea quæ vidit, legere possumus, explicare non possumus. Et si tā stupēda gloriæ similitudo, qualis quæſo ipsa gloria? Et si similitudinem videns, territus (ut ipse fatetur) cecidit in faciem suam, quomodo sustinuiſſet eius, qui sub illa similitudine latebat, Maiestatis conspectum? Nisi forte eodem spiritu confirmatus, qui iacentem erexit, de quo ait: Et ingressus est in me spiritus, & statuit me supra pedes meos. Ex quo coniectare libet, quātō illi fortiores sint, qui gloriā ipsam videntes exultant, si hic similitudinem tantūmodo eius videns tam vehementer timuit.

Porro ut iam perfectioris gratiæ utamur documentis, ipse Dominus noster Iesus Christus coram Petro Christum. & Iacobo

Matth. 17.
Luc. 9.

671 DE REVELA. COELEST. BEAT.
& Iacobo, & Iohanne in monte transfiguratus resulsit, ita
ut splendorem illius cernentes, futuræ beatitudinis dul-
cedinem degustarent, & bonū est nobis hic esse dicerent.
Nondum plenè gloriam eius videbant, sed tantum quod-
dam gloriæ simulacrum: & tamen ubi ipsum sic coruscantem
viderunt, ibi cum ipso quāprimum permanere exoptarunt.
Moysen & Eliam circa eum stare conspiciunt, &
ecce quos nunquā antea viderant, diuino fulgore mentem
illuminante agnoscunt. Exclamat Petrus: Domine si vis,
faciam hic tria tabernacula: tibi vnū, Moysi vnum, & Eliæ
vnum: cur quartum sibi fieri non petijt? quia sub eodem
tabernaculo cum Domino habitare cōcupiuit, cuius aspectum
tantæ suauitatis esse persensit. Sed cur ab eo Moysen
& Eliam seducebat? ut ostenderet sufficere sibi solū Christum.
Cæterum ut imbecillitatem humanæ naturæ agnoscamus,
nubis lucidæ superuentu, & de nube diuinæ vocis sono
conterriti Apostoli, in faciem ceciderunt. Maiora
itaque restabant quæ nondum sustinere poterant, & quibus
nunc gloriosi fruuntur.

Stephanus
Prætor Martyr.
act. 7.

CHRISTVM tamen cum gloriæ suæ sublimitate Stephanus
primus Martyr ante vitæ finem vidisse creditur.
Sic quippe de illo legimus: Cū esset plenus Spiritu sancto,
intendens in cælum vidit gloriam Dei, & Iesum stantem
à dextris Dei, & ait: Ecce video cælos apertos, & Filium
hominis stantem à dextris virtutis Dei. Plenus igitur
Spiritu sancto sit oportet, qui vult videre Christi gloriam.
Cuius vitæ iocunditate captus Stephanus cū lapidaretur,
non ut mortem euaderet orauit, sed ut per mortem
cum Christo viuere inciperet, dicens: Domine Iesu, suscipe
spiritum meum.

Paulus Apo-
stolus.
2. Corin. 12.

PAVLVS quoque Apostolus gloriam Dei vidisse creditur,
sed ad tertium vsque cælum raptus, idque vtrum in
corpore, an extra corpus sibi contigerit, nescit: & cū ira
sit, manifestum est, ad videnda quæ vidit, & audienda quæ
audiuit, non sensibus corporis vsum, sed alio quodā sensu
lōgè puriore, diuinioreq; . Et audiui, inquit, arcana verba,
quæ

LIBER VI.

672

quæ nō licet homini loqui. Profecto si aure audisset, & lingua
eloqui valuisset. Sed supernæ gloriæ bonum maius est,
quæ ijs instrumentis aut percipi queat, aut exprimi possit.

IOHANNES in Apocalypsi se in cælo fuisse testatur, Iohannes
non tamen cum corpore, sed in spiritu. Ibi vidit sedentem
in throno, voces audiuit, sensit tonitrua, lapides cōspexit,
& quatuor animalia Deum laudantia, & viginti quatuor
Seniores, honorē officiūque deferentes sedenti in throno.
Vidit sanctam ciuitatem Ierusalē tanquam Sponsam ornata
tam viro suo Christo. In qua neque luctus, neque clamor,
neque dolor, neque mors erat, sed gaudium, pax, quies, vitæ
que sempiterna. Cuius muri ex lapide pretioso, ipsa autem
mundum, templum eius Deus omnipotēs & Agnus.
Claritas Dei illuminat illam, & lucernā eius est Agnus.
Non intrabit in ea, inquit, aliquid coinquinatū, aut abomi-
nationem faciens & mendacium. Vidit fluuium aquæ
vitiæ procedentem de sede Dei & Agni, de quo in Psalmo
dicitur: Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Vidit li-
gnum vitæ reddens fructum, & folia ad sanitatem eorum,
qui seruiunt Deo, & faciem eius intuebuntur, & nomen
eius frontibus inscriptum gerent. Non egebunt, inquit,
lumine lucernæ, neque lumine Solis, quoniam Dominus
Deus illuminabit illos, & regnabunt in secula seculorum.
Quam præclare Apostolus reuelatam sibi supernæ gloriæ
descripsit dignitatem? Audimus quidem verba, considera-
musque Mythena, & miramur. Sed ubi sunt quæso, illa in-
effabilia? Profecto si omnium insuper hominum lingue
hæc de re sola quotidie loquantur, seniper bonū illud resi-
dum erit, quod dici non potest, quodque omnē exuperat
sancti pariter & scribendi facultatem.

Idem Apostolus iam fere centenarius senex, cū su-
premius vitæ dies vrgeret, sepulturā sibi parari iussit, quam
dum palam intrat, ingenti lumine diuinitus operitur. Lux
recessit, sed ipse non comparuit. Locus in quo se animam
redditurus collocauerat, Manna adhuc scaturire cernitur.
Illum itaque cum corpore ad cælum assumptū credimus:
tūc

tum quia nusquam terrarū reliquæ eius ostenduntur, cum etiā quia nō incongruē assumptus videtur. Nam quemadmodū Beata Virgo carne & spiritu sanctificata post Filium quem genuit, supra coelū ascendit: sic decuit, ut etiam ille adoptivus filius carne & spiritu sanctificatus, sanctam sequeretur Matrem; & integer eō perueniret, quō ipsa, cui commēdatus fuerat, integra abijt. En quantō largior noui quā veteris Testamenti gratia. Tulit Deus cum corpore Enoch, tulit Eliam, sed ut differret mortem eorum, non ut auferret. Iohannes verō ita sublatu est, ut amplius mori non posset. Illi futuram in fine corporum resurrectionem expectant, hic multō antē præuenit, prius resurgens, quā esset sepultus, prius coelum penetrans, quā putaretur mortuus. Nec mirū si seruens oleum membris illis nocere non potuit, quæ tanto privilegio mox donanda erant.

Petrus
Apostolus.

In Petri Apostoli Martyrio à multis Angelos visos tradunt, coronas illi rosarum liliorumque porrigentes, atque etiam iuxta stantem Christum, apertumque librum manu tenentem, in quo ea scripta conspiciantur, quæ Petrus ad populū fando exprobat, & dum plebs eum subtrahere neci vellet, ne oblatam sibi gloriā impedirent, petijt. Sed quia hæc beatitudinis eius pars, quæ tantum ad fidelium consolationem, vel infidelium conversionē se ostendit, cum ille etiam inuisibilibus intra se iam fruere tur bonis, quæ plenius liberiusque amplecti affectans, crucifigi optauit, & tam immane supplicij grātiter subiit, neque mors ei grauis, sed dilatio mortis erat.

Paulus
Apostolus.

PAULI Apostoli caput à corpore dissectum, ter per humum profiliit, ter Iesu Christi nomen inuocauit, tres fonticulos, quæ saliendo terram contigit, scaturire fecit. De vulnere eius lac primo, deinde sanguis emanauit. Quorsum tot miracula in morte Sancti huius nisi ut hæc tam magnifica oculis nostris obiecta penitantes, quantō illa in cælo magnificentiora sint eius præmia, quæ oculis non videre potest, cogitemus. Gregor. Turon. de glor. Mar. cap. 28. & August. Serm. 26. de Sanctis.

Am

Andreas quoque Apostolus, cum in crucem Egoe Proconsulis iussu actus esset, deliberantibus turbis, ut ipsum per vim irruentes eriperent, non acquieuit, dissolui cupiens & esse cum Christo. Cum igitur iam biduum de cruce ad illos verba fecisset, vitæ æternæ promissis omnes erigens, si religionē à se prædicatam constanter tenuissent: postremo animam Deo commendans, luce de cælo lapsa circumfusus expirauit. In quanto ergo lumine viuunt Sancti, si etiam moriendo luce sepuntur?

Andreas
Apostolus.
Philip. 1.

Sic & Odilo Abbas Cluniacensis, quæ die defunctus est, Gregorio monacho multa luce refulgens apparuit, sequens æternæ beatitudinis præmio potiri dixit. Sic quadraginta martyrum apud Sebastien Armeniæ oppidū combustorum ossa in flumē proiecta, sub aquis veluti micantiū stellarū imago lucere visa sunt, & ab Epō, qui ea quaesitū ierat, later ter collecta, reuerenterq; seruata. Sic supra Nicolai Remensis Epī & sororis eius tumultum, quos capta urbe esset Vandalarū gens Christū consistētes peremerat, & lapides ardere viæ, & Angelorū cantus auditus. Sic deniq; multorū vel in sepulchris corpora, vel in visu apparētes imagines, dum miro fulgore splendissent, fidem fecēre, illos æterni luminis beatitudinē in cælesti gloria consecutos: contra eorū prauitatem atq; dementiā, qui ad vltimū vsque Iudicij diē & bonis differri dixerūt Paradisum, & infernū malis.

Legant & intelligant hæc
Hæretici.

Quod si ita esset, profectō plus gloriæ cadauera Sanctorū nā suauis odore fragrantia, nūc ingēti luce cōspicua haberet, ipse animæ, nescio ubi, neq; quo veteris cōspicit. Qui quoque Hieronymi corpus, cum spiritum reddidisset, subita lux circumfudit, visi sunt Angeli, & Christi vox audita, quæ illum ad possidendū cælestē regnū inuitaret. Lux cum spiritu abijt, odor suauissimus cū corpore remansit. Eidē hora Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus animam eius Angelicis manibus gestatam coeli in versutendens conspexit. Eodem die sancta hæc anima miro radians fulgore, Augustino Hippone apparuit. Thuroni etiā duo monachi lucentem globum aera transire, & inde dulciter

Hieronymus
Presbyter.

Epist. 103. in
ter. Epist. Aug.

676 DE REVELA. COELEST. BEAT.
dulciter canticum choros audiri, dum admirantur, intel-
lexerunt Hieronymi Presbyteri animam tunc apud Beth-
lehem defuncti ab Angelis ad Paradisi quietem ferri, &
hoc quidem pro laboribus, quos ipse in vita exhausit, Dei
laudibus & hominum utilitati semper intentus. Tot præ-
terea signa de illo, tot miracula enumerantur, ut mihi certe
vel præcedere reliquos beatos apud Deum dignatione vi-
deatur, vel paucos habere pares.

Paulus primus PAVLI etiam primi Eremitæ beatâ animâ Angelico
Eremita. ministerio ad cælum tolli vidit Antonius Abbas, mox de-
functum esse deprehendit, & questus est, quod se in itineris
Hieron. de comitē nō assumpsisset, nihil dubitans, quin e corpore sta-
vita Pauli. tim ad beatitudinem translatus esset. Idem Antonius non
Ammon modico locorum intervallo discretus, Ammonis Abbatis
Abbas. obitū cognovit, cum animam eius multo candore illustre,
& in sublime tendentem conspexisset. *In vitis PP. fol. 71.*
Abbates. Adhuc Pafnuri, Benedicti, Stephani, Egidij, Spei Ab-
batum, Tyburrij, Valeriani, Maximi, Marcellini, Petri, In-
Martyres flini, Pastoris, Quintini, Severi Martyrum, Decimi Leonis
Episcopi. Papæ, Amatoris Antisiodorensis Episcopi, Germani Ca-
puani Episcopi, Onophrij Solitarij in Agypto, Speciosi in
Monachi. monte Cassino monachi, compluriumque aliorum, quos
enumerare longum esset, felices animæ, quo die corpora
sua reliquerunt, eo ad cælum tolli vise sunt, & dum ro-
lerentur, melos interdum latantium Angelorum auditum,
Deo volente, felicitatis ad quam evocabantur, testimonium
in terra residere, ne alios pigeret eorum vitâ imitati, quos
beatos esse tam certo indicio agnoscunt.

Augustinus AUGUSTINUM quoque, quo die corpus eius manda-
Episcopus. tum sepulture fuit, monachus quidam procul inde manes,
& in spiritu raptus, vidit insula & pontificalibus indumentis
insignem, sedere intra nubem candoris eximij, de oculis
eius promicantes radij totam illuminabant Ecclesiam, &
ubique incredibilis odoris fragrantia naves oblectabat.
Posthæc à Bernardo Abbate visus est, dum per nocte ser-
mões eius à fratribus in Ecclesia legeretur, limpidissimis
ore

cre aquas vomens, quibus totum Ecclesiæ paniscentum
supra modum inundabat. Verè enim ille quasi quidam in-
undans fluvius Ecclesiam Dei salutaribus documentis ir-
rigavit, & lumine ingenij Scripturarum obscura clariora
fecit: Sanctitatis etiam virtutumque suarum odorem tam
late effudit, ut nomen eius & in terris celebre sit, & in
cælo. Palam igitur factum est, quibus potissimè meritis ad
eternitatem vitæ pervenerit, inestimabilemque mercedem.

Quo die Abbas quidam duos lectos ineffabili ornatu
comptos, multoque nitore splendentes ab Angelis ferri vi-
derat atque audierat, in altero Hugonē Abbate Cluniacen-
sem collocandū, in altero Anselmū Archiepiscopum Can-
uariensem: cognovit ambos tunc simul vitâ defunctos,
& in lectis verè felicitatis requiemisse, de quibus dictum est:
Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis.

ERASMO Episcopo Martyri, post ingentia pro Christo
fortiter tolerata supplicia, visi sunt sancti Apostoli & Pro-
phetæ coronam sibi de cælo asserre. Qua visione delecta-
tus, oravit vitæ huius finem, eoque impetrato, spiritum ex-
halavit. Nunc itaque Martyrij gloria coronatus exultat, &
in conspectu Dei Optimi Maximi clarus atque inclutus in-
cedit, eorum vitens consortio, à quibus coronari, & ad cæ-
lum visque deduci meruit. *Sur. Tom. 1.*

In Dominici quoque Prædicatorum Patris obitu, ad
quantam ipse migrasset beatitudinem, testatū est duorum
visio, Guualx Præpositi Conventus Brixienfis, & Rhao-
nis fratris. Alteri somnianti apparuit cælum apertum, &
Angeli Dominici eò de terra transferentes, & Iesus Chris-
tus multa cum iocunditate eundem suscipiens, ac susceptum
Matris matris offerens amplexibus. Alter cum Missal ce-
lebraret, sensibus corporis cōsopitis tantum, spiritu vigilas,
illum cum reuerendo quodam virorum comitatu ab vrbe
Bononia processisse vidit, aurea corona micantiq; fulgore
conspicuum, quē nondū vitâ audierat defunctum. Quanti
ergo esset apud te, Domine, Dominicus tuus, neminem la-
tere voluisti. Quoniā præuenisti cum in benedictionibus
ore
dulce-

Hugo Abbas.

Anselmus
Archiepiscopus.
Pur.
Psal. 149.

Erasmus
Martyr.

Dominicus.

Psal. 220

6-1 DE REVELA. COPIEST. BEAT.
dulcedinis, posuisti in capite eius coronam de lapide pre-
tioso. Coelum illi sicut Protomartyri tuo Stephano patere
fecisti, & sicut Iohannem Apostolum tuum, ita & hunc
seruum tuum Virgini matri Virginem commendasti, ut
pariter ostenderes, quantum ipse meruisset & predicandi
officio, & proposito castitatis. *Sur. Tom. 4.*

Alia. 7.

Iohan. 19.

Francisc. 1.

FRANCISCI etiam Patris (à quo Minorum Ordo
cepit) ut vita, ita vitæ finis nobilis ac magnificus fuit.
Quo expirante, quidam fratrum animâ eius in stellæ specie
de ore eius emicuisse, coelumque petiisse vidit: eadem illa
hora Minister Terræ laboris grauiter ægrotans, cum iam
deficiente spiritu & languescente lingua obmutuisset, re-
pentē in vocē prorupit, dicens: Expecta me, pater, expecta
me. Et interrogatus, patrem Franciscum se videre dixit,
multa cum luce coelum versus tendentem. Hoc dicto de
corpore exiit, & verba re comprobauit, illū continuò se-
quens quæ cernere se aiebat: nunc cum illo simul coelesti-
bus fruiat diuitijs, quocum simul terrenas contempnit.
Ceterum Franciscus sicut hic multis humilior, ita illic cla-
rior. Quod ne dubitemus, in visis apparens, figurâ stellæ
fulgētis præ se tulit. Nam etsi alij quoq; Sancti stellis com-
parentur, stella tamen à stella differt in claritate, sic & ipse
in gloriæ dono. Nec mirum, si illie proximus accedit Chri-
sto, qui hic stigmata portauit Christi. *Bonauen. c. 14.*

9. Corin. 13.

Martinus
Episcopus.

MARTINI Episcopi vultus, cum obijisset, splendidus
apparuit, ut non mori eum, sed ad immortalitatem transire
fidem cuius faceret. Angelici præterea cantus circa ipsum
auditi. Eadem hora Seuerinus Colonienſis Episcopus ani-
mam eius ab Angelis ad coelum ferri vidit. Seuerus etiam
Monachus ipsum in quiete conspexit, niueo tegumento,
vultu rutilo, radiantibus oculis, librum manu gerentem,
summa cœli petere. Et cuius audiuit eundem tunc de-
cessisse. Ambrosio quoque Missam Mediolani celebrante, &
in spiritu raptò visum est, se exequijs eius interesse, &
cum ad se redijisset, nuntiavit astantibus, Martinum Turo-
niensem Præsulem obijisse. Tot itaq; testimonijs declarata
est eius

est eius beatitudo, ut si pietatis iustitiquæ opera quæ sece-
rat, latèrent, beatus tamen crederetur. Rursum tanta eius
probitas fama celebris fuit, ut si nulla in morte signa ap-
paruissent, in Sanctorum tamen numero ab omnibus ha-
bendus esset. *Seuer. Sulp. in vita eius.*

Nicolaus
Episcopus.

NICOLAUM Myren Episcopum, adhuc infantem, vitæ æternæ prædestinatum esse, signis quibusdam mira-
culisque apparuit, sed præcipue visione Sabatij Religiosi
viti in secessu mentis abducti. Aiebat enim, se in cœlo vi-
disse diuersorium quoddam regio luxu instructum, auro
gemmisq; fulgens. In quo & sedile erat, tam opere quàm
materia in primis insigne, atque ita coruscans, ut Solis ra-
dios vincere videretur. Audisse autem, ea Nicolao puero
preparata, & in cœlesti reposita regno. Præsciis quippe
futuræ vitæ eius Deus, præmiū ei decreuerat ante pugnam,
coronam ante victoriam. *Iohan. Diacon.*

Thomas
Archiepiscopus.

THOMAS quoque Cantuariensi Archiepiscopo adhuc
vivo, sedem contiguam sedibus Apostolorum à Deo con-
cessam se vidisse dixit quidā, qui mortuus mox reuixerat.
Inde dum Thomas pro iuribus Ecclesiæ sibi commissæ sta-
ret, ab impijs egressus Martyrio coronatur, dumq; illi exequijs
à Clero agerentur, Angelorum accinentium vox audita
testis beatitudinis eius fuit, fidemq; fecit, haud vana fuisse
de illo visâ hominis rediuiui, quæ Apostolis annueran-
dam significabant. *Sur. Tom. 6.*

Gregorius
Papa.

GREGORIO Pontifici Maximo (qui vnus ex colūnis
est Ecclesiæ Christi) dum Missale Sacrificium offerret, &
iuxta ritum ad plebem conuersus, Pax Domini sit semper
vobiscum, diceret, Angelica vox cunctis audientibus re-
spondit, Et cum spiritu tuo. Exinde mos inoleuit, ut Pon-
tifici ea verba repetenti, nihil à Clero respondeatur, ut sci-
licet dignū se exhibeat, cui Angeli respondeant, non homi-
nes. Præstare enim ceteris vitæ sanctitate debet, qui præ-
stat officij dignitate. Beatitudinis verò Gregorij hoc quoq;
testimoniū additur, qd Petrus eius discipul' pluries capite
ipsius Spiritū sanctū in figura columbæ cōcedisse viderit.

60 DE REVELA. COELEST. BEAT.

Cumque id prodidisset: Ne credite, inquit, nisi me nunc mori conspexeritis. Hac tanti veri assertionis usus est, ut invidiam nonnullorum reprimeret, qui scripta Pontificis lacerantes, delenda, ignique tradenda censabant. Sciebat autem moriturum se, ut primum secretum illud vulgasset. Ipso igitur Petro sicut prädixerat moriente, expauescunt aduersarii, illum quem paulo ante petulenter mordere non dubitarant, venerari coeperunt, Sanctumque ac beatum dicere. Itaque Gregorij beatitudinem, & qui sciebat, moriendo probavit, & qui livebant, admirari compulsi sunt. *In vita Gre. lib. 4. c. 70.*

Ricarius
Solitarius.

Ricario Solitario sepulto, discipulus eius Sigobardus in spiritu raptus, vidit ipsum in aula quadam decoris & odoris incredibilis confidentem, splendoreque coruscum, ac per hæc visibilia beatitudinem inuisibilem ei obuenisse facile intellexit, magisque mores magistri sui æmulari & effingere conatus est, quem tantam felicitatem consecutum fuisse minime dubitavit. *Per. de Nat. al.*

Torquatus
Episcopus.

In ciuitate Acitana ad tumultum Torquati Episcopi de eius natalitio, hoc est, Idibus Maijs, olea florē mittit, fructum facit ac maturat. Inde expressum oleum, cuiusque generis ægritudini efficax habetur. *Ado in Martyrol.*

Baudelius
Martyr.

Pari miraculo Remansi Galliarum vrbe secundum sepulchrum Baudelij Martyris laurus fuit, cuius folijs tacti infirmi curabantur, & ab immundo spiritu vexati liberi fiebant. Quid per ista Dominus significare voluit, nisi animas eorū apud se habitare, de quorum sepulturis tanta procederet virtus?

Monachus
quidam.

Monachus quidam cum mortem obijisset, à Mutio Abbate interrogatus, vellet ne ad vitam quam reliquerat redire? se cum Christo esse malle, respondit, nec amplius locutus est. Cum Christo igitur beatorum animæ sunt, non cum sopore, quo verius illi dormiunt, qui beatitudinem earum ad diem Iudicij differri somniant. *In vni. PP. fo. n.*

Alexius
pauper.

ALEXIO Romę defuncto vox celestis insonuit: Querite virum qui oret pro Roma. Ille sub pauperculi humili-
tate

LIBER VI.

61

tate latens, mundo ignotus erat, & monstrante coelo paruit. Cur autem ut pro Roma oret, quæri iussus sit, qui iam mortuus erat, nisi quia post mortem melius viuere coeperat, digniorque esse, qui quod orasset, impetraret. Vir iustus igitur & post obitum orat, non pro se, quia beatus est, sed pro alijs qui nondum beati sunt. Siquidem quanto quis proximior Deo est, tanto citius quod orarit, exorat. Hinc nempe Ecclesiæ mos est, illos quos in Sanctorum catalogo relictos colit, ut pro se deprecetur precari. Ita nunc & Alexius ipse, ut oret pro nobis inuocatur, qui prius à nemine nofcebatur. Sed quoniā soli Deo notus esse studuit, notus factus est omnibus, & id quidem post vitæ huius finem, quando multi, qui noti sunt, venire in obliuionem solent, & cum nomine pariter sepeliuntur. *Metaphrasi.*

VICTOR Martyr persecutoris gladio creditur, & continuo vox de celo auditur: Vicisti Victor beate. Non propter illum hoc contigit, qui iam cum Deo erat, sed propter illos, qui forsasse tormentorū quæ perpessus est, memores, beatū esse dubitarent, nisi tam certo indicio verum didicissent. Quanta autē beatitudo ea sit, docet in Martyribus vitæ huius contemptus, intrepida suppliciorum toleratio, & nulla vnquam læuendi arte superata Christum cōsistentium firmitudo. Nihil quippe tam durū est, ut durū esse possit, dū perēne bonū speratur, neque quicquā tā dulce est, ut dulce esse queat, cum diuina suauitudo degustatur.

Victor Martyr.

ALEXIS Resbacensis Abbas cum annos plurimos Deo seruisset, confidēter precatus est, ut e vita decederet, & responso accepto, eiusce voti peractō biennio compositum se futurum, gaudere coepit, utpote qui tum deum veram vitam inchoaturus esset, cum hæc finisset. In obitu eius Ado monachus lætantium Angelorū cantus audiuit. Duo præterea, alter febri laborans, alter dentium dolore vexatus, tactu corporis eius curati sunt. Si quis igitur visionum reuelationibus parum credit, experimento credat operis. Palam est, beatas esse animas eorum, quorū mortua corpora tanto adiumento viuunt.

Alexis Abbas.

*Sergius &
Bacchus
Martyres.*

*Mercurius
Martyr.*

*Marcellus
Tudertinus.*

*Vrsinus
Presbyter.*

62 DE REVELA. COELEST. BEAT.

SERGIVS & Bacchus Martyres, carceris angustia cō-
strikti, beatæ vitæ spe gaudebāt. Et cū prior Bacchus per
tormenta consumptus animam exhalasset, Sergius relictū
se querens, valde animo affligebatur, vbertimque flebat.
Eleno noctu Bacchus apparuit, visu iocūdus, luce decorus,
gēmea corona insignis. Tum ne lugeret, iussit. Mox enim
fore, vt ipse quoque pœnis conficiatur, sibi que iungatur.
Non inmentō igitur Sergio supplicij dilatio supplicium
erat, si post supplicia ad tantā gloriā Bacchus peruenerat.

MERCVRIVS Martyris apud Cæsareā passi corpus ca-
pite truncum splendore fulsit, odore fragrauit, quo mira-
culo plurimi ad Christianam credulitatem conuersi sunt;
iam certi, animam eius coelesti perfrui beatitudine, in cu-
ius cadauere contra aliorum naturam, & lux
pro pallore erat, & odor pro foetore. *Pet. de Nata.*

MARCELLVS Tudertinq; vr̄bis non ignobilis ciuis,
magis tamen animi probitate notus (vt in Dialogo Beati
Gregorij relatum legimus) cū mortuus iaceret, a Fortu-
nato Episcopo ad vitam reuocatus est. At verō non dissi-
mulauit, hoc se oppidū quā agere ferre, quōd diceret, ad
quietis beatæ loca iam se perductū fuisse, cum ad corpus
redire iussus est, annuente Domino precibus Fortunati.
Vixit itaque iterum moriturus, ita tamen, vt beatitudinis
præmia quæ acceperat auxisse potius credatur, quā mi-
nuisse, adeo se ipso melior euasit, dum intermissa amittere
timet. *Greg. Dial. lib. 1. c. 10.*

VRSINVS Nursiæ Presbyter, castus ac sanctus, dum
animam ageret, lætus exclamauit, gratias agens ijs, quos
ad se venisse solus cernebat. Et querentibus qui ei asside-
bant, qui essent illi quorum aduentu tantopere gauderet:
Nunquid non videtis, inquit, Petrū & Paulum Apostolos
hic adesse, & euocare me? Mox ad eos quos tantum ipse
videbat, conuersus dum repeteret: Venio, venio, ecce ve-
nio, cum ijsdem abiens, corpus exanime reliquit. O felix
animula, quæ nec mortis dolorem sensit, dum conspectū
Sanctorum latatur, nec de futura salute dubitauit, dum à
Sanctis

Sanctis vt secum veniret inuitatur. *Ibid. lib. 4. c. 11.*

De Probo quoq; Reatino Episcopo memorie proditū *Probus
Episcopus.*
est, quōd cum ex languore mox se decessurū cognouisset,
omnibus qui ei assidere solebāt tunc fortē summois, præ-
ter vnum puerum, vidit ad se intrantes Iuuenalē & Eleu-
therium Martyres, quorum aduentu puer conterritus, &
repentino fulgore stupefactus, vbi qui essent didicit, fugiēs
prorupit ē cubiculo, familiā clamore concitat, ad locū vbi
Episcopus iacebat concurrunt, neminem inueniūt, præter
corpus eius iam exanime. Quo quidē relicto, ipse cū illis
abierat, quorū domiciliū in cœlo, nō in terra erat. *Ibid. c. 12.*

SEAVIVS paralyticus moriens, homines circa se psal-
lentes silere iussit, quoniā Angelos audire corpit. Et cū
ad coelestem cantum, quem sentire solus poterat, oculos,
aures, animumque intendisset, corporis vinculis solutus,
abiit. Tam autē luauis odor à corpore iam extincto exha-
lauit, vt nemini dubiū esset, quin eius animam cantus illi,
quos ipse audierat, egredientem suscepissent, & in bea-
torū sedibus collocassent. *Ibid. c. 14. & Hom. 15. in Euang.*

Duo Valentij Abbatis discipuli in Valeria Prouinciā à *Duo à Lon-
gobardis*
Longobardis ad arborem laqueo suspensi, necatiq; vesi-
pere dici illius psallere auditi sunt, ita vt carnifices ipsi, qui
eos interemerant, attoniti terrentur. Quid hoc est, nisi
veredamus, eos qui Deo seruiant, tunc demum feliciter
ac beatē viuere incipere, eum contingit mori. *Ibid. c. 21.*

Neque hoc omnino prætermittendū, quod beato Gre-
gorio testante verum fuisse non ambigitur. Quidam reli-
giōse vitæ vir moriens, Ionam & Ieremielem & Danie-
lem Prophetas vidit, visos cognouit, cognitos salutauit,
& dum reuerentiæ illis, quos nemo alius cernebat, cū
multi adessent, officium exhibet, mortem oppetijt. Si hic
corpore adhuc grauarus eos, quos nunquam viderat, sta-
tim cognouit, quāto clarior certiorq; erit notitia illorum,
qui vel modo sarcina carnis deposita ad cœlum euolant,
vel prolixa cum eadem carne beatificata, illuc ascensuri
sunt. *Ibid. c. 34.*

Tantē

684 DE REVELA. COELEST. BEAT.

Femina.

Maria Magda-
lena.

Tantæ beatitudinis magnitudo non minus in foeminis illis conspici considerarique potest, quæ ipsam non solum feliciter, sed etiâ manifestò assecuta sunt. Mariam Magdalenam cum in solitudine vitam ageret, solitarius quidam Presbyter ab Angelis in cœlum tolli, & iterum loco suo restitui vidit. Ab ipsa deinde quid hoc esset curiosè sciscitatus, didicit, triginta iam annos eam non alio cibo sustentatam, præterquam coelestium gaudiorû contemplatione: beatis, quemadmodum ipse conspexerat, spiritibus eò se perducentibus ac reducentibus, & iam finem vitæ huius facturam, vt vitam illam inchoet, quæ nullo concluditur fine, nulla capitur molestia, nullo indiget bono. O quanta hæc diuinæ dilectionis gratia, id mortali corpore cōcedere, quod concedi solet immortalī, vt tandiu sine alimento viuat, & terrenum adhuc in tam sublime feratur! Sed cur tandem solutam animam Deo reddidit? ne scilicet auiæ perpetuæ beatitudini impedimento esset, cuius alternam aliquatenus non impedierat. *Metaphr.*

Margarita
Virgo.

MARGARITA Virginis capiti, dum ipsa grauius afficeretur pœnis, nec interim cessaret confiteri Christum, cunctis qui aderant cernentibus, columba de cœlo aduolans, auream corollā imposuit. Eò miraculo quatuor millia hominum relictis idolis Christum colere cœpere, nec timuerunt capitis subire discrimen, dum diuinitus coronari concupiscunt. Haudquaquam sic præsentem vitam despicerent, nisi meliorem certissimè expectarent. *Idem.*

Dorothea
Virgo.

DOROTHEA Virgo & Martyr, ad Paradisum Sponsi sui Christi se per tormenta peruenisse probauit, brumæ tempore missis rosis Theophilo scribæ. Quam rem ille impensius considerans, cum prius Christianorum religionem irrideret, sequi cœpit, ita vt gratanter & ipse iugulum gladio submitteret, nihil iam ambiguus de beatitudine adipiscenda, quam tali argumento in Christo tantum esse didicerat. Præferēs igitur huius vitæ voluptatibus coelestes rosas, vltro martyriū adiit, & illarū odore decorq; captus mori optauit. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 8. c. 6.*

EVL-

LIBER VI.

685

EVLALIA Virginis post multa tormēta capite cæsar, *Eulalia*
anima sub columbæ volantis figura visa est cœlum petere, *Virgo.*
& nubibus condi, vt palam esset, Martyrum animas carnis
tenu expeditas, illò protinus tendere, quò ipse præcessit,
pro cuius amore torqueri, vri, occidiq; gauderēt. *Prudent.*

PRISCA Virgo dum Christum confitens torquere- *Prisca Virgo.*
tur, luce de cœlo lapsa circumfunditur, cum Sanctis in car-
cere sibi apparentibus psallit, carceris pector in odorē sua-
bilissimum vertitur, ipsa ab Angelis in Throno diuini ful-
goris gloriosè collocatur. Si tanta illi inter tormēta affuit
beatitudo, quantam exhaustis iam tormentis, consumma-
toq; agone secutam credimus? Neq; enim aqua esse debet
merces pugnatīs adhuc, & post pugnam iam victicis: illic
auxilium petitur, hic triumphus debetur.

SEPTEM mulierum, quæ cum Beato Blasio Episcopo *Septem mu-*
ad Sebastien martyrium passæ sunt, cum capite caderēt, *lires Marty-*
animas virginali forma à corporibus egredi viderunt, cœ- *res.*
lumque versus ferri, candidas admodum, & corollis circa
capita fulgentibus decoras: & hoc ipsi sicarij testabantur,
à quibus interemptæ sunt. Nunquid non satis verum pu-
tabitur, quod ne inimici quidem negare potuerunt, eas
videlicet statim post necem, beatitudinis æternæ fructum
percepisse? *Metaphrast.*

AGATHA Virgo & Martyr, per Apostolum à vulne- *Agatha Virgo.*
ribus curatur, & peracto agonis cursu cum mortua effe-
retur, Angeli sub visibili specie exequiar celebrant, & li-
teris in marmore incisis, beatitudinis eius testimonia re-
linquunt: Mentem sanctam, spontaneam, honorem Deo,
& patriæ liberationem. Quis dubitat, quin ab ipsa ad ipsi
vique thalamum, perenneque nuptias enecta sit, quorum
tanto obsequio in morte meruit honorari? At cur Aposto-
lorum cōsortio non dignā dixerimus, ad quam sanandam
Petrus de cœlo ad terras descendere iussus sit? *Sur. Tom. 1.*

AGNES Virgo post Martyrium parentibus ad sepul- *Agnes Virgo.*
torem suam excubantibus ac lugētibus, gloriosā apparuit
cum splendido elegantique Virginum comitatu, aureis
armil-

armillis, candiduloque amictu multum fulgens, & Agnum niue albiore dextera baiulans. Tam represso parumper gradu, parentes ipsos dulciter admonuit, ne se velut mortuam flerēt, sed potius cum Christo beate viuenti congratularentur. A Sanctarum, inquit, Virginū quas videtis recepta collegio, ei in cœlo iuncta sum, quem in terra posita toto corde dilexi. Merito igitur non solum Martyrij eius diem festum agit Ecclesia, sed etiam eum quo se talem ostendit, celebrem habet. In martyrio, quæ passa sit, recoluntur, hic autem, ad quantam beatitudinem post passionem peruenerit, commemoratur. *Ambros. Ser. 90.*

*Cecilia
Virgo.*

CECILIA Virgo Angelorum visione fruens, rosarum liliorumque media hyeme vernantium odoramentis, quæ sibi de Paradiso allata fuerant, Valerianum & Tiburtium conuertit; tam suauiter illa redolebāt, ut isti repente contempto simulacrorum cultu Christum sequerentur, qui sibi seruientes talibus iam impertiret donis, indeque coronari cupientes, libenter ad Martyrium perrexerunt. Ipsa quoque nullis averti à Christo supplicijs potuit, quoniam certa erat eius consortio se in cœlo usuram, cuius Angelos videre meruerat in terra. *Ado in Martyrol.*

*Catharina
Virgo.*

CATHARINAM Virginem, cum post tormēta capite truncanda esset, orantem vox de cœlo consolata est, quæ diceret, preces suas exauditas esse, & iā aperto cœli aditu à Domino aduentum suū expectari. Itaque læta & hilaris, teruicem gladio subiecit persecutoris. Defecto autē collo, lac pro sanguine exiit, corpus ab Angelis ad montem Sinai delatum est. Talis itaque honor corpori exhibitus testatur, quanto magis in cœlo spiritus eius honoretur. Colligamus cuncta simul, & summam perpendamus, quali beatitudinis gloria in illius ineffabilis Maiestatis cōspectu, Sanctarumque omniū Virgo illa repleatur, cui in cōspectu hominū tot mira cōtigerūt: vox de cœlo blagens, lac pro cruore manans, Angeli corpus transferētes. *Met.*

*Theodora
Theodorus
dicta.*

THEODORA Alexandrina, quæ sexu dissimulato inter Monachos persanctē vixit, cum decessisset, Abbat in

quiete apparuit cum quadam nuptiali pompa, Sanctarum exultantium agmine eam circumvallante, ipsa in medio gemmis auroque coruscans. Tunc se illā esse cōfessa est, quæ Theodorus Monachus diceretur, mas credita. Mox deinde expectatus, ut sibi met redditus Abbas, continuū cellam eius adiit, & defunctam esse reperit, & sceminam fuisse cognouit. Denique constantiā mulieris inter viros tam diu tam integrē veritatē miratus, beatitudinem quoque palam prædicare cepit, atque in quali eam gloria exaltatā conspexerit, vltro prodere. Gloriosa quidē sunt, quæ de illa vidit, sed multo gloriosiora sunt, quæ videre nō potuit. *In vi. PP.*

Apud Alexandriam Paulus Antonij Abbatis discipulus, in spiritu ad cœlum usque pertractus, vidit thalamum quandam miro ornatu excultum, lateque fulgentem, & Antonio paratum putabat, donec audiuit, Thaidi meretrici illum seruari. Ex quo cognitum est, ei mulieri peccata per penitentiā dimissa esse, & coelestē beatitudinē condonati, dicente Domino: Penitentiam agite, & appropinquabit regnum cœlorum. *Ibid.*

Thais meretrix conuersa.

Mat. 3.

Ibid. 4.

SCHOLASTICA Virginis animā frater eius Benedictus Abbas in columbæ forma ad cœlos euolantem vidit. Cognitoque quod obisset, corpus illius ad monasteriū suū deferendum curauit, & in sepulchro quod sibi parauerat, condidit, ut iunctis ossibus in terra cubarent, qui animis iungendi erant in Paradiso, parique vitæ merito pari beatitudine fruituri. *Greg. Dial. lib. 2. c. 34.*

*Scholastica
Virgo.*

Thebaidis monasterij Abbatissa Euphraxiam Viduam propediem vitæ decessuram intellexit, cum Antigonū eius virum in coelesti beatitudine constitutum per somnium vidisset, ac supplicentem, ut ipsa iam de terris euocata sibi in cœlo copularetur. Somnij fidem probauit euentus, & Euphraxia (sicut prædictum fuerat) breui defuncta, ad eandem beatitudinem ascendit, ad quam præcesserat maritus. Euphraxiæ quoque eius Deo dicatæ Virginis eadem Abbatissa obitū prædixit, deinde Præpositæ eius Iulix, postremā illi, neque secus quam prædixerat euenit. In vno cōditorio

*Euphraxia
Vidua.*

DE REVELA. COELECT. BEAT.

tres positæ vna beatitudine gaudet in Paradiso. Quoniam ideo in proximo secum hinc migraturas Abbatissa præcognovit, quod quanta ipsis parabantur præmia, ante supra coelum in spiritu raptâ vidit. *In vitiis P. P.*

Gertrudis
Virgo.

GERTRUDIS Virgo Nigellani Monasterij qua die obiit, Abbatissa Treuerensis monasterij ante Altare orati apparuit, seque ad Sponsum suum ire dixit, coelesti gloria fruturam. Alio quoque miraculo beatam esse patuit. Cum monasterium arderet, supra tectum visa est candenti velo flammâs premens, restinctoq; statim incendio, cum totum ædificium consumptum iri timeretur, nihil damni illatum fuit, igne Virginis imperio cedente, quia illi iuncta erat, cuius voluntati subiecta sunt vniuersa.

Edetrudis
Virgo.

EDETRUDIS Virginis corpus, cum post sextum decimum obitus sui annum ad aliud sepulchrum transponeretur, integrum inuentum est, ineffabiliq; odore fragrans, quoniam (quod multo mirabilius est) in vocem prorupit, dicens: Sit gloria nomini Domini. Ex quo apparet, quanta sit animæ eius cum Deo viuientis beatitudo, cuius mortuum etiam corpusculum Deo laudes gratulâgeret. Præterea tactu eius multi, qui morbo affecti fuerant, protinus conuauerunt. Et si cadauera sanctarum animarum sic separata sanctitatis earum sentiant virtutem, quantæ virtutis futura sunt, cum illis iterum fuerint copulata? *Ibid. Hist. Angl. lib. 4. c. 19.*

Galla Romana.

GALLA Romanæ Christi ancillæ ægrotanti, Gregorius autor est, Apostolum Petrum apparuisse, atque illam ut secum veniret inuitasse, eod quod peccata sua dimissa essent. Hanc visionem cum alijs ipse retulisset, corpore exorta cum illo vique abiit, cui clauis data sunt regni coelorum. Illum igitur beatitudinis locum ascendit, cuius ianitor est qui inuitauit, hic iacentem vocauit, hic venienti aperuit. *Greg. Dial. lib. 4. c. 13.*

Remula
Virgo.

ROMULA quoque Virginis beatitudo, ex eo planè percipi potest, quod paralyti dissoluta, cum ad vitæ finem peruenisset, luce repente circumfusa est. Cuius lucis fulgore

LIBER VI.

689

attoniti qui ei assidebāt, & expauescēti, magis etiā timuerunt, cum mox cōuenientis illuc turbæ strepitum perlesissent, & neminē viderent. Repressō deinde ambulantiū fragore, successit suauitas odoris, qui ibidem tandiū permansit, donec Romula spiritum tradidit. Tunc etiam ante os eum cellula eius psallentium cantus auditus. Haud dubium quin ideo, ut palam fieret, dignā fuisse animā illam, quam hinc abeuntem Angeli exultantes comitarentur, & cum tripudio ad coelum perferrent, atque in illo æterni Sponsi thalamo feliciter collocarent. *Ibid. c. 15.*

HANC Angeli comitati sunt, Trasilla verò Virginis *Trasilla Virgo.* Beati Pontificis Gregorij amica animæ, ipse Angelorum Rex & Dominus Iesus Christus. Huic primum in visu apparuit Felix Pontifex, & perpetuæ lucis illi sedem ostendens: Veni, inquit, & frui confessorum hoc beatorum. Mox ipsi febris morbo affecta, & iam animam agens, vidit ad se venientem Iesum, & eis qui aderant, ut assurgerent iussit, eod quod aduenisset Dominus. Tum ad visionem quam sola cernebat, mentem oculosq; dirigens expirauit, atq; illico odor suauissimus nares omnium occupans, nemini dubium reliquit, quin verè ibi Dominus ipse affuerit. Sed quis dicere potest, quanta is Trasillam felicitate beatificarit in coelo, qui ad consolandum descendere dignatus est in terram? *Ibid. c. 16. & Hom. 38. in Euang.*

DE MYSA puellula idem autor Gregorius tradit, ei *Mysa Virgo.* per visionem nocturnam Dei Genitricem Mariam cum virginum choro apparuisse, atque iniunxisse, uti risu iocisque, & omni vanitate abstinere. Futurum enim, ut post trigessimū diē suo suarumq; virginum consortio gauderet. Tota itaq; immutata est, tatoq; promissio illecta nihil egit, ob quod eo indigna videri posset. Inde morbo implicata, & tandem die qui prædictus fuerat imminente, eadem visionem iterum consolata, quasi vocati se respondere cepit: Venio, nomina, venio. Sub ijs verbis efflauit spiritū, ipsam exultanter secuta, quam feliciter. Neque enim de beatitu-

690 DE REVELA. COELEST. BEAT.
ditia possessione mox capienda dubitabat, cuius pollicitatione ex ore ipsius, cui concessum est ut dare possit, acceperat. *Ibid.* c. 17.

Exhortatio. Hic & huiusmodi exemplis (ut antè diximus) edocemur, quanta sit illa inuisibilis & inconspicibilis nobis Sanctorum felicitas, cum tam mira sint, quæ de ipsis mortales oculi videre potuerunt. Gaudeamus igitur, quia maius est bonum illud, quam ut quis (donec carnis huius potere premittitur) aut cernere possit, aut dicere, aut etiam cogitare. Gaudeamus, inquam, quia tam ingens immensumq; bonum promissum est nobis ab ipso qui veritas est, ab ipso qui nemine fallit, & in cuius ore non est inuentus dolus neque mendacium. Erimus ineffabilis beatitudinis perpetui possessores, modo brevis vitæ huius cursum post illum qui via est dirigamus, post illum qui lux est pietatis iustitiæque, passibus ambulemus. Hic magister noster, hic dux, hic Dominus, hic omnium sequentium se Saluator est. Quomodo autem cum sequi oporteat, & ipse docuit, & Sanctorum suorum egregia præclaraque exempla, quibus totum opus istud contextum est, satis nos abundeque instruxerunt. Horum itaque dum licet, dum res tempusq; suppetit, vestigijs insistamus, ut ubi illi sunt, & ipsi simus. Non declinemus neque ad dexteram, neque ad sinistram, non pes titubet, non mens vacillet: constanti fide, spe firma, forti magnoq; animo viam salutis ingrediamur. Modicum laborabimus, multum metemur. Accipiemus enim (sicut scriptum est) regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini Dei nostri. Ipse dextera sua teget nos, & in brachio sancto suo defendet nos. Ipse ponet consolationem lugentibus Sion, dabit coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu meroris. Ipse sustinet nos super altitudines terræ, in hereditatem inextimabilem diuitiarum, regniq; coelestis. Ibi erit (ut *Isaia* ait) mensis ex mense, Sabbatum ex Sabbato, nullus deniq; finis, nulla vnquam decessio erit gloriæ Beatorum. Non cesset igitur manus nostra operando, lingua orando, oculi

vigilando, mens contemplando, corpus abstinendo. Contemnamos opes, renuntiemus voluptatibus, parvipendamus honores, nihil terrenum concupiscamus, nihil nisi quod naturæ necessitas exigit, habeamus. Non efferaur prosperis, nec frangamur aduersis. Irrisoriu caulationes, inuidorum morsus, maleuolorum odia, superbiorum contumelias, indignantium minas, furentium verbera, omnisque generis offensas atq; iniurias æquo animo tolemus: diligendo quidem illos, qui nobis infesti sunt, & pro persecutoribus nostris deprecando, nec malum pro malo, sed potius bonum reddendo. Paruus brevisque omnis labor est, si propositæ nobis mercedis immensitas æternitatisque penetur.

Nos c, quoniam tandem ad instituti operis finem *Peroratio*
peruentum est, & sexto iam peracto volumine Sabbathum inflat quiescendi, tibi coeli terræq; Conditor ac Moderator Deus, gratias ago, manipulos offerens de plenioribus Ecclesiastici agri spicis variè cōsertos, ut quos tuis auspicijs tuoq; auxilio colligerim, tuo etiam nomini consecrentur. Tu da, ut horum semina in terra cordis nostri sata coelestis gratiæ hymbre irrigentur, & fructum faciant, in tuis horreis recondendum. Da, ut Sanctorum tuorum (quos passim commemorauimus) vestigia obseruantes, post vitæ huius miseriam ad illas veræ felicitatis perducamur mansiones, in quibus ipsos accipere dignatus es, & cum iisdem Angelorum tuorum iuncti choris, tuoq; conspectu beatificati, in te gloriantes, in te exultantes, te vnum in Trinitate, & trinum in Vnitate adorantes, visibilibus inuisibilibusque perfruamur bonis æuoque sempiterno.

A M E N.

X x 2

Hic Liber Exemplorum dignif-
simus est qui recudatur. 1573.
Cal. Iulij.

*Io. Molanus, Apostolicus & Regius
Librorum Censor.*

ANTVERPIÆ,
Typis Gerardi Smits.

